

Lars Johanson (Lucidor)
SAMLADE DIKTER

SVENSKA FÖRFATTARE
NY SERIE

Lars Johanson (Lucidor)
SAMLADE DIKTER

Utgiven med inledning och kommentar av
Stina Hansson

SVS

SVENSKA VITTERHETSSAMFUNDET
STOCKHOLM

1997

*Utgiven med bidrag av
Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet*

Abstract

Johanson, Lars (Lucidor), *Samlade dikter*. Utgivna med inledning och kommentarer av Stina Hansson. (Johanson, Lars, *Collected Poems*. Edited with introduction and commentary by Stina Hansson.) Skrifter utgivna av Svenska Vitterhetssamfundet. Svenska författare. Ny serie, 530 p., Stockholm. ISBN 91-7230-067-1.

Lars Johanson, 1638-1672, often called Lucidor after one of his many pseudonyms, was a famous writer of casual poetry – especially for the celebration of funerals and weddings among the great and wealthy – in late seventeenth-century Stockholm. He also wrote hymns and songs and translated a long didactic poem by the Dutchman Jacob Cats into Swedish. A decade after his death his poems were published as *Helicons Blomster* (The Flowers of Helicon) 1689. A critical edition of his poetry, with a lot of new findings and a comprehensive commentary, appeared 1914–30. In this second critical edition all of the poems of that edition are given, some of them in better versions, with short commentaries. The introduction centers on the relation of Lucidor's verse to the repertory and rhetoric of the tradition of vernacular renaissance in seventeenth-century Europe, for which Lucidor was indeed a talented representative.

© Svenska Vitterhetssamfundet

ISBN 91-7230-067-1

Svenska Vitterhetssamfundet c/o Nobelbiblioteket, Box 2118, 103 13 Stockholm

Bloms i Lund Tryckeri AB

Lund 1997

Förord

Fredrik Sandwalls utgåva av *Samlade dikter av Lucidor* (i serien Svenska författare utgivna av Svenska Vitterhetssamfundet IV) utkom åren 1914–1930 och finns numera bara tillgänglig på bibliotek. Vad Lucidors egen diktning beträffar kan denna utgåva ses som en ersättning för Sandwalls: den innehåller allt som till dato är känt av Lucidors hand, textdelar som Sandwall valde att inte ta med liksom några texter och textversioner som då inte var kända. Dessutom finns översättningar av Lucidors dikter på latin, som FD Arne Jönsson, Lund, svarar för. När det gäller realia, språkkommentar och personhistoria har Sandwalls utgåva fortfarande mycket att erbjuda i den digra kommentaren på närmare 450 sidor.

Utgåvan vilar till stora delar på Sandwalls: vad som skall ses som 'Lucidors diktning' har hans utgåva i huvudsak fått bestämma. Textversionerna har visserligen hämtats från källorna, dvs. *Helicons blomster* eller originaltryck då sådana finns, men de korta kommentarerna efter text bygger i huvudsak på Sandwalls mera omfattande. Men samtidigt har givetvis nyare forskning om Lucidor och relevanta delar av den livaktiga forskningen om svensk och utländsk 1600-talslitteratur arbetats in. Detta nya stoff präglar i första hand inledningen – som därför ger en ganska annorlunda bild av Lucidors diktning än den som Sandwall tecknade – men också i någon mån kommentarerna.

I sin utgåva valde Sandwall att presentera Lucidors dikter i en annan ordning än den som var gängse i 1600-talets diktsamlingar. Här har jag gått tillbaka till den huvudordning som finns i den första samlingen av Lucidordikter, *Helicons blomster* från 1689.

Jag tackar Bernt Olsson för hans översyn av manuskriptet och de nyttiga synpunkterna på min inledning, Arne Jönsson för översättningarna av de latinska dikterna, och Hans Erik Johannesson och Kurt Johannesson för hjälp med översättning av de latinska sentenserna i avdelning IV och på några andra ställen. Jag tackar också Svenska Vitterhetssamfundet, som givit utgåvan plats i sin nya serie.

Boken är tryckt med bidrag från Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet.

Göteborg i september 1996

Stina Hansson

Förkortningar

<i>fol.</i>	folioformat
<i>GUB</i>	Göteborgs universitetsbibliotek
<i>Hbl</i>	diktsamlingen <i>Helicons blomster</i>
<i>KB</i>	Kungliga biblioteket, Stockholm
<i>kvarto</i>	kvartoformat
<i>Link.</i>	Stifts- och landsbiblioteket i Linköping
<i>LUB</i>	Lunds universitetsbibliotek
<i>Palmsk.</i>	Palmsköldska samlingen i Uppsala universitetsbibliotek
<i>RA</i>	Riksarkivet, Stockholm
<i>S</i>	<i>Samlade dikter av Lucidor</i> , utgivna av Fredrik Sandwall, Stockholm 1914–30 (Svenska författare utgivna av Svenska Vitterhetssamfundet IV)
<i>UUB</i>	Uppsala universitetsbibliotek

Inledning

Det var under namnet Lucidor som Lars Johanson (1638–1674) blev känd i 1670-talets Stockholm, Det är också under detta namn, ofta med tillägget »den Olycklige», som han har fått plats i den svenska litteraturens historia. Han använde en lång rad andra pseudonymer i sina så kallade tillfällesskrifter – dikter som han skrev till olika 'tillfällen' som bröllop, begravningar och liknande. Att det blev just Lucidor den Olycklige som han kom att få heta berodde på att en bröllopsskrift med den pseudonymen gjorde honom känd och störtade honom i olycka. Den väckte en mäktig adelsmans vrede och orsakade skandal, och den förde diktaren i fängelse under en kall vinter och en lång vår.

Biografi

Lars Johanson föddes i Stockholm 1638 – datum är okänt – och döptes i Storkyrkan den 18 oktober detta år.¹ Han var son till en Johan Erichson, enligt traditionen kapten och skeppslöjtnant,² och Kirstin Larsdotter, dotter till skeppsmajoren, skeppsamiralen och till sist amirallöjtnanten Lars Mattsson, som 1647 adlades under namnet Strusshiem. Lars hade två äldre systrar, Elisabeth och Maria, och två yngre bröder, Olof och Erik.³

1638 hade morfadern blivit chef för örlogsvarvet i Alt-Stettin. 1643 flyttades detta över till Kaseburg på ön Usedom.⁴ Ungefär vid den tiden kom

¹ Wester, E., »Bidrag till Lars Johansson Lucidors biografi», i *Samlaren* 1898 s 45. De äldre Lucidorbiografierna, av Josef Linck (1876) och E. A. Karlfeldt (1912, 1914) innehåller en hel del biografiska gissningar liksom biografiska läsningar av Lucidors dikter. Förutom Wester har framför allt A.G. Ahlqvist, Birger Schöldström, Gunnar Bolin och Fredrik Sandwall kunnat rensa ut mycket av det legendstoff, som under 1800-talets lopp hade samlats kring bilden av Lucidor, genom nya, på arkivfynd grundade upplysningar om hans biografi. Här tar jag bara upp de uppgifter om Lucidors biografi som kan bedömas som säkerställda.

² Bolin, G., »Nya bidrag till Lucidors biografi», i *Samlaren* 1934:2 s 233 f och s 248 f. Uppsatsen citeras i det följande »Nya bidrag». Någon kapten Johan Erichsson förekommer inte enligt Bolin i flottans matriklar, men däremot en skrivare med detta namn.

³ Bolin, G., »Nya bidrag» s 232.

⁴ Wendt, E., *Amiralitetsskollegiets historia* I s 82 f.

troligen också Lars' föräldrar från Stockholm till Pommern.⁵ Lars och syskonen växte upp på Kaseburg, som morfadern hade fått i förläning. Föräldrarna dog tidigt – man vet att båda var döda 1650. Vid morfaderns död 1653 fanns de fyra yngsta barnen kvar i Pommern. I Strusshielms testamente förordnades, att hans fyra dotterbarn skulle få dela på omkring 1600 »Reichsdaler» av kvarlåtenskapen – den äldsta, Elisabeth, hade då redan fått ut sin arvslott.⁶ Strusshielms högste chef, riksamiralen Carl Gustaf Wrangel, blev förmyndare och testamentsexekutor, ett uppdrag som han överlät på förvaltaren av sitt pommerska gods Wrangelsburg, Joachim Edling.⁷

Tillsammans med bröderna gick Lars i skola i Wollin.⁸ På hösten 1655 inskrevs han, under namnet Laurentius Johannis Naucerus – de båda första namnen är latin för Lars Johanson och tillnamnet en avledning av det latinska *nauta*, 'sjöman' – vid universitetet i Greifswald. Där stannade han till början av 1659, då han flyttade över till universitet i Leipzig. Där studerade han i ungefär ett år, fram till adventstiden 1659 då han relegerades efter att ha deltagit i ett slagsmål mellan studenter och stadsvakt.⁹

Från åren som följde finns det bara en rad sporadiska uppgifter om Lars' olika uppehållsorter. Orsaken till att de alls finns är Edling på Wrangelsborg, som tydligen inte hade för avsikt att godvilligt låta de Strusshielmska pengarna gå vidare till arvingarna. Arvstvistens gav upphov till en brevväxling, där huvudpersonerna är systemn Marias man, Lars Assersson, som var hauptman på Borgholms slott på Öland, Edling själv och Wrangel. Av breven framgår det, att Lars våren 1661 gjorde en resa i Frankrike, att han våren 1662 bodde hos Maria i Borgholm och att han våren och sommaren 1663 uppehöll sig i Malmö, varifrån han förgäves sökte få ut sin arvslott.¹⁰

Ett brev från Assersson till Wrangel 1664 berättar först om Lars' olycksfåglar till bröder, som båda hade svårt att hålla sig inom lagens ramar. Olof hade, efter några tjuvnadsbrott, 1662 förmåtts att ge sig av till Holland för vidare transport till Ostindien. Erik befann sig då fortfarande i Stockholm, där han gjort sig skyldig till flera stölder. Men sedan Erik i juli 1664 hade häktats för stölden av ett par byxor, en plånbok och ett ärmkläde, förpassades även han – på familjens önskan och efter ingripande av Wrangel –

⁵ Bolin, G., »Nya bidrag» s 233.

⁶ Bolin, G., »Nya bidrag» s 239 f.

⁷ Bolin, G., »Nya bidrag» s 242 f.

⁸ Bolin, G., »Nya bidrag» s 244 f.

⁹ Bolin, G., »Lucidor som student i Greifswald och Leipzig», i *Samlaren* 1939 s 2 och s 18.

¹⁰ Bolin, G., »Nya bidrag» s 256 ff samt densammes »Lucidor i Malmö», i *Sydsvenska Dagbladet* 1934-10-30. Brevväxlingen är som helhet återgiven i det förstnämnda arbetet.

ut ur landet, men åt andra hållet, till Västindien. Assersson berättar också i samma brev om att Lars i maj 1664 anlant till Stockholm för att söka någon befattning vid hovet eller något uppdrag till »wijdare perigrinerande med vnge herrar». Formuleringen tyder på att Lars tidigare hade rest som informator, troligen på den nämnda Frankrikeresan. Assersson skriver att Lars ännu inte har fått något uppdrag och att han, för »sin brodthers begångne fauters skull» har dragit sig för att anmäla sig hos Wrangel – detta fastän »erfarenheeten nohgsambt gifuer det sådana vnga persohner icke vthan någon högh patron emergera kunne».¹¹

I ännu ett brev till Wrangel våren 1665 nämner Assersson att Lars fortfarande är i Stockholm men att han ännu inte fått något arbete; dels därför att han är »obekandt», dels på grund av »sollicitanternes myckenheet».¹² De få medel han fört med sig är nu slut, och han lever i »ytersta fattigdom och tårffthigheet». Lars nämns sedan i ytterligare några brev: sommaren 1665 berättas det att han ligger sjuk, och i juni 1666 och mars 1667 beklagar Assersson på nytt den »torffthigheet» och det »älende» som Lars har att dras med.¹³

Men Lars hade nu tagit sin diktargåva i bruk, och försökte med dess hjälp göra något åt sin besvärliga situation. Under hösten 1668 trycktes de första bevarade tillfällesskrifterna av hans hand: en i september, en i oktober och fyra i december. Uppgifter om tiden strax före och efter debuten finns det i en brevväxling mellan Uppsalaprofessorn Olof Rudbeck och universitetets kansler Magnus Gabriel de la Gardie. Breven handlar om en »ung person» som inte nämns vid namn, som har varit utomlands och kommit tillbaka till Sverige igen sommaren 1668 »medh comoedianerna», och som »i wintras», dvs. vintern 1668/69, begärde och fick tillstånd att undervisa ungdomen i Uppsala i »åthskilliga språk». Nu funderar man på att anta honom som språkmästare vid Uppsala universitet.¹⁴ Genom konsistorieprotokollen bekräftas att man för språkmästartjänsten diskuterat »en Lars Johanson wid namn».¹⁵ Lucidor uppger senare själv, att han vintern 1668/69 varit i Uppsala, där han »studenterne i språåk informerat och som een annan professor tilståndh hafft att intimera».¹⁶ Lucidor gjorde alltså tydligt en utlandsresa sommaren 1668. Att han kom tillbaka »medh comoedianerna»

¹¹ Bolin, G., »Nya bidrag» s 252 ff, s 259 ff och s 304; *fauter*, felsteg, *emergera*, ta sig fram.

¹² *sollicitanterne*, de uppvaktande och hjälpsökande.

¹³ Bolin, G., »Nya bidrag» s 305 ff.

¹⁴ Schück har återfunnit dessa brev och beskriver dem i Schück, H., »Till Lucidors biografi», i *Samlaren* 1931 s 1–4.

¹⁵ *Uppsala universitet. Akademiska konsistoriets protokoll*, del VIII s 436.

¹⁶ Schück, H., *Bibliografiska och litteraturhistoriska anteckningar* s 21; *intimera*, undervisa.

betyder då inte nödvändigtvis att han varit skådespelare eller att han tillbringat sommaren med dem – men han bör i varje fall ha gjort deras sällskap på hemresan.¹⁷

Språkmästartjänsten i Uppsala lades på is och gick senare till en annan.¹⁸ Lars återvände till Stockholm i juli 1669.¹⁹ Under denna sommar och höst författade han ytterligare några tillfällesskrifter, bland annat två bröllopskrifter under pseudonymen Lucidor den Olycklige till de båda högadliga bröderna Christoffer och Conrad Gyllenstierna, den 17 augusti respektive den 18 november. För den sista av dessa, *Gilliare Kwaal* (nedan som nr III bland bröllopskrifterna), kastades han i fängelse i slutet av november.

Conrad Gyllenstiernas första anklagelse mot Lucidor var den att han var en »lösker persohn» – en som inte hade någon fast försörjning. Men det låg också annat under.

Målets gång kan följas i de bevarade rättegångshandlingarna.²⁰ Det inleddes den 9 december 1669 med en av Conrad Gyllenstierna till Svea Hovrätt inlämnad supplik med ett remissorial från Kungl. Maj:t, där hovrätten uppmanades att till behandling uppta ett ärende om en »grof och ohöflig smädeskrift under titul af en brudhskrift». Hovrätten överlämnade ärendet till kämnärsrätten, som behandlade det under några dagar i mitten av december. Dom fälldes i rådstuvurätten (magistraten) den 10 januari 1670. Man fann där, att dikten inte var någon smädeskrift och att den inte heller var skriven på anstiftan av någon fiende till Conrad Gyllenstierna, som denne hade försökt göra gällande. Lucidor befanns dock skyldig till brott mot Kungl. Maj:ts stadga av den 19 december 1668 angående »åthskillige Missbrukz och Oordningars affskaffande widh Ridderskapetz och Adelens Troloffningar/ Bröllop/ Gästebudh/ Barndop och Begraffningar», där det bland annat föreskrevs att ingen får »fördrista sigh/ om han icke warder bedin» att skriva någon tillfällesskrift, vid vite av tolv daler silvermynts böter.

¹⁷ Enligt G. Dahlberg, *Komediantteatern i 1600-talets Stockholm* s 181–84 är det troligast att Lucidor reste in tillsammans med J. A. Ulichs teatertrupp; Ulich och Lucidor hade f.ö. samtidigt varit studenter i Leipzig.

¹⁸ Dock först på våren 1671, då italienaren Blasius Teppati fick tjänsten; *Uppsala universitet. Akademiska konsistoriets protokoll*, del IX s 52.

¹⁹ Schück, H., *Bibliografiska och litteraturhistoriska anteckningar* s 21.

²⁰ Kämnärs- och rådstuvurättens handlingar finns i Schück, H., *Bibliografiska och litteraturhistoriska anteckningar*, och hovrättens protokoll med parternas skriftliga inlagor ur *Liber causarum* för 1669 har publicerats och kommenterats i Sandwall, F., i »Nya akter i rättegången om Gilliare Kwaal. Lucidor i egenhändiga inlagor till Svea Hovrätt» i *Samlaren* 1926; en uppsats som i det följande citeras som »Nya akter». De uppgifter om rättegången som följer är hämtade ur dessa båda arbeten.

Gyllenstierna överklagade och yrkade på hårdare straff. Lucidor, som satt kvar i fängelset, yrkade på att hovrätten skulle »förbättra» hans dom och att han under tiden, åtminstone om dagarna, skulle få slippa sitt fängelse. Genast efter överklagandet reste Gyllenstierna till sitt landshövdingedöme i Finland. Eftersom ärendet därmed såg ut att dra ut på tiden beslöt hovrätten att släppa Lucidor fri mot borgen. Den tilltänkte borgensmannen, Stockholmsrådmannen Sven Törner, en ingift släkting i Lucidors familj,²¹ kunde dock inte fullgöra uppdraget, eftersom hans hustru just avlidit. Hovrätten omprövade då ärendet och beslöt i mitten av februari att låta Lucidor bli fri mot eget hedersord.

Så snart motparten fick veta detta, i mars 1670, begärde Christoffer Gyllenstierna som ombud för sin bror, att Lucidor skulle fängslas på nytt. Hovrätten avslag två gånger hans begäran. Gyllenstierna vände sig då, i mitten av april, till Kungl. Maj:t med en inlaga som hävdade att det handlade om två olika mål: dels broderns sak mot Lucidor angående bröllopsskriften, dels överståthållarens sak mot Lucidor som »lösker persson». Kungl. Maj:t ingrep genast; hovrätten måste då också reagera, och Lucidor sattes åter i fängelse.

Men nu började det bli ont om tid att avgöra målet under pågående session. Hovrättens ledamöter brukade skiljas åt vid sommarens början. Höstsessionen inleddes först i oktober, och de som satt i fängelse vid sessionens slut fick vackert sitta kvar till dess att man åter kunde ta upp deras ärenden. För att påskynda ärendet uppmanade rätten Gyllenstiernorna att komma in med sin anklagelseskrift. Denna presenterades 26 april. 3 maj var Lucidor klar med sin försvarsskrift. Samma dag sammanträdde också hovrätten och utlovade dom med det snaraste.

Men Gyllenstiernornas advokat reste nu till Uppsala – tydligen i akt och mening att förlänga målet över sommaruppehållet. Lucidor vände sig då själv till Kungl. Maj:t. 10 maj fick hovrätten därifrån order om att avgöra målet före sessionens slut. Gyllenstiernorna vågade nu inte heller dröja, men prövade i stället en annan förhållningsstrategi. Samma dag lämnade nämligen deras ombud in en lång replik på Lucidors försvarsskrift och dessutom två nya skrivelser: den ena var en påminnelse om att advokatsfiskalen borde föra talan i lösdriverimålet, den andra en anklagelse om smädligt skrivsätt i Lucidors försvarsskrift. Ännu en månad gick. Lucidor inkom då med två inlagor: en vädjan om att ärendet måtte slutbehandlas och ett svaromål på Gyllenstiernas replik.

²¹ Han var gift med en dotter till Strusshielms andra fru, Barbara Jonsdotter, och hennes förste man, Anders Nilsson. En släkttavla finns i Hansson, S., »Bröllopslägrets skald och bärens». *En studie i Lucidors tillfällesdiktning* s 17. För nya uppgifter om Lucidors fäderne, se Johansson, M., »Nya bidrag till Lucidors biografi», *Släkt och hävd* 2, 1996.

Ärendet togs upp till slutbehandling den 21 juni. I domen, som är daterad 22 juni 1670, finner hovrätten, liksom tidigare magistraten, att Lucidors bröllopsskrift inte är någon smädeskrift. Han har dock skrivit den oombedd, i strid mot Kungl. Maj:ts stadga, och därtill »der utj brukat nogon större licens än som sig boort». ²² Men med hänsyn till den långa fängelsevistelsen slipper han vidare påföljd. Domen avslutas med en förmaning till skalden, att han »här effter försikteligare förer sin penna».

Under åren som följde stannade Lucidor av allt att döma kvar i Stockholm – bortsett möjligen från ytterligare en kort sejour som språklärare i Uppsala hösten 1670. ²³ Något fast levebröd fick han inte. Troligen drog han sig fram med språklektioner, med översättnings- och skrivarbete ²⁴ och – sist men inte minst – genom författande av tillfällesskrifter. De mest akuta ekonomiska problemen lindrades något i april 1671, då Assersson kunde meddela Wrangel att de Strusshielmska arvingarna äntligen hade fått sina pengar – »så wijda capitalet belangar», tillägger han. ²⁵

Den 13 augusti 1674 dödades Lucidor i en värjduell med löjtnanten Arvid Christian Storm på källaren Fimmelstängen vid Kindstugatan i Gamla stan. ²⁶ Nio veckor senare begravdes han. I Maria församlings räkenskaper för 1674 finns följande slutsummering: ²⁷

Fordom Wällärde, och nu mera Sahl. LARS JOHANSSONS, Philosophiæ Studiosi och här i Stockholm berömd Poëtæ, dödhe lekamen (:som för någon tijdh sedan, blef uthi Stadhen i hialstucken, och stått i Lijkhuset 9. wekors tijdh:), wardt begrafwen på Kyrkiogården, bekom Lägerstadh denne gången, Item Båhr och Pähll, därföre betaltes i ett för alt, d. 1. Novemb: 1674 --- 20: [daler kopparmynt] [---].

Tidigare Lucidorutgåvor – och denna

När Lucidor kallades »här i Stockholm berömd Poëta» var det inga överord. *Gilliare Kwaal* och rättegången hade gjort honom vida bekant. De samtida

²² *Licens*, frispråkighet.

²³ Hansson, S., a.a. s 27.

²⁴ Uppgifter om språklektioner och översättningar finns i rättegångshandlingarna. Sandwall framkastar, i sin kommentar till *Samlade dikter av Lucidor* s 125 och s 162, på grundval av vissa uppgifter däri, antagandet om att Lucidor också hade en skrivarsyssla. Detta verk anförs i det följande som Sandwall, F., »Kommentar».

²⁵ Bolin, G., »Nya bidrag» s 309 f.

²⁶ Om detta se Schöldström, B., *Förbiskymtande skuggor. Minnen och anteckningar* s 20 ff.

²⁷ Citatet ur kyrkoräkenskaperna återges av Bolin, G., i »Skalden Lucidors begravning», *Ord och Bild* 1940 s 305.

dedicerat den till de båda höga herrarna Erik Lindschöld och Nils Gyldenstolpe, dröjde det inte mer än några dagar in i mars förrän numera överståthållaren Christoffer Gyllenstierna hade ordnat med försäljningsförbud för boken. Bakom initiativet låg Conrad Gyllenstiernas andra maka, grevinnan Eva Lewenhaupt, och orsaken var, som det heter i hennes supplik till Kungl. Maj:t av den 12 mars, att Andersin i boken tagit med »dhen försmädelige och sordide bröllopskrifft, som widh min sahl. k. herres bröllop medh sin förra fru en löscker man wijdh nampn Lasse Johanson har obudin och obe-tänckt till mångas förargelse fattat i pennan».

Utgången blev att Andersin visserligen fick behålla sitt privilegium, men att det så kallade B-arket, som innehöll *Gilliare Kwaal*, skulle plockas bort ur alla exemplaren av *Helicons blomster*. »Detta arket togs ur alle exemplaren», berättar Olof Celsius d.y., »och bars hem i hans (graf Gyllenstiernas) hus, då har Grefwinnan ej nögt sig för än hon sielf fick stå och se upå huru dess kammarbetjänt kastade dem på elden.»³¹

Lucidors diktning motsvarade inte 1700-talets litteratursmak. Den enda Lucidortexten under detta århundrade tycks ha varit »Et hemligt samtal emellan Anna och Phillis om en mös plikt», Norrköping 1759. Med roman-tiken väcktes Lucidorintresset på nytt, och under 1800-talets lopp fick Lucidor plats i litteraturhistorien som en Bellmans föregångare och som exempel på ett typiskt romantiskt diktaröde.³² 1835 utkom ett ofullständigt omtryck av *Helicons blomster* i serien Klassiska författare i svenska witterheten. 1869 publicerade P. Hanselli *Samlade vitterhetsarbeten av Lasse Johansson, Lucidor den Olycklige*,³³ som innehöll alla de tidigare kända dikterna, ytter-

³¹ Sandwall ger, i »Kommentar» s 136–138, en ingående redogörelse för dessa händelser, och härifrån är också de båda citaten hämtade. Handlingarna i målet finns i RA, Bibliographica, och har också publicerats av Schüeck, H., i *Bibliografiska och litteraturhistoriska anteckningar*, 1896. I några av de bevarade exemplaren av *Helicons blomster*, som tydligen hört till dem som Andersin hade hunnit sälja före beslaget, finns detta sällsynta B-ark kvar.

³² Lucidors ställning under 1700-talet, och även i viss mån under 1800-talet, har undersökts i Sigbrit Swahns *Ryktets förvandlingar. Stiernhielm, Lucidor och Runius bedömda av 1700-talet – en studie i den litterära kritikens utveckling i Sverige*, Lund 1974. 1800-talets och det tidiga 1900-talets bild präglades framför allt av Atterbom och Levertin. Deras bild vidarefördes och byggdes ut i Karlfeldts Lucidormonografi, som först utkom som *Minne af Lars Johansson (Lucidor)* 1912 och sedan som *Skalden Lucidor* 1914. (Verket har återutgivits av Karlfeldt-Samfundet, Falun 1991.) Om Lucidorlegenden och dess framväxt, se Hansson, S., a.a. s 23 ff och om Lucidorbilden i svensk litteraturvetenskap Beyerhaus, C., *Das Bild Lucidors in der Schwedischen Literaturgeschichte zeit Atterbom. Kritische Betrachtung zur Wirkungsgeschichte eines Dichters* (magisteruppsats, Neuphilologische Fakultät, Eberhard-Karls-Universität, Tübingen 1993).

³³ Nr X i P. Hansellis serie *Samlade vitterhetsarbeten af svenska författare från Stjernhjelm till Dalin*.

ligare en tillfällesskrift och två 'nya' visor, en världslig och en andlig. 1914–1930 utkom den hittills senaste Lucidorutgåvan med vetenskapliga anspråk, Fredrik Sandwalls gedigna och utförligt kommenterade *Samlade dikter av Lucidor*.³⁴ Här hade ytterligare ett antal tillfällesskrifter tillkommit.

De senaste årens Lucidorintresse – som denna nyutgåva vill gå till mötes – har visat sig i en roman av Torbjörn Säfve, skivinspelningar av visorna och i volymen *Lucidor* i serien En bok för alla 1993.³⁵

Här har jag, till skillnad från Sandwall, följt den huvudindelning som fanns i *Helicons blomster*. Liksom där kommer alltså tillfällesskrifterna först i tre kronologiskt ordnade avdelningar, »Bröllops-Skrifter», »Lyck-Önsningar» och »Graf-Skrifter». Dessa avdelningar följdes i *Helicons blomster* av ett »Anhang» med ännu en lyckönskan och en bröllopsskrift samt jungfruspeglarn »Et Samtaal emellan *Anna* och *Phillis* om Een Möös Plikt». Eftersom detta nog beror på att Andersin fick tillgång till de båda tillfällesskrifterna under utgivningsarbetets gång – han efterlyser också, i inledningen till *Helicons blomster*, en rad saknade visor som han lovar 'tiltryckia' ifall någon har dem – har dessa skrifter här infogats i sina respektive avdelningar. Efter »Et Samtaal emellan *Anna* och *Phillis*», som är en översättning/bearbetning av den holländske diktaren Jacob Cats' *Maeghden-Plicht* från 1618,³⁶ följer så visorna i samma ordning som i *Helicons blomster*, först de världsliga och sedan de andliga. Sandwall bröt i sin utgåva upp ordningen mellan de världsliga visorna och placerade dem i stället »efter släktskap ur innehållssynpunkt». ³⁷ Men därmed doldes också den genreuppdelning som faktiskt finns i *Helicons blomster*. De världsliga visorna har därför här flyttats tillbaka till sina 'rätta' platser. Två visor som inte fanns med i *Helicons blomster* har placerats i sina respektive underavdelningar: den redan av Hanselli meddelade världsliga visan sist i sin avdelning och en av Bernt Olsson påträffad tysk version av en svensk andlig visa omedelbart efter den svenska.³⁸

För huvuddelen av tillfällesskrifterna har jag utgått från Sandwalls textetableringar och jämfört dem med originaltrycken, då sådana finns bevarade, annars med *Helicons blomster*. Sandwalls sällsynta tryckfel har därvid

³⁴ Nr IV i serien Svenska författare utgivna av Svenska Vitterhetssamfundet.

³⁵ Jag vill också här nämna Anders Cullheds »Barockpoeten Lucidor», s 37–58 i densammes *Solens flykt. Från barocken till Octavio Paz. Litteraturhistoriska studier*.

³⁶ Det är Sandwall som har klargjort att just denna dikt av Cats är Lucidors förlaga; se Sandwall, F., »Kommentar» s 331–337.

³⁷ Sandwall, F., »Kommentar» s 10.

³⁸ Olsson, B., a.a. s 185–187.

rättats. Lyckönskningskriften II återges efter ett av E. Noreen påträffat och i *Samlaren* 1934 meddelat originaltryck, gravskriften VI efter ett av Arne Losman påträffat original på Skokloster och gravskriften XXVII efter ett original som jag hittat i Göteborg. Sandwall uteslöt – av anständighetsskäl – tre gåtor i tre bröllopskriften. Dessa har här återinförts.

När det gäller »Et Samtaal emellan *Anna* och *Phyllis* om Een Möös Plikt», som Lucidor aldrig själv hann göra färdig, följer jag, till skillnad från Sandwall, textgestaltningen i *Helicons blomster*. Sandwall följde i stället en handskrift av Nils Keder, som han själv funnit på universitetsbiblioteket i Uppsala – Keder tycks ha bearbetat dikten inför tryckningen i *Helicons blomster*. Men av Sandwalls egna utredningar att döma tycks faktiskt den tryckta versionen vara ett slags mellanting mellan Lucidors ofärdiga dikt och bearbetningen och alltså ligga närmare Lucidors numera försvunna original.³⁹

För visorna har jag med tre undantag följt Sandwalls utgåva och jämfört och rättat med ledning av *Helicons Blomster* och *Lucida intervalla*. Första undantaget är den andliga visan IV, den första av de tre i *Lucida intervalla*. Min version har hämtats från en andaktsbok från 1685, eftersom texten här tycks ligga närmare Lucidors ursprungsversion. Även de båda andra *Lucida intervalla*-visorna – här V och VII – har visserligen bearbetats av Haquin Spegel. Men hur de såg ut innan de kom under hans händer är svårt att avgöra. För dessa visor har jag därför följt *Lucida intervalla*. Andra undantaget är den av Bernt Olsson påträffade andliga visan VI, som här återges enligt Olssons textetablering. Tredje undantaget slutligen är den andliga visan VIII, som Sandwall återgav ur en andaktsbok från 1690: den meddelas här i en ganska likartad men tidigare version ur en andaktsbok från 1685.

Ortografen var på Lucidors tid högst variabel. Här följer jag förlagorna till punkt och pricka: enda undantaget är att jag har löst upp den typ av förkortning som innebar att man i stället för att dubbelskriva en konsonant – vanligen m och n – i stället försåg den med ett nasalstreck. De många olika stilsorter och -grader som förekommer i trycken – i all synnerhet på tillfällesskrifternas titelsidor – har inte kunnat återges. Men frakturstilen i de svenska och tyska texterna återges på sedvanligt sätt med antikva och antikvan i de latinska, franska, engelska, holländska och italienska texterna med kursiv stil. I de sistnämnda texterna är kursiverade ord och tecken okursiverade. Särskilt framhävda ord i dikttexterna står med spärrad stil, och vissa latinska förkortningar har upplösts.

³⁹ Se Sandwall, F., »Kommentar» s 425–469.

Samtliga texter har fått en löpande numrering inom sina respektive avdelningar och försetts med radnumrering och en kort anslutande kommentar. Textkällorna anges efter varje skrift, liksom skriftens nummer i Sandwalls utgåva 1914–1930 – det sistnämnda för att läsaren lättare skall kunna hitta fram till avsnittet om dikten i Sandwalls digra kommentar, på närmare 450 sidor, som visserligen delvis är föråldrad men fortfarande högst värdefull. Denna kommentar är också huvudkällan för de kortfattade personnotiser, sak- och ordförklaringar, som här följer i anslutning till varje text. I bokens personregister upptas alla namn utom Lucidors eget, såväl faktiska som mytologiska och mytiska: kursiverade sidsiffor efter namn betyder att man just där finner en kort förklaring till namnen.

I den litteraturlista som avslutar inledningen redovisas inte bara mina egna källor utan också de viktigaste av de verk som ligger till grund för de ordförklaringar och kommentarer som jag har övertagit från Sandwalls utgåva. För de separattryckta tillfällesskrifterna finns hänvisning till respektive dikt, och dessa förekommer därför inte i litteraturlistan.

Lucidors diktning – några huvuddrag

I *Helicons blomster* presenterades alltså Lucidors diktning i samma ordning som i denna utgåva. Huvudmotivet för min restaurering av den gamla ordningen är att den speglar mycket av dåtidens uppfattning om poetiskt värde, genrer och genreindelning. Så sågs till exempel tillfällesskrifter som förbundna med de adressater som de riktade sig till.⁴⁰ Alla tillhörde de samhällets högre skikt – besuttna borgare är de lägsta bland Lucidors adressater – och en del av sin rang fick skrifterna just genom detta. En översättning som Lucidors av Cats, eller, som det då hette, en ’imitation’ av ett verk av en annan författare, var också ett betydande arbete, eftersom det vid denna tid fortfarande gällde att visa att svenskan dög lika bra till diktning som de andra moderna språken, och eftersom originalitet ännu inte hade fått samma värde som nu. Visdiktningen, som man från romantiken och framåt har sett som det främsta i Lucidors produktion, rankades på Lucidors tid lågt på den litterära skalan.⁴¹ Visor hade inga adressater som lånade dem anseende, och

⁴⁰ Se för tillfällesdiktningen i allmänhet och de normer som styrde skrifternas nivå Ridderstad, P. S., »Vad är tillfällesdiktning? En kort översikt» i *Personhistorisk tidskrift* 1980/76.

⁴¹ Sandwall skriver, i »Kommentar» s 89, att Lucidors visor i *Helicons blomster* intar »ett mycket blygsamt rum såsom ett slags bihang till det vidlyftiga, ofta döda godset av tillfällighetsdikter» samt att andra diktsamlingar från tiden ger samma bild: »de utan bestämt undervisande syfte eller utan bestämd yttre anledning diktade poemen bilda en liten, i ett hörn undanträngd hop.»

korta och strofiska dikter uppfattades som lägre och avfattades också normalt på en lägre stilnivå än de långa och stikiska.

Bakom huvudordningen i *Helicons blomster* ligger en litterär norm som går tillbaka på den klassiska retoriken och dess regelsystem: den så kallade stilläran. Den sammanfattades under medeltiden i det så kallade Vergilius' hjul: i anslutning till hans tre stora verk, *Eneiden*, *Georgica* och *Bucolica*, preciserades här de tre nivåerna hög stil, mellanstil och låg stil och de typer av motiv som hörde till var och en av dem.

Stilläran var den givna utgångspunkten såväl i teorin – i de retorik- och poetikböcker som användes i skolundervisningen och som ingick i de samtida diktarnas handbibliotek⁴² – som i den poetiska praktiken från renässansen fram till romantiken. Redan i Aristoteles' poetik fanns några ord om tragedins respektive komedins olika värde. Fullbildade möter dessa exempel hos poetikförfattarna under 1600-talet.⁴³ Där hävdas det att tragedin är en hög genre därför att den behandlar höga personer som gudar och furstar, har ett historiskt ämne och sorglig utgång – den skulle därför också avfattas i hög stil och på högt versmått; komedin däremot är en lägre genre eftersom den handlar om samtida personer av lägre stånd och har ett lyckligt slut – komedins stilnivå och versmått skulle därför vara lägre. Dessa distinktioner, som man sammanfattade under begreppen *aptum* eller *decorum* – båda uttrycken kan översättas med att 'allt skall passa med allt' – var grundpelare i den samtida retoriken och poetiken.

Att tillfällesskrifterna, där diktaren ju fungerade som en slags historiker åt de mäktiga och besuttna i samhället, fick den första platsen i *Helicons blomster* är alltså inget att förvåna sig över, inte heller att Catsimitationen kom näst och visorna sist. Mer förvånande är det att bröllopsskrifterna, mot tidens sed, placerades före lyckönskningar och gravskrifter – speciellt de sistnämnda är ju de mest tragedilika bland Lucidors dikter – liksom att de världsliga visorna kom före de andliga. En förmodan av Sandwall ger kanske en förklaring: Sandwall menade att Andersin tog med *Gilliare Kwaal* som »ett särskilt dragande nummer» i sin utgåva.⁴⁴ Eftersom denna bröllopsskrift var tidig, och därmed fick en framskjuten plats i den kronologiskt ordnade boken, kan detta också vara orsaken till att »Bröllops-Skrifter» fick

⁴² I Westers ovannämnda Lucidoruppsats i *Samlaren* 1898 återges s 49–51 bouppteckningen över Lucidor. Där kan det konstateras att den fattige skalden ägde åtminstone en retorikbok, J. Rhenius' *Compendium rhetoricae*.

⁴³ De finns bland annat hos Martin Opitz i *Buch von der deutschen Poeterey*, 1624, och hos hans svenske efterföljare Andreas Arvidi i *Manuductio ad poesin Svecanam*, 1651.

⁴⁴ Sandwall, F., »Kommentar» s 137.

en sådan mot *decorum* stridande placering. Visorna kan sedan ha rangerats efter samma princip för att verket skulle framstå som enhetligt.

Den klassiska retoriken präglade alltså den dåtida poetiken. Den fungerar därmed som en huvudnyckel inte bara till Lucidors utan också till alla de samtida poeternas diktning. Retorikens makt över litteraturen bröts inte förrän med romantiken.⁴⁵ Då påbörjades också den process som ledde till att insikterna om det nära förhållandet mellan talekonstens och diktkonstens regelsystem förträngdes och slutligen så gott som helt försvann inom litteraturvetenskapen. Sambandet började återupptäckas igen på 1930-talet, men det var egentligen först på 1960-talet som den klassiska retoriken på allvar började beaktas i studiet av den äldre litteraturen och dess historia.⁴⁶

För att kunna ge en någorlunda samlad bild av vad den klassiska retorikens renässans har inneburit och vilka konsekvenser den har fått för bilden av Lucidor och hans diktning kommer jag nedan att koncentrera mig på fyra huvudpunkter – diktarens samhällsroll, diktarens sätt att förhålla sig till andra diktares verk, det lärda poetidealet och principen om *decorum*. Jag avslutar med några tankar om Lucidordikten – särskilt giljarekvalet – och de poetiska reglerna vid denna tid.

Diktarens samhällsroll

1600-talsdiktaren uppfattade sig, och uppfattades av andra, som en person som hade förmågan att uttrycka vad de makthavande ville ha sagt och vad läsarna önskade eller borde få ta del av. Diktarrollen liknade därmed den antika talarrollen i detta att dikteren framstod och fungerade som en slags advokat för samhälleligt godtagna värderingar.⁴⁷ Vad dikteren själv ansåg om det ena eller andra förhållandet var tämligen ointressant inom det representerande och representativa system, som litteraturen ännu utgjorde. Tyckte han inte som han 'borde', gjorde han bäst i att hålla tyst med detta.

⁴⁵ Se om denna utveckling t.ex. Fafner, J., *Tanke og tale. Den retoriske tradition i Vesteuropa*, särskilt kap. 26.

⁴⁶ En god redogörelse för denna process och för omständigheter och namn när det gäller retorikens återupptäckt under 1900-talet finns i Fafner, J., »Retorikkens død og genopstandelse», s 29–38 i *Retoriska frågor. Texter om tal och talare från Quintilianus till Clinton tillägnade Kurt Johansson*, Stockholm 1995.

⁴⁷ Om författarrollen vid denna tid se Bennich-Björkman, B., *Författaren i ämbetet. Studier i funktion och organisation av författarämbeten vid svenska hovet och kansliet 1550–1850* samt för kort summering Hansson, S., *Svenskans nytta, Sveriges ära. Litteratur och kulturpolitik under 1600-talet* s 14 ff.

Som tillfällesdiktare talar Lucidor ofta med dubbel tunga. I en tillfällesskrift kan han vältaligt pläderna för en åsikt, i en annan kan han lika vältaligt hävda den rakt motsatta ståndpunkten. Om de unga döda heter det att Gud först tar till sig dem han älskar mest, om de äldre att den Gud älskar, den ger han ett långt liv. Lucidor kan lovprisa de avlidnas urminnes adel, men han kan också – som i gravskriften över Lorents von der Linde (XII), vars far hade gått från bonde- till adelsstånd – skriva om det ihåliga i att bara förlita sig på sina anor och till och med hävda att »Then Gudh sitt Fosterland ok Konung tiäna kan/ Määd troo/ fast Bondefödd är sanskyld Adelsman». Men eftersom ätten von der Linde numera är högadlig fortsätter han sedan försiktigtvis med att den som är adlig naturligtvis klarar detta ännu bättre än den bondefödde.

1800- och det tidiga 1900-talets litteraturforskare kunde bara förstå sådant som kryper i inför dikternas beställare, och tolkade det så som att Lucidor i sin tillfällesdiktning ägnade sig åt ett föraktligt brödskriveri som inte ens han själv tog på allvar. Visorna, som ju saknade adressater och som därför inte led av denna typ av – i samtiden obligatorisk – adressatpassning, uppfattade de som 'äktade' och därmed som kärnan i Lucidors produktion. Att åsiktsbytena berodde på att dikterna avpassats för beställarna hade de förstås rätt i. Men däremot hade de fel i att se detta som en brist och som något som en 1600-talsdiktare egentligen borde skämmas över. Tvärtom var det ju just så som de samtida förväntade sig att den gode diktaren skulle skriva.

Dikt och annan dikt, fenomenet repertoardiktning

Subjektiv äkthet i dikt sågs alltså inte som kriterium på värde på Lucidors tid, och ungefär på samma sätt förhåller det sig också med ett annat honnörsbegrepp som romantiken introducerade – originaliteten. Grundhållningen till den litteratur som redan fanns skriven – särskilt till de latinska diktarnas verk men även till den kända och uppburna samtida diktningen – skilde sig starkt från den som senare kom att bli förhärskande. Goda förebilder var till för att efterliknas och de borde dessutom återanvändas i den egna diktningen så långt detta var möjligt. Förmågan att imitera – att kunna sätta samman eget med andras till ett nytt verk utan att skarvarna syntes – var högt skattad. Ett av skolutbildningens mål var, som det hette i 1649 års skolordning, att lära eleven att »lappa ihop åt sig en tröja med tyg från Tullii [Ciceros] purpurdräkt». ⁴⁸ Metoden hade samma relevans på högre intellek-

⁴⁸ Skolordningen finns, med svensk parallelltext, i *Sveriges allmänna läroverksstadgar 1561–1605*, vol. I, i *Årsböcker i svensk undervisningshistoria*, vol. 4, 1921. Citatet från s 76.

tuell nivå: enligt skolordningen delar den holländske auktoriteten Justus Lipsius upp imitationen i tre färdighetsnivåer, »den barnsliga efterbildningens (puerilis), den begynnande utvecklingens (crescens) samt den fullmogne mannens (adulta)».⁴⁹ En välgjord imitation var beviset för att man var en verklig diktare i tidens mening, väl bevandrad i litteraturen och allt annat som hörde det poetiska hantverket till.

Lucidor var en lyckosam imitator – skarvarna mellan eget och andras märks nästan aldrig i hans verk. Att han också var en synnerligen flitig sådan framgår inte i denna utgåva, där Sandwalls många och långa referenser till de förebilder som Lucidor tycks ha använt sig av inte har redovisats. Men själv skrev Lucidor, i en av inlagorna i processen om *Gilliare Kwaal*, att denna bröllopsskrift inte innehöll någonting alls som inte andra diktare redan tidigare hade skrivit, »*Nil a me dictum quod non dictum sit prius*», och hänvisar där till hela 22 textställen, där han imiterat andra författare. Huvudkällan i denna dikt är Ovidius.⁵⁰

Att Sandwalls hänvisningar till Lucidors källor inte har fått komma med i denna utgåva beror inte bara på platsbrist. Det finns också grundad anledning att ställa sig skeptisk till denna typ av komparationer när det gäller äldre diktning. Texterna från 1600-talet bevarar en lång rad muntliga drag och ett nära samband med en äldre, muntligt grundad tradition,⁵¹ där det redan tänkta och formulerade fungerade som en gemensam resurs, som skrivande personer inte bara kunde utan också borde använda sig av,⁵² som ett slags språk av andra graden.⁵³ Så skedde också, och därför är de allra flesta av Sandwalls hänvisningar av denna art hänvisningar till variationer på en gemensam repertoar, gemensam för ett stort antal diktare. Lucidor kan alltså ha imiterat de, framför allt tyska samtida diktare, som Sandwall nämner, men han kan lika gärna ha tagit sina förebilder från annat håll, ur retoriska samlingar av *thesaurustyp* (se nedan), eller – som i *Gilliare Kwaal* – direkt ur det klassiska arvet.

⁴⁹ Ibidem s 72.

⁵⁰ Inlagan finns i Sandwall, F., »Nya akter» s 100–105.

⁵¹ Detta påpekas bl.a. i Ong, W. J., *Muntlig och skriftlig kultur. Teknologiseringen av ordet* s 40 ff; dessa tankar vidareförs och kompletteras i Lindhardt, J., *Tale og skrift – to kulturer* s 115 ff.

⁵² En mycket intressant och gedigen genomgång av denna tradition finner man i Carruthers, M., *The Book of Memory. A Study of Memory in Medieval Culture*, Cambridge 1990. Carruthers fördjupar och kompletterar här Frances Yates' viktiga *The Art of Memory*, London 1966.

⁵³ Om den litterära repertoaren som ett för alla litterata tillgängligt språk av andra graden se Hansson, S., »Repertoar och tradition. Till den teoretiska förståelsen av repertoardiktningen och den romantiska 'litteraturrevolutionen'», s 45–54 i *Edda*, 1, 1993.

Det lärda poetidealet och det retoriska regelverket

Av det ovan sagda framgår att en diktare vid denna tid borde vara väl bevandrad i både den antika och den samtida diktningen. Diktaren skulle vara *doctus*, en lärd person. I detta lärda poetideal ingick, utöver beläsenheten, också gedigna kunskaper om och förmågan att följa de retoriska och poetiska reglerna.

Hela den poetiska arbetsprocessen styrdes av regler. Den indelades – i enlighet med retorikens gamla modeller – i tre steg:⁵⁴ *inventio*, då man hittade på eller, med tidens terminologi, ’fann’ det innehåll eller de ’saker’, som man kunde tänka sig att föra fram i dikten, *dispositio*, då man sovrade bland de funna sakerna och gav dem en adekvat ordning, och *elocutio*, då man ’fann’ den språkdräkt som man skulle klä diktens saker i.

Att man i samband med *inventio* just talade om att ’finna’ diktens saker hade samband med en retorisk arbetsmetod som präglade tidens diktning i minst lika hög grad som imitationen: metoden att söka efter ’sakerna’ på de så kallade ’ställena’ eller *loci*. Gerhard Johannes Vossius, en holländsk retoriker, som bland annat skrev den nybörjarbok som var den gängse i Sverige från mitten av 1600-talet ett gott stycke in på 1800-talet, *Elementa rhetorica*,⁵⁵ räknar upp några typiska *loci* som man bör söka i när man skall skriva om personer respektive handlingar och saker. I det första fallet skall man söka i ’härstamningen’, ’fosterlandet’, ’skapnaden till kropp och sinnelag’, ’framgången’, ’uppfostran och utbildning’, ’gärningarna och deras samband med olika dygder’, ’dödssättet’ och ’begravningen’, och i det andra fallet i *loci* som ’det hedervärda’, ’det nyttiga’, ’det svåra’, ’det nödvändiga’ och ’det angenäma’.⁵⁶ Vi uppfattar nästan med nödvändighet *loci* som en slags logiska kategorier. Men från början, det vill säga i den antika och medeltida retoriktraditionen syftade *loci* förmodligen på de ställen i medvetandet där man under sin utbildningstid hade lagrat det inlärningsstoff som passade samman med dessa stickord och varifrån man senare kunde hämta fram dem då man behövde dem.⁵⁷

⁵⁴ Inom den klassiska retoriken fanns ytterligare två arbetsmoment, som inte blev aktuella när det gällde dikter som skrevs ned och spreds genom tryck eller handskrift: *memoria* eller konsten att komma ihåg det tal man hade satt samman, och *actio* eller *pronuntiatio*, konsten att framföra det.

⁵⁵ Vossius’ nybörjarbok finns numera i svensk nyutgåva: Vossius, G. J., *Elementa rhetorica eller retorikens grunder*, Göteborg 1990 (Litteraturvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Meddelanden nr 5).

⁵⁶ Vossius, G. J., a.a. s 8 f.

⁵⁷ Carruthers, M., a.a. s 131 ff.

Även *dispositio*, sovrandet och ordnandet, styrdes av retoriska regler. Här gällde det först att bestämma sig för vilken typ av tal som dikten skulle likna: det rådgivande (*genus deliberativum*), där man övervägde olika möjligheter och förespråkade en av dessa, eller det framvisande talet (*genus demonstrativum*), där man lovprisade eller klandrade någon eller något.⁵⁸ Ett rådgivande tal hade en fast disposition: efter inledningen, *exordium*, skulle man ha en *narratio* som gav bakgrunden i ärendet,⁵⁹ *propositio*, där man framlade sitt eget förslag till lösning, *argumentatio*, som kunde uppdelas i två led, ett försvar för de egna åsikterna, *confirmatio*, och ett bemötandet av andras åsikter i frågan, *refutatio*, och slutligen en *peroratio*, slutklämman, där man upprepade sitt förslag och de bästa argumenten för det. I förkortad form möter man ofta just denna modell i Lucidors visor – den dög lika bra när det gällde att övertala en skön herdinna att visa sig lite mera tillmötesgående mot älskaren som till att övertyga en syndare om att det nu var dags för bot och bättring.

De lovprisande/klandrande talen som, i den lovprisande formen, ligger till grund för Lucidors tillfällesskrifter, var inte lika strikt uppdelade. I *narratio*, beskrivningen av bakgrunden till händelsen, när det gällde bröllopskrifter, eller av huvudpersonen, när det gällde gravskrifter, ingick ju här även *propositio* ('förslaget' att tycka att detta var det bästa som kunde hända respektive förslaget att se honom eller henne som en förebild för alla andra) och *argumentatio* (de skäl för detta som diktaren förde fram).⁶⁰

Bröllopsskrifter skulle hedra brudparet och sluta med en lyckönskan, men de var därutöver förhållandevis fria när det gällde det innehållsliga. Diktaren kunde här leverera lovprisningar av brud och brudgum men han kunde också – och detta sker ofta hos Lucidor – utforma skriftens huvuddel som en berättelse, gärna i mytologisk inklädnad och därmed höjande såväl dikt som brudpar till ett plan ovanför det vardagliga, som på ett eller annat sätt rekapitulerade 'förhistorien' till bröllopet.

För gravskrifter fanns det däremot en lång rad kompletterande regler i poetiken, vilka Lucidor noga iakttog. Poeterna tillrättades där att först utveckla ett ämne *in genere*, dvs. med en allmän tillämpning, och att därefter utföra det *in specie*, med tillämpning på det särskilda fallet – allting är under-

⁵⁸ Det fanns också en tredje huvudtyp av tal, *genus giudiciale* eller rättegångstalen, med ett otal underarter, men denna modell tas sällan i bruk inom diktningen.

⁵⁹ *Narratio* borde också, i varje fall om talet skulle bli långt, föregås av en *partitio*, där man visade upp den översiktliga dispositionen av talet.

⁶⁰ Att *narratio* även fungerar som bevisning i lovprisningar påpekas bland annat i Vossius, G. J., a.a. s 30.

kastat förgänglighetens lag, så även den store man som vi idag ser framför oss på båren. Gravskriftens 'särskilda' del borde därtill innehålla de tre elementen *laus*, *luctus* och *consolatio*, det vill säga lovprisning av den döde, klagan över dödsfallet och tröst åt de efterlevande.⁶¹

Imitation av andra författares verk kunde bli aktuell redan i momentet *inventio*, men gällde i första hand *elocutio*. Hade någon annan författare behandlat dessa saker och kunde hans verk anpassas till det egna syftet? Hade någon annan på ett ovanligt välformulerat sätt klätt just sådana saker i ord? Den sista av dessa båda frågor kan man säga att tidens skolelever förberedde sig för hela studietiden igenom. De tillhölls nämligen att ständigt ha så kallade minnesböcker till hands, där de – i någon lämplig ordning, så att allt var lätt att återfinna – skulle föra in alla de goda formuleringar som de fann hos de författare de studerade: sentenser, ordspråk, formler för att övergå från en sak till en annan, goda liknelser, slående bilder och metaforer.⁶² Fann man inte vad man sökte i sin egen minnesbok kunde man gå till någon annans – på Lucidors tid fanns tryckta minnesböcker också att köpa⁶³ – och därför bör man nog inte överdriva beläsenheten hos tidens diktare. Måste diktaren ändå förlita sig på egen förmåga gav retorikböckerna hjälp genom många och noggranna anvisningar om vilka troper och figurer man kunde använda för att ge *dignitas*, värdighet, åt diktens språkdräkt.

Principen om decorum

Decorum styrde den poetiska arbetsprocessen från början till slut. Allt skulle passa med allt: höga adressater och sorgligt ämne krävde hög stil, lägre adressater och glatt ämne en lägre stilnivå. Lucidor var som diktare ytterst noggrann med *decorum* – i varje fall efter processen om *Gilliare Kwaal*, då han på sitt eget skinn hade fått lära sig vad det kostade att inte vara tillräckligt 'hög' i dikter till höga adressater. Nedan följer några exem-

⁶¹ Den bästa undersökningen av detta finns i Witstein, S. F., *Funeraire poesie in de nederlandse renaissance. Enkele funeraire gedichten van Heinsius, Hooft, Huygens en Vondel bezien tegen de achtergrond van de theorie betreffende het genre*, Assen 1969. Se även Hansson, S., »Bröllopslägrets skald och bärens» s 56–75 för en svensk presentation och tillämpning.

⁶² Paulsen, F., *Geschichte des gelehrten Unterrichts auf dem deutschen Schulen und Universitäten /...* Bd. I, 3:e Aufl. s 361 f. Dessa minnesböcker eller 'skattkammare' gick under namn som *thesaurus*, *florilegium*, *ærarium* eller *loci communes*. Om dem se även Hansson, S., »Skönheterna i skattkammaren. P. A. Wallmarks svenska antologi och den klassiska retoriken», s 91–95 i *Samlaren* 1989.

⁶³ I bouppteckningen över Lucidor finns tre sådana verk, en *thesaurus* av P. Calvisius, J. M. Meyfarts *Melleficium oratorium* och den som en biblisk *thesaurus* utformade *Opus deliciarum biblicum* eller *Biblisk lust-gård* av M. Sachse; Wester, E., a.a. s 49 ff.

pel, valda ur Lucidors gravskrifter, på hur *decorum* påverkar dikternas *inventio* och *dispositio*. Eftersom den döde där alltid är skriftens huvudperson, syns detta särskilt tydligt just i denna typ av skrifter.

De högadliga männens frånfälle begråts av samtliga antika gudar, medan adliga män av lägre rang oftast sörjs bara av en enda antik gudomlighet. Adligt födda män prisas för båda de adliga huvuddygerna 'konst' och 'krig' – Apollons och Mars' dygder – och det spelar då ingen roll om vederbörande har dött redan som barn och inte prövat på någotdera. Män som blivit adlade kan prisas för endera, eller ingendera, av de båda adelsdygderna, och valet beror då på vilken typ av verksamhet som de adlats för. När det gäller kvinnliga döda kan man lägga märke till att det enbart är adelskvinnor, inga ofrälse kvinnor, som lovprisas för sin skönhet. Fromhet tillerkänns däremot kvinnor av alla stånd. Även beskrivningarna av dödsfallets effekter styrs av *decorum*: då en högadlig gosse dör, sörjer hela den antika parnassen inklusive skaldekonstens gud, så att allt diktande blir omöjligt (se gravskriften XIV), medan en ofrälse kvinnas död bara orsakar gråt i hemstaden, bland dem som en gång stod henne nära eller hade gott av hennes givmildhet (se gravskriften XXV).⁶⁴

När det gäller gravskrifternas *dispositio* styrs såväl proportionerna mellan de båda elementen lovprisning och klagan som själva utformningen av dem av *decorum*. I skrifternas tröstedelar finns det däremot knappast några *decorum*bestämda skillnader – det stående trösteargumentet, att den döde nu är salig i himlen, gäller lika för alla. I skrifter över stora och mäktiga män utnyttjar Lucidor, reglerna likmätigt, samtliga de *loci* som kunde användas vid lovprisning. Lovprisningsdelen blir därigenom lång och detaljerad. Att högt stånd krävde lång lovprisning ser man i gravskriften XIV, där Lucidor prisar en högadlig gosses goda minne, och fyller ut denna diktdel med otaliga exempel på gott minne genom historien – män som gossen långt skulle ha överträffat, om han bara hade fått leva! I skrifter över kvinnor utnyttjas däremot ofta ett enda eller bara några få *loci*, och inte sällan ett som enligt tidens teoretiker inte innebar något 'sant beröm' då det tillämpades på män – utseendet. När det gällde klagan var regeln den – en regel som också Lucidor följer – att man i skrifter över mäktiga män skulle hålla klagan kort och undvika sådant som väckte medlidande (ett gott exempel här är gravskriften XII, som bara innehåller fyra rader klagan). De höga skulle man beundra, inte tycka synd om! I skrifter över kvinnor eller barn borde klagan däremot

⁶⁴ Se för ytterligare exempel och diskussion Hansson, S., »Bröllopslägrets skald och bäreus» s 91–101.

vara utförlig och känslösam (goda exempel på detta ger gravskrifterna X och XIV).⁶⁵

Även beträffande *elocutio* bestämde *decorum* hur tillfällesskrifterna till personer av olika stånd skulle utformas. Generellt kan man säga att ju högre personen var, desto högre är också den stilistiska och språkliga nivån och desto fler olika främmande språk och olika dikter finns det inom skriftens ram.⁶⁶

Men det var alltså inte bara adressaternas stånd, kön och ålder som bestämde skriftens nivå enligt *decorum* utan också vilken typ av skrift det rörde sig om. Gravskrifterna ligger allmänt sett på en högre stilnivå än bröllopsskrifterna, eftersom de är sorgliga, medan bröllopsskrifterna är glada. Lyckönskningarna är allvarligare i tonen än de flesta av bröllopsskrifterna och är därför oftast skrivna i en högre stil än dem. Men en bröllopsskrift till ett högadligt par (som V till Ribbing–Rosenhane) kan dock vara lika hög som eller högre än en ofrälse gravskrift (som XIX över Thomas Andersen): här tar ståndet alltså över ämnet som utgångspunkt för *decorum*. I bröllopsskrifter till ofrälse adressater (som i XIII till Stamm–Emmerich och XIV till Simonson–Bratt) kunde Lucidor gå långt ner i stilhierarkin och excellera i talspråk och vågade skämt. Dessa bröllopsskrifter, som ofta har strofisk form, ligger därmed också en del av de världsliga visorna nära.

Principen om *decorum* är grundläggande även i Lucidors visdiktning. Den syns bara mindre tydligt här, eftersom inga visor går så högt som gravskrifterna i den höga stilen eller som de stikiskt formade tillfällesskrifterna över huvud taget. De andliga visorna med sina allvarliga ämnen håller dock högre stilnivå än de flesta av de världsliga – även om det där ofta gäller olycklig kärlek, som hotar att ta livet av den stackars älskaren. Men detta ämne har inte samma tyngd. Denna så kallade petrarkistiska modell var typisk för kärleksdiktning vid denna tid och uppfattades förmodligen i ganska hög grad som stilövning. I den samtida tyska diktningen är det faktiskt inte ovanligt att en sådan petrarkistisk kärleksvisa efterföljs av en ’motsats med samma melodi’, en visa som då beskriver den kvinnliga huvudpersonens fullhet på samma drastiska sätt som Lucidor beskriver giljarens tillbedda i

⁶⁵ Se för ytterligare exempel och diskussion Hansson, S., »Bröllopslägrets skald och bårens» s 56–75. Det kan noteras att de äldre Lucidorforskarna, som inte hade ögon för retorikens betydelse och principen om *decorum*, ofta drog slutsatsen att Lucidor måste ha känt dessa döda, eftersom han skriver så känsligt om dem, men däremot inte de som fått en kort och återhållen klagan.

⁶⁶ Se för ytterligare exempel och diskussion Hansson, S., »Bröllopslägrets skald och bårens» s 102–124.

bröllopsskriften *Gilliare Kwaal*. I de skämtsamma värdsliga visorna använder Lucidor, liksom i de mera vågade av bröllopsskrifterna, en typisk lågstil.

Lucidordikten och reglerna

Den lärde Johannes Schefferus skrev i sin *Suecia literata*, 1680, att Lucidor var väl verserad i alla slags vetenskaper och konster.⁶⁷ Schefferus' Uppsalakollega Petrus Lagerlöf kallade honom i en föreläsning på 1680-talet för »ett stoort *ingenium*» och 'nästan ett under',⁶⁸ men tillfogade också några kritiska synpunkter: »Hans Scripta äre icke af någon fullkomlighet. Ty hwarcken woro hans Studier så wida komna, att man kunde wänta af honom något absolut wärck, ey heller hade han patientiam att arbeta ut dett han skref, han lät blifwa wid dett han först concipierade.» Båda professorerna ger alltså höga betyg åt Lucidors förmåga, men båda menar de tydligen också att Lucidor, studiemässigt sett, inte riktigt motsvarade kraven på en 'lärdd poet' enligt tidens normer, men att han, trots denna brist på intellektuellt bagage, har nått ovanligt högt i sin diktning. Lagerlöfs ord om Lucidors brist på tålmod när det gällde *elocutio* kan förklaras med att Lagerlöf anslöt sig till de betydligt strängare franskklassiciska stilideal, som just vid denna tid började avlösa den 'barocka' yvighet, som kännetecknade Lucidor och hans samtida.⁶⁹

Jag tror alltså inte att dessa omdömen betyder att de samtida inte i Lucidor såg den lärda och regellydiga retoriker, vars bild jag ovan har försökt teckna. De menar snarare att han hade det mesta som krävdes. En sak som man också bör tänka på i samband med Lagerlöfs kritik är att omdömet fölls vid en tidpunkt då *Helicons blomster* ännu inte fanns till i sinnevärlden, mot bakgrund av *Lucida intervalla* och de tillfällesskrifter som Lagerlöf då kände till, och på att skandalen kring *Gilliare Kwaal* ännu stod i livligt minne. En person som hade diktat sig till åtal och fängelse hade inte visat den sociala följsamhet som krävdes av en diktare, och även om hovrätten slutligen gav honom fri, hade man ju också från det hållet uppmanat Lucidor att hädanefter vara »försikteligare» i sitt skrivande.

Gilliare Kwaal är en tidig tillfällesskrift, den tionde av Lucidors hand, och nummer tre bland bröllopsskrifterna. I lyckönskningar och gravskrifter var

⁶⁷ Schefferus, J., *Suecia literata* s 252.

⁶⁸ »*poene aliquid monstri*»; omdömena finns i en föreläsningssanteckning i UUB Palmsköld 406 och återges av Sandwall, F., »Kommentar» s 88. Lagerlöfs synpunkter på de svenska samtidsdiktarna redovisas och kommenteras i Wahlström, L., »Petrus Lagerlöfs kollegium i svensk metrik», s 1–29 i *Samlaren* 1900.

⁶⁹ Denna slutsats är Gunhild Berghs, i *Litterär kritik i Sverige under 1600- och 1700-talen* s 14 f.

det självklart att hålla sig på de högre stilnivåerna, och detta hade också Lucidor gjort. Såväl stilnivån som det strikta regelverk som omgärdade dessa typer av skrifter hjälpte Lucidor att hålla sig inom ramarna för *decorum*. Den första bröllopsskriften, och alltså den första skrift där Lucidor inte bara hade att utgå från de givna *loci* i för lovprisning utan också själv måste uppfinna ett innehållsligt tema som kompletterade lovprisandet, *Gifte-Roos* till Pehrman-Nilsdotter (I), är avfattad i en typisk mellanstil som till och med ligger högre än vad *decorum* krävde för ett borgerligt brudpar som detta – jämför denna skrift med de bröllopsskrifter Lucidor skrev till borgerliga brudpar senare i sin karriär, som XIII och XIV! När han sedan för första gången vände sig till högadliga adressater, paret Gyllenstierna-Oxenstierna, med en bröllopsskrift (II), valde han ett ganska ’opassande’ tema för den inledande dikten – den löjlige giljarens vedermödor – och utifrån temat också en raljerande lågstil. Den gången gick allting väl och Lucidor fick till och med motta tio riksdaler för sin skrift.⁷⁰ Men den korta svenska dikten efterföljdes ju också här av ytterligare fyra, synnerligen devota och till högadligt *decorum* väl anpassade dikter på latin, italienska, franska och tyska.

Att Lucidor tre månader senare fortsatte på samma tema i en skrift till Gyllenstiernabrodern Conrads bröllop är förstäeligt, men att denna låga och långa dikt, med en liten elegant men lättviktig fransk gåta som enda tribut till adressaternas stånd, fick bli hela hyllningen var ett klart brott mot *decorum*. Lucidor borde ha tänkt sig bättre för – men då hade vi å andra sidan inte ägt denna dikt, som genom sin fart och sitt goda humör nu framstår som en av pärlorna i hans produktion.

Jag menar alltså, att Lucidors olycka med *Gilliare Kwaal* måste skrivas på obetänksamhetens och oerfarenhetens konto och att han därefter tog hovrättens varning *ad notam*. I sin fortsatta diktning lägger sig Lucidor så nära de samtida kraven på en ’sann diktare’ som han förmår. Och i hans sätt att tillämpa det regelverk som retoriken och poetiken tillhandahöll märker man också, fortfarande, att det är »ett stoort *ingenium*» som har fört pennan.

Att de romantiska litteraturhistorikerna och deras efterföljare aldrig såg, att det var just på detta som Lucidors samtida berömmelse vilade, berodde på att de bortsåg från tillfällesdiktningen, som de bedömde som beställningsdiktning och därför i sig okonstnärlig, och lade all vikt vid visorna – kanske främst »SKulle Jag sörja» där en explicit referens till författarjaget finns med – och vid de olyckliga inslagen i Lucidors biografi, som de sedan

⁷⁰ Sandwall, F., »Kommentar» s 125.

fyllde ut och kompletterade genom biografisk läsning av hans övriga visor, där man i de världsliga fann bevis för hans benägenhet för starka drycker och hans erotiska vidlyftighet, i de andliga uttrycken för hans senkomna ånger. Men författaren som självbekännare är just ett romantiskt och efterromantiskt ideal. Till detta var det ännu mycket långt på Lucidors tid.

Ett råd till sist: Är det svårt att förstå vad Lucidor menar – läs högt! 1600-talsdikt skrevs i hög grad för muntligt bruk, och sådan dikt är ofta lättare att förstå som talad än som skriven.

Källor och litteratur

Hänvisningar till originaltryck av Lucidors tillfällesskrifter ges till respektive skrift i utgåvan och dessa tryck tas därför inte upp nedan.

- Anrep, G., *Svenska adelns ättartaflor*, I–IV, Stockholm 1858–64.
- Arvidi, A., *Manuductio Ad Poesin Svecanam, Thet är/ En kort Handledning til thet Swenske poeterij/ verß- eller Rijm-Konsten*, Strengnäs 1651.
- Atterbom, P. D. A., *Svenska siare och skalder eller grunddragen af svenska vitterhetens häfder*, II, Uppsala 1843; 2:a uppl. Örebro 1862.
- Baptista, J., *Den Anderijke Italiänerns Johannis Baptistæ Gudelige Betrachtelser [...] förswenskade af Petro Brask*, Stockholm 1685.
- Bennich-Björkman, B., *Författaren i ämbetet. Studier i funktion och organisation av författarämbeten vid svenska hovet och kansliet 1550–1850*, Uppsala 1970 [diss.].
- Bergh, G., *Litterär kritik i Sverige under 1600- och 1700-talen*, Stockholm 1916.
- Beyerhaus, C., *Das Bild Lucidors in der Schwedischen Literaturgeschichte zeit Atterbom. Kritische Betrachtung zur Wirkungsgeschichte eines Dichters* (magisteruppsats, Neuphilologische Fakultät, Eberhard-Karls-Universität, Tübingen 1993).
- Bolin, G., »Lucidor i Malmö», *Sydsvenska Dagbladet* 1934-10-30.
- Bolin, G., »Lucidor som student i Greifswald och Leipzig», *Samlaren* 1939 s 1–38.
- Bolin, G., »Nya bidrag till Lucidors biografi», *Samlaren* 1934:2 s 222–312.
- Bolin, G., »Skalden Lucidors begravning», *Ord och Bild* 1940 s 304–306.
- Carruthers, M., *The Book of Memory. A Study of Memory in Medieval Culture*, Cambridge 1990.
- Castren, G., *Stormaktstidens diktning. Studier*, Helsingfors 1907.
- Collijn, I., *Sveriges bibliografi. 1600-talet*, Uppsala 1942–46.
- Columbus, S., *En svensk ordeskötsel angående bokstäver, ord och ordesätt. Med inledning, anmärkningar och register utgifven af G. Stjernström och A. Noreen*, Uppsala 1881.
- Cullhed, A., *Solens flykt. Från barocken till Octavio Paz. Litteraturhistoriska studier*, Stockholm 1993.
- Dahlberg, G., *Komediantteatern i 1600-talets Stockholm*, Stockholm 1992 (Stockholmsmonografier utgivna av Stockholms stad).
- Dahlgren, F. A., *Glossarium öfver föräldrade eller ovanliga ord och talesätt i svenska språket*, Lund 1914–16.
- Dalin, A. F., *Ordbok öfver svenska språket*, Stockholm 1850–55.
- De la Serre [Jean Puget], *Den Sinrijke Franzosens of Herrens De la Serre Söte Dödz Tankar! [...] Enfaldigt förswänskade Af Petro Brask [...]*, Stockholm 1685.
- Elgenstierna, G., *Den introducerade svenska adelns ättartaflor*, Stockholm 1925 ff.

- Fafner, J., »Retorikkens død og genopstandelse», *Retoriska frågor. Texter om tal och talare från Quintilianus till Clinton tillägnade Kurt Johannesson*, Stockholm 1995 s 29–38.
- Fafner, J., *Tanke og tale. Den retoriske tradition i Vesteuropa*, København 1982.
- Grubb, C. L., *Penu proverbiale dbet är: ett ymnigt förråd aff allehanda gambla och nya svenska ordseeder och lährespråk*, Linköping 1665.
- Hansson, S., »Guds döttrars träta. Kommentrar kring ett motiv i en Lucidorvisa», *Sammlaren* 1977 s 104–113.
- Hansson, S., »Bröllopslägrets skald och bärens». *En studie i Lucidors tillfällesdiktning*, Göteborg 1975 [diss.].
- Hansson, S., »Repertoar och tradition. Till den teoretiska förståelsen av repertoardiktningen och den romantiska 'litteraturrevolutionen'», *Edda* 1993:1 s 45–54.
- Hansson, S., »Skönheterna i skattkammaren. P. A. Wallmarks svenska antologi och den klassiska retoriken», *Sammlaren* 1989 s 91–95.
- Hansson, S., *Svenskans nytta, Sveriges ära. Litteratur och kulturpolitik under 1600-talet*, Göteborg 1984 (Skrifter utgivna av Litteraturvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet 11).
- Hellquist, E., *Studier i 1600-talets svenska*, Uppsala 1902 (Skrifter utgivna av K. Humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala VII:6).
- [Johanson, L.] *Helicons blomster/ pläckade ok wijd åthskillige tilfällen utdelte af Lucidor den Olycklige det är alle de poetiske skrifter/ som författade blefne af Lasse Johanson [...]*, Stockholm 1688.
- [Johanson, L.] *Lucida intervalla, eller goda och gudelige tankar om menniskians dödclighet och werldenes fåfängelighet/ författade uti trenne wijsor/ hwilka til andras waarning äre lämbnade af honom som sig kallade then olyckelige Lucidor*, u.o. 1685.
- [Johanson, L.] *Lucidor eller Lasse Johanson*, Götheborg 1835.
- [Johanson, L.] *Samlade dikter av Lucidor, utgivna av Fredrik Sandwall*, Stockholm 1914–30 (Svenska författare utgivna av Svenska vitterhetssamfundet, IV).
- [Johanson, L.] *Samlade vitterhetsarbeten av Lasse Johansson, Lucidor den Olycklige*, Uppsala 1869 (Hansell P., *Samlade vitterhetsarbeten af svenska författare från Stjernhjelms till Dalin*, X).
- [Johanson, L.] *Lucidor. Musiktryck U. Bagge*, Stockholm 1993 (En bok för alla).
- Johansson, M., »Nya bidrag till Lucidors biografi», *Släkt och hävd* 2, 1996, s 65–76.
- Karlfeldt, E. A., *Skalden Lucidor*, Stockholm 1914.
- Linck, J., *Om Lars Johansson (Lucidor den olycklige)*, Stockholm 1876 [diss. Uppsala].
- Lindhardt, J., *Tale og skrift – to kulturer*, København 1989.
- Lucidor, se Johanson, L.
- Nordstrand, B., *Bellman och Bacchus. Genrestudier i Bellmans tidiga dryckesvisor och ordenskapitel samt i Fredmans epistlar*, Lund 1973 (Litteratur, teater, film 2) [diss.].
- Noreen, E., »Originaltryck till en skrift av Lucidor», *Sammlaren* 1934:1, s 109–112.
- Olsson, B., »'Itt Samtaal emellan Döden och en säker menniskia'. En tysk version av Lucidors dikt», *Svensk litteraturtidsskrift* 1963, s 185–188.

- Ong, W. J., *Muntlig och skriftlig kultur. Teknologiseringen av ordet*, övers. L. Fyhr, G. D. Hansson och L. Perme, Göteborg 1990.
- Opitz, M., *Buch von der deutschen Poeterey, Abdruck der ersten Ausgabe, (1624)*, Halle 1876 (Neudrucke deutscher Literaturwerke des 16. und 17. Jahrhunderts. 1.).
- Paulsen, F., *Geschichte des gelehrten Unterrichts auf dem deutschen Schulen und Universitäten [...]*, Bd. I, 3:e Aufl., Leipzig 1919.
- Ridderstad. P. S., »Vad är tillfällesdiktning? En kort översikt», *Personhistorisk tidskrift* 1980: 76, s 25–41.
- Rietz, J. E., *Svenskt dialekt-lexicon*, Malmö 1867–1955.
- Sahlstedt, A., *Swensk ordbok med latinsk uttolkning*, Stockholm 1773.
- Sandwall, F., »Inledning» samt »Kommentar», *Samlade dikter av Lucidor, utgivna av Fredrik Sandwall*, Stockholm 1914–30 (Svenska författare utgivna av Svenska vitterhetssamfundet, IV).
- Sandwall, F., i »Nya akter i rättegången om Gilliare Kwaal. Lucidor i egenhändiga inlagor till Svea Hovrätt», *Samlaren* 1926 s 33–108.
- Schefferus, J., *Suecia literata seu de scriptoribus gentis Sveciae [...]*, Stockholm 1680.
- Schück, H., *Bibliografiska och litteraturhistoriska anteckningar*, Uppsala 1896.
- Schück, H., »Till Lucidors biografi», *Samlaren* 1931, s 1–4.
- Schöldström, B., *Förbiskymtande skuggor. Minnen och anteckningar*, Stockholm 1883.
- »Sveriges allmänna läroverksstadgar 1561–1605, vol. I», *Årsböcker i svensk undervisningshistoria*, vol. 4, 1921.
- Swahn, S., *Ryktets förvandlingar. Stiernhielm, Lucidor och Runius bedömda av 1700-talet – en studie i den litterära kritikens utveckling i Sverige*, Lund 1974 [diss.].
- Söderwall, K. F., *Ordbok öfver svenska medeltidsspråket*, Lund 1884–1918.
- Troels-Lund, F., *Dagligt Liv i Norden i det sextende Aarhundrede*, København 1908–1910.
- Uppsala universitet. Akademiska konsistoriets protokoll. På universitetets uppdrag utgivna av Hans Sallander*, VIII, Uppsala 1971; IX, Uppsala 1972.
- Vossius, G. J., *Elementa rhetorica eller retorikens grunder översatt och utgiven av S. Hansson*, Göteborg 1990 (Litteraturvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Meddelanden nr 5).
- Wahlström, L., »Petrus Lagerlöfs kollegium i svensk metrik», *Samlaren* 1900 s 1–29.
- Wendt, E., *Amiralitetsskollegiets historia*, I. 1634–1695, Stockholm 1950.
- Wester, E., »Bidrag till Lars Johansson Lucidors biografi», *Samlaren* 1898 s 44–53.
- Witstein, S. F., *Funeraire poesie in de nederlandse renaissance. Enkele funeraire gedichten van Heinsius, Hooft, Huygens en Vondel bezien tegen de achtergrond van de theorie betreffende het genre*, Assen 1969.
- Yates, F., *The Art of Memory*, London 1966.

I. Brölöps-Skrifter

I

GIFTE-ROOS

Vppå
Den Ärborne/ Förnehme och Wälachtbare

H. Thomas Pehrmans/

Förnehm Köp- och Handelsmans/
Så ock
Dygdfast/ Skönprißlige och Kysksinte Möö/

Margareta NilsDotters/

Den Ähreborne Wälachtad och Wälförständig/
Herr Niels Jonßons/
Förnehm Kiöp- och Handelsman
i Stockholm
Kärälskelige Dotters/
Brudloff och Hedersdagh som i Stockholm den 29.
Octobr. Åhr 1668. fyrades

Rosad aff
Asthold. Skaldkiär.
den olycklike

Tryckt i Stockholm/ Åhr 1668.

Efter originaltrycket i UUB (kvarto). Jag har följt S:s (nr II) rättelser av två tryckfel i titeln, »Stockhom» och »Skaldkiar», samt r 16 »ba'».

Thomas Pehrman (1639–1694) tillhörde en finländsk släkt från Perno, var handelsman i Stockholm och blev 1692 rådman. Margareta Nilsdotter (d. 1695) var dotter till lärftskrämarens Nils Jonsson, som Lucidor 1673 besjög med en gravskrift (XXXII), och Brita Michaelisdotter. Av parets barn blev två adlade under namnet Olivecrona.

Diktarpseudonymen kan utläsas 'kärleks- och poesiälskaren' och att denne sägs vara olycklig skall säkert anspela på att han var gift – Lucidor har tydligen varit personligen bekant med detta brudpar.

AT giffas är en Ting som Werlden ey kan mista
 Alt hwad här finn's/ ifrå thet högsta til thet sidsta
 Thet giffter sihg ihoop. Sij *Foebus* gyl'ne Strål
 Gör Dahg- ok Tim- och Ögnebleck lik gifftermål
 Med Jorden/ som vthaff hans Säd seen fruchtbaar föder 5
 Hwar medh hwad lifnad haar sigh närer/ stundom göder
 Gräß/ Örter/ Blomster/ Trän ock hwad meer synbart är
 På Werdens runda Kloot är Barnen som hon bär
 För wild' och spake Diur/ för Foglar/ Orm- ok Maskar
 Ohyror/ Flugor/ Bijr ok hwad i Watnet plaskar. 10
 Siön giffter sigh medh Skyn ok Skyn medh Siön igän
 Eld älskar Lufften/ Lufft är Eldens bästa Wän/
 Diur löpa medh hwar ann'/ Fisk leker/ Lufft-fät paras
 Alt makar sigh ihoop/ hwad Son's Nampn bär wil Faras
 Vthaff Naturens driff/ den goda Gudz behagh 15
 Den wandelbara Werd'ß bå' nöd ok öde Lagh/
 Hwi skulle Menniskian sigh icke wilia giffa
 Om sitt förgängli' Nampns åminnelse at stiffa?
 Förvthan gifftermåhl kan Werlden ey bestå
 Men genom Gifftermåhl all Lust ok nytta få. 20
 Hwad är för hiertans Lust när man thet acktar ära
 I Träldom vthan twång medh Frijheet Kädiör bära
 Vthaff sitt egi Godz sin Kärstas len Silkis Hår
 Som öfwer all skön skien ok guula Gullet går/
 Hwad för sötqväliand' qwaal är vthi Kärleek brinna 25
 Vthi en sådan Eld som aff en Jord-Gudinna/
 I Siälen genom två Ast-Liungand' Ögon tend
 När hon i Hiertat blyr aff samma Låga brend
 O gamman vthan lik' när man på Lilie kinner
 Seer purpur Roser groo ok sedan medh befinner 30
 At thenna fågring står ok intet flyr sin koos
 När Färgan wißnar bort vppå en rosad-Roos.
 Ack ovthahligh Frögd när man må säker kyßa

3 *Foebus* Apollon dyrkades också som solgud

10 *Ohyror* skadliga insekter

14 *Faras* bli far

27 *Ast-Liungand'* som skjuter kärlekblixtar, jfr Stiernhielms kärlekgud Astrild vars namn utläses 'Astr', kärlek, och 'ild', eld

Twå Klippor aff Rubin/ vhr hwilka man kan diſa
 Hwad *Nectar* öfwergår ok gamla Gudars Bröd/ 35
 Thet mångens Lijff taar bort ok lewnar then fast död/
 Hwad nytta har tå then som en Dygd-mogen Maka
 Ok Huuſlijk Hustru får? Jagh tror fullwist den Kaka
 Har myckin bättre smaak som hennes Händer giord
 Än en fuhl Bagar-Dreng; Hon dukar opp ett Bord 40
 Ok sätter Maten på; then hon sielff snelt kan koka
 Man tarfwar ey kring Byn i alla Gårkök snoka
 För Kräs ok Lust-Maat skull; Hon bedder Sengen medh
 Ok wermer henne sielff; Tänck hwad för hugnad thet?
 När hennes Swanduun-blööt ok sniö hwijt Armar liggia 45
 I Örnegåtes Rum/ tå höwer Man ey tiggia
 Olofligh kärleekz leek/ hon wil hwad kärstan will
 Hon rettar honom tit ok retar ok ther til
 At Hwila; Giffkans Frucht seer man när Waggan rultar
 Ock twå tree små på rad kring Stool ok Benckiar tultar 50
 Hwem frögdas icke tå när Barnen stamla Far
 Wist then som tiger sinn ok Wildiurs Hierta har?
 O dygdsell Man som får en dygd fullkommen Qwinna
 Som honom aff sin Siäl ok han aff Hiertat minna
 Kan/ då är Frögd' ok Lust förvthan någon Sorg/ 55
 En Dygd skiön Qwinna är en Muur/ et Toorn/ en Borg/
 Hwart en bedröfwad Man vti sin Sorg kan flytta.
 En Man är Hustruns stöd/ ok Hustrun Mannens styttar
 I moot- ok medgång mäd/ tå är rätt lustig Lust
 När Hustrun sukkar åt sin Mans ynkwärdig' Pust 60
 O Himmels-like Frögd/ O Engel söte gamman
 När twå vthi en Siäl medh liufheet lefwa samman
 När i twå Kroppar fins en enfold-dubbel-Siäl

34 *diſa* suga

35 *gambla Gudars Bröd* ambrosia, som var de antika gudarnas föda

36 *then fast död* den som är nästan död

42 *Gårkök* enkel matsservering

43 *Kräs ok Lust-Maat* läcker mat

45 *Swanduun-blööt* mjuka som svandun

48 *rettar* leder på rätt väg; *tit* ofta

51 *stamla* stamma, jollra

54 *minna* älska

När Trälen Herr wåld haar/ ok Herren sielff är Träl/
 Hwad Glädie finnes ther/ hwar hwad som Mannen täncker 65
 Hans Hustru wil för vth; När som thet Mannen kräncker
 Hwad Hustrun hans gör ondt. En dygdigh Hustru är
 En Hielp/ en Tröst/ en Frögd/ i Lust/ i Sorgh/ ok när
 Man vti nöden stad/ som Kroppen/ Siälen/ Hierta
 Medh Kärleek/ råd och dåd styrck-frögdar ok frå smerta 70
 Bewarar/ Lust i Lust/ en Nöd-wärn vti nöd
 Blijr stadhugh i sitt sinn til theß then grymma Död
 Som all ting kufwar ned skär Eckta bandet aff
 Då gräffs gifft-kärleek neer ok gifftes mäd en graff.

II

BRUHD-FAKLA

Vppå

Hans Kongl. Maytz. wår Allernådigste Konungs
Troman och Högtbestälte Öfwerste Lieutenant öf-
wer Thes *Garde*.

Den Högwälborne Herres/ Herr

Christoffer Gyllenstierna

Frijherre til Vla-borg/ Herre til Erikzberg/ Wal-
kala/ och Erikzlund/ etc.

Så och

Den Högwälborne Frökens Fröken

Gustawa Johanna**Oxenstierna**

Grefwedotter aff Kroneborg och Lekö/ Frijherredotter
til Kymito/ Jungfru til Tyresiö/ Första och Höliö/ etc.

Lyk-sälle Brudhlöfftet-Dagh

Vptänd af

LUCIDOR

den olycklige.

Anno 1669. den 17. August.

Efter Hbl, hos S nr VIII. Rad 4 »fort» rättat till »fört», r 79 »antes» till »ante». Den tyska dikten i slutet står i Hbl i dubbelspalt.

Den svenska dikten är första delen av det giljarkval, vars andra del, till den här aktuelle brudgummens bror (III), medförde att Lucidor kastades i fängelse – i slutet av dikten lovar ju också Lucidor att återkomma »En ann gång». Detta är också den första tillfällesskrift i vilken han använder den pseudonym som han skulle bli känd under. Den italienska dikten ger en kortare variant på samma tema som den latinska dikten, medan den franska, i petrarkistisk stil, ger ord åt en före detta olycklig älskare som nått sitt mål. Den tyska dikten lyckönskar de nygifta.

Christoffer Gyllenstierna (1647–1705) var son till riksrådet Erik Gyllenstierna och Beata von Yxkull, blev överstelöjtnant vid livgardet 1668, överste där 1673, generalmajor 1675, generallöjtnant 1677, överståthållare 1682 (ordnade i denna befattning att Hbl 1689 belades med kvarstad och att det s.k. B-arket, med den förgripliga dikten till broderns bröllop, drogs in). Gustawa Johanna Oxenstierna (1644–1675) var dotter till riksrådet Gustaf Gabrielsson Oxenstierna och Maria Sophia de la Gardie.

Gilliare Kuaal.

O Säll! O trefold-säll! then som sig wäl kan skilia
 Från mödsamt Träldoms Ook som andra kalla gilia
 Säll är then som en gång haar lagt sit Segel neer
 Och fört i önskad Hampn sit Skepp/ then samma leer
 Åth andras sorglig Suck/ han höfwer ey meer räddas 5
 För Bölior/ Wågor/ Wind och Klippor; vthan beddas
 I Astrildz Swaan-blöt Duhn och sofwer vthan Sorg
 Vthi en stolp-fast Säng ey i en botn-lös Korg
 Som Giliar' räddes mäst. Then rättlig wil begrunda
 Hwad Sorg en sådan haar/ och huru margalunda 10
 Hans Sorg och ängsland' Kwaal/ Gråt/ Klagan/ Suck och Pust/
 Och huru lijten fins hans Glädie/ Frögd och Lust/
 Skal myckit vndra sigh på hwad för Sätt thet hender
 At then som Fahran seer ey strax tilbaka wender.
 Men Kiärlek är en Ting som först lijk Wijñ och Miöd 15
 Behaglig slider neer/ då åtäns ingen Nödh:
 Men seen som Ögat först haar aflat någon Låga
 Och Hiertat taar emoot/ då då begynns en Plåga;
 Då weet han näpelig sielf hur' han är rättligh fatt
 Han wakar mången Kwäll/ och mången Winter-Natt/ 20
 Seen drömmer han om Daen/ då galler efftertänkia
 Hur' han sin Kiärste (Kiärng/ Möö/ Jungfru/ Pijga/ Änkia/
 Ehwad som hälst hoon är) man en gång skal få see
 Och måste tåla tit at hon gör aap och spee
 Vthaf hans Gilie-Taal om han sigh så långt dristar 25
 At slängia Kiärleek fram/ hon troor knapt några Gnistar/
 Fast om han hisligh swär at Hiertat står i Bran'
 Och liusan Låga tit så troor hon ingen Gran.
 Hwem kan ey tänkia sielfff hwad Fara then tilstöter
 Som älskar then som ey med Wexel-Kiärleek möter 30
 Tit händer wärre medh/ at hon ey såsom han/
 Men älskar (O Förtreet) ey honom/ men en ann.

5 *räddas* vara rädd för

7 *Astrildz Swaan-blöt Duhn* kärlek(sgud)ens svannmjuka dun

8 *botn-lös Korg* bottenlös korg, om olyckliga friare brukade man säga att de fallit genom korgen

16 *slider* slinker

30 *Wexel-Kiärleek* genkärlek

Då plågar Afwund/ då/ då bär man swarta Strumpor
 Är wedh godh Helsa siuk/ då rutnar lik som Pumpor
 Hans Hopp/ då stygges han wedh godh ok kräslig Maat 35
 Fast om han wore hööst i *porcelaine* Faat
 Då haar man ingen Roo at sittia/ gå ell' liggia/
 Då måtte Pennan fram och medh Ord-prunkan tiggia
 At man må wördas så at wackta Jungfrun op/
 Och at hans Siäl ännu blott wistas i hans Krop 40
 För Hoppet som han haer at kunna lycklig tiena
 In til sin Dödh och Graff/ fast om han skulle läna
 Vthaff en annars Breeff ell' vthaff någon Book
 Så mått' thet pråla högt/ hwem skiäms ey wara Took?
 Men dhetta är ey nogh/ om han then Lyckan finner/ 45
 Först Jungfruns Ynnest får/ seen hennes Kiärleek winner/
 Då går dhet först rätt an då får han först Förtreet
 Han twiflar lijka fullt (fast om än hwar man weet
 At Jungfrun älskar hårt) om hoon thet hiertligh meenar/
 Han troor at Jungfrur är lijke såsom falska Stenar 50
 Som skjina Demantlijkt men äre bara Glaas
 Som aff en lijten Stöt strax gånga vthi kraas.
 Thet täncker mången Karl: Men andra räddas mehra
 Och fruchta allestädz at Jungfrun älskar fleera
 (Kan skee han giöret sielf) om hoon seer någe blijd 55
 På någon annan Karl strax böriar sikh en Strijdh
 Vthi hans Siäl och Hugh/ han ängslas/ suckar/ gråter
 Tit som en gammal Kiärng/ åth minstone så låter
 Han mycket ynkeligh/ och weet ey hwad han gör
 Så at han aff Förtreet wäl tusend gånger döör. 60
 Om Tijden wille migh än några Stunder gifwa
 Så skulle iagh ännu wäl hundra Plågor skrifwa
 Som kwälier sådant Folck som frijar i hwar Gåhl/
 Och klagar öfwer then som them ey troor/ (aff Ståhl
 Är hennes Hierta wist) kan the en öfwertala/ 65
 Så säya the then som först kom han feck först mahla/
 Och tro'na strax om ondt. Men Tijden gier ey til
 At skrifwa mehr ther om/ doch lofwar iagh iagh wil

33 *då bär man swarta Strumpor* då är man svartsjuk; syftar också på det kroppsliga resultatet av ett fall genom den bottenlösa korgen

36 *hööst öst*

En ann gång skrifwa mehr/ iagh måste then gång sluta
 Och medh Ryggbockan neer til edra Fötter luta/ 70
 Gudinnor som få see hwad Hasten ey skreeff wäl
 Jagh är alt Kwinfolckz Dräng och alla Jungfrurs Träl.

*VIderat Uraniam Parnassi in vertice Cypris
 Cum Gnato pressâ plurima voce loqvi
 Illa globum dextrâ gestabat, charta sinistram 75
 Implebat fulgens innumeris numeris,
 Circinus & perpendiculum, baculusque Jacobi
 Et tubus & schola quid docta Tychonis habet
 Ante pedes: digito monstrabat signa Bootæ
 Inqve aurem tacito murmure multa refert. 80
 At caput ille frequens auresque scabebat & unguës
 Rodebat vivos; immemor Ipse Sui
 Sæpe tubum coecis oculis admoverat, irâ
 Tandem confregit, doctaque Musa fugit.
 Tunc Mater alma Venus Coelo delapsa furentem 85
 alloquitur roseis sic Dea blanda labris.
 Cur moestas fundis lachrymas dulcissima Proles
 An dolor hic tanto convenit ille Deo?
 Heu Jovis: (at lachrymas tandem deterserat) eheu
 Heu miseros clamat nil juvat esse Deos! 90
 Nil juvat esse Deos inquit, nunc spreta Majestas
 Et mea chara Parens & tua spreta jacet.*

73–92 Venus såg på berget Parnassos Urania i lågmält samtal med gudinnans son. Hon höll en jordglob i höger hand; i vänster glänste ett ark fyllt med oräkneliga siffror. Passare och lod, Jakobsstav, stjärnkikare och allt som Tycho lärda skola har låg framför hennes fötter. Med fingret pekande på Bootes/Oxdrivarens stjärnbild viskar hon tyst mångt ord i gossens öra. Men han klädde sitt öra och bet på naglarna. Tankspritt förde han ofta kikaren till sina blinda ögon. Till sist bröt han i vredesmod sönder den, och den lärda musan flydde.

Då sänker sig hans hulda moder Venus ner från himlen, och med rosenmun tilltalar behagens gudinna sin vredgade son: Varför faller du så sorgtunga tårar, käraste barn? Passar sig verkligen sådan smärta för en gud som du? – Ack, Jupiter, utbrister han (dock hade han äntligen torkat tårarna), o ve, att vara gud är ingen lycka längre. Att vara gud är ingen lycka, säger han, ty nu föraktar man oss höga gudar, både mig och dig, älskade moder.

Non Amathus, non celsa Paphos non alta Cythera,
Post hac thura dabit, gloria nostra jacet.
Subdita sidereo quondam non cedit Olympo, 95
Amplius & stellas nunc quoque Tellus habet,
Jungunturque duæ nitido sub sidere Tauri
An Mavors veneri Delius aut Veneri
Uraniam fallit, nimio splendore coruscant:
Et radius Phoebi Martis & ille refert 100
Sidus, at illa Deas obfuscat lumine puro
Clarior illa tuo sidere chara Parens.
Hinc Martes, Veneres, Phoebos conjunctio Terræ
Hæc dabit, Astrologum, sic schola docta docet,
Et nostras spernet leges & Numina Tellus 105
Atque suos solum tunc colet illa Deos.
Sed Venus innocuam mulcebat suaviter iram
An solus (quærens) invidus esse potes?
Insignis duplici Lauro Hic est MARTIS & ARTIS
Me Paradis pomo dignior illa Dea est. 110
Invidiam compesce Puer puerilia tractas
Numina vana sumus, Nomina vana sumus,
Vilius argentum est auro ast argentea Coelum
AUREA sed Boreæ SIDERA Tellus habet.

93–114 Varken Amathus eller det höga Paphos, ej heller det höga Cythera kommer hädanefter att offra rökelse. Ingen ärar oss längre. Den förr så låga jorden kan nu mäta sig med den stjärnbeströdda Olympen, och har nu också stjärnor. Två av dessa förenas under Oxens glänsande stjärnbild. Om det är Mars eller Apollon som förenas med Venus, det kan inte Urania se, ty de lyser för starkt. Som en stjärna strålar de: med glans av Apollon och Mars påminner han om en stjärna, och hennes ljus är så klart att gudinnorna fördunklas. Starkare än din egen stjärna lyser hon, älskade moder. Denna jordiska konjunktion skall alstra en lysande avkomma, jämförbar med en Mars, en Venus och en Apollon; detta lär oss astrologerna. Jorden kommer att avvisa våra lagar och vår gudamakt, och dyrka blott sina egna gudar.

Men Venus försökte mildt blidka hans oskyldiga vrede och frågade: Är det måhända bara du som är avundsjuk? Denne är ju smyckad med KRIGETS och KONS-TENS dubbla lagerkrans, och hon är mera förtjänt av Paris' äpple än en gudinna som jag. Tygla din avundsjuka, min gosse! Var inte barnslig! Vi är gudar utan makt, namn utan innehåll. Silvret är mindre värt än guld. Himlen har silverstjärnor, men den nordiska jorden har GYLLENSTJÄRNOR.

Felice aspetto della Stella d'ORO! 115
'E giunta col' Argentea in fronte al Toro
Il Foebo d'oro & l'argentea Luna
Non ponno esser giunti senza speranza alcuna
Per certo credo che produceranno
Il Cupidin e nuovo del' Iddio d'amore 120
O qualche altera Deita maggiore.

CEssez souspirs, cessez sanglots, cessez mes amoureuses larmes
Qui les appas & douces Charmes
d'une Deesse tous jours sans cesse
Ont tirés de mes yeux 125
Je svís en mon malheur heureux
Ceszez Douleurs! cessez!
Vous ne me ferez pas mourir
Un Dieu m'a bien blessé
Mais ma Deesse m'a gveri. 130

Himmel segne dieses Fest
auf daß best/
Lasse deinen Gnaden-Regen
Heil und Segen
Fallen auf diß hohe Hauß/
Treibe Sorg und Ungelükke 135
weit zurücke/
und zum Lande gar hinauß.

Laß es stets im Wolergehn
blühend stehn/ 140
Laß der Güldnen Sternen Funckle
nie vertuncklen/
Mehre ihren güldnen Schein
so wird Mitternacht recht pralen
und mit Stralen 145
heller als der Mittag sein.
I högsta Hast.

III

Gilliare Kwaal

vppå

Then Högwälb. Herres/ Herr

Conrad Gyllenstiärna/

&c. &c.

Ok

Högwälborne Frökens

Fr. Märta Christina

UlffSparres/

&c. &c.

Högst-lyksälle Bruhd-Löfts Dahg.

Continuerad

af

Lucidor

Then Olyklige/

Then 18. *Novemb. Anno* 1669.

Efter originaltrycket i UUB (kvarto), hos S nr X. R 4 »see» rättat till »seen», r 22 »fa'er» till »fåer», r 31 »förr» till »för» och r 172 »hå» till »ha». Frågetecken utbytt mot utropstecken r 158 och parentes tillagd i slutet av r 173. I stället för titlar har Lucidor i skriftens titel satt »&c», vilket var en av de många saker Conrad Gyllenstierna fann förgrifliga vid rätttegången om denna tillfällesskrift. Han hängde även upp sig på »*Continuerad*», som betyder 'fortsatt' men som han menade anspelade på Conrad, och på »Lucidor» som han läste som 'Lux de or', 'ljus av guld', d.v.s. 'Gyllenstierna'. Raderna 21–32 ger en resumé av det tidigare giljarkvalet till brudgummens bror – därefter följer alltså den nya fortsättningen. Lösningen på den franska gåtan är, som sista raden också visar, 'en kyss'.

Conrad Gyllenstierna (1645–1684) var son till riksrådet Erik Carlsson Gyllenstierna och Beata von Yxkull. Han blev 1667 landshövding över Viborgs och Ny-slotts län, över Kalmar län och Öland 1674. Märta Kristina Ulfsparré (1654–1671) var dotter till landshövdingen Göran Eriksson Ulfsparré och Christina Sparre. Till hennes begravning skrev Lucidor gravskriften VIII.

Här kommer jahg igän/ som för ha'er varit framme/
 Ok wil i thenna kuäll fulföllia Gillie-Glamme/
 Som jahg begynte sidst/ när som på breda Steen;
 Herr Gyllenstiärna stodh/ fast jahg är något seen;
 Jahg hålder lijkwäl Ohrd/ ta'er Tijden som han faller/ 5
 Ordkuäde kuäder så: Alt bettre seent än aller/
 Ond kommer tihdlig nohg ok altijhd alt för brått/
 Män aldrig kom ännu förseent thet som waar gått:
 Then mykkit låwar vht/ han plä'er full stundom liuga/
 Stor Orhd ok litet Wärk thet tyks mih föga duga: 10
 Jahg är en Sannings-Man/ oswijklig/ vtan list
 Alt hwad iahg låwar En ok hålder/ thet är wist
 Dy wil iahg nu igän begynna hwar iahg lycktde
 Beskriwa Gillie-Kuaal så mykke iahg aff rykte
 Förfarit haar ther om/ sielff ha'er iagh't ey försökt 15
 Hur'leds hoon böriar först/ ok seen bli'er trapwijs ökt
 Men nogsamt ha'r iahg sedt hwahd andra haa för plåga/
 Så at iahg korsar mihg för sådan Skärs-elds Låga
 Jahg hijsnar än så snart iahg täncker ther vppå
 Ok ropar mäd gohd skiäl bewahr mäi Guhd ther frå 20
 Sidst skreew iahg huru then som gilliar måst förtwina
 För'n han fåer Jomfruns taal el en gång kan få sih'na
 Jagh mälte seen hans Sorg/ suk/ ängslan/ harm/ förtreet/
 Gråt/ Klagan/ hans Förakt hans usl' älendigheet/
 Hur' han förvtan roo/ måt lefwa vthi Sorgen 25
 Ok effter alt förtreet dok lijkwäl rä'ß för Korgen
 Hans twiwel-huhg ok mohd/ förtwiwlan/ ok hwad mehr/
 Hur' han rätt staaff-karls-lijk vpwaktar/ tigger/ beer
 Swart-Siukan földe sidst/ ok huru hoon kan kuällia
 Them som i oträngd mål sin ädla friheet sällia 30
 Hur' hoon en gilliand Swän å lycktan så långt för
 At han än lewandes wäl tusend gånger dör.
 Ther stadna Pennan då/ dy wil jahg här begynna

3–4 *när som på breda Steen; Herr Gyllenstiärna stodh* när (den andre) herr Gyllenstierna gifte sig; syftar på stenen framför altaret

13 *lycktde* lyktade, slutade

26 *rä'ß* räds

28 *staaff-karls-lijk* lik en tiggare med sin stav

31 *å lycktan* till slut

At skriwa meer ther om hwahd som jahg kan besinna
 Hwahd sådan Gillie-Kuaal/ hoos then som swart-siuk är 35
 Oorsaker/ ok hwahd mehr förtreet hoon mäd sihg bär.
 När nu en Swart-siuk seen aff Kiärleek ywrig bliwer
 Då ta'er han märke på hwad Jomfrun läser/ skriwer
 På hennes Taal ok ohrd/ på later ögnehuarw
 Troor hennes liufste ohrd skeenfagre kiärleeksskarw. 40
 Om Jomfrun sitter tyst troor han at hoon föracktar/
 Hans när-wist/ ok kan skee på någon annan waktar/
 Är Jomfrun glahd-lynt strax bli'er han så swart-soot dull
 At tänckia sådant skeer för annan Orsaak skull
 Om hoon är lyd-säll märk så räknas thet för annat 45
 Då swär han wihd sihg sielw hoon hawer nu förbannat/
 Hans Kiärleek vhr sin Huhg han bliwer så heel rysk
 At han tår stadigt troo hoon älskar någon Tysk/
 Är någon hyffz-lijk dräng i Husä tår han tänckia/
 At hoon sin Låwen will för samma drängz skul kränkia 50
 Ok at han gilliar mäd/ hans wahn-tro är så stoor
 At han för Boleri förtänker Jomfruns bro'er
 Leek-Systren sielff kan ey wäl vndfly hans mißtankar/
 Stohl/ Bänkar/ Säng ok bohl alt hwad när henne wankar/
 Ja hennes Kläder mä jämt alt hwad hoon kan nå 55
 Ther kastar han miß-lynd sin aff-wundz ögon på
 Om någon vnger Karl kan råka til at tala/
 Mäd Jomfrun troor han wist then samma Tup wil gala
 At lokka Hönan bort (troo wist) han twiwar ey
 (Fast Hönan inte hans) at wara Hanerey/ 60
 Då rinner han full ond begynner til at swärria
 Siu tunnor tusen full/ dra'er endlig på sin wäria/
 Han sänder wijg-brew stahd at mana Karen vth/

37 *ywrig* ivrig

39 *later ögnehuarw* åtbörder och ögonkast

40 *skeenfagre kiärleeksskarw* kärlekslögnar som bara låter vackert

43 *swart-soot dull* galen av svartsjuka

45 *lyd-säll* troligen från tyskan: omtyckt av folk (ty. 'leute')

49 *hyffz-lijk* någorlunda snygg; *Husä* huset

50 *Låwen* loven

51 *gilliar mäd* också giljar

60 *Hanerey* hanrej, bedragen äkta man

63 *wijg-brew* utmaningsbrev

Fast om hans Hare-mohd seen spelar *Bancoruth*
 Han troor sihg mäd gohd skiäl för Jomfrun kunna fekta/ 65
 Ok at ey *Odens* swärd så skarpt som *Astrilds* skäkta
 Wil mörda then som ey ha'er honom giort emoot
 Är ikke han ra-galn som plågas aff swartsoot?
 Bli'er thet då seen förlijkt så ta'er han på håfuera
 För Jungfrun lijk som förr thet kallas *courtisera* 70
 När Soolen reeser vp/ in til hoon gå'er i Säng
 Står han med Hatt i Hand/ lijksom een Lågedräng/
 Ok waktar Jungfrun vp/ han skattar för stoor Lykka/
 Om han kan ha'a then *grace*, at hon wil een gång nikka
 Åt honom/ hwad hoon giör/ måst haga honom wäll. 75
 Han swär sigh wara död förvthan hennes Siäl
 Som liwnar honom än: om Kjärsten nånsin gråter
 Då måst han hawa akt/ at han strax wärre låter
 Men om hoon glad-lynt leer/ då måt han skratta högt
 Som woor' han kittel-kått/ fast thet går någo trögt/ 80
 Alt hwad hoon talar/ giör/ alt hwad hoon snart sagt tänker/
 Måst han rätt grant forstå/ at han ther effter länker/
 All Åthbärd/ ok ther hooß wäll weta hennes Lagh
 På thet han vthi alt må tiäna til Behagh:
 Han mått gee dubbelt ja til alt hwad hoon bejakar/ 85
 Tree dubbelt neka mäd när hoon een ting försakar/
 At huita Swanan swart/ ok swarta Korpen hwijt/
 Ther måst han swärja på/ seen mäd sin största flijt
 Gee akt på hennes Håg/ om hoon har Lust til spela
 Så måt han kunna slå på Lutan/ pipa/ fehla/ 90
 (Ok sätta daglig dagz sitt Segel effter win)
 Män när hoon will/ så mått han sticka Pipan in.
 Hur' kuellier mången sigh/ at han må prunkohrd finna
 Ok roosa Jungfrun rätt? fast hon sågh aldrig spinna

- 64 *Fast om hans Hare-mohd seen spelar Bancoruth* fastän hans feghet (harmod)
 sedan gör bankrutt
 66 *at ey Odens swärd så skarpt som Astrilds skäkta* att inte Odens swärd är lika
 skarpt som Astrilds (kärleksgudens) pil
 68 *ra-galn* bindgalen
 69 *håfuera* hovera sig
 72 *Lågedräng* betjänt
 80 *kittel-kått* uppeggad av kittlande
 93 *prunkohrd* vackra ord

	51
Så måt han säya lill/ at hoon är arbetsam/	95
Och fast hoon är ett wåp/ hoon är så spaak som Lam'	
Om hoon är någå kått/ så måst hoon heeta wänlig/	
I fall hoon osnyg är/ så måst hoon kallas renlig	
Om hoon hög-dragen/ stålt/ hoon är aff ädelt Mohd/	
Är hoon aff ringa Ätt/ sägs/ hoon är aff stoort Blohd/	100
Fast Far'en slaktar Fä/ men om han warit Bonde/	
Så måst han hålla mäd/ hoon är aff fremsta stände/	
Een ister-bukot lång måt kallas lagom stoor	
En Dwärg-lijk tåk ok nätt/ en then som kat-lijk gloer	
Sne- Wind- ok blöt-ögd til berömmes för skarpsiktig/	105
Then aldrig sade sant/ måst nämpnas rätt vpriktig/	
En stammand <i>Svada</i> siälff/ en halt <i>Vulcans</i> Gemähl/	
En giirhuug spaarsam/ then giäffmild som Pänning snål/	
Om hoon är gloseklook/ så måt hoon heta <i>Pallas</i>	
Then som <i>Alecto</i> leed/ hoon måste Frigga kallas.	110
Han måst ok mästerlig mäd söta smikker-Ohl	
Vphöia theras Dygd som skiner lijk een Sohl/	
Ibland alt Kuinneköhn/ them kalla Jordgudinnor/	
Ok säia Jungfrun är för alla Mör ok Kuinnor	
Ett skönheitsmönster/ jämt en Spegel aff all dygd/	115
Then mäst fulkomne Krop som Himlen hafwer bygd/	
Naturens Vnderwärk och högsta mästar-stykke/	
En Engel then som ha'er allena Menske tykke	
Roß/ Lillie/ Engelbahrn/ Siäl/ Hierta/ andra jagh	
Min Huhg- Siäl- Ögne lust/ min Sohl som giör min dag/	120
Min Stierna/ min Planet/ mitt Alt måst han'na nämpna	
Än sätta mehr ther til/ ey något Rooß bortlemna	
Om han will ha'a <i>faveur</i> , min Höna/ Gåß ok Grijß/	
Är intet mehr i bruuk/ och aktas ey een . . .	
Mäd slijke prunk-ohrd mehr som kallas <i>Complementer</i>	125

95 *lill* likväl

97 *kått* munter, här tydligen med bibetydelsen kättjefull

103 *ister-bukot lång* tjockmagad och lång

107 *Svada* talekonstens gudinna; *Vulcans Gemähl* skönhetsgudinnan Venus

108 *then giäffmild som Pänning snål* den (måste kallas) givmild som (är) snål med pengar

109 *gloseklook* klipsk, duktig på ord; *Pallas* Athena, visdomens gudinna

110 *som Alecto leed* ful som Alecto, en av de tre furierna (erinyerna)

124 det utelämnade rimordet skall troligen vara 'fis'

Mått then som gillia will då wara wäl bespänter
 Är ey then ynka wärd/ ha'er ikki then stoor Kuaal
 Som thet ey hafwer lärd/ ok torß ey mäd slät taal
 Ok ohrd-rooß Jungfruns Dygd ok maak-lösk skönheet prijsa/
 Män nödgas fast han ey är booklärd mäd en Wijsa 130
 Berömma hennes Krop som man fast dahglic hör/
 At then som intet weet huad Wijsor är/ them giör.
 All Fägrings Rooß måt han wäl kunna på sin Nagel
 Ok kalla hennes Hår som sträfft lijk Märre Tagel
 Gullträdar/ Silki-lehnt/ ok *Astrilds* widior/ seen 135
 Måt alla Stiernors Lius ok gylne Solens skeen
 Förmörka lijksom måln/ för hennes Ögne strålar/
 Fast hoon drop-ögon ha'er/ lijksom två Dahlkarls Skålar
 På hennes Kinner måst bå' Rooß ok Lillior gro/
 Fast Kijnbenen see vth/ lijksom en skållad So/ 140
 Måst ey Coral/ Rubin/ ok skarlakz Färgan blekna/
 Moot hennes Leppars Färg/ lijk åhlskin? hwem kan räkna
 All tokot Gilie-Kuaal? hans rätt siälff-egne Krop
 Giör honom een ny Sorg: om han wil hafwa Hop
 At haga Jungfrun wäl/ måt han ha Gilie-Kläder/ 145
 Hår-luwa/ Bäwer-hatt/ ther på en brokot Fiäder/
 Som han på Hufwu' bär/ ok ligger tit på Strå/
 Seen a *la mode* Band/ *couleur de feu, pousseau*,
 Jemt andra Färgor mehr/ rynk-Skiorter/ liugar-ärmar
 Af *Cambrays* Duuk/ *Cotton*, ok hwad hwar elß mäd härmar 150
 Alt vhtlänst Lapperi/ är ikki thet stoor Sorg/
 När som een fattig Pilt/ ey sådant får på borg
 Ok lijkwäl prunka wil? all Gilliar' äre rika/
 Then som minst pråla kan han måtte Segel stryka/
 Skul' han ey få grå Hår/ när som en Klädning mehr/ 155
 Än Karlen gäller siälff/ hwem weet ey at så skeer/
 Thet är så Werldens Lopp/ ak ak dy werr så går'e

126 *bespänter* försedd

133 *på sin Nagel* till punkt och pricka

138 *Dahlkarls Skålar* träskålar, som dalkarlarna använde

146 *Hår-luwa* lockperuk; *Bäwer-hatt* modern hatt, kastorhatt

148 *couleur de feu* eldfärgade; *pousseau* purpurroda

149 *liugar-ärmar* långa eleganta lösärmar

150 *Cambrays Duuk* tunt och fint linne; *Cotton* dyrbar tunn bomull

152 *får på borg* får borga (låna)

At Jomfrufolket mäst hunn skåda effter Håre!
 Thet är ännu ey alt/ än hörer mehr ther til/
 Han måste smöria wäl/ som rätlig köra wil/ 160
 Els stadnar jule twert/ hwahd kostar Marknadz gåfwor/
 Hwahd Bindbrew/ spela grönt/ tit är en Giliars Håwor
 Knap t knapt fem fyrkar wärd/ lil måt han spela koort
 Då går mång ärlig slant *par discretion* og foort/
 Han måt aff Höwligheet ju låta Jomfrun winna? 165
 Hwad kostar Nyåhr/ Juhl/ ok slijkt? hwem kan wäl hinna
 At räkna sådant alt? ett hade jag snart glömt
 Som til en Lärdom bör för ingen wara giömt/
 (Jag spelar fast man ey wil höra sannings Gigan)
 Then Jungfruns Ynst wil ha/ han laga wäl mäd Pigan/ 170
 Ok muta henne bra/ så bär hoon Brewen fram/
 Skul Posten ey ha Löhn? thet woro nestan skam/
 (Ak tänk man hwar ok een giör sådant ey Bekymmer)
 Stoort Vnder stoort är thet at ikki mången rymmer/
 För tusend pokkor bort men Kiärleek är så stark! 175
 At han Magnet-lijk/ dra'er vhr Pungen Mark från Mark/
 När en nu länki nohg mäd sådan kuaal haer gilliat
 Så föregifwes tit at Jomfrun är ey wiliat
 At gifta sig så bråt/ slå tusend pokker til/
 En Karl som wore galn/ han kunde så bli will. 180
 Jag såg i sidstes en som fria til en Änkia/
 Män när han Korgen feek/ då wille han sig dränkia/
 Män Watnet war för kalt: En fria til en Mö/
 Feek Kalw-skin/ wille seen förtwiflad tröstlöß dö/
 Han kokade Förgifft som skull hans Asteld stilla/ 185
 Men när han togt i mun så smaka thet så illa
 At han thet sputa bort/ ok åt ey mehr theraff.
 Slap så at han ey då i Krukan feek sin Graaff/
 Seen greep han til ett Reep/ (Förtwiflan intet skuwar)

161 *Els stadnar jule twert* annars stannar hjulet tvärt

162 *Bindbrew* förr brukade man, vid födelse- och namnsdagar, binda sin gåva vid mottagarens arm, och kunde man inte vara närvarande kunde man skicka gåvan i ett brev, försedd med band att binda med; *spela grönt* en vadlek under maj månad, ganska lik 'filippin', där de som var med hade ett grönt blad på sig

163 m.fl. ställen *lil* likväl

178 *är ey wiliat* inte är villig

184 *Kalw-skin* korgen, nej på frieriet

Band fastet om sin Hals män huxa seen at Tiuwar/ Så dö ok Howet bort/ tog ett tre-als långt Swärd/ Ok sattet moot sitt Bröst at stikka sig ihäl.	190
Män rätt så snart han såg vppå thes blanka Klinga/ Då reddes han at hoon i stykker skulle springa/ Sae thet worr skada throm jag haer ey slijk igän Hängd henne på sin koß/ ok liwer altså än.	195
O säll/ O trefåld säll/ then som sig wäl kan skillia Från mödsamt trældoms Ook/ som andre kalla gillia Säl är then som en gång haer lagt sitt Segel nehr/ Ok fört i önskad Hamn sin Båt/ thensamma leer	200
Åt andras sorglig Suk ok höwer ey mehr räddas För Böllior/ Wägar/ Wind ok Klippor/ vthan bäddas I <i>Astrilds</i> Swaan-blöt duhn ok såwer vthan sorg/ Vthi sin Kjärstes Famn som <i>Astrilds</i> säkre bång.	205
O o-vthaalig Lust/ o gamman o-beskriwlig/ O o-begrijplig Frögd/ o Glädie som o-twiwlig O fria <i>Hymens</i> band/ o liuwe Trældoms lahg At skrifwa mehr om tig/ är Pennen min för swahg/ Then mehra weeta wil/ han må thet siälffwer präwa Om han ey kan så snaart ok wil lill inte töwa/ Så weet jag intet Råd at han kan blie förnögd Lill weet jag at han bäst om sådan Giffte Frögd	210
Kan thetta ädla paar som brinner medh een Låga/ Ok Himlen samman fäst/ när året kring går/ fråga/ Så läer han vthan Twijk få höra ok få si/ At the som äre två då läre wara tri	215
Män Dygd-fullkomne Fruer/ i Himmelskiöne Fröken I liufste Jungfru Folk/ som Dygd och Skönheet öken/ Jahg legger thenna Skriffth som Eder ringsta Träll Til Edra Fötter neer/ ok biuder så fahr wäll.	220

190 *huxa* kom ihåg195 *worr skada throm* vore skada på det196 *på sin koß* skall kanske vara »så sin koß»: *koß* bort, undan207 *Hymen* äktenskapets gud

*Enigme
Pour les Dames.*

*L'Amour m'à engendré, les sujets de la terre
 Les plus beaux enfanté dans une douce gverre,
 On ne me peut pas voir, ny sentir ny toucher, 225
 Mais bien ouir, encor mieux l'on me peut gouster,
 Je suis tout merveilleux car mon Pere est ma Mere,
 Et ce qu'est encor plus, ma Mere aussi mon Pere,
 e ne vi qu'un moment car en naissant je meure
 Et n'ayant point de coeur, j'ay pour tombau le coeur 230
 Mais en mourant moi mesme je peu donner la vie
 A ceux qvi m'ont produit le monde à grande envie
 Pour mon enfantement mon Corp n'est que de l'air,
 Je tonne doucement passant comme un esclair.
 Je ne scaurois jamais estre donné a personne. 235
 Sans que luy qui me prend en mesme temps me donne.
 Les Belles qui scauront cet enigme expliquer
 Auront à leur plaisir mille & mille Baisers.*

IV

Dhen
Nys blomstrade Wårens Liufigheet/

Lämpat til
Den Ehreborne/ Förnähme och Wälförståndige

Hn. Martin Nyman/

Handelsman och Inwånare i Stockholm/

Och den
Ehreborne/ Gudfruchtige och Dygderijke Jungfrw/

J. Margareta Blom/

Den fordom Ehreborne/ Högachtat och Förnähme/
nu mehra hoos Gudh salige

Hn. JACOB BLOMES/

Borgares och Handelsmans/ så ock den Tyske
Församblingens här i Stokholm/ wälförtiente

Senioris,

kärälskelige Dotters/

Hedersdagh.

Som är den 7. Maij/ Anno 1671.

Aff

Lilliamello den Oförtrutne.

STOCKHOLM/

Tryckt hoos Niclas Wankijff/ Kongl. Booktr.

Efter originaltryck i KB (kvarto); hos S nr XIV. Dikten ingår inte i Hbl men har attribuerats till Lucidor av Gunnar Castrén. Signaturen 'Lilliamellus den oförtrutne' använder Lucidor även i augusti 1670 i bröllopskriften till Ribbing-Rosenhane (V). Om brud och brudgum finns inga ytterligare personuppgifter.

AL tingh förnya sigh/ förandra sin gestalt/
 Wårt Norde-Land är warmt/ som nylig war så kalt;
 Wår Sool vprinner liuus/ och söndrar Skyn och Töcknen/
 Grön/ skön/ käck/ täck/ och liuff är skogen/ fager öknen.
 Nu Bärgeu frögda sigh/ och Swalan kryper fram/ 5
 Vthur *Neptuni* grund; Och skötten seer sitt rahm/
 Sin Pijl/ sitt Kruut/ sitt Lodh/ til målet han just rättar/
 Ey gärna vthan winst/ sin Bössa/ Boga/ lättar.
Astrild thet samma gör/ medh dålda Pijlars krafft/
 Hwem haar än nåntin hördt/ at han haar gifwit tafft: 10
 Til forna tijder gack/ och tigh här om rådfråga/
 Så skal tu finna at/ städz brann en häfftigh loga:
 Som Tundret vthi miugg förtärs och Aska blir/
 Så går thet lama hopp/ som *Venus* Pappar dijr.
 Nu liustras Asp och Idh/ nu håfwat Lögor/ Norðar/ 15
 Och Laxen han går til/ ther starckast strömen forssar/
 Mång fiskeleek begyns/ när Isen lößnat är/
 Ty Watnet är ock gladt/ at tijden är så när.
 Alt hwad i wädret rörs/ alt hwad som hafwer wingar/
 Til glädie skyndar sigh/ åtrån Naturen twingar/ 20
 Tin söta Tunga spar/ tu ey skön Nächtergal/
 Men reetar oß til Lust/ vthi then gröna Daal.
 Steglijsan quittrar qwickt/ all andra foglar siunga/
 Wårt sinne är och gladt/ när såsom thetas tunga/
 Beprijsar åhrsens tijdh/ mäst then som vphoff är/ 25
 Til alt/ och roos är wärd/ för alt som Jorden bär.
 Til Himmels högd/ wil iagh/ nu medh min önskan klifwa/
 Ey kan migh *Pindi* Bärgh/ fullkombliget nöye gifwa/
 Wälsignat wälstånd wil iagh bijdia vthaff Gudh/
 Åht tigh Herr Brudgum/ och åht tin kiärkomne Brudh. 30
 En NYY MANN blifwer tu nahr alt til frögd förbytes/
 Titt ädla hopp går fort/ aff Himmels ynnest zytes/

5–6 *Swalan kryper fram/ Vthur Neptuni grund* man trodde förr att svalorna övervintrade under isen i sjöar och åar

6 *skötten seer sitt rahm* skytten ser sitt mål

10 *nåntin* någon tid; *tafft* tappat

13 *Tundret* fnösket

14 *thet lama hopp/ som Venus Pappar dijr* det onyttiga hopp som diar Venus' bröst

28 *Pindi Bärgh* Pinden, (den hedniska) Parnassen

32 *zytes* skötes

Tin Lycka grönskar sigh/ bepärlat är tin Blom.
 All Dygders Ehrbarheet/ är Eder egendom;
Thalia war nu tyst/ ty rätt nu sängen börias/ 35
 Som oförtöfwat lähr/ för våra öron spöras.

1.

O *Chloris* alla Herdars wän/
 Kom här och wrijd mig en frisk Blomster-Krantz/
 Ty Roser växa snart igen.
 På hwilka Skogz-Gudinnor gå i dantz/ 40
 Nu Skeppen klyfwa Wågen hårt och twärt/
 Och Siömän få thet som the haa begärt.

2.

Min önskan har ock wunnit rum/
 Ty må min glade Tunga röra sigh/
 I Bärigen är ey *Echo* stum/ 45
 Medh frögdande hon frögdas innerligh/
 Hwij skal iagh icke yppa sinnet mitt/
 Som nästan nu all sorgh är worden qwitt.

3.

Jagh gick vthi en Rosengård/
 Ther alla fagra Örter wijstes fram/ 50
 Fast Töhrnen woro hwaß och hård/
 Lell' halp migh ifrån skada/ kärleeks flam/
 Jagh prijsar Dygdens goda/ hielp och rådhw/
 Och tackar tigh O Himmel för tin Nådh.

4.

Ströö hwijta Lilior på vårt Bord/ 55
 Beblomstra Bloman min/ Blomster-Gudinn/
 Och öka tigh vår Fåårehiord/
 Haff yppna ögon/ war ey Lycka blindh/
 Så skal vår Lyckas Gudh i Paradijs/
 Vpoffras söthan Lucht/ aff ähren-prijs. 60

33 *bepärlat är tin Blom* Margareta betyder 'pärla', Blom var hennes efternamn

35 *Thalia* komedins sånggudinna

37 *Chloris* herdinnenamn

5.

I Heerdar och Herdinnor kär/
Som hafwen oß then stoorä gunst betedt/
Glömt bort ehrt Tiähl och dheß beswär/
Och hedrat oß medh Eder liufigheet/
Ehr skola wij wälwilligh dienst igän
Bewijsa/ när j få en vthwald Wän.

V

Kärleekz-Frucht och Dygdens-skördand

Til

Hans Kongl. May:tz vår Allernå-
digste Konungz och Herres TrooMann och wälbestäl-
te *Capitein* öfwer ett *Compagnie* Wästgöte

Infanterie

Den Högwälborne Herre/

Herr ERick RIBbing/

Frijherre/ Herre til Boxholm/ etc.

Och

Den Höghwälborne Jungfru/

Jung. BEata ROsenhane/

Boren Frijherredotter til Ikalaborg/ Jungfru til Tor-
pa/ Engelholm och Hagen/ etc.

Bröllops- och Heders dagh/

Som prydligast *celebrerades* på Säby den 29. *Augusti* 1671.

Plichtwyrdigst lämpat

Aff

Liliamello then oförtrutne.

STOCKHOLM/

Tryckt hoos Niclas Wankijff/ Kongl. Booktr.

Efter originaltrycket i UUB (fol.); hos S nr XVII. Skriften finns ej med i Hbl, men attribuerades till Lucidor av A.G. Ahlqvist 1876.

Erik Ribbing (1640–1675) blev kapten vid Johan Hårds västgötainfanteri 1661 och överstelöjtnant vid Hälsinge regemente 1674. Beata Rosenhane (1638–1674) var dotter till riksrådet, friherren m m Schering Rosenhane, begåvad, vitter och språkkunnig – kan räknas som en av våra mycket fåtaliga svenska 'preciöser'.

1.

*AU*tumnus åhrsens ähre-Cron/
 Och alla Fruckters Fahr/
 Satt deylig på sin gröna Thron/
 Een Crantz på Hufwud bahr/
 Ther blänckte ädle Fruckters bladh 5
 Som Siäl och ögon giöra gladh
 Så fijn/
 Then skjijn/
 Aff alla Rosers präcktigheet
 Lyys ey slijk härligheet. 10

2.

Tå twenne ädle Hiertan sigh/
 Föreente blefwo ett;
 The på then trånga Dygde-Stijgh/
 Sin' Sinnen hafwa bett:
 Ty i FörFäders Fotespåhr/ 15
 Then höge Dygd medh stoort Prijs går
 ROSENHAHN/
 ähr wahn/
 Som RIBBING altijd lefwa kiäckt/
 Och döo heel oförskräckt. 20

3.

Nu planten I Ehr Kiärleekz-Fruckt/
 I Dygdens Skiördeandh
 Godt Rycktes Ceder aff liuff luckt/
 Kringsprijdz i alle Land.
 GVdh öke/ signe/ all Ehr Släckt/ 25
 Förläne hwad Ehr sielff är täckt!
 Mitt liud/
 O GVdh
 Anamma i tin Himmels Högd/
 För alt gijff Engla-Frögd! 30

* * *

1 *AU*tumnus en personifikation av hösten
 21 *planten* plantera

*SUrgit ab Eoo jam Sol formosior orbe,
 Extingvens radijs astra minora suis.
 Exoptata dies casto praelustris amore
 Advolat amoeno, luce favente, jugo.
 Gaudia sic surgunt VOBIS immensa quorum jam 35
 Copulat arcano foedere corda DEUS.
 Virtus ab excelsâ progerminat inclyta stirpe,
 Exoritur clarius hacce juvante iubar.
 Luceat æternum qui nunc incenditur ignis,
 Extingvent vestrum secula nulla decus! 40*

* * *

L'Amour est souverain.

1.

*ENfin, l'Amour gouverne tout le Monde,
 C'est nostre Pole, dont tourne tout le ronde
 De l'Vnivers, & tout ce qu'est dedans.
 L'Amour est seul le plus incomparable, 45
 Rien n'est si juste, si fort ny agreable
 Que deux Amans.*

2.

*Monsieur l'Espoux, ie laisse dire à vous mesme,
 Qui choisissez vne ROSE, qui vous aime,
 S'il n'est l'Amour, qui vous y pousse à bout, 50
 Elle aime son COSTE, & vous vostre belle ROSE;
 Et l'un & l'autre n'ayme qu'une mesme chose;
 L'Amour fait tout.*

31–40 Skönare stiger nu solen upp i öster, släcker med sina strålar de mindre stjärnorna. Den efterlängtade dag, som förlänas glans av det kyska äktenskapet, stiger, hjälpt av solen, över den vackra åsen. Såsom jorden uppfylls av ljus, uppfylls NI av omätlig fröjd, då GUD förenar edra hjärtan i hemligt förbund. Vittberömd dygd spirar ur frejdad stam, sprider ett starkare sken.

Må den eld, som nu tänds, lysa i evighet! Må eder ryktbarhets ljus aldrig någonsin slockna!

49 ROSE anspelning på brudens namn

51 COSTE franska för 'revben'; anspelning på brudgummens namn via det lågtyska ordet 'Ribbe' som betyder just detta

VI

Lust-Skempt/
Ok
Lyk-Roops-Rijm

På

Hans Kongl. May:^{tz} Troo Mans ok *General Inspectors* öwer
Småtullerne i Swerige/ Finland ok thes vnderliggiande Herredömmen.
Then Edle ok Wälborne Herre/

Herr CRISPINUS Flygge/

Til Wästerwijk/ Boogård ok Kymmermåhla.
Så ok
Then Edle ok Wälborne Fruu/

Fr. Sigridh Ekehielm/

Til Ekesberg ok Figgetorp/ etc.
Högst lycksäll-prydlike Wijgning ok Bruudlöffles dahg som war
den 3. *Septembr. Anno 1671.* på Ekesbärags
Sätegård.
Vpsatte aff then *semper*-lustige

CLARIMOND.
i högsta hast.

STOCKHOLM/ Trykt hoos Niclas Wankijff/ Kongl. BokTr.

Efter originaltrycket i KB (fol.) (hos S nr XVIII, med gåtan utelämnad); »täck» r 95 ändrat till »täcks». Diktaren kallar sig i denna skämtdikt 'den alltidlustige'.

Crispin Flygge (1628–1673 eller 1674), efterträdde sin far Petter Flygge som tull-inspektör och blev sedan generaltullinspektör, adlad 1654. Sigrid Ekehielm (född i slutet av 1640-talet-1700), var dotter till underståthållaren i Stockholm Bengt Baaz, adlad Ekehielm, och hade förut varit gift med hovjunkaren Christian Stiernflycht.

Guhd signe Edert Lahg.

HÖghädle/ Bruhd ok Kwinnor/
 jempt liufste Möö-Gudinnor/
 gohd dahg/ gohd dahg/ gohd dahg!
 förlåt'n at jahg så dristigt/ 5
 dok frij ok inte listigt
 fram kommer i Eert Lahg.
 Hui sittn' I så ok måwen?
 Jahg troor ey at I såwen/
 betänken Eder rätt 10
 I måst'n Eer såleeds ansa
 När I på staen sku dansa/
 at hwar är lätt ok mätt.
 will' händern platt förgäta
 at giwa Munnen äta? 15
 dok! fast iahg intet spörr.
 Så kan iahg lell til wissa
 aff Fager-mättan gissa/
 at I fått Frukost förr.
 Nu/ taen/ ok stick'n i Munnen/ 20
 I höff' ey gå til Brunnen
 at drikka/ wijn ok öhl
 Så mykk' I orken drikka/
 (ok Spißjöhl om I hikka)
 fins/ elß taag mihg En Bööl. 25
 Men om iahg ey skal liuga/
 Så troon I Jahg wil truga
 Eer/ ok är maaklööß plump.
 Sant ärt när iahgt besinner/
 Om man mihg höwisk finner/ 30
 så året rätt en slump.
 Dok troon mihg ey för illa
 Om hierne-will ok spilla/
 fast iahg haer en stoor Truut/

8 *måwen* hänger läpp18 *Fager-mättan* fagermättanden: det ansågs opassande att kvinnor visade sig hungriga på kalas25 *elß taag mihg En Bööl* annars må en bövel (bödel el. djävul) ta mig33 *Om hierne-will ok spilla* om jag än har blivit galen och tappat vettet

när iahg then sätter wijte/ 35
 så weet iahg (fast thet lijte)
 lell både Kaaß ok Huht.
 Fråg' I hwad som mihg driwit
 til hwad iahg här haer skiwrit?
 Min tienst som iahg Eer böör/ 40
 at komm' Eer til hiß' ankar/
 som sittien diupt i tankar/
 lijk som förlofwa Möör.
 Dy beer högstädle Sinnen
 Jahg ödmiukst thet i minnen 45
 at intet ond är meent/
 som mången thet kan tyda/
 dok wil iahg dommar lijda
 när skiäl ok Samwet reent.
 Taen Dygd-kysk-ädle-Kuinnor 50
 ok liufste Mö-Gudinnor
 Then Gåtan som iahg gier/
 Om någon mihg förtenker/
 afflofuar iahg iahg skänker
 Ey någon Gåta mehr. 55

Gåta för thet Ädle ok Dygd-fulkomne Fruentimre.

JAgH är en liten ting/ dok finnes ok så stoor/
 hwar som iagh blifuer kuar/ der är iagh ey förlora/
 om man migh ey taer bort: Jahg är trind-aflong/ guhl/
 styff/ stundom huit/ ok swart/ men blöt så är iagh fuhl. 60
 Alt Kuinkön älskar mihg/ en lagom barne flicka/
 En Mängelkona/ Kiärng/ en Jomfru låter stikka
 migh både fram och baak/ Bond Tösor har mihg kiär/
 Ju högre Frustu folck ju mehr iahg älskad är
 Så lāngi iahg wäl styff ok intet alt för trubbot/ 65
 Mān kröker iahg mihg/ ok är blifwen aldels stubbot/
 så wrākes iagh sin kooss/ då älskas iahg som mäst

37 *Kaaß ok Huht* hut: man sa »kas» till katten och »hut» till hunden
 41 *komm' Eer til hiß' ankar* få er att dra upp ankaret, att komma i gång
 60 *blöt* mjuk
 66 *stubbot* kort

när iahg är stadig skarp/ då håls iahg wara bäst/
 Om iahg rätt wähl går in hwart the mihg wela krysta/
 tags jagh i hand och munn/ tå wil mihg ingen mista 70
 Då speta the mig sta på sihg bå baak ok fram/
 ok lijda heller thet än klypnigen ett lam.
 The kenna stundom åt om iahg är rätt wäl inne/
 ok om iahg sitter ey rätt efter deras Sinne/
 dra the mihg uht igen/ om knappen intet gohd/ 75
 så sökes strax en an/ iahg kan ok rista blood
 om iahg krysts alt för brått/ ok kommer in i hullet/
 dok blier ey såret stoort/ ok knapt någ lite swullet
 Jahg måst gå twert/ på sne/ men går iahg ända långt
 då ropa the *Iodut*, ey måst iagh gå för trångt. 80
 then som haer lagom längd ok tiåklek/ men wäl stywa/
 ok slijda sakta in/ ey heller tyget klywa/
 the hahl ok släte/ som haa en god stadigh knap
 the rosas at the bäst kan tiäna til hwar lap.
 Then Jomfru såsom först kan thenna Gåtan gissa/ 85
 Hoon skal få tusend slijk' vthi sin Nåle byssa/
 Jahg är ey vthaff Gull/ Sölff/ Koppar eller Ståhl
 Teen/ Steen/ Trää eller Bly/ Jahg är en K-N....

Lykönskan til thet Edle Bruud-Folcket

Til then Edle ok/ Wälborne Herr Brudgummen	Til then Edle ok Wälborne Frw-Bruden.	90
Bandet som Gudh sammanknutit/ skal aff ingen bliwa brutit/ Lät Haat/ Awund illa willia/ hwad Gudh bant kan ingen skillia!	Gudh som förra bandet knööt/ ok thet samma sönderbrööt Edla Frw giord sorgen stoort: nu täcks Gudh Eer sorg borttaga hans wälsignelse wil laga at I snart mäd frögd blie Moor.	95

*

69 *krysta* trycka in
 80 *Iodut* ungefär 'bevara oss väl'
 86 *Nåle byssa* nålbössa
 88 *K-N....* skall utläsas 'knappenål'

Til bægge
Liwen altidh säll til samman
Liwen uti frögd ok gamman
Vti glädie uti lust
fri från ängslan Sorg ok pust
Dy
Jahg kan ey mehra önska
än at Eert ädla Huus må ewigt grönska.

VII

Himlischer Götter-Sluß

Über daß erfreüliche Ehe-bündnis
Ihrer Königl. Mayst. zu Sweden hochbetrau-
ten Mannes und *General Zoll Inspectors*
Deß Edlen und Wolgebohrnen Herrn/

Hr. KRISPINUS FLYGGE,

zu Westerwijk und Boogård/ etc.
Und
Der Edlen auch Wolgebohrnen Frauen/

Fr. Sigri Ekenhielm/

Erbgesessen auff Ekeberg/ etc. Wittbe.

An Hochfeyerlich- auf Ekeberg begangenem Hochzeit-
lichem Ehren-Tage/ Welcher war der 3 *Septembr. An. 1671.*
in hochansehnlicher Glückwünschender gegenwart
auß dem *Parnasso* dienstwilligst übersendet
Von

Cupidinis Geheimb-Schreiber

AMINTOR.

DI helle Morgenrööt zoh' ihre Rosen-Wangen
Vor Febus Wagen her/ dem/ willigst zu entfangen/

Efter originaltrycket i KB (fol.); hos S nr XIX. Skriften riktar sig till samma brudpar som – och tycks ha varit sammanhäftad med – föregående dikt. Feltrycket »Broogård» i titeln här rättat.

1–2 Morgonrodnaden drar med sina rosenkinder, de solröda molnen, framför Febus', solgudens vagn

Di gantze Götter-Schaar mit Lust entgegen kam;
 Da jder seinen Sitz nach seiner Ordnung nam.
 Bald fing der Jupiter/ nach dem Si alle Swigen/ 5
 Mit disen Worten an: Ihr Götter di der Wiggen/
 Und Eh- und Tooten-Bett der Menschen vorgesetzt:
 Ihr wißet wi Kupid nun neulich hat verletzt/
 (Doch durch den güldnen Pfeil) dort in dem kalten Sweden
 Zwee Hertzen/ so doch eins; worüber mit vijl reden 10
 Saturnus sich beswärt/ alß hätt Er blooß gewalt/
 Bey disem starken Volck; warumb? weil Er mehr kalt
 Alß einzig ander Gott/ und klagt/ das Liebreitz Feuer
 Fast nirgend nicht so starck/ so heiß/ so ungeheuer
 Alß eben an dem Ort wo strenge kälte brent; 15
 Weil Kält' das Feuer schärfft: Ja daß was Mors getrent
 Alß sein verwanter Freund'/ durch seiner Sensen rasen/
 Im dem er band un brand zerstückt und außgeblasen.
 Hab Liebreitz doch auff's neu ein neues Feur gemacht/
 Und diser beider Hertz in eine Kette bracht. 20
 Ihr kenn't den werthen Man/ der KRISPIN FLÜGGE heisset/
 Den/ trotz dem tollen Neid/ gantz Sweden redlich preiset.
 Ein Man von Edlen Bluth/ an dem selbst Momus nicht/
 Mit seinem scharffen Zaan jemahls was auß gericht.
 Dem ist Saturn nicht hold/ weil er ihm auß erkoren 25
 Ein' Tugend-Edle Seel/ mit der Er sich versworen
 Zu leben; Der an witz und kunst auch Pallas weicht;
 Und Der die Venus nicht an Tugend Wasser reicht.
 Nun redet alle frey ob Astrild waß verbrochen
 In dem Er Si verband. Alß dises war gesprochen 30
 Rief aller Götter Schaar;) Weg! mit Saturnen Streit.
 Weil Er unfruchtbar ist/ libt Er Unfruchtbarkeit.
 Drauff fing der Götter Koor erfreulichst an zu singen/

5 *Jupiter* den högste guden i romersk mytologi

8 *Kupid* Cupido, kärleksguden

11 *Saturnus* olyckans, ofruksamhetens och köldens gud, ofta identifierad med den allt uppslukande tiden

16 *Mors* Döden

23 *Momus* det personifierade förtalet

27 *Pallas* Pallas Athena, vishetens gudinna

29 *Astrild* det stiernhielmska och svenska namnet på kärleksguden

Vnd der Feldt-Götter Hauff begunten um zu springen/
 Mit langer Faunen Rey'; di Nymfen über all 35
 Die sungen recht mit Lust/ durch Wexel-reinen Schall.

Koor der Himmels-Götter.

Kom! Hymen kom! zu unserm Tantz/
 Das große Sonnen-Licht
 Weicht deiner hellen Fakkell Glantz; 40
 Di Zynthia verhült für Schaam Ihr Angesicht.

Koor der Feld-Götter.

Kom! Hymen laß der Städte Pracht;
 Kom zu uns auff das Feldt.
 Es liebt/ es hertz/ es schertz/ es lacht/ 45
 Ein Schäfer hi/ wi in der Burg ein Heldt.

Him. Gött.

Di Welt würd/ Hymen/ gar geswind
 Ohn dich zu Grabe gehn;
 Wi Schatten/ Nebel/ Rauch und Wind/ 50
 Nicht lange bleiben stehn.

Feldt-Götter.

Kom! Hymen sonder deiner Macht/
 Wär unsre Feld-Bau-Kunst/
 Und dise Welt mit ihrer Pracht/ 55
 Wi Snee/ wi Tandt und Dunst.

Beide.

Kom! Braut-GOtt und erkwikke/
 Di Lieb-beseelt.
 Kom! Braut-GOtt kom! erstikke/ 60

38 *Hymen* bröllopguden

41 *Zynthia* Diana, mångudinnan

Was kränkt und kwäält.
 Schütt' auf des Edlen *Flüggens* Hauß/
 Deinen reichen Segen auß.

H y m e n .

Lebt! wachset und bluhet! 65
 Herr *Flüggens* Hauß das wachs und grün'
 Biß daß sich di Ewigkeit mühet/
 Den Lauff der Zeiten ein zu zihn/
 Und Beid Euch in den Himmel hebe.
 Herr *Flüggens* Hauß grüne/ wachs' bluhend 70
 und Lebe.

VIII

ASTRILDS Skall-Gång

uppå
Then Ehreborne/ Achtad och Lagfarne

Herr JOHAN Utterklow/

Wälbestälte *Vice* Laghmans öfwer Wermeland
Så ock
Then Ehreborne ok Dygderijke Jomfru

Jomfru INGRID Boij/

Högprydlike Brudlöfts Dag
Til Lust framstält
uthi hast af
SILVANO.

Stokholm den 4. *Februarij*, Anno 1672.

NYs när som iag omkring Sorgsint lustwandla geck
När wid *Parnassi* Foot hwar iag i Synen fek/
Uth med ett gammalt Trä en Rulla fijnt Papper/
Strax tänckte iag sij här hwad Lyckan tig nu gier/
Thet är wist någon Skriffth som PHOEBUS hafwer tapt

5

Efter Hbl, där de femfotade trokeiska partierna är satta i dubbelspalt; hos S nr XXIII. Diktens intrig är uppbyggd på namnallusioner och diktarpseudonymen, herdenamnet Silvanus, har med 'skog' (lat. *silva*) att göra. Punkten r 154 här tillfogad.

Johan Utterklou (1647–1682) blev underlagman i Värmland 1670, assessor i Bergskollegium 1673 och adlad samma år. Ingrid Boij (1636–1696) var dotter till en handlare och bruksägare och syster till den Jacob Boij som Lucidor skulle hylla med bröllopskriften XXII.

3 *Papper* uttalades då med betoningen på andra stavelsen

5 *PHOEBUS* Apollon, solens och sångens gud

Jag tog iag löst' iag läst' it men rätt knapt knapt knapt
 Hadd iag min Syn ther fäst förn såsom iag fek sij
 At Majen Son han kom heel sorglynt ther förbij
 Så snart han mig man såg så frägad' han med Flijt
 Hwem som iag war/ ok hwem som hade fört mig dijt/ 10
 Jag gömde mitt Papper ok swara ther uppå/
 (Hwad som i Brewet stog skal I wäl weta få
 När som iag får mehr Tijd) män hören om I wil/
Mercurius tog på ok talte mig så til

HÖr mig hwad iag talar om/ 15
 När som sidst Gudhopen kom
 Ifrån theras Råde-Kammar/
 Hwar som Jupiter anammar
 Alle theras Klag-Beswär/
 Hör mig hwad som hände thär. 20
Jupiter han gieck allfrämst/
 Seen them andra til then sämst/
 Parwijs åt Saffir-Portalen/
 In ut i blåwälwde Salen/
 Som är obegriplig stoor/ 25
 Hwar the alle samman boor/
 Jag (ty wärre) war Prestaff/
 Män tradd' ifrå Salen aff
 Effter iag had' någe giöra
 Nytt til *Helicon* at föra/ 30
 Ok här när wid thetta Håll
 Hafwer mist mitt *Protocol*.
 Dy iag måste giöra alt
 Hwad som blifwer man befalt/
 Män om tu then Lyckan wunnit 35
 Ok mitt *Protocol* haar funnit
 Giff mig't hijt iag taar dig mä
 Dijt hwar alla Gudar ä.
 Effter han så flitigt baad

6 *iag löst' iag läst' it* jag löste upp det och läste det

8 *Majen Son* Majas son, d.v.s. *Mercurius*, gudarnas budbärare

22 *Seen them andra til then sämst* sedan de andra (i rangordning) till den lägste

27 *Prestaff* prestav, ceremonimästare; *Mercurius'* attribut var ju häroldsstaven

Ok utaff *Ixion* saad' 40
 Ok för *Tantals* Straff war rädder
 Til at bliwa wattuklädder
 Gaff iag honom thet igen/
 Sedan förde han mig hän
 Öfwer Siö/ Strand/ Skog ok By 45
 Högt i Wädret up i Sky/
 Hwarsom alla Gudar wore/
 Så the små som ok the store/
 Jag geck smög mig in i Wrå
 Skåda seen med Flijt uppå. 50
Jupiter satt på en Stool
 Handen stödd' han på et Bool/
 Ok satt rätt i diupa Tankar
 Hwar han skulle kasta Ankar
 Swaan-Hamn/ Gul-regn ok Bli Koo 55
 Them wil han ey mehra tro.
Juno satt lijk som på wakt
 Gaff med swart-siukt Öga akt/
 Men *Saturn* han sof ok snarka
 Så at alt i Salen knarka/ 60
Venus fählas lijk ett Took
Pallas laas uti en Book/
Bacchus satt med Sång ok drack
 Hölt med sin *Silenus* Snack/
Mars hadd' nästan ingen Sysla/ 65
 Utan geck för sej ok myßla/
 Men *Vulcanus* söp Tobaak/
 Så at Röken stog i Taak/

40 *Ok utaff Ixion saad'* och talade om Ixion, som till straff för att han förgripit sig på Juno blev bunden med järnband vid ett evigt rullande hjul

41–42 *för Tantals Straff war rädder Til at bliwa wattuklädder* Tantalus' straff var att stå i vatten upp till hakan och ändå aldrig kunna släcka sin törst

55 *Swaan-Hamn/ Gul-regn ok Bli Koo* svanhamn hade Jupiter när han försökte få ihop det med Leda, som gullregn kom han till Danae och som en tjur (här ko) till kungadottern Europa

57 *Juno* Jupiters maka

61 *fählas* fara fram, bära sig åt

66 *myßla* visslade

67 *Vulcanus söp Tobaak* Vulcanus, smideskonstens gud, rökte tobak

Astrild lop i medlertijd
 Lijksom wille han i Strijd/ 70
 Tog sin Koger/ Boga/ Skäckta/
 Drog på Dören til at fäckta/
 Han allena med *Mercur*
 Ok seen iag som stod på luur:
 Kom sa' han til mej kom sij 75
 Hwad för Lust här lærer blij/
Astrild går nu stad at skalla/
 Du ska sij hur' Diuren falla/
 Jag sa' gärna går iag mäd/
 Män säg mig hwij gör han thät? 80
 Han wil hemnas för sin Moor/
 Effter en på Jorden boor
 Som i Kysk ok Skönheet winner
 Prijs för alla Stor-Gudinnor
 Ok fast hon aff spaak Natur/ 85
 Lijkwäl sargar många Diur:
 Therför' är *Diana* wreed
 Ok Fru Fröja giordt en Eed
 At hon redligt skulle hemnas
 Mehra tårs här om ey nemnas 90
 Thetta sa' *Mercur* ok teeg
 Seen med stora Skred fortsteg.

När wi så hade gått igenom Mark ok Skogar/
 Dy *Astrild* gek i Krook och slog på många Bogar/ 95
 Snart up på höga Bärge/ snart neer i diupan Daal/
 Snart hwar som jordfast Grund/ snart på en Ijß som hahl/
 I korß ok uti krook/ tog seen på vänstra Handen/
 Ok kom så ginast Wäg neer til then salta Stranden/
 Ther såg han intet långt ifrå en långan Broo/
 Ett Footspår (ha skreek han) thet är en VTTTERKLO 100
 Nu råkat iag wist på/ then then then mått' iag fånga/
 Hur' offta haar iag sökt/ hur' mång mång många många/
 Hur' många gångor haar iag sökt then til at få/
 Nu skal han aldrig mehr min skarpa Pijl undgå/

Knappt hadd' han thetta sagt så tog han foort på ränna/ 105
 Jag kund' ey weta hwart förn som iag sågen spänna
 Sin Boga/ og han skiöt/ män effter han är blind/
 (Dok weet iag intet wäl om Wädret eller Wind
 Förd' Pijlen sidt på snee) så kund' han intet drabba/
 Män aldrig kan en troo hur' färdigt han sig snabba/ 110
 Lad' andra Skäktan på skiöt lijkwäl åter feelt:
 Thet hände mig ey förr saa han/ iag hawer deelt
 Ok kluwit med min Pijl mång' Hiertan i twå Stycker/
 Men nu går ingen Rätt/ och som mig här wed tycker
 Mått' någon större Makt ha thetta Diuur i skyd/ 115
 Ok skal iag intet meer i Werlden bliwa lyd/
 Hålt här är än mitt Blåß thet måste galit hända
 Om iag man råkar minst om ikki thet skull' tända.
 Dy sköt han tridie Skått så Eelden fasna kwar
 I Hiertat/ då såg iag at thet en Vtter war/ 120
 Förty han sprang i Siön ok wilde Eelden slekka
 Men hade wißlig dött om han ey orkat rekka
 Til Boian som han när ok uth med Stranden såg/
 Dijt sam han effter ther ett Skep som kostligt låg
 Thes Nampn Fullkomligheet ok Boian gaff mig Tankar 125
 At alla Dygders Hoop thär lågo fast för Ankar;
 Som ok i Sanning war/ men Vttren kund' ey troo/
 At blifwa fången ther förn som Hans Vtterkloo
 Wijd Boijan fasna fast/ ok Boijan Bojor fäste.
 War thet ey Underting? Dok hwad som än thet måste/ 130
 Så råkad' aff Hans Eeld ok Boijan uti Brand
 Då förde som the fäst them Astrild sielff i Land/
 Ok war rätt Seger-Glad at han så lycklig wunnin/
 Män sedan weet iag ey hwart uth han är förswunnin/
 Jag weet at thesse twå nu äre bleffne ett 135
 Men intet weet iag hwad seen mellan them är skett.

109 *sidt på snee* långt på sned

111 *Skäktan* pilen

117–118 *Hålt här är än mitt Blåß thet måste galit hända Om iag man råkar minst om ikki thet skull' tända* vänta, här är ännu mitt bloss, och träffar jag bara någorlunda måste det gå riktigt galet om det inte skall tända

130 *Dok hwad som än thet måste* men vad mera är

THEN som mehra weeta wil/
 Huru Astrilds Jagt gik til/
 Han må Eer Herr Brudgum fråga
 som nu brinnen af hans Låga/ 140
 Jomfru Bruden kan ok så
 Säiat utan til at spå.
 Säl är then slijk Boijor bär
 Bojor som hans Frijheet är
 Säll är then som slikan Boija/ 145
 Får uti sitt Huus ok Koija/
 Then kan i all Olyks stund
 Ankar sänka ti fast Grund.
 I Herr Brudgum har en Sköld
 För stark Winter/ Frost ok Köld 150
 Thenna Boija kan Eer värma
 Ok ifrån all Köld beskärma/
 Mehr än femton dubbelt Boy
 Ok alt Wijn hoos *Frantz de moy.*

HERre wälsigna/ beskydda/ bewara/ 155
 ifrån all Fahra/
 Brudgum ok Bruden ok lät them mäd Roo
 sambyggia Boo/
 Lät them i Lust utan Pust ok i Gamman/
 Lefwa tilsamman/ 160
 Til thes tig nådigt teks effter tin Wilia
 Them saligt skilia!

153 *femton dubbelt Boy* femtondubbelt ylletyg

154 *alt Wijn hoos Frantz de moy* Frantz de Moy var krögaren på Farken i nuvarande Ferkens gränd i Gamla stan

IX

Astrilds Grufwe-Gång

Uppå Hans Kongl May:tz Troo-Tienare ok Högbetrodde *In-
spectors* öfwer Stora Koppar-Bergs Koppar-Räntan/
Then Ähreborne/ Högachtad/ ok Högtbetrodde

Herr JOHAN Trotzig/

Ok
Then Ähreborne ok mykket Dygdrijke Jomfru/

Jomfru MARGARETA Funck/

Sahl. Herr ALBRECHT Funcks/

Fordom Högförnehmme Råds Herres här i Stockholm
effterlefwade Dotters
Glädiefulle Wijgnings Dag den 16. *Junij Anno* 1672.

I flygande Hast vpteknad
Aff En
Wäll önskand Wän.

HA/ Ha! hwad höör iag nytt/ om *Astrilds* nya Reesa?
Ok huru han snart fått på then bå näs'- ok neesa.
Jag haer ey länge Tijd/ dock will'n j höra på/
Så skol' I hwad som händt som snarest weta få.

Efter Hbl; hos S nr XXVI. Skriftens berättelse är uppbyggd med utgångspunkt från brudgummens yrke och brudens namn.

Johan Trotzig (död 1692), var kronoinspektor i Falun, son till en rik bruksarrendator med samma namn; Margareta Funck (1653–1681) var dotter till Stockholmsborgaren och rådmannen Albrecht Funck.

1 *Astrild* den stiernhielmske och svenske kärleksguden
2 *bå näs'- ok neesa* både (lång) näsa och nesa

I weten all ihoop thet stoora Kopper-Bärke/ 5
 Mehr höfs ey tala throm/ I weet thet är i Swerge:
 Dijt fek lill *Astrild* Lust at draa ok wille sij
 Om han ey tiänte wäl en Grufwe-Dräng at blij.
 Han hade hört at ther then Swenske *Venus* födes/*
 Hwar Timma/ Dag ok Stund/ ok Modren aldrig ödes/ 10
 Män altijd hawand-tiok å nyo föda kan/
 En ny/ ok åter ny/ ok allesteds en an.
 Han drog åstad/ kom dijt/ kleeff neer i mörka Gruwan/
 Ok hijskna åt thes Gaap/ bleff endlig rädd om Luwan/
 När han i Diupet kom/ lell gekk han famland foort/ 15
 Til thes han nådde fram til en hög fahrlig Oort/
 Hwar salta Watne dröp/ uppå hans lilla Skalle/
 Men hwad meer fahrligt war/ så gifwen akt på Falle:
 Thet war en mörker Groop/ som war full något lång/
 Men intet myckit bred/ diuup/ lijkwäl temlig trång: 20
 Alt op i Bredd war hon aff salta Watne fuller/
 Som småningom flööt dijt/ förutan Bruus ok Buller/
 Then stakkars *Astrild* föll framstupa heelt dijt in/
 At Bredden skrapa't af hans Näsa Hud ok Skinn.
 Ther låg then arma Pilt/ dok råkad' han aff Slumpen/ 25
 I thet han plaska fram/ på sidan GruwePumpen?
 Då kåsta thet först på/ han pumpad innan kort
 (Så taalt han för sig Siälff) lär thet här bliwa tort.
 Men fåfångt war hans Hopp/ dij han kom ey på Grunde/
 Emedan som han trött ey mehra pumpa kunde/ 30
 Då war han illa ställt/ ok uti största Nöd/
 Dok Lykkan honom då som snarast Handen böd.
 Dy i thet samma kom en Man som Gruwan åtte/
 Fekk sij den nya Gäst/ ok fråga i hwad måtte
 Han hade kommit dijt/ men *Astrild* swara så 35
 Ach! lätt mig torka mig först/ sen skall I't forstå
 Dy iag nu ryß ok fryß/ ok hela Kroppen skälwer/

* *Venus* ♀ är hoos *Chymistren* Kopper.

9 *then Swenske Venus* den svenska kopparen

16 *hög fahrlig* synnerligen farlig

29 *dij han kom ey på Grunde* ty han kom ej till botten

33 *åtte* ägde

Jag hawer Wattn fått i Magan ok Inälwer.
 Dy fördes han med hast dijt hwart Maaßugnen bran
 Hwar han en stooran Eld som Funka för sig fan. 40
 Han torka Sig först Sielff/ seen Bogan ok sin Skäkta/
 Med hwilke han kan alt hwad som han wil bemäkta
 Seen såg han på alt hwad ther giordes: ingen ting
 Lät han oskådat blij/ löpp här ok ther omkring
 Han gaff på Rosten akt/ såg åt hur Malmen smältes/ 45
 Hur Gåårkoppar mäd Watn i runda Skiwor fältes;
 När han nu hade sijt/ alt hwad han wille sij/
 Thet faller alt för swårt för mig at kunna blij
 En Gruw-Dräng/ som iag först när som iag hijt kom ärna/
 (Så sade han/) Lijkwäl så wille iag full giärna 50
 För hwad som mig är skedt/ betee min Tacksamheet/
 Men weet ey wäl hwar mäd/ dok ja sij här iag weet.
 Strax spent han Bogen op ok skiöt så at thet Funka/
 Ok Pilen drabba wist/ så Elden tog på siunka
 Neer i Bruuks Herrens Bröst: Så giör iag Eer til Träll 55
 För thet j giord mig frij (sad' *Astrild*) ok fahr wäll.

O! sälle Träldoms Ook som I nu hawen funnit
 Herr Trotzig! sedan som Eer *Astrild* öfwerwunnit/
 Thet iag med Glädie spör/ the Boijor som I bär/
 En Dygdfullkommeen Möös troobundne Hierta är. 60
 Som binder Edert fast/ ok giör Ett utaff Twenne/
 I thet på lijka Wijß/ Eert Hierta binder Henne.
 O! frija Fängselband! O liuwe Träldoms Last!
 Som utan Kied ok Band två Siälar fester fast!
 Hör Himmel hwad iag beer ok aff alt Hierta önskar/ 65
 Giff at Herr Trotzigs- Huus ewärdeligen grönskar/
 All AwundsMan til Trots; ok lät dit Nåde Regn
 Bedugga Them mäd alßkiöns Signelse/ tin Hegn

40 *Funka* lyste sprakade (namnallusion)

41 *Skäkta* pil

45 *Rosten* smältugnen

46 *Hur Gåårkoppar mäd Watn i runda Skiwor fältes* hur den renade kopparen fälles ut med vatten i runda skivor

54 *tog på siunka* började sjunka

Beskärme thetta Paar/ at thet må fruktbart Funka:

Ok mäd Dygd-Plantor groo ok öwerlykligt prunka

70

Lät Sämia/ Frijd/ ok Roo/ i Kärleek boo them när/

Hör Herre hwad iag beer ok giff hwad The begär.

X

Lille Astrilds Stora Makt

uppå
Then Ähreborne Wälaktat ok Wälförständig

Herr JACOB Brandberg/

Wälförnähm Kiöp- ok Handelsmans i thenna
Kongl. Hufwud Staden Stockholm.

Så ok
Then Ähreborne ok mykkit Dygdrijke Jomf:

Jomfrus SARA Kinmund.

Wälprydde Hedersdag den 18. *Junij Anno* 1672.
I Hastigheet upsatt aff en

Wälwillig Wän.

HWem är som inte weet hwad *Astrilds* Makt kan giöra?

Then Himmel/ Sky ok Jord til Samdräkt weet at föra?

Hwem är som undrar sig om Wälde som han haer?

Knapt En/ ell' ingen; Hwij? dy thet skeer alla Daar.

Dok är'et Under wärdt/ dy han allena binder

The Demantfaste Band (fast om han hålls för blinder)

Som håller alt ihoop; på hwilken lijk en Muur

Sig stöder Ett ok Alt/ Alls Warnad ok Natur.

5

Efter Hbl; hos S nr XXVIII.

Jacob Brandberg (1640-talet–1674) var handelsman i Stockholm och bördig från Hudiksvall; Sara Kinmund var dotter till den från Skottland inflyttade handelsmannen i Stockholm Hans Kinninmundt.

2 *Samdräkt* endräkt: syftar troligen på himlens äktenskap med jorden genom regnet
8 *Alls Warnad* alltings vårdnad eller hägn

Han är Root-Orsaak till/ at höga Solen giffter
 Sig mäd then nedra Jord/ ok Alskiöns Säd vthskiffter 10
 Aff hwilkom Örter/ Gräß/ ok Frukter wexa fram/
 Som föder Man ok Diuur/ wildt/ spakt bå Warg ok Lam
 Han håller Siön i band/ at ey thes swälland Wågar
 Sitt gränßmåhl öfwegå; at Jordens Grund eld-lågar
 Ey Menniskian til Meen/ utaff sin dolde Rumm 15
 At *Æolus* skarpt hwäs/ ok blifwer åter stumm:
 Thet tunga Wärdens Kloot han utan Stoder stöder/
 Ok gör hwad wedrigt syns/ til Systrar ok til Bröder
 Han skiöter hwad som blijr/ så wäl som hwad som är/
 Han Himmel/ Jord ok Alt lijk *Atlas* Axel bär. 20
 Hans Makt hoos Hedna Höß blijr mykcket stoor beskriwin/
 At ingin Wäld ok Makt ounderkuwat blijwin
 Ey theras Gudar siälff/ han haer i Segerprääl
 Beherskat all' i hoop/ ok nått thet högsta Måäl. 25
 Hans Boga när han spänd/ kund mäd en lijten Skäkta/
 Thors Wigg mäd brinnand Eld bewäpnat/ öwer-mäkta/
 Ey kunde Odens Swärd/ ey kund hans Brynia blå/
 Moot *Astrilds* lilla Pijl i minstone bestå.
 Fast *Orpheus* Helwits Put ok *Pluto* mäd bewekte/
 At han *Euridicen* åt honom intet nekte; 30
 Lell haar *Apollo* siälff ok hans Konst Mester-Speel/
 Hoos *Astrild* intet hielpt/ ok hisklig slagit feel.
Neptunus siälwer haer i kalla Watne brunni/
 Siälff *Pluto* hawer ok lill *Astrilds* Wälde funni/
 Ey finnes någon Gud som icki Hedna Skiäl/ 35
 Vti the Gamblas Tijd/ haer giort til *Astrilds* Träl.
 Then store *Jupiter*, måst offta sig förandra/

14 *Jordens Grund eld-lågar* att jordens grund (inte) flammar upp

16 *Æolus* vindguden

18 *wedrigt* motsträvig

20 *lijk Atlas Axel* Atlas var en jätte som i grekisk mytologi bar himlavalvet på sina skuldror

21 *Hedna Höß* hedenhös, hedningarna

25 *Skäkta* pil

27 *Brynia blå* (Odens) blå svärd

29 *Helwits Put* helvetets djup; *Pluto* dödsrikets gud

35 *Hedna Skiäl* hedniska bevis eller intyg

Ok uhr sin Gudligheet/ i andra Hamnar wandra:
 Snart lijk *Amphitryo*, snart Gull-Regn/ snart en Swan/
 Snart Tiuur ok Oxe lijk/ som Astrild wille haa'n. 40
 Bleff ey *Proserpina* utaff *Plutone* röfwad?
 Ok *Ceres* mykkit swårt för hennes skull bedröfwat/
 Hwem hafwer *Thetys* til *Neptunens* Rijke brakt?
 Hwad annat? ingen ting/ än *Astrilds* Under-Makt.
 Hwem twinga *Phoebum* så sin *Daphne* til at fölia? 45
 At han sin Kärleeks Brand för ingen kunde dölia.
 Giord ikki *Astrild* thet; ja mykkit anna meer
 Om thet skull räknas op/ så funs otalig fleer.
 Han hafwer Moer sin siälff stolt-modlig Segerwunnit/
 Ok så Krigs Guden *Mars* mäd Kärleeks Kädior bunnit/ 50
 Han aktad' ingen gran/ ney ey thet minsta Korn/
 At *Mavors* ok hans Moer satt på *Vulcan* två Hoorn.
 Han twingad' *Herculem* at blifw' en Tienste Kwinna/
 Ok hoos sin *Omphalle* mäd *Frustusmäron* spinna/
 För Klubban bruka Teen ok Sländan. O hwad Makt 55
 Kan *Astrilds* öfwergå! Ey någon. Dy tag akt/
 Hwad han än daglig giör/ om wij't man wele märka/
 Så kunna wij rätt wäl sij/ hurr han går til wärka/
 Jag höör at han heel nyß här hoos oß i Upland
 Haer giort et artigt strek ok satt et Bærg i Brand 60
 Som brinner mykkit mehr ok mäd en större Låga/
 Än *Hekla* ok *Vesuv*, ell' *Æthna*: mäd sin Boga/

- 38–40 *i andra Hamnar wandra: Snart lijk Amphitryo, snart Gull-Regn/ snart en Swan/ Snart Tiuur ok Oxe lijk* överguden Jupiter förvandlade sig till Amphitryon av kärlek till dennes hustru Alkmene, till guldregn för Danaes skull, till swan för Ledas, till tjur för Europas och till oxe för Ios skull
- 41–42 *Proserpina, Ceres* dödsguden Pluto rövade bort den unga Proserpina (Kore) som sedan sörjdes hårt av modern, frukbarhetsgudinnan Ceres (Demeter)
- 43 *Thetys* havet blev *Thetys'* hem sedan hon gift sig med en havsgud
- 45 *Hwem twinga Phoebum så sin Daphne til at fölia* syftar på hur Febus (Apollo) älskade nymfen Daphne
- 48 *funs* funnes
- 52 *At Mavors ok hans Moer satt på Vulcan två Hoorn* Astrilds mor Venus bedrog sin man, smidesguden Vulcanus, med krigsguden Mars
- 53–54 *Han twingad' Herculem at blifw' en Tienste Kwinna/ Ok hoos sin Omphalle mäd Frustusmäron spinna* Herkules blev så förälskad i den lydiska drottningen Omfale att han klädde ur sig till flicka och satte sig att spinna bland hennes tärnor
- 60 *satt et Bærg i Brand* syftar alltså på brudgummen Brandberg

Haer han Gudinnan seen som Bärgen hafwer kiär/
 Ok intet önskad mehr än kunna wara när
 Om i alt Nödefall hielprijkan Hand at räkka 65
 På thet at Hoon Bergs Brand kund någorlunda släkka
 Then haer han sargat håärt/ men som iag elliest hör/
 Så wil slätt ingin troo at hoon aff Säre döör/
 Dy Hoon haer fått i Dag/ seen hoon aff Siukan trötter
 Ok nästan Orkelöf/ bå Läk- ok Styrke Rötter 70
 Som kostlig finnes ok mitt på Brand Berge groo/
 Dy kan man säkerlig ok utan Twiflan troo/
 At thetta Brand Berg först lär *Nymphen* Läkdom gifwa
 Ok hon Brand Berges Brand alt småningom fördrifwa/
 Så bliwer bägge Twå rätt wäl til rätta brakt 75
 Hwem är som då ey will förundra *Astrilds* Makt?
 Herr Brudgum I är säll/ man böör Eer lykklig heeta/
 Som mäd så wettig Konst haer wist sig Läkdom leta
 Som swalkar Eder Brand/ ok står som Bärgen fast/
 I Moot ok Mädgång mäd bär tåligt Olycks Last. 80
 Then Högste sign' Eer Säng/ Eert Wisthuus/ Bool ok Bullar/
 Ok lät utaff Eer Brand/ sij många små Bergs Kullar;
 GVD lät Eer Kärleeks Eeld i fullan Låga stå/
 Til thes I bägge Tw til Sions Berge gå!

70–71 *bå Läk- ok Styrke Rötter Som kostlig finnes ok mitt på Brand Berge groo* kan läsas som att det finns medicinskt verkande rötter på berget men också som en erotisk anspelning

82 *Bergs Kullar* barn (till Brandberg)

XI

Nyeste Nya
Extraordinarie Aviser,

Som sidst med
Then Flygande/ Farande/ Gående/ Stående/ Ridande
Bidande ok serdeles

Simmande *Postilion,*

På ett mykkit Hederwård Bröllop/ som war i Fahlun
den 16. *Julij Anno 1672.*

öfwerskikkades

Aff

Postmästaren vti
PARNASSO.

GO Wänner weet I hwad? wist will I någo weta/
Ok kan skee någo nytt/ kom I behöff' ey leta
I *Almananak, Courant, Aviser, ell Gazett,*
Gien wäl gran akt på Mei/ at I förstå mig rätt.

Vtur Turki.

5

Skiw's så/ at ther en stooran *Bassa*
Sig hawer nys opreest/ med Spiut ok Skiekter hwassa/

Efter Hbl, »Mäd» på r 51 rättat till »Mäd»; hos S nr XXIX.

Skriften är utformad som ett tidningsnummer, med skämtsamma utrikes och inrikes nyheter, och tidningsutgivare var vid denna tid just postmästaren – den i Stockholm, inte den på Parnassen. Brudparets namn är inte nämnda i titeln för att inte störa tidningsfiktionen. På rad 79 får man veta att brudgummen heter Skay och känner de båda tidigare besjungna Trotzig och Brandberg. Ungefär ett år senare skriver Lucidor i gravskriften över Peter Schaey i Arboga (nr XXVII) att han fått brev om att han nu måste skriva »Lijke-Klagor» i stället för att lyckönska till en »liten Schay»: det framgår där att den döde är far till den här aktuella brudgummen.

Den avslutande franska dikten är en erotisk gåta på temat 'kärleken som ett krig' som berättar om hur man gör soldater.

6 *Bassa pascha*

7 *Skiekter pilar*

The rædes ok ther hoos/ at alla *Bassars* Trop/
Lär innan kortan Tijd moot *Sultan* resa op.

Vtur Poln. 10

Så får Polakken Mod at han ey mehra fruktar/
At Turken nosar dijt/ hwar besker Kruutröök luktar/
Men wågar han sig sta/ iag swär wed Kåpan min/
Polakken ropar strax *Sabito Skurvvisin*.

Från Rom. 15

Är thetta nytt mäd sidsta Posten skriwi/
At Klemmet Påwen är heel *Ertz-Catholisk* bliwi/
Ok hwad som ännu mehr/ will ingen *Cardinal*,
(Som Bonden gör hoos oß) ther rijda i Klöff-Saal.

Från Lisabona. 20

Hörs (hwad billigt är en Ynka)
Ok hwar åt hwar ok een bör billigt Pannan rynka/
För thet at ther i Åhr/ ey mältes något Malt/
Ok Maskana skämt bort en äwig hoop med Salt.

I Spanien. 25

Är gott kiöp på Skomakare Lästar/
Men nästan någo dyrt/ på *Lusitanske* Hästar/
För Östanwäder skull/ som ther i thenna Währ/
Åt Wester hawer blåst/ ok reda många Åhr.

Uhr Holland. 30

Hawer man ey mykkit gott som duger/
Hur' wäl än inte alt är sant hwad Folke liuger.

14 *Sabito Skurvvisin* 'Zabity skurvvisyn', ungefär: genompiskade lymmel

17 *heel Ertz-Catholisk* helt ärkekatolsk

19 *rijda i Klöff-Saal* rida i klövjesadel; syftar troligen på berättelserna om påven Clemens' lysande intåg i Rom 1670

23 *mältes* mältades

24 *en äwig hoop* en massa

26 *Skomakare Lästar* skomakarläster

27 *Lusitanske Hästar* Lusitanien var ända sedan antiken berömt för sina fina hästar

32 *Folke* folket

Cornelis skriwer så/ som ok så andra giör/
 At mästa Folket ther uthaff Fransoser döör:
 Ther talas ok så om en hoper andra *Choser*, 35
 Ok at i hwart et Huus i *Utrecht* är Fransoser/
 Seen mäls/ at mången haer rätt fram för SkänkenSkans/
 Sig sprungit heelt ihäl/ uthi en Hollandsk Dans.
 Therjempte skriwes mäd/ at the förleden Sommar/
 Ha fåt kostligt *Gewürts*/ ok andra Läkeodomar 40
 Uhr Holsten/ som med Makt kan hielpa stå emoot/
Fransosren, ok näst GVD fördriva samma Soot.

Uhr Tyskland.

Allestans förnims at ÖsterRijke
 Befruktar at the snart tord bliwa Hålland lijke/ 45
 Ok få siälff samme Soot/ män som thet bliwer sagt/
 Så haa the til Beskärm på Reinströms Gränsen lagt:
 Tälff Tusend Tyske Män/ som all ond Luftt affwäria/
 Mäd Piller utaff Bly (hwad Landet will förhäria)
 Purgera Mästerlig en Tysk-Fransösk Natur/ 50
 Mäd artigt Kwastebad ok serdels konstig *Cur*.

Uhr Engeland.

Hwad ifrån Engeland för thenna tijden skriwes
 Är lijtet/ all then stund mäst akt på Flottan giwes

- 34 *mästa Folket ther uthaff Fransoser döör* Holland hade framgångsrikt angripits av Frankrike på våren 1672 – men orden syftar också på 'fransoser' i betydelsen syfilis eller franska sjukan
 35 *Choser saker*
 36 *Utrecht* fransmännen hade den 30 juni hållit intåg i Utrecht
 37 *SkänkenSkans Schenckenschans*, en fästning i Geldern som i juni 1672 togs av fransmännen
 40 *Gewürts* (medicinska) örter, men även en ordlek på generalen Paul Würtz, som hade varit i svensk och nu gått i holländsk krigstjänst
 41 *Holsten* Würtz kom från Schlesvig-Holstein
 46 *samme Soot* d.v.s. fransoser eller franskt anfall
 47 *Reinströms Gränsen* gränsen utmed Rhen
 49 *Piller utaff Bly* blypiller (medicin) och samtidigt kulor
 50 *Purgera* rena
 51 *Kwastebad* risbastu

Ok nästan hwarien Dag när som the är i maak/
Så höres at ännu ther drikkes styft Tobaac. 55

Uhr Dannemark.

Wår Granne Danske Man han sitter ännu stilla/
Ok ynkar såsom fleer at thet går Somblig' illa.

Muscow. 60

Bekymrar sig rätt föga litet throm/
Ok är aff Hiertat glad at Turken inte kom.

Utur Frankrijke.

Skriws/ (hwem hörde nånsin Makan)
När the will haa een Knekt ell' Ryttare/ the skakkan 65
Strax utaf somma Trän som slika Frukter bär/
Hwem är i Wården säll mehr än *Fransosen* är?

I Stokholm.

Får man minst hwad företagas höra/
Ok weet iag ingen ting/ än at the Bröllop giöra 70
Then då/ ok då en an lill *Astrild* låter sij/
At han opfyller hwad aff Oden öde blij.

Från Fahlun.

Som iag nu förstår at man ther finner
En serdeles *Magnet*, som fast osynligt brinner/ 75
Ok draer en an *Magnet*, från Stokholm til sig dijt/
Som the från Fahlun först/ bleff dädan dragne hijt/
Herr Trätzig ok så seen Herr Brandberg som här gifta/
Herr Skay han drages dijt/ sij så kan Kiärleek skifta/
Ok från en fierran Ort *Magnet*-lijk Hiertat draa 80
Så reesa två sin koos/ then tredie draar å sta.
O stora Under-Makt/ O liuwe Kiärleeks-Wälde/
Som först i forna Tid all ting raa-rätlig stälde/
Hwem kan beprijsa nog tin otruglige Twång/

56 *drikkes styft Tobaac* röks rejält med tobak

72 *hwad aff Oden öde blij* vad som av Oden (som krigsgud) blir förött

75 *Magnet* syftar på bruden

83 *raa-rätlig* i rätt ordning

Ey *Orpheus* som mäst liuft aff alla *Skalder* sång. 85
 Jag sluter här min Skrift ok beer mig ey förtänka/
 At iag på thenna Dag ey bättre Rijm kan skänka/
 Hwad som iag skriwit här är Gästren til een Lust/
 Ok ey aff ondo giord; Then Högste wend' all Pust
 Ifrån Herr *Scayens* Dörr/ at han kan Säll-Rijk liwa/ 90
 Then Högste gode GVD/ han tåkte nådigst giwa/
 Hwad thetta liuwe Paar siälff önskligt bedia will/
 Then som Dygdälskand är han säije Ja ther till.

HERre som all Ting bää styrer ok råder;
 Giuut tina Nåder 95
 Uthöfwer thetta wälsignade Paar;
 Sign' ok wälsigne alt hwad thet begynner/
 Himliske Faer
 At alt hwad Ond ok Olykkan förswinner.
 Lät thetta Bande som Du siälff samknutit/ 100
 Ey bliwa brutit/
 Lät them Säll liwa/ til thes at The nåår
Nestoris Åhr.

*T*Out le Monde fait la guerre
 Et se batte bravement 105
Sur la Mer et sur la Terre
Sur les deux grands Elements
Puisque tous portent les armes
Vous le voulez faire aussi
Par couroux Eux, Vous par Charmes 110
Et sans aucun déplaisir.
Vous n'hasardez pas la Vie
Vous mesprisez le Canon
Nargue de l'Artillerie
Vous voulez estre Dragon 115
Vous estes bon Mousquetaire
Vous montez bien á Cheval

*Mais pourquoy? Vous sçavez faire
Bien; quand les autres font mal.*

Vous scavez sans Canonade 120
Briser sans briser le Fort

*Enfoncer les palisades
Faire trêves, faire Acord:*

Vous faites crever la mine
Dans un fort plaisant Combat 125

*O tres hereuse ruine!
Ainsi fait on des Soldats.*

XII

Giäst-Buds-Lust
ok
Lykönskans-Skåål/

vppå

Hans Kongl. May:tz Högtbetrodde *Residentes Secrete-*
rare widh Danske Hofwe/

Then

Äreborne/ Högaktad ok Wälbetrodde

Herr Johan Giliusson/

När Han

med

Then

Ähreborne ok mykkit Dygderike *Matrona*

Hust. Margareta Swaab/

I Fahlun

Hederligen sammanwigdes/

Effter Begjäran

i

enfaldigheet/

med skämt wälmeent

öfwerräkt:

Aff

En Williefärdig Wän.

Anno 1672. den *Julij.*

Efter originaltrycket i KB (kvarto); hos S nr XXX. Tryckfelet »enfaldigheet» i titeln rättat.

Johan Giliusson (Tollet) (1626–1684) hade varit landssekreterare i Örebro och residenssekreterare vid danska hovet; blev 1675 landssekreterare i Falun, där han ägde hytta och masugn, och konststatsinspektör i Stora Kopparbergs bergslag 1677. Margareta Swaab var änka efter handels- och rådmannen i Falun Hans Hansson Brander.

I titeln har datum för bröllopet utelämnats. Andra källor tidfäster det till 2 augusti 1672.

Q F F Q S:

Sij här then sälle Dag/ then mången så förlänktar/
 Ok mäd hiertkwälliand Suk/ titt Tårar/ efftertränktar/
 Then som mäd Lyckans Färg mäd skiäl Hwijt teknas böör/
 För thet at han med sigh alskiöns good Lycka för;
 Bort Swarta Sorgen/ bort/ Suck/ Pust ok alt Mißnöie/ 5
 I ställe träden fram/ Frögd/ Glädie/ Lust ok Löie:
 Hwad någnsin Gamman gör/ Smeek/ Leek ok liufwe Speel/
 På thet at hwar ok en aff Glädien får sin Deel/
 Jagh som är ey tilstäds/ iagh gläder migh i tankar/
 Ok sijr lijk wor' iagh thär/ hwad Lust hoos hwariom wankar/ 10
 Dy först så sijr iagh en stoor Bröllop-Gudars Tropp/
 Ok huru *Hymen* främst Brudfaklan tänder op.
 Seen syns Herr *Giliusson Adonis* lijk fram träda/
 När *Venus* honom först/ wil mäd sin Närwist gläda/
 Män Bruden som iagh sijr/ långt *Venus* öfwer går 15
 I fågning/ lijk om Daen Stiernhopen skjnlös står/
 För Solens stora glans/ och gyllen färga strålar/
 Som theras tinter lius mäd större blåß vthmålar.
 Til *Phoebus* lutar sigh (at kyssa *Tethys*) neer/
 Ok Nattens mörkre them sit förra Lius gien geer. 20
 Så lyser Bruden og emellan Jord'ske Stiernor/
 Som Hennes fölgskap är the liufwe Himmels Tärnor/
 Jagh menar ädla Möör som kring om Henne stå/
 Lijk Himlens SilfwerBlåß mäd sin *Diana* gå.
 När som iagh tänker på the skiöne Ögons Lågor/ 25
 Så är iagh wäl tilfrijds/ at wara frij från Plågor/
 Som *Astrild* tänder op/ när som man slikt får sij/
 Förthenskuld tyks migh then (från skottet långt) bäst frij.

Q F F Q S utläses 'quid felix faustumque sit', 'måtte det ske i en lycklig stund'; en gammal romersk välgångsönskan

10 *hoos hwariom wankar* finns hos var och en

12 *Hymen* bröllopguden

13 *Adonis* den sköne yngling som var *Venus*' älskling

18 *tinter lius* tindrande ljus; *vthmålar* överträffar

19 till dess att solen, *Phoebus*, lutar sig ner för att kyssa havet, här havsgudinnan *Thetis*

24 *Diana* mångudinnan

28 *skottet* *Astrilds* pilskott, som tänder kärleken i hjärtat

Dy hwem kan lofwa vth (når sådne Jord-Gudinnor/
 Som Drotningar aff Dygd/ aff Blygd/ Fägrins-Förstinnor/ 30
 Mäd Kiärleeks-Liungant Syn/ fast moot sin willia nå:
 Ens Siäl) at Ögnaskât ey tänder Eld ther på?
 Men hwart förwillar sigh min tanka? Hwart vth länker
 Min hijt orimlig Rijm? at iagh förmycket tänker
 På slijk osämlicheet/ som ey mjn ringheet bör/ 35
 Dy wänder iagh igen til then som migh förför:
 Til *Astrild* som Herr *Giliusson* haer öfwerwunnit/
 Ok giord så at en Swaab ok Perla hafwer brunnit/
 Then sijr iagh huxand mehr vplåga bägges Brand/
 Ok fästa (som han fäst två Hiertan) Hand i Hand. 40
 Han myser Munn ther åth/ ok synes mykkit glader/
 At en Swaab skal blij Moor/ Herr *Giliusson* blij Fader/
 Han är en hufud Luur/ och haer sit gamla Lagh/
 Ja tors full nästan wäds/ han skiuter fleer i dagh.
 Män hålt hwad sijr iagh mehr/ är't ei *Comus* then fetat? 45
 Som sijr rödbrusot vth/ aff Koke-Spisens heta.
 Hwad föllier för en radh mäd stekt ok sudin Maat?
 Hwart skal the wägen ta mäd sådan hoop mäd faat?
 Skull' *Ahasverus* här mäd sine Herrar äta/
 Så had' the ey behooff för Swältan til at träta/ 50
 Här kund' *Apicius* Kräsmäte nogsamt nå/
 Ok siälff *Caligula* sin Maathofwa rätt få.
 Här finnes Höns ok Giäß/ Lam/ Ox ok Kalfwestekar/
 Månghanda Fogel slaag/ hwar nånsin en på pekar/
 Järp/ Tieder/ Orrar/ Höns som komm från Kalikuth/ 55

35 *osämlicheet* otilbörlighet

38 *Perla* anspelning på brudens förnamn; lat. *margarita* betyder 'pärla'

39 *huxand* i andanom

43 *hufud Luur* stor filur

44 *wäds* slå vad

45 *Comus* personifierade i romersk mytologi gästbudets fröjder

47 *sudin* kokt

49 *Ahasverus* syftar på den Ahasverus som enligt Esters bok i Bibeln höll ett gästbud i 180 dagar

51 *Apicius* berömd romersk läckergom; *Kräsmäte* lystmäte

52 *Caligula* romersk kejsare, känd för sin vällustighet; *Maathofwa* vederbörliga ranson

55 *Höns som komm från Kalikuth* kalkoner

Maat-Guden hafwer här flyt alt sit Wisthuus vth:
 Hiort/ Harar Rådiuur alt huad som en wil begiära/
 En lijten Grijs ok stoort Swijn tår ha samma ähra/
 Ey är här heller glömt/ *Potage* ok *Fricasse*,
 Som ätes hur' man wil mädh eller vthan Skee! 60
Paste mått' vara mäd ok allahanda arter/
 Konstskurne/ trind/ aflång *Prunell*- ok *Mandel-Tarter*/
 Arm-Riddar fins ey här/ ey heller någon Munk/
 Dy Bruden wil ey ha på sit Bord sådan Prunk.
 Huad skal iagh om *Confect* ok slijke saker tala/ 65
 Huad hafwer iagh ther om rätt mykki stoort at gahla/
 Nog ärt/ på ingen ting fins något bräk ell' fehl/
 Then haer en *Wargewåmb* som ther ey får sin dehl.
 Nu tykkes mig iagh sijr hur' huar han taar til *Knifwen*/
 Then Slakt the ther med giör/ behöfs ey blij beskrifwen/ 70
 Dy hwar weet huret plä gå til i sådant *Krijg*/
 Men lell så måste iagh här billigt vndra migh;
 Mans faten tömes mäst/ alt *Qwinnekönet* sitter
 Bå gran ok *fagermått*/ knapt är ther en som gitter
 Få maat/ dy nästan alt som för them sättes står 75
 Orört/ til mången bort från bordet hungrig gåår.
 Men aldreluifste *Möör* gien akt på huad j gören/
 At ingen Eer får sij när j kom baak om *Dören*/
 När *Gran-Jomfrun* Eer beer/ så giör I moot alt skiäl
 At swara/ *Syster* tack iagh hafwer ätit wäl/ 80
 Troon fritt at alla troo at I förr hafwen ätit/
 Förn som I ginge vth/ hwem troor at I't förgätit?
 Thet är en gammal sedh så snart the kom i miuk/
 Så taga the til sigh en lagom lijten tugg.
 Så smakar en godh *Dryck* vppå så godan *Beta*/ 85
 Men som iagh sijr så höfs ey mykkit längi leta/

56 *flyt ... vth* utlämnat, överlämnat

61 *Paste* pastej

62 *Konstskurne* konstfullt formade; *Prunell* plommon

67 *ärt* är det

68 *Wargewåmb* vargmage

74 *fagermått* som snabbt blir mätt; det ansågs ohöviskt om kvinnor åt mycket eller visade sig hungriga vid bordet (att det fanns lösningar på detta problem visar fortsättningen)

85 *Beta* munsbit

- Jagh tycker sijn iagh rätt at *Bacchus* kommer när/
 Ok all slags Wijn ok Öhl/ i Söloff ok Glaas frambär/
 Han stankar mykkit swårt/ i thet som han framkryper/
 Uhr Källarhalsen/ sijn hurr han aff Swetten dryper/ 90
 Ok med et stoort Bokal vthdricker mäst han tåål
 Brudgum och Bruden til Danman ok Danquin-Skåål.
 Migh tyckes Gästren all' i lijka måtto drikka/
 Ok önska thetta Paar/ Siälff-önsklig-grönskand' Lykka.
 I skönste *Nimpher* sijn at ey ett Spijsöhls Kruus 95
 I Sokker ok Reenst Wijn förwandlat gör et ruus:
 Dy *Bacchus* är en skalk som lijk *Astrild* kan swika/
 Ok hans Liufflokning kan man ey alltid vndwijka/
 Jagh kan i tankar sijn hurr artigt Glaas ok Stoop/
 Snart gå i ring omkring/ snart mötes på en hoop/ 100
 Snart gå i korß och krook/ til Wijnet går i Pannan/
 Då skålkar the för Glaas/ och hålla mäst aff Kannan/
 Doch mången håller vth ok sit'r i Bänken fast/
 Blijr intet trött fast han haar burit dagsens last/
 En annan ragglar snett/ En annan taer på lespa/ 105
 En annan somnar bort/ när Grannen taer på gespa/
 En siunger vthan röst/ en annan lyster skratt/
 Så drifwes Affton bort til thes thet blifwer Natt.
 Då förer *Astrild* them som mäd Glaas rund kringsskanßa/
 Vthi en annan Saal at springa kring ok danßa/ 110
 Men om ther någon fins som söker ondt Krakkeel/
 Then skal til straff sit ey få höra något speel;
 När *Musicantren* nu konstliufligt Strengnen röra/
 Då taer huar Vngerswän En widh sin hand at föra
 I Danß/ mäd artigt wett/ ok mäd konstdanßwijg Foot/ 115
 Ok wända ey igen/ förn the få Kees un Broot/
 Då sittes neer på Stool/ då gynna the at snakka/

87 *Bacchus* dryckenskapens gud89 *stankar* stånkar91 *Bokal* pokal98 *Liufflokning* ljuvt lockande102 *Då skålkar the för Glaas* då skolkar de från att använda glas (eftersom dessa är för små)111 *Krakkeel* bråk116 *wända ey igen/ förn the få Kees un Broot* slutar inte förrän de får ost och bröd

Mäd *Complementer* ell' Prunk-ordesätt at takka/
 För Äran som han nått/ aff Jomfruns höga Ynst/
 Then Han mehr håller wärd än hela Wärdens Winst. 120
 Då stiäles mången Kyß/ dy *Astrild* han är snäller/
 Ok weet wäl på huad sätt han vnga Hiertan fäller/
 Då gäller Ögneleek/ då krystes Hand i Hand/
 Ok mången får *faveur* (så kallas Wänskaps band)
 Men hålt! Jagh går för långt/ iagh mått' ey alt beskrifwa/ 125
 Ther torde någon wäl på migh låß-onder blifwa/
 Aff Swänner eller Möör/ dy är full tegen bäst/
 Jagh sijr at The i dagh aff *Astrild* samman fäst/
 Från Danseplassen gå/ ok tänka til at huila/
 Men *Astrild* som en Skalk/ kan intet vthan smila 130
 Ther åth/ Orsaken weet iagh wisselig ey än/
 Seen *Hymen* dragit haar Sparlakanen igän.
Lucina segger lell at wij thet wäl lär röna/
 Hur' Himlen thetta Paar mäd Glädie lär bekröna/
 Ok innan Åhre går omkring at wij få sij/ 135
 At The som Twå i dagh då läre wara Trij.

123 *krystes* kramas126 *låß-onder* låtsasond127 *dy är full tegen bäst* därför är det bäst att tiga133 *Lucina* den romerska äktenskaps- och födslogudinnan

Lykönskings-Skåål.

- O
 gode 140
 GUDh
 bewara/
 från Fahra/
 ok Wåde/
 gif Nåde/
 åt Brudgum ok Brudh. 145
 Lät them lifwa säll til samman/
 Vthan Pust/ i Lust ok Gamman.
 Giff them alt hwadh som The begära/
 at The må många Frukter bära/
 Wälsigne alt huadh som the nånsin före taga/ 150
 O gode HERRE GUDh lät nådigst tigh behaga/
 huad theas Bööner bee/ wälsigna theas Bord
 ok spijsa them altidh med titt wälsignat Ord/
 driff bort alt huad som ond kan giöra/
 at the aff ingen skada höra/ 155
 Lät them lijfwa hell ok säll/
 til en senan Ålders kuäll.
- O
 Gode GUDH/
 beskydda/ bewara/ 160
 från Fahra/
 ok Wåde/
 Giff Nåde/
 åt Brudgum ok Brudh/
 Lät them hela sin Lijfstijd vthi önskelig Frijd ok Roo/ 165
 vti Frögd/ ok största glädie/ vtan Olust/ sammanboo:
 Signe theas äkta Säng/ ok giff nådigst thet til Lykka/
 At förinnan Åhre kring/ wij må lustigt Barsöhl drikka.

XIII

Then lustige
Spåå-Dom

som på

Kongl. May.^{tz} Troo Tiänare ok *Can-*
celi Förwandt/
Den Åhrborne/ Wälachtad ok Wälbetrodde/**H.^r Johan Wilhelm Stamm/**

ok then

Äreborne/ ok mykkit Dygderijke Möö/

J.^{fru} Susanna Emmerichs/

Gladrijke wijgsel Dagh

i Sanning-Skämt

Spådde

all Lykka åt thet Liufwe Möfolket

Genom en Lapp

i Stockholm

Anno 1672. den 12 September.

Q. F. F. Q. S.

Gödh Dagh i Wäna Möör/

Som sitten här till samman/

Efter originaltrycket i KB (fol.); hos S, som trycker dikten i sexradiga strofer, nr XXXV. Ett »o» i »höör», r 4, här rättat.

Johan Vilhelm Stamm (1645–c:a 1702), av tysk börd, politieborgmästare i Nyköping 1679, riksfullmäktig för denna stad 1682 och justitieborgmästare där 1687.

Susanna Emmerich (1655–? (överlevde maken)), även hon av tysk börd, dotter till kunglig kirurgen och äldsten i Tyska kyrkan Valentin Emmerich.

Q. F. F. Q. S. 'quod faustum felixque sit', romersk lyckönskingsformel

Huad är thet för tyst glamman
 Som ingin aff Eer höör?
 Jagh weet fast om Ith' inte troor/ 5
 Huad som hoos Eer i Hiertat groor.
 Jagh weet alt huad I giort/
 Ok huad huar hoos sigh täncker/
 Huart Eder hugh sigh länker/
 Fast ingin thet för spoort 10
 Jagh weet som En spåkloker Man
 Huad Eder händt ok hända kan.
 Hwi rannen I så snart?
 Wist will Eer blygd migh näffsa/
 At Jagh ey fram skall gläffsa/ 15
 Huad intet yppen-bart;
 I hafwen ikke thet behooff/
 At räddas at iagh är så grooff.
 Nå sij! hurr Lijsa flijß!
 Hon troor för sant Jagh liuger/ 20
 Men om min Konst än duger
 So swär Jagh/ få mei Rijß:
 At Jagh skall tee thet iagh kan spåå/
 Ok allas Lönske ting förråå.
 Är ingin som nu will/ 25
 En Kyß för mutor gifwa?
 Så skall hoon friat blifwa/
 Snart! seggen ia ther til/
 Will ingin? lijka mykki/ wäll!
 (Jagh weet lell huem i dagh slijkt stiäll) 30
 Min Munn blijr så ey nött/
 Ok Skägget fahr ey illa/
 Dy beer iagh tigen stilla/
 Hött är som snarast bött
 Then Handen sin åt migh will få/ 35
 Skall Lykkan sin rätt strax förstå.
 Jagh will widh ändan först

13 *rannen* rodnar14 *näffsa* näpsa19 *flijß* fnissar23 *tee* visa

Aff Bordet/ påbegynna;
 Till thes at iagh kan hinna
 Högsätet/ män huad störst 40
 (Ok sedan kan skee aldels glöms)
 Måst intet huad som aff migh döms
 Till någon ondsko taas/
 Jagh skall ey sanning spara/
 Dok utan någons fahra/ 45
 Geen ther på hijt ett Glaas
 Mäd Wijn/ på thet iagh fåår
 Spå Andan rätt/ Gutt åhr.
 I Jomfru *Lisken* haa
 Et mykkit artigigt minne/ 50
 Men dumt Förstånd ok Sinne/
 Dy will Eer ingen taa/
 Eer Granne som sijr suhrmuhlt uth/
 Weet litet kaaß/ slät intet huht.
 Sophia sitter tyst/ 55
 Män troen thet ingalunda
 Lell låß hoon stundom blunda/
 På thet hon må blij kyst;
 Jempt henne sitter *Ingeborg*,
 Som Kalffskin gaaff/ ok fekk en Korg. 60
 Maria gläder sigh
 At wara nätt ok granner/
 At min Spådoom är sanner/
 Så må j wäll troo migh/
 Att Jomfru *Gärtrudh* innan kort/ 65
 Lär tappa huad hoon ey haer/ bort.
 Catrinken som elß huijt/
 Haer swarta såkker-Tänder/
 Ok älskar en i sänder/
 Christina gör sin flijt 70
 At hoon för andra döllia må/
 Huad hennes Öga leker på.
 Theriempte sitter then/
 Som iagh ey nu will nempna/

54 *Weet litet kaaß/ slät intet huht* man sa 'kas' åt katten och 'hut' åt hunden
 60 *Kalffskin* korgen

För dy at iagh haer ämpna/ At hållana för Wän:	75
Fast om hoon något spåsker är/ Ok <i>Dorothea</i> Därheet bär. Sij <i>Sissla</i> som är Wååp/ Hoon troor för sant ok wissa/	80
At iagh ey rätt kan gissa/ Thet hoon aff Mate-skååp/ Mehr håller og aff Brenwijn Stoop/ Än aff then besta unga Gloop. Män <i>Ingrid</i> lär full snart/	85
Blij illa tyfwe-stulin/ <i>Sigrid</i> är wåt ok kuhlin/ Haer Kiärlek lell ospaart. Lill' <i>Annika</i> troon fritt ther på/ I lär En Ißgrå Gubbe få.	90
Snart had iagh uhr min hugh/ Bort glömt Eer Jomfru <i>Malen</i> , Som är så giffte galen/ At I mäd pokk ok trugh/ Will haa en Man/ ok blifwa gift/	95
Män j dö Mökärng/ minß min Skrift. Jagh weet og utan twijk/ Att <i>Ebba</i> gammal blifwer/ I fall hoon lenge lifwer/ Ok <i>Lena</i> mykkit rijk/	100
Om hoon får både Gods ok Gull/ Arm/ om hoon gör giöld eller skull. Män under-skiöna Brudh/ I kysksynte <i>Susanna</i> , Eer spår iagh något anna/	105
I miste wist Eer Skrudh/ Ok på then första Höste Natt/	

77 *spåsker* spotsk79 *Wååp* toka, tokstolla86 *tyfwe-stulin* tjuvstulen, bestulen87 *wåt ok kuhlin* fuktig och kall88 *lell ospaart* likväl osparad (har inte sparat på kärlek)104 *kysksynte* kysksinniga, kyska

Eer här til kiärste Jomfru Skatt.
 Än huksar iagh en ting
 At En ung **Stam aff Stammen**
 Lär liggia i Moer Fammen/
 För'n Åhre går om kring/
 Om thet förwist nu drabbar så
 Så troon at **Lappen** rätt kan spå.

XIV

Bröllops Skiämt/

När

Kongl. May.^{tz} Tro-Tienare ok *Land-Secreterare*
 uti *Scaraborgs Lähn/*
 Ehrborne/ Wällaktad/ ok Wälbetrodde/

H. r Johan Simonsson/

Medh

Äreborne ok mykkit Dygdesamme

Jomfru/ Christina Jacobs
Dotter. Bratt:

Ereborne/ Wälförståndige ok Laghwijse/

Herr Jacob Larsson Bratt/

Wälförordnade Borgmästares/
 kiärskelige Dotter/
 Samman wigdes

Vti

Marie Stadh den 20. Octobr. Anno 1672.

Skämtat

Aff

En som haer bekymmer

Som

Är-ick *E. L. ite.*

Tryckt i Stockholm åhr 1672.

Efter originaltrycket i UUB (fol.); r 19 »It» är som hos S (nr XXXVII) rättat i enlighet med Hbl. Diktarens signatur tycks denna gång syfta på någon annan person, som han skrivit dikten för, tydligen någon Erik L.

Johan Simonsson, vars födelse- och dödsår är okända, var som framgår av titeln landssekreterare i Skaraborgs län; Christina Jacobsdotter Bratt var dotter till handelsmannen, rådmannen och borgmästaren i Mariestad Jacob Larsson Bratt, som varit stadens riksdagsman 1664.

Q. F. F. Q. S.

NOk må I undra på/
 At iagh will *Verser* skrifwa/
 Huar stundren äre få/
 Ok många *Griller* klifwa/
 Op i mitt skate-boo/ 5
 Huar iagh ey som iagh will/
 Kan haa min rimme-roo/
 Ok *Phoebus* konst ogill.

Jagh hade wäll full-tänkt/
 Jagh skulle något sända/ 10
 Huad Brudhfolk bör blij skänkt;
 Begyning/ Medel/ ända
 The fehls/ Brudgummen haar/
 Begynnelsen lell good/
 Ok bruden medlet taar/ 15
 Dy blyr wist ändan godh.

Men iagh beer om til giffit/
 Dy Pennan intet duger/
 Troon I't ey? läß min Skrift/
 Ok sijn at Jagh ey liuger/ 20
 Här bullrar *Bachus* Folk/
 Ok om I troo migh sann/
 Så finnes mången Holk/
 Som rijmlust störa kann.

Jagh tänkt at tala först/ 25
 Om huad här alla tala/
 Om Turck ell Polak störst?

Q. F. F. Q. S. den romerska lyckönskingsformel som så ofta inleder Lucidors bröllopsdikter från dessa år

5 *skate-boo* kan syfta både på diktarens bostad och hans skalle

8 *Phoebus konst* skaldekonsten; *ogill* oskadd, i fred

9 *full-tänkt* säkert tänkt

13 *fehls* fattas

16 *blyr* blir

19 *I't* I det

23 *Holk* drinkare

Huarom så många gahla/
 Jagh tänckt' att skrifwa huad
 Här händer/ ok är händ/ 30
 At giöra Laghet gladh/
 Män hughen går förwänd/

Then rike *Mogull* waar/
 Uti min Penn' ok Tankar/
 Ok huad som *Tzina* haer/ 35
 Män Pennan kastar Ankar/
 Fördij mit bleka bläk/
 Ey tahl-lijkt flyter fram/
 Ok tidhen mädh haer bräk/
 Ok Jagh Siälff räds för bann. 40

Lell will iagh säya ett/
 Som i wäll lär få weeta/
 (När som thet först är skett)
 I fall i welen leta/
 När åhre omkring går/ 45
 At Bruden uti skratt
 En liten Jahnsen får/
 Herr Simonson En Bratt.

Jagh som en ärlig Dräng/
 Beer at alt wäl må lykkas/ 50
 Ok at widh ung Moors Säng/
 Röö Skålan bra må drikkas/
 Dok at iagh lijka så/
 (Som gammal uti gåhl/)
 Må Barne Foten få/ 55
 Ok supa Barsängs Skål.

Du gode gamle Gudh/
 Hör nådigt thenna Bönen/
 At thenna kyske Brudh/

35 *Tzina* Kina

52 *Röö Skålan* skålen för ungmor ur den förgyllda silverskålen

55 *Barne Foten* godbitar vid barnsängsölet; när man tog med sådant till de hem-
 mavarande påstod man att barnet haft det med sig, bundet vid foten.

Snart må få älskhogs lönen/ 60
 WälSigne thetta Paar/
 Määd alskiöns rijkfult mått/
 Ok alt gott huad the haer/
 Määd gott ok öfwer gott.

Män Lille liufwe Mör/ 65
 I törß migh wäll förlåta/
 Sei Gentor om iagh töhr/
 Fram stella någon Gåta?
 Kan ske at någon här/
 Bland hoopen/ som blijr wredh/ 70
 Then som här onder är
 Göör Gåtan först beskedh.

* * * *

GIssen huad som intet är/
 Som lell döör/ ok seen Frukt bär/

* * * *

GIssen huad i hast/ 75
 Som icke wara kan/
 Och gienast fallner fast/
 Och bär doch Fruchten fram.

Gåtans lösning är tydligen en kyss – men meningen är ju den att man först skall tänka på något mera oanständigt.

XV

APOLLOS

Domm

Emillan

Themis ok Frigga

Angående

Högst Lyk-sälle

Gifftermåle som

Kongl. May.^{tz} Troo-Man ok *Assessor* uthi

then Högl. Kongl. Swea Rijkets Hoffrätt

Then Ædle ok Wälborne Herre/

Herr Gothard Strijck/

Til Mörsel/ SkogzEkeby och Norby/

Mädh

Ädl ok Wälborne Jomfru/

Jomf. Christina Ribbing/

Til Österby och Wahlstadh/

Lykligen ingek den 12. *Februarij* Åhr 1673.affsagd uppå *Parnasso*

Ok til Begges

Frögdrijke Wijgsel-Dagh skyldigst öfwersändt

Aff

En åhörare i *Parnasso*.

Trykt i Stockholm aff Hans Georg Eberdt/

Åhr 1673.

Efter originaltrycket i KB (kvarto); hos S nr XLI. Fyra tryckfel har rättats: r 10 »sonder», r 25 »Opa», r 48 »radd'» och r 188 »A».

Gothard Strijck (1634–1692) var bror till Elisabetha Juliana som Lucidor skrivit en gravskrift över 1671 (nr VII); han var assessor i Svea hovrätt och blev 1688 landshövding över Västerbotten; Christina Ribbing (1650-talet–1705) var dotter till landshövdingen i Växjö Gustaf Ribbing och Christina Pauli.

Även denna bröllopsdikt inleds med den romerska lyckönskingsformeln.

Q. F. F. Q. S.

HUi är *Thalia* tyst hui orkar Hon ey siunga
Om *Hymens* blåß som förr/ Huem hemmer Hennes Tunga
Hui lyder Hennes Speel ey mäd Liufft Liudh/ huem haer
Then Makten at Han kan *Thalias* makt förtaa?
Jagh nödgas nu Hoon tyst Siälff ok så stilla tiga 5
Dy utan Hennes hielp tord Jagh heel ynkligt giga/
Jagh hafwer frästat åth thet tager inte Lagh/
At giöra huad som är *Minerven* til Mißhagh.
Jag wrider högt ok diupt mitt Spels osamse Strenger
Kan lell ey Sam-Liudh få fast wäld them sönder spränger 10
Dy hafwer Jagh försökt at mäd en Brudlofts Dickt
På thenne Högtijds DagH tee fram min börlig plikt.
Men fåfängt alt i hoop/ min Skald-Konst är förswunnen/
Ok *Hippocrenens* Krafft uth dämpat ok bortrunnen.
Ey hielper thet at Jagh *Apollo*s hielp begier/ 15
Dok lysten granligt till på huad Ord-saken är/
Mercur haer migh then sagt (när Jagh satt diupst i Tankar/
Ok tänkt at hissa Segll/ män måste kasta Ankar)
Huem som then samma will aff migh igen förstå
Gifw' akt uppå mitt Tahl dy Majen Son sae så. 20

När Jagh ey länge seen måst Gudarne samm-ropa
Ok The 'ti *Jovis* Saal woor komne all' i hopa
Huar Golfwet aff Kristall ok Hualfwet aff Saphir/
Mäd tusend Färgo slagh beblandat/ huar man sijr
Klaar-glittrand *Jaspis* mäd *Opal* ok *topas* Strålar 25
Huar som Turkoß/ Rubin å Demant Weggiar prålar/
Ok huad som ännu mehr oskattlig kostbart fins:
Dy Gull som är guhl mull ok jordiskt ther ey syns.

1 *Thalia* komedins sånggudinna2 *Hymen* bröllopguden7 *Jagh hafwer frästat åth thet tager inte Lagh* jag har försökt, men det går inte8 *Minerva* var vishetens gudinna14 *Hippocrenen* inspirationens källa på berget Parnassos15 *Apollo* skaldekunstens gud17 *Mercur* Merkurius, gudarnas budbärare och härold20 *Majen Son* Merkurius var son till Maja22 *Jovis* den latinska genitivformen för Jupiter, den högste romerske guden

Huar togh sitt rätta Rumm ok gifwne Heder Ställe;
 Dok händet ey weet Jagh aff huad för ett tillfälle 30
 At *Jupiter* ey strax som andra Gudar komm
 Dy satt huar tyst förr sigh ok huxsa twijksamt om
 Huad som ther skulle skeep/ när Jagh sågh Frigga brinna
 Moot *Themis* aff wredsmodh/ dok kan Jagh ey besinna
 Huem trätan gynte först om Lagh/ ok Giftermåhl 35
 Men innan kort uphoffs et lönligh-sårland-skråhl.
 Ok *Themis* swoor at Hoon för *Jupiter* skull klaga/
 Dok war bå En ok ann som slijkt ey wäl behaga
 The räddes *Jupiter* skull' hålla Friggas Saak/
 Dy talte The alt ondt dok tystli på Hans baak/ 40
 Ey weet Jagh huem som sae/ skull *Jupiter* ey hålla
 På Friggas sijda? troon man fritt/ dy kund hoon wälla
 Att han *Calisto* först seen *Inachs* Dotter wann
 Europen Danaë ok *Leden*, så kan Han
 Og nu till Henns behagh wildhugh en will dom fälla 45
 Män will Han någon an then Saak at dömma stella
 Så twistades huem bäst; *Neptun* synts kall ok seen
 Mars altt för brå ok wrång/ sidst rädd' all i gemeen
APOLLO wiste bäst i samma Saak at dömma
 Fast ikke huar ok En will' huad han giort berömma 50
 The mumla somm' i miukk Han haer *Cyrenen* kiär
 Ok *Daphne* then Han än til äwigt minne bär.
 Dok hölts Han wara mäst Owildhugh: Alla tyfsna
 När *Jupiter* steeg fram ok mång' utaff Them hijfsna
 Då Han mäd Dunner röst befalt *Apollo* draa 55
 Neer till *Parnassen* ok then Saak ther företaa.
 Som mellan *Themis* ok emillan Frigga twistig
 Skiärskåda santt ok grantt som rättsint ok klook-listig

32 *huxsa twijksamt om* tänkte sig tveksamt för

33 *Frigga* den nordiska motsvarigheten till romarnas *Venus*

34 *Themis* rättvisans gudinna

43–44 uppräknig av några av de kvinnor som *Venus* gjort *Jupiter* förälskad i

45 *wildhugh* partisk

47 *Neptun* havets gud

48 *Mars* krigsguden

51–52 *Cyrene* och *Daphne* var två nymfer som *Apollo* var förälskad i: även han är alltså misstänkt för att vara partisk för *Friggas* sak

Seen dömma effter skiäl: ok då gaff mitt uthroop
 Förlofw till annan tidh åth alla Gudars hoop. 60
 Gudh *Jupiter* gick bort/ *Apollo* genast kiörde
 Neer åth *Parnassens* klint huart Han Gudinren förde
 Gudh hopen fölgde mäd at the mått weta få
 Huad Saak thet rättlig war/ huad Domm The skulle nå.
 Strax sättes Rätten neer/ ok *Themis* bleeff tilfråga 65
 Huad *Frigga* hade giort at Hoon så dierfdes wåga
 Fram kalla'na för Lagh ok Gudlig sittiang Rätt/
 Hoon trådde sedigt fram ok klaga på thet sätt.

Themis Klagan.

SOm Rättwisan är baar ok ey behöfwer sminka 70
 Så haer ey Jag behooff från Sannings wägn at swinka
 Ok willa Thenna Rätt mäd illkonst krokot taal
 Dy klagar Jag mäd skiäl at *Frigga* från mig staal
 Ett Hierta ok En Siäl som länge migh haer dyrkat
 Ok at Rätt blifwit Rätt mäd ospart möda yrkat. 75
 Så skipat Lagen at ey någon fångit meen
 Ey mehra Sigh affwändt från Migh än Segel-Steen
 Från kalla *Biörnen* gåår: Then haer Hoon nu bortröfwat/
 Ok Migh heel oförskylt aff Hiertat hårt bedröfwat/ 80
 Dy beder Jagh at Hoon må dömmas effter Lagh
 För Tiufnad eller Råån på thet min Rätt ok Jagh
 Må blifwe oförkränkt. Mäd these Orden stana
 Strax *Themis*, *Frigga* kom som Hennes gamle wana
 Gladlynd liuf-mysand fram in för *Apollo*s Stohl
 Ok Hennes Rosen Munn vthtalte slijke Ohl. 85

Friggas Swaar.

Apollo huilkens wett långt allas öfwerklifwer
 Giff akt hur' utan Skuld mig *Themis* Skullen gifwer

59–60 *då gaff mitt uthroop Förlofw till annan tidh* Mercurius' häroldsutrop gav dem därefter ledigt till nästa gång

71 *swinka* vika av

77–78 *än Segel-Steen Från kalla Biörnen gåår* än magneten (segelstenen) avstår från att visa på (polstjärnan som ingår i stjärnbilden Stora) Björnen (eller Karlavagnen)

Att hafwa Rätt ok Lagh aldels kränkt ok förstört/
 I thet Jagh som thet säis skall hafua Then/ förfört 90
 Som *Themis* älska mäst. Jagh will heel kortlig swara
 Thet tyks migh allt för hårt at thet skal Tiufnad wara
 Ell rään/ huad som En ann/ hiärtwilligst will ok giör
 Men om Jagh än mins rätt min Kiäre *Themis* hör.
 Haer Thu then ädla Siäll om huilken wij nu twista 95
 Ey fått på slijkt sätt/ måst *Bellon'* ey Honom mista
Bellon' åt huilken han för war så sätt ok kiär
 At Hoon Hans Nampn ännu i Palm ok Lager skiär.
 Hui wil Thu straffa huad Thu oftast Siälffwer öfwat/
 Jagh giör huad Thu haer giort om Thu haer röfwat/ röfwar 100
 Jagh ok på samma sätt/ för Lagh ok Rätt består
 Thens oskuld som mäd flijt Rättwisan eftergår.

Themis Gien-Swaar.

JAgH står heell gierna till ok will slätt inte neka/
 At Jagh Hans Sinne Först ok Tankar kunnat hueka/ 105
 Dy *Jupiter* som sågh att Han meer fallen war/
 Till mißkund än till grimm om honom omhugh baar/
 Ok will' at Han mäd migh beträngdom skulle hielpa
 The *Mavors* wrångfull grimm tidt söker til at stielpa/
 Men Friggas Smikker Mund giör Honom nu till Träll 110
 Then Twänne tiäna will plär ingen tiäna wäll.

Friggas Åter-Swaar.

HUad giör ey afwund/ huar till tiäna sådan Klaga?
 Om Jagh skal säia sant så är'et blott en Saga/
 At Jagh haer wändt Hans Sinn från huar Han Thet till länkt/ 115
 Förstå från *Themis* Tiänst/ Jag haer'et aldrig tänkt.
 Men at *Apollo* må min oskuld rätt förnimma
 Ok *Themis* Siälff må sij sin falska mißtanks dimma/

96 *Bellon'* Bellona, krigskonstens gudinna: Strijk hade tydligen först påbörjat en militär karriär

107 *ombugh* omsorg

108–109 *beträngdom skulle hielpa The Mavors wrångfull grimm tidt söker til at stielpa* skulle hjälpa de beträngda som Mars' (ännu en latinsk genitivform) ondskefulla grymhet söker stjälpa

Så will Jagh mäd få Ordh beskrifwa huad iagh giort
 Ok för huad Ordsaak skull/ att hoos allom blijr sport 120
 Huad stoor omsorg Jagh haer för hela Wärldens nytta
 Rättwisan/ Fridh/ ok Dygd mäd Krafft at understytta/
 Dy om Jagh lämna thet kund ingen ting bestå
 Huad neplig waer begynt måst strax sin ända nå.
 Een uhrmingsgammal Stamm haer/ Jag från uthrijks Landen 125
 Försatt ok låtit groo widh liufwe Mälar-Stranden/
 Men *Morta* min Owän haer nestan alt uhtödt/
 At Root ok Stam ok kwist mäst wißnas bort ok dödt.
 En Hufwudkwist fins än Herr Gothart Strijk iagh menar
 Som genom högt förstånd Mångs Sorg ok jämmer lenar/ 130
 I thenna ädla Kuist ståår heela Stammen kwaar/
 Huem straffar migh at Jagh för then skuld omsorg draer.
 Jagh will ey at slijk Släkt mäd Honom uth skal slekkas
 Men aff min Jemnelijk' å nyo åter wekkas/
 Dy haer Jagh i Hans Siäll Som Sigh till *Themis* wändt 135
 En liuwan Kärleeks Eeld ok kyßkan låga tändt
 Emoot en Möö som är aff älste Adel rijker.
 Then Jagh i Fägring som i Dygder willigst wiker
Christina Ribbing som thet skiöna Nampne bär
 Mäd skiäl/ för thet at Hoon Dygds effterdömmе är. 140
 Ey hafwer Jag mäd thet Jagh thetta Paar sambunnit
 Giort *Themis* Tigh för när fast om Jagh öfwerwunnit
 Then ingen ädell Mö tillförend' öfwerwandt/
 Sij nu *Apollo* Sij på Huem aff Oß haer sant.
 Sij om Jagh straffas bör som aff *Themis* begeres 145
 När min flijt hindrar at aff Döden ey förtäres
 Huad Himliskt fins å Jord lijk thetta Ædla Paar/
 Döm nu *Apollo* dömm/ döm Rättwijsans FörSwaar.

* * * * *

APollo syntes strax at haa et serdels nöije
 Thet Han ok så lätt sij igenom liuf-lyndt löije 150
 Gudinen finge då huar för Sigh ett gått hopp
 Ok strax ther på laaß Jagh som föllier/ Dommen opp.

127 *Morta* döds gudinnan

152 *Jagh* d.v.s. Mercurius

Dommen.

Wij wela *Themis* skal ok Frigga skall bortglömma
 Sin här till hafde Twist ok ey lönt Haat förgömma 155
 Dy huad som här 'ti händt är aff mißtankar skett
 Thet begges Thall ok Swaar till fyllo hafwer tett/
 Wij dömma begge Twå på Stora *Iovis* wagnar
 At ingen aff Them skall mehr giöra än sig ägnar
 The skull' haa lijka wäld uthöfwer thesse Twå 160
 Om Dagen *Themis*, men om Natten Frigga råå/
 Ok deela mellan Sigh all Frukt The begge bära/
 Huad Manligt är skall Migh/ jempt *Themis Pallas* ära
 Huad Kuinlijkt thet skal först *Diana* taga 'moot
 Seen Frigga planta foort ewärdlig Root til Root. 165
 Då lär Herr Strijkens Släkt kring hela Wärlden wijda/
 I Örligh ok i Fridh Högst' Ære Troon beskrijda/
 Då lär all Wården sij att The aff Gudligh Ätt/
 Apollo Hafuer dömt Huad Himlen kallar rätt.

SÅ länge thett stodh på/ Sång ingin Sång-Gudinna 170
 Ok *Hypocrenens* Flodh kund ey i Pennan rinna
 Så snart som *Domm* war fält skreek hela *Helicon*
 Lijfw Friggelijke Brud Lijfw Säll mäd *Themis* Sonn.

Huld-Gudinnornes Samm-Sång.

LYk-sälle Twå som Himmlen Siälff förenar! 175
 På thet Eer ädla Stamm mäd gröne grenar
 Ewärdelijg må wexa lagerlijck/
 All Gudars hoop samdräkteligen önskar/
 Att Thenne Stamm/ som nys inympes/ grönskar/
 Aff Fruckter rijk. 180

Så will then milde Himmel Dygder löna/
 Herr Brudgum Eer mäd lager Kronor kröna/
 Båe Gudar ok Gudinnor all i raad
 Will' idksamt Bruden ok Brud-Sängen ansa/

155 lönt hemligt

163 *Pallas* visdomens gudinna164 *Diana* kyskhetens gudinna

Mäd alskiöns Blomster liufligen kring-kransa 185
 I mirthe blaad.

Lucina leer/ ok *Astrild* lille smilar/
 At I nu gå dyt som man huillöst huilar/
 The begge spå at utan någon twijk/
 Förr än som *Phoebus* sit ring-lopp kan hinna/ 190
 Man aff een Ribbing gladelig lär finna
 En lijten Strijk.

Lyk-sälle Twå som Himmlen Sälff förenar!
 På thet Eer ädle Stamm mäd gröna Grenar
 Ewärdelig må wexa lager-lijk/ 195
 All Gudars hopp/ ok Jagh samdräktlig önskar/
 Att Eder Stamm som återympes grönskar
 Aff Frukter rijk.

187 *Lucina* födslogudinnan; *Astrild* kärleksguden

190 *Förr än som Phoebus sit ring-lopp kan hinna* innan solen har hunnit sitt varv runt, d.v.s. inom ett år

XVI

Lyk-önskande Brölops Rijm

När

Kongl. May:tz Troo-Tienare ok Hoff Snörmakare/ samt
Ålderman uthi det Lofl. Snörmakare Embetet här i Stockholm/
Ehreboren/ Aktat ok Konstrijke

M ä s t e r ELIAS Tehedt/
BRUDGUMME.

Sampt

Den Ehreborne ok mykkit Dygdesamma Jomfru/

J o m f r u ANNA Hane/
Den Ehreborne/ Aktat ok Wälförståndige
Herrn JOHANN HANES/
Förnämlig Köp- ok Handelsmans Elskelige K. Dotter.
BRVDH.

Hederligen sammanwigdes i Stockholm den 9. *Maij Anno* 1673.
Wälmeent upsatte aff
En Wän.

NYs när iag i en Lund i grönan gek lust wandla/
Då hörde iag et Liud/ lijk några sammanhandla/
Jag gek fram til at see/ hwem ther hölt sådant Taal/
Ok blef på stunden wars' en liuwen Löwe-Saal.
Alt war mäd Roser prydd/ alt fult mäd Rosen-Kransar/ 5
Alt fult mäd Blomster strödt/ them lille *Astrild* ansar/
Ok sätter uthi Lag/ han laga alt rätt grant/
Ok tusend färga slag aff Blommor samman bandt.

Efter Hbl, »dn» r 19 rättat till »du». De tre inlagda sångerna står med mindre stil och de båda första i dubbelspalt; hos S nr XLV. Biografiska uppgifter utöver titelns finns inte.

I thet kom *Frigga* tijt/ fölgd aff tree Huld-Gudinnor.
 Ok Hymen geck all fremst/ then fölgde seen två Kwinnor/ 10
Lucina then war En/ then Andra som iag troor/
 War *Ceres*, eller ok All ymnighetens Moor.
 Fruu Fröja satte sig/ på Demantliuse Stolen/
 Som glittra Stierne-lijk/ ok nästan lijk som Solen/ 15
 Seen tysnad all ihoop/ när hon sin Rosen-Mun
 Först ypnade/ då hörd's then liufwste Röst sålund.
 Min *Astrild* du haer giort/ som du haer bort at giöra/
 At du två Hiertan nu/ haer welat sammanföra/
 Dy bör tig billig prijs/ gör oftast som du gör/
 Så ästu käre Sonn/ ok gör hwad som tig böor. 20
Lucina hawen akt at j Brudfolcket skiöter/
 At the må fruktbart groo/ ok intet ondt them möter/
 I *Ceres* giwen them/ all Godas Ymnogheet/
 At ingen utaff them aff Nöd ell' Nödtorfft weet/
 Män I tree Systrar/ I trij liuwste Nåd Gudinnor/ 25
 Som akten på min Kropp/ I liuweste bland Kwinnor/
 Lät eder linda Röst en Sööt-liudande Klång
 Til thenna Bröllops Dag högt klinga mäd en Sång.

Then Första.

O milde Himmel hör vår Böön/ 30
 Ok giw thet äckta Paar sin Löön
 För theras Kiärleek/ at the boo
 I Sämia/ samman frucktbart groo.

Then Andra.

Wälsigna theras Huus/ 35
 Ok gifw hwad the begära/
 GUD lät titt Nådes Liuus
 Blij hoos them/ tig til Ähra.

9 *Frigga* den nordiska Venus; *Huld-Gudinnor* de tre gracerna
 10 *Hymen* bröllopguden
 11 *Lucina* födslogudinnan
 12 *Ceres* fruktbarhetens gudinna

Then Tridie.

Giff til bägge theras Fromma/ 40
 Bröd ok Föda/ Barn ok Blomma/

At the samman/

Uti Gamman

Liwa til the gå/

Ok lijk Stiernor stå. 45

Seen ropad' allan hoop/ O! Högste GUD bönhöre

Hwad som för theras skuld wij här för Böner giöre/

Wij drikka Brud-Folks Skål/ ok tråda seen i Dans/

Säll Brudgum Mäster Teheds nu Bruden Anna Hans.

XVII

Astrilds Befalnings-Brefw

Til alla Möö-Pigor/ Änkior ok gifftgille Gummor/
 När
 Ärborn/ Acktad/ ok Wälförståndig

MELCHER Claßon/

Förnämlig Kiöp- ok HandelsMan här i Stockholm/
 Mäd
 Äreborne ok Dygderijke Jomfru/

CATHARINA Hansdotter/

Brölop hölt den 15. *Junij*, Anno 1673.

Öwersänt ok samma Tijd upläsit
 Aff

Then som bäst kunde läsa i Brölops Lage.

SEen wij utaf vårt Råd ok serdels goda Wänner/
 Båå Gubbar/ Äncklingar/ ok våre kiärste Swenner/
 Förnummet huru thet i Werlden gånger till/
 Ok utaff Kwinneköön sig mången giör heel will/
 När som en unger Karl som täncker til at gillia/ 5
 Ok taa sig Maka/ ell en Pijgas goda Willia
 Mäd Kärleek söker/ ell' ok full utaff SkogsEld/
 Älskhugen menar Jag/ wil giöra någon Stöld/

Efter Hbl. S (nr XLIX) utelämnar gåtan, vars lösning är 'en knappål'.

Det enda som är känt om brudparet är vad titeln meddelar. Titeln *gifftgille*, goda för giftermål.

4 *sig mången giör heel will* många betar sig som om de vore helt galna
 7-8 *SkogsEld/ Älskhugen* ordlekar på 'älskog', kärlekslust

Ok hinna til en Kyß/ på Händer eller Kinne/
 Strax strywer Kwinfolck sig ok sätter op sit Sinne/ 10
 Ok skiuta Karlen bort/ at han går i en Wrå/
 Ok stundom aldels kull/ wil han them åter nå/
 Ok hambla Näwen kring/ ell ok så wänligt klappa/
 Måst han all Wänskap strax hoos somblig' aldeels tappa/
 The ropa mäd högt Liud/ Jag troor at Karlen galn/ 15
 Wist haer i Hiernan hann Wurm/ Maskar eller Maln/
 O kiäre gån Eer koos/ å kiäre lät mig wara!
 Will han seen längre fram sin Dristigheet förswara
 Igenom uhrsäkts Ord/ i sådant ok slijkt fall
 Tår hoon wäl säya draa/ rätt änd' i Swane-Stall/ 20
 Hwad menar I god Wänn? Hwad mond I Eer inbilla?
 Hwad meen' I hwem jag är? I! kiäre waren stjlla/
 Håll Händren på Eer fast/ will I haa någon Narr/
 Så söken ander stands/ går pois min kiäre Kar.
 Seen hörer Man ok så mång' Ungerswänner kлага/ 25
 Som til en Piga tidt en hetan Kärleek draga/
 At the allenast ey mäd Ord/ män mäd en *miin*/
 Sig ställa stälte/ mehr än som et Tyskt Soo-swiin/
 Begabba alt hwad som han giör/ ell' hwad han segger/
 Ok på thet ringste Ting en artig Löök neerlägger/ 30
 Then är för illa klädd/ then lijk en Hummelstöör/
 Then lijk en Gurkefiälng/ alt hwad en sådan giör/
 Segs/ Syster sien Han kan rätt artigt ther på löpa/
 Lijk Koon på Nötte Trä/ the kunna alla döpa

9 *Kinne* kinden

10 *strywer* ... *sig* sätter sig på tvären, stramar upp sig

13 *hambla Näwen kring* fumla kring med näven

16 *Wurm* orm, jfr ordet 'vurm'; *Maln* malen (ofta med betydelsen 'insekt' i allmänhet)

20 *Swane-Stall* tryckfel för 'svine-stall', svinstia, eller en förskönad version därav

24 *går pois* gå er väg (troligen från finskan)

28 *et Tyskt Soo-swiin* ett tyskt vildsvin

30 *på thet ringste Ting en artig Löök neerlägger* har en kvick spydighet att säga om minsta sak

31 *Hummelstöör* humlestör

32 *Gurkefiälng* gurkfjärding

33–34 *sien Han kan rätt artigt ther på löpa/ Lijk Koon på Nötte Trä* se, han tar sig lika bra fram därpå som kon i valnötsträdet; denna traditionella bild står för motsatsen till vig och skicklig

- Mäd Lyt' ok Ökenampn/ knapt giör them en i Lag/ 35
 Dy biude wij här mäd på thenna Högtijds Dag/
 At effter genom slijkt vårt Wälde synes falla/
 Ok uti Werlden giör en storan Wille-Walla/
 At then som slijkt begiär mehr effter thenna Tijd
 Ok ey befljtar sig mäd störste Flijt ok Ijd/ 40
 At stella sig så ann/ som sig rätt böör ok ägnar/
 Skall weta at Jag them på min Fru Mor kiärs Wägnar/
 Skal straffa hårdelig/ at jngen skal blij gifft/
 Som mehra giör hwad som förbiuds i thenna Skriff.
 Dy skal nu hwar ok en aff Undersåtren våre/ 45
 Ey skåda någon Hunn (som säges) effter Håre/
 Män giöra god Beskeed/ mäd ärlig Wänligheet/
 Til then sin höwisk Ord rättlig framföra weet.
 Dok kommer någon fram/ ok will fördiärfft framkliwa/
 Mäd fuhlt Snack eller Spee mäd Pijgors Wänskap driwa/ 50
 Skal ok så stå them fritt/ at then aff Dygder täck/
 Må giöra slijkan Wåp/ mäd Spåskheet til en Gäck.
 Elliest skal hwar ok en et Dygde-Mönster taga/
 Aff thenna Unga Brud/ ok uti alt så laga/
 At the i Wänligheet ok kyske Seder rätt/ 55
 Sig hålla som Hoon giort/ på lijka wijß ok sätt/
 Ey en til goda taa/ ok seen en ann förackta/
 Först allas Taal ok Wijß/ jempt Sederne betrackta/
 Ok som then Högste will/ Gubb'/ Änkling/ eller Swänn/
 Igenom moget Wett uthwällia sig til Wänn. 60
 Så skal Guds milde Hand wälsigna them ok hielpa
 Från alskiöns Ängst ok Nöd/ ok theras Fiender stielpa/
 Wälsigna theras Huus/ mäd Baren ok mäd Bröd/
 Ok foga them ihoop igenom en säll Död.

35 *knapt giör them en i Lag* knappt gör dem en enda rättvisa

52 *Må giöra slijkan Wåp/ mäd Spåskheet til en Gäck* får med spotskhet göra en sådan drummel till en narr

63 *Baren* barn

GÅTA

65

Til alla Kysk-Sinte ok
Dygdälskande Möör.

I Ag gånger uth ok inn/
Ok bliwer lijka stinn/
I ag bliwer inte nötter 70
Ok mycke mindre trötter/
Fast i ag går op ok neer/
Ok hwad som än är meer/
The smärte Jomfru Finger/
Migh uth drar ok instinger/ 75
Om i ag mig en gång kröker/
Man strax en styfwre söker/
Bäst är i ag när i ag håhl.
Dy drikke Jomfruns Skåhl/
Then mig först gissa kann/ 80
Som bruks aff Kwinn' ok Mann.

69 *stinn* styv77 *styfwre* styvare78 *när i ag håhl* när jag är hård

XVIII

Önske-Rijm/

til

Hans Kongl. May:tz vår Allernådigste Konungz och Herres/ TrooMan och Stallmästare
widh Strömsholm och Vlffsund/
Den Edle och Wälborne Herre/

H. Esbjörn Reuterkrantz/

Herre til Stensiö och Signelsholm/
Och
Den Edle och Wälborne Jungfru/

Jungf. Cristina Creutz/

Boren Frijherredotter til Cassaris/ Jungfru til Malma/
Siunby och Tambefors/
Begge Högh Förnehme *Contrahenterne* til skyldigh Ähretienst/
på Bröllopdagen som fjrdes i Stockholm
den 9. Julij Anno 1673.

Aff

L. D. O.

När som Himblen täcks föreena/
Hugh och Hierta/ Hand och Mund/
Med olösligt Ächta Bund;

Efter originaltrycket i UUB (kvarto); hos S nr LII.

Skriften finns inte med i Hbl, men S attribuerar den till Lucidor såväl på grund av signaturen som med tanke på stilen.

Esbjörn Reuterkrantz var son till beridaren Esbjörn Mårtenson, som hade adlats 1649, född på 1630-talet och blev kungl. stallmästare 1669; Cristina Creutz var dotter till riksrådet, friherren och hovrättspresidenten i Åbo Ernst Johan Creutz.

Lysa Kiärleeks strålar reena/
 Moot hwar annan Natt och Dag/ 5
 Med sielffönskligt wälbehagh.

1.

HWad kan större nöye wara?
 än när man kan winna then/
 Vthi döden til sin wän/
 Som föhr alla dygders skara 10
 Vthi skiölden/ ock ther hoos/
 är tack/ liuflig som een rooß.

2.

Tänck hwad *Paris* moste wåga/
 För the *Græcers* fågrings lius/
 Elden tärde *Trojæ* Huus; 15
 Tänck hur' mången tusen låga/
 Astrild städze har vptändt/
 Och så många Hiertan bränt.

Emblemets sentens, »*Quod deus coniunxit Id homo non separet*», betyder 'Vad Gud har förenat må människan icke åtskilja', och i den runda ram som omger emblemet läser man »*Palma velut palmam ceu casta columba columbum Sic vero coniux coniugem amore colat*», 'Som (hon)palmen älskar (han)palmen och den kyska duvan sin hanne, så älskar också maken sin make med sann kärlek'.

14 *the Græcers fågrings lius* grekernas fågrings ljus, den sköna Helena

3.

Byblis moste mycket lijda/
 Löper många fåfång fiäth/ 20
 För then blinde kiärleeks näh:
Scyllæ Hierta mände swijda/
 När hon *Minos* ögon seer/
 Råer ey om sigh sielwer meer.

4.

Cyprens Skiönheet som wij weete/ 25
Iphis dyrkte med mång krantz
 Ingen återglantz doch fantz/
 Hoos *Teucris* *Anaxarete*/
 Doch therför så leed hon meen/
 Wändes i een flinthård steen. 30

5.

Reuter Crantz vårt sinne gläder/
 At then som tu har vthwalt/
 Then tigh hugnar öfwer alt:
 Medh stoor prydnad til tig träder
 Ja the ädle Kreützars blod/ 35
 Dygdens Crantz och ähre-stod.

6.

Lycka kom och them befrämia/
 Glädie war them altijdh när/
 Himmel them alt godt beskiär!
 Enigheet och kiärleekz sämia/ 40
 Och alt godt man nämpna weet/
 Fröjde Eder alt för ett!!!

- 19 *Byblis* moste mycket lijda *Byblis* älskade, enligt Ovidius' *Metamorfoser* länge i hemlighet sin bror *Caunus* och fick genom gudarnas exempel mod att avslöja detta för honom: han flydde förskräckt men hon följde honom från land till land tills dess hon utmattad sjönk ner i hans spår och blev till en källa
- 22–23 *Scyllæ* Hierta mände swijda/ När hon *Minos* ögon seer *Scylla* var enligt Ovidius en kungadotter från *Megara* som svek sin far och sin stad av kärlek till dess belägrare, kung *Minos*; som straff blev hon förvandlad till en fågel
- 25–28 *Cyprens* Skiönheet som wij weete/*Iphis* dyrkte med mång krantz Ingen återglantz doch fantz/ Hoos *Teucris* *Anaxarete* *Iphis* älskade, likaså enligt Ovidius, *Cyperns* skönhet, kung *Teucros*' dotter *Anaxarete* och hängde kransar fuktade med tårar på hennes dörr; hon avvisade honom och när han därför tog sitt liv, förvandlade *Venus* *Anaxarete* till en stenstod

XIX

Ähredicht

vppå

Hans Kongl. May.^{tz} vår Nådigste Konungz och
Herres Troo Tiänares och *Notariens* vthi Kongl. *Reductions-*
Collegio, samt *Secreterarens* hoos Hans Högh-
gräfl. *Excell.* Höghwälborne Grefwe
Bengt Oxenstierna/

Ehreborne och Wälbetrodde

Andreas Graans/

Och

Dhen Ehreborne/ Kyske och Dygderijke
Jungfrus/

**J. Sophia Fattenborgh
von Lemkes/**

HEDERSDAGH/

Som skiedde i Stockholm den 8. *Martij*, Åhr 1674.

Tryckt i Stockholm / Åhr 1674.

Efter originaltrycket i KB (fol.), tryckfelet »Eeer» r 30 rättat; hos S nr LVI. Lösningen på den av S uteslutna gatan går ut på att talen skall översättas till romerska siffror, vilket ger lösningen »mus».

Den latinska distikondikten finns inte med i Hbl. Slutmärkningen säger ju att den som skrivit den har gjort det i Uppsala och sänt dikten tillbaka till Stockholm, och sista raden tycks dessutom framhäva initialerna JR. Såväl det ena som det andra tyder på att den latinska texten är av en annan person än Lucidor.

Andreas Graan (död 1684), son till en landskamrerare i Uppsala län, adlades Granberg 1677, då han också blev häradshövding. Sophia Fattenborg von Lemke var adopterad dotter till en revisionssekreterare i krigkollegium och adlades Lilljeborg tillsammans med fadern 1676.

- Til Lycka/ hwadh som Lyckas Eer
 Herr Graan/ nu Himmlens ynnest geer
 Hwadh Eder Siäl må wäl behaga
 At I som Dygder älskat haar
 Och all tijdh til them wänskap baar 5
 Kunn Siälfwa wijßheten famtaga.
- Sophia Lemken menar Jagh
 Som fattar i sinn Borg i dagh
 Eer här til hafde klage jämmer
 At i Her Graan ey meer som för 10
 Aff lille Lammes fågring döör
 Och Sorgen Sinn och minne klämmer.
- Nu haar Åtråån nåt hwadh han wil
 Nu höör Hon Eer I henne til
 Lätt afwund effter sin sedh tahla 15
 Hwem achtar nu hwadh Skwaller rall
 Om kärlekz vpstegh eller fall
 Lijk galne Höns otidigt gahla?
- I kunne lijk som Granen groo
 Til Himlen vp/ och vthi roo 20
 Vthsprida gröna Grane grenar
 Ty lyckan lofwar vth at gee
 Thet I wälsignelsen sku see
 Then afwundz Munn och Mann förmenar.
- Sij wänn och wänners wännen leer 25
 At thet (som länge önskad) skeer
 Och Lammets är i Grane skogen
 Thet mången hyrde effter gååt
 Dogh aldrih Ullen klyppa fååt
 Ty Frigga är Eer alt för trogen. 30
- O! Säll then som så lyckligh är
 At nå sinn åtrå/ sitt begär/

6 *wijßheten* på latin *sophia*

8 *fattar i sinn Borg* allusion på brudens efternamn

11 *lille Lammes* skalden läser alltså Lemke som tyska »Lämmchen»

16 *Skwaller rall* skvallerprat

28 *hyrde* herde

Som I nu begge hafwen wunnit.
 I thet at Astrild thenne tijdh
 Sigh wijsar (meer än wanligt) blijdh 35
 Och bägge kärleeks hwijlo funnit.

Höör milde Himmel/ hör mitt roop/
 Sanck all wälsignelsen i hoop
 Giff alt åth them sigh låta wija
 Herr Graan I är nu wäl i hamn 40
 Ty tagen Lämken i Eer famn
 Eer Aldra Ädelste Sophia.

Dygd och Kärleek
 Idkande och älskande
 Möör. 45

GIßen gißen all omkring
 Hwadh som thet är för een ting
 Then iag Eer at gißa ger
 (Hans komm wädz at Lisken leer).

TUständ gäller hufwudh wist 50
 Medlet femm/ och hwad som sist
 Gäller intet vthan S
 Stiärten gynness sammaless/
 Näppligh fins så fattigh huus
 Hwar som ey fins någon 55

SUnt duo quæ duo sunt, nec non duo quæ duo non sunt.

Si hæc duo non duo sunt, nulla duo duo sunt.

At duo quæ duo non sunt, nec duo non duo non sunt,

Sint duo, nec duo sint. Unio qualis erit?

Personas binas quas copula foederis unit, 60

Copula carnalis non sinit esse duas.

49 *komm wädz at jag slår vad att*

56–61 Det finns två som är två, och två som inte är två. Om dessa två inte är två, finns inga två som är två. Men det finns två som inte är två och inte två som är två. Låt dem vara två – eller inte två. Vad för slags förbund är detta? Två personer för-
 enade i äktenskap, genom köttet, upphör inte att vara två.

Scilicet unanimes, non possunt corpore in uno,
Corpore in unanimi, delituisse duo.
Unitas igitur Personas, nomine binas,
Non quisquam rectè dixerit esse duas. 65
Distinguo rivos, ignes dispono caminis,
Aëra findo manu, verto ligone solum.
Distinguo, findo, dispono, singula, verto,
Attamen illorum copula firma manet.
Quatuor hæc unum, quæis nomina quatuor adsunt: 70
Sic vir, sic Mulier, quæ duo, non duo sunt.
Harmoniam sanctam Graij dixère, quod illa
Omnia conjungit, spiritus intus alit:
Spiritus intus alit, subfultus numine Amoris:
Numina non ullo, quæ peritura die. 75
Copula conjugij, quam mas & foemina jungunt,
Partibus ex binis nectitur, una manet.
Vos igitur quondam Personæ, quæ fueratis,
Binæ, non eritis, copula in unum eritis.
Sit procul à Vestro Rhamnusia tetrica lecto. 80
Adsit Amor Christi, mutuus adsit Amor.

Anno 1674. die 4. Martij Vbsale hæc
scripsi ut Holmie
Jterum Relegantur.

62–84 Fastän de tycks dela samma själ kan de inte dela samma kropp. Men när två har förenats kan ändå ingen rättmätigt påstå att de är två, även om namnen är två. Vatten kan jag hålla i olika kärl, eld kan jag fördela på olika eldstäder, luften klyver jag med handen och vänder jorden med hackan. Jag håller ut, fördelar, klyver och vänder enskilda delar, men likväl består deras förbund. Dessa fyra [element], som har fyra olika namn, bildar ändå något odelbart. På samma sätt är man och kvinna två men inte två. Grekerna sade att Harmonien var helig, ty den förenar allt, och fyller allt inifrån med en anda, fyller allt inifrån med en anda som styrs av Kärleken. Och dessa båda gudomligheter kommer aldrig någonsin att gå under. Äktenskapets band, som förenar man och kvinna, tvinnar samman två delar till en. Ni som en gång varit två skall inte längre vara två: ni förenas till ett.

Må den dystra hämnden vara fjärran från Er bädd, och må Kristi kärlek, må ömse-
sidig kärlek förbliva hos Eder.

Detta skrev jag den 4 mars 1674 i Uppsala, för att åter läsas upp i Stockholm.

XX

Astrilds
Leyon Fänge/

När

Kongl. May:tz TrooTjänare ok *Inspector*, öfwer lille
Tullen ok *Accisen* i Stockholm/
Ärborn/ Wälacktrad ok Wälbetrodde

Herr ANDREAS Law/

Mäd

Äreborne ok myckit Dygderijke

Jomf. Margareta Barkhusen/

Sahl. Borgmästaren i Arboga
Herrn Hindrich Barkhusens

effterlemnade Dotter

lyckeligen
wijgdes

I Stockholm den 10. *Junij Anno* 1674.

framstält
aff
En Jägare.

Efter originaltrycket i KB (fol.); hos S, som delar upp dikten i åttaradiga strofer – vilket interpunktionen i de flesta fall ger anledning till, men som inte är gjort i trycket – som nr LXII.

Andreas Law (1641–1694) var son till rådmannen och postmästaren i Magdeburg med samma namn; han studerade i Uppsala och vid flera utländska universitet, blev kanslist i kungliga kansliet 1661, presidiesekreterare i kammarkollegium 1665, inspektör över accisen och småtullarna i Stockholm 1673 samt häradshövding och adlad Leijonhoff 1687. Margareta Barckhusen (1650-talet–1726) var dotter till borgmästaren i Arboga Henrich Barckhusen och Margareta Jonsdotter Palmgren.

Q. F. F:que S.

När Frigga satt bedröfwat
 För Odens stora grymm/
 Then han mångstädes öfwat
 Måd Krijg och örligs Stimm
 Lät hoon aff mädömk stiga 5
 Vhr Bröste mången Pust
 Som kom all Frögd til tiga
 Ok blåste bort all Lust.
 Men Astrild som då lekte
 Vth mäd en klaran Strand 10
 Kom til sin Moer och smekte
 Med silkes-lenan Hand
 The lilliehwita Kinner
 Och kyste then Korall
 Som Oden öfwerwinner 15
 Ok twingar til Knä-fall.
 Hann wiste smicker-taale
 Så liuf-lynt läspa fram
 At Frigga från sin dwale
 En särdels Lust förnam 20
 Ok när hon wäl begrundat
 Hwadh Astrild lißle sagt
 Haer hoon mäd flijt åstundat
 At föllia mäd på Jagt
 Strax stältes Nät ok Dukar 25
 Ok fiädrar twärt emoot
 Then blåß i Horn then pukar

Q. F. F:que S. Quod Faustum Felixque Sit, må det gå väl och bli lyckligt (en gammal romersk lyckönskingsformel)

- 1 *Frigga* den nordiska kärleksgudinnan
- 2 *Oden* överguden i nordisk mytologi, här identifierad med krigsguden Mars;
grymm grymhet
- 4 *örligs Stimm* krigslarm
- 22 *lißle* lille
- 25 *Nät ok Dukar* jaktvät och grållt bemålade dukar som skulle skrämja djuren från att lämna jaktområdet
- 26 *Ok fiädrar twärt emoot* fjädrarna hade troligen samma funktion som dukarna
- 27 *pukar* slår på puka (för att skrämja djuren i näten)

Skogs-Råne gå til foot
 Mä d gielland liud ok stämma
 Ok sökia Diurens spår 30
 At föra them i klämman
 Hwar A s t r i l d them sen slår
 Här stupa för hans Skäckta
 En snabber Hiort ell' Hind/
 Ther kund hann öfwermäkta 35
 Förvthan brak ok wind/
 En Räf w ok räddan Hare
 En Biören/ Loh ok Warg
 Ok Biuren stog i fahra
 Som elliest mycket arg. 40
 Men bland them andra Diuren
 Såg man ett Leyon gå.
 Som modigt aff naturen
 Slätt ingen kunde få
 Fast A s t r i l d många gånger 45
 Sköt/ slog han likwäl fehlt
 At han sidst bleff heel ånger
 Ok gaf sin leek förspehlt.
 Hwem är som icke känner
 Ett Leions födsel-Art? 50
 Som helst i Skogen renner
 I full-språng snabb- ok snart
 Hwem är som thet at fånga
 Sigh dristar understå?
 En Hares dödh är många 55
 Ett Leion kan undgå.
 Hann satte mången snara
 Han satte giller uth

28 *Skogs-Råne gå til foot* skogsråna deltar villigt

29 *gielland* gällt ljudande

38 *Biören* björn

39 *Biuren* bävern

47 *heel ånger* helt ångerfull

48 *gaf sin leek förspehlt* gav sin lek förlorad

50 *födsel-Art* natur

55–56 *En Hares dödh är många Ett Leion kan undgå* för en hare hotar många dödar
som ett lejon (lätt) kan undslippa

Dok togh thet Sigh til wara
 För Räfwsax ok Räfwkruut 60
 Til Astrild tog på twijka
 Om han thet någon dagh
 Måd list skull' kunna swijka
 Ok giorde slätt förslagh.
 Skal iagh ey kunna twinga 65
 (Så talt' han sielff til sigh)
 Ett Leion? ther som inga
 Förr kunnat mootstå migh
 Migh som haer Parder bunnet
 Ok Tigrar lagt i band 70
 Migh som haer öfwerwunnet
 Them ingen öfwerwant.
 Kan ey mit Bloß vthsläcka
 Thors wigg-bewäpnad Ild
 Ok grymme Oden skräcka 75
 At han som wild blijr mild
 Ja sielfwa afgrunds Guden
 Måst bäfwa för min makt
 Ok lyda willigst Buden
 Them all ting taer i akt. 80
 I thet han sådant sade
 Såggh han thet Leyon stå
 Ok strax all flijt til lade
 Thet i een ring kring-gå
 Smög saktast ok kröp luta 85
 På thet han mått få ramm
 åth Leionet at skiuta
 Kom äntligh omärkt fram
 Då feck lill Astrild skåda

60 *Räfwkruut* rävgift

61 *tog på twijka* började tveka

63 *swijka* överlista

64 *förslagh* planer, beräkningar

69 *Parder* leoparder

77 *afgrunds Guden* dödsrikets gud Hades, som fick foga sig i kärleksgudens bud genom sin kärlek till Proserpina (Persefone)

85 *kröp luta* kröp lutande

86 *få ramm* få lämpligt tillfälle

Ett B a r c k h u u s härligt Bygt	90
Om hwilket endast råda	
Fromheet ok kysker Dygd.	
Widh thetta Huus at wista	
Haad Leyonet behagh	
Tu skal tin frijheet mista	95
(Sad' A s t r i l d) här i dagh.	
Dy/ tänkte P i l t e n lilla/	
Wist haer hann här sin roo/	
Ok söker tyst ok stilla/	
At fästa fast sitt Boo/	100
Jagh wil thet ey förbiuda/	
Min möda bleeff för lång	
Ok låter iagh migh liuda/	
Så gör hann förre språng.	
Hann smög in i B a r k h u s e n	105
Ok Porten aff Rubijn	
Han sågh at Fänster-liusen	
Mehr än mädh Demant-skijn	
Vthkasta sina strålar	
Dy tänkt' hann å thenn' Ort	110
Här/ skal then migh ey wåhlar	
Vpdra sinn hierte Port.	
Hann spände strax sinn boga/	
Ok skööt vhr Fönstren neer	
På Leionet en låga/	115
(åt then Hann sielfwer leer)	
Seen han sågh Hiertat brinna/	
Vthaff sitt gylne skått/	
Skrek Fru Moer/ Stoor-Gudinna	
Nu haer iagh Segren fått!	120
Thet Leion kan ey wijka/	
Som förr så modigt lopp/	
Minn All-makt at undfijka/	

103 *linda* höras

104 *förre* som förr

111–112 *Här/ skal then migh ey wåhlar Vpdra sinn hierte Port* här skall den som inte aktar på min makt få öppna ('dra upp' som porten i en befäst borg) sitt hjärtas port

Nu hafwer Jagh gått hopp/
 At thet lär stadigt blifwa 125
 Bred wed Barkhusen kwart/
 Ok unga Leon gifwa/
 Vthaff en artigh Art.
 I *Nymphes* skolen linda/
 Aff *Mirther* mädh en hast 130
 Arm-keder/ til at binda
 Thet wun'ne Leon fast/
 At thet uthi Barkhuse
 Blijr fäst mädh fasta Band/
 Hwar Kyßke Kiärleks-kiuse/ 135
 Skal släcka Leions Brand.
 I dagh är samma dagen!
 På then Herr Law blijr fäst/
 In under Kiärleks Lagen/
 Hwar i han war en gäst/ 140
 Gudh gifwe Sign ok Lycka/
 Vthi Barkhusens Gåhl
 At wij åth åhre dricka/
 En Ander Laues Skål.

126 *kwart* kvar

130 *Mirther* myrten

135 *Kyßke Kiärleks-kiuse* den kyska kärlekstjusningen

144 *En Ander Laues Skål* skålen för en annan Law, d.v.s. ett barn till Law; samtidigt också en anspelning på brudgummens förnamn

XXI

Then Gud wil haa/
Then mått' man taa.

Ähre-Rijm

När
Wälaktad ok Wälförständig

JOHAN Matzon Zelin/

Wälbetrodde OpbördsMan wid Staden
Stockholms Tolag/
Mäd
Äreborn ok Dygdesamme Hustru/

ANNA Nilsdotter Plinning/

Kiörke-wahnligen wijgdes/ ok Brudlöffte höltz
i Stockholm den 24. *Junij Anno* 1674.
Skriffne aff then som skreff them.

SLät ingen ann kan hindra/
Hwad Himmelen wil haa/
Gud kan Olyckan lindra/
Gud kan all Sorg förtaa/
Han weet hwar Korße trycker/
Och hwad oß går emoot/
Hwar Afwundz Gadden sticker/
Gier Gud then bäste Boot/
När en Owänner hatar

5

Efter Hbl; hos S, som delar upp texten i åttaradiga strofer, nr LXIII. Om brud och brudgum är inget mera känt än det som sägs i titeln.

9 *När en Owänner hatar* när ovänner hatar en

Så älskar Gud en mäst/ 10
 Hwad mången oftast ratar
 Behagar Gud tidt bäst/
 Han weet vår bästa Nytta
 Ok hwad oß bör att fly
 Gör at wij lycksamt sitta 15
 Troß them som mißlynt sij.
 Hwad skiöter iag Miß-unnan
 När HERren wil mig wäl/
 Åt then ey gier i Tunnan
 Behöfws ey wara Träl/ 20
 Then som sin Gud behagar
 Then hielper han altijd
 At ingen Miß-ynst swagar
 (Hans Flijt) med all sin Ijd.
 Lät fara gali Raller 25
 Som Grann'- ok Granne för/
 Förachta Kiäring-Skwaller
 Som man som oftast hör/
 Lät Hönsen gahli gahla
 När Tuppen är sin koos 30
 Then som wil höra tahla
 Måst' höra Last som Roos.
 Mäst uthi Giffte Saker
 Döms på mång handa Sätt/
 Hwad som then som är spaker 35
 Gör/ troor ell' wil ey rätt
 Fast om thet skiäligt finnes
 Aff then som haer rät Skiäl
 Thet lell oskiäligt synes
 För mången Odygds-Träl. 40
 Tag (säijer Girhug) Thenna

- 17 *skiöter* bryr mig om; *Miß-unnan* missundsamhet
 19 *then ey gier i Tunnan* den som inte bistår vid behov
 23 *Miß-ynst* missundsamhet; *swagar* försvagar
 25 *gali Raller* tokigt prat
 29 *gahli gahla* galet gala
 30 *sin koos* borta
 35 *spaker* klok, förständig

Dy hon är mycke rijk/
 Tag (säger Högferd) Henna
 Hoon är rätt make-lijk.
 Een annan Odygd kårar 45
 Twå halwa för et heelt/
 At mången sig så dårar/
 Ok griper hisklig fehl.
 Men then som HERren frucktar
 Ok sijr på kyskan Blygd 50
 Sit Lefwarne så tucktar
 At han åthföllier Dygd
 Slijk Galenskap ey acktar
 Then rätta Wågen går
 Ok hwad han effter tracktar 55
 Uthom all Twifwel/ nåår/
 En from ok dygdig Kwinna
 Som weet uthi sit Huus
 Brygg- baka/ kok ok spinna
 Grant ståda/ stöpa Lius/ 60
 Ok hwad som mehr behöfwes
 Uthi et Huußhåld/ kan/
 Som waknar up ok söfwes
 Bred wid sin äckta Man
 Ey en som blott wil pråla 65
 Måd månge Färageslag
 Then Ansichte wil måhla
 En annan til Behag/
 På Sammetz Hyend sitta
 Måd Arman uthi korß/ 70
 Uhr Dör- ok Fönstren titta
 Then mehr än Man wil/ torß.
 Then alt wil effter tota
 Förutan i sit Kiök/
 Rådd at hon sig skal sota 75
 Ell' swårtas uthaff Rök.

44 *make-lijk* passande

72 *Then mehr än Man wil/ torß* den som vågar mera än mannen vill

73 *effter tota* apa efter

Then som åth Huuþhåldz-Syþlar
 Heel stygg ok leds ther mäd/
 Män älskar taþl' ok tiþla
 Om Thetta/ thet ok thet. 80
 Hwad nyt på Torie höres/
 Hwad then/ ok then/ haer sagt/
 Hwad uthi Byn kring föres/
 Hur' then haer Löken lagt/
 På sådant ok slijkt annat 85
 At Jeppe warit Took
 Ok Håkan Hustrun bannat
 Som aldra mäst är klook.
 Slijkt tidt ok oftast händer
 Om man wil sij grant åth 90
 I vårt/ som andra Länder
 Hwar aff seen kommer Lååt/
 Kijff/ Ondsko/ Harm ok Träta
 Vthi så mångens Boo/
 At Gifft Folck ey få äta 95
 Sin Beta rätt i Roo.
 Brudgummen wår haer acktat
 Sig wäl/ för slijke Fehl/
 Ok Dygder efftertracktat:
 Dy haer han fåt sin Dehl/ 100
 Een fromm ok dygdig Huus-Troo/
 Som honom håller kiär/
 En Natt- så wäl som Lius-Roo/
 Then han i Hierta bär.
 Sij så kan HERren laga/ 105
 Alt effter Willian sin/
 Then honom kan behaga/
 Gier han i Hiertat in/
 Hwad honom är til nytta/

77–78 *Then som åth Huuþhåldz-Syþlar Heel stygg ok leds ther mäd* den som helt och hållet stygges vid hushållssysslor och träkas ut av dem

84 *haer Löken lagt* sagt en elakhet

90 *sij grant åth* se noga efter

96 *Beta* matbit

101 *Huus-Troo* hustru, men också: trogen i huset

Dy Gud weet aldrabäst/ (Hwad som vårt Gagn) at hitta Ok hwad ofß tiänar bäst. Wij önske Frögd ok Gamman/ Åth thetta Hionelag/ Gud lät' Them blifwa samman/ Til mången Glädie-Dag/ O HERre GUD bewara Them/ ifrån Satans Garn/ Lät Olyckan bort fara/ Ok giff Them Bröd ok Barn.	110 115 120
---	---

XXII

Lättaste Träldoms
Liufweste Boijor/

När
Ärborn ok Wälacktade

Herr Jacob Boij/

Åt
Äreborne ok mycket Dygderijke

Jungfru Brita Nilsdotter/

Ächtenskaps Boijor bödh/
ok bägge sammanbundes
i Stockholm
den 25. *Juni*
Anno 1674.

wijste
aff

Alle Jungfrurs
Trä L I Sommar.

Tryckt hoos Niclas Wankijff/ Kongl. Booktr.

NÄr som man rätt betäncker/
Ok wijda Wärlden kring

Efter originaltrycket i KB (fol.); hos S, som delar upp i dikten i åttaradiga strofer – något som passar ganska väl med interpunktionen, men inte är gjort i trycket – som nr LXIV. I diktarpseudonymen gömmer sig initialerna L(ars) J(ohan) S(on).

Jacob Boij var född på 1640-talet, son till en bruksägare och sedermera handelsman i Stockholm; Boij fick 1674 kommissaries titel och tjänstgjorde i kammarrevisionen från 1676. Brita Nilsdotter var dotter till den rike lärftshandlaren i Stockholm Nils Jonsson, som Lucidor hyllat i gravskriften XXXII.

(Jämt Synen) Sinnen läncker/ At skoda på all ting/ Så lär en hwar förnimma/	5
At hwadh/ ok hwem wij sij Knapt någon stund ell' timma Från Trældom slipper frij. Alt hwadh på Jorden krälar (Hwart på sitt wijs ok sätt)	10
Til Menniskians tjänst trälar/ Ok will man säya rätt Må Menniskian som Härre Mäd fogh ok goda skiäl I Trældom dömmas wärre:	15
Som sine Trälars Träl. The Stålt' ok Åhredryga Som noga Wälde nått Ok tänke til at flyga Förn the rätt fiädrar fått/	20
Haa Boyor vthaff Läder Thers innan deel är full Aff lättligh slippand Wäder Som blåser Karlen kull. Then som på sina Skattar	25
Knapt taal ok ända weet/ Then ingen ting mehr fattar/ Än som förnöiligheet/ Må man rätt billgen kalla/ (Ok intet Straffordh sky)	30
En gyllen Träl för alla Then Bojor bär aff Bly. Then altijdh wil haa löije/ Vthaff ett lustigt Lagh/ Är aff för mycket nöije	35
Onögder Natt och Dagh;	

3 (Jämt Synen) Sinnen läncker fäster både synen och uppmärksamheten på

4 skoda skåda

18 noga Wälde nått nått en knapp makt

23 lättligh slippand Wäder lätt utslippande luft

36 Onögder oförnöjd

Then Lättie' ok Kättian öker Är snärd i Reep ok Garn/ Fördy han barast söker Sigh Boijor vthaff skarn.	40
Then som för mycket pockar Vppå sinn vhrmins Ätt/ Som ophäffs aff Trädstockar Vppå mång' vndersätt!	45
Then som i sin Stamm proppar Hwadh andras grenar spilt/ Bär Boijor aff Erg-Koppar/ Mäd stuli Gull förgylt.	50
Then <i>Phoebens</i> Wagn wil kiöra Mäd sitt inbillad wett	55
Ok sälfwa Solen röra Som aff <i>Prometheus</i> skett Aff mycklan Lärdom twina/ Haa Boijor lik som Gull	60
Som mycket fagert skina Men är' aff Stofft ok Mull.	65
Then som vppå sin Lycka Fast grundar all sinn lijt/ Til Solegran ok pricka Förvthan annan flijt	70
Plä mycken dårskap hysa/ Bär Boijor vthaff fnaas/ Som Demant-lijke lysa/ Men ä lik Lyckan/ Glaas.	75
Så haer hwar sine Boijor	80

39 *barast* allenast

40 *skarn* sådant som är värdelöst

43 *Som ophäffs aff Trädstockar* som lyfts upp (genom bilder) av (konstfullt gjorda) stamträd

49 *Phoebens Wagn* Apollos vagn eller solen, som Phaëton till sin olycka försökte köra

52 *Prometheus* titanen Prometheus stal enligt myten elden från gudarna och gav den åt människorna

53 *mycklan* mycken

59 *Til Solegran ok pricka* till punkt och pricka; *Solegran* ett dammkorn

62 *fnaas* avfall, skal

På serdels art och wijs/
 Widh höga Slott ok Koijor
 Fins slijk hahl slintand' Ijs/
 Som åth wår Syn är täcker/
 Men Foten til ett fall/ 70
 Om någon alt för käcker
 Går aff från Dygdens Wall.
 Fast mången är som tycker
 Slijk Träldom haa sin Lust/
 Är wist lell at hann trycker 75
 vth/ mången Sorge pust/
 Men fast om Boijor bära
 Ey vthan swårheet skeer/
 Lell hålles Boijor kära/
 Them Astrild lilla gier. 80
 Hann plägar Twå förena
 At the för en Mann stå/
 Nu kann then som Allena
 Ju minder/ än som Twå/
 Twå kunna bättre råda/ 85
 Twå kunne mehra sij/
 Twå mootstå bättre Wåda/
 Twå kunn' og blifwa Trij.
 När som Twå draga samman
 Jemndräcktigt i ett Ook/ 90
 Blijr mödan Them en gamman/
 Hwem är ett så dumbt Took?
 Som icke wäl kan märckia
 At lijka sinte Paar/
 I Arbete mehr wärcka 95
 Än Then ey Makan haar.
 Wijs/ Owijs/ Hög ok Låga/
 Vng/ Gammal/ Leekman/ Klerk
 Serdeles Boijor åga/
 Men Qwinfolck inga/ märk! 100
 At ingen må neerstälpa/
 När Bördan tungar är/
 Är Qwinfolck satt/ at hielpa

Then bära/ som then bär
 Gifw actk på Herr Brudgummen 105
 (dy han weet thetta grant)
 Gier sitt Paar Ohl mäd Tummen
 At hwadh Jagh sagt/ är sant:
 Dy wil han sigh beflijta/
 At få en Boije-hielp/ 110
 Aff Jungfru Bruden Brijta/
 Til vnderstödh för stielp.
 Brudgummen haer fått lijsa/
 Menn Bruden Boijor fått/
 Liuffst bör man Träldom prijsa/ 115
 Som aff sigh aflar gått.
 Jagh swär widh Jungfru Låre/
 At hwadh som förr skedt/ skeer
 At Bruden innan åhre/
 Åth burne Boijor leer. 120

Åth

Sinn liufweste Herrskap/
 Thet dygdigste Kwinnkiön
 sätter then Gåtan
 hijt/ Then som
 Träl är 125

I Huld-Gudinnors kiön/ kunn' I för sant til wissa/
 Migh säya hwadh thet är/ som iagh Eer gier at gissa/
 Så skol' I få til Löhn/ aff hwem I wil/ en Kyß;
 Then intet hitter på/ skal famnas aff en Ryß. 130

THet är en lijten Ting/ förvthan någle Leder/
 Som ligger stilla tidt/ tidt hoppar op ok neder/
 Rund eller aflång-trind/ men haer en ända lång/
 Är torr ok wätes lell/ aff skwalpning mången gång.
 Aff thenne Tingest weet man hwadh i botten ligger/ 135

112 *vnderstödh för stielp* understöd så att de inte faller

126 *Huld-Gudinnors kiön* kvinnorna

132 *tidt* ofta

Thet (huru styfft thet är) i fall man något pigger/
 Kan åther dragas opp/ om mödan är ospard
 Men tidt blijr aff ofall/ hwad som mäst älskas/ quart:
 Thet man strax märcker när stoor-änden ey mehr raknar/
 Menn blijr i händren slaak/ hwar aff man tyngden saknar. 140
 Då sijr hwar ok en åth/ om then ägg-trinde Båll/
 Än O-afsliten är/ ok vthi gott behåll:
 Så haer thet ingen nödh/ then kan strax sorgen lätta/
 Hwad som ther hänger widh/ thet kommer wäl til rätta/
 Ok åther för en dagh/ fast thet war neder sänckt/ 145
 Blijr Klotet oppe kann/ thet neer går ey blijr dränckt.

THen thetta gissa wil/ måst' ey gå til Kajutan/
 I håhl-Skep't eller rumm/ men wil I gie mig mutan/
 Så märk- ok wandlen fram in til Kook-matens Koey/
 By't Galioen find ghy het Anker end de Boey. 150

138 *aff ofall* genom misstag; *quart* kvar

145 *för en dagh* någon dag

149 *Kook-matens Koey* kökspojkenes koj (av holländska 'kooksmaat', kockens medhjälpare)

150 *By't Galioen find ghy het Anker end de Boey* holländska: vid galjonen (i fören) finner ni ankaret och bojen (vilket alltså är lösningen på den tvetydiga gåtan)

XXIII

Denne finnes mäd ibland *Authoris Conceptor* men uthan Titul.

*JUngitur (O faustum) Tritonia pulchra Gradivo
Hinc sperare licet Martis & Artis opus.*

HEld/ Den ich billich Held kan nennen/
Den Sarmat/ Teütsch und Tarter kennen/
Du mehr denn grosser *Peleus* Sohn
Den *Mars*, der Krieger aller Krieger
Alß Sein selbst Eignen über-Sieger/ 5
Geziehrt mit mehr alß einer Kron.

Du Sproß der Alten Goten Götter/
Du Vater-Landes Rath und Retter/
Wie strahl't dein edler Helden-Glantz
Damit Er deine Freüde zeige 10
Nu *Venus* deine Lorber-Zweige
Bekrönt mit einem Mirten-Krantz.

Das Band so *Atropos* zerstücket/
Alß sie von deiner Brust entrücket
Dein Ander-dich und halbes Hertz/ 15
Ergäntzet *Venus* (weg waß kräncket)
Weil Sie ein gantzes wieder schencket/
Entflamm't von Liebreitz Liebes-Kertz.

Efter Hbl, där skriften står sist bland bröllopsskrifterna och föregås av samma anmärkning som här; hos S nr LXVIII.

Brudgummen tycks ha varit en krigare och kanske också ett riksråd (r 8 »Vater-Landes Rath») som gifte sig för andra gången.

Den sköna Minerva förenas (ack, vilken lycka) med Mars. Härav kan man förvänta sig krigiska bragder och fredliga dåd.

2 *Sarmat* polack

3 *Peleus Sohn* Akilles

11 *Venus* kärleks gudinnan

13 *Atropos* den döds gudinna som klippte av livstråden

Der Himmel lacht ob solchem Glücke
 Und schiesset lauter Freüden-Blicke 20
 Auff Euch so woll gepaarte Zwey:
Lucina, die noch nie gebrochen
 Waß Sie verspricht/ hat schon versprochen
 Daß Ein auß Zwey soll werden Drey.

GRand Heros tout couvert des lauriers & de gloire 25
Qvi à fort bonne raison peut conter ses victoires
Comme faisoit le grand Roy Macedonien
Si vous ne surpassez vous ne cedez en rien.
Vous avez mille fois veu trembler & à terre
L'espouventable Mars le foudre de la guerre 30
A vos pieds demander sa vie, vostre Espèe
A vaincu, renversè, forcè, destruiect, rosè
Les plus forts des ramparts, les plus hautes murailles,
Et vous avez rangè, donnè, gagnè batailles,
Les plus sanglants combats ont estè le plaisir 35
Dont vostre grand esprit en estoit tant espris,
Le bruit des grands canons & flamboyantes machines
L'horrible ton qvand on faisoit crever la mine
Enflamma le courage en vostre noble coeur
Et vous rendit tout gay aux ennemis frayeur. 40
Mais aujourdhuy Venus vous fait une autre guerre
Sans canon, sans espèe, sans aucun cimeterre
Tranchant ou bien pointu, des baisers le doux ton
Est l'agreable esclat que rendent les canons,
L'estroite embrasement y sont les barricades, 45
Les yeux brillants de feu sont au lieu des grenades,
On combat rudement mais sans aucun courroux,
Y vaincre est fort plaisant, estre vaincu bien doux,
Qvand on a fait l'aproche on fait jouer la mine,
Mais c'est fortifier tout cela qu'on ruine, 50
L'ennemi y est amy il perd á bien bon grè,
Le plus fort bien souvent veut estre surmontè,
On combat dans le lit comme en pleine campagne

22 *Lucina* bröllopens och barnafödandets gudinna

27 *le grand Roy Macedonien* Alexander den store

*Celuy qui gagne y perd & l'un & l'autre gagne,
Les charmes, les appas, & l'amiable ris
Quand on donne l'alarme est le bruit & les cris.
Grand Heros on verra dans dix mois sans railler
Que vous sçavez au lit comme au champ batailler.*

XXIV

Bröllops-Skrift hwartil ingen Titul.

Mälare *Nymphers Chor.*

1.

KOm säijen *Nymph*er kring Mälare-Strömmen
 Hwad för et Glädie-Speel ok Frögde-Sång
 Höres alt rundt omkring? I *Nymph*er dömmen
 Hwart ut sig ärnar alla Gudars Gång/
 Som allesamman/ 5
 Med störste Gamman
 Ok Lust/ sij the *Satyrers* Bokke-Språng.

2.

Alt sijr man hwad man sijr at det sig gläder/
 Fast om det löper Åhrsens Tijd emot;
 Nu gifwer Himlen här mehr liufigt Wäder/ 10
 Skijn hafwer härtil ond haft af Rågn-Soot/
 Alt måln fördrifwer
 Ok Himlen gifwer/
 För hwad han sargat/ åter Läke-Boot.

3.

Män hwad är Orsak til at det så händer? 15
 Hwad för en Under-makt som lagar så?
 Hwem är som all vår Sårg ok Olust wänder?
 Som Wij alt härtil haa måst undergå/

Efter Hbl, där skriften, föregången av den anmärkning som här inleder den, står i ett särskilt Anhang efter tillfällesskrifterna; hos S nr LXIX. Liksom S har jag kastat om titlarna på de båda dikterna, eftersom innehållet ju visar att det måste vara fel i Hbl. Tryckfelet r 18, »hårtill», är rättat. Brudgummen tycks ha varit jurist, och adressaterna hade förmodligen någon relation till godsen Aske och Signildsberg vid Mälaren.

9 *löper Åhrsens Tijd emot* går mot hösten
 11 *Skijn* skyn

För rätt ok wißa
 Kunn wij ei gißa/ 20
 Om wij det ei igenom Eer förstå.

4.

Wij sij wäl at siälw vår Mälare flyter
 Med mehra Liuflichkeit ok stillan Flod/
 Wij märk' at oß ei/ som förr/ Glädie tryter
 At wij i kulna Watne få Elds-Mod: 25
 Män den oß tänner
 Ok oß så bränner
 Är kiänd/ män måste lijkwäl wara god.

5.

Lell måste wij med god skiäl oß förundra
 Hwad som i Dag kring Mälaren lär blij/ 30
 Efter som *Jupiter* nyß wänstert dundera/
 Ok wij å denna Dag fulkomligt sij
 Hur alla Gudar
Mercur sambudar
 Ok ingen/ än *Erinnis*, lemnar frij. 35

6.

Wälan! i fall at wij rättligen höra
 Så hörs i wädet en rätt gudlig Röst/
 Ok huru *Muserne* liuft stränger röra;
 O! skiöne Sommar-Wäer i första höst/
 Wist boor när handen 40
 Wid Mälar-stranden
 Den/ hwilken Himlen tillför Hiertans Tröst.

7.

Wist är'et A s k e / förr osäll nu sälla!
 Som ännu gråter *Signil*-lillas Död/

31 *wänstert dundera* åska från väster sågs som ett lyckligt tecken i Rom

35 *Erinnis* hämndgudinnan

43 ff *Aske* Aske var ett gods vid Mälaren, nära Signildsberg, och båda ställena utpekades som platsen för Habors och Signills kärlekssaga; där låg Habors slätt, där den olyckliga älskaren blivit hängd, liksom Signills jungfrubur, som hon då tände eld på och brände sig inne i. Någon Habors källa är inte känd i traditionen.

Igenom *Habors* Kristal-klare Källa 45
 Nu kan utslekka *Signil*-lill buhrs Glöd
 Ok hwad som sårar/
 Sorg eller Tårar
 Aftwå/ ok gi then bästa Tröst i Nöd.

Berg Råårs eller *Nymphers Chor.* 50

1.

I *Nymph* som i Watne boo
 Eer Glädie bör så wäl som wår nu groo/
 Fördy at I/ som wij/ för sant ok wist
 Igen få/ hwad som wij i fiol ha mist.

2.

Nu haa wij fram för andra mon/ 55
 Seen som sin boning bygger *Themis* Son
 Uppå wår önskelig grönskand skiöna Land/
 Ok I/ I *Nymph* wid Eer liuflig Strand.

3.

Nu lär' wij begge ti god Roo
 Oß glädia/ hwar uti sit egit boo/ 60
 Nu wår Gudinna/ som här omkring råår/
 Rättrådighetens Son til maka far.

4.

Dy frögdas alla Gudars hoop
 Ok all Gudinnor gifwa Glädie-roop/
 Sij hwar som/ framför alla deras trop 65
 Gud *Hymen* Brude-Faklan tänder op.

50 *Berg Råår* nymfer som bor bland bergen (samma typ av ordbildning som i 'skogsråar')

56 *Themis* Son rättvisans son

66 *Hymen* bröllopsguden

5.

Siälf *Jupiter* will gi dem Frijd/
 Afwärja Ond ok Olyks-Twist ok Strijd/
 De andra Gudar/ hwar för sig/ beskär
 Hwad nyttigt ok så liufligt åt dem är.

70

6.

Lucina lofwar detta Par
 At *Themis* Son åt Åhre skal blij Far
 Ok *Venus* en ung *Astrild* bära fram
 Om ei/ en liten *Venus* i sin fam.

7.

Dy låten oß lijk andra nu
 Lykönska både Brudgum ok så Bru':
 Den högste Himmel signe bägge twå!
 At de siälf-önskligt gott med fyllan få.

75

8.

Nu ha wij Eder aldels teet
 I *Mälar-Nymphes*, hwad som skeer ok skeett/
 Dy will wij/ när som Solen mist sin Glanß/
 Med Eder träda fram i Spel ok Danß.

80

71 *Lucina* barnsängsgudinnan78 *med fyllan* i fullhet

II. Lyck-Önskningar

I

EHREN-FACKEL

Welche

Ihrer Königl. Mayst:t zu Schweden Hochbetrauten *Directori* der Handel und Wexel-Banco in Stockholm.
Dem Woll Edel- Gestreng- und Hochachtbahrem Herrn/

Herrn JOACHIM Lilienhoff.

Alß von Högstgedachter Ihr. Königl. Mayst:t wegen
seiner groß und hohen Meriten/ Er mit Adelichen Freyheiten/
Wapn und Nahmen/ gnädigst verehret wurde.
Angezündet von

LILIO Blumen Freundt.

*IN bellis multo tinxit qui sanguine dextram,
Is miles vulgo nobilis esse solet.
Et qui condit opes defossoque incubat auro,
Propter opes vulgo nobilis esse solet.
Et qui consilio pollet seu Palladis arte,*

5

Efter Hbl; hos S nr I. Tryckfelet »Som», r 23, rättat till »So».

Joachim Lilienhoff (1630–1676) var född Pötter (eller Potter) och son till en handelsman i Nyköping Han sattes i handelsskola i Rotterdam och arbetade sedan på handelskontor i Amsterdam. Hemkommen 1651 blev Pötter kamrerare i generalkommerskollegium och gjorde också utlandsresor i statens tjänst. 1663 blev han borgare i Stockholm, 1664 rådman och 1665 kommissarie i generalkommerskollegium, 1668 herredagsman för borgerskapet. Han bidrog till inrättandet av Rikens ständers bank och 1668 blev han en av borgerskapets bankokommissarier och chef för myntverket. 1673 blev han assessor i kommerskollegium och deltog samma år i den stora ambassaden till Moskva.

Dikten är en hyllning vid adlandet 1668. Diktarpseudonymen »Lilium Blumen Freundt» är en ordlek på det nya namnet.

Den tyska alexandrindikten är en utförligare variation på den latinska distikon-diktens tema.

1–5 Den som i kriget ymnigt färgat sin hand i blod är krigiskt ädel i hopens ögon. Den som gömmer skatter och ruvar på nedgrävt guld är i hopens ögon ädel i kraft av sin rikedom. Den som har makt genom goda råd och är konstförfaren,

Is doctis merito nobilis esse solet.
Sunt alii quos nobilitat clementia Regis,
Et talis vere nobilis esse solet.
 LILLJENHOFF nunquam prudens sua lilia sparsit,
Sanguine, sunt purâ candidiora nive. 10
Hoc meruit magis ac miles insignia sævus,
Talis pacificis nobilis esse solet.
Donat opes multis, defossumque eruit aurum,
Hinc magis ille Midâ nobilis esse potest.
 Nestor Consilio Majæ quoque filius arte, 15
Hinc sapiens merito nobilis esse potest.
Nobilitat virtus, Rex, aurum LILIA in aula
Vere unus triplici nobilitate valet.

AUff *Föbus* vom *Parnass*: du drey gedritt'te Schaar
 Der Musen kom geschwind/ bekrentze dieses Haar/ 20
 So lengst den Sternen Krantz der Ewigkeit verdienet.
 In dessen Wiege schon/ der Lorber-Krantz gegrünet/
 So Ihn itzund umgibt. Den *Fama* schon bekant
 Gemacht in Ost- und West/ und meistens in dem Land
 Wo *Boreas* regiert; daß durch die tapffern Thaten 25
 Der Edlen Gothen/ die das Haupt mit Füßen traten
 So vor die Welt beherscht/ sich furchtlich hat gemacht;
 Und unter jhr Gebiet die meiste Welt gebracht.
 Das Land kenn't diesen Man und kan jhn billig nennen/

6–18 han ses med rätta som ädel av de lärda. Så finns det andra som upphöjs i adligt stånd av en nådig konung. Av ädel adel i sanning brukar en sådan vara. LILLJENHOFF har, klok som han är, aldrig stänkt sina liljor med blod: de är vita som renaste snö. Därför är han mer förtjänt av adelskölden än den bistre krigaren, och en sådan som han är adelsman i de fredssinnades ögon. Han skänker rikedom åt många, gräver upp guldets i stället för att gräva ner det. Därför är han mer förtjänt av att kallas ädel än vad Midas var. Nestor var stor i rådslag, Majas son i konster. Därför är den vise med rätta en adelsman. Såväl Dygd, som Konung och Guld adlar dessa LILJOR i hovet. En enda visar sig därmed i sanning värd en trefaldig adel.

19–20 *Föbus* Apollon; *drey gedritt'te Schaar Der Musen* de nio sånggudinnorna

23 *Fama* ryktets gudinna

25 *Boreas* nordanvinden

Den Pfleger mancher Stadt: Es mus gar rund bekennen 30
 Daß fast das gantze Reich durch seinen Ruhm und Witz
 Beseeligt ist/ und meist der Städte Haupt und Sitz/
 Auff den der Norden-Löw sein Sieg reich Zepter führet/
 Stockholm/ daß die Natur und Kunst zugleich geziehret/
 Und biß auffs Höchste bracht/ diß dancket seinem Rath 35
 Wo durch Er vielen Ehr und Nutz geschaffet hat.
 Das Land-Volck wünschet daß Er lange möge leben!
 Der Bürger das Er mög in stetem Wohlstand schweben.
 Die fromme Priesterschaft die betet vor sein Haus/
 Der Krieg- und Ritters-Mann stürzt't lauter Wünsche aus/ 40
 Zu seinem Heil und Nutz. Die Wittwen und die Wäisen/
 Die Er mit milder Hand fast täglich pflegt zu speisen/
 Die beten Tag und Nacht/ daß Gott doch diesen Mann
 An Leib und Seele stärck/ damit Er lange kan
 Die so bedrängtet seyn/ mit seiner Treu erqwikken: 45
 Und geben guten Rath daß Böß zu unterdrücken.
 Wie Er so lange hat gethan (daß Ihn erhebt)
 Daß man kein Unglück fürcht so lang als Er noch lebt.
 Man sehe doch nur an/ wie Er den Kauffmans Handel/
 Auff Spanien/ Francken-Reich mit recht aufrichtigem Wandel 50
 Geführet/ und noch mehr auff Schott- und Engelland/
 Und viele Länder mehr. O! mehr alß seelig Land
 Daß solche Leute hegt. Es kan in keinen Dingen
 Wo solche kluge seyn Ihm jemahls was mislingen/
 Es komme wie es will/ so sind sie schon bereit/ 55
 Durch Witz und klugen Rath zu bessern böse Zeit.
 Was Er Herr L i l i e n - H o f f im grimmen Krieges-Wesen/
 Bey diesem Reich gethan/ daß wird die nach-Welt lesen
 Wen Er schon lange tod/ wie Er recht in der That/
 Nicht nur wie mancher thut mit ohn-mächtigen Rath/ 60
 Dem Lande halff. Daß heist recht seinen König lieben!
 Nicht wie der meiste Hauff sich klagen und betrüben/
 Wen etwan Sie zum Schutz deß Vaterlandes/ Geld/
 Zur Werbung/ Vnterhalt/ Besoldung des im Feld
 Vor ihnen fechtenden Soldaten sollen geben/ 65
 Der oft sein Leben läst/ damit Sie mögen leben.

So thut Herr Pötter nicht/ Er achtet nicht sein Gold
 Mehr als das Vaterland dem Er von Herten hold.
 Wolt einer wissen waß Er hat bey Friedens Zeiten
 In diesem Reich gethan? und solte man von weiten 70
 Sein Leben und sein Thun was Er verrichtet hat
 Erzehlen/ würde diß mehr alß geringe Bladt
 Gar viel zu weinig sein/ und meiner Feder Spitze/
 Wo mit ich diese Reim auff diese Blätter ritze/
 Zu stumpff/ den meine Zung/ ist leider viel zu schwach/ 75
 Deß Mannes hohes Lob biß an daß blaue Dach
 Der Sternen/ wie Ich solt/ mit Worten zuerheben.
 Doch wird sein Ruhm und Preiß auch bey der Nachwelt leben.
 Vielleicht komt noch ein Schwan der seinen Ruhm besingt/
 Daß dessen laut Gethön biß an die Wolcken dringt. 80
 Ich bin nur eine Ganß so nictes kan alß kirren/
 Und würde mich gar bald in dessen Größ verirren;
 Drumb schweig ich lieber still: doch will die Wahrheit nicht/
 Daß es verschwiegen bleib/ Sie wird es noch ans Licht/
 Und an die helle Son gar augenscheinlich bringen. 85
 Man denck und sehe selbst/ wie doch in allen Dingen
 Der kluge Herr den Witz und Klugheit lesset sehn.
 Waß man mit Wohlbedacht thut kan nicht übel gehn.
 Ein recht Welt-kluger Geist sieht waß noch nach soll kommen/
 Weiß waß vor war und ist/ so schafft Er rechtes Frommen 90
 Wen Er nicht fehlen kan. Diß that der Edle Mann
 Zu vor/ und noch itzund/ drumb geht ihm alles an
 Waß Er beginnen will. Es könte wohl der Nutzen
 Den Er der Stadt Stockholm gebracht/ gantz billich trutzen
 Mit allem so jemahls sich da verdient gemacht. 95
 Man sehe nur eins zu und gebe gute acht!
 Wie hoch Stockholm anitzt an Macht und Pracht gestiegen/
 Daß auch der Alten Ruhm mit recht vor Sie sich schmiegen
 Muß/ vor wars wohl vergnügt bey seiner Landes-Frucht/
 Korn/ Rocken/ Bier und Brod und was die Vihe-zucht 100
 Dem schnellen Land-man gab/ in Waldmar schlecht gekleidet/
 Das itzt kein Hand wercks man auch kaum ein Baur leidet.
 Sie lebten immer fort in jhrer Einfalt hin/

Und wusten nicht von Kunst/ von Handel noch Gewin.
 Wie itzt ein Kind fast weiß/ man seh' wie diese Zeiten 105
 Weit anders seyn den die: itzt trägt man von den Beuten
 Des Handels/ Seid und Samt/ Tafft/ Attlaß und viel mehr
 Unzehlig andre Zeug'?! Das giebt dem Käuffer Ehr;
 Dem Handelsman Gewin; man muß auch nicht vergessen/
 Was itzt der Handel bringt/ von frembder Frucht und Essen/ 110
 So ich nicht zehlen kan. Wie mancher schöner Wein/
 Frantz- Span- und Portugisch und viele von dem Rhein
 Wird zu uns hergeführt/ zum über grossen Nutzen
 Des Landes. Dis ernehrt/ jen's dient uns aus zu putzen/
 Doch gibt ein jedes Geld. Bedenckt daß Edle Saltz/ 115
 Daß durch die Schiffart komt/ und besser ist als Schmaltz.
 Was *China* schönes hat/ was in dem güldnen Lande
 Des Wusten Westen wächst/ und dort bey *Tagus* Strande
 Hervor komt/ was bey *Nijl* ist und in *Calicut*,
 Kömt durch den Handel hier und alles uns zu gut/ 120
 Und Unserm Vaterland. Dies haben viele Leute
 Vor diesem angestellt. Doch siehet man erst heute
 Den Handel recht in Flor/ wie er dem Lande nütz
 Ist/ drumb verdient gewis Herr *Lilien-Hoff* die Stütz
 Und Grundfest dieses Thuns; daß man jhn hoch verehere/ 125
 Und seinen hohen Ruhm mit Ruhm noch mehr vermehre.
 Er ist es billig werth. Wer diesen Man nicht liebt/
 Der liebt die Tugend nicht/ so jhm das Zeugnis giebt/
 Daß Er recht aufrecht ist/ und Edel von Gemüthe.
 Ob Er gleich sonst nicht von Edelem Geblüthe; 130
 Das rechte Tugend-Thun daß adelt diesen Man.
 Wo Recht und Tugend gilt steht Adel hinten an/
 So bloß vom Blute komt. Ein recht unedel Adel
 Ist/ der beflecket wird mit einem Laster-Tadel.
 Das ist Herr *Pötte* nicht: Drumb Ihm auch beygelegt 135
 Des Adels *Hel* und *Schild* / und was ein Edler trägt/
 Der Nahme *Lilien-Hoff* / weil Er gleich Lilien blühet
 Im schönen Garten/ wo man Tugend blühen siehet.
 So wird die Tugend recht mit Ehre wohl belohnt/

117–118 *dem güldnen Lande Des Wusten Westen* Mellan- och Sydamerika

118 *Tagus* floden Tajo eller Teio, i Spanien och Portugal

119 *Calicut* Calcutta

Da wo ein danckbahr Hertz bey Tugendhafften wohnt. 140
 Drumb hat das gantze Reich Ihn auch erkand vor Edel/
 So wol alß den der vor dem Feinde seinen Schädel/
 Und Haut/ und Guth/ und Blut wagt wie ein Krieges Held/
 Und solches offte thut nur umb das schnöde Geld.
 Es müsse Ewer Stam Herr L i l i e n h o f f stets grünen/ 145
 Und mit geehrtem Ruhm bis an die blaue Bühnen
 Der Sternen steigen auff! lebt viel und lange Jahr!
 GOtt lasse/ wenn man Euch wird legen auff die Bahr/
 Die junge Lilien im Lusthoff lieblich blühen/
 Und ohne alles End stets junge Lilien ziehen; 150
 Der Höchste segne Euch/ so wie Ihrs selbst begehrt.
 Ich weis was Ihr nur wünscht/ wird Euch gewiß gewehrt.

II

To
His most Illustrious Excellency
My Lord

CHARLES HOVVARD

Earle of Carlisle &c.
Ambassador Extraordinary
from
His Maiesty of Great Brittain
To
The Crowvn of Svveden
upon
His departure from Stokholm
Wishing a prosperous journie
vritten
by
Lars Johann Son S. H. a. s. v.
In the Year 1669. the 29. Day
of September.

Efter originaltrycket i UUB Palmsköld 397, påträffat av E. Noreen och återgivet i *Samlaren* 1934 (hos S efter Hbl som nr IX). Tryckfelet »gou», r 13, har rättats och ett parentestecken är tillagt i slutet av rad 73. »*In columes*» r 91 har sammanskrivits. Mängden av »vv» i stället för »w» och de kursiverade bokstäverna i partierna med antikva (här med rak respektive kursiv stil) beror troligen på att tryckaren inte hade tillräckligt med antikvatyper. De fyra avslutningsraderna är tryckta med mindre stil, förmodligen för att dikten skulle få plats på arket.

Ambassadören Howard hade kommit till Stockholm 10 april 1669 för att överlämna Strumpebandsorden till den trettonårige Karl XI.

Bokstäverna efter diktarens namn skall förmodligen utläsas S(cientiarum) H(umanarum) a(rtiumque) s(tudiosus) v(psaliensis) – Lucidor hade ju kommit till Stockholm från Uppsala under sommaren. I samtalet i diktens senare del talar Jupiter, gudafadern, latin som sig bör och havets härskare Neptunus engelska. Holländarna konkurrerade med engelsmännen om makten på havet – men här är den holländske guden bara en vind. Krigsguden Mars är svensk och solguden dubbleras i en italiensk och en fransk version. Mercurius, som talar tyska, var bland annat köpenskapens gud.

GREAT HOWARD *how skal i fulfill my will?*
Indeed it doth surpas may skil and qwill
Yet humble duety command's me to write
Thy praise, but unability maketh me quit.
That divine Maro if he had to Choose 5
Would sing Your Eulogie with higher Voice
Then he did sing of Great Anchises Son,
Minerv' and all the Muses skil is gone:
And faith! Apollo with all Eloquence
Can scarce describe Your glorious Excellence: 10
It most needs be no Man but Angels tongue
That would in words set forth a worthy song
Of you Great Hero Crown' of Englisch Lords
Whose mervelous Vertues farr Surpasse the words,
Of man vvhoo Could Set down Your Noblest Race 15
Would to Posterity be a Looking-glasse
And vvhoo Can duely write that high renown
You' have deservd restoring th' Englisch Krown?
What labours more then Hercules you have done
What Victories more then Cæsar you have won 20
Momus himself although he's ever wrong
Will yet admire th' Eloquence of your tongue
Your foes and Friends both abroad and at home
Whit force and wisdom You' know t' ower come
The Friend by force of witt and pleasant words 25
Your arm wil break the proudest Ennemies Swords
Mars and Apollo are in striving mad
Whose glorious Lawrels first shal croune your head
But (pray t' excuse me) I Swear by my Oath
Sir You are twice more worthy then them both. 30
Stood not Mars self astonishd vvhon he Sawv
How Your sword Could abolish wrongfull Law?
And how you' Could restore the Kingdoms Peace
Troubled by man of Cadmus Dragon race.
Become more constant since Carlisle came here 35

5 *divine Maro* Vergilius

34 *man of Cadmus Dragon race* Cadmos dödade en drake och sådde ut dess tänder; från dessa växte ett släkte av män som genast började strida med varandra — bilden syftar på Carlisles insatser vid restaurationen

*Must not Apollo mervel and self cry
 Who Knowvs our Harvest? vve Knevv nevermore
 Carlisle th' Ambasdor is more fit then I?
 Did not the barbarous Russes and their Czar
 Amazed stand when first Your brightful Star 40
 More clear then Phoebus on their Hemispheare
 And lik' Mars fiery Planet did appeare?
 The Cimbers too were rawisht all no less
 Which with a trambling language did confesse,
 This is Carlisle Broer lille so high befam'd 45
 Whose name but spoken al Virtues are nam'd.
 Sweden admireth thy very Divine Ghost
 And Vertuou's proud doeth of har fortune boast
 To have twice had (my Lord when the had you')
 That English Mars and English Venus toe 50
 VVhose Charming Beauty ecllipseth thausend suns
 VVith lite Cupide which doth fire the Guns
 Disspising darts; This Babe of Loue let's see
 Beeing a Child a wonderous Man to be:
 Jupiter hearing this went to be hid 55
 He feard of Him what he to Saturn did.
 J am no Prophet, but I telle t'is true
 Affter tuelue years the world shal see and you
 Houv His rare Virtues th' hole world vvil move
 All man vvil feare al Damsels vvil Him love, 60
 Such great a Treasure hath Sveden stil possesd
 Having Carlisle: alas h'is buta Guest!
 VVhen He first came O more then happy day
 But more unhappy novv he goes avvay!
 England is glad, Sveden begins to mourn 65
 For his departure, they for his return.
 Th' inconstant' fortune and all seasons vvere
 Become more constant since Carlisle Came here
 VVho knowvs our Harvest? vve Knevv newvermore
 Such plasant vveather any year before 70
 The fields, seas, vvoods, and all the beast vvere glad*

45 *Broer lille* cimbrerna (danskarna) får lägga till ett par ord på sitt eget språk

53 *Disspising darts* pilar var ju annars Amors/Cupidos vapen

56 *what he to Saturn did* Jupiter störtade sin far Saturnus från makten

*Now mourn they all the very Roks are sad:
 The Trees have (since Carlisle for England goes)
 Leaving the green, put on their mourning Cloths
 The Heaven self in this our northren Spheares 75
 For your departure vvil raine floods of teares
 But all the Gods Great Lord vvil frame Your vvil
 Mercury tould me this on Helicons Hil,
 VVhen Heavens Parliament vvas in good accords
 Then to all Gods did Jupiter speake those vvords. 80*

JUPITER.

*QVid multo rapidi miscentur murmure fluctus?
 Impete quid Cæco flamina sæva ruunt?
 Heus Neptune tuo fluctus compesce Tridente
 Æole præcipites carcere claude Nothos 85
 Non vagus est Vobis nunc deducendus Ulysses
 Non pius Æneas Numina vestra rogat
 En Cytherea Venus, Mavors & Cyprius Infans
 Creduntur Vestræ Numina chara fidei
 At vos, Vos reliqui Coelestia Numina Divi 90
 Incolumes socios concomitate Deos
 Illos ut par est omnes deducite salvos,
 Illos Angliacis reddite litoribus.*

NEPTUNUS.

*GREAT Jupiter j shal in nothing faile 95
 As soone my Lord CARLISLE put's up his sail
 Then I wil goe my self to cut the flods
 Before his skip with all my water Gods*

81–93 JUPITER: Varför dånar havets vågor så våldsamt? Varför stormar grymma vindar med blind kraft fram över havet? Hör hit, Neptunus, tygla vågorna med din treudd! Aeolus, stäng in de våldsamma vindarna i fängelsehålan! Nu är det inte en kringirrande Odysseus som ni skall ledsaga, inte någon from Aeneas som ber om er hjälp. Se, det är den cytheriska Venus, Mars och Amor som anförtros i er vård, älskade gudar. Och ni övriga gudar, himmelska makter, eskortera dessa med er förbundna gudomligheter så att de inte lider någon skada, följ dem, ni alla, som eder bör, och för dem välbehållna åter till Englands stränder.

*Castor and Pollux shal sit on the mast
 Til he al dangerous seas and weawes is past* 100
*And round about shal blowing Tritons rise
 Their trompets and Sirenes to sing his praise
 Not to bewich him like they did Ulys
 We know all that CARLISLE farr wiser is.
 Thus Your commands GREAT Jupiter we wil doe.* 105
We have no soveraing but Britans King next You.

ÆOLVS

*Ik heb wat u belieft al tyd to doen bemint
 Sou ik'er tegen staen? ik ben maer bloot een Wind.*

MARS. 110

EY höfws wår fåfeng Hielp om It'wil rätt besinna/
 Här är ju Oden sielff hwem håller honom foot
 Ock Frigga säg hwem tors full' giöra them emoot?
 Them Oden intet står kan Fröya öfwer winna.

APOLLO. 115

*VOrrei & voglio ben far comme bisognia
 Mandando fuora la mia grandissima ciarezza
 Et vera mente non sarebbe vergogna
 D'arrossire vedendo la triplice bellezza,
 De quelli SOLI terrestri: Ma ne sono sicuro* 120
Ch'il loro maggior lume fara il mio minore oscuro.

PHOEBUS.

*VOus estes bien heureux de porter sur vos ondes
 (Neptun mon cher Amy Vous estes bien heureux)
 La Vaillance & sagesse & la beauté du Monde* 125
Croyez moy qv'en ces trois, Voús portez tous les Dieux.

- 99 *Castor and Pollux shal sit on the mast* dessa båda gudar, dioskurerna, gav skeppen lycklig resa då de visade sig som dubbla lågor på masterna (St. Elmseldar)
 108–109 *Æolus har alltid lytt Jupiter och opponerar sig inte nu heller, han är ju bara en (holländsk) vind*
 116–121 *Apollo, solguden, lovar sända sin klaraste glans men rodnar av skam inför skönheten hos dessa tre jordiska solar*

MERCURIUS.

IHR Götter ich fliege
 Die tapferen Siege
 Durch klugsinnig rathen 130
 Und tapferen Thaten
 Von Howard erworben
 Bey tapferen Helden
 Ich wil Sie besingen
 Daß Echo soll klingen 135
 Der Nachwelt zu melden
 Auch wenn Er gestorben.

*THis Spoken they did all together Schout
 And with one Voice gladly cryd aloud,
 We wil conducte them, non of us shal faile
 Th' earth answears, long long live my Lord Carlisle.*

III

Detta är den Edle ok Lofl. *Magistraten* uthi Stock-
holm til Ny-Åhret 1671. uti en myckit konstig
Skrift *dedicerat* aff den dråpelige Skrijf-Mästa-
ren Johan Paul Hoffman.

I Stadzens Stoder I/ I Swea Städens Fäder/
För hwilke Orätt rädz ok Rättwijsan sig gläder/
Som skipen Lag ok Rätt/ som bygge Staden op/
Som främia Handlen med at Alt ha'er rätt sit Lop:
Til Eders Högwijsheet min Skyldigheet framräcker/ 5
(Om utaf högän Gunst I emot taga täcker
Hwad som mit Hierta gier) en lijten Ny-Åhrs-Gifft
På ringa Pergament/ en föga bättre Skriff/
Med Önskan af min Siäl/ then Högste wil bewahra
Ehr/ (som bewara oß) ifrån all Nöd ok Fahra/ 10
Han gifwe Hwar ok Een hwad som han mäst åtrår
Ok länge theras Lijf til många Nya-Åhr!!!

*NO*n Iliada in nuce, Viri Nobilissimi ac Consultissimi, non
Hecatomben, nec Monstrum ex Africâ, nec Aromata ex Asiâ,
nec ex Americâ Aurum porrigo: (Sæpe enim Deorum iram plus 15
salsa mola quam auratis cornibus ac floribus coronatus taurus

Efter Hbl; hos S nr XII. Lucidor kan antingen ha skrivit denna »konstiga», d.v.s. konstfulla, skrift för en annan person eller å egna vägnar: i det senare fallet är diktarnamnet en pseudonym som anspelar på författarens förhoppning om att magistraten skall ta hans vidsträckta språkkunskaper i bruk. Det latinska prosastycket, som prisar skrivandet som större och värdefullare än allt annat på jorden, sammanfattas väl av S som »en hymn till 'den dråpelige Skrijf-Mästarens' egen konst, utan vilken världen skulle återföras till den råa okunnighetens kaos.» R 13, *Iliada in nuce*, ett mycket stort verk alltså, som präntats så litet att det får plats i en nöt, förekommer ibland i den samtida litteraturen som en bild för ett underverk: det otroligt lilla kontrasteras sedan med det stora; de oxar som skrivmästaren inte heller offerar.

13–16 Till er, vittberömda och höglärda herrar, framräcker jag icke Iliaden i ett nötskal, ej offer av hundra oxar, ej heller ett monster från Afrika eller Asiens kryddor, icke guld från Amerika (ty ofta stillas ju gudarnas vrede mer av ett mjöloffer än av en tjur med guldbeslagna horn och bekransad av blommor),

demulcet) Sed Tabellam ad Aram Generosit: Vest: suspendo, Tabellam non sculptam, sed (quâ dexteritate dextera potuit) scriptam; Gratum hoc (quamvis indignum) Generosit: Vest: Munus futurum spero, si considerare placuerit, nil Literis seu Scriptura præstantius dari posse. Scriptura enim Acta, Pacta, Facta Altissimi nobis revelavit, Scriptura Memoriae Fulcrum, Virtutis Custos, Æternitatis Monumentum est, Scripturam si tollas omnem eruditionem auferes, & Orbem in primum inscitia suæ Chaos deturbabis. Si chartaceum offero Donum aut tenuem potius Membranam non Donum sed Donantis respicite animum, hancque quantulamcunque Strenam porrecta fronte accipite. Vivite felices, Vigete, Favete, Valete.

LEbet in Frieden/ Gesundheit und Freuden
 Sonder all Leiden 30
 Himmel gesegne Ihr klugsinnig Rahten
 Und Ihre Thaten
 Lasse Sie blühen in stetiger Blüthe
 Durch deine Güte
 Wende von Ihnen und Ihrem Geschlechte 35
 Was schaden möchte
 Lasse sie wachsen des Vaterland's Stützen
 Fromme zu schützen
 Ruchlose Schänder und Lärtrer zu straffen
 Biß sie entschlaffen 40
 Und vom Getümmel zum Himmel mit Freuden
 Selig verscheiden.

17–28 men jag hänger upp en tavla vid Edra vällärdheters altare. Bokstäverna är inte inhuggna utan präntade – så skickligt som jag kunnat. Jag är övertygad om att Edra vällärdheter kommer att uppskatta denna gåva, fastän den är otillräcklig, om Ni behagade betänka, att man inte kan få något mer värdefullt än bokstäver eller skrift. Ty skriften har för oss uppenbarat den Högstes gärningar, löften och verk; skriften är minnets hjälpare, dygdens väktare, ett minnesmärke för evigheten. Avskaffar man skriften, kommer all lärdom att försvinna och jorden att störtas ner i okunnighetens ursprungliga kaos. När jag framgår denna gåva av papyrus eller snarare av fint pergament, se inte till gåvan utan till givarens sinnelag, och mottag med välvilja denna nyårsskänk, hur liten den än må vara. Lev lyckliga, må ni ha hälsan, visa bevägenhet, farväl!

ANcora che io non sono Dovinator o Profeta
Ma riguardando con curioso zelo
L'Astro splendente del formoso Cielo 45
Col fulgenti raggi la formosa Stella
O piuttosto l'occhio del Mondo, la Pianeta
Di Febo, scintillante & bella
La quale regge l'Anno dando luce al Mondo
Et risplende senza secondo, 50
Mi pare che colla bocca divinatrice
Al orecchio veramente dice
 O Felice Stokholma O Felice
 O Felice Populo O Felice
Tanto ch'havrai quello Senato Illustrissimo 55
Sarai sempre Felice, Felicissimo
L'intendo, lo credo, & ancora lo bramo
Per che dell' alma honoro del cuore l'Amo.

NE dedaignez pas Messieurs le peu que j'amene
Mais prenez plustost à grè mes petites estrenes 60
 Quand on fait tout ce qu'on peut
 Sans en faire ce qu'on veut
 Personne n'en gronde
 Le vouloir contente les Dieux
 Si cela se fait aux Cieux 65
 Je l'espere au Monde.

GHy Edlen Magistraet,
Neemt aen van myne handen
Tot Nieuw-Jaers Offeranden
De Willen voor de Daet: 70
Men kan de groote Goden ook,
Maekt men g'lyck geen dierbaer Rook,
Door ootmoedig Smeken
Buygen en beveken.

IV

Lykönskande Klag-Rim

När

Hans Hög-Grefl: *Excell:⁹* Herr Rijks *Chanceliers*
 fordom Hof Predicant/
 Den Högärebörne/ Högaktad ok Höglärde Herrn

Herr BYRJE CARLBERG*Philosoph: Magister,*

Sig til sit Hem åt Wermeland ok Carlstad på Resan begaf
 I högste Hastigheet opsatte
 Af
 Hans williefärdigste Wän

LUCIDOR den Olyklige/Stockholm den II. *Jannar*. 1671.

SÅ wil min wäna Wän nu aldels från of reesa
 Ok lemna Stockholms Stad ei liten Blygd ok neesa
 För det han kunde ei behålla Eder kwar/
 Eer som af Lärdom/ Dygd ok Lefnad rosad war.
 De Högste af vårt Land ok Riksens störste Stoder/ 5
 Vår Unga Konung sielf/ jempt Hans ok Rijkens Moder
 (Vår Drottning menar iag) de hölle Eer rät kiär
 Ok hwar man önskad at I wille blifwa här.
 De Unge Adels-Män som Eer/ I dem/ förlåta
 De sörja Eder hårt/ fast det dem ei kan båta; 10

Efter Hbl, där dikten står först i »Anhang». Som hos S (nr XIII) har tryckfelet r 77, »skiödden», rättats. Den avslutande dikten i visform är satt i dubbelspalt.

Lyckönskingsdikten till Byrje Carlberg (1640–1683 el. 1684), präst och son till Karlstadsborgmästaren Johan Börjesson, skrevs då Carlberg lämnade Stockholm för att resa till sitt pastorat i Kristinehamn och sin fästmö Anna Gudmundsdotter Nordberg, som han gifte sig med i juli 1670.

Frur/ Jomfrur/ Kwinnor/ Mör/ ja Gummor/ Kierngar wist
 De sukka/ klaga sig ok gråta hwad de mist;
 Alt hwad som högt ok lågt/ de Gamla med de Unga
 Dem I med lärdom/ Straff/ förman- ok tröst-rijk Tunga
 Så tidt hugswalat ha/ de gi Eer tusen Rooß 15
 Ok weta först hwad de mist seen I drog sin Kooß/
 Jag siälf beklagar mig/ när mig i hugen rinner
 Eert snabba Nimme/ när allenast iag påminner
 I hwad för hastigheet ok mehr än stakkot Tijd
 Eert wettiga Förstånd igenom flitig Ijd 20
 De Britters Språk haer lärt/ så at det mig hårt kränker
 At sådan nyttig Man för Stokholm/ Sinnet lenker
 Til Lande/ ok wil der uti en liten Stad
 Förakta Hufud-Staen/ ok heller wara glad
 Med ringa Folk/ än här hoos höga Herrar lifwa; 25
 Män om iag sinnar rätt så mått iag Eer rätt gifwa
 At I fly mäst I kun ok ei mehr kommer när
 Det Rum/ hwar Fromheet ok Gudsfruktan biltog är.
 Lell giör I intet rätt/ I kunde med prädika
 Dem lära som I giort/ at de måst endlig wika 30
 Från Wahnan som är ond; Nu I är herifrå
 Lär onde blij som förr (Gud lät ei sanning spå)
 Dok tror iag utan twijk at himlen så behagar
 Ok at hans willia Eer alt efter willian lagar/
 Dy elliest kan iagh ei sij/ hwi I haten det 35
 Hwad Eder älskat haer/ ei weta rätt hwarmed
 Eer Stockholm giort emot/ I wor ju älsk ok ährat
 Af allom/ I har hafft hwad Hiertat Eert begiärat/
 I bodd uti *Palaz*, I fik Eer kräslig Maat
 Med Herrar öfwer bord/ åt' utur Sölfwer-Faat/ 40
 Eer brast ei någon Ting/ ey Böker/ skiöna Kläder/
 Ei Pengar; (som ei Eer men gierhug-buken gläder)
 Alt stog til Eder Tienst/ lell har I ei behag
 At blifwa ti Stokholm/ men gijr det alt god Dag
 Ok reeser på en Tid då kulit Nordan-Wäder 45
 Tråß Lapmud/ Warg ok Räf/ tråß Mård ok Looskins Kläder
 Kan kyla Hand ok Foot; Nu Luften yhr med Snö

Som kläder Jorden hwit at sörja siälf sin Dö/
 Ty alt är i sin Graf/ Tulpaner ok Narzisser/
 Lilli- Nelk- ok Rosor med dem mången Mö elß kyßer 50
 Är falnad/ wißnad bort/ ei bär nu något Trä/
 Ei paras någon Fogl/ ei löper något Fä/
 Ei leker någon Fisk/ alt är nu kalt ok kulit/
 Alt utan Frögd ok Lust/ alt trumpit illa wulit/
Neptunus hafwer siälf/ jämpt mången Flod ok Åå 55
 Ok alla Strömar ha nu dragit Harnisk på/
 Bäk/ Gytia/ Dy/ Moraß har Kiöld ok kalla Winter/
 Med Broar öfwer lagt/ som fasta lijk som Kliner
 Ei hörs i Skog ok Mark de glade Herdars Röst/
 En Kakelung ok Spijs är nu den bästa Tröst/ 60
 Likwäl så dra I bårt ok rädz slät intet Kiölden/
 Jag tror Eert friska Mod kan tiäna Eer för skiölden
 At dämpa hwad som Ond/ dok har jagh ei förståt
 Hwad Orsak I mått ha at byta Ond för Gott;
 Men hålt/ hwad är det der? hwem niuper mig i Öra? 65
 Mig tykkes at iag här en siungand Röst får höra.

DEn som älskas/ ok ei har
 Den han siälfwer kiär kan hålla/
 Tråß hwad smikker-orden trålla/
 Kan ei lāngi blifwa kwar 70
 Hwar som hon owilligt blifwer/
 Hwar ok en är såleds fatt/
 At hans Hierta stedze lifwer
 Der/ hwar som han haer sin Skatt.

Den som Eld har i sin Barm 75
 Höfwer ei at rädz för Kiölden/
Astrilds Blåß är god til skiölden
 At ei Frost kan giöra Harm;
 Den som brinner liusan låga

- 50 *Lilli- Nelk- ok Rosor* liljor, nejlikor och rosor
 54 *trumpit illa wulit* dystert och olustigt
 55 *Neptunus* havet
 56 *dragit Harnisk på* tagit på sig harnesk, d.v.s. istäcke
 65 *niuper* nyper
 77 *Astrilds Blåß* kärlekens bloss

- Ok har Hierta fult med Glö/ 80
 Kan sig friskt i Wintern wåga
 Ok förakta Ijß ok Snö.
- Dy må ingen undra på
 At Herr Carlberg från oß wijker/
 Ok så skynt åt Wermland fijker 85
 Hwad ok Wintern giära må?
 Dy fast Kroppen litet ryser/
 Är hans Hierta dok i brand/
 Hwilket ei hoos elden fryser
 Dy det är i Wermeland. 90
- Surrar ingen liufig Wäst
 Med et swalkand Sommar-Wäder/
 Fast igenom Rese-Kläder
 Wädret skär med Nordan-bläst
 Kan Ert hopp lell öfwerwinna/ 95
 Tänk hur lär den dag bli söt
 När I Eer lär (fast I brinna)
 Werma i Eer Kiärstas skiöt.
- Resen lyklig/ resen fort/
 Himlen Eder wäl bewahra 100
 För alt Ond ok alsköns fahra/
 Til I kommen til den Ort
 Hwar som Edert Hierta hwilar/
 Med et annat sammanfäst
 Genom gylne Kiärleks-Pilar 105
 Ok få hwad I önska mäst.
- Gudh wälsingn Eert Hione-lag/
 Edert Wisthuus/ edra Bullar/
 Gi Carlberg en hoop Karlkullar/
 Lät Eer lifwa mången Dag 110
 Til I blifwen trött' at lifwa
 Ok i Grafwen gå til Roo/
 Då will Gud Eer nådigt gifwa
 Himlen för et ewigt boo.

V

*Strena Votiva**In novi & felicitis Anni auspiciis**Ad**Sereniss. & Potentiss. Magni Britanniae Regis,**CAROLI II.**Ad**Sereniss.^m & Potentiss.^m Svec. Goth. Vand. Regem,**CAROLUM XI.**Legati Extraordinarij**Illustriss.^{mi} ac Generosiss.^{mi} Domini,**DN. HENRICI COVENTRII,**Die primo Anni 1672. pedes humillimè
deposita**Heliconis Arctoi Nomine**A**Jean Prillwitz, Art. & Mart. Stud.**Holmiae Typis Meurerianis An. M.DC.LXXI.*

Efter originaltrycket i UUB (fol.); hos S nr XXII. Titeln »Magni» skall troligen vara »Magnæ» och »dextra» r 35 »dextrâ». Denna nyårsdikt till den engelske ambassadören Henry Coventry, som hade kommit till Sverige hösten 1671, är skriven för den tyske studenten Jean Prillwitz, som var en av Lucidors bekanta och som hjälpte honom att lämna fram bröllopskriften II till Christoffer Gyllenstierna. I Hbl är Prillwitz' namn förkortat till »J. P.»

Nyårsgåva, med önskan om ett nytt och lyckligt år ödmjukt nedlagd nyårsdagen 1672, å det nordliga Helikons vägnar, vid fötterna på den vittberömde och högvälborne HERR HENRY COVENTRY, den upphöjde och stormäktige Konungen av Storbritannien, KARL II:s, extraordinarie sändebud till den upphöjde och stormäktige Sveriges, Götes och Vendes Konung, KARL XI. Av Jean Prillwitz, som studerar konst och krig.

Stockholm, Meurers tryckeri år 1671.

CYnthus aurato tetigit sua limina curru
Augustumque Capri sidus splendore revisit
Lassatos properans gelidâ restinguere in Urnâ
Cornipedes, melius renovatum ut peragat orbem
Mos est Aonidum (quem nulla redarguet aetas) 5
Tempore quò auricomus per bis tria signa cucurrit,
Jamque omnem illustrat repetito lumine Mundum
Notaque Zodiaci repetit vestigia sursum
Auspicio Nostrum feliciter inchoat Annum.
Mos est ut folijs Parnassi tempora cingant 10
Heroum quos Phoebus amat, quos Turba Dearum
Diligit, & toto queis pectore sedet Apollo.
Hinc hic hærenti Phoebus mihi vellicat aurem
Castalidumque chorus mihi visus talia farj.
Solane barbarico Borealis terra tacebit, 15
Ritu, nec nostris jussis morem geret illa?
Quis stupor ingentis Gentis dolor! occupat artus
Num gelifecta Dei, non servat in ossibus ignem
Aut nimis intensum frigus congeliat auram?
Dum è meliore Luto finxit Præcordia Titan. 20
Euge bonis avibus properes Heliconis Alumne
Arctoi, strenæque loco nunc necte coronas,
Cingito fronde comas, pia votaue porrige dextra

1–23 Apollo återkom till sitt land i sin gyllene vagn, och fyllde åter med sin glans Stenbockens vördnadsvärda stjärnbild. Han skyndade sig att svalka sina utmattade hästar i Vattumannens kalla krus, för att rusta sig för sin färd över en förnyad jord. Vid den tid, då den guldlöckige guden hade genomfarit sex stjärnbilder, och redan upplyser hela världen med ljus på nytt och följer sina välkända spår i Zodiacen, då han med goda förebud ger lycka åt vårt nya år – då brukade boiotierna (och aldrig kommer någon att invända mot den seden) med blad från Parnassen bekransa de hjältar som Phoibos älskar, som sånggudinnornas skara håller kär och i vilkas bröst Apollon oomtvistligen har sin hemvist.

När jag tänker på detta, nyper Phoibos mig i örat, och det tycks som om musernas skara talar: Är det bara Nordens inbyggare som skall stå tysta som barbarer? Skall inte de lyda våra befallningar? Ack, vad är det för tröghet som fyller det mäktiga folkets lemmar? Är det kanske så stelfruset att människorna inte bevarar en gnista av Apollon i sin kropp eller har den alltför starka kylan, då titanen formade deras starka bröst, frusit luften till is? Bravo! Skynda dig nu, du lärjunge av det nordiska Helikon, ty förebuden är gynnsamma, och knyt kransar som nyårsgåva. Sätt kransar av löv på huvudet, räck fram högra handen till fromma löften.

Sed cui? qui prudens secreta negotia tractat
Quæ tibi scire nefas; quem nuper Jupiter Anglus 25
Ad Gothicum misit quo firmet foedera Martem
Mercurio. Postquam solers per prata per hortos
Annosæ quercus ramos & brachia Olivæ,
Lauri cum Myrto frondes decerpere dextrâ
Mens erat & ingens florum mihi copia Cordj. 30
Abstine Calliope dixit, jam tempora dudum
Martia circumdat Laurus, Phoebeia Daphne,
Signa gerit illas certissima Martis & Artis,
Myrtea sarta dedit Cypris, Tritonia Olivæ.
Ne Tu sacrilegâ caveas contingere dextra 35
Quercum ter Magni Regis Caroli & Jovis arbos
Hâc ambo illustris coronabunt facta COVENTRJ,
Interea precibus supplex pia solvito vota,
Vivat jo! felix Anglorum Magnus Apollo;
Vivat! jo vivat ter felix Martia proles; 40
Vivat Mercurius! vivatque Coventrius Heros!
Castalidum dixit Chorus & respondit Olympus.

24–42 – Men till vem? – Till honom, som med klokhet sköter hemliga uppdrag, som du inte får veta något om, till Mercurius, som den engelske Jupiter nyligen sände till den gotiske Mars för att befästa förbundet.

Men när jag just, enligt konstens regler, tänkte skära grenar av åldrig ek, kvistar av olivträd och lövade grenar av lagerträd och myrten på ångar och i trädgårdar, och plocka en stor mängd blommor, sade Calliope:

Låt bli, hans huvud bekransas sedan länge av både Mars' lager och Apollos. Han bär dessa kransar som oomtvistliga vittnesbörd om krigiska stordåd och fredlig id. En myrtenkrans har han fått av Venus, av Minerva en olivkrans. Och du skall inte begå helgerån genom att röra eken, som är den trefaldigt store Kung Karls och Jupiters träd, ty med den skall dessa båda bekransa den lysande Coventry för hans bedrifter. Men infria Du under tiden dina löften ödmjukt bönfällande:

Må engelsmännens store Apollo leva lycklig, han leve! Må Mars' ättling leva trefaldigt lycklig, han leve, han leve! Leve Mercurius! Leve hjälten Coventry!

Så talade musernas skara och så svarade Olympen.

VI

Bind-Brev på *Margaretæ* Dag i *Julij* Månad.

1. O! osäll sälle Dag/ på den min Skyldigheet
Ok Willia öfwereens/ fast ingen dera weet
2. Hwar med min Ödmiuk-Plikt mig lösa skal at binna
Den mehr än skiöna Arm/ til den man ey kan finna
3. Rätt wärdigt Binde-Band/ dy Himmel/ Jord ok Sky 5
At ähra denna Dag sig sielfwa pryda ny;
4. See huru Himlen leer/ hur' Skyn gör liufligt Wäder/
Hur' Jordan legger aff the hwijta Winter-Kläder
5. Ok dra'er sin Blomster-Rock med tusend Färge-Slag
På sin för yngte Kropp/ at ähra denna Dag. 10
6. Allena Jag/ ach! ach! haer Skiäl til at beklaga
Mit hårda Skebnes Makt/ som Lyckan kan förtaga
7. At iag måst willia thet som iag ey giöra kan/
Jag swär wid Himlen sielfff at Willian god ok san
8. Men Krafften uthan Krafft/ dy Gull/ Sölff ädla Stenar/ 15
Kårl/ Päril ok *Diamant* (som Werlden kostbart menar)
9. Är owärd' Eer Swan-hwijt Snö-*Marmor*-skiöna Arm
At kyssa/ *Venus* sielfff/ (ok alt hward skiönt) til Harm
10. Haer Jordan aldrig seet et så skiönt Mester-Stycke
Aff Himlen ok Natur/ här är full Menskie-Tycke 20
11. Men Ängel-Fägring/ Ach! at iag ey något haer
Til offra/ som Ehr wärd/ uppå mit Hiert-Altar:
12. Dok wäl iag haer än Hopp at I min Jord-Gudinna/

Efter Hbl; hos S nr LXX. De båda alternativa namnen på r 28 står under varandra på två rader inom en gemensam parentes, och så gör också de båda alternativa inledningarna av verserna r 32–33. Ett bindbrev var en gåva på en födelse- eller (som här) en namnsdag: ursprungligen bands gåvan vid mottagarens arm, och den bundne hade sedan att lösa sig från bandet genom att exempelvis anordna en fest.

12 *Skebne* öde

16 *Kårl* korall; *Päril* pärlor

20 *här är full Menskie-Tycke* hon liknar visserligen en människa

- Som haer mit Hug ok Sinn ok Siälen kunnat winna/
 13. I lär' til Offer-Band ta Hierta mit emoot: 25
 I är' min Himmel-Jord/ min enda Lijfnadz-Root:
 14. Dy lär' I utan twijk mig icke thet förtänckia
 At iag på Eder Dag (*Margretha / Cathrina*) drister skänckia
 15. Mit Hierta/ I weet sielff at iag ey bättre haer/
 Wil I haa meer aff mig så lät mig blifwa Faer 30
 (Thet Bandet som iag geer/ blijr/ til mig Döden ta'er.)
 (Taen ynstigt hwad iag geer) til Döden samma ta'er.)
 (Förwahrer detta Band)

* * * *

Detsamma på *Cathrina* Dag i *November* Månad
 lämpad effter Åhrs-Tijden. 35

4. SKyn gråter med sit Regn ok mul'ge Dimbe-Wäder/
 Iföhrer sig i Sorg ok hwijte Winter-Kläder/
 5. Ok dra'er sin Blomster-Räck med tusend Färgor af
 För at han ingen Ting/ som Eder wärd war/ gaf;
 Så sörger/ Ach! ok iag ok haer Skiäl at etc. etc. 40

* * *

III. Graf-Skrifter

I

Der Welt-See-geendete
am
Himmel gelendete
Farth/

Ihr Königl. Mayst. und Dero Reiche Schweden
getreuen Mannes und Hochbetrauten *Ammirals*,
Des Hoch-Edlen/ Manfesten und Weltberühmten See-Helden

**Herrn H. RICHARD
KLERCK etc.**

Als
Der selbe den 3. des Christ-Monds im Jahr 1668. mit Hochansehnl.
Traurfolge aus *S. Jacob* nach *S. Clara* in sein Ruh-Ge-
mach begleitet worden

Entworffen
von
TRITONE Sturmmuth *Lieut.*

STOCKHOLM/ Gedruckt bey Sehl. Georg Hantschs Wittibe.

WEß Augen weißen Mund? (wer gleich das Hertz von Steinen)
Solt nicht ach! ächzen und Gall-bittre Thränen weinen?
Wen Er den Vnbestand der Welt und Menschen denkt
Der sonder Vnbestand die Menschen untersenkt

Efter originaltrycket i KB (fol.). Följande tryckfel har, som hos S (nr III), rättats i
enlighet med Hbl: r 2 »ächzen», r 15 »Das», r 49 »stauen», r 62 »schlegt», r 66 »Am»
och r 79 »des». Punkten i slutet av r 26 struken, liksom ett extra »er» efter »Plicht-
anker» r 79.

Richard Clerck (1604–1668), född i Skottland, blev kapten i svenska flottan 1628
och avancerade över holmkapten, holmmajor, major och holmamiral till viceamiral
1657, adlad 1648. »Lieut.», löjtnant, efter pseudonymen tyder på att Lucidor skrivit
dikten för en annan, kanske för den löjtnant Storm som gav honom banesåret på käl-
laren Fimmelstången.

Ins schwartze Grab. Ach Weh! sol man nicht billig klagen 5
 Und tieffes Schmertzten-Leid in solchem Falle tragen;
 Daß der wird nach der Grufft und in das Grab gerafft/
 Der seinem Vaterland viel Nutzen hat geschafft
 Durch seine tapfre Faust; der Swert und Feind verlachte;
 Der durch den Helden-Muth den Weg Ihn selber machte 10
 Zur Ehr und Ewigkeit dem Vaterland zur Nutz.
 Der oft dem stolzen Feind' mit Tapferkeit both Trutz
 Zu schützen Sich und auch das Land so Ihn erzogen.
 Wie ofte hat Er woll die wilden Wüsten Wogen
 Des Meeres durch geplügt/ und manches Feindes Schiff 15
 Beschossen und bestürmt/ ja gäntzlich in die tieff
Neptuno zu gesand. Sein scharffer Helden-Degen
 Hat vieler stolzen Muth im Blute durch den Segen
 Des Himmels gantz erseufft. Des *Eols* rauhe Kind
 Sturm/ Regen/ Ungestüm Süd-Ost-West-Norden-Wind 20
 Die bliesen Ihm sein Hertz zu recht Hertz-hafften Thaten
 Recht Helden-müthig auff/ es must Ihm woll gerathen
 Weil Er den tapfern Sin nicht wie ein Toller thut
 Scharff wetzte an Verstand. Er brauchte Raht und Muth
 Wie Helden recht gebührt. Die brausende Kartaunen/
 Granaten/ Kuhfüß/ Bley/ die kunten nicht erstaunen 25
 Den Helden der auch selbst dem starken *Mavors* glich:
 Dem *Hector* und *Achill* am hohen Muthe wich.
 Ja *Alexander* selbst der doch die Welt bezwungen
 Und gleich woll stand entzückt/ als auff Ihn kam gedrungen 30
 Der Wellen wilde Macht Er war wie gar verzagt
 Da dieser Held viel mehr als tausend mahl gewagt
 Sein Leben auff der Fluth/ das donnernde Gewitter
 Der Stük beliebt Ihm recht/ wen Balken/ Trümmer/ splitter/
 Vom Schiffe sprungen/ wen die Tau und Mast ging fort/ 35
 Wen Segel/ Taakel/ Man und alles über Bordt
 Floh' daß war seine Lust; doch hat die grimme Hand
 Des Todes Ihn erwürgt und hin ins Grab gesand.
 O mehr als grimmer Todt wie solt'stu nicht bedenken

17 *Neptuno* till Neptunus, havsguden

19 *Eol* vindguden

25 *Kartaunen* en slags stora kanoner

27 *Mavors* genitivform av Mars

Daß dieser Todes Fall viel Helden würde kränken? 40
 Es trauret Reich und Land/ die See/ und was noch liebt
 Die Tugend in der Welt. Wer wolte nicht betrübt
 Mit Seuffz und ächzend ach! itzt lassen Bäche fließen
 Und traurend heißes Naß von Wangen ab her gießen
 Die Faust und Feder start so diese Worte schreibt/ 45
 Die Tinte die erblast/ diß Angedenken treibt
 Mich selbst zur Traurigkeit/ doch wen mans recht besinnet
 So mus man dieses Naß daß aus den Augen rinnet
 Mit rechte staunen/ den es ist ein alt Geboth
 Von GOtt und der Natur; dem Leben folgt der Todt. 50
 Was Anfang hat hat End. Das Leben mus vergehen/
 Nichts steht als Vnbestand der bleibet fest bestehen
 In seinem Vnbestand. Die Rose/ Rauch und Wind
 Gleicht recht dem Leben/ den es blüht/ geht fort/ verschwindt.
 So bald der linde West der Jugend erstlich wehet 55
 Da geht es tapfer fort/ er bläset sanfft und blehet
 Die Segel völlig auff/ da geht man recht vor Winde
 Mit Top/ Mars/ Schonfar/ Fok/ Meysan und doppel Blinde
 Da folgt man dem Compas/ recht auff den halben Strich
 Im Meer der Vnschuld nach/ doch helt es offtt nicht Stich. 60
 Offtt trifft man Trieb-sand an/ doch wen der Oost sich hebet/
 Da schleget man nochs Bonnet an/ alsdan dan lebet
 Des Schiffmans Geist/ alsdan so gehts vor Winde fort.
 Da darff der Steürman nicht das Bag- noch Stüre-Bordt.
 Wie offte aber wird man von den Wollust-schönen 65
 An lokkend- lachend- reitz- und singenden *Sirenen*
 Der Welt und Wollust gantz versehret und verführt/
 Das man eh mans vermeint ein blindes Riff berührt.
 Wen den der trübe Süd beginnet auff zu blasen/
 Den pflegt er offters sehr mit scharffen Winden rasen/ 70
 Daß man Top/ Mars und Blinde Segel streichen mus
 Vnd fallen ob man gleich nicht wil *Neptun* zu Fuß.
 Komt den der strenge Nord da mus mans lassen gehen

58 *Top* toppsegel; *Mars* märsssegel; *Schonfar* storsegel; *Meysan* mesansegel; *doppel Blinde* två segel på blindan under bogsprötet

62 *Bonnet* bonnett, smalt segel fäst vid ett annat för att öka vindfånget

64 *nicht das Bag- noch Stüre-Bordt* varken babord eller styrbord

66 *Sirenen* farliga kvinnliga havsväsen som lockade sjömännen

Vor Wind und Wellen hin/ der kans Compas verdrehen
 Daß keiner selber weis wohin das Schiff recht leufft; 75
 Blitz/ Donner/ Hagel/ Sturm-Wind Regen überheufft
 Den Schiffer/ da da mus er alle Segel streichen/
 Da mus die Stärk und Kunst den wilden Wellen weichen;
 Plichtanker helt da nichts das Schiff steht auff der wip
 Vnd leufft eh mans vermeint hin auff des Todes Klip. 80
 So ist dis Leben auch: Der Jugend West verschwindet/
 Der Oost vergeht/ der West verweht/ der Nord der gründet
 Vnd senket in den Grund. Doch wol dem der die See
 Der Welt/ der schnöden Welt besegelt/ daß kein Weh
 Aus solcher Schiffart folgt/ wie dieser Edle Held 85
 Der nunmehr seelig lebt/ und diese See der Welt
 Hat doppelt durch und durch gesegelt und gefahren;
 Des gleichen nicht bey uns in viel und langen Jahren
 Im tapfern Goten Reich gesehn; den selbst gekröhnt
Neptun, der manchen Man und See-Held hat gehönt 90
 Sein Segel abzuthun. Nun kan sein Anker liegen
 Im Grund der Ewigkeit da Stürme nicht betriegen
 Da kan Er sonder Sorg und sonder Fürchten sein
 Wol dem der so wie Er wirfft Anker Himmel ein.

II

TRAUR-THRÄNEN

über
Das unverhoffte frühzeitige

Ableben/

Des Hoch-Edlen und Wohlgebohrnen HERRN

**Herr. CONRAD
FALKENBORG,**

Erbgesessen auff Börstorp und Trystorp/ etc.

Als der selbe

Den 8. des Christmonds im Jahr 1668. bey Hochansehnlichem Traur-
gefolge aus *S. Jacob* nach den Ritterholmen zu Seiner Ruh-
stelle begleitet wurde.

vergossen

von

LUCIDOR dem Mitleidenden.

STOCKHOLM,

Gedruckt/ durch Seel. Georg Hantschs Wittibe.

KLagt jhr klugen *Pierinnen*

Last die Sinnen

Auff ein Leid-Lied seyn bedacht;

Lasset Thränen-Flüsse fliessen/

Legt die süssen

Seiten hin zur Trauer-Nacht.

5

Efter originaltrycket i KB (fol.); hos S nr IV. Detta är första tillfällesdikten i vilken diktaren använder den pseudonym som han senare skulle bli känd under.

Conrad Falkenberg (1641–1668), son till riksrådet Conrad Falkenberg och Catharina Bonde, hade dött i England på sin utrikes studieresa.

2.

Lasset auch nicht seyn vergessen
 Leich-*Cypressen*
 Vor den grünen Lorber-Strauch
 Vmb die klugen Släff zu binden: 10
 Grabt in Rinden
 Klage-Reim nach altem Brauch.

3.

Lasset die verbundne Geigen
 Doch nicht schweigen
 Stimmet Leid und Lieder an: 15
 Winselt traurig Ach-Geächze/
 Seel-gelechze/
 Weil die Zunge lallen kan.

4.

Schaut die holden Huld-Göttinnen
 Lassen rinnen 20
 Ihren Thränen Perlen-Bach;
Pallas selber steht betrübet
 Weil Sie liebet
 Waß der Tugend folget nach.

5.

Des *Apollons* güldne-Leyer 25
 Hat nun Feyer/
 Weil Er seinen liebsten Sohn/
 Hertz und schmerzlichen betrauret
 Vnd betauert/
Fama wind't die Ehren-Kron. 30

6.

Mars der blutig grimme Krieger/
 Welt-besieger/

19 *Huld-Göttinen* de tre gracerna

22 *Pallas* Pallas Athena eller Minerva, visdomens gudinna

25 *Apollon* diktkonstens och sångens gud med lyran som attribut

30 *Fama* ryktets gudinna

Vnd der Götter gantze Schaar
 Stehn vor Traurigkeit bestürztet/
 Daß verkürtzet
 Dieses jungen Helden Jahr'. 35

7.

Was man billig schön kan nennen/
 Klug bekennen
 Vnd was rechtlich tapfer war/
Mavors Muth/ *Apollons* Sinnen; 40
 Hold-Göttinnen
 Eure Schön'/ liegt auff der Bahr.

8.

Diese sind mit Ihm verblichen
 Vnd entwichen.
 Hett' Ihn nicht die grimme Zeit 45
 Weggerafft/ könt man Ihn preißen/
 Billig heissen
 Spiegel der Vollkommenheit.

9.

Wie ein schneller FALK sich swinget
 Vnd hoch dringet 50
 Durch die Lufft mit schnellen Lauff/
 Also drungen seine Sinnen
 Vnd beginnen
 Immer Wolk- und Stern-warts auff.

10.

Wie ein grosser Berg fest stehet 55
 Wen gleich wehet
 Rauher Wind so stand sein Muth
 Stetig in den Tugend-schranken
 Sonder wanken
 Tugend war sein höchstes Guth. 60

40 *Mavors* genitiv av Mars

49, 55 *Falk* och *Berg* allusioner på den besjungnes namn

11.

Weinet heisse Thränen-Wellen/
 Perlen-Quellen/
 Weine wer das Vater Land
 Kindlich liebet/ weil die Stütze
 So Ihm nütze
 Können seyn auch ist entwand.

65

12.

Wen ich meine Sinnen lenke
 Vnd gedenke
 An den Himmel-klugen Geist/
 Mus ich ächz- und seuffzend klagen/
 Traurig sagen
 Daß die Tugend selten greist.

70

13.

Hett' der junge Held gelebet
 Würd gebebet
 Haben mancher stoltzer Feind;
 Er hett' können klüglich rathen
 Vnd mit Thaten
 Steuern mehr als mancher meint.

75

14.

Was dem Himmel zugehöret
 Wird bethöret
 Obs gleich Tugend auffgeamt;
 Drumb ist seine Seel gefahren
 Zu den klahren
 Sternen/ da sein Stam herstamt.

80

15.

Den der Himmel hats beliebt
 Er betrübet
 Vnd erfreuet wen Er will.
 Der hat aus dem Welt getümmel
 In den Himmel
 Ihn gebracht zur Seelen still.

85

90

Trost-Rede.

HEmmet Jammer-volle Seelen
 Eure herbe Zehren-Fluth:
 Last Euch keine Sorgen quälen:
 Denket daß das höchste Guth 95
 Da ist wo sein Himmels-Geist
 Von der Welt ist hingereist.

2.

Keine Kwaal/ noch Angst/ noch Sorgen
 Ist der Seelen da bewusst/
 Alle abend alle morgen 100
 Ist die Sorg unß/ jhm die Lust
 Neu; sein Seelig Himmels-Geist
 Weis nichts als was Freude heist.

3.

Ob zwar billig Euch betrübet
 Daß so bald Geschiklichkeit/ 105
 Die die Welt so innig liebet/
 In der Blüth' welkt vor der Zeit/
 Denkt der Himmel liebet meist
 Einen Edlen Himmels-Geist.

4.

Wolt jhr nicht dem Himmel gönnen 110
 Was die Erde nicht war werth;
 Der wird Euch auch trösten können
 Der Euch unversehrt versehrt.
 Der so diesen Himmels-Geist
 Nimt/ der heilet wen Er schmeist. 115

5.

Drumb so gebet Euch zu Frieden/
 Wischet Eure Thränen ab/
 Ist Er gleich von Euch geschieden
 Dekt jhn gleich ein finster Grab/
 Wird im Himmel doch sein Geist 120
 Mit dem Engel-Brod gespeist.

6.

Denket daß wir alle müssen
Diesen Weg des Todes gehn/
Vnd ein kaltes Sarg beküssen
Wo wir wollen Selig stehn
Bey dis jungen Helden Geist/
Wen der Himmel sterben heist.

125

III

Leich-CYPRESSEN

Auff das Grab
Der Hoch-Wohlgebohrnen FRAUEN

Fr. SOPHIA Christina Kruus/

Gebohrnen Freyherin: zu Gudheem/ Freyherin zu
gamble Carleby/ Fr. zu Orbyhuus/ Jorbis und Werpel.
Wie auch
Des Hoch-Wohlgebohrnen HERREN

Herrn: LARS Baner

Freyherrn zu gamble Carleby/ etc.
Ihr: Königl. May:tt und dero Reiche Schweden Hoch-
betrauten Mannes/ Rath- und Cammer-Raths/ etc.
Des Hoch-Wohlgebohrnen HERREN

H. GUSTAF CARLSON BANER

Freyh. zu gamble Carleby/ Herrn zu Orbyhuus und Werpel.
Vormahls Hertz geliebten numehro hochbeklagten
Gemahlin und Söhnleins

Als Selbigen den 10. *Decemb.* des 1668. Jahres mit Hoch-
vornehmer Leich-Begleitung aus *S. Nicolai* nach den Ritterhol-
men zu Dero Ruh-Kammer gefolget wurde.

Gestruet von
CELINO dem betrübten.

Efter Hbl; hos S, där den inledande dikten strofuppdelas, nr V. Ett tryckfel r 99, »sol.en» är rättat. Att 'Celinus der betrübte' påstår sig ha strött ut dikten beror på att det ju handlar om 'likcypresser'. Sista dikten skall föreställa två gravstenar över den unga modern och den nyfödde sonen.

Sophia Christina Kruus var dotter till kammarrådet Johan Jespersson Kruus och Catharina Oxenstierna och gifte sig 1662 med friherren Gustaf Carlsson Banér.

NImfen hie im Goten-Reich	
Himmels-schöne Erd-Göttinnen	
Lasset Eure Thränen rinnen	
Über dieser Frauen Leich/	
Feuchtet Eure Lilien-Wangen/	5
Last der Rosen Purpur-prangen	
Wexlen mit erstaunter Bläße	
Durch die Näße:	
So ein traurig Hertze giebt	
Über den den es geliebt.	10
Lasset schwartzen trauer-Floor	
Eure Stirn- und Sternen decken	
Andern Mitleid zu erwekken/	
Und der Lippen Rosen-Thor	
Nichts als Seuffzer/ Ach! und Klagen	15
Mit gebrochner Stimme sagen/	
Die doch auff' Rubinen Klippen	
Eurer Lippen	
Wenn der Seuffzer Sturm sich heufft	
Kläglich in der Kehl erseufft.	20
Streuet auff das güldne Haar	
Vor den Cyper-Sand nur Asche	
Daß sich keine ja nicht wasche	
Eh' sie auff der Leichen-Baar	
Durch den Guß der nassen Augen	25
Hat geopfert Thränen-Laugen	
Und die bitterm Traur-Cypressen:	
Legt in dessen	
Schmuck und Ziraths-Kleider ab	
Und betrachtet dieses Grab.	30
Dieses Grab daß Sie zur Ruh	
Und zur Wohnung ein wird nehmen	
Da sich Neid und Laster schämen/	
Stehen/ dörffen nicht hin zu/	
Weil die Keuschheit Zucht und Tugend	35

1 *NImfen* nymfer, d.v.s. kvinnor; *hie im Goten-Reich* här i Sverige

2 *Erd-Göttinnen* jordgudinnor, d.v.s. kvinnor

12 *Stirn- und Sternen* pannor och ögon

22 *Cyper-Sand* ett väldoftande puder av cypriskt rosenträ

So Sie von der zarten Jugend
 Biß hin in das Grab geleitet
 Noch begleitet.
 Denket was ein grosser Schatz
 Ruhet in so kleinem Platz. 40
 Ihre holde Freundlichkeit/
 Und der hellen Augen Funklen
 So die Sternen kunt vertunklen/
 Keusche Zucht so allezeit
 Andern wie ein Spiegel schiene 45
 Und in unverwelckter Grüne
 Blüh'te stets mit Tugend Blüte/
 Ihr Gemüthe
 Und das waß die Tugend schenkt
 Ist mit Ihr ins Grab gesenkt. 50
 Winselt/ ächzet ey! und ach!
 Schlagt die Brüste/ wind't die Hände
 Über ein so frühes Ende/
 Daß das hohe Sternen-Dach
 Von dem Traur-geheul erschalle 55
 Und der Erd-kreis wieder-halle;
 Traure wunder-schöne Jugend/
 Keusche Tugend
 Weine weil dein Ebenbild
 Itzt ein enges Sarg erfüllt. 60
 Ihr die nach Ihr noch verharr't
 Arme/ Kranke/ Wittwen/ Weisen/
 Die die milde Hand pflag speisen
 Klaget Euren Trost und Stütze
 So numehro liegt erstarrt/ 65
 Die Euch in der Kälte Hitze/
 Und wenn Hunger Euch pflag pressen/
 Gab zu essen;
 Die Euch schützte und in hut
 Hielt/ wie eine Mutter thut. 70
 Aber wie? wer wil dem Geist
 Der im Himmel angelendet
 Wo sich alle Welt-Kwaal endet/
 Da Ihn Götter-Manna speist/

Nicht die Seelen-Ruh vergönnen? In der Hoffnung daß wir können Mit der Zeit auch hin gelangen Umb zu prangen Mit der Engel-Schaar in Lust/ Frey von allem Sünden-Wust.	75 80
Hochgeerter HERR/ und Ihr Hertz- und Schmertz-betrübte Freunde Jaget Sorg und Kwaal als Feinde Weit von Eures Hertzens Thür: Ruhe sanfft in deiner Höle Tugend-Leib; die Himmels-Seele Lebet über Stern und Sonne In der Wonne Die noch nie kein Aug gesehen/ Da wir denken hin zu gehen.	85 90

Ehren-Denk-und Grab-Mahl.

Leser schau/ Leser traue/ Daß in dieser finstern Höle Grosse Gaben Sind vergraben. Waß? ein Leib der sondern Seele; Deucht dichs Wunder? wunder nicht/ Wen du hettest sollen sehen Diß erloschne Tugend-Licht Wehr es zweifels ohn geschehen Daß du wundrend hett'st gefraget Ja gesaget Stirbet den bey dieser Zeit Adel/ Tugend/ Redligkeit.	Leser mühe Dich/ und siehe Wer in dieses Grab gesenket. Ach! betaure Und betraure/ Daß der Todt auch Kinder krenket Kaum kaum hatt' die Welt gesehn Dieses Kindchen Stern-gleich funkeln Musts im Anfang untergehn Und sein schöner Schein vertunkeln. Aber wenn mans recht beachtet Wohl betrachtet Folget <i>Phosphor</i> auch gemach/ Seiner Abend-Sonne nach.	95 100 105
---	--	--

104 *Phosphor* Phosphoros, morgonstjärnan, som på himlen följer sin 'aftonsol', Hesperos, aftonstjärnan

IV

Grifft-Skrifft

Öfwer

Then Hög-Wällborne numehra Salige Frues

Fr. **MARGARETA**
BOYE,Fryherrinnes til Kuhme/ Fr. til Artziöö/ Fryberga
och Edhe/ &c.

Fördom

Kongl. Maytz. Sampt Sweriges Rijkes Rådth/ Krijgs-Rådhs och
Generals aff Infanteriet

Dhen Hög-Wällborne i Gudh Sahl. Herres

Hr. **ARFWED FÅRBVSZ**Frijherres til Kuhme/ Herres til Artziöö/ Frijberga och
Edhe/ &c.

Effterlemnade Frues

GRAAF

När Hennes Sahl. Lijk medh Kristwaanlige *Ceremonie* til sitt
Hwile-Rum beledsaget bleef

Oprettat

af

LAURINO den Sorgbundne.Stockholm/ Tryckt hoos Sahl. Georg Hanschs Efterlefwerska.
Anno 1668.

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr VI) rättas två tryckfel i enlighet med Hbl: r 24 »skal» och r 58 »verdirbt»; r 15 »*culcat*» är här rättat till »*calcat*». Laurinus blir på svenska Lars.

Margareta Boye (1604–1668) var dotter till översten Hans Boye och Anna Larsdotter Hordeel, på morssidan illegitim släkting till Johan III. Som änka efter översten Henrik Horn af Kanckas gifte hon om sig med generalen, senare krigsrådet, riksrådet och generalmajoren Arvid Forbus (d. 1665). Margareta var vitter och skrev andliga betraktelser. Änkedrottning Hedvig Eleonora sägs ha deltagit vid begravningen.

CUr properas? heu siste gradum, rogo siste Viator
Et lacrimis moestas mens pia sparge genas,
Quæris, quid tumbâ tegitur? de Pallade Manes
Et formosa Venus & Themis alma jacent
Sub lapide hoc uno de Corpore Triga Dearum 5
Quis dubitet dubitas? sufficit una tribus
Virgo Venus, Conjux Pallas, Themis inclyta tandem
Formâ, consilio justitiâque fuit,
Sustulit ah! mortis sævæ lacrimabile telum
Miraris, mortem surripuisse Deam? 10
Non moritur moriens vitam qui morte mutavit
Vivit & æternam (nescia mortis) agit
Vitam Matrona hæc non mortua, at ossa quiescunt
Mortua sub tumulo, mensque beata polo
Deridet mortem mens coelica sidera calcat 15
Et repetit Patriæ tecta beata poli
Si tantæ Falx illa Deæ non parcit avara
Mortis, te sequitur Mors cito Lector abi.

Tröst-Taal.

HEMmen edra salta Tårar/
 Sörg och Klagen medh Beskedh/
 GVdh kan hela then han sårar/
 Hwad han wil thet måste skeep/
 Tycken i medh skäl behöfwa/
 Söria? nei: Så plär Gudh pröfwa. 25
 The han älskar the han skiöter/
 Dock hans Fader-Hierte-lagh/

1–18 Varför skyndar du så? Ack, var snäll och stanna till, vägfarande. Fromma själ, låt tårar väta dina kinder! Du frågar vad gravstenen gömmer. Manerna efter Pallas, den sköna Venus och den hulda Themis ligger under denna sten, ett trespann av gudinnor i en kropp. Vem kan tvivla? Du tvivlar?

En enda räcker för tre. Som ung var hon skön som en Venus; som maka sedan vis som Pallas och slutligen rätträdig som Themis. Ack, en sorglig pil, sänd av den grymma döden, förde henne bort. Undrar du över att döden ryckt bort en gudinna?

Den är inte död som genom att dö bytte bort döden och vann livet. Hon lever och lever ett evigt liv (vet inte av döden). Denna kvinna är inte död: benen är döda och vilar i graven, medan den saliga själen från himlen driver gäck med döden, vandrar på himmelns stjärnor och återvänder hem till de saliga boningarna i sitt himmelska fädernesland.

Om dödens giriga skära inte skonar en sådana gudinna, så följer Döden också dig, läsare. Gå snabbt härifrån.

Fast om stundom Mootgång möter/
 Tröster lijkwäl Dagħ från Dagħ/
 Then som låter Himlen råda/ 30
 Höfwer ey at fruckta Wåda.

Kroppen hwijlar vthi Jorden/
 Siälen öfwer Himlens blå/
 Hwart wij effter Löfftes-Orden/
 Kristi tänk' at effter gå/ 35
 Sörngen altså medh beskeed/
 Hwad GVDh wil mått altijdh skeep.

ACH!

Wie?

Nimmer nie 40

Hett' mein Sinn geglaubt

Daß der Todt auch raubt

Die dem Himmel angehören

Die die Welt nicht kan bethören

Seht hie wie sein Grimm verlacht 45

K l u g e T u g e n d / A d e l / M a c h t /

Vnd waß mehr die Welt besitzt

Wenn es jhr am besten nützet.

Stehe still und schau

Leser diese Fraue 50

So hierunter ligt

Vnd durch jhren Todt gesigt!

War die Mutter weiser Jugend

Greiß an Alter/ Greiß an Tugend

Muste doch ins Grab hinein 55

Dencke was wir Menschen sein!

Sie ist zwar hin/ ach! ach! daß so die Tugend stirbet

Doch weiß man auch gewiß/ waß himmlisch ist verdirbet

Nie/ weder Noth noch Todt noch ichts bringt Vngefall

Wenn man den Noth- und Zwang- und bitterm Plage-Stall 60

Der Schnöden Welt verläst und durch den Todt das Leben

Erwirbet wenn mann stirbt und kan Hertz-willig geben

Den Zoll der Welt wie Sie: leb so wie sie gethan

So lebstu wohl und gehst jhr nach zur Sternen-Bahn.

V

MANIBUS
ÆTERNIS
MONIMENTUM

Et

PIGNUS AMORIS
SACRUM

VIRI

Quondam

PLURIMUM REVERENDI
D. JORDAN EDENII

*Theologiæ Doctoris atque in Academia Salanâ
Professoris Celeberrimi*

nunc

IN COELIS BEATI

&

PUDICITIA MAGNÆ CONJUGIS

Castitate majoris viduæ

Pietate Matronæ maximæ

Matris tristissimæ

MAGDALENÆ CAMOENÆ

Lectissimi Svarvißimi

FILIJ

SVENONIS J. EDENII

BEATISSIMI

Quod

*Cum 7 Julii postquam 13 Junii astra petens terræ
extremum dixerat vale. Vrnæ impositus est.*

Posuit

Potuit

Voluit

qui

qui

qui

Potuit

Voluit

Debuit

Debuit

L.I.S.S.H.A.S.V.

UPSALIÆ

*Excudit HENRICUS CURIO S. R. M. & Academiæ
Upsaliensis Bibliopola.*

*Qui properas? heus siste gradum Manesque saluta
 Et fragilem gemitu sortem, & mortalia luge
 Fata. Rogas saxum quem condat Amice? Puellum.
 Hunc Phoebus genuit sapiens, Aquilonis in oris,
 Et peperit, decimæ nomen sortita CAMOENÆ:
 Vt Nomen sic Omen habet: virtute coruscans.
 Cynthia ceu radiis stellas nitidissima nocte
 Vincit, ceu socios exstingvit Phosphorus ignes*

5

Efter originaltrycket i KB (kvarto). Som hos S (nr VII) rättas två ord i titeln i enlighet med Hbl, »ET» och »FILLI», och sätts punkt efter H i diktarinitialerna. Vidare samt rättas feltrycken r 25 »vocar», r 28 »Stulitiam» och r 40 »Tbeano». Gravskriften härstammar från 1668 eller 1669. Den står först bland gravskrifterna i Hbl – Andersin trodde alltså på 1668 – men S anser 1669 troligast och jag böjer mig för hans datering.

Den lille Sven Edenius var son till teologiprofessorn i Uppsala Jordan Edenius (1624–1666) och Magdalena Camoenia. Diktarens initialer skall troligen uttolkas L(ars) I(ohans) S(on) S(cientiarum) H(umanarum) A(rtiumque) S(tudiosus) och den sjukspråkiga skriften ligger alltså antingen i inledningen till eller i avslutningen av Luciders Uppsalavistelse.

De franska, italienska, engelska och tyska kortdikterna är av typen gravinskrifter. Den svenska dikten har en strofform som passar till samma psalmmelodi som första dikten i gravskriften över Falkenberg (II).

MINNESMÄRKE och KÄRLEKBEVIS helgat åt DE ODÖDLIGA MANERNA efter salig SVEN J. EDENIUS, utomordentlig och älskansvärd son till fordom HÖGVÄLLÄRDE HERR JORDAN EDENIUS, teologie doktor och berömd professor vid Uppsala Universitet, nu SALIG I HIMMELEN, och MAGDALENA CAMOENA, som hustru aktad för sin kyskhet, som änka än mer aktad för sin ärbärdhet, en förebild av kvinnlig fromhet, en djupt sörjande moder.

Detta minnesmärke reste han som kunde, kunde han som ville, ville han som borde, sedan nu salige Sven Edenius sagt ett sista farväl till jorden, stigit till stjärnorna den 13 juni och lagts i sin urna den 7 juli. Han som borde är L.I.S.S.H.A.S.V., Uppsala.

Tryckt av HENRIK CURIO, Kmt:s och Uppsala Universitets bokhandlare.

1–8 Varför hastar du så? Ack, stanna till och hälsa manerna, sörj och gråt över livets bräcklighet och människans öde.

Du frågar, min vän, vem som är begravd under stenen. En liten gosse. Han föddes av en Phoibos i visdom i Nordens nejder, hans mor hade namn av den tionde sånggudinnan. Namnet var ett förebud: hon strålade av dygd. Som den klara Diana om natten överglänsar stjärnorna med sitt sken,

5 CAMOENÆ sånggudinnorna kallades så, och dessutom är det en ordlek på moderns efternamn

Sic instar Castæ Castas micat illa Dianæ
Inter Matronas: His ille Parentibus ortus. 10
Parnassus natale solum est, ubi Sala susurro
Balbutit leni, se immiscens fluctibus alti
Moeleris, atque suis multiplicat illius undas.
Nunquam si formam spectes, formosior ullus,
Hac pulchræ pulchrum Veneris superabat Adonin, 15
Et Spurium Cypri falso quem credula fecit
Gens oculis cassum Numen dignumque merenda
Spurca quam quondam bobus dedit incola Cypri
In dignum cui hominis fument Altaria
Hic quantum coecam superat Lynx lumine talpam. 20
Ingenio, genio, dolor heu! non indole multis
Inferior; lunæ queis circum longior ætas
Tempora dispersos tinxit candore capillos,
Saturni siccum stupidi nigrore cerebrum
Hiscæ S e n e x semibus pueris Puer iste vocari 25
Dignus, non Annis Animo sed Nestora vicit
Ceu novus in cunis Alcides presserat angues
Stultitiam, & vitiorum indoctam matrem
Pigritiam. Magni Patris spes certa jubebat
Credere pressurum vestigia, dumque fefellit, 30
Non fallit properat cursu, sequiturque Parentem

9–31 som morgonstjärnan släcker ut de övriga himmelska ljusen, så glänsar hon, lik den kyska Diana, bland kyska kvinnor. Sådana var gossens föräldrar.

Han är född på den parnass, där Sala å stilla porlande blandar sig i den djupa Mälarens vågor och mångfaldigar dess vågor med sina. Skönare än han har ingen har någonsin varit; i skönhet överträffade han den sköna Venus' sköne Adonis (liksom hennes cypriske son med okänd fader, som ett godtroget folk med orätt gjorde till en blind gud, en blind gud värd den vindrägg, som Cyperns invånare förr gav till oxarna, men inte värd att människor ger honom altare och offer), ja lika mycket som lodjuret överträffar den blinda mullvaden i synskärpa. I förmåga, snille och karaktär – ack, vilken sorg är inte detta! – stod gossen inte efter dem vilkas tunna hår av tidens längd färgats grått vid tinningarna, vilkas förtorkade hjärna den fånigt stirrande Saturnus har förmörkat. Därför var han värd att kallas gammal bland gamla, ett barn bland barnen. Han överträffade Nestor, inte i ålder, men i visdom. Som en ny Herkules hade han redan i vaggan strypt ormarna: oförståndet och lättjan, alla lasters okunniga moder. Hans store fader hyste ett säkert hopp om att gossen skulle gå i hans fotspår, men han svek – nej, han sviker inte alls! Tvärtom skyndar han sig och följer sin far,

Hesperus occiduum Phoebum inque suo occidit ortu
Auricomum sidus latum, contingere metam:
Clarius ex atris quo surgat Phosphorus umbris.
Tristia cur ducis suspiria pectore moesto? 35
Nobile stemma nihil, nitidæ nil gratia formæ
Crudelis Mortæ ingenium nil spicula retardant.
Si bonus es, heu! plange probis non parcere Parcas!
At tremulis sacros ululatibus atque boatu
Manes Thebano prudens turbare caveto. 40
Crinibus haud opus est sparsis, nec tristia foedis
Signa genis addas infestis ungvibus! absint
Moenades! ite procul poscunt vos orgya Bacchi.
Si bonus es heu! plange probis non parcere Parcam
Purpureos spargens flores, violasque, rosasque, 45
Adde apium dextrâ, calathis da lillia plenis
Sit procul infelix bubo sit noctua tristis
Thura, crocos, & quicquid habent, incende, Sabæi
Atque immortales amarantibi necte coronas.
Svavibus & siccam perfunde liquoribus urnam. 50
& cineres lachrimis irrorata: murmure læto
Dic Foelix Fatum! Melior de Pulvere surget
Phoenix in cineres nunquam rediturus
Abito
Si veterum voto vis claudere, forte licebit: 55
S: T: T: L:

32–56 såsom aftonstjärnan följer den nedgående solen. Redan i sin uppgång sjunker den guldhåriga stjärnan, glad att nå sitt mål, för att åter kunna stiga från de svarta skuggorna och som morgonstjärna lysa med ett klarare sken.

Varför suckar du så tungt? Varför sörjer du så? Ädel börd, strålände skönhet, hög begåvning kan inte alls fördröja den grymma dödsgudinnans pilar.

Om du är god – ack! – be då att ödesgudinnorna inte skonar de rättskaffens! Var klok, akta dig för att störa de heliga manerna med skälvande klagorop och thebanska sorgetjut. Slit inte håret och vanställ inte kinderna med dystra rivmärken! Här finns ingen plats för menader! Försvinn långt bort! Ni vill ha bacchantisk yra.

Om du är god – ack! – be då att ödesgudinnan inte skonar de rättskaffens! Strö ut purpurblommor, både violer och rosor, tillfoga selleri med högra handen, skänk liljor ur fulla korgar! Fjärran vare alla olycksbådande ugglor! Bränn rökelse, krokus och allt som sabéerna har, bind odödliga kransar av amarant! Fukta den torra urnan med svalkande vatten, begjut askan med tårar! Viska glatt: Lyckliga öde! Ur askan skall en bättre Fenix uppstå för att aldrig mer återvända till den. Farväl! Vill du, som de gamle, sluta med en önskan, kan detta passa: 'S:T:T:L:' (förkortning av nästa mening)

*Sit Tibi Terra Levis sit in urna perpetuum Ver.
 Si malus es, mirare Probis non parcere Parcas,
 Vivus discere mori metuens, quoque vivere discas,
 Mortuus, á vivo hoc, quo sic quoque vivere possis. 60
 Sed si derides, Epicuri de grege porcus,
 I, fuge, curre cito sequitur pede pallida vindex
 Parca, & eris, nec eris quod hic est.*

*Bene vive
 Valebis. 65*

*A proche du tombeau avec
 Respect & crainte
 Cet enfant n'est pas mort
 & ne fait que dormir
 N'en doute pas Lecteur: La- 70
 Mort y n'est que faincte
 Les Graces & vertus peuvent
 ils bien mourir?*

*Nella questa piccola parte del Mondo é sepolto
 Il Piccolo mondo. Ma il Cielo ha il cielo raccolto 75
 Hear sleepth a litle Child, consider what I speake
 The earht sayth hy is dead, the heaven hy shal
 àWake.*

*Hier leit in't graff van aerd'. AERD.
 Maer leaser Hoor t'is seeker ende gewis 80
 Dese AERD' sal niet meer aerd' sien
 wan dese aerd' geen aerd' meer is.*

*Den WEISHEIT hat gezeugt
 Die TVGEND selbst geboren
 Der HIMMEL in der blütt zum 85
 Eigenthumb erkoren*

57–65 Må jorden vila lätt över dig, må en evig vår råda i din urna. Om du är ond, förvåna dig över att ödesgudinnorna inte skonar de rättskaffens. Medan du lever, lär dig att dö. Även du som är rädd, kan lära dig leva av honom som lever här, på det att även du må leva på samma sätt när du är död. Men om du hånlar som ett svin i Epikuros' hjord: gå, fly, spring! Den straffande ödesgudinnan följer dig snabbt på likbleka fötter. Du skall bli vad denne är och likväl icke.

Lev väl. Farväl.

Schläft hie im tunklen staub.
 Solt diß wol können sein?
 Die WEISHEIT/ TVGEND und
 Der HIMMEL selbst/ spricht Nein. 90

Swijklige Wärldens ounwijklige
 Öd'-Dödligheetz
 Sorg-Tröstande Liiksång.

1.

VSle Men'ske Barn betrakta
 Märck ok akta 95
 Hur' ostadigt Werlden står
 Wexel-skiffar fram-åt stryker
 Wijker
 Fijker
 Som Tihd/ Måln/ ok blåst förgår. 100

2.

Sool ok Månen/ alla Tusen'
 Himmels ljusten/
 Gånga neer ok åter op;
 Dag ok natten/
 Eld ok watten/ 105
 Gråt ok skratten/
 Haffwa stadigt wäxel lop.

3.

När som heeta Eelden sloknar
 Watnet tioknar
 Blifwa kohl ok kaller snöö. 110
 Snö blijr wäska/
 Kohlen bäska/

91 *Swijklige* svekfulla

92 *Öd'-Dödligheetz* förödelses- och dödlighets

110 *kohl ok kaller snöö* elden blir kol och vattnet kall snö

111 *wäska* vätska

112 *bäska* beska

- Aska/ Äska?
Hwad som födz ok ey måt döö?
- 4.
- Vsle Menske-Barn betrakta 115
Märk ok akta
Huru thet i Werlden gåår
Huru alt hwad nånsin födes/
Gödes/
Ödes. 120
Ingen ting beständigt står.
- 5.
- Diuren som på marcken springa
Lufft-fät kringa/
Fast the aff en fri natur
Måst' liikwäl för Dödsens fahra 125
Snara/
Wara/
Rädd's hund bössa Näät ok buur.
- 6.
- Fiskens graff (fast han kan flyta)
Är en gryta 130
Eller ok en större fisk
Stora the hwar liustror glimma/
Simma/
Rijmma/
Sällan om then fiskar/ frisk. 135
- 7.
- Höga Trän som himlen hoota
Fast the roota/
In til andra Werlden neer

113 *Aska/ Äska?* (kolen blir) aska – fråga

120 *Ödes* förödes

123 *Lufft-fät kringa* de snabba fåglarna

132–133 *Stora the hwar liustror glimma/ Simma* de stora (fiskar) som simmar där ljusterblossen glimmar

134–135 *Rijmma/ Sällan om then fiskar/ frisk* rymmer sällan om den som fiskar är uppmärksam

Fälla Höst-dagz effter raden/
 Bladen/ 140
 Staden/
 Seer det lijk som skogen seer.

8.

Trägåls Trän the bära frukter/
 Blomster lukter
 (Gräset växer/ wijsnar bort) 145
 Theras them infödde Maskar
 Fnaskar
 naskar
 In til trät ok blomstret tort.

9.

Koppar som hwar man kan röna/ 150
 Bli'wer Gröna
 Järnet fräter rosten röd.
 Gullet ok thes blancka Syster/
 Mister
 Glijster 155
 Sit/ see här är ok een död.

10.

Dyra steenar fast the håla
 Måste tåla
 Döden/ lijk som malm ok gull
 Steenar spricka aff hård winter 160
 Kliner
 Flinter
 Muur ok gråsteen blifwa mull.

11.

Tijden sielf som är förliden
 Är af tidhen 165
 Dräpt som är ok födslen fek

Men hwem är som suckand' klagar?
 Dagar!
 Jagar!
 En hwar an/ hwart ögnebleck! 170

12.
 Ögnbleck/ Ögnbleck/ dimma/ dimman
 Timma Timman
 Månen Månen åhret åhr
 10/ 50/ 100/ Tusend
 . . . 175
 . . .
 Til wåhr Ewigwarlig wåhr.

13.
 Alt är hwad som här kan finnas
 Ok besinnas
 Hwad som någon någnsin weet 180
 Obeståndigt: Mans Bedriffter
 Skriffter
 Griffter.
 Stadig är Ostadigheet.

14.
 Ty gör alla myckit illa 185
 The som willa
 Sörja thenna lillas Död
 Hwilkens Siäl ey sorg ey jemmer
 Klämmer
 Skämmer 190
 Ther han äter Engla bröd.

15.
 Lätt ey peerle tårar trinna
 Strömlikt rinna
 Hwem som mäd sin Guhd är nögd

175–176 prickarna skall tydligen ange än högre tal: i ett senare tryck, Lund 1675, är raderna utfyllda med »Tusend Tusend»

177 *wåhr Ewigwarlig wåhr* vår eviga vår (i himmelen)

	209
Han kan han wil som vårt mästa	195
Bästa	
Fästa	
Timlig sorg i Ewig frögd.	
16.	
Såta kropp soff söt ok stilla	
Såta lilla	200
Trifald-salig stora Siäl	
In til Gudh för E'er med gamman	
Samman	
.	
War sidst helsat Fahr sidst wäl.	205

VI

Martis und der Musen

TRAUR-KLAGE

Über den frühzeitigen Todes-Fall
Deß Erleuchten/ Hochwohlgebornen Graffen
und Herrn/

Herr **KARL FILIP**

WRANGEL/

Grafen zu Sölfwitzborg/ Freyherrn zu Lin-
desberg und Ludenhoff/ Herrn zu Skokloster/
Wrangelsborg/ Rostorp/ Spijker und
Ekebyhoff/ &c.

Alß derselbe den 14. ChristMonats-Tag Im Jahr
1670. mit herrlich- und hochansehnlichem Trauer-
gepränge zu seiner Ruh-Stätte beglei-
tet wurde

Auffgezeichnet von
Adelfino dem Klagenden.

Gedruckt Jm Jahr 1670.

Efter det av Arne Losman påträffade originaltrycket i Skokloster (hos S efter Hbl som nr XI). I detta mytologiska upptåg går Mars och tragedins sånggudinnan Melpomene till rätta med döds gudinnorna, parcerna.

Karl Filip Wrangel var son till fältherren Karl Gustav Wrangel och hade dött i maj 1668 i London, där han varit kavaljer hos svenska sändebudet. Skriften är gjord till gravsättningen i Skoklosters kyrka i december 1670.

DI Son/ daß Aug der Welt/ hatt' ihren Glantz verstekket/
 Und ihr Gold-stralend Kleid mit Wolcken-Floer verdekhet:
 Di Lufft war düster/ dick/ von Rauch/ Dunst/ Nebel/ Dampf/
 Ein Uhrstandt both vor sich dem andern an den Kampf/
 Es sah' gantz traurig auß/ di blauen Himmel-Bogen/ 5
 Di waren rund ümb her mit Trauer-Tuch bezogen/
 Alß in Saturnen-Farb der Götter gantze Schaar/
 Sich schweigend nider ließ auff Wolcken Paar bei paar.
 Der Große Jupiter ließ Perle-Regen fließen/
 Von Thränen/ nicht von Gold'/ und alle Götter stießen 10
 Gar heiße Seuftzer auß/ nur Mars und Febe nicht/
 Di forderten mit Zorn die Parzen vor Gericht.

MARS.

DONner/ Blitz/ Dampf/ Hagel/ Sloßen/
 Di du öfters auß geschossen; 15
 Haben Mich noch nie erschrekt
 So/ alß da Ich nun muß sehen/
 Deiner Parzen Sensen-mähen
 So MICH auf di Bare strekt.

2.

MICH/ in dem sie deßen Sohne/ 20
 DEM ICH längst di Helden-Krone/
 Durch di Klugheit überreicht;
 Hat das Leben abgekürtzet/
 Und ins stille Grab gestürtzet.
 Schau! wie ligt er gantz erbleicht. 25

3.

Wenn mein Hertz nicht war von Steinen/
 Wolt Ich Blut vor Tränen weinen/

7 *Saturnen-Farb* blyfärg

11 *Febe* Foibos Apollon, diktkonstens gud: man kunde vänta sig att han skulle ta ordet efter Mars, men diktkonstens talan förs i stället av Melpomene, tragedins sånggudinna

19 *MICH* genom att döda Karl Filip har dödsgudinnorna också dödat Mars själ

Umb diß Großen Heldens Kind/
 So im engen Sarge liget;
 Weil ER Ost auß Nord bekrieger/
 Süd und West IHM Kränze wind't. 30

4.

Wrangel ist Er nach dem Nahmen/
 Von der Scyten Helden-Samen.
 Wen der Junge Held gelebt/
 Hätt' vor disem Peleus-Sohne/
 Und vor seiner Dafne Krone/
 Auch di andre Welt gebebt. 35

5.

Ist/ Er Herscher aller Himmel/
 Auß dem großem Welt-getümmel
 Hingeraffet von der Erd:
 Glaub Ich daß es ist geschehen/
 Weil der Himmel wolte sehen
 DEN/ di Erde nicht war werth. 40

6.

Aber wenn mein Trauer-Nebel/
 Mir vergünte meinen Sebel/
 Wolt ich alle Todes-Netz/
 Ja! Atropen grimme Klauen/
 Sampt der Schäre Selbst zerhauen/
 Womit Sie diß Blut verletzt. 45

Mars wehre noch vilmehr im Eifer auß gebrochen/
 Und mit der Faust villeicht sein glaubend Recht gerochen/
 Wen nicht das ächtzend ach der Musen Ihn verstört;
 Di nach vijl schluchtzen auch baldt wurden angehört.
 Di Klio war bestürztzt/ Uranie deßgleichen;
 Und der Thalien wolt Melpomene nicht weichen/
 Sie trat mit schwachem Tritt gantz traurig frey hervor/
 Bath ümb ein gnädig- streng- und rechtes Richter-Ohr. 50
 55

Melpomene.

Himmel sol den nu ein drey
 Mehr alß drey gedreite können? 60
 Wiltu denn der Parzen Rey/
 Über Unß gewalt vergönnen/
 Die von keiner Klugheit wissen?
 (Nur daß alle folgen müssen.)
 Sol denn Tugend und Gestalt 65
 Nicht auff Erden werden alt?

2.

Sind wir nicht di ALLES seyn?
 Di Wir von der ersten Jugend/
 (Nicht mit gleiß und falschem Schein)
 Biß hin zu der greisen Tugend 70
 Führen/ di uns folgen wollen?
 Wir gebieten waß Sie sollen.
 Soll denn der Uns folget nach/
 Trincken auß des Stygis Bach?

3.

Sol der dummen Parzen Schär/ 75
 Einen Draat/ den Wir gespunnen/
 Und mit höchstem fleiß bißher
 Angenätzt/ auß Pegas Brunnen/
 Vor der rechten Zeit entgäntzen?
 Und im frühen Blumen-Lentzen 80
 Welckend machen gar und gantz/
 Unsre schönste Tugend-Pflantz.

4.

Denk und traure Mitternacht/
 Wenn di Klugheit nicht wil gelten/
 Di auß Menschen Menschen macht/ 85
 Weil sie oft bey Menschen selten.
 Himmel! diese Erdreichs-Stutze/
 (Di dem Himmel zwar war nütze/)
 Hette Vater-gleich den Fall
 Können helffen über all. 90

5.

Muß es Himmel dan geschehn
 Daß der Parzen Macht soll rauben?
 Kan kein Göttlichs Blut entgehn
 Und (wi alle Welt muß glauben/
 Waß an Stand unß überwindet/ 95
 An verstand mehr Grundt ergründet/
 Alß wir Selbst? so wird gar baldt
 Unsre Göttligkeit auch alt.

6.

Sih O Himmel! wi di Ruh
 Deß Parnaßi wird gestöret; 100
 Weil sich Atropos empöret/
 Und in einem Augen-nu
 Unsers Feben Kind verletzet.
 Ob zwar Götter gleich gesetzt/
 Da wir doch in Ihm allein/ 105
 Alle Neun gestorben seyn.

Di Parzen traten drauf mit leisen Schritten/ fort
 Zur gantzen Götter Schaar/ di lezte führt daß Wort.

Atropos.

O! Selig der di Welt 110
 Verläst/ mit ihren Sachen/
 Di billig zu verlachen:
 Wo nichts di Farbe hält/
 Da alles ist gesminket/
 Bald steiget/ neiget/ sinket/ 115
 Und gar zu Grunde fält.

2.

Drümb ist diß Helden-Blut
 Auch von der Erd gerissen/
 Umb JESu dich zu küssen/
 Dich alß sein höchstes Guth/ 120

Und (trotz dem Hellen Rachen/
Dem Vater Platz zu machen
Wo Hercul noch hält Hut.

3.

Du Himmel-Herscher weist/
Daß alles deinen Willen 125
Zur völle muß erfüllen.
Dein göttlich Allmachts-Geist
Rufft/ wem Er will/ zum Grabe/
(Trotz Macht und großer Haabe)
Ja di du liebest meist. 130

Der Himmel klarte sich di düstren Nebel schwunden/
Di Sonne schijn wi vor/ nach dem di schwarzen Stunden
Der Traurigkeit entwischt: di Götter rieffen frey
Mit Himlischem Gethön/ Ein wünschend Lust-Geschrey.

Chorus. 135

RUhe! ruh' selig! O Selige Seele!
Sonder zu ruhen in finsterer Höle.

*

Lebe *Carl Gustav* Held Nordischer Helden!
Biß man von andern *Carl Gustav* wird melden.

VII

Oundwijklige
Dödens Öde

Till
Dygd-Död ock Äre-Minne
Wihd then
Högädle ock Wälborne Jongfru
Jongfru/

ELISABETHA
JULIANA STRIJK

Fördom
till
Skogs Ekeby/ Norby/ Grimsta ock Elgelungra
Nu
Höhgsalig i Himmelrijke
Sorgfulle dok högst-prydelige Jord ock Hem-färd/
Som skedde den 30. Julij 1671.
willigst framstält

Aff
TEOPHILANDER
then
Döödlige ock Odödlige.

HIjt Jordemaskar hijt! här kunn' I rättligh lära/
Hur' fåfängt all ting är/ gods/ högheet/ fågring/ ähra:
I som falsk-lysand' Skijn/ som sminkte Lykans Prakt
Ok hwad som Dårars Huhg plä kittla/ haa i akt.

Efter originaltrycket i KB (fol.); hos S nr XV. Tryckfelet »Are-Minne» i titeln rättat, dessutom är »togs» supplerat för tryckets »tågs» r 64. Theophilander betyder 'den som älskar Gud': en sådan är både dödlig (på jorden) och odödlig (i himlen). Den strofiska dikten är satt i dubbelspalt.

Elisabetha Juliana Strijk var född i slutet av 1640-talet, dotter till landshövdingen Johan Strijk och Brita Larsdotter Skytte. Lucidor skrev 1672 en bröllopskrift till den dödas bror Gothard Strijk (nr XV).

- Hijt säger jahg hijt! hijt! granskåden dhenna Båren 5
 Ock thenna skönheets Rooß i bästa vngdoms Wåhren
 Aff dödens kalla Nord ifrån sin ädla Stamm/
 Affrijfwijn/ nederlagd; kom kommen träden fram.
 I som Ehrt fåfångt hopp medh dårlig Wällust spijsen/
 Ock mäd olustig Lust the glade sorger lijsen/ 10
 Til Högheet Prål ock makt igenom Eld ock Siö
 Medh fahra fijken/ ock ey tänken til at dö!
 Betänken eder rätt! kan någon något finna
 Kan någon genom Konst ock Sinn-rijkheet vpspinna
 Hwad stadigt här kan stå moot Tijdernas förtreet 15
 (Förvthan then som fød's hwar dagh) O stadigheet?
 Som ständer i sitt fall/ som wäxer när hoon ödes/
 Som är när hoon ey är/ som när hoon affdör födes
 Hwad är så wäl sam-fäst aff Ödes Demant Band/
 Som ikki gnag's i tu aff Tijdens skarpa Tand? 20
 Als intet. Hwar är nu the Wärd-berömde Steenar
 Som låg' i Babels Muur? hwar är thet Wården meenar
 Aff meer än maaklös Konst opbygde Aff-gudz huus
Dianæ? finnes wäl ännu thes mull ok gruus?
 Swärd/ Tijden/ Eld ok Glöd igenom grymma händer 25
 Har långsen thet förtährt iempt Then som wil blij känder
 Hwar är nu *Rhodis* Reeß? hwar then som sägges/ aff
Mausoli stälte Griff! begrafwen i sijn Graaff.
 Hwar *Pharos* höga Torn? hwar fleere Vnderwärken
 Hwem wijser them nu fram? Ah! usle Mennskior märken 30
 Hwad Tusend åhr bygg op få tijmar rijfwa neer/
 Ok finnes sedan knapt knapt sielfwa Rummet meer.
 Så kan hwad Lijflööst ey sin wissa Död vndwijka/
 Hwi wil hwad Lijfwet haer för honom vndanfijka
 Een Hiort hur' snell han är vndlopp ey nå'nsin än/ 35
 Then Tårr-wijg-skanklad-Död tog honom ju igän/
 Fast *Alexanders* Band för Skytten honom fridde.

21–30 Här nämns fem av antikens sju underverk: Babels torn, Dianatemplet i Efesos, kolossen på Rhodos, Mausoléet i Halikarnassos och fyrtornet Pharos utanför Alexandria

26 *Then som wil blij känder* Herostratos som brände ner Dianatemplet

37 *Fast Alexanders Band för Skytten honom fridde* enligt Plinius d.y. lär Alexander har bundit guldkedjor om halsarna på några hjortar, som sedan inte fick skjutas, för att man skulle se hur gamla de kunde bli

Een spå-wijß Kråka som een owijß Trullkarl tydde
 Aff ruttna Pijleträt kund döden ey vndfly
 Långstlijfwde *Phoenix* sielff är (om han är) ey frij. 40
 Hwad wil tu Jordeklimp som är så fråk ock kækker
 Tu Mullsäk/ Maske-maat/ hwis ålder intet rækker
 Til tina Fädgars åhr tå intet tänka på
 At tu thet lilla Alt/ som Alt ok måst förgå.
 Tit Lijff kan ingin ting från mörka grafwen frälsa 45
 Ok gie som somme tro (men fåfängt) Ewig hälsa.
 Ey någon *Panace, Theriac, och Mithridat/*
L'or-vie-estant ok all Apthekens Hälso-maat/
 Ey något drik-lijkt Gull/ som ålst så högt berömmes/
 Ey *Trismegisti* Steen (hwar om skjñ-wijß-lijkt dömmes 50
 Aff mången klook-lijk Took) then aldrig annat war
 än såsom *Giges* Steen then han i Ringen bar;
 Osynlig meenar jag. Tu måste hädan skillia/
 Ok wäxla Lijff i död/ mäd eller moot tin Willia/
 Ah! at tu ey förstår at tu för Sårg ok Kijff 55
 Får Glädie/ Frijd ok Roo/ ok genom Döden Lijff!
 Fast Kroppen multnar bårt ok råtnar vthi Jorden/
 Til Stofft/ til Aska/ Mull: hwar aff tu först är worden/
 Måst tu ju bli igän/ hur' längi thet ok blier/
 Hur längi tu thet räds/ hur längi tu thet skyr; 60
 Lätt fylla all tin Kropp full medh *asphaltens* Kåda/

38–39 *Een spå-wijß Kråka som een owijß Trullkarl tydde Aff ruttna Pijleträt* syftar på en episod i Vergilius' *Bucolica*, där en herde varnades av en kråka i ett ihåligt träd och kunde rädda sig från soldater som var efter honom – men detta hjälpte honom alltså inte i längden

40 *Långstlijfwde Phoenix sielff* själv den långlivade fågel Fenix

43 *Fädgar* fäder

47 *Panace Theriac, och Mithridat* tre universalläkemedel, som skulle hjälpa mot alla sjukdomar

48 *L'or-vie-estant* orvietan, av den italienska staden Orvieto: även detta ett universalläkemedel

49 *drik-lijkt Gull* guld löst i vätska, dracks för att man skulle få långt liv

50 *Trismegisti Steen* de vises eller Hermes Trismegistos' sten, som alkemisterna försökte framställa

52 *Giges Steen* den lydiske herden Giges sades ha funnit en sten som kunde göra honom osynlig

61 *asphaltens Kåda* jordbeck som användes vid balsamering

Medh Balsam/ Myrrho/ Nard/ ock *Aloë*; lät båda
 Intil Molukske Öör för dyra *Specerij*,
 Hwad wijd *Sarumbun* togs giör ey för rotnan frij;
 Betrakta hwad *Mumi*' är then *Ægypten* sänder/ 65
 Vthur sin heeta Sand/ til våra kalla Länder?
 Som Tusend åhr har dölg't/ seen the först dödde aff/
 Lell får the titt hoos oß på nytt een lifwand graaff.
 Betänck förthen skuld wäl at the Fåfängligheeter
 Mäd hwilke Satan oß til Dödens glömsko reeter 70
 är' In t ä/ såsom Alt: Een Krona ok Rijkz Staaff/
 Een Plog ok Heerdekiäp/ jämlijkes i een graaff.
 Om tu nu lyda wilt ok rättlig öfwer sinna
 Wijdh thenne Jungfruns Lijk/ lär tu all sanning finna.
 Om Stånd/ Förstånd ok Dygd hwar om Hoon sig bemödt/ 75
 Had' hulpit/ hade wist then ädla Kropp ey dödt.
 Hon war aff Adlig Ätt/ ok kund med uhr-minns Ahner
 Sin Släkt-längd pröfwa/ the/ så wäl hoos *Martis* Fahner
 I Storm aff Kruut ok Lood sin Adel ha förwärf't/
 Som genom *Pallas* Känst sin dubbel-Adel ärf't/ 80
 Så war Hoon vthaff Stånd. Förståndet at beskrifwa
 är jahg förswaag/ thet lär igenom Frägd en lifwa/
 Ok teknas i thet blå-bestiernte Himmel taak
 Som Äwigheetens Book/ ty ey är Menskelig saak
 Ok mycke mindre mitt owets krafft at omdömma 85
 Så Engel-lijkt Förstånd/ alt hwad jahg kan berömma
 är/ at then ädla Siäl ett Effterdömm' aff Blygd
 Ok reena Kyskheet war/ ett Mönster aff all Dygd.
 Ah! sukke hwem som ey har något Willdiurs Sinne
 Ok bygg' ett Altar vp til Dygdens ähre-mine 90
 Vthi sitt Hierta/ seen så fäll på thenna Båhr

62 *Nard/ ok Aloë* nardus och aloë; lät båda lät buda

63 *dyra Specerij* dyra kryddor

64 *Sarumbun* en sammandragning av namnen på några öar bland Moluckerna:
 Ceram (Buru och) Amboina, eller syftande på Seremban på Malackahalvön: på
 båda ställena hämtade man kryddor

65–68 de egyptiska mumierna användes i farmakopen i form av mumiepulver, som
 skulle ge långt liv: när de sväljs får de alltså »på nytt een lifwand graaff»

70 *Dödens glömsko* glömska av döden

78 *Martis* Fahner (krigsuden) Mars' fanor

80 *Pallas Känst* vetenskapen

Til Offer om ey mehr dok een hiert-drypand' tåhr.
 Tänk/ öfwer-tänk/ betänk the ögon som så tåkka/
 Mäd sitt kysk-klara Skijn kund' *Venus*Stiernan släkka/
 Ok troösa Solen siälf/ är vthan något Lius 95
 Ok liggia vthan Skijn i Dödens mörka huus.
 The Öron them så kiärt Guds hellga Ord at höra/
 är hörsel-löös'/ och wett' ey hwad nu maskar göra/
 The Läppar aff Corall/ aff Roser och Rubin
 är döö-blåt öfwer klädd' ok hafwa mist sitt Skijn. 100
 Then snabba hand som för medh *Pallas* kunde kämpa
 Ok i hand-kånstig wärk *Arachnens* klookheet dämpa
 är stältnad lijk som Steen/ lijk *Marmor*, ok Kristall/
 För mehr än *Marmor* huijt nu meer än *Marmor* kall.
 The fötter som så wijgt then trånga dygd-stijg trådde/ 105
 Ok genom olyks-Törn ok Tistel Cronan nådde/
 Nu the i Döden ey mehr någon Krafft förmå/
 Måst til sitt hwijlorum medh andras Fötter gå.
 Men tu lyk-sälle Siäl som medh the hellga Föttren
 Neertrampat Fåfångheet/ all wärldzlig odygdz röttren 110
 Tu frögdas i Gudz frögd/ tin kysk-dygd-ädla Kropp
 Såff' saligt-säll i Roo til Gudh then reser op.

1.

Menniskia tänck hwem tu äst
 INTÄ/ ok een blotter gäst/
 Är thet tå ey under 115
 At tu wilt så fåfångt troo
 Thet tu äwigt här kan boo/
 Som döör alla stunder?

2.

Haar tu för titt ögne-måhl
 Högheet/ makt ok swijkfult pråhl 120
 Tänk at ALT är INTÄ.
 Förty Döden som tig taer/

102 *Arachnens klookheet* Arachne förvandlades, på grund av sin skicklighet i vävkonsten, av den avundsjuke Pallas Athena till en spindel

Ok tok tin Fahr-F F F F F F
 Far-fahrs-Fahr

Gillar inte mynte. 125

3.

När tin Lycka glad-lynd leer/
 Ok sihg tihg mäst wänlig teer/
 När hoon smikrar/ smeker/

Stemmer hoon vppå tihg Säll
 Ty tu äst then lätta Bäll 130
 Hwarmed Lyckan leeker.

4

Lijfw förthenskull som tihg bör/
 Döö i Lifwet/ för'n tu dör/
 At tu dööd kant lifwa/

Säl är then som thet wäl weet/ 135
 At frögd ther (här sorg-förtreet)
 Stadigt lærer blifwa.

Men I hög-ädla Släkt/ som såta Kroppen gråta/
 Hiert-wägen at eer särg ey kan then döda båta/
 Bort sukk/ bårt tååre-flood/ bårt hiert-kuaf-ängslig pust/ 140
 Bårt Längtan/ längten dijt hwar sälle Siälen Lust
 Ok Nöije ha'er i Guhd/ begråten thenna Wärden.
 Rättfärdighetens Sohl lyß Henne; wij haa flården/
 Hoon är frij/ trälar wij/ wij ligge ok hoon står
 Oß brenner Sohl ok kiöld/ Hoon ha'er en äwig Währ/ 145
 Wij stå ännu i strijd/ ok Hoon har Seger-wunnit/
 Wij slåpe Syndens ook/ ok Hoon haer hwijlo funnit/
 Hoon leer i Himmlisk Frögd/ wij gråta här wår nödh/
 Hoon lifwer äwig säll/ wij wänta än wår d ö d h.

123 *FFFFFF* bokstäverna syftar på den långa rad av fäder som döden tagit
 129 *Stemmer hoon vppå tihg Säll* ordnar hon sammangaddningar mot dig
 139 *Hiert-wägen* besinna med hjärtat

VIII

Tugend-Gedächtnis

über das Hertz-Schmertzl. und alzufrühe
Ableben
Der HochWohlgebohrnen Frauen/

Fr. Märta Kristina Ulfsparre/

Gebohrner Freyh. Tochter zu Herresätter/ Freyherrin-
nen zu Uhlaborg/ Frauen zu Nääs/ Nyborg
und Rööstein/

Ihr. Königl. Mayst: zu Schweden Hochbetrauten Man-
nes und Landzhöffdings über Wijborg/ Nyslott und
Kymmenegårdz Lähn/
Des Hochwohlgebohrnen Herren/

Hn. KONRAD ERIK Gyllenstierns

Freyhern zu Uhlaborg/ Herrn zu Nynääs/ Åhråås
Churöön/ Herresätter und Wartoffta/ Rittern/ etc.

Hochgeliebten Gemahls

Alß diselbe den 20. *August. Anno* 1671. mit Herrlich und Hoch-
ansehnl. Traurgepränge zu dero Ruhestätte begleitet
wurde:

Verfasset von

Philareto dem TugendLiebenden.

Efter Hbl. Som hos S (nr XVI) har r 23 »Anßug» och r 80 »Ew» här rättats och sista strofens sista rad dragits in som i övriga strofer.

Gravskriften är skriven över den i sin första barnsäng döda, knappt 16-åriga man kan till Conrad Gyllenstierna, som lagsökte och fick Lucidor i fängelse för bröllopskriften *Gilliare Kwaal* (nr III). Här kallar sig nu diktaren för Philaretus den dygdälskande och formulerar sig genomgående som en kristen predikant.

1.

FLießet herbe Tränen-Kwellen/
 Mit betrübten Perle-Wällen/
 Heisse Seuffzer dringt herfür:
 Öffnet meinen Smertz zu zeigen/
 Durch beredtes Trauer-sweigen/ 5
 Deß beklemten Hertzens-Thür.

2.

Winselt/ lächzet/ ächzet/ klaget
 Unter Nächten eh es taget
 Im Anfang di Sonnen-Wend.
 Klagt daß Tugend so verbleichet 10
 Eh Si Blüth und Frucht erreicht;
 In dem Anfang unser End.

3.

Solt ein Hertz von Alabaster/
 Marmor/ Kisel oder Pflaster
 Von deß Caucas Felsen-Stein/ 15
 Sich bei diser Leich nicht kräncken?
 Wenn es wohl will überdenken/
 Waß wir arme Menschen seyn.

4.

Diese So hijr auff der Baare/
 In dem Lentzen bester Jahre/ 20
 Seel looß liget ausgestrekt/
 War ein Stern und Kern der Jugend/
 Und ein Außzug ädler Tugend/
 Von der Weißheit Selbst gehekt.

5.

Wi deß rauhen Norden Rasen/ 25
 Durch sein ungestümes Blasen/
 Oftt die schönste Rooß verletzt/
 Und die Blumen auff den Wisen/
 Wenn Si jhre Pracht entsließen/
 Ihrer Herrligkeit ensetzt. 30

6.

So ist in der besten Blüthe/
 Aller Tugenden Gebrüthe/
 Aller Blumen schönste Blum
 Von dem Tode weggerissen;
 Dennoch wird die Nachwelt wissen 35
 Durch die Sternen ihren Ruhm.

7.

Du Tyran/ du Menschen-Fresser
 Todt/ du Mörder wärs nicht besser?
 Daß du dise Tugend-Pflantz
 Hättest lassen/ frey von Mühen/ 40
 Sonder welken/ ewig blühen
 In unsterblich werthem Glantz.

8.

Mustu deine Sensen wetzen
 Auff die Tugend? und verletzen
 Daß was unverletzlich ist. 45
 Todt/ Tyran du bist zustreng.
 Warum würgstu nicht di Menge:
 Di du (wie Si dich) vergist.

9.

Di in gröbsten Laster-Stükken
 Andre wollen unterdrükken; 50
 Di den Bauch für ihren GOtt/
 Laster für di Tugend ehren:
 Geld und Guth mit Unrecht mehren;
 Des verfluchten Satans Rott.

10.

Di mit Laster-vollem Leben/ 55
 Blooß der Wollust sich ergeben:
 Pflegen nur den snöden Leib.
 Lästern; sweren; hönen: tödten;
 Und vor Meineid nicht erröthen;
 Minder vor ein unkeusch Weib. 60

11.

Tödt' der Erden faulen Schimmel/
 So nicht Todt/ nicht Hell/ nicht Himmel
 Achten: di auff Praal und Pracht/
 Und auff ihre falsche Ahnen/
 Auß erlognem Brieff und Fahnen/
 Trotzen/ alß auff Gottes Macht.

65

12.

Doch/ waß rühr' ich ihr Verderben?
 Welche GOtt nicht so läst sterben
 Wi ein seelig Mensche stirbt;
 Dem der Todt ein rechtes Leben;
 Da der/ so dem Wust ergeben/
 Schon im Leben todt verdirbt.

70

13.

Si di Krone keuscher Frauen/
 Kan itzund im Himmel schauen/
 Was Si hi nicht hat geschaut.
 Wi kan Euch den Ihr Entseelen
 Euch HochEdler Wittber kwälen?
 Nun Si Wittbe Kristi Braut.

75

14.

Wischet ab di saltze Thränen
 Last Ewr Seuffzen/ Schluchzen/ Sehnen/
 So Eur Hertz und Sin verzehrt.
 GOtt hat Si zu sich genommen
 In di Zahl der Heilig-Frommen/
 Di di Erde nicht war werth.

80

15.

Hat der Todt das Band zertrennet/
 Eh di Fakkelt recht verbrennet/
 Welche Hymen angezündt.

85

Hat des todten Kindes Leben/
 Ihr den Toot und Leben geben/
 Glaubt daß Beid' im Himmel sindt. 90

16.

Daß Verhängnis wolt gewären/
 Daß der Adel solt gebären
 Tugend/ doch der Partzen Handt
 Hat den festen sluß durch-strichen;
 Beede haben sich verglichen 95
 Und zerstückt Ihr Lebens-Band.

17.

Weil di Tugend hir nicht wohnt/
 Und noch minder wirt belohnt/
 Auf dem Undanck-vollen Kreiß.
 Nimt GOtt von dem Erd-Getümmel 100
 Ihre Seel' an in den Himmel
 Der von keinem Laster weiß.

18.

Drümb so last uns Edle Seelen/
 Um nichts mehr als dises Kweelen/
 Daß wir ewig seelig seyn. 105
 Daß wir frey von Angst und Sünden/
 Uns für GOttes Throne finden/
 Voller Lüste frey von Pein.

IX

Sårg-Cypresser

Vppå

Hans Kongl. May:^{tz} Troman och
Rijks Stalmästarens/
Den Högwälborne Herres/

Herr ANDREAS
Torstensons/

Grefwes til Ohrtala/ Frijherres til Wiresta/ Herres til For-
stena/ Resta/ Rasich/ etc. etc.
Hiertälskade Dotters/

Den
Högwälborne
I Gud salige Frökens/

Fröken Brita Christinas/

Högprydelige Jordefärds-Dagh på Grawen ströd-
de den 15. *Decemb.* Åhr 1671.

Aff
L. J. S.
Hastigast

Stockholm/ Tryckt hoos Niclas Wankijff/ Kongl. Booktr.

ÄNgslan/ Pust/ Suk/ Snyftan/ Jämmer/
Sorg/ Kwaal/ Tårar/ Hierte-kwaaf/
Alt huad Siäl-bedröfligt klemmer/

Efter originaltrycket i KB (fol.); hos S nr XX. Tryckfelet r 18 »Tåar-lijkt» rättat. Dikten framställs som sorgcypresser, strödda på graven, och initialerna är denna gång skaldens egna: L(ars) J(ohan) S(on).

Brita Christina Torstensson, dotter till greve Anders Torstensson och grevinnan Christina Catharina Stenbock, var född 1669 och dog 14/7 1671.

Grufste Sorgers Olyks-haaf/ Komm- och hielpen mig begråta Then i L u s t e y pust kan båta.	5
Skåden sorgse danna båren/ Suk- ok klagen at så brått/ Vthi första Blomster-wåren/ Döden mäd sitt grymme skått/ (Hwad af himlisk Ätt) thår röra/ Ok i mörka grawen föra.	10
Then har wist et Tiger sinne Ok en Leopards Natur/ Född utaf <i>Lycaons</i> Kynne/ Wärre som thet wärste Diur. Om ey Regn af Blod-koraller Tåar-lijkt från hans ögon faller.	15
Ok i fall från Lillie kinner/ Höge Fruer och Edle Möör/ Intet Pärle-salt neer rinner/ At then Frucht i Blomstran döör/ Håller iag med skiäl och menar/ At i giord' af <i>Pyrrhae</i> stenar.	20
Dok! om iagh rätt öfuer tänker/ Ok rättsinnigt sinnar på/ Så taar Döden hwad Gudh skänker/ Fäller/ at En rätt kan stå; Han föör genom nöd uhr nöden/ Död gier lijf igenom Döden.	25 30

11 *thår* törs

15 *Lycaon* en sagokung öfver arkaderna som sägs ha öfverträffat alla i grymhet

24 *Pyrrhae stenar* återgår på myten om Pyrrha och Deukalion, som var de enda som undkom floden, och som förnyade människoläktet genom att rätt tolka ett bud från gudarna. De skulle kasta 'sin moders ben' öfver huvudet och löd det genom att kasta stenar – från Deukalions stenar kom sedan männen, från Pyrrhas kvinnorna.

Dy tårken Edra tårar/
Hwad som then Högste sårar/
Thet läker han ok så.
I som nu fåfångt söria/
I lär mäd tijden spöria/

35

At Alla samma vägen gå.

Votum.

Såw för then skull Saligt wäl/
Lille Krop/ Säll större Siäl.

X

Tränen-Kwell

Welches über
Ihr Königl. Mayst. zu Sweden hochbetrauten
Mannes und Reichs Stallmeisters/
Des Hochwohlgebornen Herrn/

Herrn Anders Torstensons/

Grafen zu Ortala/ Freyherren zu Wyrrestadh/ Herrn
zu Forstena/ Reestadh/ Rasik/ Segersiöö
und Penningeby/ etc
Hertz geliebten Töchterleins
Deß Hochwohlgebornen Fräuleins/

**Fr. Britæ Christinæ
Torstenson/**

Gebohrner Grafen Tochter zu Ortala/ Frey-
herrinnen zu Wijrrestadh/ etc. etc.

Al zu frühzeitiges ableben bey herrl. und hochansehnl. beerdigung
welche geschahe den 15. *Decembr. Anno* 1671 häufig
sich ergoß/ entdekket

Von

Blumino dem Seufzenden.

1.

WO ist der Gärten Pracht/
Di Augen Lust der Blumen Königin/
Di nur noch unlengst lacht'/
Daß Lentzen Kind/ die Anemone hin?

Efter originaltrycket i KB (fol.); hos S nr XXI. Skriften, som inte finns med i Hbl, är gjord över samma lilla grevedotter som den föregående och bär spår av att ha varit sammanhäftad med den. De första stroferna ansluter nära till en gravskrift av Paul Fleming.

Ach! nichts mehr ist zu schauen/
 Alß nur der Fuß der Blum': 5
 Hir sieht man was zu trauen/
 Auff unser Schönheit Ruhm.

2.

Der Stengel steht noch hir/
 Der leere Leib/ den man itz scharret ein. 10
 Beklagt es doch mit mir.
 Itz starb Si hin. Waß hilfft es Menschen seyn/
 Waß libe Blumen küßen?
 Ob Si sind schöne zwar/
 Wan Si so balde müssen/ 15
 Gestreckt seyn auf die Baar.

3.

Was zoh di Äuglein zu?
 Wo? Ach! wo blijb der Wangen Milch und Blut?
 Wo süßes Seelchen du?
 Was todten Fleck entfärbt' die schöne Fluth? 20
 Der Sternlein helles glimmen
 Verlosch; der Purpur Mund
 Erblast'; di süßen Stimmen
 Verstumten gantz itzund.

4.

Der grimme Würger steht/ 25
 Alß reu es ihm/ was er an Ihr gethan;
 Weil ihm zu sinnen geht
 Was Er verübt/ und itz nicht endren kan.
 Doch solt es ihm gereuen/
 Er würget Tag für Tag; 30
 Für dem sich alle scheuen/
 Den niemand scheuchen mag.

20 *Was todten Fleck entfärbt' die schöne Fluth?* syftar på att den dödas kinder blivit bleka

25 *Der grimme Würger döden*

5.

Der Nordsche Helicon/
 Hat swartzen Floor und Binden vorgethan;
 Zytheris und ihr Sohn 35
 Daß liebe Kind/ zihn Sorge-Kleider an/
 Wi ihre Kinder alle;
 Si stehn wi gantz verrückt/
 Ob diesem Trauerfalle/
 Und ausser sich entzückt. 40

6.

Di neun Aonien/
 Der Nimfen Zunfft/ di gantze Götter Schaar/
 Samt allen Kariten/
 Stehn tief betrübt/ ümb di verhülte Baar.
 Apollo kan nichts sagen; 45
 Ist leid und ächzens voll.
 Hat mir es aufgetragen/
 Daß ich Si klagen soll.

7.

So will dan willig ich/
 Wi ich den sol/ mit meiner Verse Preiß/ 50
 Zu Dienste stehn ümb dich;
 Will wenden an den aufgetragnen fleiß/
 Daß di so dises lesen/
 Auch melden meinen Sin;
 Daß ich zu Dienst gewesen/ 55
 Der Blumen Königin.

35 *Zytheris und ihr Sohn* Venus och Cupido, kärleksgudomligheterna

41 *Di neun Aonien* de nio muserna eller sånggudinnorna

43 *Kariten* gracerna

45 *Apollo kan nichts sagen* sångarguden Apollo kan av sorg inte sjunga (därför måste Bluminus sjunga i hans ställe)

8.

Ihr andern zündet an/
Di teure Myrrh und fremdes Benzoe;
Daß von dem Oliban
Und Aloe ein süsßer Dampf entsteh.
Immittels wil ich thönen/
Mit weiser Melodey/
Daß doch das Grab der Schönen/
Nicht ohne Freude sey.

60

XI

Then
Wissa O-Wißeheet

Widh fordom
Kongl. Book-Tryckiarens
Ährebro/ Wälacktað' och Konst-kloke/ nu hoos GVdh salige

**Hr. IGNATIUS
MEURERS,**

Krist-waanlige Jorde-Färd
Enfaldligen framstält
af

LUCIDOR then Olyklike.

Stockholm den 3. *Maij*, ANNO 1672.

I. N. J.

O! wiße Owißeheet hur' skal iag tig beskrifwa?
Hwem lär i thetta fall min Hand och Fiäder drifwa
Som swiktat hijt ok dijt? owiße på hwad hoon giör/
Men Sinnet huxar om hur' owist-wist alt döör.
Alt hwad i Werlden är/ haar wißan Tijd ok Timmar/

5

Efter originaltrycket i UUB (fol.), där dock den avslutande gravskriften inte ingår – den citeras efter Hbl; hos S nr XXIV. Lucidor återtar här – två år efter rättegången om *Gilliare Kwaal* – för första gången sin kända pseudonym.

Ignatius Meurer (1589–1672) var född i Thüringen, studerade vid universiteten i Greifswald och Rostock och lärde sig sedan boktryckarkonsten i Tyskland, kom till Stockholm 1610. 1612 gifte han sig med änkan efter kunglig boktryckaren Anund Olofsson, Christina Klinck, och övertog dennes tryckeri.

I. N. J. 'In Nomine Jesu', i Jesu namn
4 *huxar om* påminner sig

Snart blås en liuflig wäst/ snart yret eller dimmar/
 Alt effter åhrsens Tijd/ wist skiffter Dagh ok Natt/
 Wist wäxlar Ebb och Flood/ ok Månen är så fatt
 At han sitt bleka Liuus snart minskar ok snart öker/
 Til wiða Tijder full/ seen Silfwerhornen kröker/ 10
 Höst/ Sommar/ Winter/ Wåhr/ haer sin rätt affmätt Tijd/
 Alt bytes skifftwijs om vti samdräktig Strijd:
 En Menniskia haer ok sin wiða Tijd at waka/
 Sin wiða Sömpnestund; Wiß Tijd at taa sig Maka/
 Hoon weet sin rätta Tijdh när som hoon bör få Maat/ 15
 Sitt Arbete therjempt'/ om hoon ey är förlaat/
 Hon weet sin wiða Tijd hwar ting at företaga/
 Ok til sin Nytta/ Lust ok Heder alt at laga/
 Män ah! Hoon weet ok så at hoon lijk Gräs ok Hö/
 Hoon weet ok weet dok ey när hoon skal hädan dö. 20
 Hoon weet thet gamble Bund/ at hoon måst' hädan fara/
 Ey weet hoon på hwad sätt/ ey när/ som thet skal wara:
 Dy mången mången döör/ ok bleff dok aldrig född/
 Ok mången blifwer titt i sielfwa Födslen ödd.
 Som Lillior på en Mark/ som Gräs på gröna Ängiar/ 25
 Som Roser på en Stock/ *Narcis* på Örtesängiar/
 Vtaff en kulin Storm/ ell' aff en omild Hand/
 I förtijd rijfwes aff/ ok kastas neer i Sand/
 Så äret og mäd them; Män andre the som blifwa
 Mehr mogne/ lijfwa mäst/ så länge som the lifwa/ 30
 I rädsan för sin Död/ emellan Twijk ok Hopp/
 Dy all ting haer sitt Måhl och omkreß' ändalopp.
 Titt synes Döden rätt med Menskian wilia leka/
 Föhr mången til sin Död/ then han them lell plä neka;
Lysimachus han såg sin Död i Leyons mun/ 35
 Slap lijkwäl til en tijd/ at dö en annan stund

8 *ok Månen är så fatt* och månen är så beskaffad

21 *thet gamble Bund* det gamla förbundet

24 *titt ofta*

32 *omkreß' ändalopp* slutet på sitt omskiftande

35 *Lysimachus* Lysimachos väcke Alexander den stores vrede genom att försvara filosofien Kallisthenes och blev prisgiven åt ett lejon; han räddade sig genom att sticka handen i lejonets mun och rycka ut dess tunga

Igenom dubbel Död; Kom *Croesus* ey från Döden
 När som han reda satt emellan Låg- ok Glöden?
 Så leker Döden titt/ män mästedels thet skier/
 At han besnärrier en på tusenfald maner. 40
 Dog ikki *Sophocles* aff Roos och mykkit Nöye?
Philemon fek sin Död vtaff förmykkit löye/
Anacreon han stryps aff Wijnbärs koorn han fåår/
 Ok *Fabius* som drak med Miölken in et Häär/
Hostilius bran vp sen han aff Åskian slagen/ 45
 Ok *Catulus* han bleff aff Ooß från Werlden tagen/
 Ett Fiskiar-Spörmåhl brakt *Homerum* i slijk nöd/
 Then gamble *Æschill* Skald bleff aff en Ostra död/
 Som Örnen släpt' uhr Kloen/ ok genom Olycks falle
 Föll vtaff Högden neer/ på *Æschils* Flinte skalle/ 50
 Ett ljetet ärmeklä war *Macers* hiertekuaff/

- 37 *Croesus* kung Krösus tog illa vid sig av filosofen Solons vägran att prisa honom lycklig – ingen borde enligt Solon prisas lycklig före sin död. Kort därefter tillfångatogs han av Kyros och dömdes till bålet. Där ropade han »Solon, Solon, Solon», vilket väckte Kyros' nyfikenhet. När denne fått veta varför benådade han Krösus
- 41 *Sophocles* tragöden Sofokles påstod ha dött av glädje efter att ha segrat med en tragedi
- 42 *Philemon* de grekiske komediförfattaren Philemon lär en dag ha sett en åsna äta upp fikon som var avsedda för honom själv; han föreslog då att åsnan också skulle få hans vin och tyckte att detta var så roligt att han skrattade ihjäl sig
- 43 *Anacreon* den grekiske lyrikern Anakreon påstods ha dött av att sätta en vindruvskärna i halsen
- 44 *Fabius* den romerske senatoren Fabius påstods ha dött av ett hår i mjölken
- 45 *Hostilius* en romersk kung som hade försummat de religiösa ceremonierna och därför döddes av Jupiters blix
- 46 *Catulus* romersk konsul som begick självmord genom att först kalka sitt rum och sedan hetta upp det
- 47 *Homerum* Homeros påstods ha dött av föregelse över att inte ha förstått ett svar som han fick av några unga fiskare: 'det vi har fått har vi lämnat, det vi inte har fått har vi med oss'. Vad fiskarna syftade på var deras löss – de som de fått tag på hade de gjort sig av med, de övriga var kvar
- 48 *Æschill Skald* tragöden Aischylos påstods ha dött av att ha fått ett ostron (en annan tradition talar om en sköldpadda) i huvudet; en örn hade fångat den, och tog Aischylos' flintskalle för en klippa, som bytet kunde släppas ner på och krossas av
- 51 *Macer* en romare som anklagades av Cicero och dömdes för utpressning; han tog sitt liv genom att kväva sig med en näsduk

Ett lijte Fiskebeen la *Priscum* i sin Graaff.
 Sij *Cæsar* som så titt haer gifwit sig i fahra/
 (Hwar Döden rund om kring mång tusend sammanpara)
 Ok lett åt Dödens Hoot i två och tretti' Slagh/ 55
 Föll seen för Wän sins Dart vppå sin Heders dag.
 Hur många tusend sätt haer Döden tå at fånga?
 Om the skull räknas op woor the otalig många/
 Then döör en våldsam dödh som aldrig kom i strijdh/
 Then blijr i Krjget grå/ som döör i bästa frijdh/ 60
 Then drunknar titt som fek knapt en gång skåda stranden/
 Then döör på torran Jord/ som sällan kom på Landen/
 Then faller sigh ihiäl/ then bränner Elden op/
 Then drunknar i ett stoop/ then dräper Kuinnekrop/
 Titt i Ens besta Währ/ Höst eller liuffste Sommer/ 65
 Dy mykkit sellan skeer/ at nu en Menskia kommer/
 Til Wintren som sigh bör/ forstå full ålderdom/
 Få få aff GVdh then Nådh/ ok särdels then som from
 Then Hederwärde Man som här på Båren ligger/
 Haar natt then Nådh aff GVdh/ at han haar lefwat trygger/ 70
 Ok fast stådt som en Muur/ i mädgång ok i nödh/
 Ok hållit sigh widh GVdh in til sin sena dödh.
 Min Penna är förswagh/ elß' wille iagh vprätta
 E t t ä h r e - M i n n e / som man billigst borde sätta
 Op öfwer hans Förtienst/ dock lär hans Rykte groo 75
 Ok grönska Ceder lijkt/ så länge här lär boo
 Folk som än älskar Dygd/ hans Nampn lär äwigt lijfwa/
 Ok ingen Afwundz-Tand kan hans Beröm kull-rjifwa.
 Heel Swea-Landet är Hr. Meurer skyldig takk/
 At han til allas tienst ey fáfengt snik ok snakk/ 80
 Men Möda hafwer wänd/ thet nogh hans Böcker wijsa/
 Som aff hans Tryck vthgådt/ ok Mestaren sin prijsa/
 The wittna om hans Flijt/ aff hwilke alle kan/
 Sij thet han warit haar en rätt och redligh Man.
 Hwad *China* länge hafft/ ok *Guttenberg* seen funnit/ Anno 1440. 85
 Haar Meurer fördt til oß/ ok bäge öfwerwunnit/
 I Artigheet ok Konst/ thet synes än hwar dagh/
 Aff Biblen/ Böner/ Rijkz-Besluut ok Landsens Lagh.

Som andra Böcker fleer/ dy wil iagh hiertlig önska
 O At mädan Swerie står Hr. Meurers Nampn må grönska/ 90
 Han lifuer saligt säll långt från all Werdslig nödh/
 Ok spijses utaff Gudh/ määd äwigt Himmel brödh.

Nu skåde hwar och en hur' owiß Dödsens Timma/
 Ok at ey någon kan för Döden undanrymma/
 Hwad födes måste döö/ alt falla hwad som ståår/ 95
 Hwad som begynsel haar/ otwijkligt ändan nåår.
 Hwem weet ey han skal döö? men hwem kan timman weta?
 Slätt ingin: du må fritt i hand ok himmel leta/
 Spör alla Stiernor åth/ ok lysta granligt til/
 The säia du måst döö; män när? När som GVdh wil. 100

Säll Then som lifwer så at han sin Dödh förwaktar/
 Hwar stund ok ögneblek/ ok thetta Lijff betracktar/
 Så lär han sij thet är; Sorg/ Jemmer/ ok Förtreet/
 Ångst/ Träldom: men wår Död/ En Fullwiß O wißheet.

* * *

Graaff-Skrifft. 105

EN Mann affKonst och wett/ ett Sann-rätt Effterdömmе
 Aff gammall Redligheet/ Then Wärden gier berömmе
 At han war Gudlig/ mild/ from/ flitig/ vthan Swijk
 Uthaff all Manlig Dygd/ samt Ähr- och Åhren rijk
 Herr Meurer som Gudz Ordh och många Skriffter trykte 110
 Aff blåtta Nådh hoos Gud/ i Wårlden genom rykte
 Säll lefwer: hwilar här/ och har moot tidsens meen/
 Dhes Dotter-Dotters Mann/ rest dhenna Åminns-Steen.

Tryckt i Stockholm/ åhr 1672.

XII

Den Rätta Adels Dygde Wääg

Huilken

Hans Kongl. Mayt.^{tz} ok Sweriges Rijkens
Tro-Man/ Rijkens-Råd/ Feldmarskalk
ok Krijgs Råd/

Then fordom Höghwålborne/ nu Högh
Salige Herre

Herr LORENTS
von der Linde/

Frijherre til Lindeborg Herre til
Malmwijk ok Nykloster.

Modhligen gått
ok
Hieltligen öfwer nått.

På Jordfärds Dagen som war den 12. *Maij*
Anno 1672.

Efter begäran ok pliktskyldigheet enfaldligen wijster
aff

Lasse Johanson A e M. A.

Tryckt i Stockholm år 1672.

Efter originaltrycket i Link.; hos S nr XXV. Några uppenbara tryckfel rättade: »ståar» r 36, »ingegns» r 146, »langan» r 168, »Hielte Sång» r 180. Bokstäverna efter diktarens namn uttyds *A(rtis) e(t) M(artis) A(mator)*, 'den som älskar konst och krig', d.v.s. de båda adliga huvuddygder som von der Linde prisas för i skriften.

Lorens von der Linde (1610–1670), son till den från Holland invandrade finansmannen Erik Larsson som adlades von der Linde; gjorde såväl militär som civil karriär under trettioåriga kriget och användes i diplomatiska uppdrag; hörde till Karl X Gustafs förtrogna och friade bl.a. för honom i Holstein-Gottorp.

I. N. J.

DHet är ey slätt beröm at räkna många Ahner/
 At kunna före-tee uhr uhrminß Skiöld ok Fahner
 Sin långa Ätt-längds Längd; the gamle Fädgers Namn
 Uhr mörkre draga fram/ ok wijsa theras Hamn/
 Affguten vti Malm/ halffbrutne Marmor Kroppar/ 5
 Ingräfwin vti Ståhl/ vthstukkin vppå Koppar/
 Aff Sölfwver myntat ok opstemplat vti Gull/
 Fast Kroppen långo seen är Aska/ Stoft ok Mull:
 Thet är ey slätt beröm/ man må thet billigst prijsa/
 Dok giör' et ingen ting mehr/ än at thet kan wisa/ 10
 Hur Barnen vtaff them som dygdigt lifwat haa/
 Et efterdömme sigh ok föllie-spår bör taa.
 Hwad geller at man föör et brokot Skiölde märke/
 Aff Gull Sölff bruunt ok swart/ rött/ blått; om ikki werke
 Thet samma tyder vth/ hwad hielper at iagh haer/ 15
 En slät ofgammal Skiöld/ ok ther aff witne taer/
 At jagh aff uhrmins Ätt/ om migh fehl's Adels dygden
 Ok barast Junker är aff Nampne/ Bond- ok Bygden/
 Ett Nampn är blott et Ordh om inte mehr ther hoos
 En liten Mund-full Wind/ en Maske-frätin Roofß. 20
 Hwad gijnar at iagh migh til många Gårdar skrifwer
 När bara Bondens Plog migh Adels witne gifwer/
 Dy titt O-adlig Släkt sin Adelskap ther fåår/
 Hwar Adlig föddan Ätt sin Adels ända nåår.
 All Adel vtan Dygd är man en annars gåfwor/ 25
 Borttappad Egendom ok bara länte Håfwor/

I. N. J. 'In Nomine Jesu', i Jesu namn

- 1 *slätt* ringa
- 4 *Hamn* avbild
- 12 *Et efterdömme sigh ok föllie-spår bör taa* bör ta sig såsom ett föredöme och en att efterfölja
- 14 *werke* verket, handlingarna
- 15 *Thet samma tyder vth* uttolkar det samma (sköldemärket)
- 16 *ofgammal* urgammal
- 17 *fehl's* felas, fattas
- 18 *barast Junker är aff Nampne/ Bond- ok Bygden* bara är adlig genom sitt namn, sina bönder och gårdar
- 21 *gijnar* gagnar
- 25 *man* bara
- 26 *länte* lånade

En Balsam som haer mäst sin bäste Lufft aff Lijk/
 En präktig fattidom then andras Dygd gör rijk/
 Amlerning som blir Glaaß om ikke Botten gyllen/
 En Klädning som syns Sammt ok lijkwäl neplig yllen/ 30
 En Lyß-mask som man blott för mörka Sinnen lyß/
 Ett herligt Slott ok Borg som Dumman Bonhunn hyß.
 Män när som *Pyrrhus* mäd *Achillens* Skiöld sigh tækker
 Ok forna Hieltars prijß *Themistoclem* Sömpn-wäkcker/
 Då prunkar Adlen rätt/ då blir ey Heder hädd/ 35
 Då ståår man obeskämd i Faders Klädning klädd.
 Då kan en Dwärg mäd skiäl Jett-Föttren effterföllia/
 Då drifs en liten Wäg vtaff en större Böllia/
 Då grönskar Adligt stånd när Adlen adlig är
 Ok then Ofrelse född/ aff Adlen/ Adlen lär/ 40
 Then genom Konst ok modh i Swett förvtan lättia
 Gähr Äre-banen vth/ föraktar Lust ok kättia/
 Ey sköter Rijkedom/ mißwördar Ståat ok Pråål/
 Ok söker genom Dygd ok Fahra Ärans måhl/
 Then kan mäd rätt gått skiähl aff besta Adlen kallas/ 45
 (Hwad elliest titt om slijkt i Bonde Gårdar rallas)
 Then Gudh sitt Fosterland ok Konung tiäna kan/
 Mäd troo/ fast Bondefödd är sanskyld Adelsman.
 Hur mykkit mehra then som adlig född ok söker
 Igenom Konst ok Krijg til thes han Äran öker/ 50
 Then *Alexander* lijk räds (när *Philippus* taer
 Land/ Städer/ Rijken in) at ingen ting blir kuaar/

- 27 *En Balsam som haer mäst sin bäste Lufft aff Lijk* en balsam (parfym) som allra mest luktar lik
 29 *Amlerning som blir Glaaß om ikke Botten gyllen* emaljering som blir glas om inte grunden är gyllene
 30 *syns Sammt ok lijkwäl neplig yllen* ser ut som sammet men knappt är ylle
 33 *när som Pyrrhus mäd Achillens Skiöld sigh tækker* Pyrrhos (Neoptolemos) var Akilles' son och ärvde hans sköld som han också visade sig kunna använda
 34 *forna Hieltars prijß Themistoclem Sömpn-wäkcker* Themistokles lär ha blivit sömnlös av Miltiades' segrar
 36 *obeskämd* utan att skämmas
 43 *sköter* (onödigt) bekymrar sig om
 46 *titt ofta; rallas* pladdras
 51–52 *Then Alexander lijk räds (när Philippus taer Land/ Städer/ Rijken in) at ingen ting blir kuaar* Alexander påstods som yngling har varit rädd för att fadern Filip inte skulle lämna kvar något åt honom att erövrå

Hwar han kan tee sigh fram sin Manheet at bewijisa/
 Bör man ey sådan en mädh högsta rose prijsa?
 Migh tykkes at en slijk som hafwer Konst ok Modh/ 55
 Är dubbel Adlig född/ aff Dygd/ ok adlig Blodh.
 Dygd hafwer Wingar två mäd hwilke hoon kan flyga/
 Til äwigheeten op ok Stierne Thron bestiga/
 Twå Wägar hafwer Dygd på hwilke hon framföör
 Til Ärans högste måhl ther ingen dödlig döör. 60
 Fast Ätten adlar mäd så gier Lell adels wärde/
 (Ok håller thet widh Makt) Book wett ok skarpa Swärde/
 När Hufwud kan gie Rådth ok Näfwen thes Förswaar/
 När *Phoebi* Lagerkrans ok *Martis* blij ett paar.
 The som haa Adels Nampn måst wara Öرنen lijka/ 65
 I Solar vtan blindat kunna kijka/
 Ey wara rädd/ ok feeg när Himmlen dundra will/
 Biu lykkan Bröst ok Kloor/ ey wända Ryggin till/
 När Olykstormen yhr medh Liung Eld ok Owäder/
 Ett Konst-huaß-slipat Swärd ok Sin-klook-skurin Fiäder/ 70
 Är Stodren mellan them all Landsens Wälfärd ståår/
 Huar huaar ok en förwist all Dygders Gränß-Steen nåår
 Huar huaar ok en som will mäd Seger öfwer skrida/
Alcidens satte Mähl/ måst stadna ok kuaar bida/
 The hafwa *Orpheus* Speel i liusa Stiernor wändt 75
 Ok Himlisk tinter Eld i *Herculs* Klubba tändt/
 Igenom thesse Twå kan huar som The än lifwa/
 I Äwighetens Book sitt Nampn ok rykte skrifwa/
 Som aldrig planas vth/ ok grönska ti sin Graaff/

64 När *Phoebi Lagerkrans* ok *Martis* blij ett paar när Apollos och Mars' lagerkransar blir ett par

66 *I Solar vtan blindat kunna kijka* örnarna ansågs ha en så skarp blick att de kunde se rakt in i solen

70 *Sin-klook-skurin Fiäder* en penna skuren med sinnrik klokhet

71 *Stodren* stoderna, pelarna

74 *Alcidens satte Mähl* de gränsstenar som Hercules satt för världen, de så kallade Hercules stoder

75–76 *The hafwa Orpheus Speel i liusa Stiernor wändt Ok Himlisk tinter Eld i Herculs Klubba tändt* de (konst och krig) har förvandlat Orfeus' lyra till ljusa stjärnor och tänt himmelskt glitterljus i Hercules' klubba (båda var också stjärnbilder)

79 *planas vth* plånas ut; *ti uti*

Dy Säll Then/ Säll then Man/ som föllier Dygdens traaff! 80
 Herr Linde Sahlig haer på these begge Ankar/
 Fast grundat all sin hugh/ sitt Sinne/ sina Tankar/
 Hans spåda Barendom hans första ungdoms Åhr
 War dygdens Blomstertidh som i hans ålders wårh
 Brast' vth i wett ok Konst: *Alcides* måste kämpa 85
 Men han i Waggan lågh mäd Ormar/ them han dempa:
 Så öfwerwan Herr Lind alt hwad som stodh emoot
 Hans Dygd-begifne Sinn/ han fäste fastan Foot/
 På trånga Dygdens Wågh/ när Tiden wexten ökte/
 Då sågh man mädh hwad flijt Han Konst ok Weetskap sökte/ 90
 Ok långt för andra geek: ey wexer Buxboms Stam
 På många Åhr så til/ ey skiuter Eek så fram
 Som *Cedren* på en Natt ok Aloe-träs Bladen/
 Han lemnad' effter Sigh heel långa långa Raden/
 Aff Ålderlijke/ dy man kan snart merk' ok sij 95
 Aff ledamotrens Krafft huem som en Reeß skal blij/
 Ok hwem som skal blij Dwerg/ man kan förvtan gissa/
 (När trätt knapt span långt är) wäl wetta för rätt wissa/
 Om thet mädh Tidhen gått ok tjänligt wara kan/
 Til *Hermes Belete*. I Waggan syns huad Man 100
 En gång wil duga til/ dy gynt han högre syfta/
 (Om Plantan trifwas skal måst man Örtsängen skifta)
 Han såg at Solen sielff thet sköne Himmels Liuß/
 Ey håller stadigt til vti Ett Himlens Huuß/
 Kälådrar såsom långt igenom Bårgen rinna/ 105
 Draa åth sigh Jordens Krafft så långt the kunna hinna/
 Så draer En Menniskia åth sigh mång Ländskaps Dygd/
 På Reesor ok blijr best aff andras nesa/ blygd

80 *traaff* fotsteg, fotspår

85–86 *Alcides måste kämpa* Men han i Waggan lågh mäd Ormar Hercules måste kämpa med ormar medan han låg i vaggan (han strypte där två som Hera hade sänt); en traditionell bild för motgångar under barndomen

95 *Ålderlijke* jämnåriga

96 *ledamotrens* lemmarnas; *Reeß* jätte

98 *När trätt knapt span långt är* när trädet knappt är så långt som avståndet mellan spetsen på tummen och lillfingret

100 *Hermes Belete* (guden) Hermes' avbild

101 *gynt* begynte

104 *vti Ett Himlens Huuß* himlavalvet uppdelades i tolv delar som kallades hus

Ok Tookheet til Förstånd ok Wetenskaper förder;
 Aff thetta bleff ok så Herr von der Linde rörder/ 110
 Förlät sitt Fosterland ok reeste fljigt foort/
 Beskåda mången Stadh bemärkte wäl huar Oort
 Om han war fruktbah/ rijk/ om många fasta Städer/
 Ther sammastädes fans Inboonders sedh- ok Kläder/
 Staat/ Handel/ Regiment/ mäd huem the förde Krijgh 115
 Mäd huem the Wänskap hölt/ hwad som fans underlig
 Uthaff *Natur* ok Konst han granligen betrakta.
 Thet rijke Nederland som man mädh skiäl kan akta/
 För Wärdens lilla Wärl/ war intet nogh at sij/
 Han satte Resan foort droog *Sequanen* förbij. 120
 Beskåda *Rhodan* mäd/ ok huar Stadh som war wärdig
 At kasta Ögon på/ war oförtruten färdig/
 At lära Frjds- ok Krjgs-Konst både Dagh och Natt/
 Then hölt han för sin lust ok för sin störste Skatt.
 Til thes han åter här i Fosterlande lände 125
 Som honom offta seen til andra Länder sände
 När som hans under-Dygd bleff rättlig yppenbaar/
 At han *Mars* vti Feld/ ok allstans *Phoebus* waar.
 Lät gambla Tider fritt om gamla hieltar dömma/
 Lät then sin *Scipio*, then *Hannibal* berömma/ 130
 Then *Caesar*, then *Pompei*; iagh talar vtan flärd/
 Herr von der Linde waar mehr klook/ mehr ähra wärd.
 Man fråge Tysken åth mädh then han titt haer kempat/
 Om han ey redligt haer hans Hielteskrytan dempat/
 Spörr hoos Polakken till lyst' hoos en grym Kosaak/ 135
 En flyktig Tartar/ hör/ (ok spaar man thit omaak.)
 Hoos nästa Grannen åth: ok säj huad the lär säjja/
 Om von der Lind war wahn sinn Fiender at wäjja/
 Hur titt haer för hans Swärd En *Mars* sigh neder krökt?

114 *Inboonders* invånares120 *Sequanen* floden Seine121 *Rhodan* floden Rhône128 *han Mars vti Feld/ ok allstans Phoebus waar* att han var Mars i fält och överallt Apollo135 *lyst'* lyssna138 *sinn Fiender at wäjja* vika undan för sina fiender

Ok hans Beröm mehr högt än *Ajax* Manheet ökt 140
 (Som såra *Friggas* Hand.) Han hafwer Swärd ok Penna
 Jemn-konstigt sammanfört at alla mått bekenna
 Thet han mädh bettere skiäll än *Romulus* som möört/
 Twå Fiederbuskar på en Hielm had kunna föört.
 Hwad som hans Penna skreef kund Wärrian hans förfekta/ 145
 Hwad ingens Wärria wan kunn Pennan öfwermäkta/
 Frankrijke witnar thet ok andra Länder mehr/
 Du ädla Holsten weet (iagh nempner inge fleer)
 Hwad som hans wijse Mun war mäktig til at giöra/
 Ey hade *Svada* wist sitt Ord så wäl at föra/ 150
 Uti en sådan Saak. Män hwart går iagh min kooß?
 Mädfång Orde-prakt En sådan Hieltes Rooß
 Som effter börligheet ey skrifwas kan/ at skrifwa:
Apollo lär en ann ther til mehr snille gifwa/
 Dy iagh såff aldrig än vppå *Parnassi* klint/ 155
 Ey haer iagh i mitt lop än wijßhets metan hint.
 Min Penna är man swaag then ingen *Clio* skurit/
 En toklig-tatrand gååß haer then i Wingan burit/
 En ann må skrifwa mehr som Fingren hafwer twätt/
 I *Hyppocrenen* ok en konstig Fiäder fått 160
 Uhr *Pegass* högra Flijkt: thet will iagh bara nempna/
 Ok all plickt skyldig rooß til andra Tidher lemna/

140 *mehr högt än Ajax Manheet ökt* högre än det beröm som tillkom Ajax' (en av de homeriska hjältarnas) mandom

142 *Jemn-konstigt* på ett jämnt och fulländat sätt

143–144 *Thet han mädh bettere skiäll än Romulus som möört/ Twå Fiederbuskar på en Hielm had kunna föört* att han med bättre skäl än Romulus, som mördad, hade kunnat föra två fjäderbuskar på en hjälm (den ena för krigaräran, den andra för de civila dygderna); Romulus, den ene av Roms båda grundläggare, dödade sin broder Remus

150 *Svada* talekonstens gudinna

155 *iagh såff aldrig än vppå Parnassi klint* jag sov aldrig ännu på klinten av (skaldekonsstens berg) Parnassos

156 *wijßhets metan hint* 'metan' var vändpelaren vid de antika kapplöpningarna: diktaren har alltså ännu inte 'nått fram' när det gäller visdom

157 *Clio* historieskrivningens musa

159–161 *som Fingren hafwer twätt/ I Hyppocrenen ok en konstig Fiäder fått Uhr Pegass högra Flijkt* som har tvättat fingrarna i (Apollos/skaldekonsstens källa) Hippokrene och fått en konstfärdig penna ur Pegasos' (inspirationens vinghäst) högra vinge

- Hwad billigt undras kan at Han i Fridh och Krijgh
 Thet högste trapsteg gjort hwar Äran wisar sigh/
 Feldmarskalck ok RijkzRåd h ok hwad som föga smerre 165
 Ifrån sin Adels Root vpwuxit til Frij Herre/
 Fast om han nestan haer widh ändan på begynt/
 Lell på så kortan tidh så långan Wäg fram hint.
 Ey såsom then ännu i Barne-Waggan skrålar
 Then man likwähl i Ståhl mäd Hielm ok Harnisk målar. 170
 O fåne fåfengheet! dok weet iagh wäl hwar om/
 För thet när han bleff född/ mäd Seger-hufwan kom/
 Nei thenna Hielten haer mäd möda måtte strida
 Slag/ Snö/ Regn/ Hunger/ Torst/ Kiöld/ Heta/ tåligt lida/
 Titt Fienden mootstå/ vthtappa Swett ok Blodh/ 175
 Thet andra döden gaff män Honom tappert modh.
 Han hafwer Döden sitt fram/ baak til/ på huar sida/
 Snart sakta gå til foot/ snart i fullt fyrsprång rida
 Dok Honom alt oskatt: En skog/ et fält/ en äng/
 War ey Herr von der Lind's (som mångas) Hielte Säng/ 180
 Dy thet behaga Gudh som honom haer bewarat/
 Ok i mång Fahrligheet mäd mäktig Hand förswarat/
 Then wärden här så titt medh Seger-Cronor krönt/
 Blijr mädh en Stierne-Krans nu aff Gudh sielfuan lönt.
 Gråt Swea Rike gråt! fäll bittra Tåre flodar 190
 Gråt Swea Rike gråt! at slijke Hufwud stodar/
 Så tidlig falla-kull/ Gudh stöde Tigh från fall/
 Som Wärdens Hufvud Stodh ok Swerges Grunde wall.
 Herr von der Lindes Nampn skal gräfwas vth ok stikkas/
 I Ceder, Ståhl ok Gull män först i Hierta trykkas/ 195
 Aff oß ok fölliand' Ätt på det Thet ey förgår/
 Till thes alt fåår sit fall/ Dygd genom falle ståår.
 Huar som aff Adlig Blodh/ huar-som aff Hielte kynne/
 Huaar som haer Dygden kiär then sätte fast i Sinne/
 At han Herr Lindes wäg kan genom Dygder gå/ 200
 Så kröns han här ok Ther/ Ok Swerie thet kan stå.

XIII

Ofalskade
Sorge-Tårar

Widh

Högborne Grefwinnan ok Fruuns

F: ANNA MARGARETA OXENSTIERNA

Boren Frijherre Dotters aff Södermöra/ Grefwinna til Carlborg/ Frijherrinna til Siundby/ Fruus til Ekholms-Siund ok Lehals-Lähn/ etc.

Hans Kongl. Mayst. sampt Sweriges Rijkets Högbetrodde Man/ RijketsRåd/ Feldt-Marskalk ok General Gouverneurs öfuer Lijfland och Staden Riga

Then

Högborne Grefwe ok Herre

H: CLAUDIVS

Tott/

Grefwe til Carleborg/ Frijherre til Siundby/ Herre til Ekholm-Sund ok Lehals-Lähn etc.

Fordom Hiert-älskade Fruus högst-gråt-wärde Jordefärd Som skedde den 19 Majj 1672.

uthguttne

Aff

Lucidor den Olyklige.

Stockholm/ Tryckt hoos Niclas Wankijf/ Kongl. Booktr.

Efter originaltrycket i UUB (kvarto). Som hos S (nr XXVI) rättas r 7 »liufligit» i enlighet med Hbl. I det franska epitafiet sägs hennes grav vara världens åttonde underverk – dygdernas och gracernas grav.

Anna Margareta Oxenstierna (1650–1672) var dotter till riksrådet Erik Axelsson Oxenstierna och Elsa Elisabeth Brahe, gifte sig vid femton och dog, tydligen i barnsäng, vid knappa tjugotvå års ålder.

I. N. J.

HUad för een under-makt och wäld' är Döden gifwit?
 Huad för ett under-Lagh är Menskiom föreskrifwit?
 At alt huad nånsin bleef/ är/ eller blijr mått döö
 Somt i sin mogne frukt/ somt halfväxt/ somt i fröö.
 Hui wißnar dog en Roos förn som odugse Törnen? 5
 Hui öfwerlifwer Lamb/ ey Warg- ok wilda Biörnen?
 En Nattegala fast hoon liufigt siunger/ når
 Ey sådan ålders längd/ som Olyks Kråkan fåår.
 Nei alt hwad som är ond ok vtaff ond afföde/
 Thet trifws og skiötslööst bäst; Så är nu Werdens öde/ 10
 Dy mången giftig ört ok ogräß bäst thär groor
 Huar som en Root aff Dygd haer Jorden för Styf-Moer:
 Ey går'et annorleds mäd oß i thenna wärden/
 Dygd-Affell trifues minst/ män Laster/ Odygd/ Flärden/
 Ok huad som älskar them/ thet grönskar Lager lijkt/ 15
 Blier (fast aff ähran arm) dok utaff ähren rijkt
Polyxena måst dö theslijkest ok *Creusa*,
 Vti sin liufste åhr/ *Medea* jempt *Medusa*
 Ok andre slijke Troll/ haa lengre Lijffztidh nått
 Så grönskar huad/ som ondt/ så wißnar huad som gått! 20
 Hwem sannar inte mäd/ huem wil full thetta neka?
 Ell' bara få mißtröo ok i sit Sinne hueka?
 Det synes Soleklart/ ok mäst på thenna dagh/
 At Alt måst undergå All wärdens Hufwud-Lagh
 Män mäd huad olijkheet? then aktar för sin lykka 25

I. N. J. 'In Nomine Jesu', i Jesu namn

7 *Nattegala* näktergal

8 *Olyks Kråkan* kråkan ansågs som en olycksbringande och särskilt långlivad fågel

10 *skiötslööst* utan skötsel

12 *en Root aff Dygd* en dygdig växt

14 *Dygd-Affell* dygdens avkomma

17 *Polyxena* dotter till kung Priamos, var den oskyldiga orsaken till Akilles' död för Paris' pil; på Trakiens kust offrades hon åt Akilles' skugga; *Creusa* syster till *Polyxena* och maka till *Æneas*, hämtades av gudarna ur det brinnande Troja

18 *Medea* Jasons gemål, som dödade sina barn när han bedragit henne; *Medusa* ett monster som enligt myten kunde förvandla allt hon såg på till sten; dödades av *Perseus*

22 *Ell' bara få mißtröo ok i sit Sinne hueka* eller bara sätta i fråga och vackla i sitt sinne

At Döden kommer snart: När många Plågor trykka/
 Den GUdh tilgifne Hiob/ då önskar han mäd flijt
 At wara ti sin graff/ ok kom lell då ey dijt.
 Hiskias bleff förskräckt/ när som han fek förnimma
 Bestell dit Huus/ dy du skalt dö/ din rätta timma 30
 är reda runnin uth gifw akt thin Klokka slår/
 (Fast til hans Ålder seen än lades femton årh)
 Then tages brått sin kooß/ som wården är til nytta/
 The Sijnas Lust ok Frögd/ ok andras Stödd ok Styttu/
 Then ständer karsk ok käk/ til ijsgrå Åldren fast/ 35
 Som är man Jordens tyngd ok heel onyttig Last/
 Hwad som från Himlen haer sin ophooffs Root ok Stemma/
 Går til sin medel prik/ fast Döden thet syns skemma/
 Huad Dygden hafuer födt/ ok Dygden fostrad opp.
 Haer på Odygdens kloot then minste rings kringlop 40
 Thet synes aldrabäst wedh thenna Sörge båren/
 Hur huad som Himliskt är/ til Sälle Himmelswåren
 Sigh skyndar/ mäd förakt aff Wårdens Sorge Höst/
 Förbyter Olusts-Lust i oförgänglig Tröst.
 Kan og Gudhfruktigheet huar ingen finnes blijfwa? 45
 Kan Dygder lengi stå/ huar inga Dygder lijfua?
 Kan thet hwad som är Gått hoos huad som ondt är blij
 Hwem är så Tijdsens Trähl som ey wil wara frij
 I allan Äwigheet. Then Höghborne Grefwinna
 Som nu til Jordan bärs/ war rätt en Jord Gudinna/ 50
 Beklädd mäd Menskie Krop/ en Stierna/ Himmelsliuß
 En fromheets lysand Sool/ ok alla Dygders Huus.
 Huem är som Gudlig är/ ok ikki weet at tala
 Om hennes Gudligheet? som allestädz hugswala/
 Huad som haad' hielp behooff/ som ey lät sörgse gå/ 55
 Ifrån sin Nåde-syn then henne lita på.
 Then som gaff förn the baad/ åt Usle/ siuuk' ok arma/
 Sigh öfwer huar ok en til öfuer flödh förbarma/
 Hur mången gråter nu then som han takka sist/

27 *Hiob* Job förbannar i Job kap. 3 sin födelsestund och önskar sig döden

29 *Hiskias* judakonung; se 2 Konungaboken kap. 20

36 *man* bara

38 *Går til sin medel prik* går till sitt centrum, d.v.s. till Gud

40 *then minste rings kringlop* det kortaste kretslopp (från Gud och tillbaka dit igen)

Og gråter sig siälff ann/ Trij/ för han hielpen mist. 60
 Alt huad som Dygd haer kiärt ok kan om Dygden dömma/
 Aff alla som iag hör/ hör iagh at the berömma/
 Ett maake-löst förstånd/ ok meer än Sinnrikt wett/
 Som Hoon moot allom haer i all sin Lijffstidh tett/
 Mäd from- ok wänligheet. Then Fägring rätt at måla/ 65
 Huar mäd hoon Tusends glanss ok Skiönheet öfuer stråla
 Behöffdes *Pallas* Munn ok *Phoebi* Penna til/
 Mit weet går ey så högt/ fast willian gierna wil.
 Bort Frigga/ Helena/ ok andra Hedna Skiöker/
 Som slijk Gudinnas rooß ey minskar/ intet öker. 70
 Dy Hoon et Mönster war af Fägring ok af Dygd/
 The skuggan utaff somt/ förutan utaff Blygd.
 Om något nånsin kan fulkommen Dygdigt nemnas
 Huar ofullkomligheet är Alt: bör billigt lemnas/
 Thet rooß för hennes Dygd som Odygd öfuerwan/ 75
 Huar moot ey *Momus* siälff ey *Zoil* säya kan.
 Lät afwund skärpa frit sin Orme tung' ok tänder/
 Then huad som utan last dok meste deles skänder/
 Lät honom sputa uth grön Galla/ Etter/ Giff/
 Han torß ey nalkas fram til thenne Dygders Griff. 80
 Sij huru rättwißheet här gör sin Blind-duk wåter!
 Sij huru stadig Troo thär snyfftar sukkar gråter!
 Åth mångens wrångwijst wijß/ ok orättfärdigheet/
 At allas Synde slam gör Gudh ok Man förtreet.
 Sij huru Hoppet här twickactigt händern wrider/ 85
 Sij huru Kärleek här aff Sorg ok ängslan kuider/
 At nu här gräfwes neer medh thenne döda Kropp/
 Kärleekens Reenligheet/ ok alla dygders hopp.

60 *gråter sig siälff ann/ Trij* gråter för sin egen räkning den andre och den tredje (för att de mist sin hjälpare)

67 *Pallas Munn ok Phoebi Penna* Pallas Athenas (visdomens) mun och Febus' (Apollo, skaldekonstens gud) penna

70 *rooß* beröm

72 *The skuggan utaff somt/ förutan utaff Blygd* de var skuggan av något av detta, men saknade ärbarhet

74 *bör billigt lemnas* bör med skäl förbigås

76 *Momus* den personifierade tadeljukan; *Zoil* en retorik som häcklade Homeros och som därför blev urbilden för en småaktig klandrare

81 *Blind-duk* ögonbindel; rättvisan framställdes som blind

Sij måttligheten weet med sorg ey mått at hålla/
 Huem frågar migh hwar om ok huad som thet må wälla? 90
 Spör them ok all ihoop/ så lär the säya så
 Wij weta at wij ey snart slikan boning få
 Sij huar Konst-Systrans hoop/ sij Nådgudinren stånda/
 Mäd ängslig häpenheet/ ok hiertlig Sorgewända:
 Apollo siälfuer haer numehr sin *Daphne* glömt 95
 Ok *OxenStiernans* Nampn i äwig Lager giömt.
 Jag doppar Pennan min i theras Tåre strömmen/
 Jag skrifuer weet knapt huad/ jag huxar om ok glömmen/
 Widh allas sorglig sukk huad som jag skrifua bör/
 Ok then dygd älskand är wist ok thet samma gör. 100
 Om han kan söria Dygd/ ok Dygd som utan maka/
 Som äwigt lär bestå/ så länki Stiernor waka/
 På Himlens höga Borg/ then Frägden skrifua lär/
 I äwigheetens blåå/ ok huad mehr äwigt är
 Wist måste then som ey nu låter Tårar rinna 105
 Ett Odiur wara lijk/ ey wara född aff Kuinna/
 En Menniskia til Kropp ok utaff bara skeen
 Then *Perseus* utan twik förwandlat i en steen
 Kan någon wäl så grym på *Caucaß* wara födder
 En som med Tiger Blodh i Lybien är gödder 110
 Vtaff *Thyphaei* Släckt/ en *Doloper* ell' mehr
 Aff hårdheet hålla sig/ at han ey Tårar teer?
 Dok nu hwad sörger iagh! hui will iagh sådant tala?
 Jagh waknar uhr min Sömpn/ iagh wekkes aff min Dwala
 Bort Suck/ bort Tåreflodh/ dy sådant fåfengt fins/ 115
 Wij lykta billig grååt/ hwar *Hennes* frögd begynns/
 Hoon hafuer wäxlat wäl then klara Himmels Högd/
 För diupa wärdens slim/ för sorg ok ängslan Frögd.

93 *Konst-Systrans hoop* sånggudinnornas eller musernas skara; *Nådgudinren* de tre gracerna

108 *Then Perseus utan twik förwandlat i en steen* en sådan som *Perseus* utan tvivel (genom det *Medusahuvud* han bar) skulle ha förwandlat till en sten

109 *på Caucaß* på Kaukasus, som av tradition ansågs särskilt vilt och ödsligt

111 *Thyphaei Släckt* *Typhoeus* var en gigant med många drakhuvuden och eldsprutande ögon; *Doloper* doloperna var en folkstam i Thessalien som ansågs särskilt hårdhärtade och vilda

118 *slim* slem, orenlighet

Ah salig then som kan slijkt Byte en gång nå!
Hwar laga sig til redz then samma wägh at gå. 120

Höghborne Grefwe iagh weet intet mehr' at skrifua/
Eert höga Hielte Mood kan Eder Sorg fördrifua/
I weet huad Wärden är/ ok Allas Ödelagh/
I weet at lämpa Willian effter Gudz behagh.
Huad intet ändras kan thet mått man modigt tåla/ 125
Ok swarta Sorgen titt mäd Frögde Färgor måhla/
Ey skiäres utan kuaal ens halfwa Hierta aff/
Män Himlen gier thet heelt igen/ ok halfft en graaff/
Then högste unne Ehr/ för hela Sweas Nytta/
Then gamble *Nestors* åhr/ seen kan I trygglit hitta 130
Huad intet här mehr fins/ Hoon bödh Eer här Fahrwäl/
At fägna in för Gudh i Himmels Frögd Eer Siäl.

MÄn I som elliest nu thet Sälle Lijke gråta/
Lät fara Sorgen bort/ I Ögon som är wåta/
Aff Tåre Pärlores Regn/ begråten intet mehr/ 135
Then salighsälle dödh/ som mäd Gudz willia skeer.
Thet bör besukkas mäst at hon ey hafwer lemnad/
Sitt Beläte här quart/ dok GUDh haer thet ey ämnad
Hans höge Wijßheet weet hui han et ey beskärt/
Then onde arge Wärd war ey then Lykkan wärd. 140
Dy Dygden then Hoon war kund intet annat föda/
Än någon Under-Dygd til Kual ok werldslig möda
Dy hafwer Gudh som gier ok taar thet så förseet/
Then ena tagit bort then andra intet giet.
Märk lijkwäl huar ok een ok tage thenna Lära 145
At minste Mäßlings Soot/ Stånd/ Wijßheet/ Fägring/ Ähra/
Vtom Persons försyyn (när Gudh wil) kastar kull/
Ok lägger Stånd/ Förstånd/ Ungt/ Gammalt/ Alt i Mull.

130 *Nestors åhr* Nestor levde i tre människoåldrar

138 *Sitt Beläte* sin avbild, sitt barn

143 *förseet* ordnat

146 *Mäßlings Soot* mässlingssjuka, som vid denna tid ofta var en dödlig sjukdom

147 *Vtom Persons försyyn* utan hänsyn till person

Grab-Schrift.

Hie liegt der Schönheit Ruhm/ die Blüth der besten Jugend 150
 Der Keuschheit Mertzten Bluhm vermält mit reifer Tugend
 Die Blüht und Bluhm fällt ab doch nicht der Tugend Ruhm/
 Der fürchtet gar kein Grab wäxt nach der Blüht und Bluhm.

Epitaphium.

Urna tegit Cineres, Animam pia sidera condunt, 155
Orbi quid restat? Splendida Fama, dolor.

EPITAPHE.

Arrestes vous Passans tant que vous aurez leu,
En trois ou quatre mots un infaillible Oracle;
Voyez de l'Univers le huitiesme Miracle 160
Ce Tombeau du Tombeau des Graces & Vertus.

154–156 Gravinskript: Urnan täcker askan, de fromma stjärnorna gömmer själen.
 Vad finns kvar för jorden? Det lysande ryktet, smärtan.

XIV

Parnassens Sorg/

Vppå

Kongl. Mayst:tt sampt Sweriges Rijkets högtbetrodde Man/
 Råd/ och Hoff-Rättes Råd/ så ok *Præsident* vthi thet
 Kongl. *Reductions Collegio*.
 Den Höghwälborne Herres

Hr. GEORG Gyllenstierna/

Frijherres til Lundholmen/ Herres til Stäket/ Biör-
 keSund och Torönßborg/ etc.
 Fordom hiert-älskade
 nu hoos GVdh
 Högh-Salige Käre Sons;

Som föddes *Anno* 1663. Dödde *Anno* 1671. Gammal 7. 8. 23.
 Den Höghwälborne Herre

Hr. AXEL Gyllenstierna/

Frijherre til Lundholmen/ Herre til Stäket/ Biör-
 keSund/ ok Torönßborg/ etc.
 Snälle
 dock
 Sälle
 Dödz fälle
 Jorde-färds Dagen den 30 *Iulij ANNO* 1672.
 Effter Begäran
 i eenfaldigheet
 opteknat
 aff
LUCIDOR den Olyklige.

Tryckt hoos Kongl. BookTr. Nicolaum Wankijff.

I. N. J.

HWi är *Parnassus* tyst? then äwig gröna Lager
 Förwandlas i *Cypres* the mehr än liuffste Hager
 Som ligga rundt omkring/ ok förr medh härligh pracht
 Beprydde thenna Ohrt: haar Sorgen ödelagt
 Hwar Tulipaner förr medh theras Fägring lyste 5
 Hwar *Nymphes* fördom titt åt Roser munnen myste
 Hwar *Hyacinth* som än aff *Ajax* märke bär
 Hwar som *Narcis* hwar hwad som skiönt aff Blomster är
 Til störste Ögnelust medh ymnigheet fram grodde
 Hwar Glädie Lust ok Frögd ok alt hwad liufligt bodde/ 10
 Thär finnes bara Sorg ok ingen Glädie-Sång
 För sköne *Nymphes* Danß/ *Satyr* ok Willdiurs Språng
 För helsosamme Ört ok skiöna Blomster wäxer
 Of-skadlig Od-Örts Bladh ok Malört som är bexer
 Törn/ Tistell ok hwad elß på Ödemarcken fins 15
 Ey war slijk sörgligh tijdh än nyligh thet iagh mins
 All *Helicon* omkring/ dy *Hypocrenens* Källa
 Will ey medh slijkan Flood som altijdh förr vpswälla
 Hoon dröpplar Täre-lijkt i ställe för liuffsött/
 Brand-salta Watnet vth som vtan krafft och dött. 20
 Jagh sijr *Apollo* thär i swarta Sörgkläder
 Ok *Lyrans* Stränger som alt hwad konstkunnigt gläder
 Afspänd'/ hans gylne Håår kring-ringar *Amaranth*
 Beblandat medh *Cypres*, hans Lynde wijsar grant
 At något märkligt är som på hans hierta ligger 25

Efter originaltrycket i KB (fol.). Som hos S (nr XXXI) rättas r 14 »Öd-Örts», r 30 »sijre't» och r 63 »uhrminnes».

Den lille Axel Gyllenstierna var son till riksrådet, hovrättsrådet, presidenten i reduktionskollegium m.m. Georg Gyllenstierna och Barbro Margareta Banér.

6 *fördom* fordom

7 *än aff Ajax märke bär* i hyacintens innersta kronblad skall Apollo ha skrivit in sin suck, 'AI' över den sköne ynglingen Hyacinthos död; samma blomman rann sedan upp ur blodet efter hjälten vid Troja, Ajax, vars namn började på samma sätt som blommans tecken

14 *Of-skadlig* mycket skadlig; *bexer* besk

17 *Hypocrenens Källa* den åt muserna helgade källan på skaldekonstens berg *Helicon*, vars vatten betecknade skaldeinspirationen

Han stöder Kinet fast twee-händes/ sitter trygger
 Sijr uthan Ögne-hwarff mäd o-förwändan Syyn
 Föruthan Blinck ell Blund rät ändast op i Skyyn/
 Vppå een myckit klar ok lysand Gyllenstierna/
 Han glädes i sijn Sorg/ ok sijr'et myckit gierna 30
 At thenna Stiernan näst widh *Phoebus* sielfwan ståår/
 Ok mäd sitt sälle Skeen hans Strålar öfwergåår.
 Men rundt uthi een ring är alla Konst-Gudinnor
 Som aff weekmodigheet ok hiertelagh (som Kuinnor)
 Mäd ömksam Sorg ok Pust mäd Tårar ok mäd Gråat 35
 Sigh klaga ok betee een jämmerfullan Lååt/
 Migh tyckes (om iagh rätt) så liommar i mitt Öra
 Lijk skulle iagh aff them slijk Sorge-Klagan höra.

* * * * *

O Strenge Ödes-makt som skonar ingen ting
 Hwad som man nånsin fins på Jordens stora ring! 40
 Du grymme *Atropos* hurr hafwer du bedröfwat
 Thet gamble Swea Land? i Thet at Thu bortröfwat
 Then mäd all skiäl war wärd at lefwa *Nestors* åhr/
 Then haar tin grymme hand uthi sin liuffste währ/
 O! Omißkundsam hand i blomstran nederskurit 45
 Aff afwund/ effter han meer Frukter hafwer burit/
 Än Tusend som haar nåt sin ijsgråå ålders Höst
 Hwem är full den som haar Mensk-hierta ti sitt bröst
 Ok icke ömkar högt at slijke Lijk frånfalla
 Som uti under-wett ok ungdom nästan alla 50
 Som lefwat/ öfwergått/ i Barneskona gråå

- 26 *stöder Kinet fast twee-händes* skaldekonstens gud intar här samma position som melankolien vanligen avbildades i
 31 *näst widh Phoebus sielfwan ståår* bredvid Febus själv, alltså invid solen
 33 *Konst-Gudinnor* sånggudinnor, muser
 37 *liommar* ljuder
 41 *Atropos* den av de tre parcerna, eller döds-gudinnorna, som med sin sax klippte av livets tråd
 43 *Nestors åhr* Nestor lär ha levat i tre människoåldrar
 48 *ti uti*

Aff Dygder ok Förstånd/ thet neplig then kan nå
 Som för sin Kappa skuld *Philosophus* wil heeta
 För uth när Skägge långt/ ok torr lell litet weeta
 Dy Wett ok Snille ey altijdh hoos åldren ståår 55
 Een Gubbe offta är ett Barn mäd Dufw-gråt Håår
 GUDh delar underlig uth sina Faders-Gåfwor/
 Den födz uthaff hög Ätt/ den hafwer stora Håfwor/
 Den särdeles Förstånd/ Her' AXELL had' all Trij
 Dy Han war skapt aff GUDh et Underwerk at blij 60
 Hans högh ok gambla Ätt är här i Swea Rijke
 Allmennlig' witterlig at hoon haar neplig Lijke
 Ok at från uhrminns tijdh hoon altijdh warit stark
 I Frijd ok Örligh mäd/ Ophofft uhr Dannemark.
 Om Rikedom behöfs ey myckit til at skrifwa 65
 Fördy GUDh them också haar riklig täckts at gifwa
 Dy gåår iagh thet förbij ok någorlunda röör
 Om Höga Wetet (fast ey som sig billigt böör)
 Hwem kan beskrifwa rätt hans höga Dygde Sinne
 Hans Klookheet ok Förstånd jempt hans Maaklöse Minne 70
 Ey *Svada* hwilkens Bröst han altijd sugit haar
 Ey *Pallas* såsom först på Armen honom baar
 Siälff *Phoebus* had' uthi hans Bröst all Wijßdom gutit
 Then genom Himlens krafft han intet haar förskutit
 Men mäd som största flijt ok ijdh i yngste åhr 75
 Sökt hwad som moget wett ok Ålder öfwergår
 Så at then honom hört/ måst mäd förundrand öra
 Hwad näplig kunde troos troowärdeligen höra/
 Hans Himmel-lärde Munn ok snälle Dygde Sin
 Som barast' om all Dygd ok Lärdom lade win/ 80
 Hans snabba Minne war wäl billigt at förundra
 Ok fins hoos så få åhr ey ibland många hundra
 Een/ som så snell-mint är ok rätt aff sin Natur/

53–54 *Som för sin Kappa skuld Philosophus wil heeta För uth när Skägge långt* de antika filosoferna bar en kappa, 'pallium', och långt skägg för att visa på sin värdighet

71 *Svada* värtalighetens gudinna

72 *Pallas* vishetens gudinna

Ey genom Minne-Konst ok sändels konstig <i>Cur</i> , <i>Simonides</i> som först haar lyckligh Konsten funnit	85	<i>Cic. 2. de Orat.</i>
Aff Olyckan som hänt/ had' aldrih öfwerwunnit		
Hurr konstigh han ok war/ ey <i>Metrodorus</i> weett		
Had hulpit/ fast hwad skrifts om honom wore skeett		<i>Plin. l.7.c. 34.</i>
Om <i>Cyrus</i> , <i>Hadrian</i> ok Keyser <i>Otto</i> lemna		<i>Solin. Cic. l. I.</i>
The gamlas Skriffter/ at the hafwa kunnat nemna	90	<i>Tusc. quæsr.</i>
Hwar endersten Soldat som under Thers <i>Armee</i>		<i>Val. Max.</i>
Slijkt wijsar <i>Scipio</i> at sådant kunnat skee		<i>lib. 8. c.7.</i>
Som alla kiend' i Rom/ hwad the om andra skrifwa		<i>Solin. c.7</i>
<i>Carmides</i> , <i>Cyneas</i> , <i>Archippus</i> , kan en drifwa		<i>Sabell.l.10.c.7.</i>
Til undra/ lijka så hwad som om <i>Cæsar</i> mäls	95	<i>Joh. Ravis.</i>
Ok bägge <i>Scaliger</i> , män är lijkwäl så skiäls.		<i>Alex ab Alex</i>
Fast Tusend andra fins/ så tår man lell ey gissa		<i>Gen. l.6.c.18</i>
Om GUDH Her AXELS Lijff förlängt/ kund man förvissa		<i>solin. c. 7</i>
Thet troo/ at rätt så snart han rätta Åldren nått		
Them allom warit lik; om icke öfwergått.	100	
Män ah! wår största Lust (hwem skull ey blij bedröfwat?)		
At then Oß älskat mäst är bort ifrån oß röfwat		
Hur finnes doch så få som uthaff ädell blygd		
Fly hwad som Oß emot ok älska Konst ok Dygd.		
Dy trifwes hwad som ondt ok hwad som gådt förswinner	105	
Ok hastar här ifrån fördy at hugen brinner		
At komma dijt hwar som thet Högsta Goda är		
Thet är Thers högst' åtråå ok endaste begiär.		
Her AXELS Sälle Siäl uthaff Gudz Anda rörder		
Åstundad' intet meer än blifwa hädan förder/	110	
Aff helga Englar dijt hwar ewig Glädie fins		
Han wist' at genom döö Ens rätta Lijf begyns		
Han kund (O Undermakt som HERren GUDH bewijsar		
At unga Barnens Munn hans höga Allmakt prijsar!)		
Förmana The som wor' mehr åldrig än som han	115	
Från wårdslig fäfengheet/ sij hwad then Högste kan!		

84 ff *Minne-Konst ok sändels konstig Cur* den antika minneskonsten, som bland annat beskrivs i Herenniusretoriken, ansågs ha uppfunnits av Simonides, som efter en rasolycka under ett gästabud insåg att identifieringen av de omkomna underlättades om man utgick från var de suttit placerade i rummet; minneskonsten gick därför ut på att placera bilder av det man ville minnas på särskilda platser i sin föreställning. De personer som sedan räknas upp var alla berömda platser särskilt gott minne – diktaren ger litteraturhänvisningar i marginalen

Dy bör nu hwar ok een rätt billigen begråta
 Hans snäll dock sälle dödh: men nei thet kan ey båta
 Han niuter Himlisk Lust/ wij lefw' ännu i Sorg
 Wij will- ok walla här han har een säker borg 120
 Dy hämmen edr Grååt afftorcken Edra Tårar
 Ok tänken at Eer then kan heela som Eer sårar
 I weeten at thet är en oundwikligh Lagh
 Ok at ey någon ting skeer uthan Gudz behagh.

Ehren und Gedächtnüs Seule. 125

Steh Leser wer du bist/ biß daß du diß gelesen
 Betrachte bey dir selbst wie nichtig alles wesen
 Und was auff Erden ist/ den dieser stumme Stein
 Kan sagen was du bist/ und alle Menschen sein.
 Ein Körper vormahls sonder Tadell 130
 Ligt hier von Hochgebornem Adell
 Hie ruhet Weißheit und Verstand
 Hie ruhet der in zarter Jugend
 War alt un greiß an kunst unn tugend/
 Getötet durch der *Parcen* hand. 135
 Sein ruhm wird dennoch ewig leben
 Den *Fama* Sternen hoch wird heben
 Von denen Er erst abgestamt/
 Die *Svada* selbst hatt Ihn gebohren/
 Vnd *Phoebus* Ihm zum Son erkoren 140
 Die *Musen* alle aufgeamnt.
 Er war Ein auszug kluger Jugend
 Vnd ein begriff der Adel-Tugend
 Es kunt Herr Axell Gùldenstern
 Mit allen die zu seinen zeiten 145
 Vmb Weißheit in die wette streiten
 Als der Folkommenheiten Kern.
 Ihr die Ihr dieses werdet lesen
 Bedenkt Waß Ihr seit/ Er gewesen
 Was Ihr itzund/ und was Er ist 150
 Ihr Edel- jung-schön-klug-stark-reichen
 Der tod macht die ungleiche gleichen
 Drumb denket das Ihr sterben müst.

Du hast itzund gehört was dieser stumme Stein 155

Dier hatt ins Ohr gesagt was alle Menschen sein

Drumb gehe wieder fort nach dem du diß gelesen

Vnd denk das der hie ligt/ ist waß du bist/ gewesen.

EPITAPHE.

*Dans ce triste Tombeau repose la Noblesse
 Et le plus grand Esprit en divine Sagesse
 D'un Vieillard es Vertus qui n'avoit que huit ans
 C'est pourquoy qu'il estoit & n'estoit pas Enfant.*

160

* * * * *

Griff -Skrift.

Solen i sin neer ok opgång håller wissan tijdh ok lopp/
 Men nys gek en Gyllen-Stierna genom nedergången op.

165

XV

Wällförtiänt' Äreminne

Uppå

Kongl. May.^{tz} TrooMan ok Assessor, uti thet Kongl.
General Commerci Collegio, sampt Häråds Höfding
 öfwer Sex Häråder i Upland/

Then

Ädle ok Wälb. Herres/

H.^r Erik Rosenholm/

til Sohlberga/ Erikstadh ok Ramsberg/ etc.

Sorgfulle ok högst begråtlige Dödsfålle:

Jordefårdsdagen den 4. *August*.*Anno* 1672.

Efter begåran

williefårdigt opråttat

Aff

L I S S H A S W.*I. N. J.*

AH! ußle Menskie Barn! om tu wil rätt betrakta/

Hwad som vårt Wåsen är/ så märk här op/ ok akta/

Huad som mäd Sorg beklått/ för thina Ögon ståår/

En döder Menskie Krop: som ligger på sin Båår.

Men om du fråga wilt/ huem fordom then haar warit/

5

Efter originaltrycket i KB (fol.). Som hos S (nr XXXII) rättas feltrycket »*Atrops*» r 14. I originaltrycket finns en underskrift efter hela dikten, utelämnad här liksom hos S: »Sin Salige käre Moder-Broder til ytterste Äre-Tjänst Sörgligen satt aff *J. Nordanwäder*». Lucidor har tydligen skrivit dikten för en annan person, eller också har Nordanwäder gjort den urnformade, avslutande 'griftskriften'. Signaturen *LISS-HASW* i titeln kan utläsas som L(ars) I(ohan) S(on) S(cientiarum) H(umanarum) A(rtiumque) S(tu-diosus) W(psaliensis).

En mängd biografiska uppgifter ges som synes i skriftens lovprisning av Erik Rosenholm. Datumen i marginalerna har diktaren tydligen fått genom sorgehuset. Lucidor besjöng senare också Rosenholms andra maka, Märta Beata Stuart, i en gravskrift (XXXIV).

- Så säger Jagh/ En Man/ som ontt ok gått erfahrit/
 Ok at Thu rätt må troo/ thet iagh ey Sanning spaar/
 Så wil Jagh innan kort/ tigh säya hwem han waar.
- The Östre Göters Land (som Konst ok Dygden Göder Wastena An.
 Huar aff thet samma Land/ så många kloke föder/ 10 1613.den 29.
 Som knapt the andre giör; ther före the ok må/
 Rätt hållas at the än/ som *VisiGothi* stå/
 I Frijdh ok uti Strijdh.) haer thenna Man fram burit/
 Thens Lijffstråd *Atropos* omilde Sax affskurit.
- Hans Fader war en Präst/ hans Farfar lijka så/ 15
 Hoos Konung Johan/ män om du wilt höra på/
 Så will iagh säya Tigh/ Huem som hans Far-Fars-Fader:
 (Huem kan i störste Sorg ey blij för then skuld glader?)
 At then Herr Erik waar/ then förste Luthersk Präst/
 Uti hans foster* Stadh/ ok huad som än är mäst/ 20 * Wastena
- Aff uhrmins-gammal Ätt/ ok Adel som ey dölder/
 Aff Laghmän Fädrens Root/ ok Mödrens Jacobs Skölder/
 Sij huru HERren Gudh wälsignar *Levi* Stam!
 At the (fast wexlen går) lell åter komma fram/
 Til huad the warit för/ mehr höfwes ey at skrifwa/ 25
 Om hans of-gamle Slekt: dy låter iagh thet blifwa;
 Jagh går ok så förbij/ hans grönskand' ungdoms Währ/
 Ok huru/ nähr han kom/ til någle flere Åhr/
 Först uti Linköping/ sin Klokheet gynte wijsa/ An. 1628.
 Ok huru Honom seen/ all *Upsala* måst prijsa/ 30 An. 1633.
 För Konst ok Lärdom skull/ ok huad i Gäst-rijk-Land/ An. 1635. in
 Han giort i thett hans weet ledd' andra medh hans Hand. til An. 1639.
- Ey will iagh tala om ok låter thet förbida/
 Hur han mäd egen Huhg ok Fadrens willia strida/
 Haar måst/ i thet Hans Faer will endligh ha'n til Präst/ 35
 Men thett waar ey hans Hugh/ dij HERren Gudh weet bäst
 At länkia Menskians Sin/ til huad som han bäst tiänar/
 Huarföre Gudh ok så sin Nåde then förlänar/
 Som mäd ett stadigt hoop/ på honom kallar titt/
 Thett som Herr Rosenholm mång tusen gånger sijtt. 40

12 *VisiGothi* 'ädelgoterna', en av goternas stammar

22 *Mödrens Jacobs Skölder* på mödernet ansågs Rosenholm vara släkt med den adliga ätten Jacobsköld

26 *of-gamle* urgamla

Fast han aff Präste Släkt/ så satt lell Ädla Ätten
 I bloom/ (Naturen gier ey lettlig bort then Rätten/
 Som Dygden en gång want) En ädell Ören kan
 Ey kläkka 'tur sitt äg/ en reddan Dufwa: Han
 Kund aff uhr-gammalt Modh anpreklat ey förglömma/ 45
 Sin Adell/ fast han Sigh en tidh bort kunnat giömma/
 Hadd bettere Lust huad som i Wärden at besy;
 Män iagh för kortheet skul går resan og förby:
 Hans Rådhmans Wahl ok mehr/ wil iagh ok låta fahra/ An. 1646.
 Om Gifftermålen mäd/ at iagh må Tijden spara/ 50 An. 1648.
 Hur Lykkan honom seen mäd mykkin Ähra krönt/
 Ok effter lite mäd BorgMester Tiensten lönt; An. 1662.
 An. 1652.
 Hurr han på Heere Daan sin kloka Tunga wijste/
 At hans Wältaligheet för många Hundra lyste/
 Behöffwes ey stoort taal/ dy huar ok en thet weet 55
 At Han (troß Affundsmän) aff Konglig *Majestet*
 Sitt gamla Adelstånd å nyo fek at föra
 Then honom ok så seen *Assessor* monde giöra An. 1665.
 Till Häråds Höfding sidst/ nu har Hans Sälle Siäll
 Oß budit all i hopp thet yttersta fahr wäll. 60 An. 1671.

STokholm du Ädla Stadh grått om du rätt kan gråta/
 (Fast om thet intet kan för Döden något båta)
 Herr Rosenholm som waar Thin Holmes rätta Stokk
 Ok Stood i OlyksStorm moot ondas trugh ok pokk/
 Thu war En Rosenholm Stokholm/ then tidh Han styrde 65
 Gemene Bästas Roer fast om titt Stormen yrde/
 Så Masten stoog i bukt fast om *Helenas* skeen/
 I mörka Wädret bran/ ok hotade mäd meen/
Castor ok *Pollux* mäd sin Lykke-Lius ey lyste
 At mångens Krop moot Stormens Wågar resand ryste/ 70
 Lell hölt han Hielt-lijk modh ok räkt hielprijkan Hand/
 At Edert Bästas Skeep ey dreff på klipp-grund/ Sand
 Ok stöttes så i Tu/ huem kan nogsamt beskrifwa/

45 *anpreklat* eggad, sporråd

47 *besy* bese

67 *Helenas skeen* en elmseld med en låga, som ansågs olycksbringande

69 *Castor ok Pollux mäd sin Lykke-Lius* denna typ av elmseld, med två lågor, ansågs lyckobringande

MäD huad Saktmodigheet han kund' alt ontt fördrifua/
 Som nästan moget waar/ hans höga flijt ok ijdh 75
 Wist rättan Dagh ok Stund/ wiß timma wißan tidh/
 När som til nyttan Thin waar något gått at söka/
 Huar aff Thin Friheet/ Wäld/ ok Rijkdom sigh kund' öka
 Han wiste kloksint mädh aff ofehlbare skiähl/
 At förebyggia när thet intet stoog rätt wäl/ 80
 O! olyksamme Fall som hafwer Stokholm slagit/
 I thet Herr R o s e n h o l m så hastigt Döden tagit/
 Han war Thin säker Stok ok holme thet är wist/
 Gudh affwände ditt Fall seen som du honom mist.

MEn I Höghädle Fru/ fast Gudh Eer haer bedröfwat/ 85
 Ok Döden Makan röfwat/
 Begråten intet mehr/
 (Huad Himmlen haer behagat)
 Dy han haer alt wäll lagat/
 Then Högsta lär gie Frögd/ 90
 Om j mädh Korßet nögd/
 At när som Jorden gråter j uti himlen leer.

Äredikt ok Griff-Skrift:

Jagh Beder Edher Ståån/ I som gåån/ Här om thenna Sorge-Griff; läsen thenna lilla Skrift.	95
HÄr huilar rätt en Man/ som rättlig Man kund he- ta/ Om Thes lijk många-städs <i>Diogenes</i> skull leta Han waar aff gammall Ätt/ fast utaff Adel ny/ Rätt Ädell aff Förtiänst/ ok ey aff Bondens By.	100
Huem är som honom straffa kan? Slätt ingen/ utan Af-unds Man/ Then Sigh/ ok andra Siälff förtärer Dy höör huad Jagh aff Tigh begärer: BETänk ah! först ok främst huad Menniskian rätt är/ At Döden mogen frukt/ half- ok omogen skär. Huem finnes Som hans Makt nånsin kan Seger- winna?	105
När Teehn afluppin är som Tränne Systrar spinna: Betänken all' i hoop at j aff Adams kynne/ Ok at om Klookheet/ wett ok högtförståndigt Sinne/ Kund und-fly Döden/ låg' Herr <i>ROSENHOLM</i> ey här/ Som är huad Thu läär blij/ mehr waar än mon- gen är.	110
	115
	120

103 *Diogenes* den kyniske filosofen Diogenes lär ha gått omkring på ljusa dagen med tänd lykta och letat efter en sann människa

115 *Teehn* tenen

XVI

Hela
 Wärldens
 PilGRims Färd/

widh fordom
 Ährborne Laghwise/ ok widt-förfarne/
 Konglige *Residenz* ok Hufwud Stadens Stockholm
 wäll förtiente Rådhmans nu hooß
 Gudh Salige

Herr Trulles Kores/

Wälprydde Jordsettnings dagh/ Then 18 *Augusti Anno* 1672.

Efter begäran/
 i enfaldigheet
 Opteknad/ aff
Johan Ellasson.

I. N. J.

THen kort' ok lißle tidh/ som wij i Wärdens lifwa/
 Plär vtaff många widh månghanda lijknad blifwa/
 Dy fast om någon kom/ til Metusalems Ähr/

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr XXXIII) rättas tryckfelen r 21 »Fåfne», r 37 »stora», r 73 »Siöwirlar» och r 184 »*Ifis*», samt tryckfelet »Ffranckerik'» r 219. Punkt efter r 167 här borttagen. Dikten går tillbaka på en resebeskrivning, som Kore själv författat. Marginalnoterna, som oftast ger de latinska och äldre namnen på det nämnda orterna och några gånger andra slags kommentarer, tycks vara Lucidors egna tillägg. Diktarpseudonymen är denna gång ett anagram på Lasse Johansson.

Truls Kore eller Kåhre (1600–1672) var bondson från Kåremo i Kalmar län, studerade vid trivialskolan i Kalmar och blev sedan sångare och basunist vid trivialskolan i Stockholm. Med egna hopspårade medel började han studera i Uppsala, där han blev informator för ett par bröder Soop. Genom stipendium från Axel Oxenstierna kunde han göra sin långa resa. Hemkommen blev han rådman i Stockholm, preses i Norrmalms kämnärsrätt, senare ledamot av justitiekollegiet och preses i Stockholms kämnärsrätt.

Så är thet lell ey mehr/ än daen som war i gåår.	Ps.90. v. 4
Han liknas widh en blåst/ som mäd en hast förswinner/	5
Han liknas widh en Ström/ som Tyger-snelt fort rinner/	
Han liknas wid ett Gräß/ widh Blomster/ widh en Rooß/ Som wißnar/ faller af/ bort bleknar/ fahr sin kooß/	
Han liknas wid en Röök/ som Wädre Skiött fördrifwer/	
Widh Wattubläsår them inlijkt Lufft sönder-rifwer/	10
Widh Speglar ok wid Glaas/ wid Skuggan/ Timmglaas Sand/ Han liknas (ok rätt wäl) mäd wändning'n aff en Hand.	
Ok många tusend fleer som tiden ey wil lida/ At rekn' op all' i hoop/ dy wele wij här bida:	
Men thetta tykkes migh at then beröm är wärd/	15
Som lijknade vårt Lijff widh mödsam Pilgrims färdh	
Emellan ond ok gått/ dy om wij't öfwer-sinna/ Så läre wij thet wist/ för wist ok santt befinna	
At både Jagh ok Du ok huar En säya kan Jagh är lijk hwem Jagh är Jagh är en Wandrings Man.	20
Fast mången Fåhne tidt fåfengt pläär effter söka/ Hurr' han må Gårdar/ Huuß/ ok annat samman öka/	
Ok lell rätt wäl thet weet/ at alt huad som han haer När som han mått sin koos blijr effter honom kuaar.	
Måst ey en Pelegrim när han wil företaga	25
Sin Reesa först ok främst wäl til sij ok så laga	
At han en Säker Legd ok Wägebreff kan få På thet han vthi Fridh thermäd må säker gå	
Huar Wäg som gängse är. Wij arm ok usle Därar	
Få genom Dopsens Baad fritt Legd moot huad som sårar	30
Men ah wy bryta't siälff! när wy först wexe op/ Ok werras mehr ok mehr wår långa Lijfs-tids Lopp.	
Seen måst En Pelgrims Man ha goda rese Kläder	
Som stå moot Frost ok Kiöld/ Regn/ Slag/ Snö/ kulit Wäder;	
Ey som ett Pawiskt Took sigh såleds apa uth	35

6 *Tyger-snelt* snabbt som (floden) Tigris, pilsnabbt

9 *Skiött* snabbt

10 *inlijkt Lufft* den instängda luften

27 *Legd* lejd; *Wägebreff* pass

32 *werras* förvärras

At han syr nästan lijk HIN som i Calicuth/
 Mäd Offer dyrkkas plä i en stor läder Kraga
 Mäd Korß ok kröke mäd Siö-Skaal som slijk Soomaga
 Om sin skjnhelig Halß mäd många Narre ting
 Bepriðder/ lijk en Skiöld (som helig) huelwer kring; 40
 På Hatten lijka så/ en Taska wedh sit Bälte
 Ok Flaska aff Pump-Skal uhr Indien/ i Fälte
 At föra Maat ok Drick at wisa Sparsamheet
 Som lell oknouen är ok huar man rätt wäl weet
 At slijk en mehr förslöß/ än många många andra/ 45
 Som ey på sådant sätt i fåwisko kring wandra.
 En Staff är ok så godh/ fast ey trij Ahlnar lång/
 Twe-knappot som tidt bruks ey stödhlijk/ män til Twång/
 Om någon affsid-wägghs en sådan Fuhlgrym möter
 Men ah! Jagh gåår för långt/ huar mäd iagh tijden nöter 50
 Elß kunde iagh rätt wäl wår fåfeng Kläddräkt tee/
 Åt huilkens Took-Klokheet *Democrytus* skul lee/
 Ok *Heraclitus* som ey wiste til at gråta
 Mäd Salta Tårar wist giord sina Kinner wåta/
 I fall the lijfde än män iagh gåår thet för bij/ 55
 Om huad En wandrings Man mehr tarfwar/ at besij:
 En Stalbroor som är godh behöfwes then i Nöden/
 Som mången hafwer frälst från fahra/ ja från Döden/
 Lijk *David*, *Ionathan*, *Orest* ok *Pylades*,
 Damon ok *Pithias* ok huad som många steß 60

- 36 *At han syr nästan lijk HIN som i Calicuth/ Mäd Offer dyrkkas plä* att han ser nästan ut som hin (onde) som brukar dyrkas med offer i Calcutta (en avgud som ofta nämns i äldre reseskildringar)
 38 *Mäd Korß ok kröke mäd Siö-Skaal* med snäckor eller musslor i kors och krok; *Soomaga* somage: orenlig och otuktig person
 40 *Bepriðder* beprydd; *lijk en Skiöld (som helig) huelwer kring* liksom en helig sköld runt sig
 42 *Flaska aff Pump-Skal uhr Indien* en flaska av kalebasspumpa hörde till den typiska pilgrimsutrustningen
 44 *oknouen* okänd
 48 *Twe-knappot som tidt bruks ey stödhlijk/ män til Twång* (en käpp) med två knappar används ofta inte för stöds skull utan för (att öva) våld
 52–53 *Democrytus skul lee, Heraclitus som ey wiste til at gråta* Demokritos skratade enligt traditionen alltid åt människors dårskap, medan Herakleitos grät åt den; här tycks Lucidor ha kastat om de båda namnen
 59–60 de personer som räknas upp här var alla kända för trogen vänskap

I gamble Böcker fins. Men wij dy werre wåla/
 Thet ringa/ eller ok slett intet/ ofta tåla/
 Wij ingin som är from ok söke fölies-lagh
 Mäd Wärdens Affskraap om the man som vårt behagh
 Sigh til all Lust Odygd ok öfwerdådigheeter 65
 Wål skikka/ slijkt Folk är/ huar efter huar Man leter/
 O galne Tokeri! En From är intet wärd
 Widh thenna wärdens tidh som i all flärd uthlärd.
 Olykkan som til Siös ok Lands En Pilgrim händer/
 Ey eenfält utan så at hooptaals all i sänder/ 70
 Kringwärfwa then som långt kring wida Wärden fahr/
 Är kunnog nogh för them som något wandrat haer:
 Storm/ ylning/ Sand ok reeff Siöwirflar- Steen-Klipp banker
 Afskåra mången gång förhopningens Plikt-Anker/
 Then will-wall-hwälwand Siö försänker tidt i kuaff 75
 Et Skepp/ at Folket får i hast en dubbel Graaff.
 På Jorden är ok then som resar uti fara/
 För grimm' ok wilde Diuur/ ok för mång olyks-snara
 Aff Ogudaktigt Folk som Lagh-löß omkring går
 I Buskar/ Skog/ ok Mark at giöra ban' ok sår/ 80
 Wij hafwa som huar weet huart Ögneblek at kempa/
 Mäd Wärliden ok vårt Kiött then Ondes skått at dempa
 Som söker Natt ok Dagh Oss i wår wandrings fard
 At föra från wår Wäg igenom Swijk ok flärd/
 Men huart förwillar sigh/ min Penna mäd alt thetta 85
 Ther iagh war williat först Eer rättlig at beretta/
 Huad fahra thenna Man som på en Sörie Båhr
 Affsomnat i ett Huus aff fyra Bräder ståhr/
 I thenna Wärden hafft/ han war aff ringsta stände/
 Dok aff rätt ährlig Slekt fast Faer hans war en Bonde/ 90
 Han wåga sigh lijkwål i wida Wärden uth/
 Satt ey som Huettbröds Barn nu giöra innan Knuth
 På Biörne Fellen fast ok mogne Äplen steker/

61 *wåla* vårda oss om

73 *ylning* väderil, orkan

74 *Plikt-Anker* ett särskilt tungt stormankare

76 *en dubbel Graaff* alltså både i skeppet och i havet

92 *Huettbröds Barn* vetebrödsbarn, bortskämda barn; *innan Knuth* inom knuten

Ell ellß på Fåhnars wijs/ mäd Gökkel Dokkor leeker En Hampus eller En Pankaka ok Mors Grijsß/ Som uti Askan röör widh Moer sins Köke-Spijs.	95	
Han hafwer så långt reest at mången måst förundra Ok neplig någon giör/ ey En bland många hundra Ja Tusend/ dy all först besåg han Dannemark/ Besågh huar endast Ortt som Handelrijk/ ell stark	100	
Seen drog han thädan åth Siufalte Nederlanden/ Som sammanfäst utaff Natur ok Wänskaps Banden/ WästFrijsß-Groeninger-Holl-See-Utrekt Gelderland/ Jempt Ofweryßell Them <i>Neptunus</i> mäd sin Hand Beskyddar/ ther ifrån drog han åt <i>Lisabona</i>	105	
Som bär mäd rätt ok Skiäll the <i>Portugisers</i> Krona/ Besåg <i>Breganz</i> ok seen <i>Lamego, Portoport,</i> <i>Cascabo, Hetubal, Conimbria;</i> drog bort Till <i>Herculs</i> smala Haaff kringreeste <i>Fesse</i> Rijke	110	
Beskåda <i>Tanger</i> ok seen <i>Scuta</i> ok huad slijke Barbarske Städer fans/ wänd intet heller om Förn som han lycklig fort til <i>Herculs</i> Stoder kom/		<i>Abide i Africa</i>
Foor åter fort til Siös/ ok wille intet staana/ Opwekt aff Keiser Carl som Sigh Siälff här upmana Mäd Orden Bettre Fram besågh <i>Cales, Madrit,</i> <i>Gibraltar, Malaga, Almorja</i> mäd flijt	115	Spanien. <i>Plus ultra.</i>
Steeg åter på ett Skepp besåg the sköna Öar/ <i>Majorca</i> ok så seen <i>Minorca</i> Flodh- ok Siöar/ Jempt Städer som ther fans/ fohr sehn i HERrens Nampn Ok kom widh <i>Genua</i> til bakas i godh Hampn/	120	<i>Insule</i> <i>Baleares.</i>
Thet Stolte <i>Genua</i> ok alla Stolte Städer/ Som i <i>Ligurien</i> fins jempt Landes Seed ok Kläder. Kiöp Handel ok huad mäst huad för Land-Styrnings-Art Ther brukas märkt' han op fohr seen sin förra fahrt Öön <i>Corsica</i> förby då han mäd lykka lände	125	

94 *Gökkel Dokkor* gyckeldockor95 *Hampus, Pankaka, Mors Grijsß* dumsnut, stackare, morsgris109 *Herculs smala Haaff* Gibraltar sund; *Fesse Rijke* riket omkring staden Fez i Marocko112 *Herculs Stoder* klipporna på båda sidorna om Gibraltar114 *Keiser Carl* denne hade här uppmanat sig själv att överträffa *Hercules* och gå vidare

- Uti *Sardinien* sågh HufwudStaden/ wände *Calarea.*
 Sin kosa kom ok wäl aff alt sitt Hierta gladh/
 In til *Trappano* sågh sehn mången wakker Stadh
- Uti *Sicilien*, *Mazzala* ok *Mazzara*,
Castello, *Agrigent* iagh will the andra spara 130
Alacatha ok seen *Terra Nova* jempt fleer
 Them iagh för kortheet skul ey alla här fram teer/
 Seen lät han hissa Segl til the til *Malta* kumme/
 Huar the Ett Engelskt Skeep som färdigt war förnumme/
 Han satte sigh ther på gekk *Candiam* förbij/ 135 *Olim Creta.*
 För thet at resan hans war ärnat åt *Turky*/
 Landstegh i *Cypren* seen/ huar Hedna fordom dyrka
 Fru *Frigga* ok *Astrild*, mäd Offer-Altar Kyrka/
 I *Paphos*, drog ther frå/ igenom Lande fort/ *Ol. Salamine*
 Till *Famagusta* Städrens Hufwud på then Ort 140 *postea Con-*
 Ther från til **Swarta Siön* in til ***Alexandretta* *stanza*
 The *Syrers* gamble Land/ måst resan Landwägs sätta * *Sin. Euxinus.*
 In til *NB. Alepos* Stadh/ seen til *Euphratis* Strand ** *Incol. Vocant.*
NB. Alepo olim Nerea Incolae Halep i. e. Escandarunech
lac Gyllius Berroea Bellon. Hieropolis, lilla Alexandrien.
Villanovan. Antiochia, Strabo Bambica.
- Ok *Arra* fohr så seen til bakas öfwer Land/
 Ått *Alexanders* Stadh/ drogh åter fram åth thädan. 145
 Sågh *Antiochiam*, *Seleuciam*, ok sedan
Loodiceam kom strax in til *Trippolis*
 Ok *Sidon*, *Libanon* giord honom sedan wiß
 At nu *Damasco* waar heel när seen han thet skåda *Damascus in*
 Reest kring *Phoenicien* förutan någen wåda/ 150 *Scia i.e. Siria*
 Til *Capham* som är när widh *Carmels* Berge satt *Arab. Sciam*
 Seen färdas han sin Wäg igenom Dagh och Natt *S. Demasc.*
 Til *Galileas* gräns sågh *Nazareth* mäd nöye *Syr.Darmsuc.*
Capernaum ok seen *Corazin*, drogh mädh löije *quasi Doro*
 Til begge *Hermons* Berg genom *Ascalons* Dahl 155 *Sumoco*
 (Fast resan något dryg ok Pungen nästan smaal) *i.e. terra rubra*
- Ått *Nain*, *Taborsbärg*/ seen wende han til baka
 Genom *Samarien* til *Staen*/ som utan maka
 I forna tider waar Then Helga menar iagh

143 *NB.* 'nota bene': hänvisar till den not som följer147 *Loodiceam* skall vara *Laodiceam*

- Ierusalem/* besökt seen effler sitt behag 160
Bethlehem, Hierico, Emaus många andra
 Om them i Skriften mähls seen sinn-satt han at wandra
 När alt war wäl besijt ok föruth *Christi* Graff
 Til *Ægypt*, satte så sin wälbewandrad Staaff
 Åt *Ioppe, Gaza*, geek strax mäd en *Caravana* 165
 Igenom *Ecron, Sur Arabisk'* öknen/ Stana *Ol. Pelusium*
 I *Damiata* först ok seen then Stora Stadh *al Heliopolis.*
Cayro ell *NB. Alcayr* han bleeff rätt mykkit gladh
NB. Metest Mesraim, Mizraim, Alcabra i. e.
Victrix Mahahamet Siria Zita. olim Memphis
Chald. Alchabyr. Armen. Mossar, Arab. Mizir
s. Mazar.
- At sij then största Stad/ som han än hade funnit/
 Ok then han tykt mädh skiäll/ at hafwa Seger wunnit 170
 All andre Städens wäld/ rikdom/ ok wärdslig makt;
 Hwad Under war at sij thet tog han här i akt
 Först **Josephs* konstig Brun/ ok *Huuß/* giord seen omdömmen/
 *Åfwan til fyrkantigh huar Sida 20. Alnar bredh 300.
 Alnar diuup på 150. Alnar kan man gå ok rijda neer
 40. paar Oxar draga op Watne 20. paar neder ok så
 många ther oppe.
- Om under krafften som ther fins i *Nile* Strömmen/
 Såg hur the kläckte Höns i ungnar* uthaff Strå 175 *innan 21.
 Ok leer/ han feek ok ther mäd under skåda på Dagar.
 En Ort på många Mijl inunder Jorden gräfwen/ En hwallfd
 Ok mäd ett maklöst Walff högt op i Wädret häfwen/ Sand-Ort un-
 Then Ort/ från huilken all *Mumien* föres hijt/ der Jorden på
 (Bort swärtna lijk som Kåhl) dok märckte han mäd flijt/ 20. Mijl lång
 At somme wore starkt på Kroppen öfwerfylde/ *Athanas.*
 Ok innom Bröst ok Buuk mäd små Figurer fylde/ *Kirch. Oedip.*
 Mäd Beleten aff Trä/ Beleten aff IO/ *Ægypt: Tom.*
 (Som Sedan *Isis* heet) men fordom warit Koo; 3.
- Huem kan alt Underwärcck som han haer seet beskrifwa? 185
 Mädh huad för mödsam Swett han hafwer måst opklifwa/
 At taa' i ögne syn *Cheopis* * underwärcck *al *Chemnis.*

183–84 IO/ (Som Sedan *Isis* heet) men fordom warit Koo kungadottern Io älskades av Zeus, men förvandlades av hans svartsjuka gemål till en ko; när hon återfått mänsklig skepnad födde hon Epafos, Memfis' grundare och sammanblandades senare med gudinnan Isis

Bemärckte/ giord ey så/ som the på Reesan sitta
 I Wijn ok Kwinfolks Huuß/ dra som en Gåås ther hän/
 Mehr dumm' än någon Gååß til baka hem igän.
 Ok skrappa huad de lärt/ tre Bokke språng at springa/ 225
 At stöta en falsk quart/ mäd udde-lösan klinga/
 At hosta två trij Ord uth/ effter Franskt *humeur*,
 Ok weta om ey mehr a *Vous* ok *Serviteur*.
 Her KORE förd ey hijt ett affnött nytt-giort *mode*,
 Som kan skee waar i brukk för gamle SyndeFlode/ 230
 Han förde mäd sig hijt/ Förfarenheet/ ok wett/
 Som ok huar man thet weet/ at han sigh så betett/
 Som Rädligheten böör/ seen som hann bleff benåda
 Aff Kongl. Mayestet/ at hiälpa Stockholm råda:
 Huar ärlig Danneman/ gör honom thet beröm/ 235
 Som aldrig planas kan af *Lethes* glömsko Ström.

Graaff- Skriff.

TThen hela Wården för tykt nästan alt för trång/
 Åt then är thenna Plaß (trij Ahlnar Jord) förlång.

233 *Rädligheten* redligheten

236 *planas* utplånas; *Lethe* den flod i det antika dödsriket där de döda drack glömska av sitt föregående liv

XVII

Äre-Ruhna/

På
Kongl. May.^{tz} TrooManj Rijks ok *Canceli*
Råd/ then fordom
Höghwälborne/ nu hooß Gudh högsalige Herre/

**Herr Matthias
Börnekloo/**

Herre til Elmahoff/ Wannestadh/ Tißlinge
ok Kongzhamb.

När Hans Saligen affsomnade Kropp/ mäd höghederwanlig
Sorgeprakt Jordsattes i Stockholm den 8.
Septembr. Anno 1672.

Effer begäran/
i all som störste hast/
Enfaldeligen/ ristad
Aff
Lasse Johanson.

Tryckt i Stockholm åhr 1672.

I. N. J.

MIgh borde/ som huar nu bör/ Sorge-Klagor skrifwa/
Ok skyldigst mäd beröm till Stierne Taket klifwa:
Men ah! min swiktand Hand är therutinnan swag/
Ok på *Parnassens* Klint/ för Sorg/ altt i Olagh:

Efter originaltrycket i UUB (fol.); hos S nr XXXIV.

Matthias Mylonius (1607–1671), adlad Börneklou 1646, var son till en mjölnare, studerade i Uppsala och blev professor där 1637. Han blev sedan statsman med många tunga uppdrag såväl inom som utom landet; hovkansler 1661, riksråd och kansliråd 1664; gift 1640 med Margareta Wallia, dotter till biskopen i Strängnäs.

Man sijr hur *Phoebus* Siälff sitt Gyllne Liuß bort döllier/ 5
 Ok mäd swårt måln-sky-Floor sitt Ansichte förhöllier/
 The Sylfwer-tinter Liuß som kring Dianen stå/
 Sijr man mäd bleknad skjinn förskreckte neder gå.
 Then hele *Helicon* ok alla Konst-Gudinner/
 Är Sörgs' ok uti Suck; et Tåre-Perl-Regn rinner 10
 På *Themis* Kinner neer/ Siälff *Atropos* som skär
 All Lijfs-Tråd omild aff/ moot willian ånger bär/
 Ok Himlen som huaar sijr neerfäller daglig Tårar
 Huar om? at Döden så hårt Fosterlande sårar.
 Hui will ey då En Swensk ok ärlig Danneman 15
 Begråta thetta Fall? huem är så hård som kan
 Mäd tårar Ögon ok förutan Pust beskåda/
 Thet lijk som lewand förr/ kund hela Landet råda.
 Män nu til allas meen affdödt uppå sin Båår
 Förutan Lijff ok Krafft för allas Ögon ståår. 20
 Betänk/ tänk SweaLand/ huad trefflig Man thet warit/
 Huad möda han tidt hafft/ huad ond han haer förfahrit/
 Altt för titt bestas skuld/ gråt taksamt Swealand/
 Bedugga mäd thin Tåår/ hans Graafs Sorg-swarte Sand.
 Hanß maaklöß' underwett behöfws ey at berömma/ 25
 Dy all then sena Wård lär therom kunna dömma/
 Ok alt wårt Swealand weet thet mehr som för wäll/
 At i hans Edla kropp/ En dubbel-ädel Siäll
 Haer bodt/ dy will iagh thett til andra Tider lemna/
 Ok huad om Fosterlandet Han förtiänt haer/ nemna/ 30
 Dok så/ som Tiden thet i kortheet tåhla will/
 Hans Resor/ Bookklookheet/ ok huad mehr hör ther till/
 Will iag mäd torran Foot för bij gå; barast lalla/
 Om höga Rijksens Tiänst/ huar han mäst fram för alla:
 Then mästa mödan hafft; En *Mantuaner* Swaan/ 35

5 *Phoebus* Foibos Apollon, skaldekonstens gud

7 *Sylfwer-tinter Liuß som kring Dianen stå* de silvertindrande ljusen som står kring (mångudinnan) Diana, d.v.s. stjärnorna

9 *Helicon* skaldekonstens berg; *Konst-Gudinner* muser, sånggudinnor

11 *Themis* rättvisans gudinna; *Atropos* den av de tre parcerna (döds gudinnorna) som klippte av livstråden

21 *trefflig* förträfflig

33 *mäd torran Foot* torrskodd

35 *En Mantuaner Swaan* en diktare som Vergilius (som kom från Mantua)

Bord billigt mäd Ord prunk (hurleds han) dygde-bahn I fyrsprång genom gått (Konstrijmligen beskrifua/ Dy mitt owettigt wett weet ey så högt at klifwa/ Fast elliest huar ok En mäd migh rätt säya kan/ At uti hans Lijfstidh/ knapt Wärden klökre fan	40
I Staats Wijßheet; Om Rom i första pryndan wore/ Så weet iag utan twijk/ at Alle Taalmän Swore/ (Som nånsin haft beröm) at ingen hafwer nåt/ Thett måhl/ Herr Biörnekloo för allom öfwer gått Uti Wältaligheet/ Staats Saker rätt at råda/	45
Dy blef han ok så strax i förstonne benåda/ För sitt klooksinnigt-Sin/ aff Konglig <i>Majestet</i> Som Konglig <i>Secrtaire</i> om Rijksens Hemligheet/	<i>AN. 1640.</i>
Huem kan hans flijt ther i at skrifwa rättlig hinna? Som wijstes nog aff thet/ at få waar till at finna	50
Mehr duglig än som han/ som kunde skikkas bort/ Til Münstr ok Oßnabrüg/ om tidhen ey så kort/ Så borde wäll aff skiäll/ man Waaksamheten prisa/ Ok huad mäd under weet Han ther giort/ granligt wisa/	<i>AN. 1641.</i>
Ther spordes Hans Förstånd/ ther såg man rätt Hans wett/ Som Han för Swea haer i Tyskalande tett.	55
All <i>Alemanien</i> är Honom skyldig Ära/ Ok pliktig Biörnekloon i Gull ok <i>Ceder</i> skära/ På thet Hans höga Nampn ey hoos Them undergåår/ Igenom huilkens hielp än Tyska Frijden ståår.	60
För dy Han sedan bleeff til <i>Ferdinandum</i> sänder/ När Elden slokna som i Praga först bleeff tänder/ För samma Ordsak skull/ som Kongligt Sändebudh	<i>AN. 1651.</i>
Åhr efter på Rijksdaen til <i>Regensburg</i> , när Gudh/ Then Keyserlige Thron mäd allmän Sorg bedröfwä/ Ok <i>Ferdinandus</i> bleef aff Döden hädan röfwä/ Til <i>Franckfurt</i> när widh Main til <i>Leopoldus</i> Wahl;	<i>AN. 1652.</i> 65 <i>AN. 1658.</i>
Huad Han mäd Skrifter ther ok Sin förståndigt Taal Hooß korne-Förster giort/ lär Frägden diuft ingräfwä I Stiernones Saphir Hualff: dy då skalw ok bäfwä/	70

40 *klökre* klokare

61 *Ferdinandum* kejsar Ferdinand

62 *När Elden slokna som i Praga först bleeff tänder* när trettioåriga kriget var över

69 *korne-Förster* (kanske) kurfurstar: de valde/korade ju kejsaren

- För Leionet En Tupp/ ok Örne/ Han för wist
Giord' at i Tyskland än nu Lillian Lufften mist.
Seen måst' Han åter till the gamble Frankers Rijke/ AN. 1659.
Huar theras kloke weet bekend' at ingen lijke
Som allmänt Sändebudh sin Klokheet som Han wijst/ 75
Dy bleef Han intet blått widh återkomsten prijst/
För huad han hade giord/ seen som hans Tjänst skiärskåda/
Men bleef som fortast mäd Hoff*Canclers* Tjänst benåda. AN. 1661.
Ok seen som Solen seen try gånger fylt sitt Lopp/
Steeg Han som Rijksens Råd/ thet högste Trapsteeg opp. 80 AN. 1664.
Huem är som inte weet hurr' Han then Tjänst betiänte?
Ok åt nød trängde mäst et nådigt Öra länte?
Jag weet at Tusend'/ ja/ otaligt Folk sin Nödh
Begråta/ Sigh/ ok mäst Herr Biörnkleos snara Dödh.
I som i alle Lagh will wara *Mars Soldater*, 85
Ok spy mäd Ord båå Kruut/ Kartow-Fyrmöß-*Granater*/
Storm- ok Eldkuhlor uth/ Stormklubbar för' i munn/
Fast om I aldrig än i Feltet säff' en blun
I som mäd Pennan plä Ert Ord-skämt skämtlöst drifwa/
Ok stundom intet weet hurr rätt Soldater lifwa/ 90
Betänken Eder rät/ huar tänk på thenna Man
Ok märke huad som Konst förutan Swärde kan.
Hans Tunga hafwer mehr än Tusend Swärd neer dämpa/
Dy styrkian utan wett weet intet rätt at kämpa:
En Fåre-Heerde slår then störste *Goliath*. 95
En seen-beent Igelkott taer snabste Mössen fatt.
Krijg måst mäd Hiernan först ok seen mäd Näfwan föras/
Dy Klokheet segger huad aff Styrkkian måste giöras:
Dok then som konstigt wett ok modigt Hierta haer
Then håller Jagh i Frijdh ok Örligh rät för KAER. 100
Om Tiden wille migh än någle stunder gifwa/
Så wille iagh ännu mehr (som migh borde) skrifwa/
Men huad? iagh weet ey Siälff om ett orijmligt Tahl

71 *Leionet* Sverige; *En Tupp* Frankrike, *Örne* tyska riket

72 *Lillian* Frankrike; *Lufften* lukten, doften

86 *Kartow*- kartauner var en slags stora kanoner; *Fyrmöß*- av ty. Feuermörser eller eldmortlar, korta grova kanoner

87 *Storm- ok Eldkuhlor* olika typer av bomber; *Stormklubbar* brinnande klubbor som användes vid stormning

(Som mitt) mehr aktas böör än huad som Tuppen gahl
 I otijdh/ lell i fall iagh samma Tungan hade/ 105
 Som *Cicero* haer haft/ ok sade som han sade/
 Så kunde iagh ändå ey säya huad mäd skiäll
 Boord säijas/ *Pericles* som taalte konstigt wäll/
Demosthenes therjempt/ kund ey mäd alt sit Sinne/
 Ett skyldigt Äre-taal/ ok klookrijkt Efffterminne 110
 Opretta/ *Svada* siälff är måhl-löß här ok tyst/
 Lijksom hoon lijka som *Harpocrat* rösten mist.
 Alt huad i Hastigheet iagh ännu weet frambära
 Är/ at alt Swealand mädh Hiertat mehr böör ähra
 Herr Biörnekloo/ än som mäd Munn ok Pennan skeer/ 115
 Ok på thet huar ok En sitt tacksamt Sinne teer/
 Så önsken at Oß Gudh aff Nåder tåktes gifwa/
 Mång' andre slijke Män/ som länge måtte lifwa
 Til Fosterlandes Tröst/ til thes the thet i roo
 Kuuar lempna Man om Man lijk som Herr Biörnekloo. 120

Graaff-Skrifft:

HÄr ligger Faderlandes Fader/
 Uti sit rätta Moder Skiööt/
 Som waar en diger Dygde-Mader/
 Then (troß huad Af-unds Man förtrööt) 125
 All Swealands tung börda burit/
 För Keisar' ok på Kungars Slått/
 Sin Troo tett then Han Swea swurit:
 Män huad haer Han för mödan fått?
 Ey *Croesus* skattar/ *Midas* Gull/ 130
 Thet Thu här sijr en Hand full Mull.
 Hans döde Kropp är lagd til Roo å thenna Orten
 Thu som thet samma sijr
 Tänk hoos tigh at all ting til ingen ting här blijr
 Män then till Himlen will måst dijt gå genom thenna Porten. 135

111 *Svada* talekonstens gudinna112 *Harpocrat* det personifierade tigandet124 *diger Dygde-Mader*, en stor dygdens man130 *Croesus skattar/ Midas Gull* kung Croesus (Krösus) var en traditionell bild för rikedom, och kung Midas' elände var att han gjorde allt vad han vidrörde till guld

XVIII

Wän I Nöden/
Wän I Döden/

När
Nu Sahlige
Äreborne/ Högaktad ok Laghfahrne/

H.^r Hinrich Myrman/

Thenne Kongl. Residents ok Hufwud Stadh Stock-
holms fordom wälförtiänte Rådman/

Mäd
Sin Hiertälskade Maka
Äreborne ok mykkit Dygderijke

Hustru Catharina Hansens/

Från Wärden/
ok Flärden/

Till
Sin Sömpn ok Huilokammar
Medh Krist hederligt Lijkföllie ledsagades i Stockholm/
på then H. Mikkels Dagh Åhr 1672.

Effler begäran

I hast

Affritat

Aff

En Wän.

Tryckt i Stockholm Åhr 1672.

Efter originaltrycket i UUB (fol.); hos S nr XXXVI.

Henrik Myrman (1625–1672), handelsmannason från Stockholm, hade fått handelutbildning i Holland och blev handlande i Stockholm, kämnär och e.o. rådman där; 1655 gifte han sig med Catharina Hansen (1636–1672), handelsmannadotter från Stockholm. Den gemensamma begravningen ägde rum på Mikaelsdagen, 29 september.

I. N. J.

HUem är aff them som är' / i hela wida Wården/
 Som ikke nogsammt weet/ aff swik/ bedrog ok flården/
 Som hånder daglig dags/ hoos Hög så wål som Lågh/
 I Fredh- ok Wånskaps-Sluut/ i giftermåhl? huem sågh
 Ey huru *Eris* kan sitt gyline Äplå kasta 5
 I Siålffwa Sämians boo/ ok mångas roo belasta?
 Som flyr all tråta/ twist/ som skyr allt iåff ok stridh/
 Ok intet söker mehr än lifwa 'ti godh fridh.
 Här finnes *Cains* Folk/ som Broor sin slåår i döllian/
 Ån lifwer *Absalon*/ i hans Stall-Bröer som föllian/ 10
 Achitophel är än fast utan Nampnet till/
 Then falske *Simei* håls ok för godh ok gill.
 Huar fins en *Ionathan* huar *David*? begge döde:
 Fins ok än thers *Natur* i all theras afföde?
 Knapt eller intet! hwar är nu thet Wenner-Paar 15
 Orest ok *Pilades*? som i två Brösten baar
 Ett Hierta: huem blijr nu lijk *Pythias* berömder/
 Ok *Damon*? huem will nu när Wån för oskuld dömder
 Skal fångslas på sin Hals/ i Häkt ok Boiior gå
 Som Borgen/ ja sitt Lijff (at Wån hans Lijff mått få/) 20
 Upsåttia? huar är nu/ huaar är Wånskapen såta
 Som förr *Eurial* hölft måd Wån sin? Steen må gråta
 Ok huad mehr kensellöst ok ey Sinrörning haer/
 At daglig Troon förgåår män Falskheet til wåxt taer:
 Then of grymm' *Asmode*/ huem är som Then ey kånder? 25
 Hurr han hoos åkta Folk/ kring alla Wårdens Lånder
 Sin Osåll Hårskap teer/ att alstands inbörds krijg/
 Så snart i *Nabals* Slott som *Lazars* Hyble Sigh

5 *Eris* tvedråktens gudinna, vars äpple orsakade striden mellan Hera, Afrodite och Helena och indirekt trojanska kriget

7 *iåff* protester, tvister

9 *i döllian* i hemlighet

10 *Absalon* bedrog sin fader David och var traditionellt en personifikation av sveket

11–12 *Achitophel*, *Simei* dessa avföll tillsammans med Absalon

13–22 de personer som här uppräknas var kända för trogen vänskap

25 *Asmode* Asmodeus, en demon som symboliserade allt som förstörde den åkten-skapliga lyckan

28 *Nabals Slott* den rike Nabal, vars hustru Abigail åktades av kung David, stod ofta som symbol för en ond man; *Lazars Hyble* den gode och fattige Lazarus' usla koja

Optänder/ kan man ey *Batshebah* Systrar finna?
 Syns og widh thenna tidh *Susanne*-Gubbar? Sinna 30
 Huar i sitt Sinne Siälff om ey/ iagh beder mins/
 At *Mars* nu widh en Spijs så snart som i feltt fins.
 Alt huad man nånsin höör/ är/ Wänskap är förswunnin/
 Aff list/ twist/ swijk ok flärd/ all Wården öfwerwunnin;
 Gudinnan *Iris* är sin koos ok Himmel opp/ 35
 Kwaar lempnandes hoos oß iempt *Eris* twijkligt Hopp
 Dok fast mäst Wården all neer-ligger i thet arga/
 Så finnes Lell Gudsfolk som Odygd ey haer sarga/
 Som Dygdens trånga Styg igenom Tistel gå/
 Ok fager Blomstrand Rooß-lijkt mitt 'ti Törnen stå. 40
 Än hafwer Gudh sin hoop/ fast om hon mykki ringa/
 Then *Satans* lämde gadd ey mehr förmår att stinga
 Then Högste weet ännu at skydda Sina Baarn/
 Från *Leviathans* Näät ok *Asmodeens* Gaarn/
 Män frågar någon Wän huaar som man them skall finna/ 45
 Så öfwerwäg huar wäl/ at ingen här kan hinna
 (Uti Olykkans Huus)/ Lyksaligheet all tidh/
 Dy Menniskian här föds igenom stridh til stridh.
 Dok säll/ ok Äwig Säll! then Wården rätt föraktar/
 Ok intet genom strijdh Wårlds-Lusten effter traktar/ 50
 Wälls Then som minst i twist/ Sigh söker Siäla-roo/
 Then kan i Himmels-Borg i fridh seen strijd-löf boo.
 Här/ åh huad Ußelheet! må ingen Huila söka/
 För dy hans största Roo/ plär Oroon Hans mäst öka/
 Ok när man bäst på troor/ at haa sin Boning fäst/ 55
 I oförstörlich fridh/ då kommer först en Giäst/
 Som all wår säker Lust ok roon i hui förstörer/
 Snart Fienden/ snart Wän/ til mörka Grafwen förer.
 O! huru sellan/ skeer at twå Lijk som i dagh

29 *Batshebah* Systrar lättfärdiga kvinnor som Batseba

30 *Susanne-Gubbar* gamla otuktiga män, som de som ville åt Susanna

32 *Mars* krigsguden, kriget

35 *Iris* den goda gudinnan, gudarnas budbärrinna

39 *Styg* stig

42 *lämde* förlamade

44 *Leviathan* ett av uppenbarelsesbokens vidunder: djävulen

51 *Wälls Then* lycklig den

- (Som aldriĝh Sigh förlijkt) få giöra föllies Lagh/ 60
 Till Graffwen/ Huar ok En begråte thetta falle
 Måd Glädie Tårar/ at uhr Wårldens Pino-Stalle
 Thett Dygd-prijs-wårde Paar som lefwd' utom all twist/
 Sigh funnit/ genom thett/ at En then andra mist.
 Herr MYRMAN then som war en Man som ålska Friden/ 65
 Ok altidh frijdlig fans/ i alsom största striden/
 Thens råtta Redligheet/ slått ingen giord förnår/
 Then genom sin Förtiånst är seen Han ey mer är
 Beprijd aff klokt Förstånd/ ok lifwer genom Döden
 I mång betrångdes Barm/ them han i största Nöden 70
 Troß affund ok ilsk-wett/ til huad them borde hielpt/
 Ok oråtrådigt Kijff neerkwaft/ Tråt-dryge stålpt;
 Han föllier nu sin Wån ok råtta Dygde Maka/
 Som både Dag ok Natt i Herrans fruktan waka.
 Thens Kysk-fruktbare kweed/ för många Signad waar/ 75
 Att Hoen trij gånger trij dygd-byrdor burit haer.
 Hoon waar förr Kwinnekiön beprijd måd Dygd ok åra/
 Ok kund' all' andra wåll måd efterdömme låra/
 Huad blygd- ok Dygden bör/ för gammal eller ung/
 Hoon aktad korsens Last (som Gudh gaaff) aldriĝ tung/ 80
 Men baart måd Tålomodh/ Herr MYRMAN ok thes lika/
 Som halfwa Hierta sitt ey nånsin wille swika/
 Jagh segger uti kort/ att begge warit haer
 Ett uti Döden sällt i Lifwet Sellant paar.
 Fast *Theons* giftig Munn kan skee ther moot torß säija/ 85
 Men huem är wåll som will Afwunds Mans owett wåija/
 Åy föddes ån til dags så heel fullkommen Man/
 Som allom råt till Lagh ok nöije giöra kan:
 Huar hafwer iu sitt Fehl/ ey är wij Engel-rike/
 Uti fullkommenheet/ men Jordske *Adam* like/ 90
 Then fehl- ok faller måd/ som troos för *super* klook/
 Dok then Sigh tencker wijß/ måst/ dy Han wist är Took/

60 *Som aldriĝh Sigh förlijkt* som (aldriĝ tvistat och därför) aldriĝ behövt förlikas

62 *Pino-Stalle* pinorum

72 *Tråt-dryge* tråtlystna

76 *trij gånger trij dygd-byrdor* d.v.s. nio barn

85 *Theon* en romersk frigiven som var beryktad för sin elaka tunga och sitt smådande

- Thett första Trapsteg är till nardom klook Sigh tykka
 Fast om En elliest är i konst then wärsta Pykkia/
 Men slijkt hör intet hijt huar Tårar fällas böör
 Att huad wår Fosterstadh unstöder fällt ok döör. 95
- Ah Saligt-Sälle fall! när Then som här i Wården
 Fast uti mästas Swijk/ List/ afwund/ onda flården/
 Haar uti högste fridh hoos Siälffwa Dygden bott/
 Till Dygder utaff Dygd/ i Odygds tijder grott. 100
- O Saligt Sälle Paar! som medan The haer lifwat/
 I Sämio-Sellan roo haer bott/ ey trätt-samt kifwat;
 Säll then lijk thetta Paar sit wänskaps bandt ey brööt/
 Till döden begges Lijk i thenna Graaff inslött/
 Then Troo The Gudh/ ok seen huar andre hafwa swurit/ 105
 Haer begge moot huar an in til döds timmen burit/
 Thet är rätt hålla Troo ok Ordh/ i Lust ok Nödh/
 At intet skillier huad elß Skillier/ ingen Dödh:
 Aff sådant kan man sij at Himmlen thet behagar/
 Som Menniskian till gått all ting båå fog- ok lagar/ 110
 Dy The i Wården här haa lifwat utan stridh/
 The lifwa nu hoos Gudh i Öfwer-sällen frijdh.
- I som i kifw ok twist Eert Lijfw mäd Eder Maka
 Förtären/ gifwen akt fast I Korß-Kalken smaaka/
 Hurr Gudh i fall I gör som thetta Paar sin Böön/
 Gier Eer oåthskilt Lijfw igenom döö til Löhn: 115
- I som när Makan Eer igenom Döden faller/
 Strax huxa om En ann/ förn then affdödt rätt kaller
 Om Föttren/ tänken på at kättian Eer förföör
 Ok att i aldrig sältt som Thetta Paare döör. 120

XIX

Sorge-Suck
Ok
Tröst-Taal/

Widh
Fordom
Ehrborne/ Wälaktad ok Wälförnemme Kiöp ok Handels
Mans i Stockholm/
Nu Salige

H.^r Thomaß Andersens/

Krist wanligen prydde Jordsättning/

Som skedde den 19. *Novembr. An.* 1672.

Mäd sorglig Penna
Enfaldeligen
Dok wälmeent/
Afffattat
genom

I. B.

Stockholm/
Tryckt hoos Hans Georg Eberdt/ Åhr 1672.

Efter originaltrycket i KB (fol.), hos S, som har indelat båda dikterna i sexradiga strofer – något som passar väl med interpunktionen men som inte är gjort i trycket – som nr XXXVIII. R 71 slutar med två kommatecken (snedstreck), av vilka det ena uteslutits. Signaturen under dikttiteln, I.B., syftar kanske på den Johan Berg, som lovade Lucidor att lämna in den senare åtalade bröllopsskriften *Gilliare Kwaal* i bröllophuset: hur som helst har Lucidor tydligt skrivit dikten i en annan persons namn.

Thomas Andersen var en rik borgare i Stockholm, som räknade sin härstamning från en skotsk adelsätt.

Kuarlefwdē Barnens Sorge-Suck:

ACh huad Hiertans Sorg ok Jemmer!
 Ach huad Siäle Kwaal som klemmer
 Oß uti wår Ungdoms Wåhr!
 Tröst begynner här at brista/
 Förn wij rett weet huad wij mista 5
 I then som på Båren ståår.
 Alt för brått få wij Bekymmer/
 Som wår glädies Sohl bortsnymmer/
 Ok i Sorgemörkre för/
 Nu alt wårt Förswaar bortröfwat/ 10
 Huem skal ikke blij bedröfwat?
 At wår Faer (O Jemmer!) döör.
 Kan då dödh/ Tyranner grymma/
 Ingin Fromheet undan rymma/
 Skillier tu all Kårleek åt? 15
 Måst' et Band som Gudh samknutit/
 Aff tigh grimme Död blij brutit/
 Huar på föllier sukk ok grått.
 Wår't ey nog huad som tu giorde/
 När wij utom wetet sporde/ 20
 At wår Salig kåra Moor/
 Som näst Gudh oß lifwe gifwit/
 En at Lijf-gee liff-löß blifwit/
 War wår Sorg ey nogsam stoor.
 Du haer åter oß Hiertnupit/ 25
 För ån Solen genom lupit
 Tredie gången sin diurkreß;
 All wår Tröst är nu förswunnen/
 Wår Sorg kan bedröfwå Munnen
 Ey uthtala någoleß. 30
 Huem will nu när åhren böria/
 Som en Fader/ för oß söria?
 Ach när som wij täncka på/
 Huru Han oß Siålfwer förde/
 Up til Sala/ hiertat rörde/ 35
 Allas Ögon öfwer gå.

Huru kiärligt mond han skrifwa/
 At wij ey skull' ute blifwa/
 Utan endlich komma hijt/
 När som han dödstiden kende/ 40
 Til at trösta vårt älande/
 Men ach fåfäng war vår flijt?
 Dy när wij till staden kumme/
 Wij strax Sorgen vår förnumme/
 At vår Faar kär låg på Båår: 45
 Jempt all vår Tröst/ Hielp og lykka/
 Som oß wist lär undertrykka/
 Om Guds Nådh oß ey bijståår.

Then Salige Dödas
 Tröst Taal/ 50

Til sina Fordom Hiertälskade Barn.

Wist är Thet/ I må ey twijka/
 Troon på Gudh/ Troon kan ey swijka/
 Gudh lær wara Eert Förswaar/
 Dy må I min Dödh ey gråta/ 55
 Fast om Jagh Eer måst förlåta/
 Är Gudh Faderlösas Faer.
 Han läär Eder wäl bewara/
 Från Olykka ok från Fahra/
 Setten man Eer lijt till Gudh. 60
 Som Them wisserligen hielper/
 Dy Han aldrig någon stielper/
 Som mäd fruchtan gör hans Budh.
 Eder Slekt ok andra Wänner/
 Som Gudh älskand Dygden kenner/ 65
 Läär see till at alt gåår wäll/
 Then som Faerlöse förtrykker/
 Ok them Brödet undan rykker/
 Legger Last upå sin Siäl.
 Torken Edra Sorge-Tårar/ 70
 Gud kan hela som Eer sårar/

Hemmen Eder Sukk ok Pust/
 Solen lär full åter skina/
 Ok gie för Eer Sorge-Pina/
 Gamman/ Glädie/ Frögd ok Lust. 75
 Migh behöff I intet söria/
 Dy mitt Lijff nu hafwer böria/
 Genom Döden/ Himmels-Frögd/
 Haer Jagh utan ända wunni/
 Seen min werdslig Sorg förswunni/ 80
 Huar iagh långt från afwund/ nögd.
 Tänken att i hela Wärden
 Dygden Trähl är/ List ok flärden
 HErre/ som mäst Seger bär.
 Affund/ möda/ träta/ kifwa/ 85
 Plågar them som længi blifwa/
 Huar i kärste Barn än är.
 Dok om I man Dygden föllia/
 Ingen sanning undan döllia/
 Kan I troo rätt wisserlig/ 90
 At I frij/ från wärdslig fahra/
 När then Högsta will lär wara/
 Uti Himmels frögd hooß MIGH.

Graff-Skrift.

HErr *Thomas Andersen* Han ligger döder här 95
 Nei/ ey/ Han lifwer än hoos Gudh/ men Kroppen är
 I thenna mörka Graff/ ok at tu rättlig weet/
 Här ligger intet mehr än möda ok förtreet.

XX

Äre Stoodh/

Till
Yttersta Tienst
Ock
Stadigtwarande åminne

Widh
Nu Salige/
Kongl. May:tz fordom Troo Tiänare/ ok widh Stora Siö-
tullen iemwäll thet Lofl. Ridderhuse wälför-
ordnade *Camerereres*
Äreborne ok Wälbetrodde

Herr Henrich Wibblings/

Sorgpryde Jordsättning/
Som i
Hög/ Förnemm/ Heder ok Folkrijck Likföllies
närwaru
skedde
I Stockholm den 24 *November An.* 1672.
mäd Wälförtient beröm
Näär Graffwen
oprättad/
aff

EN WÄN.

Stockholm
Tryckt hoos Hans Georg Eberdt/ Åhr 1672.

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr XXIX) rättas följande tryckfel: r 1 »Wärldenes», r 9 »da», r 15 »Nör».

Henrik Hermansson Wibbling (1636?–1672) var borgmästarson från Söderköping, blev tjänsteman vid Stora sjötullen i Stockholm och riddarhuskamrerare.

I. N. J.

ALI Wärldens Öga som mäd *Demant* blänkiand Strålar
 Kring-lyser Skog ok Mark/ ok mäd sitt Skeen bemålar/
 Berg/ Dalar/ Siön ok Alt/ haad mäd Swart målne Floor
 Sin Glitter-glans kring hölgt/ ok Tinter Liusens Moer
Diana, blekna bort/ *Orion* gek till baka/ 5
Bootes somnad' in/ ok syntes intet waka
 På Himlens Norra Ax/ wår *Æol* blåste Gifft/
 I Stelle för *Zephir*, men *Floras* Blomster drift
 Förwändes i *Cypres*, *Melpomene* då förde/
 Migh på ett Sorgligt Rumm/ huad Jag där såg ok hörde/ 10
 Behölt Jagh någorlund'/ at Jagh åt andra Thet/
 Till Olyks Röst ok Tröst/ en gång kunn dela medh.
 Jagh sågh en Mörk-liuß Saal/ betekt ok öfwerklädder
 Lijk som *Saturnens* Hualffw til färg/ ok bleeff halff redder/
 När Jagh med häpenheet fekk höra Oliuds liomm/ 15
 Som til mitt Öra/ mäd halff bruten Klag-röst komm:
 Snart hörde Jagh en Röst/ lijk *Cypris* fordom hade/
 När *Erimantens* Diur/ *Adonin* nederlade;
 Snart Sukk som *Cynthia* för sin *Endimion*
 Föör/ snaart hur *Thetis* greet (mäd ach) sin Döda Son/ 20
 Snart Sukka't lijka som thet warit *Hectors* Moder/
 Migh synttes *Priams* Slekt Sorg snyfta för sin Broder/

4–5 *Tinter Liusens Moer Diana* de tindrande ljusens (stjärnornas) mor (mångudinnan) *Diana*

5–6 *Orion* och *Bootes* är stjärnbilder

7 *Æol* vindarnas gud

8 *Zephir* den milda västanvinden

9 *Melpomene* tragedins sånggudinna

14 *Saturnens Hualffw* planeten Saturnus med sin bleka blyfärg

15 *liomm* dova ljud

17–18 *lijk Cypris fordom hade/ När Erimantens Diur/ Adonin nederlade* lik den som *Venus* hade när vildsvinet dödade hennes älskling *Adonis* på *Erymanthus'* berg

19–20 *Sukk som Cynthia för sin Endimion Föör* en klagan som den som *Cynthia/Diana* upphävde för sin älskling *Endymion*, som hon sövt för att få kyssa, men som aldrig mer vaknade upp

20 *hur Thetis greet (mäd ach) sin Döda Son* hur *Thetis* med ack begrät sin döda son (*Akilles*)

21 *Hectors Moder* drottning *Hekuba* i Troja

22 *Priams Slekt* *Priamos* var *Hectors* far

- Snart tykt Jagh ther begreet *Orestes Pyladen*,
 Ok *Nisus Eurial* ok *Damon* sin goo Wän.
 Jagh stooth rädd-undrand ther/ dok tog mig then äthhohga/ 25
 At Jagh *Melpomene* å sidstone så fråga:
 Gudinna huad är thet/ som Jagh för Ögon sijr?
 Huar aff mitt Öga wätt och Hierta sorgse blijr.
 Boor här *Harpocrates*, dy allt är tyst ok stilla?
 Ok bara Suck-liom hörs/ ell tår Jagh migh inbilla/ 30
 Att *Morpheus* rumm här fins? men om Jagh färgan troor/
 Så tänker iagh här hys ey *Morpheus*, men hans Broer/
 Huad tyder här *Cypres*, hui sijr Jagh bloß som rysa/
 Medh sweft-weft-darrand skjijn lijk sörgse/ mörksamt lysa?
 Hui ströös här Aska kring förr luktand *Cyper-sand*? 35
 Wist hafwer *Atropos* hijt sträkt sin grymme Hand?
Melpomene saa komm/ kom skåda thenna Bären/
 Sij/ Sij then/ huiß Lijfstråd i späda ungdoms Åhren
 Först *Clotho* span mäd Bly/ *Fortuna* seen af gull
 Men nu aldeles är aff *Morta* wänd' i Mull. 40
 Sij/ (fohr Hon sedan foort) lär Wärlden at förakta/
 Ok tänk at efter Stånd/ Gull/ Skickligheet/ at trakta/
 Är fånot fåfengheet/ tänk huad i Wärden är/
 Syns wara meän thet är/ är ey när thet mäst är.
 Om thenne Sälle Mann som här på Bären ligger/ 45
 Haa Slekt ok mången Man tänkt wara rätt fulltrygger/
 At Han til Sweries tjänst skull lifwa *Nestors* tidh/
 Men Himlen will' ey haa't/ at then skull blij i strijdh
 I falska Wärldens flärd/ ok mödosamt bekymmer/
 Som mäd gull-glysand Skijn/ mång tusends Gudh-wett skymmer/ 50
 Du weet ey huem Han waar/ män lysta lite på/

23–24 här återkommer de tre klassiska vänskapsparen

29 *Harpocrates* tystnadens klassiska personifikation

31 *Morpheus* sömnens gud

32 *hans Broer* Morpheus' bror var Thanatos, döden

35 *Cyper-sand* ett väldoftande puder

36 *Atropos* en av de tre parcerna, dödsgudinnan

39 *Clotho span mäd Bly/ Fortuna seen af gull* Clotho var den av de tre parcerna som spann livstråden; »Bly» syftar på den dödes prövningar under barndom och ungdom; Fortuna var lyckans (liksom olyckans) gudinna, som gav honom rikedom

40 *Morta* ännu en dödsgudinna

47 *lifwa Nestors tidh* Nestor påstods ha levat i tre människoåldrar

Så skal tu mäd få Ordh i korthet thet förstå.
 Thu west att Wärlden Alt huad rooß lijkt/ efter traktar/
 Ok mäste deles Dygd/ wett/ Konst ok Skiäl föraktar/
 Tu west om allt hooß en ey som han will till ståår/ 55
 At hans illwillia will för tidhen få grått Håår.
 Then älskar högt/ blij diupt aff wederlikan ärder/
 Then söker synas Klook/ aff illist-konst utklärder/
 Then sörger Natt ok Dagh at blifwa mykke rijk/
 En annan söker mehr än wara någon Lijk. 60
 All Odygd haer sin gång ok fria Lop/ O-Dygden
 Flyr Adelsman ey mehr än Bonden hans på Bygden/
 Högfärd ok öfwer mood i Ståltheet/ prunk ok prakt
 Olustig kättias Lust/ Haat/ afwund är widh makt/
 Gudsfruchtan/ ödmukheet/ Rättwijsan är biltogen/ 65
 Huar gör all Synd ok Last/ som leker i hans Hogen
 Ey tyks mehr wara argt at swijka sin goo Wänn/
 Dy Dygden är sin kooß/ Odygden än igän.
 Slijk Odygd/ war hans blygd/ then Siälen Hans förkasta/
 Fördy Hans Blygd/ war Dygd som Odygds Dygder lasta/ 70
 Geck Dygdens medel-bahn/ ok wiste Hennes mått
 Hölt intet gått för ont/ ey heller ondt för gått
 Som skift-wijß huars Förstånd nu tyder effter Stände/
 At Adlens Last är Dygd/ män Dygd/ Last/ hooß en Bonde.
 Ey war Hans Sinne så (som mång gång ösökt fins) 75
 At Wänskaps rena lijn på falskheets Tenen spins.
 Hans Siäll war utan swijk/ hans Hierta war rättfärdigt/
 Hans hugh war/ älska Dygd/ ok alt/ huad rätt älskwärdigt/
 Han ärade sin Gudh/ Han tiänte mäd full Troo
 Sin Konung/ lifwd' ok så mäd allom uti roo/ 80
 Ok Wänskaps-Sämmio/ war ey/ (som man många finner)
 Uhr hwilkas Ögon tidt *Crocodile* Tårar rinner/
 Fast Hiertat kittlar Sigh ut öfwer andras fall/
 Ok Siälen kwells som i *Busiris* Pinostall

57 ärder ärad

66 *i hans Hogen* i hans hug

73 *skift-wijß* omväxlande

82 *Crocodile Tårar* krokodiltårar, falska tårar

84 *Busiris Pinostall* Busiris var en egyptisk sagokung som enligt traditionen brukade slakta alla främlingar som kom till honom

När Lykkan androm leer/ Han wist ey sigh at stella	85
Mäd Skijnbar Låß-fromheet/ gootrogne till at fella/ Som lijta på Hans Ord/ ey kend Han Judas Kyß/ Ey <i>Abners</i> hälsning/ ey kund' Han mäd Lögn <i>Vernis</i>	
Ok Odygds marga färg Påfogel Stierten måhla/ Hans Hufwud/ Hand ok Foot kund' oskäm'd' i Dygd pråla.	90
Han kände Sigh Siälff rätt/ giord ey som Wärlden giör/ Huar Odygd Dygdens Hamn ok Nampn i Skiölden föör/ Huar Orätt nemnes Nåd/ diuplärd/ then Herren häder/ Högmodigheet ok prakt/ är/ Reenligheet i Kläder/ Okysk Lust/ Wänligheet/ En drunkar/ lustig Buß/	95
Swijk ok bedrägerij/ et Sinrijkt streck ok puß/ Ok lijk så twert emoot/ Then rätt giör heter strenger/ <i>Calmeuser</i> ok Skoolfluxs Then/ sigh Siälff willigt stenger Ifrån Gudhlösas Lagh/ Tukt/ kallas Bonde blygd/ All Odygd/ är nu Dygd/ ok all Dygd/ nu Odygd.	100
Som Folke finnes till. Man alla gie berömme Ått Salig-döde Man/ at Han ett Effterdömme Aff alla Dygder war/ för them som lifwa än/ I moot- ok mä-d-gång mädh/ Et mönster aff En Wän.	
Hurr' Han sin kiärste Moer haer älskat/ heder-wyrdat/ Ok tidt giord bördan lätt/ som Henne war på byrdat/ Hurr Han Sigh haer beteet moot sine Syskon syns/ Aff theras grått ok Suck/ i thet at alla mins	105
Hans Broder-Kiärligheet ok hurr Han allas bästa Först sökt/ ökt/ ok sigh seen winlagd thet at grundfästa	110
Mäd <i>Demant</i> -starka Band/ dy troo The og for wist/ Att ey en Son ey Broor/ män Maak-löß Maka mist/ Jagh kunde mykke mehr om Hans Dygd-Sinne tala Men will ey tidhen som är kortt/ ther mä-d för hala/ Jagh segger Lyka wäll/ (troß <i>Theons</i> Lastertand)	115
At huarcken <i>Zoill</i> ell og <i>Momus</i> afwunds Hand	

87–88 *ey kend Han Judas Kyß/ Ey Abners hälsning* bildliga uttryck för svek och förräderi: Judas förrådde Jesus med en kyss, men Lucidor tycks här ha förväxlat Bibelns Abner med Joab som svek kung David

88 *Vernis* fernissa

98 *Calmeuser* fantast (av ty. Kalmäuser)

115 *Theons Lastertand* Theon var det personifierade klandret

116 *Zoill* personifikation av häcklaren; *Momus* personifikation av baktalaren

Den Sälle Mans beröm skal kunna nederrijfwa/
 Fast om Han hädan fahr/ skall Äre-rijkte blifwa.
 Så länge Dygden är/ (hurr sellan hoon og är)
 Skal allt Dygd-Afwel lell Herr Wibbling hålla kiär. 120
 Om Jagh här skulle som iagh gerna wille nempna/
 Hoos huru mången hans dödh suck ok Tårar lempna/
 Skall't neplig blifwa trott/ dok mången Riddersman
 Berömmar än Hans Dygd/ beklagendes at Han
 Så snart är hädan rykt/ men ach! huad skall iagh tala: 125
 Om Wenner som han haft? Them iagh uti en Dwala
 Sijr siukna utaff Sorgs förmykne öfwerflödh/
 Ok önska för Hans Lijff at wexla Lijff i dödh.
 Som mäd andkwewiand Sukk Hans omgänge betänckia/
 Ok theras Ögon fast i Tårebekkar dränkia/ 130
 Migh tykks at Jagh mädh Pust Sorgh klagan aff Them höör
 Som klagar/ Jonathan ach at du så snart döör!
 Som waar wår Siälfwa Siähl/ som war wårt halwa Hierta
 Hui fölie wij tigh ey? hui dräper ey wår Smerta
 Oß/ som tigh Döden giort/ o-mißkundsam Tyran! 135
 Kund grymma Lian thin ey hueßas på En ann
 Än Dygdens Foster-Barn? aff Henne född ok gödder
 Män aff thin Enwälds Hand ah! alt för brått/ uthödder
 Seen Han allt hinder hadd för sigh uhr wegen röit
 Som wärdsilig-säl at blij alt här til had fördröit. 140
 Måst han seen som Han mitt på Äre stegen oppe/
 Ok Wägen yppenståg/ tilbaka sätta loppe/
 Ok efter thit behagh alldeles stå theraff/
 Ok slinta mäd ett fall uti en mörkan Graff?
 Ah Sörge fall för oß! ah *Jonathan* ah! Broder/ 145
 Som älskade jemlijkt/ ah bittre Tåre Floder
 Hui blinden I wår Syn? dok wäl! seen ingen sijr
 Tigh Make lösa Wän/ är wij till frids I blij
 Uti ett stadigt lop: Dij huar kan någon finna
 Thin Lijke Besta Wän? ah aldrig kan man hinna/ 150
 Then Lykkan wij en gång hae hafft dy ingen är/
 Som oß så trogen ok then oß så sätt ok kiär/

- Dy Wenner hittas nogh menn Munn- ok Ögne-Wänner
 Som oß lijk Wärldens Seed är/ intet längre kenne/
- En medan Pungen full ok Kannen inte tom/ 155
 När the slåå feelt/ see the sigh om en an Wän om.
 Flyt bittra Sorge wått/ som bleknar Rosenkinner/
 I thet at thet på theras Lillie fält neer rinner/
 Flyt salta Tåreflodh/ dryp Ögons Sorge Dagg/
 Neerdugga Perle lijkt/ tee Hiertas Siäla agg. 160
 Besukka du mit Bröst/ Then tigh i Bröste burit/
 Blödh Hierta för thens Dödh/ som thu troo wänskap swurit.
 Beklaga Then min Mun åth then du wänligt logh
 Segg jemmer/ jemmer ah! ah! at Herr WIBBLING dogg.
 Men sij! saa strax ther på *Melpomene* huar ÖDE 165
 Framträder/ giff gran akt/ huad om Then Salig döde
 Thet samma säya lär; Jagh sågh/ dok ey thes Hamn/
 För dy at Öde ey är annat en ett Namn.
 Lell hörde Jagh En Röst som således högt ropa
 I Swage Mennskie Barn gien gran akt all i hopa 170
 Uppå min' Ordh ok Tahl. I klagen öfwer Migh
 Men snarast öfwer Gud: I Willen hijßkelig
 Dy alt hwad som Gudh will är Öde för Eer alla
 Aff thet så reser en then andra måste falla
 Män ach et saligt fall igenom thet wij ståå 175
 Dy Döden är en Wäg then I til lifwe gåå/
 Hui kwellier i Eer då när som En bärs til Jorden/
 Aff then i alla kom/ är then ey åter worden
 Til huad han war all först som döör/ huad hielper grått
 Huad Bröstslagh suck ok pust huad ynksam jemmer-låt/ 180
 Lätt the *Thebaner* så mäd andra Sorger hoopa
 Lijk *Bachides* Sigh tee Ulfw-tiutt' ok illa roopa
 I är Ju Christi Folck som weet huad som sigh böör
 Ok huru gråtas skal när som en Menskia döör.
 Will I stå Gudh emoot som thetta fall behagat 185
 Will I beklaga huad som Gudh så kärligt lagat

164 dogg dog

181–82 *Lätt the Thebaner så mäd andra Sorger hoopa Lijk Bachides Sigh tee Ulfw-tiutt' ok illa roopa* thebanerna står som exempel på hur illa hedningar i förhållande till kristna beter sig i sorgen; 'Bachides' var backanterna som traditionellt påstods ha tjutit som vargar och skriat då de sörjde

Will j mißunna roo åt then som Gudh then gier
 Will I begråta then som uti Himlen leer
 Att Wårdens Swage Troo/ ah arme ußle Dårar!
 Weet I ey att Eer Gudh alt läker huad han sårar. 190
 Then Han bedröfwat haer then tröstar han ok så
 Om en mädh Tålamoðh sitt Korß will legga på
 Ok bära thet/ til thes thet åter Gudh behagar
 At lindra't/ för then skuld affkortas Theras Dagar/
 Som Gudh mäst håller kiär/ han wett best huad Eer gååt/ 195
 Sell then som ßår aff Gudh huad som Herr Wibbling fått/
 Dy Sörien intet mehr i hårt-Sorg-kränkte Moder/
 I Syßkon gråten ey at I haer mist Eer Broder/
 Fast han war Fader Lijk Gudh är Eer besta Fahr/
 Eer Broder ok Eer Wän ok mäktigste Förswaar. 200

XXI

Döds Tankar/

När
 Wärldens Förgängligheet

Widh nu Högsalige
 Fordom
 Ädle ok Wälborne Fruus/

F.^r Anna Hedwig Örensteds/

Til Skottorp/ Krusenhoff ok Hoffgård:

Kongl. May. Högbestelte *Secreterares*
 Ädel ok Wälborne Herrens

Herr Johann Rehnskölds/

Till Grybenau/ Hohenwart ok Steensättra/
 Förr Hiertälskade/ nu Siälsöriande Huußfruus/
 I Hög/ Förmem ok Folkrijkt Lijk föllies närwaru Sorg-
 prydde Graff-sättning/ i Stockholm den 8.

December Anno 1672.

Öfwersinnades/
 enfaldeligen
 Affattade
 Aff

L. D. O.

Tryckt i Stockholm hoos Hans Georg Eberdt/ Åhr 1672.

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr XL) rättas tryckfelet »ymnügt» r 71.

Anna Hedwig Örenstedt (Örnstedt) (1655–1672), som var knappt 16 år då hon dog, var dotter till Karl XI:s gunstling kanslirådet mm Franz Joel Örnstedt och hade 1671 gift sig med hovrådet Johan Adolf Rhensköld.

I. N. J.

O! O! Oh! ufle Wärlde/ O! arme Menske Kynne/
 Huad pokkar Thu uppå? Hui will thitt Stolte Sinne
 Mäd siinde Ögon blint ey merkia huad Thu äst?
 Fast Thu syns Wärldens Wärd lell är Thu blott en Gäst.
 Ah! kenner Thu ey mehr thin ophooffs-Root ok Stämna? 5
 Huem kan uthtrykka rätt thin Warelse? huem nemna
 Thit rätta födsell-Namn? äst Thu then lilla Wärd?
 Ja/ hwarföre? Thu haer Then Stora Wärdens flärd;
 Dy äst Thu Henne lijk; betrakta då/ betrakta!
 Sätt Syn ok Sinnen op/ på thet thu rätt må akta 10
 Huad som Thu fylligt weet/ män wett-löös intet weet:
 At Makt/ Prakt/ Täckheet/ Alt Arbete/ Sorg/ förtreet
 Förgår som Hoon ok Thu. Huad kan här äwigt blifwa?
 Ey kan Hoon äwigt stå/ Thu minder äwigt lijffwa.
 Thu sijr'et iu huar Dagh hur' allt sin ända når/ 15
 Att genom Tidhen tidh sitt måhl ok Lyktan fåår.
 Jagh will ey fahnars wett ok falska spådom wäia/
 Som utom alt Förstånd/ ey bara troo/ men säija/
 At Himlen siunker neer ok lutar til sitt fall/
 Naturen Swagas uth/ sij roopa the i gall 20
 Sij Skijn/ Sij Jord/ Sij Siön uthkräftad maktlöös kuider!
 Ey är the som the wor' i uhrmins gamle Tidher.
 Jagh troor at mången og määd Mullwads Ögon sijr/
 At Wärldens gyllne Bloös skymt-stråland mörkre blijr/
 Jagh kan ey uti Sorg än lee åt slijke Griller/ 25

I.N.J. 'In Nomine Jesu', i Jesu namn

- 1 *Kynne* släkte
- 3 *siinde* seende
- 5 *Stämna* stemma, ursprung
- 9 *Henne* syftar här och ett stycke framöver på världen (den stora), som människan (den lilla världen) på så många sätt liknar
- 11 *fylligt* till fulla
- 21 *Skijn* skyn; *uthkräftad* kraftlös
- 23 *mäd Mullwads Ögon sijr* ser med mullwadsögon; man ansåg förr att mullvaden var helt blind
- 24 *Wärldens gyllne Bloös* solen; *skymt-stråland* skumt, svagt strålande
- 25 *än lee* annat än le

Hijt Fierr-glaaß áth slijkt Folk/ hijt *Galilæi* Briller/
 At sij hur Landet är (O! Tidh! O Last-full Dygd)
 Thet Theras klok-lijkt wett i Huar Gång-Stierna bygt:
 Dok huart uth gåår Jagh? Jagh kan Siälfwer inte neka
 At al ting på sin wiß/ (Oß Owiß) ända peka. 30
 Huart åhr/ hwar Månad/ Dagh/ huar Timma/ ögnebleek
 Ok huad som mindre fins/ nåår till sin dödh et strek
 Osynligt/ Fast man ey rätt ögueskinlig känner/
 Att *Phlegon* nu mehr trött Diuur-kressen genom renner
 Än vthi *Adams* tidh/ än bär wår Jord som gödd; 35
 Skyn är then Hoon war förr/ ey blifwer Siön uthödd/
 Så länge Wårlden Wårld. Dok kan Wårt wett ey räkka
 Så långt/ dy wåre Åhr sikh inte så långt sträkka
 Att Ögone thet sij/ huad som förståndet sijr
 Lell wete wij at ALT/ (huad något) INTE blijr. 40
 Blijr ikke Bly till NICHT ok bly-hwijt/ Tenn til Aska?
 Rost äter Jern ok Ståhl som kallas *Mars* then raska;
 Kan ikke *Tartar*/ Gull förwända uti Rök?
 Huar Kopper ligger fins thes GRÖNA ther? ey söök.
 Hur mången haer *Mercur* i konsten öfwerwunnit? 45
 Som tänkt at boija fast hans Kwickheet/ men förswunnit/
 Är Theras Mynt ok Han/ dy theras rijka hopp/
 Lijk wingfota *Mercur* i Korsteen flöge opp.
 Aff Silfwer blifwer falsk *Lazur*/ som andra kalla
Ultramarin-Blå Färg/ huem will oprekna alla 50
 The ting som Manna lijfw ey synligt märka kan
 När the döö? Lijf-löß ting haer lengre lijf än Hann.
 Huem skulle kunna troo/ huem torde wäll thet skrifwa?

- 26 *Fierr-glaaß* kikare; *Galilæi Briller* Galilei hade 1609 uppfunnit teleskopet
 28 *Gång-Stierna* planeten
 33 *ögueskinlig* tydligt
 34 *Phlegon* den häst som ansågs dra solens vagn
 41 *NICHT ok bly-hwijt* nikt (på tyska 'ingenting') och blyvitt
 42 *som kallas Mars then raska* järnets tecken var också tecknet för planeten Mars
 43 *Tartar* vinstenen
 44 *thes GRÖNA* ärgen som förtär kopparen
 45 *Mercur* kvicksilver: de följande raderna syftar på alkemisternas försök att göra guld
 48 *Korsteen* skorstenen

At Maskar Steen ok Glaaß (til theß the Mullgruuß blifwa)
 Opäta/ om ey än på thenna thenna Dagh 55
 Then lifwer som thet sijt/ ok huar som haer behag
 Hoos *Robert Hook* kan sij: Huad skal iagh tidh förhala/
 Om Luft-Jord-Wattne-Fääs Förgängligheet at tala/
 Thet huar ok En Siälff weet/ fast mången långt Lijff gier
 Åt Hiorten/ Kråkan/ *Phoenix*, huem weet ey huad skeer? 60
 THE DÖÖ. Gräß/ Blomster/ Trän på Marken ok i Skogen/
 Sij daglig wißna bort/ förn Lukt ok Frukt blijr mogen/
 Huad lifwer måste döö/ alt falla huad som ståår/
 Huad en gång haer begynt/ sin ändlig' ända nåår.
 O! O! Oh! ußle Wärl'd! Oh arme Menske Kynne! 65
 Huar pokkar Thu då på? Hui will Thit stälta Sinne
 Mäd siinde Ögon blindt ey merka huem Thu äst?
 Thu synes Wärl'dens Wärd ok är lell blått en Giäst.
 Men Jemmer! at så brätt all's Öde/ Döden/ skillier
 Från Wärl'den liufste Rooß- ok aldra renste Lillier/ 70
 Mean som Bränn-Neßlan groor/ ok ymnigt wexer fram/
 Dygd-Röttren öds/ O-dygd står grönskand på sin Stam.
 Sij jämmer! jämmer Sij! Thu som widh Helsan trygger/
 Sij thenna SkönheetsRooß/ som här på Bären ligger/
 Sij rena Lillian/ sij/ aff Kyßkheet utan Fläkk/ 75
 Betänk O Menske Barn ok ußle Maske Säkk/
 All Wärdens Obestånd/ hur skiött thit Lijff förswinner/
 Ok förn Thu wilt ok weet/ sit måhl ok metan hinner:
 När gröna Trät fäls kull/ huad will widh torra blij?
 Then som all tryggast är/ är säker/ intet FRIJ. 80
 Om Dygden som uti Then Ädla Kroppen bodde/
 Om purpur-Roser som på Lillie Kinnren grodde/
 Om huad en Menniskia wärdsligh fulkommen giör/
 Moot Döden hälp't Höfd's ey at klaga Ah! hui döör

54–57 *At Maskar Steen ok Glaaß (til theß the Mullgruuß blifwa)* Opäta 'maskar' syftar på de små varelser, som den engelske naturvetaren Robert Hooke (1635–1703) hade kunnat observera i sitt mikroskop

56 *sijt* sett

70 *renste* renaste

71 *Mean* medan

72 *öds* föröds

77 *skiött* snabbt

78 *metan* vändpelaren på den antika rännarbanan

84 *Höfd's* behövdes

Then ingen dödh war wärd! knapt war ännu uthbrunnin 85
 Then Fakla *Hymen* tändt/ ok Thu är bort förswunnin/
 Ok satt thin snelle flykt thit öfwersälle Lopp/
 Mäd oförwandlat syn lijk ÖRNEN/ Himmel op:
 Huar som thit rätta Boo ok STELLE fins/ huem gräter
 Ey öfwer thet at Oß Dygd Siälen så förläter? 90
 Lucretia döör bort/ *Xantippe* lifwer kuaar/
 Huad ond är warar/ gott/ förgår förn thet rätt waar.
 Men Säll ok treefold Säll then så snart Wägen hinner
 Som löpas böör! Säll then som när han tappar/ winner:
 Hur salig är dåg Then som snart från Olyks-stridh 95
 Sigh Skynder till sitt Hemm? huar utan Ofridh/ Fridh.
 Dy hemmen Eder Sorg Herr RHENSKIÖLD/ Eder Maka/
 Är hädan/ kommer ey til Eder hijt til baka
 Men I lär när Gudh will huar Hoon är ok så gå/
 Migh tyks then Sälle Siäll will trösta Eder så. 100
 MIn Maka ok min Wän/ min fordom Siähl ok Hierta/
 Mitt fordom Andra Jagh/ hui kwellies thu aff Smerta
 För min Snäll-Sälle dödh! hui sukkar Thu min Wän/
 At iagh thet Ook undslapp i thet Thu trälar än;
 Huar Hiertkwaal afflar ångst/ ok ångst Siälsorger hopar/ 105
 Huar ah et ah/ huar weh ett weh mång dubbelt ropar.
 Jagh lifwer äwig-Säll/ i Himmels huilo-Roo/
 Huar Gudh ok uti Gudh Hans Helga Siälar boo.
 Här weet Jagh/ (höfwer ey som I ännu at lära)
 Hur som Jagh rättlig skall min JEsus börligst ära/ 110
 Här skådar Jagh Eer Nödh/ i Himmel Frögd ok Lust/
 Huart Ögneharff gier migh ny Glädie/ Eer ny pust.
 Här känner Jagh Then/ aff Then Jagh migh rättlig känner/
 Här är Jagh öfwer-säll hoß okänd-kände Wänner/
 Som stå bå Natt ok Dagh för Guds Stiernstråland Stohl/ 115
 I äwig lysand Lius sijn Jagh nu Solens Sool.
 Här Swalkar Sigh min Siäl aff reena Lijfsens Källa/
 Huar Satan ok Eert Kiött jempt Wärlden Eer will fälla
 I wänten KRONAN än Then Gudh haer satt på Mei
 I hoppes/ Söke/ troon/ Jagh haer ok twifwlar ey. 120

86 *Hymen* bröllopguden

91 *Lucretia* döör bort/ *Xantippe* lifwer kuaar romarinnan *Lucretia* var ett stående exemplet på en gud och dygdig, *Xantippa*, *Socrates* hustru, på en ond kvinna

103 *Snäll-Sälle* snabba och saliga

XXII

Thenne Graf-Skrift är ibland *Authoris Conceptor* utan någon Titul.

THen Tidh som wij förslita
 Plär lijk en Ström förflyta
 Then Ingen hålla kan/
 När Wår Tids Glas utrunnit
 Ok Wårt Lifs Lius utbrunnit 5
 Så måste Wij theran/

Ey hielper Suk ok Gråta/
 Ey ängslas/ Klage-låta/
 Ey sörja någon Wän:
 När Siälen en gång wijker/ 10
 Hur' ynkeligt Du skriker/
 Hon kommer ey igän.

Wår Krop måst neer i Jorden/
 Af hwilken han är worden/
 Ok wisnas i en Graf/ 15
 Dy Hwem will Döden swijka?
 Som Olijke giör Lijka
 En Heerd-Kiäp ok Rijks-Staf.

Then första Wärdens Skarar/
 Som Jorden längst förwarar/ 20
 Ha wijst hwart Wij måst gå;

Efter Hbl, varifrån den inledande anmärkningen har hämtats; hos S nr LXVI. Hbl placerar skriften i denna ordning gravskrifterna, vilket nog bör uppfattas som att Andersin ansåg att den tillkommit vid denna tid. Strofuppdelning är bara genomförd på den mellersta av de tre sidor som trycket där omfattar. Tryckfelet »Hast» r 61 har rättats.

Av texten framgår att den döda hette Margareta (r 56–57: »Hon war/ lijk Nampne war/ Kyskhetens rena Pärla») och att maken hette Thilman.

Hwem kan sig undandöllia
 Att han ey them skal föllia
 Ok ändlig Ändan nå.

Din Död är reda kohren 25
 För än Du blifwer bohren/
 Dy så är Lijfwets Lag;
 Wij kunn' ey ok Wij böra
 Ey annan Räkning giöra
 Än Alt haer sin Döds-Dag. 30

Om Gud ey will förhänga
 Kan ingen Lijf sit länga
 Til aldraminste Stund/
 Dy bäst Wij äre trygge
 Slår Döden at Wij ligge 35
 Tidt på en Ögne-blund.

Herr Thilman hwem will draga
 Eer från al Sorg ok Kлага
 Thensamma gör Eer Meen;
 Then om sit klufne Hierta 40
 Ey wijser börlig Smerta
 Är Kiänsel-lös som Steen.

Eer Hugnad ok Huuß-Ära/
 Som troligt hielpte bära
 Hwad Eder föll för swårt/ 45
 Eer Lust/ Eer Frögd/ Eer Gamman/
 Eer Tröst/ Eer Alt tillsamman
 Är död/ ach! Slag som hårt/

Dok hennes Dygde-Handel
 Ok obefläkkte Wandel 50
 Blijr hoos Oß oförkränt/

25 *kohren* utkorad, bestämd

26 *bohren* född

31 *förhänga* medgiva

36 *Tidt på en Ögne-blund* ofta på ett ögonblick

Fast Döden hennes Fägning
 Ok alla Dygders Lägring
 I Grafwen nedersänkt.

Man kan med Sanning skrifwa 55
 Ok Henne thet Prijs gifwa
 Hon war/ lijk Nampne war/
 Kyskhetens rena Pärla/
 Som altidh ärl' ok särla
 Sin Gud i Hierta bar. 60

Fast Hon är hädan dragen
 Ok til Guds Stol optagen/
 Så haer lel hennes Tukt
 Hoos Eer/ til Tröst kwar lemnad
 Så mykkit/ som Gud ämnad 65
 Af Ektenskapens Frukt:

Hwij will I Eer då kränka
 Herr Thilman/ när I tänka
 Hon lifwer än i Them/
 Ok at hoos Gud i Högden/ 70
 Hon/ uti Himmels-Frögden
 Gläds/ med Twå jempte Femb:

Män uti Fyra kunna
 I sij/ hwad Gud förr unna/
 Ok nu har taget bårt: 75
 Dok Then Eert Hierta dela
 Kan Skadan åter hela/
 Hans Hand är ey förkärt.

I Barn som sörje/ minnen
 At Gud haer Fader-Sinnen 80
 När han mäst Wreden teer/

59 *ärl' ok särla* arla och särla

72 *Twå jempte Femb* sju döda barn

73 *Fyra* de fyra levande barnen

Fast om han stundom straffar
 Är han/ then Tröst förskaffar
 Ok hwad bäst tienar/ geer.

När Regn- och slagge-Dagen 85
 Förgåt med Åske-Slagen
 Blijr Solen åter klaar:
 Så will ok Gud för Jemmer/
 Som Edre Hiertan klemmer/
 Snart gifwa Glädie-Daar. 90

XXIII

Ungewisse Flucht
Menschlicher Jahre/

Als
Der Weyland Ehrenväste und Wohlgeachte/ nu sel.

Herr HANS Sadewasser/

Vornehmer Bürger und Einwohner dieser Königl.
Residenz-Stadt Stockholm
Christwöhnlichem Gebrauch nach mit Volkreichem Leich-
Gefolge zu seiner Ruhekammer in *St. Mariæ* Kirchen
im 75sten Jahre seines Alters/
den 13. *Martii* 1673. begleitet ward/
Freundwilligst entworfen von

L. I. S.

DER ist zwar wohl daran so auß der Welt geschieden/
Vom blauen Stern-Gewölb verlachtet was hie nieden
Alß ein schnel-flüchtig Nichts/ der Eitelkeiten Tand/
Ein Gast- und Sichen-Hauß/ nicht unser Vaterland;
Ich wil es auch gestehn das lang auff Erden leben 5
Nichts anders sey/ alß lang mit Trübsahl seyn umbgeben/
Voll Sorgen/ Creutz und Noth/ ich geb es gerne zu
Daß man hie nirgend findt die rechte Seelen Ruh:
Ich leugne gäntzlich nicht daß man nicht müsse kämpfen
Mit Satan und der Welt/ auch unser Fleisch zu dämpfen 10
In stetem Streite seyn/ ja ich bekenne frey
Daß unser Leben nichts alß nur ein Schatten sey/
Ein Rauch und schlüpfrig Sand auff welchem nicht zu bauen/

Efter Hbl; hos S nr XLII.

Hans Sadewasser var borgare i Stockholm, tysk, och troligen bror till Maria Sadewasser, som några månader senare besjöngs av Lucidor med gravskriften nr XXXI.

Ein tieffes Unglücks Meer dem nicht ist zu vertrauen/
 Ein Wind der Rosen haucht bald Schnee und Schlossen weht/ 15
 Ein lüfftig Wasserkind/ so in dem hui ensteht
 Auff Christaliner Fluth/ und alsobald verschwindet
 In zarte Lufft versteubt die keiner wider findet/
 Ein ungewisse Zeit und gar ein kurtzes Ichts/
 Ja wenn mans recht bedenckt/ bald etwas und bald nichts: 20
 Doch gleichwohl wenn man will das Leben recht betrachten/
 So ist vor andern der mit fug mehr hoch zu achten
 Der greiß an Redligkeit und Haren stirbet ab/
 Alß der in erster Blüth geht auß dem Grab ins Grab/
 Der Höchste hat ja selbst versprochen langes Leben 25
 Alß eine sondre Gaab/ den seinigen zu geben
 So ihm gehorsam sind/ und dreuet frühen Todt
 An alle so da nicht vollbringen sein Gebott.
 Wie offte rufft der Mann nach Gottes Hertz und Willen
 Ach nimb mich doch nicht hin und führ mich zu den stillen 30
 Eh den der Jahre Helfft O! Herr verflossen ist/
 Mein GOtt vergönne mir gesetzte Lebens frist.
 Der in der Ersten Blüth stirbt und in zarter Jugend/
 Weiß keinen Unterscheid was Laster oder Tugend/
 Kennt noch die Welt nicht recht mit ihrem Heuchelschein/ 35
 Ihm ist noch unbekandt waß Trübsahl Creutz und Pein;
 Ein Alter aber/ der durch Unglück offt betrübet/
 Wird in der Creutz Schul recht durch Anfechtung geübet/
 Und wie ein Edel Gold geleutert auff dem Heerd/
 Biß Ihn das Trübsahl-Fewr hat sieben mahl bewährt/ 40
 Da blickt sein Muth hervor/ dan sieht man seinen Glauben
 Den sein standvester Sinn Ihm nimmer lasset rauben/
 Ob er mit Fleisch und Blut gleich (ja zum überfluß)
 Mit Welt/ Sünd/ Höll und Todt/ ja Teuffeln streiten muß.
 Wer keinen Feind nicht sieht/ wie kan derselbe kriegent? 45
 Wie aber kan auch der so nimmer krieget/ siegent?
 Der ist zwar lobens werth der bösen Streit verhönt/
 Der aber tapfer ficht wird ritterlich gekrönt.
 Der Rüstzeug Gottes spricht/ Ich habe wol gekämpfet

16 *Ein lüfftig Wasserkind* ett luftigt vattenbarn, d.v.s. en bubbla

24 *auß dem Grab ins Grab* ur (moderlivets) grav ner i graven

40 *Fewr* Feuer, eld

Und einen guten Kampf/ nu ich den Feind gedämpfet 50
 Wird mir (doch ohn Verdienst) wie andren mehr/ zu Lohn
 Der Glantz der Ewigkeit/ die helle Sternen Krohn
 Die allen beygelegt so Christi Zukunfft lieben/
 An derer Stirne Gott des Creutzes Märck geschrieben/
 Die Ihren Glauben fest gehalten biß ins Grab 55
 Denselben wischet GOtt die Trübsahls-Trähnen ab/
 Was sag ich aber? wer kan GOtt wohl widerstehen/
 Er rufft uns in die Welt/ und heist uns wieder gehen
 Wens Ihm gefällig ist/ den früh und diesen spath/
 Sein Willen ist vor uns ein unerforschlich Rath. 60
 Gleich wie ein Garten-Mann pflantz/ abbricht/ impfet/ schneidet:
 So macht es GOtt mit uns/ bald samblet Er/ bald scheidet
 Er/ was nicht wachsen will/ bald was nicht wachsen soll/
 Was reiff/ was unreiff/ was von Früchten leer und voll.
 Diß grosse rund der Welt ist GOTTes eigener Garten 65
 Den seine Allmacht stäts hat wollen pfleg und warten
 Von Anbegin der Welt/ hie steht manch guter Baum
 Und manche schöne Bluhm/ hie hat auch Unkraut Raum/
 Und fast den grösten Platz/ die flüchtigen *Narcissen*
 So in der besten Pracht bald werden hingerissen/ 70
 Den schönen *Hyacynth* den siehet man hier auch
 Der sterbe-blau gefärbt wird durch des Nordens Hauch/
 Der Lillien keusche Pracht ist ebenfals zusehen/
 Die Tugend-Rosen blühn so zwischen Dornen stehen/
 Der Stoltze *Tulipan* strahlt hie in mancher Pracht 75
 An dem doch nichts alß nur die Farbe wird geacht/
 Die Neglk der Gottesfurcht ist endlich auch zu finden
 So oft bestritten wird von scharffen Unglücks-Winden
 Daß ihr Geruch verdirbt/ die hohe Königs-Kron
 Wächst häufig/ und fält ab gleich wie der faule Moon/ 80
 Der Sonnen Wunder-Blum so sich stets nach ihr lencket
 Grünt zwar bißweilen wohl/ weil sie sich fälschlich hencket
 Nach ides Sternes Schein/ wohin der Wind sie dreht/
 So welket sie oft eh die Sonn zu bette geht/
 Der Trübsahl *Coloquint*, des Creutzes Wärmuth blühen 85

85 *Coloquint* frukten av *citrullus coloquintus*, ur vilken man extraherade en bitter drog; *Wärmuth* malört

Die Neider müssen selbst von ihm mit Ruhm gestehen
 Daß sie bey dieser Zeit sehr wenig Leut gesehen
 So diesem Manne gleich an Still- und Frömmigkeit/
 An heisser Gottesfurcht und an Bescheidenheit.
 Sein Creutz und Trübsahl solt hier auch nicht seyn vergessen/ 125
 Denn Er nicht allezeit auff Rosen ist gesessen/
 Doch wenn der Mensche stirbt/ stirbt auch sein Leydt mit ab/
 Und scharret man sie beid gantz billig in ein Grab.
 Ihr/ die Ihr seinen Todt mit Thränen hoch betauret
 Ergreiffet rechte Maaß/ und schauet daß Ihr trauret 130
 So/ wie sichs recht geziemt/ und wie ein Christe soll/
 Gedencket daß Er da ist wo Ihm ewig woll.
 Stellt eure Seufftzer ein/ wischt ab die saltzen Tränen/
 Verlangt Euch Ihn zu sehn so last all Euer Sehnen
 Dahin gerichtet seyn zu kommen wo er ist/ 135
 Wo Er das Himmel-Brod mit allen Engeln iß't/
 Und labt sich/ alß der Welt und ihrer Wollust Hasser/
 In Himmelscher Lust mit süßem Lebens Wasser
 Daß Er ohnendlich schöpft auß JEsus Gnaden Qwell.
 O! JEsu/ führ uns auch bald zu der Freuden Stell. 140

XXIV

Krist-börlige Tåårar/

till

Ytterste Äre-Minne/

När

Ædle ok Wälb. nu hooß Gudh Sahl. Fruu/

Fru Anna Blixen-Krona/

Fordom till Eskilsätter/ Kårnäs/ och Wärnbärgh. etc.

Ædel ok Wälb: Herrens

Herr Andreas Sparfelds/

Till Schönfeld etc.

Fordom Hiertälskade HuußFruus

Salig af-somnade Lijk/ i Hög-förnehm ok folk-rijk Graff-Föllies bij-
wistan/ i sin Huilokammar högst-hederligen Jordsattes i StockholmThen 27 *Aprill. Anno* 1673.

widh graffwen

Fällte

aff

LUCIDOR Then Olycklige.

Tryckt i Stockholm aff Hans-Georg Eberdt/

Åhr 1673.

I. N. J.

HErr Sparfeld/ om vår Siäl när kroppen affdöör/ dödde/

Ok döden Andan iempt Lekammen aldels ödde/

Om Han fohr neder åth i grafwens mörka natt/

Ok ändas mäd then Dödth Som lifwet före satt.

Efter originaltrycket i UUB (fol.); hos S nr XLIII.

Anna Blixencron (1641–1672) var dotter till assessorn Mårten Blix, adlad Blixencron, och Margareta von Wahle. Hon gifte sig 1671 med kanslijunkaren, senare generalmajoren och landshövdingen Andreas Sparrfelt (1645–1730), som dikten direkt vänder sig till.

I.N.J. 'In Nomine Jesu', i Jesu namn

Tå borde man mäd rätt uth öfwer måtte sörija/ 5
 Sin Aldre besta Wän/ då borde man påböria
 En hisklig Jemmer lått/ uth om all roo ok tröst/
 Ok tiuta warge lik mäd en of-gräslig röst/
 Uthrifwa Håår ok Skägg/ mäd fiendlige Händer/
 Slå bröst och kinner blå/ ok gräslig skiära tänder/ 10
 Förderfwa Synen bort/ mäd alt förmykken grått/
 Förmäcktas utaff Suck ok ynkelig klage-lååt:
 Så sörija lijksom the som ey förhopning hafwa/
 Men mäd then döde kropp og Siälen nedergrafwa.
 (Wärr' än *Thebaner* leet) wärst låta som man kan/ 15
 Ok till en större Sorg än leija någon ann.
 Nei intet semmer thet oß Kristna till att giöra/
 Ey står oß wäll at wij för mykket låta höra
 Wår Sukkan och wår grått/ för dij wij wete wist
 At intet Then är tapt/ Then som wii hafwa mist; 20
 Dok huem är full then som en Menniskia förtäncker?
 När halfwa Hiertat mist/ at Han Sigh hårdlig kräncker/
 Ok ånger bära kan/ om sin förr såta Wän/
 Then Han weet at Han ey mehr kommer hijt igen.
 Huem will Herr SparrFeld Eer då mäd gått fogh förtykka 25
 Att I mäd ängslig suck begråten Eer Olykka/
 Ok Eder Makas Dödh? som war Eer halffwa Siäl/
 Eert andra Siälff/ Eer tröst/ ok aldrabästa wäl;
 Then som förtänker thet/ är wärr' än wärsta Diuren/
 Som sörija Makan Sin/ aff drifft vtaff Naturen. 30
 En rasker Hiort i fältt/ han råmar för sin Hind/
 Han synes sukka när han wädrar uti Wind/
 Ett Lejon/ Tiger/ Pard/ en Warg ok willa Biörnen/
 Kring-letar Skog ok Busk/ i Tistell ok i Törnen
 När Han sin Maka tapt/ the hängia Hufwud neer/ 35
 Ok huar uppå sitt wijß/ sin Sorge-kwaal beteer.
 En Turturdufwa som sin Han ey hörer knulla/
 Skyr Trän ok Grenar som aff gröna löfwet fulla/

5 *uth öfwer måtte sörija* borde man sörja i övermått

14 *og Siälen* också själen

15 *Thebaner* tas i tidens diktning ofta upp som exempel på hedningar som sörjer vilt och våldsamt

37 *knulla* kuttra

Ok älskar i sin Sorg en torr ok baran Kwist;
 Så weete dumma Diur besukka huad the mist. 40
 Hui will en Menniskia då intet blij bedröfwad?
 När som Hans bästa Wän aff Döden blifwer röfwad/
 Ok serdeles En Wän som hålles mehra kiär/
 Än man Sigh håller Siälff/ ok huad i Wärden är.
 Att mista Faer ok Moor/ at mista Systrar Bröder/ 45
 Släckt/ Fränder/ Wänner ok huad mehra döden öder/
 Är Hiertans Siäle Sorg/ dok ingen större Nödh/
 Än när et äkta band slits aff förr hastig dödh/
 Som här (dy werre skett) Tu haer för skarpa skiäcktar/
 O Dödh! mäd huilke Thu/ altt Menskie Kiön befäcktar/ 50
 Ok öfwermäktar/ ah! förgrimmer war Thu här/
 I thet Thu Dygden i sin fulla Blomstran skiär
 Ok häfwer neer i Mull/ knapt hade Himmlen knutit
 Thet Demant-fasta Band/ förn Thu Thet åter brutit/
 Off-grymmeste *Tyrann!* du hafwer bloset släkt/ 55
 Som nys aff *Hymen* tändt/ Thu haer't aldels brekt.
 Om någon Gudlig Dygd Thin Strängheet kunnat hindra/
 Så had' utom all twijk/ tinn grimm wäll blifwet lindra/
 Aff Thenne Ädla Fruu/ som nu på Båren står/
 Ok til Sitt Huilorum/ ok långa Natten går. 60
 Men ah! slett ingen ting fans som tigh kan beweka/
 Thu kenner ey mißkund/ Thu kant ey vtan neka/
 Hur' ödmiukt man og beer/ Thu tog ey på i dagh/
 Thet är thin gamble seedh ok oundwiklig Lagh.
 Om något högt Förstånd/ om artigheet i seder/ 65
 Om Herrisk wänligheet/ som til mädynkan leder/
 Hooß Tigh had' orka hielpt begreets ey thetta Lijk/
 Som vti Alskiöns Dyggd/ war vtan Maka rijk.
 Om maklöß deiligheet som ingen kunde måhla/
 Huar mäd Then ädla Fruu/ Lijk Solen öfwerstråla 70
 Båå Tärn ok Stiernor mäd/ hadd wunnit tigh til Wän/
 Så lefwd' mäd största Frögd/ Fru Blixen-Kronan än;

51 *förgrimmer* för grym

56 *Hymen* bröllopguden

63 *Thu tog ey på i dagh* du började ej (med detta) idag

66 *Herrisk* herremannamässig

71 *tigh* talet riktar sig fortfarande till Döden

Men fåfängt allt i hoop/ Thu haer ey welat skona
 All Fägning ok all Dygders make löse Krona:
 Dok blifwer Hennes Prijs/ ewärdeligen kwaar/ 75
 Fast Thu Then Sköna Kropp/ ok Himlen Siälen taer.
 Lijk som när Rosen-Bladh/ mäd liufwe Nälker blandas/
 Fast om the wißna bort ok torkas/ lijkwäl andas
 The/ mäd en liuf-sööt Luft/ som sprider sigh omkring/
 Så är og Hennes Prijs/ thet aldrig någon ting 80
 Skal uhr wårt minne taa/ dy huad som Dygden föder/
 Blijr ey i Döden dödt/ står när som Ändan öder/
 Huad som är/ ok ey är/ Prijs är ju Siälens deel/
 Then ingen *Parca* (mehr än henne Siälff som heel)
 Kan genom List ell makt/ mäd Sax ell Skäkta winna 85
 Dy böör man som en Krist mäd Skiäll rätt öfwersinna/
 At alt förmykken/ Sorg/ ey något båta kan/
 Fast Döden hennes Kropp/ Jords-delen öfwerwan/
 Är Siälen lell hoos Gudh/ hooß Oß skal Nampnet lifwa/
 Så länge man om Dygd/ i Wärlden lærer skrifwa/ 90
 Wij wele mäd full Hand/ Fiol ok *Amaranth*,
 Jemt andra Blomster mehr/ vth strö kring huarien kant/
 Ok rund kring Grafwens bredd/ i medler tidh så tänken
 (I som mäd Suck och gråt Eer sorgse Hiertan kränken)
 Att Gudh/ Huis willia Allt måst lydigt effter gå/ 95
 Haer utaff Nåd-behagh Eer lagt thet korße på/
 Om thet kan kallas Korß; att man förbyter Wården/
 I Himmlen/ Sorg/ i Lust/ Frijdh/ för Swijkfulle flården;
 Om thet kan kallas kors/ at Fången blifwer frij/
 En Döder rätt får lijfw; betrackta man ok sij/ 100
 Huad wårt falsk-nembde lijfw dock är: Röök som förswinner/
 En dimma som förgår/ Et Reep som Siälar binner/
 Förnuffteß Fångetorn/ Ett Tuckt-Huuß fylt mäd nödh/
 Gall-blandad Söttma ok halfflefwandes en dödh.

79 *Luft* doft

82–83 *står när som Ändan öder/ Huad som är/ ok ey är* står (kvar) när slutet föröder (allt) vad som är och icke är

84 *Parca* ödesgudinna

91 *Fiol* viol

93 *bredd* brädd

100 *man* bara

Hui reds wij då för dö? för huad skull är wij hißna/ 105
 Om någon minner på/ wij mått' i grafwen wißna?
 Then wij kunn hata/ men på intet sätt undfly/
 Är Döden wäll så arg ok ellaker som wij
 Oß honom billa in? Nei/ Döden är rätt Lifwet/
 Han läser Himmlen op/ taer bort huad Oß war gifwet/ 110
 Gier huad Oß ägnar rätt: Så bytt är lyckan wäär/
 När man för Mennskior Gudh/ för Döden lifwe fåår!
 Huad tappa wij ther i? Gudh ymper ok försätter/
 Lijk som en TrägårdsMan/ ok wänder Gott i Bätter/
 Then Salig döde Fruen är (fast i kränkes) wäll/ 115
 Huad ingen dödlig weet/ sijr Hennes sälle Siäll/
 Går öfwer Stiernors Hualff/ uti snöhuita Kläder/
 Huar Hoon mäd Änglar ok them vthwaldom Sigh gläder/
 Sijr Gudh lijk som Han är/ ok undrar högt therpå/
 At wij så diupt här neer ok långt från Henne Stå; 120
 Dy unnen/ Henne/ huad som I än önske Eder/
 Ok wänten tåligt till thes Gudh Eer og thit leder/
 Han gör alt huad som skier/ bå litet eller stoort/
 Dy seien/ Herren haer i alla ting wäll giort.
 Wij hoppas huad Hoon haer/ dy låtom Oß alt drifwa/ 125
 At wij må daglig döö/ thet wij mäd Henne lifwa/
 I ändlöß Saligheet/ Sell Salig then thet gjør!
 Then som döör/ förn Han döör/ Han döör ey/ när
 Han döör.

105 *reds* räds111 *bytt* ombytt128 *Then som döör/ förn Han döör/ Han döör ey/ när Han döör* den som dör (för världen) innan han dör, dör inte (lever vidare i himmelen) då han dör

XXV

Klag ok Tröst Skrift/

När
 Fordom Äreborne/ Gudhfruchtig ok Dygderijke
 nu sahl. *Matrona*,

Hust. CHRISTINA Hansdotter/

Kongl. May.tz för thetta Troo-Tienare ok wälbestälte
Factor öfwer Örebroos *Factorie*,
 Äreborne ok Wälbetrodde/ nu hoos Gudh Sahl.
 Herr CASTEN OTTERS
 Effterlätne Änckia/

I Folckrijck Lijkföllies Närwaru Christwanligen Jordsat-
 tes vti Örebroos Stads-Kyrkia den 4. *Maij Anno* 1673.
 Them Kwarleffd Söriandom til behag/
 Wänwilligst
 i hast opsatt/ af

LASSE JOHANSON.

HWi hörs i Örebro-Stadh så mången ynkligt gråta/
 Hwi höres hwar ok en/ mäd Jemmer-klagan låta/
 Hwi liommar Klokkors-röst mädh sorgligt bing/ bang/ bong/
 Ok grumla mäd högt Liud en sorgsam Lijke Sång?
 Hwad förr en Täre Bäk kring flyter Edra Kinner/ 5
 Hwad förr en Perle Flodh aff saltta Strömmar/ rinner
 Från Edra Ögon neer/ hwi hemmes genom pust/

Efter Hbl; hos S nr XLIV. R 64 »Klago-lät» rättat och parentestecken tillfogat fram-
 för »ah!» r 39.

Christina Hansdotter (1619–1673) var dotter till husgerådsmästaren på Nykö-
 pings slott Hans Bertel Schemmelkorn; först gift med Henrik Olofsson och sedan
 med Casten Otter (d. 1657) i hans andra äktenskap.

Igenom klagand Suck/ all Glädie/ Frögd ok Lust?
 Ey bör man fråga hui? ey bör man sigh förundra/
 At för en Kwinnas Dödh sigh kwellia många hundra/ 10
 Ok sukka/ lijk som hwar aff them/ Sin Moder mist/
 Dy sannerlig thet är fullkomligt sant ok wist/
 At heela Staden nu en sann Affsaknad finner/
 I thenna Kwinnans Dödh/ dy Barnens Ögon rinner
 At the sin Moder tapt/ Men Frendren ok Blodh-Släkt/ 15
 Begråta Slakten Sin/ aff Sorg blijr Hiertat bräkt
 Hoos them som oskyld war/ Bekende/ Gran- ok Wenner/
 Som haa en Wän bort mist/ theß lijke the knapt kenner/
 Bå Hög/ så wäll som lågh/ bå wetig/ konstig/ rijk/
 Besukka hwad the mist mädh thetta Sälle Lijk. 20
 Hwad dygdigt lärde Dygd/ vtaff thenne *Matrona*,
 Hwart kwelies vtaff Sorg/ at Döden intet skona
 En så fulkommen Krop/ som alla Dygders Huuß
 Ok jaga Siälen vth all Dygders klara Liuß
 Men aldra aldramäst så fälles heta Tårar/ 25
 Aff arm' ok fattigt Folck/ them Döden hårdligst sårar
 Igenom thetta Fall/ Hoon Them för Moder war/
 Ok skiötte mildelig/ all Sorg ok Omsorg baar
 Om theres Ußelheet/ the weet' ey nogh at prijsa
 Hurr gijffmild Hoon altijdh them födde/ giödd' ok spijsa 30
 När Hungers Plåga kom/ Hoon klädde then oklädd;
 För Olyckan war ey vti Olykkan rädd
 Then som olyklig war/ ok satt i Band ok hekte/
 Them Hoon betedde godt/ sin hielpriek Arm Hoon strekte/
 Til then som på sin Säng lågh siuk aff alskiöns Soot/ 35
 För allom wiste Hoon godh Hielp/ godh Tröst ok Boot.
 Hwarföre the og nu medh Suck ok Tårar klagat/
 Beklaga hennes Dödh/ så offta theas Maga
 Sin Affraa kreffwer/ (ah! så talar theas Nödh)
 Ah! at vår Hielp ok Tröst/ ah! at vår Moor är dödh! 40
 Hwem will O Jemmer ah! hwem will oß nu mehr hielpa
 I thenne arge Tijdh? ther alla wela stielpa
 Then som aff Fattigdom ok Armodh plågad är/

17 *oskyld* inte släkt39 *Affraa* avrad, tribut

I hwilken hwar ok en haer lede Mammon kiär/
 Ok heller älskar hwad hans Maske-säck kan giöda/ 45
 Än at Han aff sin Winst/ en fattig Man will föda
 Med Watten ok mädh Bröd. Then som oß klädde förr
 Är dödh/ ah! Then är dödh! hwem är som nu mehr giör
 En ußel Fånge gått? then tidt sin Oskuld fäster
 Uti et ofmörkt Hähl/ hwar Han hooß Jemmer giäster 50
 Huar Armoden är Wärd/ hans StallBröer Ångst ok Nödh
 Hans Tröst förtwiffland Hopp/ Hans Hopp en neßlig Död.
 Hwem hielper then som Siuk at Han ey må förmäkta/
 För än som Döden Siälff mäd sin omilde Skäckta
 Hans Lijfsträdh stäckre giör? hwem gifwer nu en Graf 55
 Åt then som vtan Gull från Wärliden färdas af?
 Hwem är som Kläder gier äth then som ey kan skyla
 Sin Baarhet/ lånar Huuß äth Huuß-will/ som wil hwila?
 Ah hwem är som nu wil oß hielpa ti wår Nödh/
 Ah at wår Hielp ok Tröst! ah at wår Moor är dödh! 60
 Så jemras sådant Folck/ så sucke ok så gråta
 The i sin stora Nödh/ hwad wil ey Wänner såta/
 Hwad wil ey Barn ok Släkt/ ok alla Wänners Hoop/
 Betee för Klago-låt? hwem kan thet Jemmer-roop
 Som the mäd stilla Munn i Tystheet låta höra 65
 Beskrifwa som sigh böör? ey kan min Penna giöra
 Hwad som iagh hade tänckt/ thet är förswårt ok högt/
 Dy ingen skrifwer rätt hwad som han ey försökt.
 Nok kunde Jag Pust/ Suk/ Ångst Hiertekwaaff ok Tårar
 Beskrifwa/ män thet är än mehr hwad mehra sårar 70
 Ok öfwer går all Skrift/ dy mången falsksint kan
 Mäd Öga gråta när hans Hierta leer hwad han
 Besucka låß/ här fins i arge-fulle Wården
 Skijnhelig smicker Sorg/ aff arg ok onda Flården/
 Hwar mäd Hoon opfytt är/ at man på intet sätt 75
 Hwad Sorg ok inte Sorg weet at åtskillia rätt.
 Men I som sörien mäst/ I måste rätt besinna/
 At ingen genom Sorgh mehr kan/ än Jemmer winna:

50 *ofmörkt* mycket mörkt; *giäster* gästar, är gäst

51 *StallBröer* stallbröder

55 *stäckre* kortare

Dy hemmen suck ok pust/ begråten ikke mehr
 Then Salig-sälle Dödh/ ok tänken intet skeer 80
 Uthom hwad som Gudh will/ affstryken edra Tårar/
 Then Högstas Nåde-Hand kan hela/ hwad han sårar
 I Wreden mäd grym Arm/ Han weet bå Stund' ok Tidh/
 När som han synes mäst oblidher/ är Han blidh.
 Han hielper hwar ok en uthi then största Nöden/ 85
 Gier Löije genom Gråt/ ok genom Lijfwe Döden/
 Han gör en hungrig mätt/ then Torstig swalkar Han/
 Han kläder Nakenheet/ ok the som ey et Gran
 Haa till at skyla mäd sin Skröpligheet/ Han gifwer
 Tröst/ åt then Tröst-löß är/ ok Olyks falle drifwer 90
 I Boyor ok i Band/ them som obotlig Soot
 Sängfaste ligge nidh/ gier han i Döden Boot/
 Gudh är som hielper them/ som ingen Hielp mehr känner/
 Gudh tröstar alla them/ som ey haa Släkt/ ey Wenner/
 Gudh hielper alla them/ som intet haa Förswaar/ 95
 Gudh tröstar Faderlijk (som Fader-lösa Faar)
 Them som han synes mäd sit skarpa Rijß/ at tuckta/
 Allenast at the rätt Hans hielp-full Wrede fruckta/
 Dy gråten intet mehr then Salig-sälle Dödh/
 Begråten så som Jagh Then usle Wårldens Nödh. 100

XXVI

Ytterste Äre Tienst/

När
Fordom

Kongl. Maytt.^{tz} Troo Tienare ok Tullförwaltare öf-
wer Store Siötullen i Norköpping

**Herr Henrich
von Brobergen/**

Krist-Hederligen Jord-Sattes/ i Norköpings
Stora Stads-Kyrkio/ i folckrijck Lijckföließ närwa-
ru/ den 21 *Maj An.* 1673.

Willie-färdigst

Betedd/

Aff

Lucidor den Olycklige.

Tryckt i Stockholm aff Hans-Georg Eberdt/
Åhr 1673.

I. N. J.

HUem nekar at ey Then som i sin Ålders Währ
Från ußle Wärlden tags/ ok streckes på en Bäär/
Seen sänkes i en Graafw/ rätt Salig hädan drager?
Ok hastar Himmel åth/ för dy han Gud behager?

Efter originaltrycket i UUB (fol.); hos S nr XLVI. Tryckfelet »O» r 74 är rättat till »I». Fr.o.m. r 43, som börjar ny sida, är i originaltrycket raderna med kvinnliga rimord vänsterställda och de med manliga högerställda.

Henrich von Brobergen (1582–1673) var född i Bremen och handelsutbildad i Lübeck; blev handlande i Nya Lödöse, sedan borgare i Nyköping 1620, där han också blev tullförvaltare. 1624 blev han inspektör över stora sjötullen i Norrköping och sist arrendator av tullen där och i Söderköping. Enligt E. Terseri likpredikan hade han vid sin död sammanlagt 104 barn, barnbarn och barnbarnsbarn.

Huem nekar at Hann ey är fram förr Wårlden Säll/ Fast om hans spåde Lijf/ i morgonn/ fann sin Kuäll? Slett ingen/ Huar ok En weet att wij måste skillia/ När thet är Guds behaag/ ok Faderlige willia/ Then snart/ ok Thenne seent/ Then seent/ ok Thenne skiött/ En när Hann gynner på/ En ann när Hann är trött	5 10
Aff mödo/ mätt aff Åhr/ ey geller att wij byggia. Uppå wår friska Kropp/ ey böör wij wara trygga Ok säkr et Ögneblek/ båå gammalt eller ungt Är mogot till at dö/ Altt Döden lijka tungt/ Att skiuta Gubbar gråå/ ell spåda Barmen fälla/ Hans Boga slår ey fehl/ Hans Skäcktar äre snella/ När Gudh befalla täks/ på timman dräper Han/ Så snart Et måhl-löst Barn/ som en aff-lefwad Man. Lijk wårens skiöne Barn/ som uti gröna Ångiar Mäd tusen färge slaag liuft groo/ Lijk Öрте Sångar	 15 20
Utaff en Kulen Nord snart mista all sinn prackt/ Förblekna/ wißna bort/ hur wäl the taes i ackt/ Ett seent/ thet andra snart/ när <i>Hyacinth</i> förfaller/ Står Tulipanen kwar/ när ok så then blifj aller/ Så wexer Rosen fram/ Thet groor/ Thet faller aff/ Så blifwer ett all tidh Thet andras död ok graaff. Så är En Mennskia mäd/ then tidt när Hoon oprinner/ Gåår i sin Opgång Neer/ ok hastelig förswinner/ Huur mången flyr sin kooß/ ok blifwer oftast ödd/ I födslen? ia mång gång förn som Hann blifwer född.	 25 30
En annan måste foort i Åldrens besta Sommer/ Ey hielper någon ting när grymma Döden kommer/ En annan bår liufw Fruckt/ in til sin Sena Höst/ Ok lifwer långa Åhr The Sina till en Tröst. Men sellan/ hinner En framm in till Wintren kalla/ När Åldren Håår ok Skäggs besnögar/ Kraftren falla/ När Ledamotrens mackt allt småningom döör aff/ Ok går mäd långsam foot til sinn Siälffs-egen Graff. Lijk wäll om En will rätt beskåda ok betrackta Wår Lijffs tidh/ måste Hann för all ting merk' ok ackta/	 35 40

9 *skiött* snabbt14 *Altt Döden lijka tungt* allt är för döden lika tungt

Vår tidh ok timma ståår uti then Högstas Nådh
 Han fodrar när Hann will aff oransakligt råd/
 Bå Liten ok så Stoor/ när Hann will måst wij wandra
 Från thenne ußle Wårld/ ey hielper något klandra
 Ok legge Sigh emoot/ Huar haer sinn satten Dagh/ 45
 Dy döo är allom ting en o-undwijkelig Lagh.
 Han gifwer og långt Lijfw/ huar mäd han högt begåfwa
 Methusalem ok fleer/ dy Herren/ hafwer lofwa/
 At länga theeras Åhr/ som honom hålla kiär/
 Ok gifwa them ther hooß huad the i troon begiär. 50
 Så haer Gudh twert emoot vti sin wrede hotat/
 Att then Ogudlig är skall dö ok blij vthrotat/
 I hälften aff sin' åhr/ hans Dagar sku blii få/
 The skole lijk en Skymm ok skugge skiött förgå.
 Huad skall man tå mäd fogh om thenna Mannen skrifwa? 55
 Huiß ålder neplig hins aff alla them som lifwa/
 Guds egen Man ok Munn/ haer satt til öfwer-mått
 Twå gånger Fyrti' Åhr/ Them han långt öfwergått:
 Huem kan då icke sij at Hann Gudh kär haer waret;
 Fast om Hans Fader-rijs Hann stundom haer förfaret/ 60
 Gudh älska thenna Man förvthan någon twijk/
 Dy haer Hann Honom giort til År- ok Åhren rijk.
 Ey twiflar man ther om at Hann ey haa mått kempa
 Mäd Wårlden ok mäd Sigh/ altt ond att nederdämpa/
 Hann är fast om Han war Jord/ Aska/ Stofft ok Mull/ 65
 Igenom Korsens Eeld lell Luttrad Lijk som Gull.
 Jagh står helt gierna till att länge här i Wården
 Uth-lifwa/ intet är än länge tåla flården/
 Ok Swåfwa uti Storm uppå ett olycks Haaff/
 Huar mången seglar kull ok dränks i Wällusts-kwaaff/ 70
 Uti En Jemmerdaal i tusen Sorger willa/
 Bland Odiuurs marge slag/ Otidigt tiden spilla/
 I Örlig ok i Stridh/ i olust/ ångst og Nödh/

45 *satten* föresatta

57–58 *Guds egen Man ok Munn/ haer satt til öfwer-mått Twå gånger Fyrti' Åhr* syftar på Moses, som enligt psaltaren har sagt att vårt liv varar i åttio år om det blir långt

68 *intet är än* intet annat är än

72 *marge* mångfaldiga

- I Stadig twijksamheet förbida sin wiß Dödh.
 Then Salig döde Man haer ey Olyckor trutet/ 75
 Ey hafwer Han all tidh på miuka Roser sutet/
 Nei Hann haer som en Krist aff korsens Kalck sinn deel
 Tålmodigst drucket/ när in till then sidsta Peel.
 Han måst Sitt Adels Stånd i ungdomen förbyta/
 (Dy Han aff äldre Stamm: än många som stoort skryta 80
 Ok ropa på sinn Ätt) Leed skada aff Siö nödh/
 Hann måste Sörja seen Sin kiärsta Makas dödh.
 Huem kann Olijckor fleer som honom hänt beskrifwa?
 Uti then långa tidh Hann här i Wårlden lifwa/
 Som icke wore få/ dy Gudh behaga så 85
 Gudh legger then Han kiär haer största bördan på.
 Den Salig döde Mann haer ok så rönt Guds Nåde/
 Sett mången gladan Dagh från Ångst frij ok från wåde/
 Gudh haer Hans äckta Säng högst-underligen krönt
 Måd Sin wålsignand Hand/ ok för hans mootgång lönt 90
 Måd Sex og Tiugu Barn/ aff Huilke Hann mäd nöije
 Snart fierde Slechten sågh Barn/ Barna Barnens löije:
 Sij huru mild wår Gudh/ moot thenna Mannen waar
 Att Han kund kallas Faer/ ok Moder Möders Faer.
 Fast Hann En Fremdling war långt bort från Födselbygden/ 95
 Gaff Honom Gudh lell Nåd att Han igenom Dygden
 Bleff älskad aff Then Hög/ ok wyrdad aff then Lågh/
 När the Hans Fromheet/ iempt hans redli Hierta såg.
 Men ah nu är Hann Dödh! bör wij då ikke gråta/
 Ok mäd Sorg-klagand Suck hiert ynkelig jemmer-låta? 100
 Ok särdels I som Barn/ bör icke Eer mäd pust/
 Besucka thetta Lijk; Ney bort mäd all Olust/
 I weten att all ting huad som til Wårlden födes/
 Haer mäd sigh Ödes-Lagh/ at thet en gång måst Ödes/
 Ok serdels Menniskian som inte kan bestå/ 105
 Men måste huadan Han först kom/ til baka gå.
 I hafwe större skiäl/ then Högste til at prisa/
 Som Eer sin Godheet haer så rundlig welat wisa/
 Ok unt then Sälle Mann til Eder allas frögd
 O-wanlig många Åhr/ dy waren wäll förnögd/ 110

Määd huad Then Högste giör/ Som alla ting wäl lager/
 Han gifwer/ när som Han huad som Oß kiärt är tager/
 Han älskar mykket mehr huad som wij hålla kiärt
 Än som wij giöre Siälff/ huad Wärliden ey är wärdt
 Thet tager Han til Sigh/ Herr BROBERG är nu gången/ 115
 Till *Sions* helga Bärg/ huar Han määd Ängla Sängen/
 (Et TreFalt Helig) Gudh Lofwsuinger/ frij från pust/
 I obegrijplig Frögd/ ok obeskrifligh Lust.
 Wij som kwarlefwe här/ wij wele alt så laga/
 At wij beredde fins när som oß Gudh will taga/ 120
 Ok granneligh see till thet wij Oß så bete/
 At Oß en gång så wähl som Honom skedt/ må skee.

XXVII

Hiärtans Sorg/
Ok
Siäla-Tröst/

När
Nu hooß Gud salige
Fordom
Kongl. May:^{tz} Troo Tiänare ock *Factor* öfwer Jä-
ders Bruuk/ iempt förnehm Kiöp ok Handels
Mann i *Arboga*,
Äreborn/ Acktad ok Wälbetrodde/

Herr Peter Schaej/

uti Hög- ok folckrijck Lijkföllies bijwistan Jordsattes
i Arboga Up-Kyrkia den I *Junij*
Anno 1673.
Wälment
skiftad/
genom
Lucidor Then Olycklige.

I. N. J.

I Fall Jagh intet så som sigh wäl borde skrifwer/
Ok Andan intet högt op på *Parnassen* drifwer:
I fall Jagh intet nogh besuckar thenna MANN
Som nu til Grafwen förs/ Så gör Jagh huad Jag kan/

Efter originaltrycket som påträffats i GUB; hos S, som följer Hbl och delar upp den kortradiga dikten i åttaradiga strofer, nr XLVII.

Peter Schaeij (1613–1673) var född i Geldern i Holland; blev handlande och rådmann i Arboga, ägare till Oppbåga bruk i Fellingsbro och kunglig faktor vid Jäders kronobruk. Av dikten framgår att den döde var far till den Schaeij, som Lucidor besjungit i bröllopsskriften nr XI.

Ey som Jagh will ok böör/ för dy Jagh fritt bekenner/ 5
 At intet Olycks-Fall (Ens Hierta så hårt spenner)
 Som thet som skeer en Wänn/ man taar mäd högre Modh
 Sin egen mootgång moot/ ok släcks i *Lethens* Flodh
 För huad migh kwällier Siälff/ än hwad En rätt Wänn plågar/
 Om vti Hierta mitt en Wänskaps Gnista Lågar/ 10
 Dy huar begråta bör (Som är En ärlig Mann)
 Sinn Wäns Olycka så/ som *David Jonathan*.
 Herr SCHAEY när som Jagh först Eert Sorge-fall feck höra/
 Bleff alla Sinnen rörd' igenom enda Öra/
 Ok hälst när Edert Breeff thet samma Bodet baar/ 15
 Då Sorgen lijk en Knijff migh genom Hiertat skaar.
 Jagh hade reda tänkt hurleds Jagh skulle önska
 All Frögd ok allan Lust/ när Sången skulle grönska
 Utaff en liten SCHAEY/ Jagh laga reda til
 Ok hade nogsamt Stoft huar om Jagh skrifwa will; 20
 Jagh tänckt en Lagerkwist kring Waggan til at linda/
 Ok såleds alsköns Lust hoos Eder samman-binda/
 Men ah! nu wandlas här all Frögd/ i Suck och Pust/
 Min Lager/ i *Cypres*, all Glädie/ blijr Olust.
 Jag måst för Glädie-Rijm nu Lijke-Klagor dikta/ 25
 Seen Jagh Eer äldsta Stodh ey sijr til falle swikta/
 Män aldels wara fäld ock bootlöß ligga neer/
 Så kommer oftast Gråt när man som gladast leer/
 (Lijk Himlen öfwerdraer Moln-Kappan/ Liuset twiner
 När Solen i sit Skijn mäd längste Strålar skijner/ 30
 Ok Dagens skiönste Stund til Lust ok Glädie satt/
 Aff Dimman öfwerhöldg/ förwandlas i en Natt)
 Thet giör migh hiertlig ond/ huad skal iag då? beklaga
 Huad milde Himmlen giör/ huad Gud haer tåkts bort taga?
 Wist böör man klaga ah! wist bör mäd suck ok gråt 35
 Båå Öga/ Hierta/ Munn/ tee Kwaal ok Jemmer låt/
 Uthöfwer thetta Lijk/ som nu i Jorden gräfwes/
 Mäd huilket Redligheet i Stoft ok Mullen häfwes/

8 *Lethe* en av floderna i det antika dödsriket

12 David och Jonathan var ett av de stående exemplen på trogen vänskap

19 *en liten SCHAEY/ Jagh laga reda til* skalden påstår alltså att han redan förberett en lyckönskan med anledning av en son till Schaeij d.y.

29 *twiner* tynar bort

Mädhuilket HErrans Fruckt/ Rättwisan ok all Dygd/
 Syns flyge Himmel åth/ ok vtaff börlig blygd 40
 För Wärldens argheet Sigh aldeles undan gömma/
 Fördy at Jagh huar Mann (som Mann är) hörer dömma/
 Om thenna Sälle Mann/ mädh maak-löst Äre-Rooß/
 Ok sucka innerligst ah! at Herr Schaey sin kooß
 Som Swea så har tiänt/ at Hann sin Konung trogen/ 45
 Ok altijdh tjänstigh fans/ moot allom redebogen/
 Så långt som Dygden hann/ then ingen giord för när
 Then både Kong ok Knap/ Then Stadh ok bygd höltt kiär.
 Hur Han Sin Konung tiänt ok hela Swerges Rijke/
 Mädhuldheet ok mädh Troo/ (at få är honom lijke) 50
 Weet huem som Honom känt/ ey så som mången giör/
 Then gagnet vthi Munn/ i Näfwen skadan för/
 Ok fijker mädh all flijt/ (men på sin egen Nytta)
 Then mehra häfwer kull/ än till at understytta
 Mädhalfwar söker/ Then Sigh siälff will giöra stoor/ 55
 Ok Pipor skär män Hann i tiocka Huaßen boor.
 Hans Sinne war rätt-Sinntt/ Thet nogsamt The bewijsa/
 Som wor hans Öfwer Män/ ok alla samman prijsa/
 Som Honom lyda måst/ Then undergifwen waer/
 Bekienner at Hann mist Een Herre/ ok En Faer. 60
 Hann hafwer när som tidt miß-lyckte Åhren stulpit
 Snart hela Landen/ sit Bruuks Folk Lijk Fader hulpit/
 Ey såsom ofta skeer/ mädh blått förslagh ok rådh/
 Ney huad som tiänligst war mädh rådh ok uti dådh/
 Dy finner mann ey Enn som ond om Honom dömmet/ 65
 Män rät aff hiertans grund/ frijmund Hans Dygd berömmet
 Hans Öga utan Flärd/ Hans Hierta utan Swijk/
 Hans Munn förutan List/ Hans Hand af gäffmild rijk/
 Ah! klager mången nu hur haer oß Gudh bedröfwat!
 Igenom thetta Fall/ at Döden från oß röfwat/ 70
 Wårt Rådth i twiksam tidh/ wår Hielp vthi wår Nödh/

48 *Kong ok Knap* kung och knekt

56 *Pipor skär män Hann i tiocka Huaßen boor* anspelning på ordspråket 'att skära pipor i vassen': passa på att tillgodose egna intressen

61–62 *när som tidt miß-lyckte Åhren stulpit Snart hela Landen* när som oftast missväxtåren nästan fått hela landet på fall

66 *frijmund* med fri mun, uppriktigt

Wår Tröst uti wår Sorg/ wårt halfwa Lijff är dödh:
 Så klage I som Barn/ så klaga alla Wänner/
 Så klagar huar ok En/ som Thenna Mannen känner/
 Ney/ mycket mehra känt/ Han är ey mehr/ Han waar/ 75
 Ok ingen ting hooß Oß än Dygde Minne kwaar.
 Dock hemmen Eder Suck/ afftorcken Edra Tårar/
 Then Högsta är lell blijd/ fast om Hann Eder sårar/
 Han haer Eer Thenna Mann förunt så många Åhr/
 Huar lage för then skuld at Han ok så dijt gåår/ 80
 Huar thenna Sälle Siäll mädh alla Englar samman
 Sigh gläder uthi Gudh/ ok outalig gamman/
 I medler tijd så låtn ey höras Klage-Röst.
 Men Then som är En Krist taag thetta til Een Tröst.

THen som rät Kristne Tankar 85
 I stadigt Hierta bär/
 Han kastar sit Hopps Ankar
 I Gudh som Hampnen är/
 Han låter Sigh ey skräcka/
 Aff huad hälst wara kann/ 90
 Hans Modh Olyckor wäcka/
 Att styft stå som en Man.
 Fast *Jupiter* hårt dundrar/
 Ok neer mädh åskian slåår/
 Han sigh ey stoort förundrar/ 95
 Han reddes ey ett Håår
 Fast Jordens Krefß bleeff bräkter/
 Ok måst' i graffwen gå/
 Lell kan Hann heel oskräckter/
 I Siälfwa falle stå. 100
 Män om Gudh täckes taga/
 Huad han höllt liuft ok sött/
 Så plär Hann ok full klaga/
 Utaff sit swaga Kött/
 Men aff waan-hopp så låta 105
 Lijk Hedna/ Han ey weet/

Mehr än Then wij nu gråta/
 Weet vtaff Dödligheet.
 Huad hafwer Gudh bort taget?
 Then som Eer mäst war kiär: 110
 Huart haer Gud honom draget?
 Dijt huar ey ondt mehr är:
 Hwar Sälle Siälar lifwa/
 Förvtan Sorg ok pust/
 Huar wij ok skole blifwa/ 115
 Hooß Them i äwig Lust.
 Dy byten Hiertans Jemmer/
 I tystan Siäla-roo/
 Gudh lindrar huad Eer klemmer/
 Om I man Honom troo/ 120
 Ey kan man någon finna/
 Som Skadan håller godh/
 Lell kan mann öfwerwinna
 Altt/ genom Tålamodh.

XXVIII
 Förgänlige
 Wärldens
 Sanna För-Ackt

när
 Nu hoos GUDh salige
 Fordom
 Ädle ok Wälb: Fr

Fruu Catharina Uttermarck/

Til Wilestadh/ Löffstaholm ok Löffhambra/ etc.

Kongl. May:^{tz} Troo-Manns och Ståthållares
 på Grimsholm/
 Ädel ok Wälb:

H. Daniel Bengtson Uttermarcks/

Til Wilestad/ Löffstaholm ok Löffhambra etc.

Hiertälskade HuusFruu/

I Folckrijck ok Hög-för-nehm Lijkföllies närwaru/

Christ-Hederligen Jordsattes.

den 1. Junij Anno 1673.

Enfaldeligen

framstält

Af

L. J. S.

STOCKHOLM/ Tryckt hoos Niclas Wankijff.

Kongl. Booktryckiare.

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr XLVIII) rättas två tryckfel i enlighet med Hbl: r 5 »Menniskian» och r 42 »sammpara»; därtill rättas »J.N.J.» över dikten.

Catharina Uttermarck (1623–1673) var kyrkoherdedotter från Östergötland, fick tjänst hos drottning Kristinas hovmästarinna Beata Oxenstierna och blev sedan själv kammarpiga hos drottningen. Hon gifte sig 1650 med Daniel Utter, 1653 adlad Uttermarck, Karl Gustafs kamrerare och senare ståthållare i änkedrottning Hedvig Eleonoras livgeding.

I. N. J.

ÄR icke then rätt säll then GVdh behagar kalla
 Från Wärldens Fåfångheet/ är then ey fram för alla
 (Som sällast lifwa kuaar) rätt salig som sin Nödh
 Förbyter vthi Lust/ ok Lifw får aff sin Dödh?
 Så länge Mennskian här i Jämmerdalen lifwer/ 5
 Är han i Lifwe dödh/ i fall han inte klifwer
 Mäde sine Tankar op/ ok warlig huxar om/
 Huur han må lycklig gå dijt/ hwadan han först kom:
 Män säll ok trefald säll! then som sigh weet at wända/
 Hwart Himlens Segel-Steen draer Sinnet/ then sin ända 10
 I början ok altijdh/ behiatar: then som gåår
 Snabb-fotad til sin Grafw/ och inte mißlyndt ståår
 När Öde fodrar på/ en slijk blijr inte blindad/
 Aff hwad på skjine skönt/ ey insöfwd/ mindre lindad
 Vthaff Wällusts O-lust: Hans åtrå hafwer kiär 15
 Hwad som hans Himlisk Siäl likt/ ok hwad äwigt är/
 Ju mehra då hans hugh från thenna werlden wijker/
 Ju högre går hans Siäl som otrött stadigt fijker
 Från thenne Dödligheet/ ok hwad som kallas Wärd/
 Flyr lijk som Orm ok Gifft bå Wärliden ok thes flärd. 20
 Som Fogel-Kungen Örn när han i Lufften stiger/
 Ok genom Wingrans Krafft högt öfwer Skyna flyger/
 Til Himmlens Stierne hwalff och mäde sitt flygand' lopp
 Syns föllia Solen siälff/ at hinna henne opp.
 Et så högt sinne som wil i sigh sielfwan wijka 25
 Ok aldels wara sitt/ behöfwer intet twijka/
 När Siukdom kommer på/ kan på then swarta Dödh
 Förvthan blundan sij/ ok lägger all sin Nödh
 För sina Fötter neer/ kan intet öfwerwinnas/

7 *huxar om* tänker på

10 *Segel-Steen* magnet

13 *När Öde fodrar på* när ödet kallar

14 *på skjine skönt* till skenet (verkar) skönt; *lindad* insnärjd

16 *Hwad som hans Himlisk Siäl liket* vad som är likt hans himmelska själ

18 *fijker* strävar

22 *Skyna* skyarna

25–26 *wil i sigh sielfwan wijka* Ok aldels wara sitt av sig själv vill vika (från världens väg) och helt vara sig själv

Aff någon Olyks Storm/ hur stoor han kan vthsinnas/ 30
 Går vthan ophåld fort/ ok wänder intet om/
 Går öfwer sigh/ til Gudh/ från hwilken thet först kom;
 Ok låter Jordan stå: Lijk som en Eeld sin Låga
 (När han får öfwermacht) op vnder himlens båga
 Mäd liusa gnistrar slår/ at ingen hindra kan/ 35
 Så är then sigh först siälff/ seen Wärlden öfwerwan.
 Then går rätt wägen fram: Ok hwem wil ey thet giöra?
 Nu som wij weet' at all Ting Döden hoos sigh föra/
 Ok intet vthaff alt hwad någon sijt ell' sijr/
 Förvtan obestånd (som stadigt) stadigt blijr. 40
 Haer seen som Wärlden Wärlde ey alt måst hädan fara:
 Haer icke Tijden Vngt med Gammalt samman para?
 Och ey Mäd-Äldren skont/ män taget alt sin koos
 Root/ Törnebuskan/ ok mång brått-bortwißnand Roos/
 Lijk Böljer vppå Siön med macht hwar andra drifwa/ 45
 Ok wälta för sigh fram/ ok ingen Wäg kan blifwa
 Orörlig vti Storm/ så drifwer En En ann/
 På Wärldens skualpand' Haaff/ Barn/ Gamble/ Kwinn' ok Mann
 The måste alla fort: Dy Döden kan ey skona/
 The haa en lijkan rätt/ then som bär Spijr ok Krona/ 50
 Ok then som baak en Plog i rijfna Kläder gåår/
 Een David som är Kong ell' en som waktar Fåår/
 Alt hwad som blijr/ flyr bort/ Begynslen aflar Änden/
 Thet lär Naturen siälff/ dy märken wäl ok wänden
 Ehrt öga hwart I will/ så lär I kännas widh/ 55
 Hurr all Ting moot hwar ann vti ofrijdlig Frijd h/
 Ok stadigh Wäxel-Strid h/ hwad som then Timmen födes/
 Snart åter ok tidt aff sin Jämelijk förödes/
 Så wäxlas Wätt i Tort/ vppå ett vndersätt
 Hett vti kalt/ så blött i hårdt/ ok tungt i lätt/ 60
 Ok aldels twärt emoot som Tjydren Tijden skiffa/

41 *seen som Wärlden Wärlde* sedan dess världen blev värld

43 *Mäd-Äldren* medelåldern (som den döda befann sig i)

46 *Ok wälta för sigh fram* och rullar dem framför sig

49 *fort* vidare, sin kos

61 *Ok aldels twärt emoot som Tjydren Tijden skiffa* och alldeles tvärtom så som tiderna avlöser varandra

Ok *Elementren* sigh mäd *Elementren* giffa:
 Dy gör then aldrabäst som öfwertäncker wäl
 Ok sörier rätt för thet som äwigt blijr/ sin Siäl.
 Then Sinnet effter sin förmågo högt vphöyer 65
 Ok Kroppens Illske mäd all giörligh Krafft nedh-böyer/
 Beskodar med sin Siäl frij från all Wärlslig Pust
 GVdh/ Then then smakar här en deel vthaff then Lust
 Som ingen Dödlig än tilfyllest weet ok känner/
 Fast Nödh/ Dödh/ Sathan/ Synd ok Wärlld hans Hierta bränner/ 70
 När som thet brista wil/ lell han i Sorgen leer
 När Lifwes trötta Skepp får stryka Seglen neer.
 Så haer then Ädla Fruu/ hwad Wärdsligt war förakta/
 Ok altijd som en Krist thet Äwiga betrakta/
 Satt Syn- ok Sinnen til thet hwad som äwigt ståår/ 75
 Hwar Himlisk påbegynt Frögd aldrig mehr förgåår.
 Dy är hon ok så nu hwar hon Guds Godheet smakar/
 Ok för Hans helga Stool mäd allom Helgon wakar/
 I obegrijpligt Liius förvtan någon Natt/
 Leer äth all Wärlldens Prakt/ i thet at Hoon en Skatt 80
 Som mehr än Himmel/ Jord ok Alt/ kan timmlig skåda/
 Til äwig Äwigheet frij från all ängst och Wåda
 Som trycker oß hwar Dagh/ hwar Stund/ hwart Ögnebleck/
 Til thes wij ändligh nå wår Lijffz-tijdz sidste Streck;
 Then Salig-sälle Fruun haer Döden öfwerwunnet 85
 Ok är i Hennes Dödh/ alt hwad dödt war förswunnet/
 Hoon lifwer äwigt säll/ wij willa kring i Nödh/
 Ok finna (när som wij minst söka) tidt wår Dödh.
 Hur många hörer man med sorglig Röst beklaga/
 Ok jämras Ah Tu Dödh! Hwi kunde tu ey taga 90
 En annan? Som full-trött ok mätt aff Ålder war/
 Then Himlen lijten Fruckt/ ok Wärllden ingen bar.
 Then Fromheet/ Kyskheet/ Dygd/ then alla goda Seder
 Försmådde/ ok hölt Skam ok Odygd/ för en Heder/

62 *Elementren sigh mäd Elementren giffa* d.v.s. att det ena ämnet förenas med och övergår i det andra

66 *Kroppens Illske* kroppens ondska; *nedh-böyer* nedkämpar

71 *lell* likväl

81 *timmlig skåda* i var stund skåda

88 *tidt* ofta

Som mästedelen fins i Wärlden länge groo 95
 Lijk som ett Lager-Trä/ hwi mått' ey Dygden boo
 Här längre androm til et sanrätt Effterdömme?
 Dy man i Troheet kan gie thenne Fruun Berömm/
 At Hoon war from ok kysk/ mild/ wänlig vtan
 swijk/
 Ja at i Dygder Hoon war mehr än tusend rijk/ 100
 Dock hwar til äret gott at man sigh så beklagar?
 GVdh tager then til sigh som honom bäst behagar/
 Wij måste förthenskuld ok wara wäl tilfredz/
 Ok gifwa grannan akt thet wij må stå til redz
 När GVdh oß kallar hemm/ så thetta Lijk begråta/ 105
 At wij betänke thet oß ingen Sorg kan båta/
 Hoon kommer ey igen til oß tilbakars hijt/
 Lell haa wij een fast Troo at en gång komma dijt.
 Ok effter alt hwad är med tijden mått' förswinna/
 Til siälfwa Wärlden lär mäd hastig Eeld opbrinna/ 110
 Så skal then sälle Fruus Berömm så länge stå/
 Så länge någon kan dijt hwar Hoon wistas gå.

95 *Som mästedelen fins i Wärlden länge groo* av vilka de flesta blomstrar länge i världen

109 *Ok effter alt hwad är* och eftersom allting som är

110 *Til siälfwa Wärlden lär* till dess att världen själv lär

XXIX

O-FörWijsnelig *Amaranth*,

Till

Yttersta Äre-Teckn/

När

Kongl. May:^{tz} Troo Mann ock *Revisions*

Secreterare,

Ädle ok Wälb. Herrn/

Herr Mårten Brenner/

aff Hög ok Förnemt Lijkföllie

Kristhederligen Jord-fördes i Stockholm

den 22. *Junij*, Anno 1673,

På Grafwen

Sörgeligen

satt

Aff

L. I. S.

Tryckt hooß Hans-Georg Eberdt/ Åhr 1673.

MElpomene träd fram/ mäd Sorge-Rim/ ok Kлага

Att genom Frommas fall/ All Dygd blir daglig swaga/

Ock småningom taar aff/ till thes slätt ingen kuaar/

Som om beträngdes nödh/ then minste Omsorg draer/

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr L) rättas tryckfelen »seinn», r 22, och »Haad» r 26; vidare är tryckfelet »första», r 67, rättat samt punkt borttagen efter r 72. *Amaranten* var redan i klassisk tid en sinnebild för odödligheten.

Mårten Brenner (1626–1673) var son till en handlande och rådman i Stockholm; kusin med miniatyrmålaren Elias Brenner; han studerade i Uppsala, blev informator för Nils Brahe och peregrinerade med honom runt om i Europa; assessor i Svea hovrätt 1655 och revisionssekreterare 1655. 1664 gifte han sig med postdirektörens dotter, Regina Elisabeth von Beijer.

1 *MElpomene* tragedins sånggudinna

2 *swaga* försvagad

Är thet ey Sorgen wärdt/ bör mann ey slijke gråta/ 5
 Som Döden tager bort/ när the bäst kunna båta?
 Sinn Konung först ock fremst/ ock seen sitt Faderland/
 Igenom högt Förstånd/ mäd Hufwud ock mäd Hand/
 Som troget Hierta/ rätt ok ärligen betiena/
 Seen åt them som i nödh hielprijke Handen Läna/ 10
 Huem är så känßel-löß aff Sinnen at Hann kann
 Mäd torra Ögon sij orörlig/ huad en ann
 Mäd suckan ok mäd pust/ mäd salta Tårar gråter/
 Och mäd Hiert-kwäwiand ah! (fast fåfängt) kallar åter/
 Huem är så grymm att Hann heel obewekter blijr/ 15
 När Hann sin bästa Wänn aldeles skillia sijr/
 Som ey mehr wänder om? wist måst then wara födder/
 På *Caucas*' öda Berg/ mäd drakegiff t opgödder/
 Mehr grym som Drakar Siälff/ ok mehr än bärge Håhl/
 Mehr än som flintan fast/ mehr Stålfast än som Ståhl: 20
 Ey kenna någon Dygd/ ell huad som godt är saakna/
 Utaff sinn Sinn-löß Sömpn ey nogonsen upwakna/
 Ey weta huad som godt/ ey märcka huad ond är/
 Huad ingen kenner thet og ingen man begär.
 Men then som Kött ok Blodh haer i sitt Bröst ok Hierta/ 25
 Hann finner wist en Sorg/ Hann finner wissan smerrta/
 När som en Dygde-Stodh så hastigt faller kull/
 Ok drager Dygd ok Konst mädh Kroppen neer i mull.
 Huem will då mädh godh Skiäl/ mißtykkia thet wij söria/
 Ok Thenna döde Kropp (i ställa för dyr smörria/ 30
 Aff Mirrh ok *aloe* aff *Benzoin*, *Oliban*,
 Ok huad elß *Saba* gier) lijk som huar Krist är waan
 Mäd måttlig suck ock pust Sorg-salta Tårar spilla/
 Kring om thes swarta Bår/ dock ingalunda willa/
 Som fordom Hedna giort/ mäd alt förmycken gråt/ 35

16 *aldeles skillia* skiljas hädan

19 *Håhl* hård

24 *Huad ingen kenner thet og ingen man begär* vad ingen känner till begär inte heller någon

30 *smörria* smörjelse

31–32 *Mirrh ok aloe aff Benzoin, Oliban, Ok huad elß Saba gier* myrrha och aloe av benzoë och oliban (välluktande rökelse) och allt annat som Saba (det gamla arabiska landet i Bibeln) erbjuder

Mä d warge tiutand Skräl/ ock hijßklig jemmer låt.
 Jagh ståret gierna til/ at ingen nog kan klaga/
 Then Salig-Sälle Mann/ Then Gudi täcktes taga/
 Om man betrackter huad/ som mann i Honom mist/
 Mehr än som någon troor dy thet är sant ok wist/ 40
 Om wij hans Lefwerne/ från Ungdommen betrackta/
 Ok huru Hann alt framgijnt lefwat merck' ok ackta/
 Så läre wij få sij at Thenne Mannen waar/
 Then som til Konst ock Dygd ett serdels Sinne baar/
 Jagh kunde fuller här hans ungdom långt affmåhla/ 45
 Förutan afunds Munn i minston till at wåhla/
 Hans Opkomst/ Hans Bookwett/ ock huad som eliest mehr/
 Hans långa Reesor tee/ men at alt sådant skeer
 Fins tidhen alt för kort/ dy will Jagh här widh stana/
 Ok ey en lång Loff-Skrift/ men effter Sedewana/ 50
 En Lijk-dickt stella fram/ Jagh lemnar til en ann/
 Then Sälle Mannens Roofß/ som mä d mehr lärdom kann
 Föräwiga Thens Nampn/ ok rätt Hans Dygder skrifwa/
 I äwighetens Book/ på thet the äwigt blifwa/
 Hooß Särla Wårlden kwaar/ mit wett gåer ey så högt/ 55
 Fast om Jagh gierna will dock går'et alt för trögt.
 Leckwäll så kann Jagh thet mä dh högsta prijß berömma/
 (Om hwilket Jagh lell minst för andra weet at dömma)
 Att Thenne Sälle Mann i Språk ok Konster lård/
 Så at för Tusend hann berömm ok roofß war wård/ 60
Latin war Honom så som Modersmåle/ wålska
 Thet jempt *fransös*kan Hann uthöfwer måttan älska/
 Ok huad för Thall ännu Språk-fahrne hålla kiär/
 Waer Honom bättre känd' / än Migh minn Swenska är.
 Then Hans Gudhfruchtigheet och Fromheet wille prijsa/ 65
 Ock alla Dygdren rätt/ hur Hann Them brukat/ wijsa/
 Måst therutinnan långt/ långt mehr förstå än Jagh/
 Ock förn thet kunde skie förr ändad's thenne Dagh.

37 ståret gierna til tillstår gärna

46 Förutan afunds Munn i minston till at wåhla som man väl kunde vörda utan att avundsmunnen kommer med i spelet (som alla rättmätigt berömmar honom för)

55 Särla Wårlden den sena världen, eftervärlden

60 för Tusend framför tusen

61 wålska italienska

Om Kristligt Tålmodh/ Huem kann stå Gudh emoot?
 Then som Eer skadan gör/ Then samma weet ok
 boot:

Alt står uti Hans Hand/ när Honom täckes kalla/ 105

Måst then som fastast står/ (på thet/ hann stå kann) falla/

O mehr än Saligt fall! i genom thet man går/

Dijt huar fritt ifrån fall/ alt äwighigen står.

För then skull Ädle Fruu afftorken Edra Kinner/

Jemt Edra Unga Små/ at ingen Tår mehr rinner/ 110

Dy Gudh Then Högste är ju Änckiones förswar/

Hann lär ok altijdh blij The Fader-löses Faer.

XXX

Jordisk Pust/
Himlisk Lust/

Som
Fordom

Kongl. May.^{tz} Troo Man och Rijks
Rentemästare/
Ädl' och Wälborne Herren/

H.^r Börge Oloffson Kronbärg
till Hanestawijk ok Lijhna/

I Wärlden funnit
I Himmlen wunnit.

På Jordsättnings Dagen/ som skedde mäd Högh-förnehm
ock Folckrijkt Lijkfölliye i Stockholm den
6 Julij Anno 1673.

Effter Behagh
Enfaldeligh/
Som
Hastigast
i hughkommen
Aff
L. C. D. R.
D. O—L.

Tryckt i Stockholm hoos Hans-Georg Eberdt/
Åhr 1673.

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr LI) rättas r 21 »BARNDOMEN» och r 109 »plågor».

Börge Oloffsson Kronbärg (1622–1673), född Bureus, hade varit kunglig hovkasör och assessor i kammarrevisionen och blev 1653 kunglig räntmästare. Han adlades 1654 och hade varit gift två gånger: med borgmästardottern från Stockholm Maria Hansdotter och med Anna Maria Gyldenklou. Kronbärg var en av Stockholms rikaste borgare och drev särskilt handel med juveler.

I. N. J.

HUad Olycks-fall/ huad Sorg/ huad möda/ huad för Jemmer/
 Huad för Olustig Lust/ (för utan Skämma) skämmer
 Ok plågar Them som här på willa Wårlden boo?
 At ingen pinolöß/ haar roo i bästa roo.
 Hur tusend/ tusend fåldt/ är huad Oß usle plågar? 5
 Så at wij wåltas kring/ Lijk Hafwes salta Wågar/
 I stadig-yrand Storm/ aff fåfång Lust/ i nödh/
 Från nödh/ till twijksamt hopp/ til theß vår wissa dödh
 Gör ändan uppå Altt/ ok wij från Natten långa/
 At Höga Himlen op/ igenom Grafwen gånga: 10
 Dy kan huar mād h gott fogh uth roopa thetta Roop/
 O fåfång Fåfångheet! O Fåfångt allt i hoop!
 Betänck huem som En Krist/ (minst Menniskia) will heta/
 Huad o-utalig Sorg ok Plågor Oß förtreta/
 Så snart wij Wårlden sij/ (om icke nästan förr) 15
 In till vårt stängde Lijff/ Oss yppnar Lijfsens Dörr.
 Huad kann full spåde Barn bäst? jemmerligen lååta/
 Lijk som the wille strax sin Olycksfödslan gråta/
 Fast om the intet Siälff huad the begråta weet;
 Så böries utom Lust vårt Lefwern' aff förtreet. 20
 Huad BARENDOMEN vår för mödo aff sigh föder/
 Kann Jagh ey skrifwa som sigh bör/ män alla Möder
 Kunn wittna bäst therom/ man fråge mann them åth/
 Så lär man höra mäst at thet begråtlig gråt.
 Huad YNGLINGSKAPEN seen för Plågor mād sigh förer/ 25
 Hurr då all fåfångheet/ En Menskias Hierta rörer/
 Ok drager hijt ok dijt/ till ond/ mehr än till gott/
 Besinne huaar ok En som Åhren öfwer stått.
 När Tijden ökes ok MANDOMEN börrier komma/
 Mād ett fullmoget Wett. Då lijk en liufwan Blomma 30
 Som i sin fågring ok i bästa wexten står/
 Ock skiuter i sitt Frö/ Lätt utaff Maskar fåår

I.N.J. 'In Nomine Jesu', i Jesu namn

13 *En Krist/ (minst Menniskia)* en kristen, eller i varje fall en människa

22 *Möder* mödrar

23 *mann* bara

28 *som Åhren öfwer stått* som kommit förbi denna ålder

- Ett sting/ som hennes Färg ok söte Luft bort tager/
 Till thes Bå root ok Stiälk/ ock Bladens Must blijr swager/
 Ock wijsnas aldels bort/ förtorckas faller aff/ 35
 Aff o-mißkundsam Foot träds i o-gräfwen Graaff.
 Så är En Mennskia mäd/ ok än då mycket mehra
 Osäker/ Effter Then så många tusen fleera
 Owänner finna kan/ som stå mäd wäld emoot
 All Dygde-Wext til thes the mäd Odygders Soot 40
 Gifw' ett omärkligt Sting; Then plåger Lastsam Lättia/
 Then Gijrhugh fijksamheet/ Obörlig Lust ok Kättia
 Enn annan/ Flättian (som allwärs är) Begge trij/
 Så at widh skarpste Syn the lijk en Mullwad sij:
 Ok ey på något sätt? (Huad Gudh will) öfwerwäga/ 45
 Men bareste sin Kropp ock Maskesäcken plåga/
 Dock mäd huad mödo/ Sorg/ ok Harm/ kann huar wäl troo
 Dy; är Dygd mödosam? Hur will Odygd haa roo!
 Hur wäll Ogudligt Folck ey täncker wara Plågor/
 Huad Theras Sinnlöst Sinn ock Laghe-löse Lågor 50
 Aff Odygd Kwellier them ok theras Samweet mädh
 (I fall the något haa) dy will iagh lemna thet
 Till theras Siälffs förswar; Män om iagh man betäncker
 Huad Sorg ok mycket ond/ En Gudlig Mennskia kräncker/
 Så suckar Jagh ther widh: För dy En redlig Man/ 55
 Som älskar Gudh ock Dygd/ tidt hålles för en ann/
 Ja för Then/ som mäd flijt/ sin nästa will besnilla/
 Ok hela Länders Frijdh ock Sammanhåld förwilla/
 Dy är En stilla fromm/ så kallas Hann heel dumm/
 Sijr någon andras fehl/ måst han haa flere rumm/ 60
 I Höset/ än som huar Hans torra Hierna ligger/
 Then segges wara ond/ som ärbar är ock trygger/
- 36 *träds* trampas
 43 *Begge trij* alla tre
 44 *Mullwad* man trodde att mullvaden var helt blind
 46 *Maskesäcken* masksäcken (kroppen); *plåga* sköta om
 49 *Hur wäll Ogudligt Folck ey täncker wara Plågor* fastän ogudligt folk ej uppfattar
 som plågor
 56 *tidt hålles för en ann* oftast hålls för att vara något helt annat
 57 *besnilla* bedra
 60–61 *haa flere rumm/ I Höset/ än som huar Hans torra Hierna ligger* ha flera rum
 i huvudet än det i vilket hans ofrukt samma hjärna ligger

- Om Lyckan spelar mäd/ strax kommer Affund fram/
 Som Dygdens FrustuMö/ (mehr Skiöka 'taff sinn skam)
- Huar mäd Hoon hotar Them (dock backlängs) som ey ansa 65
 Att effter (utan wett) Swijkluifwe Pipan dansa;
 Huem kann all' Olycks fall/ Sorg/ Siukdom ock huad mehr
 En Mennskia plågar här/ ock alt thet Ondt som skier
 Beskrifwa som sig böör? Huar weet huar som Skoon trycker/
 Säll ock mehr än som Säll/ then Afunnds-törn ey sticker/ 70
 Dy intet är ännu på Jorden född then Mann/
 Som allom til behagh ock nöije giöra kann.
 Huad mödo ÄLDERN haer/ kann Jagh ey hinna skrifwa/
 Fast om än mycke få til älsta äldren lifwa.
 Wårt Lijfw begyns mäd gråt/ förtäres mäd Olust/ 75
 Ock slutes ändelig/ i Swagheet/ Suck ock Pust.
 Huem troor då hafwa skiäl hiärtinnerligh at sörria
 Then som sitt rätta Lijfw haer genom Döden börria?
 Huiß Salig Sälle Siäl fahr hädan Himmel opp/
 När vthi mörkan Griff t neersäncks hans döda Kropp. 80
 O! o-uthtaaligh Lust/ O! obeskrifwligt gamman/
 Som sådan Salig Siäll hoß Helgonn' allesamman
 Äthniuter in för Gudh/ ey hafer Öga sett/
 Ey någott Öra hört/ huad Lust Gudh haer berett/
 För them som Hietelijck i thenna Wärlden kämpa! 85
 Ok Satan/ Synd ock Kiött/ mäd Trona nederdämpa/
 Stå faste lijk som BERG/ i mootgång/ Korß ok Nödh/
 Ock öfwerwinna Alt igenom en Säll dödh.
 Lätt Hedna Skalder frijtt berömma *Tempe Dalar*/
 Thet *Eliseske Feltt*/ ok huad man elss om talar/ 90
 Ock håller rätt för Liufft/ Siälff *Eden* huar han är/
 Kan intet lijknas widh then Glädies-Ort/ som thär

64 *Som Dygdens FrustuMö/ (mehr Skiöka 'taff sinn skam)* som dygdens kammar-
 tärna, men snarare sköka (än mö) genom sin skam
 65–66 *Hoon hotar Them (dock backlängs) som ey ansa Att effter (utan wett)*
Swijkluifwe Pipan dansa lyckan ansågs kunna ge både tur och otur; en ogynnsam
 lycka kallades på latin *Fortuna adversa* 'baklängeslycka', vilket första parentesen
 syftar på. Raderna betyder alltså att olyckan hotar dem som inte vettlöst dansar
 efter den svekfullt ljuva pipan

79 *Huiß* vilkens

89 *Tempe Dalar* Tempe var en mångbesjungen dal i Thessalien

90 *Thet Eliseske Feltt* den goda delen av det antika dödsriket

Bebooß aff Ängel-Folck/ Som Sinn ok Syn belysta
 I HErrrens Herligheet/ Then The ey mehra mista/
 Menn skåda Natt ok Dagh/ Thär höres Helig Sång/ 95
 Som långt *Amphions* Röst/ ock *Orpheus* Lyre-Klång
 I Liufwheet öfwerghår/ the kunna Sigh ther mäta/
 Utaff Guds Godheet Siälff/ ey som The som för thetta
 På Hedna Gudar trott/ som åth' *Ambrosia*,
 Ok drucko *Nectar* til trij Kappar tidt på raa. 100
 Ey Luftar Lufften thär lijk woor hoon *parfumera*,
 Måd *Musc* ell ock *Civet*, *Iasmin* ock huad man mehra
 Här brukar/ *Benzoin* ell *Storax Calamit*,
 Ok huad *Arabien* elß sänder til Oß hijt.
 The Helgas Böner är/ lijk *Myrrh*' ok Wyröks Röken/ 105
 Som gifwa liufwlig Luft/ för utan ång ock töcken/
 Huaart Sinne kenner thär/ för Sigh en särdeles Lust/
 Ey hörs aff någon Sorg/ Suck klagan/ eller Pust.
 Ey plågar någon Kiöld/ ey bränner någon hetta
 Them som aff intet ondt ell någon ondsko wetta; 110
 Ey räddes någon thär/ för *Theons* Laster Tand/
 Ock Aff-unds Munnens Taal/ ey någon Grymmarts Hand:
 Alt lifwer uthi roo/ i Frögd förutan ända/
 The älska Sigh huar ann/ aff Gudhligh Eld uptända/
 O! o-begriplig Frögd then ingen skrifwa kann/ 115
 Säll! Säll! ok trefold Säll. Then Saligheten wann.

93 *belysta* förlusta

96 *Amphions Röst* Amphion var en thebansk sagokung som spelade så vackert att stenarna av sig själva fogades samman till en ringmur kring hans stad; *Orpheus Lyre-Klång* Orfeus var den mest berömda av de grekiska sångarna och hade bl.a. spelat upp sin maka, Eurydike, ur dödsriket

99–100 *som åth' Ambrosia*, *Ok drucko Nectar til trij Kappar tidt på raa* som åt ambrosia (den antika gudafödan) och drack nektar (den antika gudadrycken) därtill, ofta tre bågare på rad; att dricka 'trij på raa' var en samtida dryckessed

101 *Luftar* doftar

102 *Musc* mysk; *Civet* sibetolja; *Iasmin* jasmin

103 *Benzoin* benzoë, en typ av rökelse; *Storax Calamit* ett preparat för rökelse och parfym

105 *Wyröks Röken* viraksröken, virak var ännu en form av rökelse

111 *Theons Laster Tand* Theon var den traditionella personifikationen av smädaren

112 *någon Grymmarts Hand* någon grym persons hand

114 *The älska Sigh huar ann* de älskar varandra ömsesidigt

Dy låten ÄDLE FRUU ey klage Rösten höra/
 Som intet annat kann än Eder Roo förstöra/
 Ey kommer någonsen Eer Maka åter hijt/
 Seen hann (som Gudh haer tåkts) En gång är gången dijt 120
 Huar Hann hooß HERren skall ewinnerligen lijfwa;
 Tacksamme SweaLand! Thu Lär Hans Ryckte skrifwa/
 I Särla tiders Ståhl/ dy Hann thin nytta sökt/
 Ok (troß all Afunds agg) thitt gagn/ til mycket ökt.
 Huad Olyckor/ huad Harm/ huad Sorg/ Hann här mått hafwa/ 125
 Thet wele wij nu Alt i Grafwen Hans neer grafwa/
 Alt haer sin ända nått/ nu BÖRJER Hann rätt på/
 Seen som Hann fallen är/ Ewinnerlig at stå.
 Herr KRONEBERG blijr nu mäd ÄRE-KRONAN krönter/
 På SIONS HELGA BÄRG ock för all möda Lönter/ 130
 Lätt Oß og fast som BÄRG/ Ock utan Swicktan stå/
 Så kunne wij lijk Han og Stiärne Kronan nå.

XXXI

O-Öde Öde/

När
 Fordom Höghwälb. Herr LARS KRVSSES
 wälbetrodde *Cammererare*
 Ärborn- Aktad- ok wälförståndigh
 H. Anders Nilssons efterlefwdē Enkia/

Ärborn- ok mykket Dygdesamme nu hoos GVdh Sal. Matrona

H u s t. *MARIA Sadewasser/*

Mäd
 Förnehm- ok Folckrijkt Lijkföllie Jord-fördes/ i Stockholms Sö-
 dra Malms Kyrkia til S. Maria/ Åhr 1673 den
 3 *Augusti.*
 Efter Begäran
 framstält
 aff
LUCIDOR
 then
 Olycklige.

I. N. J.

I fall en Menniskia sinn Mänskheet wille glömma/
 Ok uthan Skiäl ock wett/ ell Samwett/ wille dömma/
 Om huad Oß händer här/ på runda wärldens kloot/
 Af Alß-köns Olycks-slag/ som löper Oß emoot/
 Så måst hann i Sinn Hugh opbyggia wist en Kyrkia/ 5
 Ok lijk som Hedna giort/ *Fortunen* wrongwijst dyrka/

Efter originaltrycket i UUB (fol.); hos S nr LIII.

Maria Sadewasser var troligen syster till Hans Sadewasser, som fick gravskriften XXIII.

4 *Alß-köns* allsköns

6 *Fortunen* Fortuna, lyckans/olyckans gudinna

Tilbidia Ödet/ ell Lycksfalle/ som en Slump
 Förutan Ordsaak är/ fördy hann troor en Plump
 Huur plump Hann också är/ kan ingen Lycka fehla
 Män at Hans Öde wist/ hwad Honom Öde/ dela 10
 Ok twungit gijfwa måst/ förutan twifwl ell twijk/
 At *Irus* måst blifw' arm/ ock *Croesus* måst blij rijk:
 Then blifwa *Policrat*, som All slags Lycka niuter/
 (Og stundom moot sinn troo) hwar som *Lycaon* tiuter/
 (Förwandlad i en Vlff) lijk willa wargen giör; 15
 At *Nestor* får långt Lijff/ *Astianax* snart döör/
 At then på Roser går/ En ann på Törnen sitter/
 At mången önskar hwad hann aldrig fånga gitter/
 En ann fåår huad hann will på slumpwijs o-omtänckt/
 Thet menar mången Där'/ aff *Lycka* n wara skänckt. 20
 Ok hwad som händer mehr/ i thenna Jemmerdalen/
 Hwar Glädie/ Frögd ock Lust/ mäd Olust Sorg ock Kwalen
 Omwexlar dagligh dags/ hwar timm' ock ögnebleck/
 Så länge til thes wij nå Lijfwes sidsta streek/
 O! Fåhner utan wett/ lijk them som grundet leta/ 25
 På Stiärne-taket siälff/ Ok troo will-Stiärnor reeta/
 Then ena til alt Ondt/ en annan till allt gått/
 Alt efter theras rum/ alt efter tidens mått.
 Om Solen trij-kant står mäd *Iupiter*, ock Månen
 Ey undfår mißlynt-skijn aff *Marte*, säger Fåhnen 30

8–9 *fördy hann troor en Plump Huur plump Hann också är/ kan ingen Lycka fehla*
 för att han tror att ingen lycka kan saknas för en dumbom, hur dum han än är

10–11 *Män at Hans Öde wist/ hwad Honom Öde/ dela Ok twungit gijfwa måst*
 men att hans öde säkert måste tilldela och tvunget ge honom vad som är honom
 förutbestämt

12 *Irus* den homeriske tiggaren på Ithaka, stående personifikation för en fattig man;
Croesus kung Krösus personifierade på samma sätt den rike

13 *Policrat* forngrekisk tyrann på Samos som traditionellt personifierade den som
 alltid hade lyckan med sig

14 *Lycaon* sagokung i Arkadien, som vreda gudar förvandlade till en varg

16 *Nestor* kung som enligt Homeros levde i tre mansåldrar; *Astianax* Hektors och
 Andromakes lille son, som dödades vid Troja

25–26 *them som grundet leta/ På Stiärne-taket siälff* de som letar orsaken (till allt)
 på stjärnhimlen, d.v.s. astrologerna; *will-Stiärnor* planeter

29–30 *Om Solen trij-kant står mäd Iupiter, ock Månen Ey undfår mißlynt-skijn aff*
Marte ifall solen står i trigonal aspekt med Jupiter och månen inte står i opposi-
 tion eller kvadratur till Mars; detta ansågs som onda tecken

Then som då blifwer född/ måst älskas utan twijk/
 Aff wärldens högste Folck/ Hann måste blifwa rijk/
 Om swijklige *Mercur* uti et Sexskijn finnes
 Måd *Venus*, ell en ann will-stiärna/ som ey hinnes
 Igenom Åter Lopp utaff *Saturn* ock fleer 35
 Som i ett fyrkant skijn all Olycks-plågor meer
 Än Lyckan främia plä; dy när som *Mars* then grymma
 Är twärt moot Solen sat/ ock *Iupiter* ey rymma
 Kan undan Fadren sinn/ then Hann förr haer kiört uth
 Vhr Himmelen/ (som skrijws) giör Därar sådant sluut; 40
 Een Menniskia som blijr i Olyckstecknen födder/
 Måst lifw' uti all Sorg/ in till thes Hann blijr ödder/
 Hann haer i Wärliden ey än mödosam förtreet/
 O meer än tokot Folk som weet huad ingen weet!
 Huad kann en Stiärnas rumm/ huad kan full Strålar hielpa? 45
 Huad kan *Saturn* ell *Mars*, förutan wan-troon/ stiälpa?
 O! wettig galenskap/ O! klooksint tookerij
 O! utan blundan blind/ som Loo-synt intet sij
 At Alt huad som Oß skier/ Olycksfall/ eller Lyckan
 Sorg/ Jemmer/ Siukdom/ ok huad nånsen Oß kan trycka/ 50
 Är utaff Himlen Siälff/ ok aff Then Högstes Nådh/
 Som skänker Ondt ok gått/ aff Oransakligt Råd;
 Åt then Hann will ok täks/ then Ena blifwer rijker/
 Then Andra Fattög/ fast hann dagh ock nätter fijker/
 Then kommer til högt Stånd/ som förr i mörkre lågh/ 55
 Then til ett Träldoms Ook/ somm Tusen tiäna sågh
 För få förlupne daer/ Then hafwer stadig hälsa/
 In til sinn sista Stund/ Then kann Sigh neplig frälsa/
 För Froß- ock Skiälffwe-soot/ så taer Bränn-Siukan widh

33–34 *Om swijklige Mercur uti et Sexskijn finnes Måd Venus, ell en ann will-stiärna*
 om den svekfulla Mercurius står i sextil aspekt i förhållande till Venus eller en
 annan planet

37–39 *när som Mars then grymma Är twärt moot Solen sat/ ock Iupiter ey rymma*
Kan undan Fadren sinn när den grymma Mars står i opposition mot solen och
 Jupiter inte kan fly undan från sin far, d.v.s. Saturnus

43 *haer i Wärliden ey än* har inget annat i världen än

48 *utan blundan blind/ som Loo-synt intet sij* blinda utan att de blundar, som inget
 ser fast de ser (lika skarpt) som lodjuret

57 *För få förlupne daer* för några få dagar sedan

59 *Froß- ock Skiälffwe-soot* frossa; *Bränn-Siukan* hetsig feber

- Ock lägger förn Hann troor/ Hans Kropp å Båren nidh/ 60
 Alt står i Gudz behagh/ huem Hann thet täckes gifwa/
 Ok kann mann Lyckan ey/ ey Stiernone tilskrifwa
 Huadh GVDH allenast gör/ alt ståår uti hans hand/
 Hann lättar Korses tyngd/ ok löser Sorgeband/
 Them Hann Siälff sammanknöt/ Alt huad på Jorden händer/ 65
 Om man Sigh Öster- Wäst- Sör- eller Närr-åth wänder/
 Skier genom Gudz behagh/ på ett O-wetligt sätt/
 Ock är huad som Oß tycks Orättast/ all tijd rätt;
 Fast om vårt swaga Kiött/ tidt gör Sigh twiwel tankar/
 Ok inet (som Sigh bör) Sin Troos grundfaste ankar 70
 Neersänker uti Gudh/ som Alla ting förmår/
 När världens brusand Haaff mäd tusend böllior slår
 Vppå vårt swaga Skepp/ thet Olycksstormen drifwer
 På Klippor/ Reff ok Sand/ Om ey then Högste gifwer/
 En stadig-godan Wind/ ock styr Oß Siälff i hamn/ 75
 När wij aff en rätt Troo åkalla Jesu nampn.
 Thet synes mången wäl heel underligen wara/
 At Sorg ell huad som Ond/ mäst them plär wederfahra/
 Som älska bäst sinn GVdh/ thet Job ok andra händt/
 Så länge GVdh sinn hand (ey Näden) från them wändt. 80
 Men åter twert emoot/ plä lijk som Lager grönska/
 Then aff-Gudhsinte Hoop/ at the haa hwad the önska/
 På Jorden Himlen Siälff/ men ah! förutan Gudh/
 Förthenskuld at the ey full-föllia HErrans Budh.
 Thet synes underlijkt/ så at man offtast swijker 85
 Sigh Siälff/ i thet at man uti sinn tanka twijker/
 Om GVdh En håller kiär/ när man i nöden ståår/
 Ok sijr hur mången an alt huad Hann äskar fåår/
 Men usle Därligheet! wij borde ju betänckia
 At GVdh aff Korsens Kalk/ then störste Drick plär skänkia/ 90
 Ätt them Hann älskar mäst/ ock läggia lijka så
 Them som Hann kiärast haer thet störste Korse på.
 Lijk som en Fader tidt sitt Barn mäd Rijse tucktar
 Aff Kiärleek/ ey aff Haat/ i fall thet inte frucktar/
 Hans Budhord/ lijka så gör HERren GVdh mäd Oß 95

67 *O-wetligt* ovetbart

81 *plä* plägar

86 *twijker* tvekar

Dy Hann som kiärligst är när Hann mäst wredga
låß.

Thet Saligt-Sälle Lijk wij här för ögon skåda/
Kann wittna huad iagh sagt/ ock then som twiflar råda
At troot för sant och wist/ (om någon twifla kan)
Dy ingen är så dumm/ ell så wettlöß at Han 100
Ey troor the HERren GVdh the sina genom plågor
Lijk Gulle pröfwa plä/ ock genom Olycks-lågor
Them föör til Himlisk frögd/ huar ingen Sorg them nåår/
Huar the för Olust/ Lust/ för ängslan/ Glädie får.
Matronan som wij nu på Bären sij/ ock sörja/ 105
Haar all sin möda ändt/ ock Himmelglädien böria/
Fått genom Döden lijfw/ dy hon war Gudi kiär/
Hoos hwilken hon också nu Seger - Kronan bär/
För thet at Hoon här haer wäll stridt/ ock öfwerwunnit
Sitt Kors geenwördigheet/ nu haer Hoon huilo funnit/ 110
Ey räds Hoon *Momus* haat/ ey Siukdom/ eller Soot/
Ey något Olycksfall/ dy GVdh är Hennes Boot.
O! Salig Then som så från thenna Wärlden drager/
At Hann bekransadt blijr/ ey mäd borttwißnand Lager/
Män mäd Gudhs Helga Nädh/ ock äwig Saligheet/ 115
Åt niutandes den Frögd som ingen dödlig weet.
Wij som kwaar lifwa här/ wij måst' Oß så beflita/
At wij för Sorgen Lust/ för Döden lifwet byta:
Säll Then som lijfwer så at när Hann hädan gåår/
Hann för Förgängligheet huad äwigt warar/ fåår!

110 *Sitt Kors geenwördigheet* de plågor som hennes kors orsakar

111 *Momus* den traditionella personifikationen av avunden

XXXII

Äre-Roser/
Til
Prijsvärdigt Åminne/

när
Fordom
Ärborn/ Wälaktad ok Wälförständig/

Hr. Nils Jonsson/

Förnehm Borgare/ Kiöp- ok Handels-
Mann/ uti thenna Kongl. HufwudStaden Stokholm/
Kristhederligen/ mäd Hög-Förnehm- ok Folkrijkt
Lijkföllie Graff-sattes/ den 12 *Augusti* 1673:

uti *S. Niclas* Kyrka.

Vthkastade/

aff

LUCIDOR

Then

Olycklige.

I. N. J.

Lijksom en Liufwlig roos/ ell någon annan blomma/
Som börier spritta fram/ ok först begynner komma/
Utur sinn gröna Knopp/ Lufft-fulle Bladen teer

Efter ett tryck i UUB (kvarto) som enligt S kan vara originaltrycket eller ett omtryck av detta. Som hos S (nr LIV) rättas tryckfelet r 12 »Luf-Lekand», samt vidare r 63 »slijk» till »lijk». Vokalmöten, där slut-e skall elideras, finns på raderna 12 (2 st), 47, 86, 88 och 111. Normalt sker detta redan i trycket hos Lucidor.

Nils Jonsson (död 1673) var en rik lärftskrämare i Stockholm. Lucidor har skrivit bröllopsskrifter till tre av hans nära släktingar: till dottern Margareta när hon gifte sig med Thomas Pehrman (I), till dottern Brita när hon gifte sig med Jacob Boij (XXII) och till Boijs syster Ingrid när hon gifte sig med Johan Utterklow (VIII).

Ok mäd Konst-skifftad färg påskådaren åthleer/
 När Morgon-roddan först mäd Rosenfärga strålar/ 5
 Bärg/ Dalar/ Skog ok Mark/ jempt alt huad fins/ bemåhlar:
 Män innan Kweller blijr/ är samma blomster tort/
 Utaff en Lystem hand/ ell Stormwäer/ rifwit bort.
 Lijksom the störste Trän i Skogen Löfrijkt grönska/
 Ok låna Huilorumm åth Them som Skuggan önska/ 10
 Sigh sprijda brett ok långt/ lijk armar rund i ring/
 Som mäd Liuf-Lekand Löffw/ beprydde äre all omkring:
 Hur höga the ther stå/ at Skaten Himlen hotar/
 Ok roten neder åth Moot-fota världen rotar/
 Uthrotas aff en Storm/ fåls genom yxen kull/ 15
 Giörs aff en liten Eld/ til Röök ok Aske-mull.
 Lijk Foglar i en Lund på gröna Grenar kwittra/
 Ok mäd ett liufwligt Liudh/ Spring kring/ bå tittr' ok swittra/
 Ok mään hans gälle halls/ som bäst Sigh Lustig giör/
 Blij snabba footen fast i Snaran/ huar han döör. 20
 En Olycks Kråka som längst utaff Diuren lifwer/
 (I fall man sätter troo til huad man ther om skrifwer)
 Är ey alt Ögneblek/ rätt säker eller frij/
 För huad som dräpa kan/ en lijten beta bly.
 Lijk Diuren som Sigh diupt i mörkste Skogar skyla/ 25
 Ok i bärg-skrefwor/ håhl ok dyge träsken huila/
 Ey säkre någon tidh/ ey frije någon stunn/
 För Skall-Mans Bössa/ Nät/ ell wädersnälle hunn.
 Lijk fijskar i en flodh (hur diup then är) kring simma/
 Ett gristågt Fiskenätt/ ey undan kunna rymma/ 30
 Ell fasna på et Draag/ ell Slantt/ ell Mete-krook/
 I Ryssior/ eller ok i Miälor/ få sitt Ook

5 *Morgon-roddan* morgonrodnaden

8 *Lystem* lysten

13 *Skaten* toppen

14 *Moot-fota världen* antipoderna

19 *mään* medan

26 *dyge* dyga

28 *Skall-Mans* jägarens; *wädersnälle* vindsnabbe

30 *gristågt* glest

31 *Slantt* krok och rev träs igenom betesfisken så att kroken vilar på utsidan

32 *Miälor* mjärdar

- Som Honom synes bäst/ taer een seent/ annan brott/
 I dagh ett rutit Trä/ i morgon grönt ok rått:
 Mäst när man tänker minst/ dy huem kan timen weeta?
 Fast om en Himlens hualff alt genom wille leta/ 70
 Slätt ingen/ när vårt glaas uthrunnit/ klockan slår/
 Så ligger then i dagh/ som frodig stogh i gåår.
 Tidt på ett ögneblek/ ey är then länge ligger
 På Soot ok Twinesäng/ ok nästan daglig tigger/
 Aff Döden Döden si älf/ mehr säll än någon ann/ 75
 Then Döden o-tilsagd fält/ doch ey öfwerwann.
 Then är i döden säll/ ok Salig til at nempna/
 Som haer ett godt berömm/ hoos hela världen lempna/
 Han faller när Han wil/ så kann Hann rättlig stå/
 Ok genom timlig dödh/ til äwig Lijff ingå: 80
 Som Thenne Mannen giort/ Then wij til grafwen föllia/
 Huis börlige beröm/ wij inte wele döllia/
 Fast Hela thenne Stadh/ ok huem Hann knoen waar/
 Weet at Han älska Gud/ mäd folk rätt redlig waar.
 I WästerGötersLand war Hann bå born ok kläkter/ 85
 Män räknade ey sinn Ätt/ från många hundra Släkter/
 (Som thenne tijden görs) mäd en Löy-wärdig ijdh.
 Fast Hoon (tross någon anns) rakte ifrån Adams tijdh.
 Hans Fader war (fast om utaff thet ringsta Stände)
 En ärligh DanneMan ok Sweries Rijkets Bonde: 90
 Han Siälff war Fadren lijk/ til ähran ok Alt gott
 Men uti Ståndet haer Han högre Trapsteeg nått.
 Han älska Kiöpmanskap/ men war lell ingen Jude/
 Ell någon Korne buuk/ som båå mäd hand ok Liude/
 Beer Folke/ kommen hijt! sijn Jagh skal gie bäst
 kiöp/ 95

67 *brott* brått

68 *I dagh ett rutit Trä/ i morgon grönt ok rått* idag (tar han) ett murket träd, i morgon ett grönt och friskt

73 *Tidt på ett ögneblek* ofta på ett ögonblick

76 *o-tilsagd* utan att ge bud om det

83 *knoen* känd

87 *en Löy-wärdig ijdh* en flit värd att skratta åt

94 *Korne buuk* spannmålssockrare, som köper säd när den är billig och gömmer undan tills den blir dyr

1.

BEgråten intet kärste Wänner/
 Then i för känt/ nu GVdh bäst känner/
 I uti kwal/ GVdh uti frögd/
 Dy tårken aff the salta thårar/
 Lätt tåhlamodh huad som Eer såhrar/ 125
 Rätt heela. Om i rätt förnögd.

2.

I weten at wij Alle gånga/
 Från skiötta världen til then långa
 Natt/ Kroppen hwijlar/ Siälen wår
 Ett äwigt Lijfw i glädie förer/ 130
 Huar ingen Olycks-fall oß rörer/
 Huar wij rätt Lijfw aff Döden fåår.

3.

I weten huad i thenne wården
 Falskheet ok ondsko/ huad som flården
 Wil älska/ älskas aldramäst/ 135
 Dy tänken then som hädan drager/
 Then GVdh til Sigh i Nåder tager/
 Fast Hann war wäl här/ är ther bäst.

4.

Lätt Grååt/ lätt Suck/ lätt Pust ok Jemmer/
 Lätt Ångst/ ok huad som Hiertat klämmer 140
 Huem som nu sörijer/ gå sin koos/
 Dy GVdh Eer åter wäl förnöyer
 Ok när I döö/ Eer Siäl ophöyer/
 At blifwä lijk slijk Himmels-Roos.

Märk Läsare eho Thu äst!	145
Här ligger ingen gammal Präst/ Ey heller någon RiddersMann/ Ey någon diärff ok modig Hielte/ Som mäd en <i>Hector</i> spände Bälte/ Ok starkste Murar öfwerwann/	150
Män En som Sigh Siälff öfwerwunnit/ Moot GVdh ok Nästan altidh brunnit I Kiärlek/ ok huad Heligt är/ Dy war han Gudh ok Mannom kiär.	155
Hans Fader war En ärlig Bonde/ Hann Siälff aff Kiöp- ok Borgar Stände/ Män bleeff en aldels annan Mann/ Seen wärld ok Sigh Hann öfwerwann. Dy sedan som Han Säll blefw dödh/ Då fördes Han uhr alskiöns nödh/	160
Ok hafwer all Ting öfwerwunnit/ För all sin möda huilo funnit/ Nu lifwer Hann i Himmels-Rijk Präst/ Riddar/ KiöpMan/ Bonde lijk.	

XXXIII

Åminnes-Steen/
Till
Ytterste Ähre-Berömm/

När Fordom
Kongl. May. tz Troo Man ok Öfwerste til Foot
Ädel ok Wälborne Herrn

Herr ERIK SLATTE/

Til Huußby/ Steensholm/ ok Hoffby:
Som på sitt Sätherij Steensholm Anno 1673 den 27. April i HER-
ranom saligen affsomnade/ samma Åhr then Octob. mäd Kristhe-
derlig Lijk-Prydnad opbars til Jönköpings Stads Kyr-
kia/ sedermera i sine Förfäders Graff på
Öfwer-Sela Jordsattes.
Efter Begäran
i eenfaldig hast
opreest af

LUCIDOR then Olycklige.

ST! Bårt *Melpomene!* mäd thina salta Tårar
Bårt/ bårt mäd Suckand Pust/ som Sörgse Sinnen sårar/
Bårt Klagan/ Jemmer-låth/ *Melpomene* lägg neer
Thin Lutha/ som all mäst et Sorg-Liudh från sigh geer!
Hwar tjl behöfwes här bedröfwde mehr bedröfwä? 5
Ok mäd hiärt-kwäwiand Liomm Sorg-söfwde Sinnen söfwa

Efter Hbl; hos S nr LV. Datum för begravningen är ej utsatt i titeln. Tryckfelet »Syk-
nas» r 23 är rättat.

Erik Slatte (död i april 1673) var överste vid infanteriet. Han hade varit gift med
Märta Kagg och var då gift med Sophia Beata Skytte

1 *Melpomene* tragedins sånggudinna

6 *Liomm* ljud

Ell wäkka theras agg/ som aff sin tröttheet tyst/
 I tankar utan Taal/ betänkia hwad the mist?
 Nog är'et/ at hwar Sigh som thetta Falle kräncker/
 Aff Siälf-sin Hierteakwaal/ beklämde Siälen sänker 10
 I Ögnens Perle-flod/ ja mäd Sinn-willand Pust/
 Vthblottar all sin Frögd/ vthbläser All sin Lust.
 Jagh nekar intet til at man ey billigt klagar/
 En sådan Hieltes Fall/ hwad Himlen lell behagar/
 Kan ey mäd fogh ok skiäl miß-hagas aff een ann/ 15
 Then Intet (Jordan) mist/ Alt (Himmels-Frögden) wann.
 Dy träd min *Clio* fram/ mäd Dygd-rooß ok Berömmen/
 Ok sätt then seenre Wärlld till efter-Syn ok -Dömme/
 Then Salig-Sälle Man/ som nu til hwilo gått/
 Ok för o-aktlijk Stofft/ haer Seger-Kronan nått. 20
 Blåß uth mäd liudand Röst/ Then Ädla Mans Bedrifter/
 Moot särlda tidhers meen/ Then billigst lärde Skriffter/
 Långt öfwer Skynas blåå/ mäd o-utsläcklig Skrift
 Bör måhla/ Afwund/ Tidh ok Döden til Förgift/
 Hans gamble Adels-Ätt/ then utaff Skiöld ok Fahner/ 25
 Kan framtees mäd Beröm/ om Hans långt Forne Ahner/
 Behöfwes ey räknas opp/ ok mäd en särdels Flijt/
 Vhr Griffen letas fram ok Alla föras hijt;
 Ey hafwer man behoff/ mäd Smicker sminkan måhla/
 Hans DYGD/ som aldrig än mäd länte Fiädtrar prähla 30
Æsopi Skata lik/ Hans ADEL steeg Alt än
 Mehr höger opp/ hwar som en Annans wänd igän.
 Hans Ungdom borde wäl med korta Rijmm beskrifwas/
 Then *Pallas* helgat war/ dok bättre synte trifwas/
 Inunder *Martis* hand/ dok Tidhen är för kårt/ 35
 Ok flyter för än som man troor/ ok swinner bårt.

10 *Siälf-sin* sitt eget

17 *Clio* historieskrivningens sånggudinna

20 *för o-aktlijk Stofft* i stället för föraktligt stoft

22 *särlda tidhers meen* sena tiders skadegörelse (på hans minne)

31 *Æsopi Skata lik* lik Aisophos' skata: i fabeln en kaja, som pryddes sig med lånta fjärdrar till sin egen olycka

32 *wänd igän* gick tillbaka, förminskades

34–35 *Then Pallas helgat war/ dok bättre synte trifwas/ Inunder Martis hand* den som var helgad åt Pallas (visdomen), men verkade trivas bättre under Mars' (krigskonstens) hand

Men om Jagh mäd en Mun aff Koppar kunde taala/
 Ell aff wählhårdad Ståhl/ lijk *Fama* högliudt gaala/
 Så wille Jagh Hans Rooß så långt som Jordens Ring
 Sigh sträcker/ ropa uth/ all wijda Wärlden/ Kring: 40
 Thet kalla Norrie haer Then Hielten tidt sijt strijda/
 Såleds at Fienden ey för Hans Hand torde bida/
 Ey heller hålla Foot/ ok icke mehra ståå/
 Än Haren/ när han hör at Trumman taar på gåå.
 När Jordens Tohrdön uhr Malm-bössor Åskie-lijkt smällde/ 45
 At Jordan darra widh/ Ok Örne-Locken fälde/
 All Lufften opfyld bleff/ mäd hisklikkt Skrij ok Gny
 Ok man förr Eld ok Röök ey dagh såg eller Sky/
 När som Eld-Mortlar högt mäd tunga Stenar spelte/
 Ok stundom Fem/ Sex/ Siu/ neer slogh/ dog sällan fehlte/ 50
 När kulor utaff Bly/ ok Jern-Lodh flög lijk Regn/
 När Rytterit brööt in på skarpa *Piqvers* hegn/
 När Fienden skiöt uth Eldkulor ok Granater/
 Storm Klubbor/ giftig Rök ok hwad som elß Soldater/
 För Konstgref funnit op/ sin Fiende till meen/ 55
 At hijt et Hufwud flög/ thijt Armar eller Been;
 Då wäxte först Hans Modh/ logh tusendfält åth Döden/
 Som bå på fram ok baak ok sijdan syntes/ Nöden
 Huur stoor Hoon nånsen war/ förskreckt' ey Thenne Mann
 Dy Han bå Nödth ok Dödth troß fahran öfwerwann. 55
 Han hafwer Hunger/ Torst/ Köld/ Heta/ tålig lijdit/
 Regn/ Dagg/ Slagg/ Hagel/ Sniö ok hwad mehr ond/ ey kwijdit
 När Lyckan wrång-lynt sågh/ Ey waar Han Seen/ ey Laat/
 Men Höfwids-Man i Rådth/ i fäcktant' en Soldat.
 Ey uthi Ord som then som sitter widh Öhl Kannan/ 60
 Ock dijssar Tobacks-Röök/ til hierta går i Pannan/
 Slår Näfwan neer i Bohl/ ok brukar gräslig Munn/
 Om Krijg/ fast han ey sågh i Fäldt en dödan Hunn.
 Herr S L A T T E wiste hwad Soldat haer til betyda/

38 *Fama* det personifierade ryktet

46 *Örne-Locken fälde* stängde öronlocken (det slog alltså lock för jordens öron)

48 *förr* för

49 *Eld-Mortlar* en slags korta kanoner

52 *Piqvers* pikars

61 *dijssar* diar; *til hierta går i Pannan* tills dess att modet stiger honom åt huvudet

- Han wiste hur sigh bör befalla/ huru lyda/ 70
 Hans Hierna gaff godt Råd/ Hans Hierta gaff friskt Modh/
 Hans Hand gaff Seger/ ok åth Fienden Skam ok Blodh.
- Hålt *Clio, Clio* tyst/ Thu kant ey nu beskrifwa/
 Rätt som sigh billigst bör Herr SLATTES Roof/ som lifwa
 Skall mädan Dygden fins/ (Then Hans Siäl älskad haer) 75
 På Jordens runda Kloot/ Ok någon Hielte kwaar.
- Then största Lyckan Han i Wärlden haer åthnutit/
 Är at två resor GVdh/ Hans Hierta samman knutit/
 Mä Skönheet ok medh Dygd-fulkomne Siälar/ fäst
 Vti et äckta band/ Hans Hielte-Modh ther näst 80
 Mä Ähre-Kronor krönt/ aff Gräß/ Eek-Löff/ ok Lager/
 Mån nu är han bekrönt/ mä Kronan som mehr fager/
 Then Högstes Härligheet/ Then Gudh will Allom gie
 Som Sigh lijk Han befalt/ i thenne Wärlden tee.
- I Dygdfulkomne Fru/ som thenna Dödh beklaga 85
 Ok Barn utaff Hans Blodh/ lätn' Eer thet wäl behaga/
 Hwad som Gudh hafwer täckts/ förtysten Klage-röst/
 Then Högste blijr Eer Man/ Eer Faer ok
 begges Tröst.

81 *Ähre-Kronor /.../ aff Gräß/ Eek-Löff/ ok Lager* romarna skänkte en krona av gräs till den befälhavare som räddat dem ur ett förtvivlat läge, en krona av eklöv till den som i striden räddat en medborgares liv och en krona av lager åt segraren

	Grift-Runer.	
	ALT	90
	Hwad som födt/	
	ALT	
	Hwad som giödt/	
	ALT	
	Thet/ blijr dödt!	95
	Wandrings-Mann stå kwaar/	
	Till thes Thu läsit haar/	
	Hwad som på thenna Steen ståår skrifwit/	
	Ok mäd hwast Ståhl ophugge blifwit.	
	HÄr ligger uti Mull/ Then utaff Gammall Adel födder/	100
	Hans Kropp är nu blott Stoffh/ som fordom mäd all Dygd bleff mödder/	
	Herr ERICK SLATTE waar Hans rätt Of-gamle Adels Nampn/	
	Från Wärldens wille Haaff/ haer Han här fåt sin trygge Hampn.	
	Han hafwer Hieteljik tidt stridt ok Fienden öfwerwunnit/	
	Men nu är Modh ok Mackt/ jempt Styrckian wißnad/ Alt förswunnit/	105
	Then aldrig rädder waar för Döden then han öfwerwann/	
	I mången blodig Stridh/ lijk som en modig Ridders Mann	
	Then Hafwer Döden som ey någon menskia kan undwijka	
	Nu GVdh thet hafwer täckts beslijkit/ men ey kunnat swijka;	
	Dy Döden togh man bort/ all Kropsens Omak ok förtreet/	110
	Män Si äle n feck igen Then Himmels-Lust som ingen weet.	
	Hans Kropp bortmultnas här/ Herr SLATTES Nampn skall äwigt lifwa	
	Ok Dygden skal Hans Rooß i Äwighetens Book inskrifwa/	
	Så länge Thenne Wärld lär i Ostadigheten stå/	
	Skal Hans Beröm ok blij fastståndand'/ ingen ända nå.	115
	Wandrings Man/ hwem som Thu waar/	
	Sedan Thu här läsit haer/	
	Hwad på Thenne Steen ståår skrifwit/	
	Ok mäd Ståhl ophugge blifwit/	
	gack thin Kooß/	120
	tänck ther hooß:	
	ALT	
	Hwad som födt/	
	ALT	
	Hwad som giödt/	125
	ALT	
	Thet blijr Dödt.	

101 *bleff mödder* fick möda sig102 *Of-gamle* urgamla109 *beslijkit* överrumplat110 *man* bara

XXXIV

Sorge Tröst/

När
 Kongl. May.tz
 Fordom
 Troo Mann ok *Assessor* uti thet Kongl. *General Commerce Collegio*,
 Ädl ok Wälb. Herr
 Erik Rosenholms/
 Til Sohlbärga ok Ramsberg effterleffde Änkie Fr.
 Ädle ok Wälb.

Fruu Märta Beata Stuart/

För till Lagebroo/ Ramsbärg och EricksStadh:
 nu i Himmelen Sahlige/
 Mäd Krist-prydlig
 ok
 Hög-hederlig-Lijkseed
 Jordfördes
 I
 STOKHOLM/
 Den 22 *Martii* åhr 1674.
 Effter begären
 fattad
 aff
 En Mäd-Söriande.

Trykt hoos Niclas Wankijff/ Kongl. Booktr.

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr LVII) rättas r 68 »maklöst» och r 93 »lätn'».

Märta Beata Stuart (1642–1673) var dotter till kammarherren David Stuart, vars far hade flyttat till Sverige från Skottland. Hon hade varit maka till Erik Rosenholm (som fick gravskriften XV) i hans andra gifte.

SÅ skall jagh åter wäta
 I Sorge-tårars flodh
 Min pänna? åter fläta
 (mäd högtbedröfwat moodh)
 Kring thenna jämmer-bähren 5
 Cypress ock *amaranth*,
 Beskrifwa Sorge sären/
 Till minn mädönckans Pant?

Twå åhr ä näpelig gångne/
 Seen jagh en Tröste Skriff 10
 Them skreff/ som åter fångne
 Widh thenna mörka griff/

å nyo hiertlig gråta/
 Ok klaga ach! ok nödh/
 Som Suckand' jämmer-låta/ 15
 Wår bästa Wänn är dödh!

The grete thå Sinn Fader/
 Nu gråta The Sinn Moer/
 Owännen är nu glader/
 Men Wänners Sorgen/ stoor/ 20

Tå miste Staen sinn Stytta/
 Wår KONG en trogen Mann/
 Ok Mången/ all sin Nytta;
 Dy gråt än/ huem som kan!

Nu kommer Sorg på Sorgen/ 25
 Nu döör all Dygders prakt/
 Ey tager döden borgen/
 Men brukar all sinn Makt/
 Affplokkar huad gott finnes/
 (Fast i Omogen Höst) 30

Thet nu nogsamlig synnes/
 Aff Eer förlorad Tröst.

E e r / Dygdens ädle grenar/
 Ok Rosenholmens wäxt/
 I/ äret/ Them jagh menar/ 35
 Them Döden skänker bäxt.

- Mäst hoopas Eder jämmer/
 På thenne Sorge dagh/
 Ett slag full mången klämmer/
 Mehr swijder duppel-Slaag. 40
- Knapt är en natt förswunnen/
 Seen Solen åter leer/
 Knapt glädie dagen funnen/
 Ok Solen gånger neer!
 O! korte glädie timmar! 45
 O! glädie utan frögd!
 O! Liuß som altidh dimmar!
 O! O-lust när man nögd!
- Huem låter ikke rinna/
 På kinnens blekan snö/ 50
 Salt-pärlor? pärla trinna/
 Att Dygder måste dö!
 Wist then ey Dygder kenner/
 Ey Sinne-känsell haer/
 Then Odygds-elden bränner/ 55
 Och wargen haer til Faer.
- När Täck- mäd Skjönheet blandat/
 Vti en deilig kropp/
 Som blijr aff Dygd beandat/
 Huem skull' ey hafwa hopp? 60
 Att then skull längre blifwa/
 än Odygds-hammen gör/
 Som synes länge lifwa/
 Män uti Lifwet döör.
- Then kropp mäd Skjönheets gåfwor/ 65
 Som Döden från oß ryckt/
 War full aff Himmels håfwor/
 Ok makalöst uthsmyckt;
 Om Ståndet ok Förstånde
 Som waar aff Konglig ätt* 70

47 *dimmar* mörknar62 *Odygds-hammen* den lastbara kroppen

O-dödlig giort/ så mände Mäd skiäl man klaga rätt/	
O! ußle här i wärden/ Som effterföllia Dygd!	
Huar afund List ok flärden. Ok then ey weet huad blygd/	75
Kan lifwa som han önskar/ Ok <i>Nestors</i> åhr i roo/ (Lijk Lager träna) grönskar/ Som altidh gröne groo.	80
Men Döhden weet ey skoon Hans Lije hugger aff/ Ok sänker Spijr ok Krona/ Så wäll uti en graff/ Som huad som fins på Jorden/ Aff ringa Ståt ok prakt. Huad Hoon war/ är Hoon worden Så blyr ok all wår makt.	85
Dy låten ey bekymmer Eer Kwellia/ bort mäd Sorg! Ey någon undanrymmer/ Gudh är wår säkre borg: Men låtn' Oß wara fromma/ Ok hålla Guds domm gill/ Lätt seedan Döden komma/ Rätt när wår Herre will.	90 95

* Aff Greffl. Stamhuset *Ochiltre*, ok kallar
Konung Jacob uti sitt breeff til begge
Anno Härtigene (sedan Konungar i Swerige)
1585 Härtig *Johan* ok Härtig *Carl* Sahlige
Fruns Fader Fader Hr. *Johan Stuart*,
BlodsFrände.

78 *Nestors åhr* Nestor påstod ha levat två människoåldrar

94 *hålla Guds domm gill* låta Guds domslut gälla

XXXV

Grifft-Skrifft/

på
Högborne Grefwinnan ok Fruuns/

Fruu *EBBA BRAHE:*

Bohren GrefweDotter til Wisingsborg/ Grefwinna til
Läckö/ Fru til Runsa/ Arnöö/ Axholm/ Sundholm/
Kägelholm ok Tullgarn/ etc.

Så ok
Then Högborne Grefwes/

Herr *LUDOVICH PONTUS*
DE LA GARDIE,

Grefwe til Läcköö ok Arensborg/ Frijherre til Ekholm/
Herre til Hapsal/ Helmet/ Magnushoff/ Höyen-
torp/ och Wännegarn.

Grafwar
Sorgligen
ristat i hast.
Aff

L.

BEtrakta thenna Grifft/ här hwilar en G r e f w i n n a /
Som för sin höga Blodh/ ok för än högre Dygd
Ifall H o o n intet dödt/ mädh skiäl ok vthan blygd/

Efter originaltrycket i UUB (fol.); hos S nr LVIII. Gravskriften, som helt och hållet är utformad som en rad gravinskrifter, finns inte med i Hbl, men attribueras av S till Lucidor.

Ebba Brahe (1596–1674) – känd för sin skönhet och sin besvarade kärlek till den unge Gustaf II Adolf – hade varit gift med riksmarsken och generalfältherren Jacob de la Gardie. Ludovich (Ludwig) Pontus de la Gardie (1662–1672) var Ebba Brahes sonson, son till rikskanslern Magnus Gabriel de la Gardie och Maria Euphrosyne av Pfaltz-Zweibrücken.

Then Norra Wårlden wist had dyrkat för Gu d i n n a
 H o o n lades hijt i thenna Graaff/ 5
 Seen Döden togh/ hwad som hann gaaff.

*

STeh Läser und betracht der Menschen Sterblikeit/
 Hie sihstu waß wir sein/ nichts alß ein Spiel der Zeit/
 Ward diß waß Himlisch war/ zur Asche/ Staub und Erden/
 So denke waß auß dir in kurtzen doch wird werden/ 10
 Geh Läser gehe fort und siehe dich wohl für
 Der Tod der folgt dier nach und stehet vor der Thür.

*

*Sol cadit & sequeris dulcissime Phosphore Solem,
 Occasu surgis Phosphore Sole novo.*

*

*SI la Vertu pouvoit mourir, 15
 On l'a enterée icy;
 Mais las! si c'est Vostre souhait,
 De voir encor son Vray portrait.
 Vous le verrez Lecteur au despit de l'envie,
 En regardant les grands Heros De La Gardie. 20*

13–14 Solen går ner och du, ljuvaste morgonstjärna, följer solen. Genom din nedgång, morgonstjärna, uppgår du under en ny sol.

XXXVI

Mänskligh Fåfängio/

Widh
 Nu hoos Gudh Salige/
 Fordom
 Ährborn- Wälwijs- ok Laghfahrne/

Herr JONATHAN
FIGRELIUS,

Thenne Kongl. Hufwud Staden Stockholms
 Wälbetrodde Cämnenärs
 Krist Hederlige Jordsättning som skedde den 17. *Maij*
Anno 1674.
 Framstält
 Effter Begäran
 aff
 Lasse Jahanson.

I. N. J.

HWad för en *Democrit* måst' icke tårar fälla
 Ok *Heraclitens* suck som skiäligt låta giälla?
 Hwem är som icke leer åth hwad som skeer ok skett
 Men heller gråta bör at hann ther åt haer lett/
 I fall at hans förstånd först på sigh Siälfwan aktar 5
 Och sedan mäd förnufft all Wärldens Lopp betraktar

Efter originaltrycket i UUB (fol.); hos S nr LIX. Tryckfelet »troom» r 146 är rättat.
 Jonathan Figrelus (död 1674) var son till en hospitalspredikant i Linköping; blev
 notarie i Stockholms justitiekollegium och förmyndarkammare 1672 och primarie-
 kämnär i Stockholm 1673.

I.N.J. 'In Nomine Jesu', i Jesu namn
 1–2 *Democrit, Heracliten* Demokritos påstods alltid ha skrattat åt människors få-
 fånga stråvan, medan Herakleitos ständigt grät över densamma
 4 *gråta* begråta

Mä d hwad för fåwetskhugh ok fåfångheet all ting
 Kringlöper daglig dags sin föresatte ring
 Til thes thet ändan når som oförmärkt framsliker
 Från hwilkens Öde-måhl ey någon vndan wijker 10
 Igenom *Dedals* konst/ ey om en wore fäst
 Baak om *Bellerophon* vppå en flygand Häst
 Ey om Hann Solens wagn fing lijk en *Phoebus* köra
 Ock låta Sigh Öst-West-Sunn- eller Nordast föra
 Dijt Solen reser op/ dijt hennes gång blier all 15
 Hann måst lijk *Phaeton* dok lijkwäl få sitt fall
 Ok mä d sinn Jordisk tyngd til medel pricken ijl
 Hwar som hans dårligheet i grafwen får sinn hwijla
 Ok all hans fåfång ijdh i mullen blifwer giömd:
 Hann för än maskar haa förtärt hans kropp/ förglömd 20
 Ok flyr som vtur syn så ok vhr allas Sinne
 Om ey Hans Dygd/ om ey Hans konstwett ett åminne
 Igenom Ärefrægd i Wårlden lemnat haar
 Dy när som alt flyr fort blijr Dygden lijkwäl kwaar/
 Hwad för en *Democrit* måst icke tårar fälla 25
 Ok *Heracitens* suck som skiäligt låta giälla
 Hwem är som lett ok leer åt hwad som skeer ok skett
 Then icke borde mehr begråta thet han lett?
 En Yngling sliter bort sinn Vngdoms liufwste Blomma
 Til Smädleck aff Sinn Gudh Sinn nästas ringa fromma/ 30
 Männ Sigh til minste gagn ok blijr mä d Lijfw' ok Siäl

- 7 *fåwetskhugh* fåvitskt sinne
 9 *oförmärkt framsliker* omärkligt smyger fram
 10 *Öde-måhl* ödesbestämde mål
 11 *Dedals konst* Daidalos flydde, tillsammans med sonen Ikaros, med egenhändigt byggda vingar från kung Minos på Kreta
 11–12 *wore fäst Baak om Bellerophon vppå en flygand Häst* Bellerophon nedlade med hjälp av vinghästen Pegasos odjuret Chimæra, men när han sedan ville flyga upp till gudarna på Olympen störtades han ur sadeln och dog
 13 *Solens wagn fing lijk en Phoebus köra* Foibus Apollon ansågs köra solens vagn på himlavalvet
 16 *Phaeton* son till Apollon, lånade en dag solens vagn men kunde inte tygla det eldiga spannet; till sist måste Jupiter ingripa och döda Phaeton
 17 *medel pricken* medelpunkten
 18 *dårligheet* dårskap
 22 *konstwett* skicklighet och lärdom
 23 *Ärefrægd* äreryste

Här wällusts Legodräng seen äwigh Satans Träl.
 Then söker Konst och Lust på botnen vthi kannan
 Och troor Sigh wara klook/ men Winet är i pannan
 Så snart thet dimmar vth är Han en dumm're Gäck 35
 Än en *Arcadisk* Häst som dricker vhr en Bäck/
 En annan Lyster Sigh i Brädet tätt förskansa
 Ok leer när döda Been mäd många Ögon dansa
 At läsa *Meffertz* Book har Hann en särdels ijdh
 Så spelas mynte bort/ ok spilles all Hans tijdh. 40
 Then sijr man i fyrsprong fort til *Corinthen* löpa
 Hoos *Thais* ingen ting för högste prijs at köpa
 Hwar som Olustig Lust mäd kärleks nampn blir döpt
 Til thes Hann Hälsan solt ok dyrast ånger kiöpt
 En Präl-Hans legger all sinn flijt på skiöna Kläder/ 45
 Haer lijk *Æsopi* Skior ey någon egen fiäder
 Dy när han seer grant åth vti sinn Kläder ask
 Så prålar han mäd diuur ok mestedels mäd Mask
 O Vßle dårligheet som strax mäd Vngdoms Åhren
 Begyns ok oftast ey legs aff förn som på Båren! 50
 Då all Otijdigigh leek/ frögd/ Lättie- ok kiättians Lust
 Förwändes vthi Sorg i tårar suck ok pust.

32 *Här* på jorden, i motsats till »äwigt» på samma rad

34 *men* medan

36 *Än en Arcadisk Häst som dricker vhr en Bäck* tydligen en anspelning på en berättelse, traderad av Plinius d.y., om att de arkadiska åsnorna var så dumma att de visserligen kunde gå genom eld för att nå fram till sina föl, men att de ryggade tillbaka för minsta lilla bäck

37 *i Brädet* bakom ett brädspel

38 *när döda Been mäd många Ögon dansa* när elfenbenstärningarna med sina ögon trillar omkring

39 *Meffertz Book* kortleken; Pieter Mefferdt var en berömd kortspelsfabrikant i Amsterdam

41–42 *fort til Corinthen löpa Hoos Thais ingen ting för högste prijs at köpa* skynda iväg till Korinth för att hos (den kända antika hetären) Thais köpa ingenting (köpt kärlek) till högsta pris

44 *solt* sålt

45 *Präl-Hans* en som vill lysa med fina kläder

46 *Æsopi Skior* Aisophos' skata, som prålade med lånta fjädrar

47 *seer grant åth* ser noga efter

48 *mäd diuur ok mestedels mäd Mask* med klädespersedlar från djurriket (päls, ylle o.s.v.) och med silke (från silkesmasken)

Om Åhren endtlig En ifrån slijkt dårskap draga
 Strax får Hans Sinnen Hugh ok Lust at företaga
 En annan fåfängehet som fast hon mindre syns 55
 Om hoon ey störr' ok wärr/ ey mindr' at wara fins.
 Then Sijr man aff all makt mäd rätt ok orätt sträfwa/
 At Han sin Vßelheet må til högh wyrdnad häfwa
 Ok om bland tusend' En så nått en Härskaps Staff
 Måt lell Hans makt lijk Bondens Trældom i en Graff. 60
 En annan söker til at samla stora Skattar
 Will altidh mehra haa ju mindre honom fattar
 Then på ett sådant wiß En ann på annat Sätt
 En genom mödo wåld ok genom orätt Rätt
 Man sijr En lefwandes i Jorden nederstiga 65
 Vtur sinn Moders kwed then dolde Skatt at rifwa
 Som aff Naturen dijt är lagd i hårdan Steen
 At ey thes blanka skjyn skull giöra Siälen meen.
 En wåghals hwilkens Siäl vtaff Guhl gull-Soot lågar
 Tår wåga Sigh åstadh på Hafwets willa Wågar 70
 Vti en ihåhl Eek ok räds för ingen nödh
 Fast om Hann neplig är en hanbredd från sinn Dödh.
 Man söker gods ok gull igenom hwassa ståle
 Ok mången hemta thet o-twijkligt hoos Hinn Håle
 Om någon wore wiß at Hann thet kunde få 75
 Lell lemnar *Euclio* när Hann mått här ifrå
 (Ok weet ey hwem til tjänst) Alt Gods ok Ägodelar
 Hwar blinda Lyckan seen så vnderligh mäd spelar
 At ther aff afwunds Man then Hann thet vnna minst
 Ok wärstan Owän tidt vndfår then största winst/ 80
 Hann Siälff haer ingen tack menn tappes vthur Sinne
 Så snart Hann är neersänkt Hans namn är straks vhr minne
 När Andan fahr sinn koos; så är Rijkdom ok Makt
 Förvthan någon Dygd aff ingen krafft ok akt

56 *Om hoon ey störr' ok wärr/ ey mindr' at wara fins* om det inte är så att den är större och värre, inte mindre

62 *fattar fattas*

65 *lefwandes i Jorden nederstiga* stiga levande ner under jorden

69 *vtaff Guhl gull-Soot lågar* brinner av gul guldsjuka

71 *Vti en ihåhl Eek* i en ihålig ek(båt)

76 *Euclio* Euclio var den gamle girigbuken i Plautus' komedi *Aulularia*

80 *tidt ofta*

Menn then som moot sin Gudh mäd rätt sann-trogen dyrkan 85
 Sinn skyldig plikt beteer seen genom Dygders yrkan
 Förfrämier nästan sinn/ Thens Roos kan stadigt stå
 Til Himmel Jord ok Alt i förna klumpen gå.
 Denn som man söker Lust/ Leek/ glädie/ skratt ok Löye
 Makt eller Rijkedom Hann söker man sitt nöye 90
 Hwad hugen hans är täkt ok fyller kräfwan wäl
 Men minst omhuxar Hann at få En pryddan Siäl
 Igenom Konst ok Dygd/ Dy then som then besitter
 Weet huru lifwas bör/ När Korße-Kalken bitter/
 Weet Hann mäd tålamodh at giöra honom söt 95
 Kan i All Olyks storm lijk som vhr Lyckans Skiöt
 Lee åth thet som en ann Odygdigh Menskia skräcker/
 (När Guds hämn-mogne Straff Hans Samwets agg vpwækker)
 Thet gånge hur'et will/ mäd/ eller og emoot/
 Så taer Hann först hoos Gudh/ seen hoos förstånde boot. 100
 Weet Siälff at trösta Sigh/ ok androm til at råda/
 Kan ångst/ förtrett ok harm/ ja Siälffa Döden skåda
 Mäd Ögon vtan blund/ i frögd sinn Anda gie/
 När andra ropa mäd förtwiflan ah! ok we!
 En Dygdig kan ey dö/ og när hann långsen döder/ 105
 Dy Dygden daglig dags å nyo åter föder
 Hans aldrig glömde Nampn/ som trossar tidens hoot/
 Hwar Dårar swinna bort mäd Stielke/ Blaad ok Root.
 Then Sahlig unge Mann wij här för ögon skåda/
 Kan genom Ähre-Frågd/ Oß all' i samt bebåda; 110
 Hur' öfwer-Säll then är/ som Odygds Laster flyr/
 Sitt Wett mäd Konster när/ sin Siäl mäd Dygder styr.
 Jagh kunde mäd alt skiäl min Pänna fiärre drifwa/
 Ok en lång Äre-Dickt til hans Åminne skrifwa/

86 *yrkan* odlande

88 *i förna klumpen gå* uppgå i den forna klumpen, det ursprungliga kaos

89 *man* bara

91 *kräfwan* magen

92 *minst omhuxar Hann* minst tänker han på

94 *När Korße-Kalken bitter* när korskalken (livets plåga) är bitter

97 *skräcker* förskräcker

105 *og när hann långsen döder* inte ens när han sedan länge är död

110 *Oß all' i samt* oss allesammans

113 *fiärre drifwa* driva längre iväg (i lovprisning)

- Om mitt för ringa wett/ ok tiden räckte til/ 115
 Menn Then som honom kiänt/ weet hwad iagh säya wil;
 At Hann Gudh ok En wänn/ haer älskat öfwer alla/
 War redebogen när Hann såg sinn Mädbroor falla/
 At reesa Honom opp/ ey endast genom råd/ h/
 Menn vthi wärke siälff/ ok börlig kiärleks dådh. 120
 Om iag Hans Konst-wett seen/ ok Lärdom at berömma
 Migh undertogo/ mått iagh effter Lärda/ dömma/
 At thet Latinske Språk ok Greskan i gemen/
 För honom lijka swårt/ at i Rom och Athen
 Han utan någon twist haad Borgar-Rätten wunnit/ 125
 I *Themis* wijsheet mäd en särdels wetskap funnit/
 Hwad *Codex* ok *Pandect: Authentic* ok *Rubric*,
 Hwad som *Noveller* war ok hwad som mehr them lij/ k/
 Hwad *Bartolus* ok *Bald* som *Themis* tolkar/ skrifwit/
 Ok hwad *Justinian* för Lagh tilkänna gifwit/ 130
 Haer Han til pricka wist/ som *Phoebus* Foster-Sonn/
 Aff Then beträngde wist förwänte mycken monn/
 Om ey then grymma dödh aff afwund Honom slagit/
 Aldeles från Oß ryckt/ och ther igenom dragit
 Uhr mångens Hierta Suck/ uhr mångens Ögon Grååt/ 135
 Ått Högom war Hann kiär/ ått Lägre war Hann Såat
 Han älskad' ingen lust/ som utaff odygd smaka/
 Ey sökt Hann Högheets prål/ drefw Girugheet til baka/
 I genom mildan hielp/ åt then som fattig waar/
 Then som försvarslös fans/ Then war Hann för Förswar/ 140

120 *vthi wärke siälff* genom själva handlingen

123 *Greskan* grekiskan

126 *Themis wijsheet* juridiken: *Themis* var rättvisans gudinna

127–128 *Codex* kejsar Justinianus' lagsamling, grunden för den romerska rätten; *Pandect* pandekterna eller *pandectæ* var utslag i olika mål och hade samlats ihop under Justinianus' tid; *Authentic* eller *authentice novellæ* var de nya utslag vilkas översättningar från grekiska till latin hade auktoriserats som officiella; *Rubric* de med röd färg skrivna överskrifterna i den romerska rätten, som inte hade status av lagar (till skillnad från *authentice*); *Noveller* de nya utslag som tillkommit efter det att den romerska rätten kodifierats och spritts i *Codex* och *Pandectæ*

129 *Bartolus* ok *Bald* kända jurister

130 *Justinian* kejsar Justinianus

132 *Aff Then beträngde wist förwänte mycken monn* av denne väntade sig förwisso den beträngde mycken hjälp

Om Himlens Godheet ännu länger welat unna
 Åt Stockholm thenne Mann/ så hade Staden kunna
 Utaff hans Idksamheet än mången nytta wänt/
 Män Hoppet hafver Sigh nu mäd hans Lifestidh ändt.
 Dok effter som Hans död then Högste haer behagat/ 145
 Så troon og at Hans Hand/ lär styrka hwad Hoon swagat/
 Han gifw' Oß Enigheet som än i världen boo/
 Them Sörjandom liufw Tröst/ Then Döde Frögd ok Roo!

Allusio ad Nomen B. Defuncti.

*

*J'positis umbris *Phoebe splendore Figura* 150
*Clarior en claro *Sole perennis eris.*

*

Vixisti, fixum nihil est: sed morte FIGRELI hic
Fixisti, & figent omnia ficta, pedem.

EPITAPHIUM.

*A cursu radians nunquam desistit *Apollo,* 155
Hicque moram, mirum! nectere fata jubent.

* * *

Ἥλιος Sol. unde FIGRELIUS
quasi figura Solis.

143 *wänt* väntat

146 *swagat* försvagat

149 *Allusio ad Nomen B. Defuncti* anspelning på den salige dödes namn

150–151 I en ordlek på den dödes namn sägs att han i skuggan evigt ska lysa klarare än solen

152–156 De båda latinska distika är fulla av ordlekar och därmed svåröversatta. I det första sägs till den döde att han har levat och att inget är beständigt, och att Figrelius, d.v.s. Solen, liksom allt skapat, här har stannat till. Epitafiet varierar samma tanke på annat vis: 'Apollo stannar aldrig upp i sitt strålande lopp, men ödet har, märkvärdigt nog, befallt honom dröja just här'.

Slutnoten: 'Helios, sol, därav Figrelius, som en *figura* (sinnebild) för solen.'

XXXVII

Alt Inte

vhti

Wärldens Förändring ok Ändning

Widh

Nu i Himmelen HögSahl.

fordom

Kongl. May:^{tz} ok Sweriges Rijkes Troo-Mann/ Råd/ ok Rijksmarskalck jempt Laghman öfwer Wärmeland/ Then

HöghWälborne Herres/

Herr GABRIEL Oxenstierna/

Grefwe til Korßholm och Waasa/ Frijherre til Mörby och Lindholm/

Herres til Rosensbergh ok Edzbergh.

Kristprydde ok Hög-Hederlige Jordsättning

Som mäd Hög Förnem-ok Folckrijkt

Lijkföllie skedde i Stockholm den 24. *Maij**Anno* 1674.

enfaldeligen

öfwertänckt

aff

Tanatophilander.

Tryckt hoos Niclas Wankijff/ Kongl. Booktr.

I. N. J.

ALt hwad i Werlden är/ är fåfångheet/ Alt Inte/

Fast nogle fins som ey i thetta fall så sinte/

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr LX) rättas r 130, »krälla», och r 171, »Redelighet», i enlighet med Hbl. Punkt struken r 139 och tillagd r 140. *Tanatophilander* betyder 'den som älskar döden'.

Gabriel Gabrielsson Oxenstierna (1619–1673), som begravdes tillsammans med sin hustru Marca Christiana (se nr XXXVIII), hade dels varit militärt aktiv i kriget mot danskarna, dels gjort en civil karriär. Han blev hovmarkalk hos drottning Kristina 1645, riksjägmästare 1650, riksråd 1653 och riksmarskalk samt lagman i Värmland 1657. Han var nära vän till Karl XI, som också deltog vid begravningen.

2 *nogle fins som ey i thetta fall så sinte* några finns som i detta fall har en annan mening

Ok i sin Troo-lös Troo ey annat kunna få/
 Än at hwad synligt är ewärdelig lär stå/
 Ok blått en wexel haer/ som daglig dagz ombyter/ 5
 Taer bort hwad öfwrigt syns/ vndsätter hwad som tryter/
 At alt som skapt/ vthi en ewig rundningz lopp
 Kringwältes/ lijk vår Sool går neer och reser opp:
 At en tings rättnan åth thet andra födzlen gifwer/
 Och såleDS Döden Faer åth sielfwa Lijfwe blifwer/ 10
 Som *Stagyriten* lärdt all warelse består/
 At ingen ting begynt/ at intet ända får/
 Fast om thet til sinn art syns ändras/ intet ända/
 Men lijk en Eld aff Eld sigh altid låter tända/
 Omskiffter blott sinn hy/ vthaff ett ändlöst Arff/ 15
 Hwart Åhr/ hwar månad/ dagh/ hwar stund och ögnehwarff.
 Om någon sådant troor/ så kan Jagh inte neka/
 At slijkt omskijfte skeer/ Jagh sijr Naturen leka
 Mädh under-ändring/ i alt hwad man nästan sijr/
 Ok at hwad dör/ ett slijkt/ dok ey thet samma blijr 20
 Som thet tilförnde war: När Watnet vpåth klifwer
 Förändrad' vthi Wind aff Solen som thet drifwer
 Til Luftens medelrumm/ ok ther aff Kiölden seen
 Förändras vthi Snö/ och hwijtan Hagelsteen;
 Så faller thet aff tyngd full åther neer på Jorden/ 25
 Blijr Watten lijk som för/ Steen som aff Mull är worden
 Blijr Mull/ Mull åter Steen/ aff Luftt blijr Elden tänd/
 Ok Eld aff Åskian blijr i Wäder snart förwänd.
 Så kan hwart *Element* sigh uhr sigh siälfft förändra/
 Ok aff sigh i sigh siälff: thet ingen man kan klandra/ 30
 Thet synes daglig dags/ så blifwer af ett diur/
 Ett särdels Maske slaag/ alt effter hwars Natur/
 Ok Maskar kunna seen/ mäD fetman Jorden giöda/
 At ther aff Blomster/ Gräs och Ogräs får sin gröda/

5 *en wexel* en växling

6 *hwad öfwrigt syns* vad tycks vara för mycket

11 *Stagyriten* Aristoteles

19 *under-ändring* förunderlig ändring

28 *Wäder* luft

32 *Ett särdels Maske slaag* en särskild typ av maskar; man trodde att maskar alstrades av sig själva, ur det ämne de levde på

Som åter haa sinn Mask/ then blaad och root förtär/ 35
 Ok lijkwäl af sin död/ ett annat lijf frambar.
 Man kan af Örtens Salt/ en Ört å nyo wäcka/
 At hon uhr Askan sinn/ sigh åter låter kwäcka/
 Så snart hon i sitt glas/ en börlig wärma spör/
 Men när som wärman flyer/ förswinner hon ok dör. 40
 Bly haer sin *minie*, Tenn *arsenic*, Koppar grönan/
 Ok Järnet haer sin rost/ ja siälfwa Silfwer skiönan
 Förtärs af thes *Lasur*, Gullmalmen hålles reen/
 Men haer på många sätt/ så wähl som annat meen/
 Men sådant wil iagh nu til andra tijder lämpna/ 45
Chimist och *Alchimist* weet sådant bäst at nämpna
 På hwad för wijs ett blijr vthi thet andra bytt/
 Ell' ok så genom konst af them giörs någo nytt.
 Doch kan man slijkt omskiff't ey ewig Andring kalla/
 Taag Sool och wärman bort/ så lär ok Grundsteen falla/ 50
 På then slijkt lärdom mäd heel swaga fötter står/
 Hwad wil blij när som Jord och Himlen sielf förgår?
 Wij them Gudh genom nådh haer wyrdat at oplysa/
 I fall wij hoos förstånd och troon i Hiertat hysa/
 Så sij wij at alt thet som här i werlden är/ 55
 Ifrån sin födzelstund sin dödh i lifwet bär.
 Man sijr at Elden snart vthslocknar som ey näres/
 At Watne som får stå/ snart tiocknar och förtäres/
 Jord som sin wätska mist/ blier Stofft ok Sohlegrann/
 När *Æol* huin- ok hwäser hwart åth drager hann? 60
 Hwar blijr han ändlig af? när Ört och Blomstren swinna/
 Kan man ett slijkt ther af/ men ey thet samma finna.

37 *Örtens Salt* de kemiska ämnen och principer som bildar örten och finns kvar efter förbränning

38 *åter /.../ kwäcka* återuppväcka

39 *börlig* tillbörlig, lämplig

41 *Bly haer sin minie, Tenn arsenic, Koppar grönan* bly har sin mönja, tenn har arsenik och kopparen ärg

43 *thes Lasur* dess anlöpning (och blir till lasyr eller azur, himmelsblå färg)

47 *bytt* förbytt

54 *hoos förstånd och troon i Hiertat hysa* vid sidan av vårt förstånd också hyser tron i hjärtat

59 *Sohlegrann* dammkorn

60 *Æol* Æolus, vindguden

Hwadh nu är/ är ey hwadh för war/ fast af slijkt slag/
 Lijk dagen som i går war/ ey är daen i dagh.
 När något sedan ey mehr dugse til at föda/ 65
 (Som hwar ting haer sitt måhl ok tijdh) som alt kan öda/
 Hwart taer't då sinn wäg? Hwad gifwes här för swar?
 At all ting blijr oplöst til hwad som thet först war.
 Står thenna Grundwal fast/ i Ewig-wärldzlig-sinnte
 Måst icke Werlden då mäd tijden blij til I n t e ? 70
 Som vthaf inte giord/ ok så hög åldrig är
 At hennes Öde-Dödh wist måste wara när.
 Man hörer Siö och Haaf mer än som wahnligt brusa/
 Man hörer WäderGuen med grymme Stormwäer susa/
 Åhrstijden håller ey som förr sin wissa tiidh/ 75
 Medh hetan eller frost/ alt synes som med strijd
 Til falle luta neer/ och fram til ändan ijla/
 Alt lijk som trött vthaff sin möda/ söka hwijla:
 Then trötte *Atlas* som så länge Himlens last
 Haer burit/ signar kull ok orkar ey stå fast. 80
 Een giödder åker wil ey mehra fruckter bära/
 Ok Bonden swettas mehr/ at plöya'n än at skiära/
 Siälf diuren vthan wett/ syns med förlängtand pust
 Förloßning önska/ från sin rädzlan ok olust.
 Hwart ok ett *Element* syns effter sin art kwijda/ 85
 Hwar af man dömma kan at the og twungne lijda.
 Skyn hotar med sitt fall at täckia Jordens Rund/
 Ok Jordan höter mäd sitt siunkand åth Afgrund.
 Hwadh elliest genom konst är giort at träåsa tijden
 Är mästedels sin koos som tijden siälf förlijden. 90
 Hwar *Nini* Drottningz muur hwar är *Mausolus* graf?

63 är ey hwadh för war/ fast af slijkt slag är inte det som förut var, fastän (det är av) liknande slag

65 dugse dugligt

72 Öde-Dödh av ödet föresatta död

79 *Atlas* Atlas, en jätte som i grekisk mytologi bar himlavalvet på sina axlar

86 the og även de

88 höter hotar

91 *Nini Drottningz muur* drottning Semiramis' murar, som bar upp de hängande trädgårdarna i Babylon (Nineve) och som var ett av antikens sju underverk; de övriga räknas upp i det följande; *Mausolus graf* mausoleet i Halikarnassos

Hwar *Jovis* Belätt stodd? hwar *Pharos* som för kwaf/
 I owäer mången hielpt? hwem wil nu fuller dyrcka
Dianen mäd Wijröök vthi th' Ephesers Kyrcka?
 Hwar fins nu *Rhodos* Rees vthaf så mycken Malm/ 95
 The är' vthi sigh siälff begraffne. Lijk som Halm
 En liusan låga gier som lijkwäl strax förswinner/
 Så war ok theras præål/ thet man ey mehra finner/
 Ok näpelig ställe hwar som the tilförnde stått;
 Allenast haer af alt then äldste ålder nått/ 100
Ægyptens underwärk the hwasse *Pyramider*,
 Som in til thenna stund än tråssa forna tijder
 Them tijden lell så wähl som annat nederstielpt
 Om Mennskiors fåfång ijd them ey med undstöd hielpt.
 At tijden wåld ok mackt/ præål/ högheet/ wyrd' och åhra 105
 Mädh all tijdh hwassan tand som snabbast kan förtära/
 Röns om åth fornas Skriffth man minste witsord gier/
 Hwar Lyckan en ophögt at stiälp' en annan neer.
 Är icke *Assurs* mackt längst krafftlös ok förgäten?
 Ey mehr än blott ett nampn/ lijk *Persens* præål upäten. 110
 Haer icke Tidens rost längst frätet äggen uth
 På *Alexanders* Swärd/ som then konst-knutne knut
 I *Phrygien* oplöst? hwar är the Lager Kransar
 Som *Cæsar* haer förtient? är någon som mehr ansar
 Hans fordom stora wåld? Hans höga modh är dödt 115
 Seen som hans purpur i hans egen blodh bleff blött.
 All theras præål och prackth/ ok mackt/ är platt förswunnen/

92 *Jovis Belätt* Jupiters beläte, d.v.s. Fidias' kolossalbild av Zeus i Olympia; *Pharos* fyrtorntet Pharos utanför Alexandria

93–94 *hwem wil nu fuller dyrcka Dianen mäd Wijröök vthi th' Ephesers Kyrcka* vem vill väl nu dyrka Diana med rökelse i efesiernas kyrka – Dianatemplet i Efesos hörde också till de sju underverken

95 *Rhodos* Rees kolossen på Rhodos

107 *Röns* rönes

109 *Assurs mackt* Assyriens makt

110 *Persens præål* Persiens prydnad

112–113 *then konst-knutne knut I Phrygien* den gordiska knuten, som ingen kunde lösa upp, men som Alexander den store löste upp genom ett svärdshugg

114 *ansar* sköter om

115 *wåld* vælde

116 *Seen som hans purpur i hans egen blodh bleff blött* efter det att hans purpur(dräkt) hade blötts i hans eget blod

Lijk som enn giäller röst/ som hörs/ ock ey blijr funnen
 Lijk tiden som nu är/ i warelsen ey ståår/
 Lijk som en Skugge flyr/ ok lijk en dröm förgår. 120
 Hwar är nu *Solons* wett/ hwar *Croesus* stora pängar/
 Hwar *Archimedes* konst/ hwar *Crassus* och hans drängar
 Hwar *Ganymedes* hwar *Adonis* deiligheet?
 I Grafwen/ på hwad ort? Then ingen mehra weet.
 Hwem wil tå icke troo (ok skiäligt) at Alt Inte? 125
 At alt sinn ända feck så snart som thet begynte/
 Ey hielper hårdheet Steen/ ey finheet något Gull/
 Ey en *Demant* sitt skjijn: hwad mull är mått blij mull/
 Ok mullen ingen Ting. Wij som bland andra Diuren
 Lijk maskar krälla kring/ måst Skatten åth *Naturen* 130
 Betaala lijk som The. Ey hielper Adligt Bloodh/
 Ey Rijkedom ok Konst/ ey styrkia/ wett ok modh:
 Som här för ögon syns/ hwar som Wij kunne lära/
 Vthaff en dödan Kropp/ hur ußel wärldsligh ära/
 Ok hwadh ther hänger wid/ had' högheet Döden skräckt/ 135
 Woor' inte thenne Båhr med Sorge-swart betäckt.
 I fall at någon Släckt i Werlden sigh kan lijka/
 Widh then Säll dödes Ätt/ så må ey thenna wijka/
 För någon hwems thet är/ som älst och Ädlast fins
 Ok förstan ophofs-root aff uhrmins minne mins. 140
 Lätt *Rom* the *Bruter* fritt ok *Fabier* berömma/
 Lätt Wårlden ey *Metell-* ok *Scipioner* glömma/
 Lätt *Cicero* sitt roos/ ok *Tacit* hwad sigh bör
 Ett äreminne haa/ som aldrig nånsen dör.
 Wij kunn' i thenne Släckt them allesammans wijsa/ 145
 Ja sielfwa *Rom* haer förr måst rädas/ ok lell prijsa/

119 *i warelsen ey ståår* ej består i sin tillvaro

121 *Solons wett* athenaren Solon som var ryktbar för sin visdom; *Croesus stora pängar* den antike kung Croesus var den traditionella bilden för den mycket rike

122 *Archimedes konst* Arkimedes står som en bild för konstskickligheten; *Crassus och hans drängar* romaren Crassus slog med sina män ner Spartacus' slavuppror och står alltså här för den krigiska makten

123 *Ganymedes, Adonis* båda var kända för ungdom och skönhet

141–142 *Bruter, Fabier, Metell-* ok *Scipioner* de romerska adelsätter som räknade sina anor från Brutus, Fabius, Metellus och Scipio

143 *Tacit* den romerske historieskrivaren Tacitus

En Oxenstiernas nampn/ ok sãrdels hõga weet
 Som han lijk een Soldat ok Staats Man hafwer tett.
 Then Ädle Släckten bär thet nampnet Oxenstierna/
 För theras Styrka skull/ then The så hiertlig giãrna 150
 Sitt Fosterland bewist/ som frijds Männ vthi Strid/
 Som Hieltar aff högt modh mäd föresyn i fridh.
 Then Sahlig-Sälle kropp som nu til Grafwen bäres/
 Hwis lijk mäd mångens suck ok flytand' õgon ähres/
 Haer vthi Krijg ok frijd/ mäd ijd ok alfwar giordt/ 155
 Hwad Oxenstiernar pläg' ok sådan Herre bort:
 Sitt Fosterland så wãhl mädh dådh/ som Rãdh at hielpa
 Mäd hand så wãhl som Munn/ hwad skadligt fans at stielpa
 För hwilket hwar ok En som rättwijs honom prijst
 Then Trijdie *Majestet* all Konglig Nãdh bewijst. 160
 Hwadh han i Örligh giort moot Fienden i fãlte/
 Mäd hwadh hög skicklighheet han mången tjänst bestãlte
 I Konunglige Hofw mäd hwad för ijfwrig ijd
 Han haer sin höga Tienst in til sin sidste tijdh
 Förträdt ok altijdh sökt sin Konungz gagn ok nytta 165
 Förtiger Jag/ dok lär otwijkligt tiden hitta
 En mehra lãrdan hand/ som kan hans Dygder rätt
 I äwighetens Book ingrãfwa Ätt til Ätt.
 Min fiãder är för swag/ dock kan iagh inte tiga/
 Ok vthan Äre-roos ok heders ord omstiga 170
 Then Salig' Herrens Dygd ok Swenska Redlighheet
 Som hata smicker ord/ ok hwad som falsk-sött leet.
 Han gillad' ey förtahl/ bakdantan ok ord-smekning/
 Ey Öre-hwiskan ey bedrãglig rãfwe lekning/
 Han stygdes widh then som för mycke war vthlãnsk/ 175
 Ok älska som en Mann then som war redlig Swensk.
 Hans Öron lystad' ey sitt Siãlfw-roos til at höra/
 Som kitlar mångens hug/ ok kan rätt hiãrta röra.
 Slijk fãhrlig fãfãngheet war honom twãrt emoot/
 Fast om thet är ok blijr en almenn Hãfwe-Soot: 180
 Männ lijk ett optãndt Lius/ sigh aff sigh sielfwan nãrer

160 *Then Trijdie Majestet* syftar på att tre majestäter – Kristina, Karl X Gustaf och Karl XI – visat Oxenstierna nåd

170 *omstiga* gå förbi

180 *en almenn Hãfwe-Soot* en allmän sjukdom i hoven

Ok tiänar lell en ann/ för then thet sigh förtärer/
 Så ååt en stadig Sorg för androm ändlig opp
 (igenom en säll dödh) Then Sahlig/ Herrens kropp.
 Som åter/ skal på nytt af Jordemaskar åtas/ 185
 Hans ähre-Frägd skal lell bestå ok ey förgiätas/
 Hans Siäl är nu hoos Gudh/ ifrån all wärldzlig flärd/
 En OxenStierna war ett bättre rum ju wärd!

XXXVIII

Verewigter
Tugend-Ruhm/

Durch ein
Drei-Ständiges Sinnen Bild
Auff
Des
Hochsehligen
Weiland

Ihrer Königl. Mayestet und dero Reiche Schweden
Rath und Reichs-Marschalks/ wie auch OberlandRichters
über Wärmeland/

Des
Hochwolgebornen Herrn

Herrn *GABRIEL* Oxenstirn/
Grafen zu Korßholm und Wasa/ FreiHerrn zu Mörby und
Lindholm/ Herrn zu Rosersberg und Edsberg/ etc.

Hertzgeliebten Gemahlin

Der
Nu in GOTT Sehligen
Weyland

Hochwolgebohrnen Gräfin und Frauen

Fr. *MARCA CHRISTIANA*

Gebrohrnen Gräfin von Levenstein und ScharfenEck/ Gräfin zu
Korßholm und Wasa/ FreiHerrin zu Mörby und Lindholm/ Frauen
zu Rosersberg und Edsberg/ etc.

Grabmahl

Durch der Leidtragenden Tränen
geätzt

von
TANATOPHILANDER.

I. N. J.

IHr *Nymphen* dieser Meler-Flut/
 Last durch Vernunft-gemischtes kermen/
 Im fall Euch Liebe kan erwerben/
 Erweisen ihre flamm' und gluth;
 Last diese silber-helle Wellen/ 5
 Durch Eurer sanfften seuffzer ach/
 Vnd durch der pärl-zehren bach/
 Doch noch ein wenig höher swellen!
 Schlagt mit gelinder hand die Brust/
 Last mit halb unterbrochnem lallen/ 10
 Vnd wolberädtem Sweigen/ schallen
 Des Hertzens schmärtz und unlusts lust/
 Steubt auff die Goldgekrülten Hare
 Vor den beliebten *Cyper-Staub*/
 Nur Aschen von *Cypressen* laub/ 15
 Bey dieser Traur- und TotenBahre.
 Ach schauet hie Die taub und blind/
 So man würd auff Altaren ehrenl
 Vmb ewig ihren Ruhm zu mehren
 Wen wir den Heiden gleich gesint. 20
 Weil Ihr/ die/ so man Ihr verglichen/
 (Vnd derer wesen bloß ein tant)
 An Majestet/ Zucht und Verstand/
Minerva, Venus Juno wichen.
 Sie selbst hat weißligst oft verlacht/
 Die Ruhm-Sucht falscher eitelkeiten/ 25
 So manche Seel zum Stoltz verleiten/

Efter originaltrycket i UUB (fol.). S (nr LXI) har indelat dikten i åttaradiga strofer, vilket går mycket bra men inte är gjort i trycket. Som hos S rättas r 99, »verstreichen», i enlighet med Hbl. Det tredelade emblem, som dikten uttolkar, är graverat av Isebrandt. Texten på de tre klöverbladen lyder, från vänster till höger: »Was hell sich zeigt», »Durch Stürme steigt», »Sich ruhig neiget».

Marca Christiana von Levenstein (1625–1672) var dotter till översten i venetiansk och senare svensk tjänst greve Georg Eberhardson till Löwenstein och Scharffeneck och grevinnan Elisabeth Juliana av Erpach, och hade 1644 gift sig med Gabriel Gabrielson Oxenstierna (se föregående dikt).

1 *I Hr Nymphen dieser Meler-Flut* Stockholms eller Sveriges kvinnor

2 *kermen* klagan

14 *Cyper-Staub* cyperpuder (ett väldoftande puder)

15 *Cypressen laub* cypressen var sorgens träd

Vnd sie zu ihren Slawen macht.
 Ihr Hertz ist nie dadurch gewonnen/
 Sie war beständig wie das Goldt/ 30
 Vnd wen man Sie vergleichen solt/
 So gleicht Sie best der Himmels Sonnen.
 Wie wen dieselbe sich erst zeigt/
 Mit Ihren bundvermengten stralen/
 Wen Wald und Felder zu bemalen/ 35
 Sie über unsren halb-kreiß steigt/
 Den Augen giebt ein süß ergetzen/
 Vnd durch der guldnen stralen schein/
 So in der pracht recht Göttlich sein/
 Vor anmuth bringet ein entsetzen. 40
 So blitzte dieses Wunder-Bild/
 So schon die weitgeschränkte gräntzen
 Der Sterblichkeit/ im frühen läntzen/
 Mit hoher hoffnung angefüllt/
 In dem Sie unter Ahnen zehlte/ 45
 Den welchen schon vor langer Zeit/
 Zum högsten Haupt der Kristenheit/
 Das alte Teutsche Reich erwehlte.
 O! wie ist doch des Himmels Schluß
 So gar und gantz nicht zu ergründen? 50
 Wer wil doch wol die ursach finden?
 Warumb ein Frommer leiden muß/
 Ein Schalck geneust der högsten Ehre:
 So must/ auch Sie ihr Vaterland/
 Eh den Ihr noch die Welt bekant/ 55
 Verlassen/ wegen Christi lehre.
 Gleich aber wie der Sonnen Licht/
 Mit Wolcken offterst wird bedeckt/
 Ja gar in schwartzen dampf verstecket/
 Doch heller durch den Nebel bricht/ 60
 Was irdisch wieder zu erquicken:
 So lies des Allerhögsten Schutz/
 Trotz aller schwartzen feinde trutz/
 Sie im betrübnis nicht ersticken.
 Das kluge Welschland war der Ort/ 65

Wo diese Sonn die Sonn' erst sahe/
 So durch des Schicksels trieb geschahe/
 Zum Vorspiels merk-mahl/ daß sie dort/
 Sich bloß im Auffgang solte zeigen/
 Bald aber durch des Himmels macht/ 70
 Gleich einer Sonn die Mitternacht
 Mit vollen stralen übersteigen.
 Drumb folgte Sie des Himmels Rath/
 Wen Blitz vermischt mitt Donner Knallen/
 Den Erd-kreiß drohten anzufallen/ 75
 Gieng immer ihren Tugend pfadt:
 Kunt gleich der Sturm den Schein vertunklen/
 Brach dennoch durch der Trübsal Nacht/
 Ihr Tugend-Glantz in heller Pracht/
 Der Sonnen gleich/ mit doppel-Funkeln. 80
 Es war Ihr stetes Augenmärk/
 Deß Högsten Ehr/ deß Negsten nutzen/
 Dorfft allem Vnglücks Trutzen/ trutzen/
 Auff Smeichel-Wort und Heuchel-Wärk
 War Ihr Gemüth nicht abgespizet/ 85
 Drumb hatt auch was vom Himmel stamt/
 Vnd waß die Tugend auffgeamt/
 Kein Sweflich Erdenrauch besmitzet.
 Ich hemme hie der Feder Lauff/
 Vnd wil den Mund mit schweigen ehren/ 90
 So *Svaden* kunte reden lehren/
 Mein unvermögen Rufft/ halt auff!
 Vernunft hatt mier es selbst erzehlet/
 Daß nictes an Folkommenheit/
 Alß eintzig die unsterblichkeit/ 95
 Ihr hie im Leben hat gefehlet.
 Ach aber! Jammer/ jammer Ach!
 Sie/ ist dahin/ Sie ist verblichen/
 Vnd wie ein Sonnenlauff verstrichen/
 Wier sehen Ihr betrübet nach! 100
 Sie ist dahin/ Sie ist verschwunden/
 Folgt dem den Sie vor ihre Sonn

Hielt/ wie *Dian' Endimion*
 Mit dem Sie ewig ist verbunden.
 Kommt Wetz die Zähn an diesem Sarg/ 105
 Ihr Hasserinnen Edler Jugend/
 Vnd falsche Leibwach' aller Tugend/
 Neid/ Mißgunst und was noch mehr arg
 Hier wird eur Spiel Euch nicht gelingen/
 Ob gleich du blauer Neid viel Kanst/ 110
 So wird dier hie doch zahn und wanst/
 Von deinem eignen Gifft zerspringen;
 Die wahre Hoffnung so nicht treugt/
 Verspricht es werde woll gelingen/
 Vnd dieser *Phoenix* Sich verjüngen/ 115
 Auß Ihrer Asch: daß wir erfreut
 Noch sehn/ wie (zwar nicht nach dem Nahmen)
 Sie durch der Erben klugen Witz/
 Behalten wird den Ehren-Sitz
 Vmb ewig Tugend zu besamen. 120
 Ihr aber die ihr übrig seit/
 Vnd diesem hohen Traurgeprenge/
 Zu ehren folgt/ in langer länge
 Betrachtet Eure Sterblichkeit:
 Waß hell sich zeigt und Snelle steigt 125
 An Glantz der Sonnen übergeht/
 Fält wens am allerbesten steht
 Wie diese Sonn Sich ruhig neiget.

XXXIX

Effterfölliande Graf-Skrift finnes utan Titul.

Was sind diese Zeiten? Die uns schnur-recht leiten Nach der tuncklen Grufft/ Und eh wirs eins glauben Durch den Todt weg rauben Wenn der Himmel rufft/ Führen uns ins Grab hinein Da wir seyn und auch nicht seyn.	5
Es sind eitle Stunden Die so bald verschwunden Als sie angehebt/ Wir sind hingerissen Ehe wir recht wissen Ob wir eins gelebt/ Denn die Zeit verfleust behend/ Unser Anfang ist das End.	10 15
Alles was wir sehen Muß wie Wind vergehen/ Alles eilet fort/ Alles muß verderben/ Was Geburt hat sterben Durch der Zeiten Mord/ Ja die Zeit selbst/wie ihr seht/ Alle Augenblick vergeht.	20
Rosen und Narcissen/ Tulipanen missen	25

Efter Hbl, varifrån också den kronologiska inplaceringen och den inledande anmärkningen har hämtats; hos S nr LXXVII.

Gravskriften är möjligen skriven öfver hovmarskalken hos Karl XI, Carl Christoph Lützow (1612–1669).

Ihren bundten Rock
 Jährlich/ und verwelcken
 Wie die schönen Nelcken/
 Beides Stiel und Stock 30
 Ob man sich gleich hoch bemüht
 Sterben/ wan sie ausgeblüht

Schaut die hohen Eichen/
 Den an feste weichen
 Büche/ Tann und Ficht/ 35
 Faulen/ eh mans meineth/
 Obs gleich langsam scheint
 Tauren sie doch nicht/
 Felder/ Gärten/ Wieß und Wald
 Sterben schleunig/ langsam/ bald. 40

Seht der Berge Rippen/
 Felsen/ Stein und Klippen/
 Die sonst ider meint
 Daß sie ewig wahren/
 Kan die Zeit verzehren 45
 Daß unmöglich scheint/
 Sind dennoch der zeiten Raub/
 Werden Sand/ Griesß/ Erd und Staub.

Wo sind Babels Mauren?
 Hat auch können tauren 50
 Rhodis grosser Rieß?
 Wo ist nu geblieben
 Waß man hoch beschrieben
 Und Welt-Wunder hieß?
 Sind die sieben nicht schon fort? 55
 Nichts mehr übrig kaum der Ohrt.

Denckt ihr Menschen-Kinder!
 Keins verschwind't geschwinder

38 *Tauren* bestå, vara

49 ff *Babels Mauren*, *Rhodis grosser Rieß* här exemplifieras alltings förgänglighet ännu en gång med de sju antika underverken

Als recht eben wir/
 Eh wir noch beginnen 60
 Müssen wir von hinnen
 Zu des Grabes Thür/
 Wenn wir kaum entgrufftet seyn
 Müssen wir zum Grab hinein.

Schreibt man von der Krähe 65
 Daß ihr Leben zähe/
 Daß der Hirsch zuletzt
 Stirbt von allen Thieren/
 Kan man dennoch spühren
 Daa der T o d t ihn hetzt/ 70
 Und demselben nie entrant/
 Hätt er gleich des G r o ß e n Band.

Waß sind schöne Wangen?
 Waß ist Ehr und Prangen?
 Was ist Gold und Geld? 75
 Alles muß verschwinden/
 Alles bleibt dahinden
 In der langen Welt/
 Sie muß selbst/ sampt ihren Schein/
 In ein Grab und Nichts hinein. 80

Kan denn Nichts auff Erden
 Nicht gefunden werden
 Das beständig bleibt?
 Nichts? als nur die Tugend/
 Die der Nach-Welt Jugend 85
 An die Sternen schreibt/
 Tugend/ Tugend die besteht
 Biß diß Alle All vergeht.

63 *entgrufftet seyn* har utkommit ur (moderlivs)graven

65 *Schreibt man von der Krähe* kråkan hade, enligt traditionen, ett särskilt långt liv

67 *der Hirsch* hjorten, som också ansågs vara särskilt långlivad; strofens fortsättning anspelar på traditionen om Alexander den stores försök att ta reda på detta genom att förse hjortarna med band i hornen, vilket betydde att de inte fick jagas

78 *der langen Welt* den kroppsliga dödens långvariga tillstånd

- Und wann dis vergangen/
 Werden ewig prangen 90
 Nach der Eitelkeit
 Frommer Menschen Seelen/
 Die kein Todt kan kwälen
 Von der Welt befreyt/
 Frey von Sorgen/ Neid und Spott/ 95
 In dem Himmel/ ih rem G O t t .
- Drumb legt eure Trähnen
 Sampt dem Hertzens Sehnen
 Mit ins Grabes Grufft/
 Ihr die ihr betrübet 100
 Herren Lüt z au liebet
 Ruffet/ wünschet/ rufft
 Lebe himmels-Freuden voll!
 Lebe liebste Seele Woll!
- Sein Ruhm kan nie sterben 105
 In der welt/ weil Erben
 Seinen Tugend-Pfad
 Wie sie thun/ betreten/
 Laster aus zu gäten
 Wie er selber that/ 110
 Herren Lüt z a u s Tugend stirbt
 Nimmer/ wann der Leib verdirbt.
- Er ist hin gestiegen
 Durch sein Tugend-Siegen
 Über Stern und Sonn/ 115
 Da er völlig schmecket
 (Waß uns ist verdeckt)
 Ohne Weh/ die Wonn;
 Wo sein kluger Tugend-Geist
 Nichts als Himmels-Manna speist. 120
- Wozu hilfft das Ächtzen
 Und das Seufftz- und Lächtzen?
 Diese Trähnen-Flut

Solt ihr billig spahren/
 Weil ihr mit den Jahren 125
 Zu dem höchsten Gut/
 Wo Herr Lützu selig ist/
 Auch zu kommen hoffen müst.

Zwar sein Angedencken
 Wird euch billich kräncken/ 130
 Doch nicht euch allein:
 Arme/ Witwen/ Weysen
 Die er pflag zu speisen
 Die laß't traurig seyn!
 Ihnen ihnen ist entwandt 135
 Seiner milden Vater-Handt.

Hertz-betrübte Seelen
 Lasset euer Kwälen/
 Und die Kummer Noth
 Der ihr euch ergebet/ 140
 Dencket das Er lebet
 Ist todt doch nicht todt
 Über Sonn und Firmament
 Auch im Tode sonder End.

XL

Klage Rijm/

Öfwer
 Then
 nu Sahlige/
 fordom
 Ärborn/ Wälacktað' ok Wälförständig/

Herr Jacob Brandberg/

Wäl förnehm Kiöp ok Handels Mans i thenna
 Kongl. Hufwud Staden/

Omogne Dödh:

Widh
 Hans Kristhedersamme Jordsättning/ som skedde
 i Stockholm den II. *Augusti, Anno* 1674.
 Satte
 Aff
 Een

Wälwilligh Wänn.

STOCKHOLM/
 Tryckt hoos Niclas Wankijff/ Kongl. Booktr.

Efter originaltrycket i UUB (fol.). Som hos S (nr LXV) rättas »Booktr.» i titeln samt »Welden» r 78. Punkter tillagda efter r 100 och 112. Diksidorna har som synes korsform.

Jacob Brandberg hade Lucidor besjungit en gång tidigare, i bröllopskriften X, 1672.

I. N. J.

KWaal/ ängslan/ Sorg och Jämmer/ Som föder all Olust/ All Frögd och gamman hämmer/ Vthkryster mången pust	
Vhtrycker salta Tårar	5
Thin rätta fruckt ok frö/ Ok drager bleka fåhrar På Kinneres hwitan Snö: Kom hielp migh at iagh klagar Aff hierta/ som sigh böör/	10
Then som i bästa dagar Sitt affskedh taer och döör/ Vti sin bästa blomma/ Sinn Ålders Middags tidh/ Sij så kan Döden komma/ När wij som trygst i frijdh.	15
AH! ah! Han måste dö när han som liufwast grodde/ Ah! ah! kärlekens Huus hwar sielfwa sämian bodde/ Förstöres nu i grund/ för löyie höres gråt/ För lust ok glädie pust/ för wijsor klage-låt.	20
All frögd är nu sin koos/ ok twättas aff mäd Tårar/ Nu döden dräper en/ ok mehr än hundra sårar/ Hans Lia skär i tu thet band/ som Astrild knöt Han bryter thet förbund/ som dygd ok kärleek slöt	
Hwem är så hård aff Sinne/ Then inte gråta kann? När han sigh drar til minne/ Then Saligh-sälle Mann; Medh hwad för ärligh handel/ Han hwar ok en bemött/	25
Hur' ärligh all hans wandel/ Ok hans omgänge sött. Wij lifw' vthi the tider/ Hwar Slijke finnes få/ Hwar Orätt wijsan rider/ Rätt wijsan knapt får gå/ Hwar både skinn' ok skafwa Wälsignels' är aff Gudh/ Fast om the handlat hafwa Emoot hans siunde budh.	30
	35
	40

37–38 *Hwar både skinn' ok skafwa Wälsignels' är aff Gudh* då man anser det välsignat av Gud att både skinna och skava, dra skinnet av kroppen och skava köttet av benen, d.v.s. utplundra

Her Brandbärg war opriktigh
 I gärning som i Ord/
 I alla ting försiktigh/
 Fast Kroppen war aff Jord/
 Så spordes Himlens gåfwor 45
 Lell/ i hans rena Siäl/
 När han illwunne hâfwor
 Ey dyrka Lijk en Träl.
 Hann handla medh sin Nästa
 Så/ som Gudh haer befalt/ 50
 Vthtydde til thet bästa
 Hans fehl/ ok fram för alt/
 Lät hann then hielp behöffde/
 Ey Sörgse från sigh gå/
 Seen som han skiäligt präfwde 55
 Hwadh honom geck vppå.
 HANS Himmel-älskand Siäl/ hans anda war vptänder/
 Vthaff Guds kärleeks Eld/ ifrån fåfängio wänder/
 Dy lät han vthan trug sigh leda 'taff Guds hand
 Hans hierta låga Liust/ altidh mädh heligh BRAND. 60
 BERG som sitt hufwud högt i lufft åt skyna sträcka
 Kan ingen blåst ell' Storm ey sielfwa Thors wigg skräcka
 Så stog Herr BRANDBERG fast i olyks Storm ok nöd
 Baar Himlen *Atlas* lijk på axlen til sinn död. 65
 Vthi hans Säng war Kärleek/
 Som styrdes vthaff blygd/
 Ok war en äkta Ähr-leek/
 Som grundades på Dygd.
 Ey älska någon kättia/
 Ell en Olustigh lust/ 70
 Som födes vthaff lättia
 Ok afflar Sorg ok pust.
 Hans namn haer thet berömme/
 At hann heel swijk-lös war/
 Ok ett sant effter dömme/ 75
 För en godh ährligh Kar/
 Säll then som thetta winner/
 När hann från Werlden skils/
 Hanns Frägd då ey förswinner/
 Hans Siäl fahr inte wils. 80

Hwem wil tå intet ära Hans Lijk medh någon Tåår? Ok aff then Döda lära/ At alt then Wägen gåår/ Hwem will då ey bedröfwat?	85
När hann the fromma sijr/ Igenom Döden röfwat/ Hwar Argheet stadigt blijr. När liufwe Roser rifwes/ Så blifwer Törne kwart/	90
Så swinner gåt/ ok trifwes Hwad som aff ondan art/ Dy bör mann billigt klaga Herr Brandbärgs snara Död Ney! dy Gudh täcktes taga Hans Siäl vthur all nödh.	95
MEnn I för älskade/ nu högst bedröfwde änkia/ Lät ey för mycken gråt ok tårar aldels dränkia Eer troo ok hopp til Gud/ som tog Eer kiärstas Siäl/ Betänken at Gudh ey giör annat än som wäll.	100
Jagh nekar ey ther til/ at icke thet hårt swijder När twänne hiertan skils/ ok at ens Siäl då lijder Then aldra grymste kwaal/ men när thet öfwerståt Bör mann wäl sörria/ dock lell (som en Christ) mäd måt. Dy torken edra Tårar Från edra kinner aff/ Ok läggen hwadh Eer sårar/ Mäd Lijke 'ti en graaff: Låt'n Eder thet behaga Hwad som then Högste giort/ Hann lär all ting så laga At hans Kiärleek blijr spord. Miß unnen intet frögden Then sälle Siälen haar/ Hoos Gudh i Himmels Högden/ Dy hann blijr Eert förswaar/ Wil lindra all Ehr pina/ Ok effter mulin Höst/ Frögd-Solen låta skjina/ Til Eder ymnog Tröst.	105 110 115 120

90 *kwart* kvar108 'ti en *graaff* uti en grav

IV. Ett Samtaal
emellan *ANNA* och *PHILLIS*
om een Möös Plikt

Inledning.

NÄr *Phillis* i sin Ungdoms Wår
 Och uti sina grönskand' Åhr
 Frijmodig/ långt från Sorg och Pust
 Till älskog hade största Lust
 Dock af Inbilning obetänkt/ 5
 Från rätta Wägen willad lenkt;
 Kom *Anna*, /som mehr mogen war
 Af Wet/ och på sin Tijd akt taer/
 Förty at hon tillförnde sitt/
 At *Phillis* lefde något fritt/ 10
 När som hon såg som bäst sit Ram/
 Så stält' hon allan Fahra fram/
 Som mästen Jomfru hända plär/
 Den altför myckit Manfolks kiär/

I Hbl, som här följs, inleds denna, stundtals ganska fria översättning av holländaren Jacob Cats' (1577–1660) *Maeghden-Plicht*, tryckt första gången 1618, med följande anmärkning av utgivaren Andersin: »Eftersom fölliande Sam-Taal af *Authorn* för des tidiga Dödz-Fall skull ey haer kunnat utharbetas och fullkommas; ty haer en ann Persohn detsamma i Hastigheet igenom seet/ här och där förändrat/ och af sitt något därtill lagt.» S har i UUB påträffat en handskrift av dikten, gjord av Nils Keder (1659–1735) och dagtecknad 1687, med ett förord som visar att det var Keder som reviderade och kompletterade dikten inför tryckningen av Hbl. S valde att följa Keders handskrift, men eftersom Hbl på några ställen avviker från denna, och eftersom S (i sin långa inledning till dikten i kommentaren till SFSV IV s 331 ff) gjort det troligt, att Andersin vid sidan av Keders version också hade tillgång till Lucidors originalkoncept, har jag här valt att följa Hbl:s version.

I Keders förord sägs det att Lucidor »har tagit sielfwa *materien* til låns» av Cats, men anpassat »*Orthographen*» »effter det Stockholmiske Frutimrets *Dialect* eller Mund-Art». Som S har visat har Lucidor lånat de latinska sentenserna från Cats, även om han har ändrat på några av dem. Till varje diktavdelning hörde hos Cats en emblem bild: dessa bilder beskrivs nedan i anslutning till sentenserna.

6 *willad lenkt* förvillat sig bort

11 *Ram* lägligt tillfälle

Den altid teep' och ählas will/ 15
 Och håller Pär och Påwel gill.
 Här knorrrar *Phillis* twert emoot;
 Men *Anna* gifwer henne Boot.
 Jag/ som eij långt ifrån dem war/
 Och hörde hwad det liufwa Paar 20
 Till skifftes härom stälte fram/
 Beslöt strax utaf deras Glam
 I Sinne-Målning genom dikt
 At wisa hwad een Jungfrus Plikt.
 Men I som willen Nyttan haa 25
 Af hwad I läsen här å Ra
 Sökn inte fåfengt uthwägs-Swaar
 Af någon Ting/ som Sanning spaar:
 Hwad *Phillis* säijer är full mäst
 Gott/ men hwad *Anna* säijer bäst. 30

1.

*Phillis.**Non nisi nupta viget.*

JAg såg i sidstes på et Taak
 Twå Dufwor kuttra liuft i maak/
 Så at jag/ när jag från dem gek/ 35
 Om Kiärleek söte Tankar feck.
 Sij/ tänckte jag/ hwem taer i akt
 Hur som den Högstes Under-Makt

15 *teep' och ählas* tokas och rasa16 *håller Pär och Påwel gill* håller tillgodo med både Per och Pål, d.v.s. med vem som helst18 *Boot* svar på tal21 *Till skifftes* ömsevis23 *I Sinne-Målning genom dikt* i form av sinnebilder eller emblem i diktens (ordets) form27 *ubtwägs-Swaar* undanflykt32 *Non nisi nupta viget* 'Hon blomstrar ej som ej får stå brud.' Emblem: Två palmer som lutar sig mot varandra, den ena med ett par turturduvor i kronan, den andra med en krans kring stammen och full av frukter.33 *i sidstes* nyligen

Tilsamman parar alla Diur/
 Hwart släkt-wijs effter sin Natur! 40
 Alt gilliar/ och sin Kiärleek teer/
 Och gifftes effter sit Maneer.
 Et Palmträ sörger snart sagt bort/
 Sin Ungdom/ wißnar och blier tort/
 Det gifwer ingen liufig lukt/ 45
 Därpå fins hwarken Frögd ell Frukt
 Till des at det et annat får
 Som lijk des Maaka hoos'et står/
 Då får Trät/ så til säija/ Mood/
 Och gifwer Frukt med Öfwerflood. 50
 Är Kiärleek däruti så starck/
 Och genomtränger Trä och Barck/
 Om alt sig parar med sin Art/
 Hwij skall då Menskian ej bli paart?
 Om Biörn och Leijon Kiärleek haa/ 55
 Hur will een Jungfru den förtaa?

2.

*A n n a .**Infectum petitur, piget peracti.*

Jag är ei med eert Taal tillfredz/
 I är wist wed eer Mödom ledz; 60
 Ty effter det jag dömma kan/
 Så Lyster eer full med haa Man.
 Men troni at all Frögd och Lust
 I Mans Skööt fins förutan Pust?
 Och at med Blomm- och Rosor röd 65
 Den Äkta Säng är öfwerströd?
 Ach nej det går ej såleds till/
 Om någon man rätt märka will.
 Alt aktas högt hwad man åtrår/

54 *paart* parad56 *förtaa* förhindra, kväva58 *Infectum petitur, piget peracti* 'Det svåruppnådada åtrår man, men skyr det man nått.' Emblem: En vid en vassbank utplacerad ryssja.

Och skattas till des man et får/ 70
 Då är't som inte; ty man weet/
 När Nöije sökes fins förtreet.
 De gamble höllo utan Twijk
 At Äkta-Stånd een Miäla lijk/ 75
 Rätt som det faller i ens Sinn/
 Alt hwad som utom är will in;
 Men sedan strax med fåfengt Pruth
 Will hwad som inn' är åter uth.
 Een flicka/ som står än i knorr/
 Och neplig baakom Öron torr/ 80
 Ångst-suckar både Dag och Natt
 Hur' hon må få en Man snart fatt;
 Men mången/ ach! en Man haer fått/
 Som seen sig baakom Örat klått.

3.

Phillis. 85

Innupta moerori nupsit.

Ach tigen! Det är lapperij;
 Ty bättre giff/ än wara frij:
 Hwem gifftes eij? hwem blifwer Mö/
 Som icki heller wille dö? 90
 En Mödom är een Börda tung/
 Odräglig för den som är ung.
 Sidst såg jag Änder några Paar
 Uppå en Herrgåhl/ hwar jag war/
 De summo på een liten Åå/ 95
 Jag stog och skådde där uppå;
 Men Fogden sade: Märken rätt/
 At de är' honar alla slått.

70 *man et får* man det får

74 *Miäla* mjärde

79 *i knorr* i knopp

86 *Innupta moerori nupsit* läs *maerori*, 'Den ogifta gifts med sorgen.' Emblem:
 Framför en herrgård en damm och en man och en kvinna som ser en mängd and-
 honor simma runt om en andhane.

Ty de summ' intet i en Hoop
 Eij hörd man något Frögde-Roop/ 100
 Hwar dreef heelt stilla för sig kring/
 Och skiött' de andra ingenting.
 Men hören/ hur det sedan gek:
 Så snart som Ändren Synen fek
 På en Andrak/ som satt sig neer 105
 I Åån/ då teeg eij någon mehr/
 Eij flöt där någon mehr omkring;
 De slöt' om Andraken en Ring/
 De flaksa/ plaska fram och baak/
 De ropa med et kwarrand kwaak/ 110
 De doppa/ och de twetta sig/
 Hwar syntes säija: Kom till mig.
 Jag sijr/ när Faer min reser bårt/
 Blier Tiden lång/ som förr war kårt;
 Min Moer är sorglynt/ eij hålls Fyr/ 115
 Wår Piga spinner/ eller syr/
 Wår Korsteen will eij då draa Röök/
 Eij kennes Steek-lufft i vårt Köök/
 Tron fritt/ jag talar utan flärd/
 Alt huse sørger utan Wård: 120
 Ty intet Boo säll wara kan/
 Hwar Kwinfolk är/ och ingen Man.

4.

A n n a .

De Vincula flammis.

I Haten/ det jag aldrig meent/ 125
 Wårt Stånd/ som liuft/ som fritt/ som reent;
 Men om I endeligen will/

102 *skiött' de andra ingenting* brydde sig inte alls om de andra

105 *en Andrak* en andhane

115 *hålls Fyr* skämtas

117 *Korsteen* skorsten

124 *De Vincula flammis* 'Bak bojorna lågor.' Emblem: Amor som rör i en gallerom-gärdad eld, ovanför elden en nedtill öppen tunna.

Inträda i det stora Gill/
 Förn I gå sta betänkn Eer wäl/
 Sijn till/ at I med wettigt Skiäl 130
 Rätsinnelig förtaga weet
 Eer Kalfwe-Kiärleeks Kiälingheet/
 Och täma med god Skick eer Brand
 Lijk som Tunbindarn med et Band
 Af Jern sin Eld/ så Lågan må 135
 Eij alt för långt på Sidan slå;
 Eert Hufwud folgen eij för brått/
 Hwad hastigt skeer blier sellan gott.
 Om någon Brand i Hiertat boor/
 Optäcken den för eder Moer/ 140
 Så talar hon därom med Faer/
 Den för eer Wälfärd Omsorg draer.
 Han/ om I kunnen hafwa Namn
 För Hustru/ föhr eer wäl i hamn:
 Ty honom böör/ och ingen an 145
 Sig wällia Måg/ och Eder Man.

5.

*Phillis.**Indice, non sonitu.*

Eert Råd det semmer eij min blygd/
 Och/ som mig tyckes/ Jungfru-Dygd. 150
 När som man råkar uti Glam
 Det Orde giffas nämna fram/
 Strax rödna wij lijksom en Glöd/
 Ty Blygsamheten gör oß röd.
 Hwem är så diärf/ som säija kan/ 155
 Fort Moer/ sijr hijt/ jag will haa Man?
 Hwad Jungfrur plågar är et Kwaal/

128 *Gill* gillet (det äkta ståndet)

131 *förtaga* kuva

132 *Eer Kalfwe-Kiärleeks Kiälingheet* er kalvkärleks (omogna kärleks) kättja

148 *Indice, non sonitu* 'Genom att visa, inte genom att ljuda.' Emblem: Amor med vingar och båge, pekande på ett fickur som ligger på ett bord.

149 *det semmer eij min blygd* passar inte min blygsamhet

Som will förstås förutan Taal.
 Ty fast et Uhrwärk inte slår/
 När Wisaren allenast går/ 160
 Så kan man lell den hela Dag
 Förstå hwar Tima utan Slag.
 Så snart een Flicka blier så stoor/
 At hon är jemnhög med sin Moer/
 Och hon kan utan hinder draa 165
 Moers Kiortil eller Kassika/
 Ell när een modig Piga får
 Tri sex uti sin Ålders Åhr/
 Föräldrar/ märken då förwist/
 At hon haer Feel förutan brist/ 170
 Och fast hon tiger/ någon bräck.
 At hon är lustig/ stält/ och käck/
 At hon är modig i sin Gång/
 Och älskar en liuf Älskogs-Sång/
 At hon upbeenar nett sit hår/ 175
 Och lagar/ at alt artigt står/
 Band/ Kraga/ Knytning/ Ärmekruus
 Förn som hon går utur sit Huus/
 Är Märken/ märken Moer och Faer/
 At hon Eld uti Hiertat haer. 180
 Een Mangill Piga tänker kring/
 Fast om hon säjjer ingenting.
 Tron fritt/ hon haer af Sorg sin Deel/
 Fast hon haer alt/ lell haer et Feel.

6.

Colonia aliò ducenda. 185

Föräldrar/ märken när i see/
 At åfwanmälte Tecken skee/

166 *Kassika* kappa

168 *Tri sex* tre gånger sex

175 *upbeenar nett* prydligt sätter upp

181 *Mangill* giftasmogen

185 *Colonia aliò ducenda* den svårtolkade sentensen betyder troligen 'Från sin (första) växtplats bör hon flyttas till en annan.' Emblem: En hand som skär av en gren på en vinranka.

Och giören hwad som eder bör;
 Olyckan bidar för eer Döör.
 När som en Wijnstoks unga Green 190
 Kan föda sig sielf utan Meen/
 Då bör han skillias från sin Ort
 Och på en an Platz flyttas fort;
 Ty får han mera Rum och land/
 Så widgas han uth effter hand. 195
 Ach! at min Fader wor så klook
 At hielpa mig ifrån mit Ook!
 Skilt/ och omplantat tiänligst är;
 At bli försatt jag mest begiär.
 Min Ungdom örtlijkt skulle då 200
 Långt utspred full med Blomster stå/
 Då skulle man ok snart få sij/
 At utaf een två kunna blij.
 Men effter Faer min det eij weet/
 Och will eij hela mit Förtreet/ 205
 Så tyks mig utan längre Trug
 Bäst/ at jag effter egen hug
 Mig sielf en Kiärsta wällia må/
 På det jag kan mit Nöije nå.
 Jag frågad' en om Råd i Dag/ 210
 Som sa/ det wor eij mot vår Lag.

7.

A n n a .

Sera post vulnus cautio.

EErt första Taal slöt tämlig wäl/
 Och syntes hafwa något Skiäl/ 215
 Men detta här är Giöke-Roop/
 Och hänger ingenting i hoop.
 Tyks eer/ at det för diärft och Skam

198 *Skilt* avskild

199 *försatt* förflyttad

206 *Trug* trugande

213 *Sera post vulnus cautio* 'För sent vara vis när skadan är skedd.' Emblem: En val som harpuneras av en valfångare.

216 *Giöke-Roop* bara ko-ko, struntprat

I Taalet nämna Giftas fram?
 Och I will önska/ som jag sport/ 220
 At I det långseen lyndlig giort.
 Ach! Syster min/ I fahren will.
 Det kommer Faer och Moder till
 Hwad giöras skall i detta Wärf;
 Och I/ som hörs/ är dok så diärf/ 225
 At I will allom oåtspört
 Ti eder Kiärleek fara fort.
 När Fränder först haa genom set/
 Alting med Skiäl och moget Wet/
 Så kunn I trygg och säker gå/ 230
 Så kan eer Kiärleek bäst bestå:
 Men fråga Råd när man föreent/
 Gemeenlig blifwer altförseent.
 Wahlfånget plä/ förstån mig rätt/
 Wed Grönland skee på sådant sätt: 235
 Wahlfisken eij akt på sig taer
 Förn som Harpunen drabbat haer/
 Då flyr han först med snabsta hast/
 Dock fåfängt/ brodden sitter fast/
 Han renner intill des han dör 240
 För Döden/ den han med sig föhr.
 Lijkså förgår den alt för trygg/
 Och uti Kiärleek eij är skygg.

8.

Serius perficit nimium properans.

Giff-t-Siukan är een elak Soot/ 245
 Och mången Pigas Olyks-Root/
 Hon är så fatt/ at hon eij tåål
 Tijd-Opuskåf/ eller dröijes-Måål/
 Hon kommer åt en när hon will/

221 *lyndlig* lönnligen

227 *Ti* uti

234 *Wahlfånget* valfångsten

244 *Serius perficit nimium properans* första ordet rättat från *Serins* 'Sent fullbordas det som för mycket påskyndas.' Emblem: En kock som vänder ett stekspett över en våldsamt flammande eld.

Går när hon kan/ gör mången will: 250
 Ty hon föraktar Wet och Skiäl
 Och föllier en i Hamn och Hääl.
 När Pigor denna Frossen få/
 Will de med Drängen Skogs-åt gå;
 Lell den för hastigt plumpar sta/ 255
 Begråter seent sit snabba Ja.
 Den Spetet wänder alt för fort/
 Haer Steken sällan/ som man sport/
 Giort möhr och god; men tit är skett/
 At hon haer häfwit Steek och Speet 260
 I Askan. Hast haer ingen art/
 För myckit Bråt gör inte snart.
 Förhastn Eer eij; ty det är wist/
 Den sig mäst hastar/ kommer sist.

9.

Quod licet ingratum est. 265

När Maat åt Fisken häfs i Åån/
 Så flyr han strax med hast därfrån.
 En Karl som älskar/ plär altså
 Förakta lätt den han kan få:
 En Ungerswen snart blifwer leds 270
 Wed Pigan/ som strax står till reds:
 Han tror/ för det han eij fek nej/
 At han haer förkiöplaga sej:
 Han menar/ at han är förrådd;
 Tillbuden Tienst blier där försmådd. 275
 En modig Jägar' eij går sta
 I Lägret Haren til at ta;

252 *i Hamn och Hääl* hack i häl

255 *plumpar sta* travar åstad

261 *haer ingen art* duger inte till

262 *För myckit Bråt gör inte snart* för mycken brådska gör inte att det går fort

265 *Quod licet ingratum est* 'Det som tillåts är inte kärt.' Emblem: Vid ett hus fågelsnaror med fåglar i; de som står stilla fångas inte, men de som flyger bort snärjs.

273 *förkiöplaga sej* förköpt sig

Men sökern genom Dam och Dust/
 Ty Mödan hwässer Skallmans Lust/
 At fånga håller han för Skam 280
 Det Diur/ som går till Dören fram.
 Igenom Möda och Omaak
 Blier Kiärleek Leek/ och får rätt Smaak.
 Den Kyß är sötast/ som man stial/
 At neka temmer Kwinfolk wäl. 285
 När Jungfrur neka hwad man beer/
 Förlängtar man det mehr och mehr.
 Hwar Pijna/ Pijl/ och Eld eij är/
 Kan ingen Kiärleek wara kiär.

10.

Phillis. 290

Occasio premenda.

Ach! tigen/ Jag förnimmer nog/
 I will haa mig på galen Bog.
 Hur' är et? Skall jag neeka till
 Det som jag mehr än giärna will? 295
 Är det rätt Råd? det giör jag eij/
 Neij/ neij/ Jag säijer aldrig Neij/
 Må eij en hungrig gapa wed
 När såsom honom biuds een Sked?
 Den i Kiärleek framgång begiär/ 300
 Giör som Fisk-Måsan giöra plår/
 När *hon seer/ at på Watnes Felt
 En Fisk sig swäfwand kastar snelt/
 Gier hon gran akt/ och brukar Ijd/
 At fattan rätt i rättan Tijd. 305
 Den rätt sin Tijd akt-taga weet/
 Haer Modren till all Lycksällheet.

* Fiskmåsa *Wallenio masculini gen. est.*

279 *Mödan hwässer Skallmans Lust* mödan skärper jägarens lust

285 *temmer* passar

291 *Occasio premenda* 'Man bör passa på tillfället.' Emblem: En mås som tar en fisk i vattenbrynet.

Noten efter r 307: 'Fiskmåsa' är maskulint genus enligt Wallenius.*

11.

Virginitatis honos, virginitate perit.

JAg mig härwed nu minner på
 Een Kлага/ skall man mig förstå/ 310
 Om hwad een Jomfru hafwer hänt/
 Och hon i Troos Måål haer bekänt.
 I kännen 'na så wäl som jag/
 Hon plä gå hijt nästan hwar Dag.
 Hon är eij leed/ fuhl/ eller stygg/ 315
 Fast hon haer Åhren på sin Rygg.
 Hon likna sig med een ung Roos/
 Som skiön/ men wißnar snart sin koos.
 Jag hörde med förundran till/
 Hon sa/ som jag nu säija will. 320
 När först min liufwe Färg frambröt
 Utur mit gröna/ skiöna Skööt/
 Då prunka jag uppå min Stam/
 Få tordes då sig nalka fram.
 Jag krafsa/ rista/ sarga/ stack 325
 Hwar hand/ som rörde mig; ach Snack!
 Så snart min Ungdoms Glans swan bort/
 Föll alt knapt rört af/ och bleef tort.
 Ach! den som af een wänlig Hand
 At bindas in i Äkta-Band 330
 Förr inte wille plåkas af/
 Får under Föttern nu sin Graf.
 Ach mej! Som förr eij will'/ ach Meij!
 Hwad skall jag eij nu giöra? Säij.
 Hur gierna söp jag Kåhlen i 335
 Som jag förr spottat haer uti!
 At wara stolt/ twär utan Mått
 Giord' aldrig än een Jungfru gott:
 Ty när som Pannan fårar får
 Och Kinnrens Rosen-Färg förgår/ 340

308 *Virginitatis honos, virginitate perit* 'Jungfruåran går med jungfrudomen för-
 lorad.' Emblem: En sprätt med värja och plymagerad hatt går förbi en rosen-
 buske och trampar på de nerfallna rosorna.

312 *i Troos Måål* i förtroende

335 *söp jag Kåhlen* i åt jag inte upp kålen

Då wille hon full gierna taa/
 Men då är ingen som will haa/
 Då lär hon kienna Giffte-Soot/
 Kum någon då/ hon toog emoot.

12.

A n n a .

345

Non nisi mota capit.

EErt Taal och Skiäl/ som I nu sagt/
 Måst blifwa nämmar öfwerlagt.
 Nu at mit Swaar blier rätt förstått
 Så sätter jag eer sådant Mått/ 350
 Jag dömmar så/ at det sig bör
 At Jungfru lider/ och eij gör.
 Ty gitter jag eij Måsan sitt;
 At gripa står een Mö eij fritt/
 Hon måst/ fast är det/ som man sijr/ 355
 Harm/ wenta till hon tagen blier/
 Och lijk et Snäll-Nät stånda fast/
 Som inte faller med en Hast/
 Förn såsom Fogeln håppar dijt/
 Och fångar sig lijksom med flijt. 360
 Fast I eer gierna giffta will/
 Låß/ at I eij haen Hug därtill
 Intill des den eder älskar kan
 Lijksom med Wäld bli Öfwer-Man/
 Och Slakten eer med skiälig Drifft 365
 Syns twinga till at blifwa gifft.

344 *Kum komme*346 *Non nisi mota capit* 'Det fångar bara satt i rörelse.' Emblem: Ett fågelnet uppspänt mellan två träd, fågelfångaren Amor därbakom med fällinan i hand.348 *nämmar* närmare350 *sätter jag eer sådant Mått* ger jag er en sådan regel353 *Ty gitter jag eij Måsan sitt* därför bryr jag mig inte om att se på måsen357 *Snäll-Nät* hopfällbart fågelnet som manövrerades med linor och taljor365 *med skiälig Drifft* med skäligt pådrivande

13.

Monstrat, non ducit.

På det I bättre haer i Sikt
 De unga Pigors Börd och Plikt/
 Så märken/ och gien akt uppå 370
 Wåhloböten/ som wed Stranden stå/
 Hwis Eld långt in i Siön blier sedd/
 Och wiser Skeppen på god Redd/
 Och gier till känna/ at där när
 God Ankar-Grund/ ell hamnen är; 375
 Men wari Ebb/ ell wari Flod/
 Så måste Skepparn wara god/
 At trakta till få önskligt Land:
 Wåhloböte går ej från sin Strand/
 Gier Lösen/ den man wäl kan tro/ 380
 Och låter sedan Båas-Man ro.
 I må wäl wisa med eer dräkt/
 At I ej är af Nunne-Släkt/
 Eer Klänning ej för alfwarsam
 Må witna det förutan Skam. 385
 Men täncken ej på Kiärleek för
 Än man om Äktenskap eer spör.
 Eert Taal wäl ställen och edr' Ohl/
 Och klifwen Frijarn ej om Bohl.
 I måsten aldrig stiga fram 390
 Till det/ hwaraf I wenten Skam.

367 *Monstrat, non ducit* första ordet rättat från *Monstat* 'Den visar, men styr inte.'
 Emblem: Vid stranden en fyrbåk, vaktad av Amor, och utanför ett skepp i stormig sjö.

369 *Börd* skyldighet

371 *Wåhloböten* vårdkasen, fyren

376 *wari Ebb/ ell wari Flod* oavsett om det är ebb eller det är flod

377-378 *wara god/ At trakta till få önskligt Land* vara så god att (själv) arbeta på att nå till land som han önskar

381 *Båas-Man* båtsmannen

389 *klifwen Frijarn ej om Bohl* ge er inte i lag med friaren

14.

*Phillis.**Clam per tertium ambi.*

MEn effter ingen gilla will/
 At Jungfrur biuda sielfwa till/ 395
 Och mången Frijar' är så laat/
 At fast han haer den bästa Maat/
 Han lijkwål inte gapa kan
 Förn han får Skedan af een an;
 Så wari godt/ at då min Faer 400
 För mig et sådant Omaak taer:
 Ell at vår Piga lagar så/
 At jag må snart mit Nöije nå;
 Ty genom tridie handen man
 Med gott Förstånd och Tystheet kan 405
 Till Måålet gå/ at ingen rätt
 Weet/ hwad som drifws/ och på hwad Sätt.
 En Fogelfångiar' utan Lååt
 At fånga bär sig såleds åt:
 Han sitter i Green-Hyddan tät/ 410
 Rör-Finken ställern i sit Nät/
 Och haer därpå sit Ögne-Märk
 Till des han ändar alt sit Wärk.

15.

*Anna.**Tentanda via est.*

415

AT frija genom Legehion/
 Syns wara rätt et gali Doon/
 Och är min Mening full och heel/
 Det är för dristigt Wåge-speel:

- 393 *Clam per tertium ambi* 'Gå hemligt fram genom en tredje.' Emblem: En fågel-fångare gömd bland lövverk, med en lockfågel i bur och vilda fåglar som närmar sig nätet.
- 415 *Tentanda via est* 'Man bör utprova vägen.' Emblem: En räv som med öra och tass mot isen provar dess styrka och längre ut en människa som har gått ner sig.
- 417 *et gali Doon* ett galet handlande (av holländska 'doen', göra)

Ty at I tänken laga så/ 420
 At ingen det skall weta få/
 Det går eij an/ slåå't ur eer Hug/
 Ty Werden är nu alltför slug.
 Och om ens Anslag mistom går/
 Man sedan flaat med Skammen står/ 425
 Den stackars Jungfru får då Kwaal
 Af Spee/ Begabning/ Efftertaal.
 I som will giöra sådan Ting/
 Sijn Eder först rätt wäl omkring/
 Betrakten först hur det står till 430
 Med den som I't begynna will.
 Lystn om han haer till eder Lust/
 Om eij/ så lefn förutan Pust.
 En Räf är härti klook och wijs/
 Som löper öfwer ingen Ijs/ 435
 Han lyster först åt/ om han bär;
 Men märkern/ at han falsker är/
 Så går han Wägen den han kom
 Ell sijr sig om een annan om.

16.

Nimio splendore fatiscit. 440

NU wij ha så långt hint och räkt/
 Bör wij om Jungfrurs Klädedräkt/
 Hur den skall wara fatt och giord/
 Med rätta tala några Ord.
 Ty älskar jag hwad ärbart nätt/ 445
 Eij altför grant/ eij altför slätt.
 Bort den/ som baakom Knuten går/
 På hwilken Pieltan Pieltan slår/

424 *om ens Anslag mistom går* om ens anslag slår fel

427 *Efftertaal* förtal

431 *den som I't begynna will* den som ni vill sätta i gång det med

434 *härti* häruti

440 *Nimio splendore fatiscit* 'För mycket glans gör matt.' Emblem: En av för mycket olja rykande lampa samt därunder en kraftfull salamander i en flammande eld, ett hållregn störtar ner från himlen.

448 *Pieltan Pieltan slår* den ena trasan slår den andra

Ohufwad/ flåtug/ solkot/ feet
 Af sluskot Slask/ oreenligheet. 450
 Lell håller jag eij heller af
 Den som sig håller alt för braf/
 Och samkar genom Pråål och Staat
 Hwars Løjje/ Glosor/ Spee och haat.
 Alt fahr den will/ som i sit Sinn 455
 Med kostlig dräkt sig billar in
 At låcka till sig någon Swän/
 Eij är et sket/ eij skeer'et än.
 Een Lampa släks af mykit Fett:
 Om Solen skiner altför hett/ 460
 Eld-Ormen tappar då sin Krafft:
 Och Örtren mista då sin Safft:
 Så tijnar genom Pråål och Prakt
 I Småningom Kiärleekens Makt.
 Een Pigas altför stålta dräkt 465
 Haer mången Unger-Swän afskräkt/
 Och all hans god förhopning lämt/
 Ja endlig aldeels från sig skrämt:
 Ty utaf dem/ som präktigt gå/
 Och timlig för sin Spegel stå/ 470
 Fins ingen uti Femton Skock/
 Som aktar Sy-Skrijn/ eller Rock.
 Hur mången Jungfru haer måst dö/
 Som blifwit Kiärng/ och än war Mö/
 Fördenskull at hon altför gran! 475
 Eij kund bli gifft och få en Man!
 Altdärför/ Jungfrur/ hwad I giör/
 Så kläen eer lagom/ som sig bör.

452 *håller alt för braf* braverar alltför mycket

453 *samkar* samlar

461 *Eld-Ormen* salamandern

463 *tijnar* tynar

467 *lämt* förlamat

470 *timlig* i var stund

471 *uti Femton Skock* en 'skock' var sextio stycken, orden betyder alltså 'ibland niohundra'

472 *aktar Sy-Skrijn eller Rock* bryr sig om syskrin eller spinnrock

17.

Culta nimis fit foeda situ.

Så äret/ som I sielf kunn sij/ 480
 Eij altid bäst för os/ at wij
 Osß prunka mehr än myckit op/
 Och sätta Seglet högt i Top.
 Tron fritt/ at Manfolk nästan wet
 Så wäl/ som wij/ wår Lägenheet/ 485
 Och huru det bland osß går till.
 Hör'n på jagh eder säija will
 Hwad jag sist hörde /när jag span/
 Utaf een gammal/ ärlig Man:
 När Persik-Trät/ san/ Blommor bär 490
 Eij fägre Trä ti Gåhlar är
 Så länghi Blomman färsk och Ny;
 Men styggre Trä fins eij i By/
 När Blomman wisnad faller neer/
 Så haer et ingen Prydna mehr/ 495
 Står sluskot/ Löflöst/ fahlt och baart.
 Den Piga är af samma Art/
 Som skäms för Folck/ och blifwer rädd/
 Om hon eij altid Högtijdz klädd/
 Och Brölåps prydd kan föhra brask 500
 Som kumm' hon ur en Alruns-Ask.
 Een Jungfru/ som så bedelgran/
 Blier sluskot strax hon får en Man.

479 *Culta nimis fit foeda situ* 'Alltför smyckad blir av vanvård ful.' Emblem: Ett naket persikoträd i lummig omgivning, därunder passerar en utstyrd flicka; två män betraktar båda och ser fundersamma ut.

490 *san* sade han; rättat från *sån*

491 *fägre* fagrare

493 *styggre* fulare

496 *sluskot* osnyggt; *fahlt* falnat

500–501 *föhra brask* Som *kumm' hon ur en Alruns-Ask* föra stå, som komme hon ur en sådan ask som man brukar ha en alruna (mandragora) i (den lycklige ägaren till denna mystiska rot brukade vårda den väl och ha den i en fin och sidenfodrad ask)

502 *bedelgran* friarefin

18.

E frigore fervor.

NÄr nu sist Tijden kommer när/ 505
 At man till Ähran eer Begiär/
 Då måt ni grant i detta Fall
 Eer wakta/ ställn Eer eij för kall
 Emot hans ynnest/ hållen Mått/
 Förmyckit kallsint är eij gott; 510
 Men wakten eder lijka så/
 Och war på Gröten eij för brå.
 Den weet all Kiärleeks Konst/ som weet
 Rätt neka med Konst-wettigheet.
 Osläkter Kalk/ så snart man slår 515
 Kalt Watn uppån/ Glöd-hetta får:
 När Solen stundom några Daer
 Sit gyldne Skeen oß undan draer/
 Syns oß när hon sig åter teer/
 At hon mehr Klarheet från sig gier. 520
 Warn Kiärlig-niugg/ och komn i Hug/
 At Kiärleek öks med wänligt Trug.
 Den artigt afslår ens Begiär/
 Hon den/ som fodrar/ fodra lär.

19.

In amore mendax iracundia. 525

FAst stundom Ord-Kast/ Klage-Låt
 Syns skillia begges Kiärleek åt/
 Det haer eij på sig/ haen fördrag.
 Rätt Kiärleek hafwer detta Lag/
 At et oskadligt Ord-Krijg skeer; 530
 Hans Låga mehras mehr och mehr/

504 *E frigore fervor* 'Ur kyla kommer värme.' Emblem: En man slår vatten över osläckt kalk, som jäser och ryker av hetta.

521 *Kiärlig-niugg* snål med kärlek

525 *In amore mendax iracundia* 'I kärlek är vreden lögnaktig.' Emblem: Amor skjuter med starkt spänd båge på en man som går fram med raska steg.

526 *Ord-Kast* ordväxling

528 *Det haer eij på sig* det betyder inget; *harn* här rättat till *haen* haven

En/ som gör Konst-Språng/ haer den Seed
 At gå tillbakars några Skreed
 Förn som han aldels springer sta/
 At han mehr Makt och fahrt kan haa. 535
 Sijn Astrild Friggas lilla Pilt/
 När han sin Båga spenner snilt/
 Ju mehr han Senan åt sig draer/
 Ju mehra snabt hon framåt fahr.
 När lite Watn i Äßian slås 540
 Strax Lågan op i Wädre flås.
 När man en Wijn-Gård wäl kring skär/
 Han strax mehr Frukt och drufwor bär.
 Igenom Klagan/ Kiärleeks-Gnabb
 Blier Kiärleek starck/ beständig/ snabb. 545
 Tron säkert/ det görs wäl behof/
 At frijarn sättes först på Prof.
 På det hans Tåla-Modh blier sport/
 Wijtn honom hwad han aldrig giort.

20.

Phillis. 550

Si nimis emungas, extingvitur.

I fahrn för hårt i detta Fall/
 Et slijkt förslag gör Älskog all:
 Ty will I denna Wägen gå/
 Lär Riket vårt eij länghi stå. 555
 Hwem/ som een droppa hiert-Blod haer/
 Skull' hoos mig kunna blifwa kwaar/
 Om Jag fulföljde eert Förslag?
 Neij/ neij/ jag gieret en god Dag.

532 *Konst-Språng* akrobathopp

537 *Når rättat till När*

541 *flås* blossar

549 *Wijtn honom* beskyll honom för

551 *Si nimis emungas, extingvitur* 'Snyter man för hårt släcks det ut.' Emblem: En hand med en ljussax som snyter (klipper vecken på) ett ljus.

553 *gör Älskog all* gör slut på kärleken, *Älskog* här rättat till *Älskog*

559 *gieret en god Dag* struntar i det

Man må mig aldrig giöra wijs/ 560
 At Elden tendes utaff Ijs/
 Och Kiärleek födes genom Twist/
 Härta mißtaen I eder wist:
 Ty Kiärleeks Riket blött och sött
 Will genom Wänskap wara skött. 565
 Det lilla Kiärleeks-Barne tähl
 Eij sådan Lärdom/ som för håhl;
 Det är swagt/ kiälingt/ nakot/ baart/
 Otåligt/ Brå-wredt/ stiknas snart;
 Det är bland liufwe Rosor fött 570
 Och plä med offer blifwa skött;
 Det bär full Facklan i sin Hand/
 Men eij af outsläklig Brand.
 Niupn eij för hårt eer Lius-Sax Snuth/
 Ellß släcken I wist Liuset uth. 575

21.

*A n n a .**Quaque est via nulla feruntur.*

Om den som frijar blifwer sött
 Hanterad/ och får sitta blött/
 Så lär han låß at wara Took/ 580
 Och spenna eer i leedsamt Ook/
 Ja/ troß at I törs kny därmoot/
 Seen trampa eer heelt under Foot.
 En gilliand Swen är uti Twijk
 Een Böna/ när hon wexer/ lijk/ 585

567 *som för håhl* som är för hård

568 *kiälingt* keligt

569 *Brå-wredt/ stiknas snart* snart till vrede, snarstucktet

575 *Ellß* eljest

577 *Quaque est via nulla feruntur* 'Där ingen väg är går de själva vidare.' Emblem:
 En man och en kvinna betraktar störböner i ett trädgårdsland, hur de först tätt
 snurrar sig runt stödet och sedan vidare upp i luften.

580 *Så lär han låß at wara Took* så lär han låtsas vara tokig (av kärlek)

582 *troß at I törs kny därmoot* jag slår vad att ni inte vågar knysta däremot

584 *uti Twijk* skall nog vara utan *Twijk* otvivelaktigt

Förty om Rijs ell Stakor stå
 Wed denna Wext/ och henne nå/
 Så slingar hon sig om dem fast/
 Och klifwer ring-wijs med en hast
 Till des hon når till Stakans Top/ 590
 Seen krylles hon i Wädret op.
 Om een/ som älskar/ finge rå/
 Hwart skull' han icki klifwa då?
 Fast alt för honom stog till redz/
 Så wor han lijkwäl ej till fredz/ 595
 Han glafsa hwar han kumme fram
 Sin kiärstas Ynst/ sin egen Skam.
 En Unger-Swen är sällan nögd/
 Törs säija: det är ingen Frögd
 At man sin heela Önskan får/ 600
 Om man det ej förtällia tår.
 Ty wakten eer för Bonde-Blygd/
 För myckit from är ingen Dygd.

Phillis.

I gamla Daar kan skee är skett 605
 Huad I med Taal mig fram haer tett;
 Men kiärste Syster/ tron det ej/
 At han som frijar lönt till mej/
 Den unga Herren/ som I weet/
 Skull' ärna giöra mig förtreet. 610
 Om jag mig wänlig wille tee/
 Och Kiärleek för hans Kiärleek gie/
 Wor jag hans Hierte-Korn och Siäl/
 Han altijd min ödmiuke Träl.
 Skull' han bli ledz? Ach Lapperi! 615

591 *krylles hon* ringlar hon sig

596 *glafsa hwar han kumme fram Sin kiärstas Ynst* han gläfst fram, var han kom,
 den ynnest han fått av sin käresta

599 *Törs säija* brukar säga

602 *Bonde-Blygd* försagdhet

603 *För myckit from* alltför medgörlig

608 *lönt* hemligen

22.

*A n n a .**Humilis durante vento.*

ET rätt enfaldigt Lam är ni.
 Ach Kiäre *Phillis*, taen i akt/
 När Winn i Rören blåß med Makt/ 620
 Hur det nijg- bug- och bocker neer/
 Ja/ nästan in till Jorden gier;
 Men neplig Wäder-Stillan spör/
 Förn det sig reser lijk som för.
 Så längi Jungfrun med manneer/ 625
 Sig eij förmyckit wänlig teer/
 Så demper hon sin Kiärstas Mood/
 Och blifwer han mot henne good.

23.

Sale tange liquescet.

Så snart en Ungkar något gör/ 630
 Ell talar hwad som inte bör/
 Går öfwer Skrefwet/ blier otäck/
 Så wisen åt en sådan Gäck/
 At Sälskapt hans eij står eer an/
 Och eert Sinn' eij det lijda kan: 635
 Dylijk' otäckor haa den Seed/
 At älas till man blifwer wred.
 Ty wisen dem med Alfwar fort
 Hwar Timmer-Mannen hoblet gjort.

617 *Humilis durante vento* 'Ligg lågt så länge vinden blåser.' Emblem: Vinden blåser, säven böjer sig men bryts inte.

618 *Lam* lamm

620 *Winn i Rören* vinden i säven

629 *Sale tange liquescet* 'Strö med salt så smälter den.' Emblem: En hand som strör salt på en snigel.

632 *Går öfwer Skrefwet* går över gränsen

633 *wisen åt en sådan Gäck* visa för en sådan skälm

637 *äblas* tokas

639 *Hwar Timmer-Mannen hoblet gjort* där timmermannen gjort hålet (dörren)

Een Snecka/ et oreenligt Ting/ 640
 Om man det låter krypa kring/
 Så pyntar det Trä/ Steen/ och alt;
 Men strön på fuhla Diuret Salt/
 Strax krymper det i hoop/ blier kårt/
 Och släpper Slimmen/ yslijkt/ bårt. 645
 Taal/ som med Wijsheets Salt besprängt/
 Och med Förstånd och Wet bemängt
 Gör at en näs-wijs Fleep och Gäck
 Strax stoppar Pipan i sin Säck.

Phillis. 650

Jag weet än myckit bättre Råd/
 At undfly slijkes Öfwerdåd/
 Hwarom I förr förmaning giort/
 Och är: fahr strax med Kiöpe fort.
 Hör Jungfrur/ om I blien mistänkt 655
 Till ähran/ och eert Rykte kränkt
 Af Haat/ Ilwillia/ Klafferi/
 Taen snart en Man/ så är ni fri.

24.

Anna.

Fallimur ignotis. 660

I will wist hufu-stupa sta
 Bli Bru för än I säijen ja/
 Och gå i Brud-Säng som jag troor/
 Med Hufwa/ Häтта/ Strumpor/ Skoor?
 Neij/ ingalunda. Hören på 665
 Hurledes man plä Tranor få:

640 *Snecka* snigel

645 *yslijkt* likt is

649 *stoppar Pipan i sin Säck* stoppar pipan i säcken (hör upp med sitt prat)

660 *Fallimur ignotis* 'Vi bedras av det obekanta.' Emblem: Två män betraktar hur tranor fångas: limstrukna pappersstrutar med åtel i sätts i jorden; dessa fastnar runt tranornas huvuden när de försöker ta bytet.

Af Paper limar man ihoop
 En Strut/ som sättes i en Groop/
 På botten lägges Fogel-Maat/
 Då blieret Tranans Döde-Faat; 670
 Ty när hon sticker Hufwud sta/
 Tags hon/ af hwad som hon will taa/
 Och Papers Struten faßnar kwar/
 Som Tranan allan Syn förtaer/
 Hon måst i blindan blifwa död. 675
 Sij så/ så råkar den i Nöd/
 Som hastar myckit i sin Saak.
 Ty fählas sakta med gott Maak/
 Man måt här lijksom Blyskodd gå/
 Så kan man bäst sit opsåt nå. 680
 För än I supen Soppa feet/
 Först pröfwen/ om hon är för heet/
 Ellß brenn I Tungan/ ropen Weh/
 I grinen/ och de andra lee.

25.

Habet venenum suum blanda Oratio. 685

OM nånsin eert Förstånd kan sij/
 At han/ som will eer Kiärsta blij/
 Oduglig är/ ell fahr med flärd/
 Ell elliest eder inte wärd/
 Så skillien eer aldeels ifrån/ 690
 Och tänken icke mehr uppån.
 Säijn intet/ effter jag nog klook/
 Sakt må jag höra denna Took/
 Jag skall ändock bli wed mit Sluut/

670 *Döde-Faat* dödsfat (fat som ger tranan döden)

678 *fählas* färdas

679 *lijksom Blyskodd gå gå* (så sakta) som om man hade skor av bly

681 *supen* äter

684 *grinen* gråter

685 *Habet venenum suum blanda Oratio* 'Ljuvt tal har gift i sig.' Emblem: Amor med fågelnät och lockfågel; fåglar lockas av denna i nätet.

693 *Sakt* nog

694 *bli wed mit Sluut* stå fast vid mitt beslut

Hans Taal skall/ som det ingeck/ uth/ 695
 Han spele bäst han kan och will/
 Jag hör/ och stoppar Örat till.
 Neij/ inte så: Ty om det skeer/
 At Örat lånas/ lånas mehr/
 Det mången Mö på Fall haer brakt/ 700
 Som mehr/ än I/ sig tog i akt.
 När en/ som älskar/ artigt weet
 Hoos någon Mö sin Skikligheet
 Rätt bruka/ och uti sit Kwaal
 Med Kyßar/ Skemt/ och lustigt Taal 705
 Sampara Later/ sij/ då skeer/
 At Jungfrun alting åten gier.
 När Waktel-Mannen med sin Lååt
 Sig bär i Skogen artigt åt/
 Och Wakteln lyder däruppå/ 710
 Så kan han Fogeln lättli få.
 När Pigan gierna hör hoor-Snack/
 Gier jag för henne knapt stoor Tack.

26.

Phillis.

Quod dedit, id retinet. 715

Hålt sakta! det var alt för hårt/
 Och faller nästan mehr än swårt/
 At skräma bårt en gammal Wän
 Förn som man haer en ny igen.
 Eert Taal det skiär lijk som en Knijf. 720
 Hwad? Må man ej för Tijd-fördrijf
 Ophålla effter Hof-Manneer
 Tri/ fyra/ fast det wore fleer/
 Som med bestånd- och liufligt Taal

706 *Sampara Later* förena gärningar708 *Waktel-Mannen* vaktelfångaren713 *Gier jag för henne knapt stoor Tack* ger jag verkligen inte mycket för henne715 *Quod dedit, id retinet* 'Det man ger behåller man.' Emblem: Bin som från sina kupor svärmar ut över ett blomsterfält.

Belysta Lust/ neerkwäfwia Kwaal? 725
 Och geckes man/ och brukar Skemt/
 Wår Åhra blier eij däråf dempt:
 Och gier man Kyßar utan Breck/
 Eij smeta de/ ell gie en Fleck.
 Et Ermklä tårkar mången af/ 730
 Och man behåller hwad man gaf/
 Och får detsamma/ som man gier/
 När sådant af kysk Enfold skeer.
 Et Bij/ när det uppå een Ört
 Sig sätter neer/ sin Honung-Wört 735
 Och Wax at suga därutur/
 Så kysser't Blomman af Natur/
 Men skadar henna ingen ting;
 Ty där syns eij till något Styng.
 Om oß en Ting eij skada kan/ 740
 Och lijkwål båta mången an/
 Kan man full det med fog och Skiäl
 Förneka någon? Inte wäl.

27.

A n n a .

Vel tactu perit omnis honos. 745

FÖr ondt ell godt eij aktas bör/
 Hwad hofwet låter eller gör.
 För Tijd-fördrijf låtn hwar bli frij;
 Ty Kiärleek tåhl eij Geckerij.
 Hwad? meen I at et gekkot flaas/ 750
 Och at et klemot Älskogs-Raas/
 Som een ung Mö af Pär ell Pål
 Till goda taer/ och willigt tåål/

725 *Belysta Lust/ neerkwäfwia Kwaal* gör lusten lustigare, förkväver kvalen

726 *geckes* gäckas

727 *dempt* dämpad, förminskad

745 *Vel tactu perit omnis honos* 'Blott vidrörd förgår all ljuvhet.' Emblem: En hand som griper efter en vindruvsklase på ett fat.

750 *gekkot flaas* narraktigt skämtande

751 *klemot* sliskigt

Eij skämmer hennes goda Frägd?
 Jo wist/ det blier en almans Sägð. 755
 Är något swagt/ och skiört/ förwist
 Är't Jungfruns Äran utan Twist.
 Ach! wij kunn' inte mehr fördraa/
 Än friska drufwan: will man taa
 Och Hand-emillan näfwa den/ 760
 Så swinner hennes Liufheet hän/
 Hwad förr därpå war liufigt-blått/
 Förwandlas strax i Mörke-grått:
 Ty hwart man med sit Finger taer/
 Där blifwer strax en Färg-Fleck kwaar. 765
 Wår Färg är fijn/ wår Ära skiör/
 Som inte myckit handlas bör.

28.

Nullâ reparabilis arte.

Man måst eij eenligst hafwa Blygd
 At giöra hwad som moot all Dygd; 770
 En måst ock sij att man förtaer
 Hwad nånsin Skeen till Odygd haer.
 Ty om wårt Namn kring Staden går/
 Och aldraminsta Lyte får/
 Fast om det falskt/ det hänger fast/ 775
 Och skarfwes sällan hwar det brast.
 Een Nött/ när hon et Skaal haer mist/
 Strax finner man obootlig Brist/
 Man letar/ passar/ sättr i hoop/
 Där felas/ och där blier een Groop/ 780
 Man stoppar hur man stoppa will
 Så stoppas håhlet aldrig till.

754 *Frägd* frejd, rykte755 *en almans Sägð* något som finns i var mans mun760 *näfwa* gripa767 *handlas* hanteras768 *Nullâ reparabilis arte* 'Det finns inget sätt att laga den.' Emblem: Två händer söker förgäves foga samman bitarna av ett knäckt valnötsskal.769 *eenligst* allenast

Wår Ära är lijk sådant Skaal;
 Ty hwar räds komm' i elakt Taal.
 Den en gång Äre-Lyte fått/ 785
 Hon giöret aldrig mehra gott/
 Hon må sig wakta bäst hon weet/
 Det hielper intet; ach förtreet!
 När Åhran en gång får et feel/
 Hon blifwer aldrig mehra heel. 790
 At en må undfly sådan Skam/
 Så tyks mig bäst/ at ställa fram
 De Feel/ som Pigor mäst begå/
 Hwaraf de Namn och Rykte få.
 Jag går nu för/ min *Phillis*, märk/
 Och fölg min' Ohl/ eij andras Wårk. 795

29.

Donare est perdere.

Först är till myckit ondt een Root/
 När Pigor gie ell taga moot/
 Det kan man lära i et Köök/ 800
 At gie gier Äran Oos och Röök.
 Taen akt på Kocken hur' han giör/
 När såsom han plä smälta Smör:
 Så länki Smöret flyter kring
 I Pannan/ mistes ingen ting; 805
 Men häfwer Pannan något feet
 I Elden/ då/ då blier et lett;
 Ty af det lilla Glöden får
 Strax Lågan in i Pannan slår.
 Om Pigor åt en gilliand Swen 810
 Det minsta skänker/ tänker den/
 När hon mig willigst detta gier/
 Tör hon gie något annat mehr.
 Den något skänker åt en kar/
 Hon låter ta alt hwad hon haer. 815

797 *Donare est perdere* 'Att ge är att förlora.' Emblem: En panna med smör över häftig eld, elden når in i pannan och smöret brinner.

807 *blier et lett* blir det besvärligt

30.

Auro omnia pervia.

AT inte gie är oß ej swårt
 För det at swaga Slekte wårt
 Haer lijksom för sin Arfwe-Deel
 Nidsk- Niugg- och Girug-heetens Feel; 820
 Men den som tager/ fäls så snart/
 Som den som är af gifmild Art.
 Jag harmas tit när jag med Ijd
 Läs och sijr på wår fornas Tijd/
 At med Gull-dyrkor många Mör 825
 Haa låtit ypna Åhrans-dör/
 Och mången Kwinna/ som war gifft/
 Sin man förgifftat för een Gifft.
 Allting syns wunnit och förskämt
 Hwar gullet barast blifwer nämt. 830
 En Stål-Port genom trängs af Gull/
 Gull kastar Wakt och Makt om kull;
 Fast alt med Spijk igenom slåås/
 Gull-Nyckeln läser alla Låås.
 Leggn i Kwick-Silfwer Teen ell bly/ 835
 Det synes samma Malmar fly/
 Jern/ Koppar/ Stål alt lijka så
 De flyta däri åfwanpå;
 Men gullets guhlheet och des Krop
 Swälgs af Kwick-Silfret aldeels op/ 840
 Och tags emot med yppit Skööt
 Där alla d'andra åfwanflööt.
 Gullet och Penngen hör rätt till
 Den Medel-Prick hwart åt alt will.

816 *Auro omnia pervia* 'Med guld går allting vägen.' Emblem: En befäst stad och därutanför en tunna, tydligen fylld med smycken och guld, och på tunnan en nyckel.

821 *fäls så snart* faller lika fort

824 *wår fornas Tijd* vår framfarna tid, historien

825 *Gull-dyrkor* dyrkar av guld

828 *een Gifft* en gåva

834 *läser* läser (här: låser upp)

836 *Det synes samma Malmar fly* det tycks undfly dessa mineral

844 *Medel-Prick* centrum

31.

Amator, cum dat, rapit.

TY låten eder ingenting
 I Näfwen sticka/ hwarken Ring/
 Gull/ ell Demant/ hwad hälst det är/
 Den gier/ han taer förn han begiär.
 Een Ostra mister hwarken fukt 850
 Ell Fisk/ så længi som hon lukt;
 Men ypnar hon en gång sit Skaal/
 Så biuder hon sig sielfwan faal:
 Ty Krabban kastar dijt en Steen/
 Som seen giör Ostran myckit Meen/ 855
 För det at hon ej sluta kan
 Som förr/ sit Skaal/ måt hon därän
 Och lemnas baar; ty fiskens Krop
 Äts utaf Krabban aldeels op.
 Eij rakte heela Dagen till/ 860
 Om en alt grant opräkna will
 Hwad ondt som gåfwor komm' åstad.
 Med Mutor wins jag weet ej hwad.
 Han som gier/ giör alt hwad han will/
 Hon taer/ fördraer ogild och gill/ 865
 Hon taer ej Moer sin med i Taal;
 Hon lucker ej sit ypna Skaal;
 Men låter Karen haa sit Speel/
 Åt gifwarn gifwer hon sig heel.

845 *Amator, cum dat, rapit* 'En älskare som ger förser sig.' Emblem: Ett ostron har öppnat sitt skal, en krabba har kastat in en sten och kommer därmed åt att äta upp ostronet.

850 *Een Ostra* ett ostron

851 *Fisk* djuret inuti skalet

853 *faal* till salu

858 *Fiskens Krop* själva ostronet

865 *Hon taer/ fördraer ogild och gill* hon tar och håller tillgodo såväl med den oduglige som den fullgode

866 *taer ej Moer sin med i Taal* låter inte sin mor veta

867 *lucker* stänger

32.

Virgo ludendo læditur.

ET minner jag mig ännu på/
 Som ringa/ dock högt aktas må.
 At reeta Drängen med liuft Skemt
 Haer Pigan tit i fällan klemt.
 At leka Natt-Hugg/ Ticketack/ 875
 Ok gien snart här/ snart där en Plack/
 At læggia något i hans Säng/
 Bortgiöma Klädren för en Dräng/
 At kienna ti hans Byxe-Säck/
 Gier mången Jungfrus Hand en Fläck. 880
 Den på en stänker Wattn ell Spått/
 Och kastar örter/ Stickor/ Smått
 Åt Karen/ troen fritt/ hon begiär:
 Kom kien man åt/ hur feet jag är.
 Ach Ungdoms Skemt är sorglig Frögd/ 885
 Som aldrig med en Leek är nögd!
 Jag såg i sistes/ hören på/
 Een Mö i gröna Gräset gå/
 Hon leta blomster/ och fek sij
 Uppå een Ört et Honung-Bij/ 890
 Det söta Barn had lust till leek/
 Och narra det alt hwart det week/
 Hon grept/ hon nöpt med Knep och Prick
 Till des hon endlig fek et Stick/
 Då hon med ynkelig Klagan skreek: 895
 Een Mö/ som hade Lust till Leek/
 Är af dig stucken i sin Krop/
 At unga Kiöttet sweller op.
 Så råkar Pigan uti Pust/
 Som haer till Leek och Lust stoor Lust. 900

870 *Virgo ludendo læditur* 'Leklysten mö tar skada.' Emblem: Amor ger en blomma
 åt en flicka, men ett bi har gömt sig i blommans kalk.

875 *Natt-Hugg/ Ticketack* olika tafattlekar

876 *Plack* klapp

884 *kien man åt* känn bara efter

893 *Knep och Prick* knipande och stickande

33.

Rarô vâga Virgo pudica est.

I Dör och Fönster altijd stå/
 Ell hwispa kring i hwarien Wrå/
 Och skumpa alla Gator kring/
 Är för vårt Stånd en skamlig Ting. 905
 Tit haer een Jungfru Ryktet mist/
 Som welat wara först och sist
 I Gäst-bod/ Brölop/ Bars-Ööl/ Speel.
 Ty börn I märka detta feel:
 At spilla mången ärlig Stund 910
 På Diur-Gåhl/ Lilljholm och Bralund/
 Och smyga sig i Buskan bårt/
 Alt sådant blifwer innan Kårt
 Af en och an mißtydt och spoort/
 Fast man där intet ondt haer giort. 915
 Full lærer *Nasos* Gillie-Book
 Oß annat/ men han är en Took
 I det Fall/ at han är tillfredz/
 At Pigon trippa allestädz.
 Lät honom säija hwad han will/ 920
 Det kommer ingen Piga till.
 Will I fördenskull haa Beröm/
 Blien hemma hoos eer Rock och Söm;
 Därâf lärn I haa mehra Winst/
 Godz mäst påfalkat sällies minst: 925
 Man säijer sant i detta Fall:
 De bästa Koona stå på Stall.
 Och om et Lam ell gammalt Får
 Igenom Busk- och Törnen går/
 Så skadar'et des Skinn och Hull/ 930
 Åt minston mister det sin Ull.

901 *Rarô vâga Virgo pudica est* 'Vidlyftig mö är sällan kysk.' Emblem: Ett illa rivet får bland taggiga snår; ulltappar hänger på grenarna.

916 *Nasos Gillie-Book* Publius Ovidius Naso, *Ars amatoria*

923 *eer Rock och Söm* er spinnrock och sömnad

925 *Godz mäst påfalkat* det gods som mest bjuds ut

927 *Koona* korna

34.

*Phillis.**Si premis, erumpit.*

Säijn mig/ hwem/ tusend Pocker! haer
 Nånsin i sine Lifwes Daer 935
 Så hårdan Lag för Pigor satt/
 At liggia hemma Dag och Natt?
 Är icki bättre/ at man lär/
 Och sijr/ hwad här görs eller där/
 Än at man sitter innom Knuth 940
 Med Suck för man eij får gå uth/
 Och låter såledz som tit sket
 Bortrotna både Krop och Wet?
 Skall Man-gill Mö eij wara fri/
 Men altijd bredwed ungen blij? 945
 Haer hon eij warit redder nog
 För Fäst-Man ur en Biörke-Skog/
 Så långi hon i Skolan gek/
 Och mången St uut och Plagga fek?
 Lät Pigan hafwa någon Lust/ 950
 Snart kommer hooptaals Sorg och Pust/
 När hon Mans-Wäld och Huus-Sorg får/
 Och sedan Barn mest Åhr från Åhr.
 Man må full binda beest och Träl;
 Men Kwinnans ädla Mod eij wäl. 955
 Lääs femton Låås om hennes Krop
 Så blåser hennes Wet dem op.
 Täpt Wijn/ jääs- frääs- och sprenger tit
 Bå Band och Faat/ at blifwa frit.
 Een Flickas Kiött fördraer eij Pruth/ 960
 Bins det hårt in/ det spricker uth.

933 *Si premis, erumpit* 'Stänger man det inne, bryter det sig ut.' Emblem: Amor drar tappen ur ett vinfat; bredvid står ett annat som spruckit av jäsningen.

944 *Man-Gill* giftasmogen

945 *ungen* ugnen

947 *Fäst-Man ur en Biörke-Skog* björkriset (som hon blev slagen med)

949 *St uut och Plagga* hugg och slag

952 *Mans-Wäld* mannens husbondevälde; *Huus-Sorg* hushållsmöda

954 *beest* odjur

955 *Mod* sinne

960 *Pruth* tvång

35.

Difficilis servatu tumida Virginitas.

Tänkn at det är så med en Mö/
 Som när Kastanier steks på Glö.
 När som man gier dem någon Lufft 965
 Igenom Skalet med en Klufft/
 Då haer man af dem Gagn och godt;
 Men haa de ingen Ypning fått/
 Så ypnas Skalet innan Kårt/
 Och söta Kiärnan springer bårt. 970
 När een ung Piga stundom må
 Till något Lag och Samkwem gå/
 Hwar Ungdom rätt sin Ungdoms Bran
 Med Skemt och Är-leek slecka kan/
 Och kyla så sin heta Blod/ 975
 Då väntar hon med Tålomod
 Till des hon blier med Ähran Brud
 Och klädas kan i Hustru-Skrud.
 Men blier et lustigt Hierta kränkt
 Med Wakt och altijd innestängt/ 980
 Och det så måst med Twång och Pust
 Förtaga all sin Ungdoms Lust/
 Ach! det gör Pigan tit till fru/
 Och mången spricker mitt i tu
 För Ondska förn som hon blier Brud/ 985
 Så höfs eij Krans/ eij Jungfru-Skrud.

A n n a .

Hård Kwin-Folks Twång gör sällan godt;
 Dy bör man billigt hålla mått/

962 *Difficilis servatu tumida Virginitas* 'Fullmogen jungfrudom är svårbevarad.'
 Emblem: En flicka med en korg kastanjer som hon öppnar; bredvid exploderar
 några öppnade kastanjer i elden.

966 *Klufft* klyvning

974 *Är-leek* ärbar lek

982 *Förtaga* låta sig berövas

983 *tit* ofta

986 *höfs* behövs; *eij Krans/ eij Jungfru-Skrud* varken krans eller jungfruskud (dessa fick endast bäras av brudar som var jungfrur)

Och weet jag mehr än mycki wäl/ 990
 At I härti haen tämli Skiäl.
 Gier Pigans Fromheet Dygde-Proof/
 Så giörs eij Låås/ eij Twäng behoof;
 Men om hon är på Tygeln lätt/
 Fast hon blier sluten på alt Sätt/ 995
 När som alt kommer just omkring/
 Så hielper Läsning ingenting.

Phillis.

JA/ och om man eij skull' iblan
 Gå hijt och dijt hoos en ell an 1000
 At höra et och annat Taal/
 Hur sku man då rätt drabba Waal?

36.

Anna.

Nube prudenti.

EN klook och wijs Kar taen till Man/ 1005
 Som eder Leeds-Man wara kan;
 Ty medan I är ung och skiön/
 Och eder Ålder ännu grön/
 Behöfwes den med Wettigheet
 Eer i eert Lefwern styra weet: 1010
 Så räckn eij åt en hiärn-löös Hand/
 Och fästn eij med en Gloop eert Band.
 Et Lius/ som aldrig nånsin bran/
 Et otändt Lius eij tända kan.
 Eij klä hwaran et nakot Paar/ 1015
 En blifwer nakot/ och en baar.

991 *härti* häruti

995 *sluten* omgärdad

997 *Läsning* inläsning

1004 *Nube prudenti* 'Gift dig med en förständig.' Emblem: Två otända ljus lutade mot varandra, Amor betraktar dem; de fattar inte eld.

1006 *Leeds-Man* ledare

1010 *Lefwern* leverne

37.

*Phillis.**Id curat, quod pondus habet.*

JAg föllier eij eert Råd: nej/ nej/
 En wijs Man eij behagar mej. 1020
 Den som haer Konst och wetskap kiär/
 Hans Panna altijd rynkter är.
 Och fast han reenlig/ utan Löß/
 Är hufwudt lijkwäl fult med Möß.
 Slijk är af Segel-Stenens art/ 1025
 Som inte gierna will bli paart
 Än med en Tung och wiktig Krop;
 Ty elliest lyfftern intet op.
 En slijk föraktar Lust och Leek/
 Och sinnar alt på nya Streek/ 1030
 Han är wed Folk och Sälskap ledz/
 Och med alsingen ting tillfredz/
 På det han man må synas klook
 Får ingen Näsan ur hans Book.
 Den stackars Hustrun glömes platt 1035
 Är Man- och Roolöös mången Natt
 I Sängen: Om han trött af flijt
 Seent sijd om sijder kommer dijt/
 Så bär han Böckren dijt med sig/
 Då blier hon än mehr ynkelig/ 1040
 Förty at han på hennas Krop
 Som på en Bult slår Bökren op/
 Seen snuf- och snarkarn som een Soo/
 At stackars Hustrun knaft får Roo.
 Nej/ nej/ Jag will eij sådan Man; 1045

1018 *Id curat, quod pondus habet* 'Den sköter om det tunga.' Emblem: En magnet drar till sig och lyfter från bordet en nyckel; föremål av tyg och trä ligger där men påverkas inte.

1025 *Slijk är af Segel-Stenens art* en sådan är av samma slag som magneten

1027 *Än med annat än med; wiktig* vägande

1030 *sinnar alt på nya Streek* tänker ständigt på nya påfund

1038 *Seent sijd om sijder* mycket sent omsider

1042 *Bult* pult, pulpet

1044 *knaft* knappt

Men en/ som skämt' och leka kan/
 Och inte mehr i Hufwudt haer/
 Än hur jag må bli Moer/ han Faer.

38.

A n n a .

Amens amans, ridiculus maritus. 1050

SÅ hållen I slätt intet gilt
 Än barsta man en *Venus-Pilt*/
 Som kan på intet annat sij
 Än Leek/ Smeek/ Lippelapperij/
 Och/ effter han eij mehra wet/ 1055
 Eij haer Förstånd/ eij Wettigheet/
 Och knapt tri Ohl förutan Skam/
 När såsom påkräfs/ talar fram?
 I felen om I tänken så.
 Kalf-Kiärleek är man Eld af Strå/
 Som/ fast han snabt lius Låga gier/ 1060
 Strax faller som fahl-Aska neer.
 Om *Memmons* Belät skrifwit står/
 Som jag af Broer min hörd i går/
 At det/ när Solen skeen därpå 1065
 Et gelland Liud lät från sig gå;
 Men/ när som Solen Skogs-åt steeg/
 Strax som en Fisk helt stilla teeg.
 Så länghi Must/ Lust/ Skämt och Leek/
 Med Teep och Speel/ med Klapp och Smeek/ 1070

1050 *Amens amans, ridiculus maritus* 'En dåraktig älskare blir en löjlig äkta man.'
 Emblem: Amor betraktar en staty (Memnonstoden?), som den uppgående
 solen skiner på.

1051 *SÅ hållen I slätt intet gilt* så finns det då inget annat som ni håller för fullgott

1052 *Än barsta man en Venus-Pilt* än blott och bart en kärleksgosse

1054 *Lippelapperij* lappri

1057 *Ohl* ord

1058 *När såsom påkräfs* när det erfordras

1060 *Kalf-Kiärleek* omogen kärlek; *man* bara

1063 *Memmons Belät* Memnonstoden, i Thebe i Egypten, gav enligt antik tradition
 ifrån sig ett sjungande ljud då den träffades av den uppgående solens strålar

1067 *Skogs-åt steeg* sjönk mot skogstopparna

Samt Lustgång warar/ då består
 En Älskogs-dåres Kiärleeks Wår;
 Men när Smeek-Månen och eer Roos
 Är båta/ draer hans Hug sin Koos.
 Mig tyks/ det är den bästa Man/ 1075
 Som wetig är/ och leeka kan.

39.

Stultos dolor urget amores.

En Fisk/ som heter *Cephal*, är
 Åt intet/ som åt Lius/ så kiär/
 Men Fiskiarn wet at det så skier/ 1080
 När han sig ut på Fiske gier/
 Så brukarn hwarken Noot ell Nät/
 Men setter Liustran dijt för det/
 Jag menar oppå båtens Stam/
 Och roor så sakta Åån-långs fram; 1085
 Ty när som Fisken Liuset sijr/
 Eij flyr han/ utan stadigt blijr/
 Och blygar på't/ paß inte på/
 Hur det med honom seen lär gå/
 Han håppar in i Bååt och Graf/ 1090
 Seen löper et heelt gali af.
 Jag hafwer hört/ och sit/ och wet
 Af lång och wiß förfarenheet/
 At den åt någon gier sin Huld
 För bara kåta kittlan skuld/ 1095
 Förtaer sin Ungdom utan Frögd/

1071 *Lustgång* spatserturer

1074 *Hug* håg

1076 *wetig* klok, förständig

1077 *Stultos dolor urget amores* 'Dåraktig kärlek har plåga i följe.' Emblem: Tre män i en båt med en brinnande fackla i bakstammen; fiskar i mängd hoppas upp i båten.

1078 *Cephal* en fisk, Mugil Cephalus, som är vanlig i Medelhavet

1083 *Liustran* ljusterblosset

1085 *Åån-långs fram* fram långsmed ån

1095 *kittlan* kättjan

Och lefwer mestdeels oförnögd.
 Ty märken at een Frögdfull Bru
 Plä blifwa snart een Sorgfull Fru.

40.

Sapientis etiam autumnus pulcher. 1100

TAen ingen took för Fägring skull;
 Taen ingen Fleep för han haer Gull.
 I äktenskap fins hårt och blött/
 Bå bext och liuft/ snart surt snart sött.
 I framgång bör man hålla mått/ 1105
 Godt Råd behöfs moot Olyks-Skått.
 Ty taen en klook: i Måd och Moot
 Weet han Mått/ gott Råd/ Tröst och Boot.
 När Gull och Skiönheet från oß draer/
 Så blifwer lijkwäl Wijsheet kwaar. 1110
 När såsom Rosens Purpur-Rött
 Går bårt/ blier tårt och aldeels dött/
 Des inverts deel/ ell hennes Siäl/
 Lell skattes för hon loftar wäl.

41.

Male juncta fatiscunt. 1115

MEen dock lijkwäl på det I må
 Ock Frukt utaf eer Ungdom få/
 Taen ingen Dufgrå-håret Stuut/
 Fast han weet både Kaas och Huut:

- 1100 *Sapientis etiam autumnus pulcher* 'Den klokes höst är också skön.' Emblem:
 Amor luktar med välbehag på några rosor på ett bord invid hans båge, ett gam-
 malt par betraktar detta.
- 1102 *Fleep* fåne
- 1104 *bext* beskt, bittert
- 1114 *loftar* doftar
- 1115 *Male juncta fatiscunt* 'Dåligt gifta förtrötts.' Emblem: Murgröna lindar sig
 tätt kring ett gammalt visset träd.
- 1119 *weet både Kaas och Huut* vet hut (man sade 'kas' till katten och 'hut' till hun-
 den)

Warn eij åt Stånd och blod så kiär/ 1120
 At I taen den som Gammal är.
 En Purpur-Mun och Ijs-gråt Skägg/
 En fager Målning/ rutten Wägg/
 Flintskallot hufwud/ gullgult Hår/
 Ijs-kaller Snö och liufig Wår/ 1125
 Een unger Mö och Gubbe-Gloop
 De skicka sig eij wäl i hoop.
 Taen ingen Gammal: ty han kan
 Mehr synas Faer eer/ än eer Man/
 Och fast han lefwer/ är han dö/ 1130
 I blifwen Kiärng/ och ären Mö/
 Een Änkia/ och lell giffter Fru.
 Men om det sist om sijder ju/
 Seen han haer hostat längi nog/
 Sig skulle slå på'n annan Bog 1135
 Och endlig det så gali går/
 At *Phillis* Barn med honom får/
 Förn det ur Skarnet wuxit är/
 Så ligger gamla faren där.
 Gier Gud eer tu/ tri/ eller fleer/ 1140
 Åt Fruktbarheeten mången leer/
 Tit Gubben sielf Mißtankar taer/
 Fast I wist Moer/ om han wist Faer.
 Träweflan/ som sig slänger kring
 Et gammalt Trä med mången Ring/ 1145
 Taer det i famn/ sig fäster fast
 Lijksom med Lust/ men är till Last:
 Fast hon sig slingar liuft i Knorr/
 Blier Stubben lijkwäl lijka torr/
 Och när hon blier mest blomster-full/ 1150
 Så faller rotna Stubben kull.

1138 *Skarnet* den egna träcken, blöjorna

1141 *Fruktbarheeten* fruktsamheten

1142 *Tit* ofta

1144 *Träweflan* murgrönan

1151 *rotna* ruttna, murkna

42.

Conjugum dissidia, privigni.

TAen ingen Änkling/ på min Eed/
 Som Barn haer/ om I icke leed
 Och gammal är/ och I altså. 1155
 En an till Man ej kunnen få.
 Den/ som är Moer/ och är een Mö/
 Beklagar mäst för seent sin Nö.
 Det är en swår Ting/ andras Barn
 Opfostra/ och draa utur Skarn. 1160
 Fast en haer bästa Tålamod/
 Een Stymoer syns dock aldrig god.
 Om någon Däre tepar fram
 Och ympar på en ungan Stam
 En Green med halfväxt Frukt fullhängd/ 1165
 Den Frukt hon warar ingen längd;
 Men torkas/ ympen döör och bårt
 Så mister Stammen innan kårt
 Sin Krona; Ty kan jag ej sij/
 Hwem som af desse sagde tri 1170
 Haer bäst/ ell wårst/ det wet jag wist
 At mest en Fruktlöös Ympe-Kwist/
 Blier han wäll insatt och kringlukt/
 Så gifwer han den bästa Frukt.

43.

Sufficit unus.

1175

När I nu skolen blifwa Brud/
 Hwarom I längi bedit Gud/
 Och Fadren säjer så till Eer:
 Sij denna här/ som Gud dig gier/

- 1152 *Conjugum dissidia, privigni* 'Styvbarn söndrar de gifta.' Emblem: En gren full av omogna frukter ympas på en liten, mager stam; Amor går bedrövd bort.
 1161 *Talamod* har rättats till *Tålamod*
 1163 *tepar fram* drumlar åstad
 1172 *mest* mestadels
 1173 *kringlukt* kringtäckt
 1175 *Sufficit unus* 'En är nog.'

Den skalt du hålla kiär och wärd/ 1180
 Han är af Himlen dig beskärd;
 War hwem han will/ sleppn honom in
 Till Medelpricken i eert Sinn.
 Olydna eer slätt inte bör
 Moot hwad som Gud och Faer eer gör. 1185
 Lijksom en kloker Trägårds Mann/
 At Ympen bättre wäxa kan/
 Hwad utom samma spruter fram/
 Det skiär han bårt ifrån des Stam/
 Han sijr och hälst/ tron det för wist 1190
 At Ympen wäxer utan Kwist:
 Så måsten I med Fog och Skiäl/
 Om Äktenskapet skall gå wäl/
 All Kiärleek utur Sinne slå/
 Och aldrig mehra tänka på/ 1195
 Den minsta Ungkar eller Wän/
 Som I förr hafft; alt är nu hän.

Så glamma detta liufwa Paar
 Till de ble warse hwar jag war
 Och räddes at jag brakt'et ut; 1200
 Dy giord de på sit Taal et Slut.

* *

*

1183 *Medelpricken* medelpunkten

1188 *Hwad utom samma spruter fram* det som skjuter fram vid sidan av den

1200 *jag brakt'et ut* jag skulle sprida ut det

V. Wärlslige Wisor

I

1.

HWarföre skal Jag mig med Sorger qwälia?
 Jag will för Sorg et Lustigt Hierta wälia.
 Hwad hielper om Jag daglig'n skulle gråta?
 Gråt kan mig intet mehr än Löije båta.

2.

Är Jag eij af hög Ätt ok adelt Stånde/ 5
 Min Faer war ingen Skälm/ fast han war Bonde;
 Then Dygden adlar Han är rättlig Adel
 Fast om han rijder än i en Klöf-Sadel.

3.

Haer Jagh eij Godz ell' Gull ok många Pengar/
 Fast mig eij föllier et halft dusin Drängar/ 10
 Så kan Jag lell förnögd som andra wara/
 Rädz hwarken Tiuf/ Eld eller Watn-Fahra.

4.

Haer Jag eij krusat Håår ok röda Kinner/
 Et ährligt Hierta man dock hoos mig finner;
 Osynligt Törne bähr the skönste Roser/ 15
 I Swan-hwit Hull dölgs tit stygste Frantzoser.

5.

Fast Jag eij prunkar fram i stickta Kläder/
 Bepryder eij min Hatt en brokot Fiäder;

Efter Hbl, hos S nr XV. Visan är en tidstypisk förnöjsamhetsvisa och de levnadsregler som sångaren förkunnar, bestyrks med kända ordspråk.

2 *för Sorg* i stället för sorg

8 *Klöf-Sadel* klövjesadel som framför allt bönder nyttjade

11 *lell* likväl

12 *Watn-Fabra* fara som kommer av vatten, troligen översvämning

15 *Osynligt Törne bähr the skönste Roser* oansenliga törnbuskar bär de skönaste rosor

16 *tit* ofta; *stygste Frantzoser* den värsta syfilis

17 *stickta* broderade

Hur' mången som med Bårg bepryder Baken
Skull'/ om hwar toge sit igen/ gå naken? 20

6.

Är Jag ej stoor ok stark af Krop ok Lemar/
En liten Bonde-pilt två Oxar tämar;
Wijßheet ok Styrka sällan samman äre/
Man finner stoorä Träen som litet bähra.

7.

Är af Natur Jag tyst/ kan litet tahlä/ 25
The Tuppar är' ej bäst som myckit gahlä;
Stoor' Ord ok lijten Macht tycks mig ej duga/
Then myckit tahlä han plä hälfften liuga.

8.

Fast Jungfrur hata mig/ thet må the giöra/
Hoo weet hwart Lyckan min mig än kan föhra? 30
Jag får min lijke wäl när jag först frijar;
Ogräs thet wäxer ju wid Tårp som Byar.

9.

Stånd/ Rijkdom/ Skönhet/ Styrkia/ wärldslig Klookheet
Är fåfeng/ intet/ Glas/ Fnas/ As ok Tokhet;
Wij warda allesammans/ Arm ock Rijke/ 35
Kung/ Bond/ Dwärg/ Rees/ stygg/ snygg/took/ klook/
an'n lijke.

10.

Therföre wil Jag altid lustig warä
Ock i min Ungdoms-Tijdh ej Glädien spahra/
Sårg kommer tidlig nog/ när Åldren kommer/
Då Jag mot Willian min måst blifwa frommer. 40

19 *med Bårg bepryder Baken* som pryder baken (och resten av kroppen) med hjälp av lån

22 *tämar* tämjer

36 *Rees* jätte

39 *tidlig nog* tids nog

II

1.

SKulle Jag sörja då wore Jag tokot
 Fast än thet ginge mig aldrig så slätt/
 Lyckan min kan fulla synas gå krokot/
 Wackta på Tijden hon lär full gå rätt;
 All Werlden älskar Ju hwad som är brokot/ 5
 Mången mått liwa som eij äter skrätt.

2.

Olyckan wäxlar ju lijka med Lyckan/
 Alt hwad Begynsel haer ändas en gång;
 Druckin Mann hafwer eij allestädz hickan/
 Lust föllier Gråten/ Gråt ändas i Sång; 10
 Then som på Sanningan pekar med Stickan
 Kan lel lätt falla frå Sanningens Spång.

3.

Himmelens Dagg plär på Träna neerdugga/
 Män så snart Jorden haer gi'et them nog Safft
 At the kunn' trossa Skyn/ hwem kan kullhugga 15
 Samma/ när Yxen ens haer inte Skafft?
 Mask-stungne kan man med Fingerna gnugga/
 Mången troor wunnit hwad Endlycktan tafft.

Efter Hbl, hos S nr XVI. En gammal men obestyrt tradition knyter denna visa om lyckans växlingar till Lucidors fängelsevistelse 1669–70, när han satt inspärrad på grund av bröllopskriften *Gilliare Kwaal*. Unikt i hans diktning är att han här nämner sitt eget namn (r 26). Visan sjöngs troligen på ungefär samma melodi som Kingos psalm »Sorgen och glädjen de vandra tillsammans».

2 *slätt* illa

6 *skerätt* skrätt bröd, bröd av finsiktat mjöl

11 *Stickan* pekpinnen

12 *lel* likväl

16 *när Yxen ens haer inte Skafft* när yxan inte ens har skaft

17 *Mask-stungne* maskstungna (trästycken)

18 *Mången troor wunnit hwad Endlycktan tafft* mången tror att han vunnit det han ändå till slut förlorar

4.

Dy lät man Lyckan med Olyckan strijda
 Intil Jag seer/ Hoo som winner för mej/
 Ingen mått Skiuß-Hästen alt för hårt rijda
 Tröttar du honom/ förtreeter han deij;
 Fast om een måste Förföllielse lijda
 Modet blier fritt när som Kroppen är eij. 20

5.

Dy skal mit Blodh ock Modh osörgse wara/
 L a s e rädz hwarken haat/ Afwund ell Twång/
 Ingen tårß giöra mehr än han kan swara/
 Rätt måst (troß Orätten) hafwa sin Gång/
 Fly mäd Flijt hwem som kan slijk Olycks-Snara/
 Fängsel giör Längsel när Lyckan är wrång. 25 30

6.

Tänck min Wänn at Man fördenskull måt' liwa
 Lustig/ fast om thet är mot ens Behag/
 Lyckan hon wandlar sig/ kan sällan bliwa/
 Hwadan hon kom i gåhr/ går hon i Dag;
 Dy haer Jag hoppet I lär een gång skriwa
 At I olycklig är lustig som Jag. 35

24 *när som Kroppen är eij* när kroppen inte längre finns

34 *Hwadan* varifrån

III

1.

I Männ af höga Sinnen
 Som skämmas at drikka/ minnen
 At drikken gier största Lust;
 Förachten then hiernlösa Hopen
 Som lefwer i Sårg ock Pust/ 5
 Och sök som Jag Frögd uti Stopen.

2.

Fast om I Pengar gömmen/
 Wij kasta them ej i Strömmen/
 Wij hålla them i vår Krop.
 Alt Mynt görs ju till at förtära? 10
 Dy hempten ett fullt Stoop op
 Så längi mig Beenen kunn bära.

3.

Lät then som siuk sikh qwällia/
 Wij wele then Dricken wällia
 Som hafwer then bästa Smaak: 15
 Jagh älskar mäst dubblade drickar
 Hwar Glädie står op i taak/
 Till theß Jagh bå hickar ock nickar.

4.

Troß them som thet förtryta/
 Fritt lät them migh thet förwijta 20

Efter Hbl; hos S nr XVII. Visan varierar kända argument till drickandets försvar och slutar med den likaså genretypiska önskan om att bli begravnen under ett vinfat: se Nordstrand, B., *Bellman och Bacchus* s 64 ff.

1 *af höga Sinnen* av ädel karaktär

2 *minnen* kom ihåg

13 *Lät then som siuk sikh qwällia* lät den som är sjuk plåga sig

16 *dubblade drickar* drycker med dubbel styrka eller dubblade (i betydelsen många) drycker

19 *Troß strunt* i

20 *förwijta* förebrå

At Jagh är med dricken dull/
 Jag låter ju gilliare gillia/
 När Jagh hafwer fylt mig full
 Kan Jagh migh från Sorgen bäst skillia.

5.

Dy drick hwar Stund ock Timma/ 25
 Långt bättr' är i wijn att simma
 Än lijda heet Kärleeks Brand/
 Släck uth een slijk Skärs-Eld med Kannan
 Ock mäd ett Glaaß i hwar Hand
 Till theß man blier heeter om Pannan. 30

6.

Blier Jagh af dricka döder/
 Så beer Jagh alla drickz-Bröder
 Att the min afdödde Krop
 När under ett Wijnfaat uthsträkka
 Om torsten migh wäkker op 35
 At Jagh strax thensamma må släkka.

21 *dull* galen30 *heeter om Pannan* rusig35 *torsten* törsten

IV

1.

KOm kiäre Broder kom/
 Ok lät ofß denne Dagh
 Dricka friskt i detta Lagh/
 Uthi Lust ok Behagh
 Drifwa bårt Hierte-Gnagh/ 5

Sa/ lät Glasen gå rundom:

Hwad hielper at man daglig låter/ gråter;
 Bårt Pust/ kom Lust/ medh Must
 Af Öhl ok Wijñ/ et Swijn
 Som är i Dagh i Lagh medh ofß ogijn. 10

2.

Hwem gier en större Kup?
 Dreng fort/ fort skölj' et Glaaß
 Poike/ snart ell du får Baaß/
 Bödlen må wara Maaß:
 Kom nu/ nu will wij taas 15

Intil alt är drukkit up.

Then som för Glaaß/ Stoop/ Kannor/ Bolkar skolkar/
 Han må fritt gå/ ok trå
 Han som med Then blijr Wän/
 Lät sij at I som Jagh i Lagh är Män. 20

Efter Hbl; hos S nr XVIII.

- 6 *Sa* uppmuntrande utrop, vanligt i tyska dryckesvisor
 10 *ogijn* ogin, tvär
 11 *Kup* bägare
 13 *Baaß* stryk
 14 *Bödlen* böveln; *Maaß* snåljåp
 15 *taas* tvista eller kappas med varandra
 17 *Bolkar skolkar* olika typer av stora pokaler
 18–19 *Han må fritt gå/ ok trå Han som med Then blijr Wän* oklart; S tolkar »trå» som 'tvi' och menar att raderna betyder att den som inte vill dricka gärna kan gå och tvi den som blir vän med en sådan

3.

Hwij sitter du så tyst/
 Lijk som du hadd' eij Måhl?
 Drikk hin lilla Flikkans Skåhl
 Som boor i nästan Gåhl/
 Siungom medh lustigt Skråhl 25
 Seen/ han glaset hafwer kyst:
 Sa! Sa! så mått man Glasen lutha/ rutha;
 Weet huth/ drick uth/ din Truth
 Uppå min Edh tål wedh/
 Tin Swälg ok Bålg är tämlig widh ok bredh. 30

4.

Wård gifwen hijt Tobak/
 Hwi stå I som et Lam/
 Weet I hwarken Huth ell' Skam?
 Gån ok gi'en Pijpor fram;
 Hwilom oß från vårt glam 35
 Så får Ölet bättre Smak
 När wij först två/ tree pipor röka/ smöka;
 Rätt så tänd på lät gå
 Medh bäste Maak/ stoor Saak
 Att Rök ok Smök står Tökn-lijk up i Taak. 40

5.

Hwip! thet är fullt/ guttåhr!
 Hwem swarar trij på ra?
 Will här ingen säya Ja?
 Tack min Broer deth war bra!
 Rundadinellula! 45

- 24 *i nästan Gåhl* i närmaste gård
 26 *han glaset hafwer kyst* han har kysst glaset
 27 *rutha* rumla
 29 *tål wedh* tål vid
 32 *Lam* lamm
 37 *smöka* röka
 39 *stoor Saak* vad gör det
 42 *swarar trij på ra* svarar på (skålen) tre på rad
 45 *Rundadinellula* vanligt skålopp i tyska dryckesvisor

Alt är uthe till een tåhr
 See Naglen/ så mått hwar til prikka drikka/
 Skenk i för Trij/ hwar sij
 At rätt blier giort/ war fort
 Bårt Speel/ Krakeel/ bårt Terning/ Bräd ok Kort. 50

6.

Sij kiäre sij sij sij
 Hur liufigt Wijnet leer/
 Hur deth spriter op ok neer/
 Drick/ drick mejj till Jag beer
 5. 6. 7. eller fleer/ 55
 Men Jag stå kan står jag bij
 Fast Buken (det Jagh lel eij ämnar) rämnar
 Rees op din Krop/ säij top
 Stöt Glas ok Stoop i hoop/
 Kom kom drick om/ den bortgår är een gloop. 60

7.

Du dricker som een Drängh/
 Ok then eij swara kan
 Som een ährlig swänsker Man/
 Uthan är Jungfru gran/
 Skrifw' (och gifw' till een an) 65
 Ö h l m i n H e r r e ! gå i Säng;
 Ty wij will' ingen/ som will buga/ truga.
 Drick rätt/ blif mätt/ vårt sätt
 Är såleds fatt och satt
 At han/ som kan eij dricka/ biud' godh Natt. 70

46–47 *Alt är uthe till een tåhr* See *Naglen* här görs det så kallade 'nagelprovet': när man druckit ur glaset vände man det upp och ner och satte det snett på tummen; då fick ingen droppe rinna ut på nageln

48 *Trij* tre

49 *war fort* raska på

50 *Krakeel* bråk; *Bräd* brädspel

53 *spriter* spritter

56 *Men* medan

57 *lel* likväl

69 *fatt och satt* fattat och bestämt

V

1.

Laß't uns die Blüht der Zeit/ trotz aller Traurigkeit/
 In Lust und Lieb zubringen/ denn die Jahr
 Die eylen immer mit uns nach der Bahr;
 Was hilffts daß man sich selbst verdirbt
 Und vor den Todt im Leben stirbt: 5
 Laß't die nur hin betrübt und traurig seyn
 Die nicht verstehn was Lieben ist und Wein.

2.

Nichts ist auff dieser Welt das mir so wohl gefällt
 Als *Venus* Spiel und *Bacchus* Reeben Safft/
 Jens giebt mir Lust und dieses giebt mir Krafft: 10
 Darumb muß der ein Un-Mensch seyn/
 Viel härter noch als Stahl und Stein/
 Der sich dem Trauren fort und fort ergiebt
 Und *Venus* Dich und *Bacchus* auch nicht liebt.

3.

Bezeuge du mit mir *Belinde* meine Zier/ 15
 Den dies is dir/ so wohl alß mir/ bewust
 Waß bey dem Lieben giebt vor süsse Lust:
 Du weist ja wie Ich war entzückt
 Alß Ich mein'n Mund auff dein'n gedrückt;
 Mich wundert/ wenn's mir noch kömt in den Sinn/ 20
 Daß ich vor Liebe nicht gestorben bin.

4.

Laß't andre hin und her/ zu Land und über Meer/
 Sich mühen umb der *Juno* schnödes Gold/
 Laß't Jene seyn Der Klugen *Pallas* hold/

Efter Hbl; hos S nr X. Visan är en variation på det vanliga temat 'carpe diem', njut den dag som är. *Belinde* (r. 15) är ett herdinnenamn.

23 *der Juno schnödes Gold* Juno Moneta; i hennes tempel på Capitolium låg det romerska myntverket

24 *Der Klugen Pallas* Pallas Athena, på latin Minerva, vishetens gudinna

Such Ehre wer nur immer will/
Ich lieb die Lieb und bleibt mein Ziel:
Ist *Juno* reich/ ist gleich *Minerva* weiß/
Bleibt *Venus* und dem *Bacchus* doch der Preiß.

26–28 är också en anspelning på Paris' dom på berget Ida när han gav äpplet just till kärleksgudinnan

VI

1.

MIIt Hierta wil uti mit Bröst mig brista/
 Min Krafft förloras och min Syn förgår/
 Min Siäl wil i min Krop eij länger wista/
 Jag sitter/ ligger/ wandlar eller står
 Så är min Hug ok Sinne högst bedröfwat/ 5
 At Jag af alle Medel är beröfwat
 At wara henne när/ Som mig mäst håller kiär.

2.

Du ligger mig o skiönste *Castalinne*
 (Jag såfwer/ wakar/ lijka hwad Jag gör/)
 Altijd för Ögon/ i mit Sinn' ok Minne/ 10
 Jag suckar/ klagar/ gråter ok Jag dör;
 Om någon Penna kunde det beskrifwa
 I hwad för ynckligheet Jag måste lifwa/
 Wor' wist på Jorderijk Mig ingen ingen lijk.

3.

En Hiort som uti mörka Skogar wistar 15
 Han löper oförhindrat med sin Hind/
 Så leeker Fisk i Siön/ Fogl upå qwistar;
 Men jag kan see ock måste wara blind/
 Jag seer/ ok kan dock lijkwäl intet niuta/
 Jag är lijk som een wäder-drifwen Skuta 20
 Som fasta Landet seer Och måste siunka neer.

4.

Hwad hielper mig o Skiönhetens Gudinna
 Din liufwe Syn/ dit såcker-söta Taal?

Efter Hbl. Hos S (nr I) har den sista raden i varje strof fått två rader. Visan är typisk för tidens petrarkistiska kärleksdiktning och tar upp merparten av de teman som förekom inom denna repertoar.

2 *Syn* synförmåga

3 *wista vistas*

8 *Castalinne* ett tidstypiskt herdinnenamn

Det gör at Jag i Kiärleek måste brinna/
 Det är en Orsak til min stora Qwaal. 25
 Ach! Ach! när skall min Sorg ok Ångest ända/
 Jag fruchtar at han eij lär återwända
 För än som Döden mig förmordar jemmerlig.

5.

O! milde Himmel är thet så din Willia
 Så lät min Sorg ok Suck een ända få/ 30
 Men wiltu hårda Skäbne oß åthskillia/
 Så måst din stränga Lag iag undergå.
 Dog tråtз Olycka/ at Jag derfor swijker/
 Min Kiärleek minskas eij fast Kroppen wijker/
 Jag är lijk hwar Jag är Så haer Jag henne kiär. 35

6.

Nu wille Jag wähl gierna mehra siunga
 Men Sorg förtaer min Röst/ min Penna står/
 Mit Hierta darrar/ tungar är min Tunga/
 Mit Blek förbleknar af min fälte Tår
 Som lijk een Flod utur min Ögon rinna/ 40
 Ock ingen är än du o *Castalinna*
 Som hielpa kan af Nödh ock ifrå thenna Dödh.

7.

Derföre *Castalinn*' lät dig beweka
 At frelsa mig aff thenna hårda Nödh/
 Mig som dig älskar/ ok aldrig skall neka 45
 At utan dig Jag långseen wore dödh;
 Et liufigt Ögnhwarf/ Skiönste! kan thet giöra/
 Dy om så skiähl at du wilt troo ok höra/
 Så håller blott mit Hopp Min Siähl uti min Kropp.

28 *förmordar* mördar

33 *tråtз Olycka/ at Jag derfor swijker* trots att jag är olycklig sviker jag inte

39 *Blek* bläck

41 *ingen är än du* ingen finns mer än du

47 *Ögnhwarf* ögonkast, blick

VII

1.

SÅ måste Jagh digh kärste Wänn förlåta?
 O! Hiertans Sorg/ O Kwal! när Wänner såta
 Moot Hug ok Willian måste skillias åth/
 Kan man wäll finna större Hiertans jemmer?
 Som pinar Siälen mehr/ mehr Synen skämmer 5
 Mäd Suck ok gråt!

2.

Nei intet fins i heela Wärlden wida
 För hwilket Sinnen mehr behöfwe lida
 Än när man mister Then man håller kiär:
 Skull intet då mit bröst i sönder brista 10
 Nu Jagh Then most'/ Ach weh! Ach plåga! mista
 Som kiärast är.

3.

Men efter Himmlen Siälf oss will åthskillia/
 Så nögdas Jagh (emot min Willia) willia
 Ock tåla hwad iagh intet hindra må: 15
 Allenast när som iagh uppå Digh tänker
 Din Sorg migh/ mehr än som min egen/ kränker
 At klaga så.

4.

Thet Pant som du mit liufste Hierta gifwit
 Är diupast neer uti mit Bröst inskrifwit 20
 At Jag dig aldrig at förglömma weet:

Efter Hbl; hos S nr II. Visan har en folkligare karaktär än den föregående och är lokaliserad till Sverige. Strofen stämmer med den då populära tyska vismelodi som brukar ha hänvisningen »Was machstu denn, sprach Phillis gestern Abend», men även med Samuel Columbus' »En Naturlig Döds-Betrachtelse» i *Odae Sveticae*, som tonsattes av Gustaf Düben.

7 *Sinnen* sinnena

14 *nögdas* kanske feltryck för nödgas

16 *kränker* förleder

19 *Pant* (kärleks)bevis

Dy skall iag älska dig alt intill Döden/
Tross Olycks-Fall/ tross Afwund eller Nöden/
Tross Harm Förtreet.

5.

Far wäll min Wän/ min Siäl/ mit Lijf/ min Kiära/ 25
Min fordom Ögna-Tröst/ min Lust ock Ära/
Far wäll min Hiertans Barn ock bästa Wänn:
Ifall at Himmlen helsan min behagar/
Förtröstar Jagh at han min resa lagar
Snart hijt igen. 30

6.

Jagh sitter nu beklemd aff dröfwe tankar/
Min Längtan och mit Hopp för Trods ok Ankar/
Dy Wäder-Guden blåser strängt emoot/
Mädömksam aff then Sorgen som mig sårar/
Ok Himlen faller/ lika som Jag/ tårar 35
Siuk aff min Soot.

7.

Jagh skrifwer här dit Nampn i wåta Sanden
I Ekels-wijk widh *Nereus* salta Stranden/
Ok fast det skiött aff wädre måst förgå
Skall thet likkwäll uti et stadigt minne 40
Ok i min Siäl/ lijk som uthi mit Sinne/
Jempt Hierta stå.

23–24 Tross trots

28 *Ifall at Himmlen helsan min behagar* om det behagar himlen att låta mig behålla hälsan

31 *dröfwe* dystra, bedrövade

32 *Trods* tross

33 *Dy Wäder-Guden blåser strängt emoot* vindguden, Æolus, ger motvind så att skeppet inte kan löpa ut

36 *Soot* sjukdom

38 *Ekels-wijk* ligger i skärgården vid Landsort; *Nereus* en havsgud, havet

39 *skiött* snart, strax

42 *Jempt* samt

VIII

1.

Bellinde warumb qwälstu mich?
 Ich Irr; *Bellinde* warumb qwälstu dich?
 Dich/ denn du weist du bist mein Ander-Ich;
 Wie? fühlstu Schönstes Licht
 Keine Schmertzen nicht: Ey was soll dieses seyn? 5
 Weg mit dem Schertze
 Und frag dies mein Hertze Denn das Hertz ist dein.

2.

Ich lebe fort und fort in dir
 Du lebst *Bellinde* fort und fort in Mir
 Drumb seind wir nur ein Ich/ kein doppelt Wir: 10
 Ich komm dir/ Mir nicht/ zu;
 Du bist meine Du Es soll sich unser keins
 Vom andren trennen/
 So wie wir uns nennen Bleiben wir doch Eins.

3.

Mein Hertz bleibt stets in deine Hand/ 15
 Und deine Hand mein außerwehltes Pfandt/
 Die Hand mein Pfandt und unßrer Liebe Band;
 Drumb soll und keine Zeit/
 Keine Lust noch Leyd/ Kein Schmertzen/ keine Noth/
 Trotz aller Neyden/ 20
 Nimmer nictes scheiden Als der grimme Todt.

Efter Hbl; hos S nr III. Visan är ännu en typisk representant för den petrarkistiska kärleksdiktningen, men av en mer galant sort än visa VI. Eftersom *Bellinde* (ett vanligt herdinnenamn) är älskarens andra jag, måste hon lida på samma sätt som han gör, och ingenting kan heller skilja dem. Ett felplacerat komma efter »Kein» (r. 19) borttaget.

IX

1.

SÅ är dit Hierta från mig wändt
 Ock will med Willia intet mehr mig känna?
 Skall Elden bränna/

(Den du i mig tändt)

Förutan Sloknan? Ok du wilt eij brinna! 5

Skall nu min Kiärleek ökas/ din förswinna/
 Skall Jag i daglig Längsel lifwa fort ock fort/
 Ock i dit Kiärleeks Fängsel slijta Tijden bort/
 Skal Jag förutan Lust/ i Pust

Ock yncksam Klaga qwida? Män du i högsta Frögd 10
 Jempt androm äst förnögd.

2.

Jag undrar huru möjligt är
 At du så lättelig kan från mig wijka/
 Ock såleds swijka

Den dig förr war kiär! 15

Kan du så lättlig dit Löffte förglömma?

Hwad skall Jag om din Stadigheet då dömma?

Ach! liufste *Belikinne*/ Huru kan Jag troo/

At Dygd ock swijk-fullt Sinne kunne samman boo?

Nei/ Skiönste! Nei/ Jag troor ey boor 20

Slijk Falskheet i dit Hierta: Den Dygd du fordom bar

Är twijfwels utan qwar.

3.

Jag trodde/ Ach! mit arme Took!

Den Eed som du mång tusend gånger swurit

(Seen Jag först burit 25

Efter Hbl; hos S nr IV.

5 *Sloknan* slocknande

7 *Längsel* längtan; *fort ock fort* alltjämt, utan uppehåll

10 *Män* medan

11 *Jempt androm* tillsammans med andra

12 *möjligt* möjligt

18 *Belikinne* herdinnenamn

Dit Hiert-twingand' Ook)
 Skull' ewig hållas; eij falskas/ eij brytas/
 Wårt Hierteband skull' aldrig onöt slijtas:
 Men Godtroon är bedragin; Ty Jag tänckt' eij om/
 När som Jag först betagin I din Wänskap kom/ 30
 At olijkt Stånd och Tijd (träß Ijd)
 Kund ändra mångens Tankar; Dock tröstas Jag therwed
 Du brööt/ eij Jag/ wår Eed.

4.

Hwad Iag haer swurit thet skall stå/
 Fast Himmel/ Jord ock afgrund skulle blandas/ 35
 Men som jag andas/
 Sedan med mig gå
 I mörka Grafwen/ i Tystheet at blifwa/
 Fast om din Falskheet kädian kunde rifwa
 Den min olycklig Lycka på din Willia smedt/ 40
 Ok ingen baak kan rycka Hwad som een gång skedt:
 Så wil Jag lel i Nödh ok Dödh
 Fast om Jagh hatas/ älska; Tråß all din Haat/ min Siähl!
 Blier Jagh lijkwäl din Trähl.

28 *onöt* utan att vara nött31 *träß* trots; *Ijd* trägenhet, uthållighet36 *Men som jag andas* medan jag andas40 *olycklig Lycka* lyckan, Fortuna, kunde vara både en positiv och en negativ makt41 *baak kan rycka* kan göra ogjort42 *lel* likväl

X

1.

ÄNgslan/ Sorg/ Gråt/ Harm/ Förtreet/
 Pina/ Kwal/ Olyckligheet
 Äre mina föllie-Swänner
 Som mig qwällia Natt och Dag
 Mit Behag 5
 Är/ at Jag af tijden känner
 Deras Lag.

2.

Thet allena tröstar mig
 (Fast Jag tröstlöös utan Tig
 Måst i Pust ock Olust lijfwa) 10
 At mit Lijf ei längre så
 Kan bestå;
 Dödz-Gudinnan skall snart klyfwa
 Min Lijfs-trå.

3.

Dit Sool-stråland' Ögne-paar 15
 Tänder Eelden som Jag haer
 Ock haer giort mig snart til Aska/
 Sen förtwiflan mit Lycks-Lopp
 Jempt min Kropp
 Ända wil i Döden raska/ 20
 utan Hopp.

4.

Dina Kinners Rosen-Färg
 Tårkar ut min Blod ok Märg/

Efter Hbl; hos S nr V. Tryckfelen »Ogne-paar» (r 15) och »förtifwlan» (r 18) är rättade.

6 *af tijden* med tiden

7 *Lag* natur, beskaffenhet

13 *Dödz-Gudinnan* Atropos, en av de tre antika ödesgudinnorna eller parcerna: Klotho spann livstråden, Lachesis mätte ut den och Atropos klippte av den

20 *Döden raska* en snar, tidig död

Dina Läppers Skiönheet skjner
 Lijk Corall ooch Purpur leer/ 25
 Ja hwad mehr!
 Som the rödeste *Rubiner*
 Färgan gier.

5.

Ty min Lust/ mit Lifw/ min Död
 Trösta mig i thenna Nöd/ 30
 Så wil iag Dig altid prijsa
 Med min Penna ok min Mund:
 Min Dödz Stund
 Skall ock tiggia med en Wijsa
 Din Mißgund. 35

6.

Då skall Jag med sorglig Frögd
 Lel i grafwen blij förnögd/
 At Jag haer för din skuld lijdit
Margaris, min Siäls-Behag!
 Andra Jag! 40
 Ok intil min Dödzstund kwijdit
 Natt ock Dag.

29 *Ty* alltså35 *Mißgund* misskund39 *Margaris* herdinnenamn

XI

1.

WAr eij så wreed min kiäre Siähl/
 Et Ord är Wind som ingen slår i hiähl/
 Ock som hän snart förgår/ lijk så består
 Din Kiärlekz nya Währ;
 Skall så leen Wäderleek 5
 Kullkasta Kiärleek din? så är du week;
 Då är som hwar Man weet
 Din Kiärleek man Förtreet/ Ostadigheet!

2.

Et Hierta som En älskar rätt/
 Ock Hiertat sit then andra giwer slätt/ 10
 Haer eij Ostadigheet/ men tit Förtreet/
 Deß Låga stijger rätt.
 Din Kiärleek är eij så/
 Haer Lågan stoor/ men Wärman lijk som Strå.
 Troor du dig stadig? Näij/ 15
 Ty at du älskar Mäi med Falskheet! Säij?

3.

Jag haer det eij så illa meent/
 Fast än min uhrsäkt synes komma seent/
 Ty sielfwa Hiertat dit som Jag tror mit
 Kan säija dig/ hur' tit 20
 Jag önskad dit Fördrag/
 Ock önskar hiertlig intil denna Dag/
 Skall Jag eij wara kwit!
 Tappar du Hiertat mit/ Jag ok så dit.

Efter Hbl; hos S nr VI. Svensk parallellversion till nästa visa.

- 2 *Wind som ingen slår i hiähl* luft eller väder som inte slår ihjäl någon
- 3 *hän* bort
- 8 *man* bara
- 9 *En* någon
- 10 *slätt* utan krumbukter
- 11 *tit* ofta
- 16 *Ty at därför* att
- 21 *dit Fördrag* förlikning med dig

4.

Om Jag haer feelat med min Mund/	25
Så skall han ock så af alt Hiertans Grund	
Dit Purpur-Läppars Paar (Som jag mig har	
Til mit sielfz-Straff-Altar	
Utwalt/ med Kiärleek stoor)	
Bekyða/ min Hiert- Siähl- ock Ängla-Moor.	30
Pfui/ sin koos alt förtreet/	
En Kyss som ingen weet/ Förlijkning skedt.	

XII

1.

SEy doch nich so ergrimmt/ mein Kind/
 Ein Wort ist ja kein Pfeil/ nur bloß ein Wind/
 Der/ wie Er bald entsteht/ auch so geschwind
 Hinwiederumb vergeht:
 Soll ein so linder Hauch 5
 Zerwehen deine Lieb/ ist das dein Brauch
 So ist dein Lieb' ein Tand/
 Mit der es nichts bewand/ blos Unbestand.

2.

Ein Hertze das getreulich liebt 10
 Und dem geliebten sich gantz eigen giebt
 Liebt sonder Wanckelmuht/ wird nicht betrübt/
 Brennt stets in gleicher Gluht/
 Dein Lieben ist nicht so/
 Hat zwar viel Rauch/ doch wenig Gluth und Loh.
 Heiß't das beständig? Neyn/
 Sondern bloß auff den Scheyn verliebet seyn. 15

3.

Es war so böß ja nicht gemeint
 Obs gleich vor deinen Augen böse scheint/
 Auch dein selbst-eigen Hertz/ wann's mir nicht feind/
 Sagt' es geschah in Schertz. 20
 Soll's dann vertragen seyn?
 Sprich Ja/ mein Kind/ und nicht ein tödtlichs Neyn/
 Sonsten verlier Ich Dich
 Und Du verlierest mich/ Mein ander Ich.

4.

Hat mein vermaßner Mund gefehlt/ 25
 So soll mein Mund zur Straffe ungezehlt
 Dein schönes Lippen Paar/ Das Ich erwehlt
 Zu meinem Buß-Altar/
 Beküssen Tausendmahl/
 Und fehl Ich Eins/ so küß Ich sonder Zahl; 30
 Weg denn Zorn und Verdruß/
 Das sey auff meine Buß der Erste Kuß.

XIII

1.

Ich liebe dich :||:
 Du wunderschönes Kind/
 Doch ruff ich in den Wind
 Umb Hulff und Leben.
 Wie lange soll ich so 5
 In Liebes zweiffel schweben?
 Nicht wissend wann/ wie/ wo
 Sich löschen soll die Loh.

2.

Bedencke doch :||:
 Wie lang Ich bin geqwält 10
 Und nunmehr fast entseelt/
 O bitterer Schmertzen/
 O! Angst/ O! Qwal/ O! Peyn
 Die mir mein Hertz enthertzen/
 Daß ich nicht selbst mehr Mein 15
 Muß todt im Leben seyn.

3.

Schau Schönste Schau :||:
 Den bittren Zähren-Bach/
 Der immer nach und nach
 Mein Hertz verzehret/ 20
 Da dieser nasse Fluß
 Mein brennend Feur ernehret.
 Ach; leyder/ Ach! so muß
 Ich seyn mein selbst-Verdruß.

4.

Lisille hör :||: 25
 Sey doch nicht länger taub/

Efter Hbl; hos S nr VIII. Tecknet :||: anger att raden skall sjungas två gånger. »O» på r. 12 tycks ha bortfallit i Hbl.

Sonst muß ich gar ein Raub
 Des Todes werden/
 Was hilfft dich schönste Zier
 Daß du mich bringst zur Erden? 30
 Bleibstu gleich nach mir hier/
 So stirbstu doch mit mir.

5.

Ich bitte dich :||:
 Und flehe stätiglich/
 Ich bin nun nicht mehr Ich/ 35
 Dir gantz ergeben.
 Ich winsle Tag und Nacht/
Lisille du mein Leben/
 Die mich zum sterben bracht/
 Doch meinen Todt verlacht. 40

6.

Ihr Seufftzer Ihr :||:
 Hakt halt ein Augenblick
 Ein Augenblick zurück/
 Ich kan mich triegen/
 Offt kan ein falscher Schein 45
 In Liebes-Sachen liegen/
 Solt' Sie so frölich seyn
 Und unbarmhertzig? Neyn.

7.

Ihr Augen Ihr :||:
 Die Ihr gleich Sternen scheint/ 50
 Ihr wist ja wie sies meint/
 Ihr Liebes Wächter
 Macht Ihr aus meiner Qwahl
 Kein hönisches Gelächter/
 Denckt daß *Cupidens* Stahl 55
 Sich rächen will einmahl.

8.

Ihr Lippen Ihr :||:
 Du rosen-schöner Mund
 Der mein kranck Hertz gesund
 Und sterben machet/ 60
 Sprich doch mein Urtheil ab/
 Wornach mein Geist nur wachet/
 Brich meines Lebens Stab
 So geh ich in mein Grab.

9.

Gefält es dir :||: 65
 So leyd Ich gerne mehr/
 Wird mirs gleich noch so schwer
 Es kan sich wenden/
 Es muß doch mit der Zeit
 Sich ändern oder enden/ 70
 Offt wird ein Feldt gemeyt
 Das vormahls lag beschneyt.

10.

Drumb sprich mich loß :||:
Lisille meine Wonn/
 Du meines Schattens Sonn/ 75
 Und laß mich sterben/
 Doch gieb mir Liebstes Licht/
 Ich werd ja dies erwerben/
 Selbst meinen Todt/ wo nicht/
 Lieb den der dir gebricht. 80

XIV

1.

Soll denn/ lieblichste *Climene*,
 Deiner Augen heller Schein
 Und der Rosen-Lippen Schöne/
 Meiner Seelen Folter sein?
 Soll mein Ächzend Traur Getöne 5
 Mir vermehren meine Pein.

2.

Wann Ich deine Kunst-Geberden
 Sehe/ meiner Seelen Licht/
 Sagt mein Sinn auff dieser Erden
 Findet man nichts schöners nicht/ 10
Venus muß selbst schamroth werden
 Und wer diesem widerspricht!

3.

Ach! was hilfft mein Seuffz und Klagen?
 Weil es dir nicht ist bewust
 Wie mein Hertz in Angst und Zagen/ 15
 Zwischen Furcht und Hoffnungs-Lust/
 So die Seel durch Tausend Plagen
 Reissen aus der matten Brust.

4.

Doch kanstu mir Rettung geben
 Daß mein Hertz nicht gar erstick/ 20
 Und all mein Betrübnuß heben
 Denn wenn ich dich nur erblick
 Rufft oft *Atropos* mein Leben
 Auß des *Charons* Boot zurück.

5.

Möcht Ich nur der Gunst geniessen/
 Das mein Schicksel es so fügt 25
 Deine Lillien Hand zu küssen/
 So mein Herz und Seel besiegt/
 Solt ich gleich mein Leben schliessen/
 Ach! wie stürb ich so vergnügt. 30

Efter Hbl; hos S nr IX.

1 *Climene* herdinnenamn

23 *Atropos* döds gudinnan, en av de tre parcerna

XV

1.

Iris aldrabäste Wänn
 Ach! när sivr Jag dig igän/
 Ock fåhr mäd dig Tala?
 När uprinner dok then Dagh
 At min Siäl ok andra Jagh/ 5
 Du/ migh skalt hugswala.

2.

Aldrig gifwer någon Ting
 Större Qwal och Hierte styng
 Än en Wänn som såther/
 Dödligt är ju Såre wist 10
 När man halfwa Hierta mist
 Ock med Wän'n förlåter.

3.

Mins när Jag sidst från dig drog
 At Jagh gråt-ögd afsked tog/
 Ock slijk sårg än lijder/ 15
 Sårgse ti min största Lust/
 Lijkwäl glder i min Pust
 At Jagh för digh qwider.

4.

När sigh Solen till sit Lopp
 Reser utur Hafwet op 20
 Reser och min Jämmer/
 Som mer stadig än hon står/
 Dy min Sårg ej nedergår
 När sig Solen gömer.

Efter Hbl, där sista strofen dock numreras 19; hos S nr XI. Visan är utformad som ett brev från älskaren till herdinnan *Iris*.

12 *Ock med Wän'n förlåter* och skiljs från sin vän

16 *Sårgse ti* sorgsen uti

21 *Reser och* reser sig även

5.

När seen Natten öfwerhölgt 25
 Målne kappan/ Månen fölgdt
 Utaf Stiernor/ skjijner/
 Qwellier *Morpheus* drömmar migh
 At Jagh/ fåfängh-glad! sijr digh
 Som mäd Sorgen tijner. 30

6.

I alt hwad Jag sijr och höör/
 Uti alt hwad som Jag giör
 Är Olust i Löije/
 At Jag wämjes hwar Jag är
 Ok du intet mäd äst när/ 35
 Som mit eenda Nöije.

7.

Mången Skönheet finnes här
 Som med Skiäl dyrckwärdig är/
 Lell mig ingen kräncker;
 Dy Jag/ lijk Sool-bloman Sigh 40
 Effter Soolen wänder/ migh
 Til digh min Sol länker.

8.

Segelsteen och Jernet haer
 Wexel-Kiärlek som them draer
 At de samnas giärna/ 45
 Så draer du ock Hierta mit
 At thet rättas effter dit/
 Min *Magnet* ock Stierna!

28 *Morpheus* sömnguden

30 *mäd Sorgen tijner* tynar av genom sorgen

40 *Sool-bloman* solrosen

42 *länker* vänder sig, böjer sig

43 *Segelsteen* magnet; namnet beror på att den användes som kompass

45 *samnas* är tillsammans

9.

Hwij fördenskuld klagar Jag
 Öfwer Himmelens Behag 50
 Thet man billigst lijder;
 Ty hwad ingen ändra kan
 Måst Een lijda lijk een Man
 Som/ hwad wärst/ bäst tyder.

10.

Trooheet then Jag en gång swor 55
 Skall män Lijf i Bröste boor
 Ey från migh förswinna;
 Dy slut mig uti din Siähl
 Som/ mit hierta! dig/ lijk Trähl
 Dyrckar/ min Gudinna! 60

54 *hwad wärst* det värsta59 *lijk Trähl* som en slav

XVI

1.

LÄt hwem som will gå
 Sin Wäg til at löpa:
 Lät hwem som will eå
 Sin Willja strax få:
 Med Böner dyrt kiöpa 5
 Den som will bärtlöpa
 Är fåfängt Omak:
 Ej Suckan belöner
 När Flickan hon söner
 At blifwa rätt spaak: 10
 Det tager ej lag
 En twinga med Böner
 Moot egit Behag.

2.

Lät löpa sin Koos
 Den icke will bijda: 15
 At gifwa den Roos
 Som ej blifwer hoos
 Jag intet kan lijda/
 Ej heller mig kwijda/
 För sådant et Raas: 20
 När Kattan upsätter
 Sin Rumpa förlätter
 Lär henne strax Kaas:
 Af ymnoger Maat

Efter Hbl; hos S nr XII. Visan, som i hög grad är uppbyggd på ordspråk, är tematiskt sett omvändningen av den petrarkistiska kärleksvisan. Även denna 'antihöviska' modell är vanlig i tidens diktning. Visan finns i flera handskrifter samt i skillingtryck så sent som från 1800-talet och skall enligt dessa sjungas »under sin egen behagelige Melodie».

- 9 söner vägrar
 11 tager ej lag fungerar inte
 17 ej blifwer hoos ej stannar kvar
 20 Raas löpande, rännande
 23 Kaas veta hut; man sade 'kas' till en katt och 'hut' till en hund

Man blifwer förmätter/
Förtretlig ok lat. 25

3.

Jag giärna kan sij
Det Jungfrun hon skiämtar
Ok låter det blij
När intet är Tij: 30
När Klädet det flämtar
Man lättlig afhämtar
At Wädret det blås:
Ja Hästen wantrifwes
Enär som han drifwes 35
At stånda i Bås:
Den Kläckeliud hör
Hwar Klåckan hon klämtar
Han weta rätt bör.

4.

Lät bli *Fillis* då 40
Om migh till at tahl/
Till Hustru dig få
Jag ej kan förmå:
Ty kattost ok Fijkon/
Ell Troll-Bär ok Krijkon/ 45
Ej äre som et:
Allena dig wälia/
Min Frijheet försälia
Det wore wist ledt:
Mång Sårger ok Pust 50
Et Äktenskap kwälia
Med Frijhets Förlust.

30 *När intet är Tij* när det inte är tid

31 *flämtar* fladdrar

32 *afhämtar* drar slutsatsen

37–39 när klockan klämtar drar det ihop sig till bröllop, och då bör mannen passa sig

44 *kattost* malva, som bara åts av fattigt folk, i kontrast till fikon som var en fin och dyr frukt

45 *Troll-Bär ok Krijkon* samma motsättning som i föregående rad: giftiga bär i motsats till välsmakande plommon

5.

Hwad tänker nu du?
 Du spinner och sömmer;
 At blifwa snart Bru 55
 Du menar wist nu:
 Emedan du drömmer
 Du Sanningen glömmer
 Ok tänker omsunst
 At kunna mig hija 60
 Begynna till frija/
 Begiära din Gunst
 Det mig icke bör/
 Men heller will bija
 När du sielf det gör. 65

6.

Det är *Fillis* sant
 Jag hafwer dig ährat/
 Derhoos ok bekant
 At du dig bebant/
 Ok Witnen wäl bährat 70
 At du mig begiärat
 Så högt som Jag dig/
 Jag pläger slätt inga/
 Till Kärleek at twinga/
 Men älska de mig/ 75
 Jag åter igån
 Dem håller ej ringa/
 Men blifwer god Wän.

7.

Eij frija jag må
 Men frij till at wara: 80
 Lät andra fortgå
 Som Hustro will få:

59 *omsunst* förgäwes60 *hija* lura64 *bija* bida, vänta69 *bebant* knöt kärleksband

Jag låter dem fahra	
Alt uti en Skahra	
At resa i Frijd:	85
Till rijda sig laga	
Med Kappa ok Kraga	
Ok Hornen brewijd:	
Jag blifwer benögd	
(Fast andra behaga)	90
Ej niuta den Frögd.	

86 *rijda* ridande, troligen en anspelning på samlaget

87 *Kappa ok Kraga* troligen en anspelning på brudgumsståten

88 *Hornen* tecknen på att en man var bedragen; de finns ännu så länge 'bredvid' men han kommer snart att få bära dem

89 *benögd* förnöjd med att

90 *Fast andra behaga* fastän andra tycker om det

XVII

1.

HWad begär du Hierta lilla?
 Wisor? Wisor gör hwar Man/
 Men iagh wil din Längtan stilla
 Om thet möiligt ok jag kan/
 Jagh will digh een sådan gifwa 5
 Som Jag haer ok kan förmå/
 Ja så sant som Jagh will lifwa
 Mit skall alt till din tjenst stå.

2.

Men om du migh eij will höra
 Ok begiär lijkwäl een Sång/
 Will iagh digh till Wilies göra 10
 Gifwa digh en lagom lång/
 Hand ok Fötter skall then hafwa
 Som iagh åt sigh giöra will/
 Skall så wäll som andra trafwa/
 Ok skall wara mönstergill. 15

3.

Men du måste kunna tiga
 At Jag åt digh något giort/
 Säg för ingen annan Piga
 Ty thet blifwer snarlig sport/
 Magga lilla må thet weeta/ 20
 Hon går eii dermedh i Skall/
 Wil dig någon an' uthleeta
 Säg du Tok drag . . .

Efter Hbl; hos S nr XIII. Visan beskriver, på ett tvetydigt sätt, att diktaren på begäran ställer upp med en 'wisa' åt Maggas väninna: men hellre får hon visserligen 'en sådan som han har och kan förmå'; vill hon ändå ha en visa ska hon få 'en lagom lång', som beskrivs som ett barn som han vill göra med henne.

13 *Hand ok Fötter* en visa har i varje fall (vers)fötter och om en sak som var väl genomförd brukade man säga att den just hade 'händer och fötter'

20 *snarlig sport* snart bekant

21 *Magga* kortform för Margareta, ett vanligt svenskt och alltså inte ett herdinnenamn

22 *går eii dermedh i Skall* sprider inte ut det

23 *uthleeta* utfråga

24 de med prickar markerade, utelämnade orden har en given utfyllnad i den samtida svordomen 'drag Fan i vall', drag fan i våld

4.

Slekken *Paphos* eldar uth 25
 Ok du *Cyperm* war bedröfwad/
 Du din *Prijß* är från dig röfwad/
 Lätt din bittra *Täre-Luth*
 Öfwer alle *Kinner* rinna/
 Efter *Frigga* sielf ståk till/ 30
 At Hon *Skiönhetens* *Gudinna*
 Intet länger wara wil.

5.

Sij Hon rækker sielf sin *Pijl*
 Åt *Lisetten* til en *Seger*
 Dy Hon weet at *Astrild* feger 35
 Sedan *T h o r* sin *Dunner-Kijl*/
 O d e n *Brynian/ Febus* Rötter/
 Alla *Gudars-Här* sin *Prakt*
 Neerlagt för *Lisettens* Fötter/
 Till at witna hennes *Makt.* 40

6.

Alla buga sig för dig/
 Alla *Gudar* ok *Gudinnor*/
 Alla *Swänner/ Mör* ok *Qwinnor*
 Hafwa nu föreenat sig/
 At man dig för andra alla 45
 Skall förähra som sig böör/
 Ok then *Skiöna F r i g g a* kalla
 Östan/Wästan/ *Nor* ok *Sör.*

25–26 *Paphos eldar*, *Cyperm* i *Paphos* på *Cyperm* fanns ett berömt tempel åt *Venus*

29 *Kinner* kinder

30 *Frigga* den nordiska motsvarigheten till kärleksgudinnan *Afrodite/Venus*; *ståk till* kanske ett feltryck för 'står till', tillstår

33 *sin Pijl* kärlekspilen

35 *at Astrild feger* att *Astrild* – det av *Stiernhielm* introducerade namnet på *Eros/Amor* – är rädd, modlös

36 *Dunner-Kijl* dunderkil, d.v.s. åskviggen

37 *Oden Brynian/ Febus Rötter* *Oden* lägger ner sitt svärd och *Foibos Apollon*, som också var läkekonstens gud, sina läkande rötter

45 *för andra alla* framför alla andra

7.

Alt/ hwad här på Jorden leer/
 Dok så seer man Himlen gråta 50
 Genom detta långa wåta
 Som så stadigt rinner neer/
 Han är swart-siuk öfwer Jorden/
 Gråter altså Dag ok Natt/
 Ok afundas hårt at Norden 55
 Skall besittia sådan Skatt.

8.

Så är rätt *Dianas* Prakt
 När hon med sin Pijl ok Båga
 Pläger sig i Skogen wåga
 På en räddfull Leionjagt/ 60
 Eller när hon sig plä löija/
 Sedan hon sig swettig giort
 Ok i Jagten måtta dröija
 För en rädd dok snäller Hiort.

9.

Hwem will nu dig ej tillbee 65
 Ok med wärdig dienst förähra/
 Rökelse på Altar bähra
 Ok en gudlig Tienst betee/
 Sedan från så fierra Länder
 Den så stolta *Persian* 70
 Kom at Kyssa dina Händer/
Tartarn ok från *Astracan*.

49 *Alt/ hwad här på Jorden leer* allting som finns här på jorden ler

57 *Diana* var bl.a. jaktens gudinna

60 *räddfull* skrämmande

61 *löija* löga, bada

64 *snäller* snabb

10.

Sij jag är din första Träl
 Som dig Skiönhetens Gudinna
 Tillbeer/ lät mig ynnest finna!
 Qwälj mig intet heelt i hiäl!
 etc. etc. etc.

75

Efter visan finns i Hbl följande rader: »Resten af denne Wisan är förkommen/ som och många andra stycken så *defect* och medfahrne äre/ at man dem efter *Authoris Concepter* icke kan uthreda/ wore altså någon som et ell annat därutaf hade och åt Förläggjarn täcktes antwarda/ kunne sådant tiltryckias: De ofulkomlige Wisor äre desse efterfölliande/ nembl.

Lisille du min Hiertans Siäl/ min Tröst
 Jag swor jag skull ej wika ifrå dit
 Ach Ach min Siähl du wet jag kan eij mehr din låga
 Är någon osäll såsom jag? är någon till hwis
 Wiltu mig förbrå hwad jag haer giort
 Kan någon lijda större Kwal än den i tysthet
 Så skal een ewig tystna mig tillbinda at jag
 Wohl dem der sonder Traurigkeit in Lust ohn Lieb
 Soll denn *Climene* meine Wonne
 Ach wie lange soll sonder Ruh o Lieb sich
 Fast mången gifftermålet rosar dok hållar jag
 Mit Hierta will { i tusend stycker spricka
 { för dig min hiertans Flicka
 Nys när *Frigga* satt i bade had hon *Astrild*.»

Av dessa tretton visor har bara den sista återfunnits.

XIX

1.

Nys när *Frigga* satt i bade/
 Had' hon *Astrild* i sitt skiöt/
 Hwar han liufste frögd åthnöt
 Ty han såg alt hwad hon hade;
 Effter hon war naken/ baar/ 5
 Syntes alt hwad qwinfolck haar.

2.

Han tog som han sielfwer lyste
 Trinda bröstet i sin hand
 Klappa deras rosen rand/
 Lill rubine knappen kyste 10
 Effter kättians skalkerij
 Kitla Pilten innan i.

3.

Sedan sått han lenge spaker
 Skådde hijt och skådde tijt/
 Frögde så sin Mor med flit/ 15
 När skall Jag få tocka saker/
 Att Herdinnor närr och fiärr
 Mig som Ehr må hålla kär?

Efter S (nr XIX). Visan påträffades av P. Sondén och finns i två avskrifter i Palm-sköldska samlingen i UUB. S har funnit ytterligare en avskrift i Nordinska samlingen i samma bibliotek. Här har han följt den äldsta av de båda avskrifterna i Palm-sköld. Som S meddelar är visan en översättning av en tysk visa ur pseudonymen Hilarius Lustig von Freudenthals *Weltliches Liederbüchlein*. Det har visat sig att den nära följer originalet.

Att Frigga blir vred och skamsen mot slutet av visan beror på att Astrild då ovetande anspelar på att hon bedragit maken, smidesguden Vulcanus, såväl med krigsguden Mars som med den vackre ynglingen Adonis.

12 *innan* i inombords

13 *sått* satt; *spaker* stilla

14 *Skådde* skådade

4.

Frigga när hon detta hörde
 Uthaf hiertat hon då log/ 20
 At ey *Astrild* mehr förstog/
 Hwilcket all hans lust förstörde:
 Hon sa: qwinfolck ett på dey/
 Ällska mehr än alt på mey.

5.

Dock lätt hon den Pilten leeka/ 25
 Effter han snart hennes arm
 Kryste/ kyste mun och barm/
 Och på buuk och naflan peeka/
 Ja den lilla war ey seen/
 Trädde mellan hennes been. 30

6.

Men som bäst som *Frigga* bada/
 Och lätt twäta buuken reen/
 Skreek han/ hwem haer i ehr been
 Morkiär huggit sådan skada/
 Bäär all Qwinfolck slijke såår 35
 Som J/ mellan dheras låår?

7.

Kanskee *Mars* den kämpen grymma
 Hafwer medh sin långa plijt
 Huggit denne skråma dijt?
 Morkiär sey om J beswimma/ 40
 Då J feck ett sådant håhl?
 Men gudinnor mycket tåhl!

8.

Eller ock kanskee det hände
 Oförmodligt af *Vulcan*/

20 *log* skrattade

27 *Kryste* kramade

38 *plijt* svärd

40 *beswimma* svimmade

Uthi mörka wärkestaan 45
 Ehr medh heeta iärnet brände?
 Doch ney/ om så wore skedt
 Måste håret wara swedt.

9.

Frigga wred bad *Astrild* bijda/
 Tijg/ sad' hon/ tin lilla boof/ 50
 Ty tig giörs ey än behoof
 Weta hwad slijk ting betyda/
 Mins du ey att iag mig sidst
 Riste moot en rosen qwist?

10.

Kan det ey *Adonis* heela/ 55
 Swarad' *Astrild* kiäck och glad/
 Han lär reeda bättre baad/
 Smöria/ plåstra/ teppa/ weela/
 Har han ey Ehr offta heel
 Giort/ när J hafft sådant feel? 60

11.

Frigga tändz af wredes heeta/
 Skembdes lell och blef heel blyg/
 Effter hon förundrar sig/
 Att nu bara barnen wetta
 Alt hwad qwinfolck så fördält 65
 Haa medh kiorteln öfwerhålt.

54 *Riste* rev58 *weela* vårda64 *bara barnen* till och med barnen66 *öfwerhålt* överhöljt

VI. Andelige Wisor

I

O! selig der das Zelt
 Der überschnöden Welt
 Verläst/ und ihr Getümmel/
 Der krigt vor Unruh Ruh/
 Was Ewig vor dies Nu/ 5
 Und vor die Erd den Himmel.

Was findt man hie für Lust?
 Nichts/ als nur Sünden-Wust
 Der unsre Seel beflecket/
 Und des Gewissens Kwahl 10
 Hier/ dort ohn' alle Zahl
 Der Seelen Pein erwecket.

Was ist vor Arbeit Noth
 Eh der gewisse Todt
 Uns ungewiss ereylet/ 15
 Und eine Wunde schlegt
 Die uns ins Grab einlegt
 Und bloöß im Himmel heylet.

Das Helle Sonnen Licht
 Kömt uns erst ins Gesicht 20
 Mit heulen/ schreyen/ weynen;
 Mit schwitzen werdn wir groß/
 Wir fahren in den Schoß
 Der Mutter/ eh wirs meynen.

Dis alles unser Seyn 25
 Ist nur ein blosser Schein/
 Ein Schatten der verschwindet/
 Ein Wind/ ein blosser Rauch/
 Ein Athem/ nur ein Hauch
 Der keiner nicht mehr findet. 30

Wir müssen alle fort
An eben selben Ort
Da unser Stam herstammet/
Die Erd ist under Grab
Die uns das Leben gab
Und uns erst auffgeammet/

35

Nicht Schöne/ nicht Gestalt/
Kein Jung-seyn oder Alt
Kan uns den Todt abwehren/
etc. etc. etc.

II

ACh! huru ligger Staen så platt aldeles öde
 Som förr så Folckrijck war? nu utan Folck och gröde/
 Then en Förstinna förr bland hedna Folket war
 Är yncklig/ änkje-lijk/ then som ej har försvar/
 Then förr i många Land fek som en Drotning Ära 5
 Mått träldoms-oke bära.

Hon gråter mången Natt/ at Hennes salta Tårar
 The lene Kinners hull af mykna flytning sårar/
 Och ingen Släkt ell Wänn af allom gjjr'en Tröst/
 Man hörer bara Spee/ Förakt och löjje Röst 10
 Af them som warit ha the nämst' och främste grannar/
 Som henne nu förbannar.

Ach! *Juda* sitter nu uti swår trälldom fängslad/
 I stoor Älendigheet och blifwer hårdlig ängslad/
 Hon måste jemmerlig ibland Hedningar boo/ 15
 Hwar som hon intet kan sig skaffa någon Roo/
 Dy alle the som ther förföllia henne/ willa
 Alt hålla henne illa.

Ej sijr man någon nu til någon högtijd gånga/
 Ell finns på *Zions* Wäg ok å thes porter många/ 20
 Alt är som ödt och dödt/ man hör af Prästren Pust/
 Och theras Möör se uth helt ynckligt/ utan Lust/
 Hon sielf är Sorgefull ok Hiertelin bedröfwat/
 Al Frögd är från'na röfwat.

The som stå henne mot/ the swäfwä alltid oppe/ 25
 Och hennes Fiender them går alt efter hoppe

Efter Hbl; hos S nr II. Visan, som parafraiserar första kapitlet av Jeremie klagovisor, »Klagovisorna» i *Bibeln*, är ofullständig.

11 *nämst'* närmaste

21 *Prästren* prästerna

26 *them går alt efter hoppe* för dem går det just som de hoppas

Ok som the wela/ wäl: Men hennes Barn ha gåt
 Som fångne män/ framför sin Fiend som them fåt:
 Dy Herren hafwer ei giordt hennes Jemmer minder
 För hennes stora Synder. 30

Al prydnad är sin Koos och bårt från *Zion* tagen/
 Och theras Förstars Makt och Prakt är nederslagen/
 At the med Sârg och Suck bedröfwad änsliq gå
 Liik wädurar som ei wet någon beet at få
 Och matt och tungt framgå för then som them fortdrifwer 35
 Och ingen hwilo gifwer.

Jerusalem upå sit usle tilstånd tänker/
 Och at hon aldels glömd thet henne nu mäst kränker/
 Alt got hon fordom haft nu under Fiendens Foot/
 Alt Folket ligger neer och ingen gifwer boot/ 40
 Dy hennes Owän haer af hennes Olust nöije/
 Gör af Sabbathen löije.

Jerusalem/ för thet hon syndat har/ mått wara
 En oreen Skiökia lijk/ the henne förr förswara
 Med ärewyrdning stor/ nu the si hennes Skam 45
 Försmäda the'na mäst/ hon tors ei tee sig fram
 Och suckar fort och fort och kan sig ei ursaka/
 Men wender sig tillbaka.
 etc. etc. etc.

33 *änsliq* ängslig

46 *tors ei tee sig fram* tors inte visa sig

47 *fort och fort* ideligen; *kan sig ei ursaka* kan inte urskulda sig

48 *wender sig tillbaka*: tyska Bibeln har »ist zurückgekehret»; den svenska 1541
 översätter här med »faller nedher til markenna»

Förutan någon lijsa
 Til Satans Beek ok SwafwelGlöd/
 Hon haer förtiänt en äwig Död/
 Thet kräfwer din rättwijsa.

5.

Guds Sanning sannar med ok will 25
 Rättwisans Domb skall blifwa gill;
 Hon ropar Herre straffa
 Med ewig Död/ then usle Jord
 Troor elß ei at du håller Ord:
 O! Gud oß rätt förskaffa. 30

6.

Sanfärde Gud när du förböd/
 Ok hota them med äwig Död
 Om the af Trät skull' äta/
 Bröt Menniskian dit Bud ok Ord/
 Som skapte Himmel Haf ok Jord/ 35
 Hwi wiltu thet förgiäta?

7.

Naturen hijsna/ Jorden skalf/
 Alt darra/ sielfwa Himlens Hwalf
 Som thenne klagan hörde/
 Barmhiertigheten stod ok gret/ 40
 Frid sucka/ thet olydighet
 Menskian til Döden förde.

8.

Bøj dina Nådes-Öron när!
 Hör Herre hwad som Jag begiär!
 Med Tårar Nåden swara; 45
 Ach! Gud som Nådnes-Fader äst/
 Ach! nu behöfwes Nåden bäst/
 Fräls Menniskian från Fahra.

9.

Du äst Barmhiertighetens Rot
 Ok Källa/ som all Synda-soot 50
 Kan aftwå ok afwända;
 Gör du ei Hielp i rättan Tid/
 Hwem ropar? Abba Fader blid!
 Din Nåd är utan ända.

10.

Kantu då för rättwisans skuld 55
 Bortglömma Nåden/ Fader Huld!
 Nei/ then kantu ei glömma:
 Din Nåd all stränghet öfwergår/
 Hur kantu då? som alt förmår/
 Dit Belete fördömma. 60

11.

Strax stellte Freden fram sin Bön
 Med Suck/ Ach lät ei Menskie kiön
 Förtappas ur din Armar!
 Hielp! stielp them ei/ alt lofwar dig
 Fredzförste/ som så nådelig 65
 Bönhör/ ok dig förbarmar.

12.

Til Nåden talte Freden så/
 Råds Englen/ hwart wij skola gå
 Lär bästa Rådet gifwa/
 Dy han är Guds sanfödde Son/ 70
 Hos honom har then fallne Mon/
 Han will at alt skal liwa.

13.

The fölle strax ödmiukligt neer/
 Guds Son hwar i sin stad ombeer/

60 *Belete* avbild62 *Menskie kiön* människosläktet68 *Råds* fråga71 *Mon* hänsyn, hjälp

Ach hielp! som bäst kan hielpa/ 75
 Lät op then stängde Himmlens Port/
 Elst måste Menskian ynkligt fort
 Till Dieflen nederstielpa.

14.

Hans Hierta öppnades till Nåd/
 Han sade/ Jag wil skaffa Råd 80
 At ingen skall fördärwa/
 Jag wet upå hwad wis ok sätt
 Eer hielpas kan/ ok Gud skee rätt/
 Så the må himlen ärfwa.

15.

Oskuld för Skuld måst lida Död/ 85
 Finns een som reen är ingen Nöd/
 Män ingen blir ther funnin:
 Dy wil jag sielf/ at them går wäl/
 Bli Man för Gud/ för Herre Träl/
 Ok så blir himlen wunnin. 90

16.

Nu är Gud blidkat/ Helwits-Glöd
 Uthsläkt/ neer-trampat Synd ok Död
 Med Christi Blod och Pina/
 Hwaraf Gud fek till oß Behag/
 Giort oß til Barn/ giet bot för lag 95
 Så älskar Gud the sina.

17.

Dig wari Låf o! JESu CHrist
 Som bahr vår ynd ok al vår brist!
 Som frälst oß ifrånLagen/
 Ok will åt alla/ som rätt tro/ 100
 Gi Himlen till et äwigt bo
 På Död ok DomeDagen.

77 *Elst* eljest86 *Finns een som reen är ingen Nöd* finns det en som är ren är det ingen nöd89 *för* i stället för (båda ställena)95 *giet bot för lag* givit bot för lagen, sonat brottet

IV

Lucidors Wäkkiare/
 Eller en ganska Härlig og Skön Andelig Sång/
 högnödig uti denne arge Werldennes sidsta Tijd att beakta/
 Vnder den Sång-Lydelse/ som:
 Lof/ Prijs ok Takk/ skee tig etc.

1.

O Syndig Man/ som säker äst og trygger/
 i Syndsens Sömpn og Dödsens Dwala ligger/
 wakn' og rees' opp/ ty nu är höglig Tijd;
 Sij/ ännu wil din GUD dig vara blijd.

2.

Sij/ huru wänligt Herren Gud dig väkker/ 5
 og sina Faders Armar til dig rækker/
 försummat ey/ att taga dem emot/
 fast genom seen/ dock sannan Synda-Boot.

3.

När Nådes-Tijden en gång är förswunnen/
 og ditt LijfsTimglas-sand jämwäl utrunnen/ 10
 är alt för seent/ när Himlens Dörr är stängd
 til Äwig Tijd/ O meer än hijslig Längd!

Efter *Den Sinrijke Franzosens of Herrens De la Serre Söte Dödz Tankar/ /.../ Enfaldigt förswänskade Af Petro Brask /.../*, Stockholm 1685, där också denna titel finns. Petrus Brask, som tycks ha stått Lucidor nära, har en något annorlunda textgestaltning än den som finns i det tryck som S (nr IV) följer: Haquin Spegels utgåva *Lucida intervalla*, Stockholm 1685, där visan är den första av tre. Det finns, i äldre psalmhistoriska arbeten, uppgiften att Spegel 'förbättrat' Lucidors text inför sin utgåva. Brasks version har här valts därför att den tycks ligga Lucidors egen text närmare. Hbl följer *Lucida intervalla*, men på ett par ställen ersätts formuleringarna med sådana hos Brask. Brasks version är inte raduppdelad (vanligt i 1600-talstrycken eftersom det gällde att spara på det dyra papperet), men raduppdelning har här gjorts för att öka överskådligheten. I *Lucida intervalla* inleds visan med ett citat från en Rabbi Schilomer: »*Cogita te cras moriturum & hodie ages poenitentiam*», 'Vet att du imorgon skall dö och bättra dig därför idag.'

4.

Derföre lät ditt Sinne wäl betrakta
 dijn Uselheet/ og Äwigheeten akta;
 Tänk hwad för Lööñ/ den Gudligt lifwer/ fåår/ 15
 og hwad grymm Hämdb Fördömdom föreståår.

5.

Hwad är ditt Lijf? en Röök/ som snart förswinner/
 hwad är dijn Lust? en Ström som skiött borttrinner/
 hwad Däylighet? en Usel Matke-säck/
 hwad Gods og Guld? guul lysand Mull og Tråkk. 20

6.

Hwad Adlig Ätt? ett Ord/ som bara nämnes;
 hwad Styrkia? Swag-heet/ som i Grafwen lämnes;
 Hwad Wijshheet? Konst? een blott inbillad Saak:
 hwad Nijt og Flijt? Itt fåfängt Kropps Omaak.

7.

Hwad Äwigheet? en Tijd förutan ända/ 25
 hwad Himmelen? det Land dijt wij sku lända:
 Hwad GUD? wår Lust/ wår Tröst/ wår säkra Borg/
 i Nöd/ i Död/ i Glädie/ Sukk og Sorg.

8.

Hwad Äwigheet? en Tijd förutan tijder/
 hwad Helfwetet? en Eld/ hwar Siälen lijder; 30
 hwad Satan? Ach! wår grymma Fresterman/
 som Roo og Troo/ sielfw' Siälen snärja kan.

9.

Betänk mijn Siäl/ hwad Glädje GUD wil gifwa;
 De som här gudligt lifwa/ skole lifwa
 äwinnerlig/ han wil wårt Tåre-Regn 35
 aftorka sielf/ og blij wår äwig' Hägn.

10.

Men tänk där hoos/ hur' grymm og gruflig Plågan/
 som den Gudlösa fåår i Afgrunds-Lågan/

19 *Matke-säck* masksäck31 *Fresterman* frestare

hwarst aldrig nånsin fins Förloßnings Hopp/
han brinner där/ dock brinner aldrig opp. 40

11.

Rys/ hijsna/ skiälfw' / bäfw' / darren Kropp og Leder/
mitt Håår rees opp/ i Tankar stijgen neder
til Afgrunds Putt/ og seen hwad Kwahl där är/
som fräter alt/ men ingen ting förtär.

12.

Gläd dig mijn Siäl/ mitt Hiärta/ Hug og Sinne/ 45
mijn Tunga siung/ så snart du fåår i Minne
hwad Lust hoos Gud/ hwad Frögd hans Helgon få/
rinn Glädie-Tähr när iag där tänker på!

13.

Tänk huru god GUD är/ som dig wil hielpa/
hur' elak Dieflen/ som dijn Siäl wil stielpa: 50
Fly Synden/ som en Orm og skadlig Gifft/
håltdig wijd Gud og til hans Helga Skrift.

14.

Gif ju wäl akt/ att Lampan intet slokknar/
og öfwer Siälen Satans Mörker tiokknar;
I fall du faller/ rees' straxt opp igen/ 55
Sök/ bryter du/ att blij med Gud god Wän.

15.

Säg til din GUD: O milderijske HERre!
Jag weet/ Ach! Ach! Jag weet/ att iag/ dy wärre!
din Wrede/ Död/ og Helftes Glöd förskylt/
om du/ som iag förtiänt/ mig dömma wilt. 60

16.

Men wore Synden tusend gånger wärre/
så wore dijn oändlig Nåd ey smärre/
på denna Klippa boor iag stadelig/
stadfäst mijn Tro/ min GUD/ iag tror på dig!!!

V

It Samtaal emellan Döden och
en säker Menniskia.

Stält under then Melodien som Ps. 42. Som en Hiort begärligt etc.

V. 1.

Men. MEd all Lust sin Tijd fördrifwa
 Thet gör Menniskian förnögd;
 Död. Effter Döden salig blifwa
 Öfvergår all Werldzens Frögd/
 M. Lykkan är mig ganska bljd/ 5
 D. Med GUd har tu ingen Frjd/
 M. Jag kan Ståå i Werlden föra/
 D. Men jag kan tig ödmiuk göra.

2.

M. Jag är uti Silke klädde
 Och min Säng är kostelig/ 10
 D. Jag med Ormar åt tig beddar
 Och med Matkar skylar tig;
 M. Hwar Man seer och hedrar mig/
 D. Men sij! GUd förachtar tig/
 M. Alle gå mig nu til handa/ 15
 D. Til thes jag taer bort tin Anda.

3.

M. Mina Åkrar hafwa gifwit
 Ymbnog Wäxt/ ty har iag Guld/
 D. Siälens Tarf är sämre blifwit/

Efter *Lucida intervalla*, hos S nr V. Spegel och S inleder med ett motto: »*Gregor. Dial. lib. 4. cap. 39. Qualis hinc quisque egreditur, talis in judicio sistitur*», 'Sådan som man är när man går bort, sådan står man också inför domen.' Melodihänvisningen kommer från Spegels tryck.

11 *Ormar* skall säkert läsas som maskar12 *Matkar* maskar19 *Tarf* behov

Som af Syndsens Frucht är full/ 20
 M. Jag är i godt Wälstånd satt/
 D. Tu skalt mistat thenna Natt/
 M. Nu wil iag mig kräsligt göda/
 D. Nu skal iag tig plösligt döda.

4.

M. Jag wil nu och Gäster fägna/ 25
 Biuda them på Speel och Wjn/
 D. När tu tig som bäst wil hägna
 Kommer iag obuden in/
 M. Stora Glaas är mit Behag/
 D. Tu äst sielff som Glaset swag/ 30
 M. Lustigt Speel och sköna Krantzar
 D. Faalna/ när tu med mig dantzar.

5.

M. Fråssa/ prunka/ ruta/ skämta
 Är mit Arbeet Dag från Dag/
 D. Men til Lööen skal tu uphämta 35
 Ewig Kwal i Dieflars Lag/
 M. Drick en Skåål! Hwem börrier först?
 D. Tu/ som får en Ewig Törst.
 M. Spela wj? Trätz hwad det giäller!
 D. Siälen/ när tu tig så ställer. 40

6.

M. Lefwer så at hwar Man merker
 All wår Glädies Bång och Liud/
 D. Ah! thet onda som tu werkar
 Ropar nogsampt up til GUD.
 M. När iag en gång warder grå 45
 D. Om tu kan thet Drögzmål få/
 M. Wil iag from och nychter blifwa/
 D. Wil tu Gudi Dräggen gifwa?

32 *Faalna* vissna33 *ruta* svira41 *Lefwer* lät oss leva

7.

- M. Jag är lustig öfwer Borde
 Ty iag haer af al ting nog; 50
 D. Rike mannen och så giorde
 Then iag hastigt hädan drog;
 M. Mine Barn få nog äntå/
 D. Tu i Helwetet och så/
 M. Jag skal dela med min Nästa/ 55
 D. Satan får/ kan ske/ thet bästa.

8.

- M. Jag tor wäl i Morgon tänkia
 Uppå Bättring som mig bör/
 D. Ah thet lär tit Hierta kränkia
 At tu haer ej giordt thet förr! 60
 M. Tidz nog blir iag alwarsam/
 D. Alt för sent är Ewig Skam!
 M. Tjdz nog kan iag mig omwända/
 D. Säkerhet taer farlig Enda.

9.

- M. GUD skal mig tå hörsam finna 65
 När iag blier en gammal Man
 D. När alt Weet och Ljf förswinna
 Och tu intet höra kan/
 M. Jag skal tiena GUDI rätt/
 D. Werk och Sweda hindrar thet/ 70
 M. Jag wil tå om Trona bedia/
 D. Om GUD wil thet tå tilstädia.

10.

- M. Medler tijd wil iag nu wara
 Lustig utaf Hiertans Grund/
 D. Skynda tig! tu skalt nu fara 75
 Bort i Grafwen thenna Stund/
 M. Ah hur grym ästu o Död/

D. Grymmare Helwetes Glöd/
 M. Hwar Man billigt för tig fasar/
 D. Then i Synden säkert rasar. 80

11.

M. Hielper intet Gråt och Böner?
 D. Nästan seen är nu tin Gråt!
 M. GUd ju sit Miskund ey söner/
 D. Hwj haer tu thet förr försmåt?
 M. Drög en Tima/ om tu kan/ 85
 D. Tiden står i HErrans Hand/
 M. Ah lät mig nu Bettring göra/
 D. Thet tu förr ej welat höra.

12.

M. Jag kan ej för Ångest tala/
 Ja at sukka är mig swårt/ 90
 D. Sukka och tig GUd befalla
 Gör thet snart! Tin Tid är kort/
 M. Ah GUd som rätferdig gör!
 D. Hans Budord man lyda bör;
 M. Ah lät mig tin Nåde niuta! 95
 D. Beed och dö/ tin Tid är ute!

13.

D. Then är foort! Men om han hade
 Hiertans Tro/ så fann han Nåd/
 Ah at hwar på Hiertat lade
 Thet han och kan snart få Bod/ 100
 Och gör ofördröglig Boot
 För än jag med hastig Soot
 Gör then usle Kroppen swager
 Och i Grafwen med mig drager.

79 *billigt* med skäl80 *säkert* sorglöst, utan att tänka på bättring83 *söner* vägrar97 *foort* borta, sin kos

14.

Hörer hwad iag fierran lærer/ 105
 Ty min Närwist faslig är/
 Tu som Werlden mycket ärar
 Döda kötzligit Begär
 För än iag tig dödar brått/
 Ingen haer min Tjd förstått/ 110
 Min Dag ej upteknad finnes
 At man hwar Dag skal mig minnas.

15.

Then som ej med Sorg och Kwida
 Wil mig oförmodad see
 Och then andra Död ej lida/ 115
 Låte tidig Bettring skee;
 När GUDz Godhet lockar tig
 Lät ej Hiertat härda sig;
 Man kan sig wäl seent omwända
 Men hoo wet hwad tå kan henda? 120

106 *Närwist* närvaro115 *then andra Död* då man blir död för Gud och hamnar i helvetet

VI

Gespräch eines Sicheren Menschens mit dem Tode.

1.

M: was ist edlers auf der Erden
 als ein frischer freyer Muth?
 T: Nach dem Tode selig werden
 gehet über alles gut.
 M: Sitz Ich nicht dem glück im Schoss? 5
 T: Mach Ich dich nicht nackt und bloss?
 M: prang Ich nicht in würd und Ehren?
 T: harr! Ich kan dich demuth lehren.

2.

M: Ist mein kleydt doch Purpur, seyden,
 Und mein leinwand köstlich fein? 10
 T: Würmer sollen dich bekleyden,
 Motten deine decken seyn.
 M: Jeder hat ein aug auf mich!
 T: aber gott verachtet dich!
 M. Jeder strebt nach meiner gnade, 15
 T: länger nich biss ich dich habe.

3.

M: Mein Getreyde, Most und Öele
 ist gerathen glücklich, wohl,
 T: und wie steht dein armer Seele
 die so bittren früchten woll. 20
 M: Viel hab Ich zusamm gebracht,
 T: Narr, du must fort diese Nacht,
 M: Jetzt will Ich und kan mich laben,
 T: Jetzt will Ich dich bald begraben.

Efter Olsson, B., »'It Samtaal emellan Döden och en säker Menniskia'. En tysk version av Lucidors dikt» i *Svensk litteraturtidskrift* 1963. Originalen finns i Kalmar gymnasiebibliotek (numera Stagneliusskolans bibliotek i Kalmar). Olsson diskuterar här vem som skrivit den tyska och den svenska dikten: den tyska skulle kunna vara ett original av en okänd tysk författare, som Lucidor översatt till svenska, eller ett original av Lucidor som Spegel översatt till svenska för trycket *Lucida intervalla*. Men ingenting talar för att så skulle vara fallet. Olsson anser därför att båda dikterna bör uppfattas som Lucidors verk.

4.

M: heute pfleg ich meine gäste, 25
 habe Spiel und Freude für,
 T: wenn du lustig bist aufs beste,
 kom Ich ungebeten Dir.
 M: Bringt uns kräntze, schenkt ein glas
 T: du bist selbst ia glass und gras, 30
 M: streicht zum dantze Melodeyen,
 T: denn du must an meinem Reyen.

5.

M: Lustig seyn und frölich schertzen,
 soll heut unsser arbeit seyn,
 T: Ich der lohn: und nachmahls schmerzen 35
 strenger Seelen qual und pein.
 M: Trinkt gesundheit, das gibt muht,
 T: Öl auch zu der höllen gluht.
 M: was steht suf dem spiel, lass't heben!
 T: ach gar viel dein gantzes leben. 40

6.

M: Lebt so dass ein jeder mercke
 künftig unsre freuden-spur,
 T: Ach es werden alle wercke
 Euch schon folgen, wartet nur.
 M: wann wir ein mahl werden alt, 45
 T: so du nicht vorher wirst kalt,
 M: wollen wir fein nüchtern leben,
 T: wilstu gott die hefen geben.

7.

M: Jetzo waart Ich meinen magen,
 drumb hab ich so manchen pflug, 50
 T: so pflag auch der Reich zu sagen,
 den Ich nach der höllen trug.
 M: Meinen Erben lass Ich brot,
 T: dir dir Ew'ge hungers Noht,
 M: lass ein ehrlichs guht den freunden 55
 T: aber deinen geist den feinden.

8.

M: morgen solt ich wohl gedencken
 an die Beichte, hätt ich zeit
 T: O wie wirdt es dich noch krenken
 dass du sie verschiebst so weit. 60
 M: aber endlich will Ich doch,
 T: wenn Ich heute käme noch,
 M: Endlich mich zu gott recht wenden,
 T: Steht die zeit in deinen händen

9.

M: dann will Ich Ihn besser ehren 65
 und will fogen seinem wort.
 T: wann die ohren kaum mehr hören,
 die vernunfft und sprach ist fort
 M: lauter andacht werd ich seyn,
 T: littes nur der krankheit peyn, 70
 M: will des glaubens wohl gedencken,
 T: so ihn gott denn nur will schencken.

10.

M: Vor muss ich mit läuten leben,
 der geselschafft warten ab,
 T: Ich klopf an, du must dich heben, 75
 fort, du must ins schwartze grab.
 M: O! wie bitter bistu Todt
 T: bitterer ist der höllen noht,
 M: was ist schröcklicher zu finden?
 T: Ja bey so verstockten sünden. 80

11.

M: gilt kein bitten hilfft kein flehen?
 T: Flehn und bitten hilfft nun nicht.
 M: Soll ich keinen tag mehr sehen?
 T: keinen! du must vors gericht
 M: Einer stunden bitt ich frist. 85
 T: bittest was bey mir nicht ist.
 M: nur geduld drey wort zu warten
 T: keine wächst in meinem garten.

12.

M: ach so lass mein seeufftzen sprechen!
 Seufftzen lass mich in der Eyl, 90
 T: eyle denn das hertz muss brechen,
 seufftzt, ich rüste meinen pfeil
 M: O! der du unss machst gerecht!
 T: Er ist herr und Ich der knecht
 M: ach erlass die schult mir armen! 95
 T: stirb! ich würg! Er muss erbarmen.

13.

T: der ist hin, hat er im hertzen
 noch geglaubt, so findt er gnad,
 aber wer sie will verschertzen,
 folge seiner Missethat, 100
 Und thu hierauf keine buss,
 Biss ich ihm den einen fuss
 Schon in meinen klawen habe,
 Und hinunter mit ihm trabe.

14.

Hört von fernen meine lehren 105
 weil ich nahe schröcklich bin
 Denen die zu langsam hören;
 Tödtet eures fleisches sinn.
 Eh ich tödte, steht bereit,
 denn ihr wisst nicht meine zeit, 110
 Mein tag ist darumb verborgen
 das man soll vor Jeden sorgen.

15.

Wer mit Ah und Væ nich scheyden
 noch mich sehn will unverhofft,
 Wer den andern Todt will meyden 115
 der gedenck dess ersten off.
 Wann euch gottes güte lockt
 bleibet nicht darauf verstockt,
 späte glaubens säufftzer gelten
 doch verstatt Ich sie nur selten. 120

Ende

Sargas iag af Satans Pilar/
 Drömmar at iag är fördömd;
 Satan raskar efter mig/
 Döden synes gräselig/ 30
 Ja när iag mond' waken wara
 Seer iag mig i samma Fara.

5.

Dag från Dag är iag bedröfwad/
 Weet ej meer af någon Lust:
 Al min Frögd är mig beröfwad/ 35
 Alt mit Taal är Suck ok Pust.
 Ängslan/ Hiert-styng/ Siäle-kuaf
 Gör mig längta til min Graf/
 Then iag åter skyr och fruchtar
 När iag Swafwel-Strömmen luchtar. 40

6.

Ofta tycker iag mig höra
 Syndare! hwart haer tu gåt?
 Stedse lommar i mitt Öra
 Kom och swara för tin Bråt/
 Alt hwad nånsin skapat är 45
 Witnesbyrd emot mig bär
 At thet Gud haer tektz mig läna
 Haer mig most til Synden tiäna.

7.

Dygden haer iag plat försummat/
 Laster haer iag lärt med Flijt/ 50
 Hwar iag något ondt förnummit
 Haer jag gerna hastat dijt;
 HErrans Ord haer iag försmåt/
 I hans Huus owillig gåt/
 Men ondt Sälskap helst behagat 55
 Och alt godt uhr Hogen slaget.

8.

Kroppen ryys och Hiertat skiälfwar
 När iag tänker therupå
 Ropandes til Bergen/ hwelfwer
 Öfwer mig och lät mig få 60
 Hastig Enda; Ty iag weet
 Ingen Nåd och Säkerheet.
 Ah! hwar skal iag usle blifwa?
 När Gud wil mig öfwer gifwa!

9.

Cains Ångest mig förskrekker/
 65
 Judæ Ånger kenner iag/
 Sauls Oroo min Siäl upwekker/
 Jag har Davids Hierte-slag!
 Hela Werlden är mig trång
 Och hwar Tima mig för lång/
 70
 Jag kan ey med Nöje lefwa/
 Ok wil dok mot Döden strefwa!

10.

Jorden wil mig ej meer bära
 Som en neslig Tyngd och Last/
 Utan lefwandes förtära 75
 Rätt som Core med en hast:
 Dy hwart Foot-steg som iag går/
 Tyks mig at hon öppen ståår/
 Helwetit upgapar wjda
 At iag Ewig skal ther ljda. 80

11.

Fast iag Tröst uhr Skriften hemtar
 Häftar hon dok ej hoos mig/
 Men mit rädda Samwet klemtar

68 *Davids Hierte-slag* Davids ångest sedan han gjort Gud vred genom att räkna folket (2 Sam. 24: 10 f)

76 *Core* syftar nog på Kora, en levit som gjorde uppror mot Moses och Aron; Gud lät då jorden öppna sig och sluka honom (4 Mos. 16)

83 *klemtar* slår

Och til Waan-hop böjer sig;
 Lagen ropar Straf och wee/ 85
 Werlden gör mig Spott och Spee/
 Gode Englar från mig wjka/
 Onde Andar kring mig sljka.

12.

Stygga Laster/ Synder lede
 Hafwa fört mig i then Nöd/ 90
 Fört mig i Gudz Straf och Wrede
 I en rätt odödlig Död.
 Ah iag blinde Synde-Träl
 Som så haer försat min Siäl/
 Ok för flåkot Lust och löje 95
 Mist it Ewigt Himmels-nöje.

13.

Men ho lærer dig så klaga?
 Siäl! hwar taer tu sådant Taal?
 Skal tig Samwets-Ormen gnaga?
 Skal tu kenna Syndsens kuaal? 100
 Och ej merka någon Tröst
 At tu dyrt äst återlöst
 Af Gudz Son! som än tig kallar/
 Och tig tjdig Boot befaller.

14.

Satan wil mig så bedraga 105
 At iag Jesum glömma skal/
 Han wil mig wid Handen taga
 Och mig leda til sitt Fall;
 Förr haer han mig synda lärt
 Och i Säkerheet besnärt/ 110
 Nu wil han Förtwiflan lära/
 Och alt Hop om Nåd afskära.

84 *Waan-hop* misströstan88 *sljka* smyga92 *odödlig Död* den eviga döden i helvetet95 *flåkot* dåraktig110 *besnärt* insnärt

15.

Nej! när iag mig sielf anklagar
 Och bekenner al min Brot/
 Gör iag thet min Gud behagar/ 115
 Fast thet länder mig til Spot;
 Men förneekar iag min Skuld
 Blifwer Gud mig intet huld:
 Dy wil iag min Synd kungöra
 At GUD skal ej Satan höra. 120

16.

Medan Samwetet nu wakar
 Och kan see min Brist och Feel
 Mig min GUD ej plat försakar/
 Men iag haer i honom Deel;
 Är iag en förlorad Son 125
 Sampt mit Slechtes Harm och Håån/
 Är GUD Fader dok så bljder
 At han i sit Huus mig ljder.

17.

Döden gör mig intet häpen
 Ändok han är faselig/ 130
 Ty han är af Christo dräpen
 Och kan intet skada mig;
 Domen fruchtar iag wäl stort
 Efter iag haer illa giort/
 Men then Trösten iag ej glömer/ 135
 At min Broder JEsus dömer.

18.

Ty hans Blod min skuld afplanar/
 Ther med han haer alt försont/
 Och alt got än för mig manar/
 At iag nådigt warder skont/ 140
 Jag och säker Tilflycht får
 I hans helga diupa Sår/
 Dy wil iag ej Bergen kalla
 At the på mig skola falla.

19.

Fast min Tro är ganska ringa 145
 Och som en förbråkad Rö/
 Wil dok JEsus fördagtinga
 At iag ej skal såleds dö/
 Som Saul/ i sit egit Blod
 Med förtwiflad Siäl och Mod. 150
 Är iag Jordens Blygd och Börda
 Skal iag henne mindre wörda.

20.

Merk tu thet som thetta hörer/
 För thet är mit Testament!
 Och om thet tit Hierta rörer/ 155
 Hwad mig nu är skedt och hendt/
 Så fly Synden! Bed om Tro!
 Och sök Siälens retta Ro
 Ej i Flärd och werldzligt Sinne:
 Men i Dygd och Himmels Minne. 160

146 *förbråkad Rö* sönderkrossat strå

147 *fördagtinga* medla

160 *Himmels Minne* tanken på himmelen eller kärleken till himmelen

VIII

Mel. Lof/ Prijs/ ock Tack skee tig O Fader käre etc.

1.

O Ewigheit! dijn längd mig fast förskräcker/
Som början har/ men aldrig ändan rækker/
O Ewigheet! En tijd förutan tijd/
Dijn Hogkomst gör/ att iag där higsnar wid.

2.

All timlig Nöd/ den störste här kan wara/ 5
Med Tijden skal ock måste sin koos fara/
Men wåndan grymm/ som Ewigheeten bär/
Til ewig tijd förlossning aldrig gier.

3.

O Ewigheet! för dig mitt Hiärta bäfwar/
När i ditt diup iag med min' Tankar swäfwar/ 10
Ock grundar på den Pijna där stedz' är/
Som dödar alt/ men intet Lijf afskiär.

4.

Om nu det kwahl/ som de fördömbde lijda/
På så mång' Åhr til ende skulle skrijda/
Som Stiernor fins på Himla-Runden klar/ 15
Som Löf ock Grääs på Jorden wuxit har.

5.

Så wore dem een liufig tröst förhanden/
Att en gång de skull' slippa Afgrundz-Branden/
Men jämmer! Ach! Då nyas Plågan först/
När som de tyckt den waradt längst ock störst. 20

Efter versionen i *Den Anderijke Italiänerns Johannis Baptista Gudelige Betrachtelser Om Siälens/ Kroppzens/ Paradisetz eller Himmelens och Helfwetets Ewigheet/ förswenskade af Petro Brask /.../*, Stockholm 1685 s 99 ff (hos S som nr VII efter en andaktsbok 1690). Versionen här skiljer sig ortografiskt från den som meddelas hos S, men verbalt är den enda skillnaden »warit» i stället för »wuxit» på r 16. Brasks version är inte raduppdelad; detta har dock gjorts här. Visan brukas anges som en översättning av Johann Rists »O Ewigkeit/ Du Donnerwort», som den innehållsligt ligger nära. Strofformen är dock en annan än hos Rist, och temat förekommer, med samma stående variationer, ganska ofta i den samtida andaktslitteraturen.

6.

O huru sträng monn Gudz Rättwijsa wara!
 Den ingen näpst i Ewigheet lär' spahra/
 Att plåga grymt fördömbde Hopen med/
 Som af fritt mod giordt Himla-Herren wred.

7.

För Synden de här en kort tijd bedrifwit/ 25
 Ett ständigt wee ock kwahl dem blijr där gifwit;
 En Tijmas brott ett ewigt Straff undfår/
 Ett Ögn'blecks skratt en ewig Kwijde-Tåhr.

8.

Fly Mennskiebarn/ Ach/ fly dock Satans Snara!
 Tånck ingalund/ dijn Lust kan ewigt wahra/ 30
 Som lijk en Strömm skött fahr och hastar bort/
 Och sänker dig i Helftet innan kort.

9.

Så länge Gud är Gud/ ock Gud monn blifwa/
 Så länge skal ey Plågan öfwegifwa
 Fördömbdom all; Då lycktas Wåndan där/ 35
 När HERren GUD mehr intet Ewig är.

10.

Wakn' opp/ mijn Siäl/ lät Syndasömpnen fahra/
 Taag dig i tijd/ ach tag dig wäl til wahra!
 I dag/ i dag sann Boot ock Bättring giör/
 Ty öpen står nu Ewighetens Dör. 40

11.

Lät Werldzens Lust/ Prackt/ Högfärd/ Rijkdombz-Håfwor/
 Mackt/ Ähra/ Gunst ock swijkelig' Lykkans Gåfwor
 Ey blinda dig/ att Ewighetens Natt
 Med Sorg ock Wee dig ey omgifwer platt.

12.

O Ewigheet! dijn Längd mig fast förskräcker/ 45
 Som början har/ men aldrig endan rækker/
 O Ewigheet! en tijd förutan tijd:
 Mig nådig war/ O Gud! dig blijr iag wid.

31 *skött* snabbt32 *Helftet* helvetet

Personregister

- Abigail 281
Abner 293
Absalon 281
Achitophel 281
Adam 299, 495
Adonis 93, 202, 290, 381, 486, 488
Afrodite, se Venus
Ahasverus 94
Ahlqvist, A. G. 7, 60
Aischylos 236
Aisophos 359, 371
Ajax 245, 255
Akillis 147, 184, 212, 241, 248, 290
Alciden, se Herkules
Alecto 51
Alexander den store 148, 184, 217, 235, 241, 271, 380, 391
Alkmene 84
Amor 46, 55, 62, 68, 69, 165, 166, 232, 405, 406, 413, 414, 419, 425, 432, 434, 436, 438, 440, 442, 471
Amphion 344
Amphitryon 84
Anakreon 236
Anaxarete 125
Anchises 164
Anchises son, se Æneas
Andersen, Thomas 26, 285 ff
Andersin, Johan 13, 14, 18, 201, 401
Andromake 347
Apicius 94
Apollo, Apollon 25, 38, 45, 46, 68, 72, 83, 84, 93, 105, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 143, 158, 164, 165, 171, 177, 178, 188, 189, 201, 203, 211, 214, 232, 242, 244, 245, 250, 251, 255, 256, 259, 276, 370, 374, 375, 483
Arachne 220
Archimedes 381
Archippus 258
Aristoteles 18, 377
Aron 513
Arvidi, Andreas 18
Asmodeus 281, 282
Assersson, Lars 8, 9, 12
Astrild 38, 42, 50, 52, 54, 57, 69, 75, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 93, 94, 96, 97, 115, 116, 117, 119, 124, 128, 130, 131, 132, 133, 134, 144, 153, 174, 271, 395, 420, 483, 485, 486, 487, 488
Astyanax 347
Athena, se Minerva
Atlas 83, 396
Atropos 147, 212, 214, 256, 262, 276, 291, 465, 473
Atterbom, P. D. A. 13, 14
Autumnus 61
Baaz, Bengt (Ekehielm) 63
Bacchus 74, 96, 105, 456, 457
Baldus de Ubaldis 374
Banér, Barbro Margareta 255
Banér, Gustaf Carlsson 193
Banér, Lars 193 ff
Baptista, Johannes 517
Barckhusen, Henrich 130
Barckhusen, Margareta 130 ff
Bartolus 374
Batsaba 282
Beijer, Regina Elisabeth von 335
Bellerophon 370
Bellman, Carl Michael 14
Bellona 112
Bennich-Björkman, Bo 19
Berg, Johan 285
Bergh, Gunhild 27
Beyerhaus, Christoph 14
Börneklou, Matthias 275 ff
Blix (Blixencron), Märten 311
Blixencron, Anna 311 ff

- Blom, Jacob 56
 Blom, Margareta 56 ff
 Boij, Ingrid 72 ff, 351
 Boij, Jacob 72, 141 ff, 351
 Bolin, Gunnar 7, 8, 9, 12
 Bonde, Catharina 187
 Boreas 158
 Boye, Hans 197
 Boye, Margareta 197 ff
 Brahe, Ebba 367 f
 Brahe, Elsa Elisabeth 247
 Brahe, Nils 335
 Brahe, Tycho 44
 Brandberg, Jacob 82 ff, 86, 89, 394 ff
 Brander, Hans Hansson 92
 Brask, Petrus Samuelis 499, 517
 Bratt, Christina Jacobsdotter 26, 104 ff
 Bratt, Jacob Larsson 104
 Brenner, Elias 335
 Brenner, Mårten 335 ff
 Brobergen, Henrich von 320 ff
 Brutus 237, 381
 Bureus, Börje Olofson, se Kronbärg
 Busiris 292
 Byblis 125
 Börjesson, Johan 172

 Cadmos 164
 Cain, se Kain
 Caligula 94
 Calisto 110
 Calliope 178
 Calvisius, P. 24
 Camoenia, Magdalena 200, 201
 Carlberg, Byrje (Börje) 172 ff
 Carlisle, se Howard
 Carmides 258
 Carruthers, Mary 21, 22
 Castor 167, 263
 Castrén, Gunnar 56
 Cats, Jacob 15, 17, 18, 401
 Catulus 236
 Caunus 125
 Celsius d.y., Olof 14
 Ceres 84, 117
 Charon 473

 Charybdis 273
 Cheops 272, 273
 Christina, se Kristina
 Cicero 20, 236, 258, 279, 381
 Classon, Melcher 119 ff
 Clemens X, påve 87
 Clerck, se Klerck
 Clio 212, 245, 359, 361
 Clotho, se Klotho
 Columbus, Samuel 460
 Comus 94, 95
 Cornelis (Cornelis de Witt?) 88
 Coventry, Henry 176 ff
 Crassus 381
 Creusa 248
 Creutz, Cristina 123 ff
 Creutz, Ernst Johan 123
 Croesus 236, 279, 347, 381
 Cullhed, Anders 15
 Cupido, se Amor
 Curio, Henrik 200, 201
 Cyneas 258
 Cynthia, se Diana
 Cynthus, se Apollo, Apollon
 Cypris, se Venus
 Cyrene 110
 Cyrus, se Kyros
 Cæsar 164, 237, 244, 258, 380

 Dahlberg, Gunilla 10
 Dafne, se Daphne
 Daidalos 370
 Damon 268, 281, 291
 Danae 74, 84, 110
 Daphne 84, 110, 178, 212, 251
 David 268, 278, 281, 293, 326, 332, 513
 Demokritos 268, 369, 370
 Demosthenes 279
 Deukalion 228
 De la Gardie, Jacob 367
 De la Gardie, Ludovich (Ludwig) Pontus 367 f
 De la Gardie, Magnus Gabriel 9, 367
 De la Gardie, Maria Sophia 41
 De la Serre, Jean Puget 499
 De Moy, Frantz 77

- Diana 70, 75, 93, 114, 201, 202, 217, 276,
 290, 380, 388, 484
 Diogenes 265
 Düben, Gustaf 460

 Eberdt, Hans Georg 108, 285, 289, 297,
 311, 320, 335, 340
 Eberhardson, Georg, till Löwenstein
 och Scharffeneck 385
 Echo 58
 Edenius, Jordan 200, 201
 Edenius, Sven 200 ff
 Edling, Joachim 8
 Ekehielm, Sigrid 63 ff, 68 ff
 Ekehielm, Bengt, se Baaz
 Elisabeth Juliana av Erpach 385
 Emmerich, Susanna 26, 99 ff
 Emmerich, Valentin 99
 Endymion 290, 388
 Eneas, se Æneas
 Eol, Eolus, se Æolus
 Epafos 272
 Epicuros 204
 Erichson, Johan 7
 Erik, präst i Vadstena 262
 Eris 281, 282
 Eros, se Amor
 Euclio 372
 Eurial 281, 291
 Europa 74, 84, 110
 Eurydike 83, 344
 Eva 495

 Fabius 236, 381
 Fafner, Jørgen 19
 Falkenberg, Conrad 187 ff, 201
 Falkenberg, Conrad d.ä. 187
 Fama 158, 188, 259, 360
 Fattenborg von Lemke, Sophia 126 ff
 Febus, se Apollo, Apollon
 Ferdinand III, kejsare 277
 Fidias 380
 Figrelus, Jonathan 369 ff
 Filip av Makedonien 241
 Fleming, Paul 230
 Flora 290

 Flygge, Crispin 63 ff, 68 ff
 Flygge, Petter 63
 Forbus, Arvid 197
 Fortuna 291, 343, 346, 464
 Frigga 51, 75, 110, 111, 112, 114, 117,
 127, 131, 167, 245, 250, 271, 420, 483,
 485, 486, 487, 488
 Fröja, se Frigga
 Funck, Albrecht 78
 Funck, Margareta 78 ff
 Foebus, Föbus, se Apollo, Apollon

 Galilei, Galileo 299
 Ganymedes 381
 Giges 218
 Giliusson, Johan 92 ff
 Goliat 278
 Graan, Andreas 126 ff
 Granberg, se Graan
 Gradivus, se Mars
 Gregorius den store 502, 511
 Gustaf II Adolf 367
 Gutenberg, Johann 237
 Gyldenklou, Anna Maria 340, 345
 Gyldenstolpe, Nils 14
 Gyllenstierna, Axel 254 ff
 Gyllenstierna, Christoffer 10, 11, 14, 28,
 41 ff, 48, 176
 Gyllenstierna, Conrad 10, 11, 14, 28, 47
 ff, 222, 225
 Gyllenstierna, Erik Carlsson 41, 47
 Gyllenstierna, Georg 254, 255

 Habor 151, 152
 Hades, se Pluto
 Hadrianus 258
 Hane, Anna 116 ff
 Hane, Johann 116
 Hannibal 244
 Hansdotter, Catharina 119 ff
 Hansdotter, Maria 340
 Hansdotter Schemmelkorn, Christina
 316 ff
 Hanselli, P. 14, 15
 Hansen, Catharina 280 ff
 Hansson, Stina 11, 12, 14, 19, 21, 24, 25,
 26, 495

- Hantsch, Georg 183, 187, 197
 Harpocrates 279, 291
 Hector, se Hektor
 Hedvig Eleonora 197, 330
 Hektor 184, 290, 347, 357
 Hekuba 290
 Helena 124, 250, 263, 281
 Hera, se Juno
 Herakleitos 268, 369, 370
 Hercules 84, 164, 202, 215, 242, 243
 Hermes 243
 Hermes Trismegistos 218
 Herodotos 273
 Herostratos 217
 Hilarius Lustig von Freudenthal 486
 Hiob, se Job
 Hiskias 249
 Hoffman, Johan Paul 169
 Homeros 90, 236, 250
 Hooke, Robert 300
 Hordeel, Anna Larsdotter 197
 Horn af Kanckas, Henrik 197
 Hostilius 236
 Howard, Charles, earl of Carlisle 163 *ff*
 Hyacinthos 255
 Hymen 54, 70, 71, 93, 109, 117, 152, 225, 301, 313
 Hård, Johan 60

 Ikaros 370
 Inachos 110
 Io 84, 272
 Iphis 125
 Iris 282
 Irus 347
 Isis 272
 Ixion 74

 Jacob VI (Stuart) 366
 Jacobsköld 262
 Jason 248
 Joab 293
 Job 249, 309
 Johan III 197, 262, 366
 Johannesson, Hans Erik 5
 Johannesson, Kurt 5

 Johansdotter, Elisabeth 7, 8
 Johansdotter, Maria 7, 8
 Johanson, Erik 7, 8
 Johanson, Olof 7, 8
 Johansson, Margareta 11
 Jonathan 268, 281, 294, 326
 Jonsdotter, Barbara 11
 Jonsson, Nils 37, 141, 351 *ff*
 Josef 272
 Judas 293, 513
 Julius Cæsar, se Cæsar
 Juno 74, 243, 281, 385, 456, 457
 Jupiter 44, 69, 73, 74, 83, 84, 109, 110, 111, 112, 114, 151, 153, 163, 165, 166, 167, 178, 211, 236, 328, 348, 370, 380
 Justinianus 374
 Jönsson, Arne 5

 Kagg, Märta 358
 Kain 281, 513
 Kallisthenes 235
 Karl II av England 176, 178
 Karl V, kejsare 270
 Karl IX 366
 Karl X Gustaf 215, 239, 330, 382
 Karl XI 163, 176, 376, 382
 Karlfeldt, Erik Axel 7, 14
 Karon, se Charon
 Keder, Nils 16, 401
 Kingo, Thomas 449
 Kinmund, Sara 82 *ff*
 Kinninmundt, Hans 82
 Klerck, Richard 183 *ff*
 Klinck, Christina 234
 Klio, se Clio
 Klotho 291, 465
 Kora 513
 Kore, Truls, se Kåhre
 Kristina 330, 376, 382
 Kronbärg, Börje Olofson 340 *ff*
 Kruse, Lars 346
 Kruus, Johan Jespersson 193
 Kruus, Sophia Christina 193 *ff*
 Krösus, se Croesus
 Kyros 236, 258
 Kåhre, Truls 266 *ff*

- Lachesis 465
 Lagerlöf, Petrus 27
 Larsdotter, Kirstin 7
 Larsson, Erik (von der Linde) 239
 Lasarus 281, 355
 Law, Andreas 130 ff
 Leda 74, 84, 110
 Leijonhoff, se Law
 Leopold I, kejsare 277
 Levertin, Oscar 14
 Lewenhaupt, Eva 14
 Lewenstein, Marca Christiana von 376,
 384 ff
 Lilienhoff, Joachim 157 ff
 Lilljeborg, se Fattenborg von Lemke
 Linck, Josef 7
 Linde, Lorens von der 20, 239 ff
 Lindhardt, Jan 21
 Lindschöld, Erik 14
 Lipsius, Justus 21
 Losman, Arne 16, 210
 Lucina 97, 115, 117, 148, 153
 Lucretia 301
 Luna 46
 Lycaon 228, 347
 Lysimachos 235
 Lützu 389 ff
 Lützu, Carl Christoph 389
- Macer 236
 Maja 73, 109, 158
 Majas son, se Mercurius
 Mammon 318
 Maria Euphrosyne 367
 Maro, se Vergilius
 Mars 25, 45, 74, 84, 110, 112, 131, 147,
 148, 163, 164, 165, 166, 167, 178, 184,
 188, 189, 210, 211, 212, 219, 242, 244,
 278, 282, 299, 359, 486, 487
 Mattsson, Lars, se Strusshielm
 Mausolos 217, 379
 Medea 248
 Medusa 248, 251
 Mefferdt, Pieter 371
 Melpomene 210, 211, 212, 213, 290, 291,
 295, 335, 358
- Mercurius 73, 75, 109, 111, 113, 151,
 158, 163, 168, 178, 299
 Metellus 381
 Methusalem 266, 322
 Metrodorus 258
 Meurer, Ignatius 176, 234 ff
 Meyfart, J. M. 24
 Michaelisdotter, Brita 37
 Midas 158, 279
 Miltiades 241
 Minerva 51, 69, 74, 109, 114, 147, 164,
 178, 188, 198, 219, 220, 250, 257, 359,
 385, 456, 457
 Minos 125, 370
 Momus 69, 164, 250, 293, 338, 350
 Morpheus 291, 475
 Mors 69, 198
 Morta 113, 203, 291
 Moses 322, 513
 Mycerinus 273
 Mylonius, se Biörneklou
 Myrman, Hinrich 280 ff
 Mårtenson, Esbjörn 123
- Nabal 281
 Naso, se Ovidius
 Neptunus 57, 83, 84, 110, 163, 166, 167,
 174, 184, 185, 186, 270
 Nereus 461
 Nestor 90, 158, 202, 252, 256, 291, 347,
 366
 Nilsdotter, Brita 141 ff, 351
 Nilsdotter, Margareta 28, 37 ff, 351
 Nilsson, Anders 11
 Nilsson, Anders, g.m. Maria Sadewasser
 346
 Nisus 291
 Nordberg, Anna Gudmundsdotter 172
 Nordstrand, Bo 451
 Noreen, Erik 16, 163
 Nyman, Martin 56 ff
- Ochiltre 366
 Oden 50, 83, 89, 131, 133, 167, 483
 Odysseus 166, 167, 273
 Olivecrona 37

- Olofsson, Anund 234
 Olofsson, Henrik 316
 Olsson, Bernt 5, 13, 15, 16, 507, 509
 Omfale 84
 Ong, Walter J. 21
 Opitz, Martin 18
 Orestes 268, 281, 291
 Orfeus 83, 90, 242, 344
 Otter, Casten 316
 Otto, kejsare 258
 Ovidius 21, 125, 433
 Oxenstierna, Anna Margareta 247 ff
 Oxenstierna, Axel 266
 Oxenstierna, Beata 330
 Oxenstierna, Bengt 126
 Oxenstierna, Catharina 193
 Oxenstierna, Erik Axelsson 247
 Oxenstierna, Gabriel Gabrielson 376 ff,
 384, 385
 Oxenstierna, Gustaf Gabrielsson 41
 Oxenstierna, Gustawa Johanna 28, 41 ff

 Pallas, Pallas Athena, se Minerva
 Palmgren, Margareta Jonsdotter 130
 Paris 45, 124, 248, 457
 Pauli, Christina 108
 Paulsen, Friedrich 24
 Pehrman, Thomas 28, 37 ff, 351
 Peleus 147, 212
 Peleus son, se Akilles
 Perikles 279
 Persefone, se Proserpina
 Perseus 248, 251
 Phaëton 143, 370
 Philemon 236
 Philippus, se Filip av Makedonien
 Phoebus, se Apollo, Apollon
 Pithias, se Pythias
 Plautus 372
 Plinius d.y. 217, 258, 371
 Plinning, Anna Nilsdotter 136 ff
 Pluto 83, 84, 133
 Policrat 347
 Pollux 167, 263
 Polyxena 248
 Pompeius 244

 Priamos 248, 290
 Prillwitz, Johan (Jean) 176
 Priscus 237
 Prometheus 143
 Proserpina 84, 133
 Pylades 268, 281, 291
 Pyrrha 228
 Pyrrhos (Neoptolemos) 241
 Pythias 268, 281, 291
 Pötter, se Lillienhoff

 Ravisius, Johannes 258
 Remus 245
 Reutercrantz, Esbjörn 123 ff
 Rhenius, Johann 18
 Rhensköld, Johan Adolf 297, 301
 Ribbing, Christina 108 ff
 Ribbing, Erik 26, 56, 60 ff
 Ribbing, Gustaf 108
 Ridderstad, Per S. 17
 Rist, Johann 517
 Romulus 245
 Rosenhane, Beata 26, 56, 60 ff
 Rosenhane, Schering 60
 Rosenholm, Erik 261 ff, 363, 364
 Rudbeck, Olof 9

 Sabellicus 258
 Sachse, Michael 24
 Sadewasser, Hans 306 ff, 346
 Sadewasser, Maria 306, 346 ff
 Sandwall, Fredrik 5, 6, 7, 10, 12, 13, 14,
 15, 16, 17, 18, 21, 27, 28, 169, 401,
 453, 486
 Saturnus 69, 74, 165, 202, 211, 290, 348
 Saul 513, 516
 Scaliger d.y. 258
 Scaliger d.ä. 258
 Schaeij d.y. 86 ff, 325, 326
 Schaeij, Peter 86, 325 ff
 Schefferus, Johannes 27
 Schemmelkorn, Hans Bertel 316
 Schilomer, rabbin 499
 Schück, Henrik 9, 10, 14
 Schöldström, Birger 7, 12
 Scipio 244, 258, 381

- Scylla 125, 273
 Semiramis 379
 Signill 151, 152
 Silenus 74
 Simei 281
 Simonides 258
 Simonson, Johan 26, 104 ff
 Skay, se Schaeij
 Skytte, Brita Larsdotter 216
 Skytte, Sophia Beata 358
 Slatte, Erik 358 ff
 Sofokles 236
 Sokrates 301
 Solon 236, 381
 Sondén, P. 486
 Soop 266
 Sparre, Christina 47
 Sparrfelt, Andreas 311, 312
 Spartacus 381
 Spiegel, Haquin 13, 16, 499, 502, 507
 Stamm, Johan Wilhelm 26, 99 ff
 Stenbock, Christina Catharina 227
 Stiernflycht, Christian 63
 Stiernhielm, Georg 38, 69, 78
 Storm, Arvid Christian 12, 183
 Strijck, Elisabetha Juliana 108, 216 ff
 Strijck, Gothard 108 ff, 216
 Strijk, Johan 216
 Strusshielm, Lars Mattsson 7, 8, 11
 Stuart, David 363
 Stuart, Johan 366
 Stuart, Märta Beata 261, 363 ff
 Susanna 282
 Svada 51, 245, 257, 259, 279
 Swaab, Margareta 92 ff
 Swahn, Sigbrit 14
 Säfve, Torbjörn 15
- Tacitus 381
 Tantalus 74
 Tehedt, Elias 116 ff
 Teppati, Blasius 10
 Terserus, E. 320
 Thetys, se Thetis
 Teucros 125
 Thais 371
- Thalia 58, 109, 212
 Thanatos 291
 Themis 110, 111, 112, 113, 114, 152, 153, 198, 276, 374
 Themistokles 241
 Theon 283, 293, 344
 Thetis 84, 93, 290
 Thilman 302, 303, 304
 Thilmans hustru, Margareta 302 ff
 Thor 83, 133, 483
 Tollet, se Giliusson
 Tor, se Thor
 Torstenson, Anders (Andreas) 227, 230
 Torstenson, Brita Christina 227 ff, 230 ff
 Tott, Klas (Claudius) 247, 252
 Tritonia, se Minerva
 Trotzig, Johan 78 ff, 86, 89
 Typhoeus 251
 Törner, Sven 11
- Ulfsparre, Göran Eriksson 47
 Ulfsparre, Märta Christina 47 ff, 222 ff
 Ulich, J. A. 10
 Ulysses, se Odysseus
 Urania 44, 45, 212
 Utter, Daniel Bengtson (Uttermarck) 330
 Utterklou, Johan 72 ff, 351
 Uttermarck, Catharina 330 ff
- Valerius Maximus 258
 Venus 44, 45, 51, 57, 74, 79, 84, 93, 117, 121, 125, 134, 147, 148, 153, 165, 166, 178, 198, 202, 220, 232, 281, 290, 385, 456, 457, 483
 Vergilius 18, 164, 218, 276
 Vossius, Gerhard Johannes 22, 23
 Vulcanus 51, 74, 84, 486, 487
- Wahle, Margareta von 311
 Wahlström, Lydia 27
 Wallia, Margareta 275
 Wallenius, A. E. 411
 Wankijf, Niklas 56, 60, 63, 141, 227, 247, 254, 330, 363, 376, 394
 Wendt, E. 7

Wester, Ellen 7, 18, 24

Wexionius, Olof 13

Wibbling, Henrich Hermansson 289 *ff*

Witstein, Sonja F. 24

Wrangel, Carl Gustaf 8, 9, 12, 210, 215

Wrangel, Karl Filip 210 *ff*

Würtz, Paul de 88

Xantippa 301

Yates, Frances 21

Yxkull, Beata von 41, 47

Zelin, Johan Matzon 136 *ff*

Zephir 290

Zeus 272, 380

Zoil 250, 293

Zynthia, se Diana

Æneas 164, 166, 248

Æolus 83, 166, 167, 184, 290, 378, 461

Æsopus, se Aisophos

Örenstedt, Anna Hedwig 297 *ff*

Örnstedt, Franz Joel 297

Innehåll

Förord	5
Förkortningar	6
Inledning	7
Biografi	7
Tidigare Lucidorutgåvor – och denna	12
Lucidors diktning – några huvuddrag	17
Diktarens samhällsroll	19
Dikt och annan dikt, fenomenet repertoardiktning	20
Det lärda poetidealet och det retoriska regelverket	22
Principen om <i>decorum</i>	24
Lucidordikten och reglerna	27
Källor och litteratur	31
I. Bröllops-Skrifter	35
I GIFTE-ROOS (Thomas Pehrman-Margareta Nilsson)	37
II BRUHD-FAKLA (Christoffer Gyllenstierna-Gustawa Johanna Oxenstierna)	41
III Gilliare Kwaal (Conrad Gyllenstierna-Märta Christina Ulffsparre)	47
IV Dhen Nys blomstrade Wårens Liufigheet (Martin Nyman-Margareta Blom)	56
V Kärleekz-Frucht och Dygdens-skördand (Erick Ribbing-Beata Rosenhane)	60
VI Lust- Skempt/ Ok Lyk-Roops-Rijm (Crispinus Flygge-Sigrith Ekehielm)	63
VII Himlischer Götter-Sluß (Krispinus Flygge-Sigri Ekenhielm)	68
VIII ASTRILDS Skall-Gång (Johan Utterklow-Ingrid Boij)	72
IX Astrilds Grufwe-Gång (Johan Trotzig-Margareta Funck)	78
X Lille Astrilds Stora Makt (Jacob Brandberg-Sara Kinmund)	82
XI Nyeste Nya <i>Extraordinarie Aviser</i>	86
XII Gäst-Buds-Lust ok Lykönskans-Skåål (Johan Giliusson-Margareta Swaab)	92
XIII Then lustige Spåå-Dom (Johan Wilhelm Stamm-Susanna Emmerich)	99
XIV Bröllops Skiämt (Johan Simonsson-Christina Jacobs Dotter Bratt)	104
XV APOLLOS Domm Emillan <i>Themis</i> ok Frigga (Gothard Strijck-Christina Ribbing)	108
XVI Lyk-önskande Bröllops Rijm (Elias Tehedt-Anna Hane)	116
XVII Astrids Befalnings-Brefw (Melcher Classon-Catharina Hansdotter)	119
XVIII Önske-Rijm (Esbjörn Reutercreantz-Cristina Creutz)	123
XIX Ähredicht (Andreas Graan-Sophia Fattenborg von Lemke)	126
XX Astrilds Leyon Fänge (Andreas Law-Margareta Barckhusen)	130
XXI Ähre-Rijm (Johan Matzon Zelin-Anna Nilsson)	136
XXII Lättaste Träldoms Liufweste Boijor (Jacob Boij-Brita Nilsson)	141
XXIII Denne finnes mäd ibland <i>Authoris Conceptor</i> men uthan Titul	147
XXIV Bröllops-Skrift hwartil ingen Titul	150

II. Lyck-Önskingar	155
I EHREN-FACKEL (Joachim Lilienhoff)	157
II <i>To His most Illustrious Excellency My Lord CHARLES HOVVARD Earle of Carlisle &c.</i>	163
III Detta är den Edle ok Lofl. <i>Magistraten</i> uthi Stockholm til Ny-Åhret 1671 <i>/.../ dedicerat</i>	169
IV Lykönskande Klag-Rim (Byrje Carlberg)	172
V <i>Strena Votiva</i> (Henry Coventry)	176
VI Bind-Brew på <i>Margareta</i> Dag i <i>Julij</i> Månad/ Detsamma på <i>Cathrine</i> Dag i <i>November</i> Månad lämpad effter Åhrs-Tijden	179
III. Graaf-Skrifter	181
I Der Welt-See-geendete am Himmel gelendete Farth (Richard Klerck)	183
II TRAUR-THRÄNEN (Conrad Falkenberg)	187
III Leich-CYPRESSEN (Sophia Christina Kruus)	193
IV Grifft-Skrift (Margareta Boye)	197
V MANIBUS ÆTERNIS MONIMENTUM (Sven Edenius)	200
VI Martis und der Musen TRAUR-KLAGE (Karl Filip Wrangel)	210
VII Oundwijklige Dödens Öde (Elisabetha Juliana Strijk)	216
VIII Tugend-Gedächtnis (Märta Kristina Ulfsparre)	222
IX Sång-Cypresser (Brita Christina Torstenson)	227
X Tränen-Kwell (Brita Christina Torstenson)	230
XI Then Wissa O-Wißheet (Ignatius Meurer)	234
XII Den Rätta Adels Dygde Wääg (Lorents von der Linde)	239
XIII Ofalskade Sorge-Tårar (Anna Margareta Oxenstierna)	247
XIV <i>Parnassens</i> Sorg (Axel Gyllenstierna)	254
XV Wällförtiänt Åreminne (Erik Rosenholm)	261
XVI Hela Wärldens PilGRims Färd (Trulles Kore)	266
XVII Åre-Ruhna (Matthias Biörnekloo)	275
XVIII Wän I Nöden/ Wän I Döden (Hinrich Myrman och Catharina Hansen)	280
XIX Sorge-Suck Ok Tröst-Taal (Thomas Andersen)	285
XX Åre Stoodh (Henrich Wibbling)	289
XXI Döds Tankar (Anna Hedwig Örensted)	297
XXII Thenne Graf-Skrift är ibland <i>Authoris Conceptor</i> utan någon Titul (Margareta, hustru till Thilman)	302
XXIII Ungewisse Flucht Menschlicher Jahre (Hans Sadewasser)	306
XXIV Krist-börlige Tåårar (Anna Blixen-Krona)	311
XXV Klag ok Tröst Skrift (Christina Hansdotter)	316
XXVI Ytterste Åre Tienst (Henrich von Brobergen)	320
XXVII Hiärtans Sorg/ Ok Siäla-Tröst (Peter Schaey)	325
XXVIII Förgänlige Wärldens Sanna För-Ackt (Catharina Uttermarck)	330
XXIX O-FörWijssnelig <i>Amaranth</i> (Märten Brenner)	335
XXX Jordisk Pust/ Himlisk Lust (Börge Oloffson Kronbärg)	340
XXXI O-Öde Öde (Maria Sadewasser)	346
XXXII Åre-Roser (Nils Jonsson)	351
XXXIII Åminnes-Steen (Erik Slatte)	358

XXXIV Sorge Tröst (Märta Beata Stuart)	363
XXXV Griff-Skrift (Ebba Brahe och Ludovich Pontus De la Gardie)	367
XXXVI Mänsklig Fåfängio (Jonathan Figrelus)	369
XXXVII Alt Inte (Gabriel Oxenstierna)	376
XXXVIII Verewigter Tugend-Ruhm (Marca Christiana von Levenstein)	384
XXXIX Effterfölliande Graf-Skrift finnes utan Titul (Lützu)	389
XL Klage Rijm (Jacob Brandberg)	394
IV. Ett Samtal emellan ANNA och PHILLIS om een Möös Plikt	399
Inledning	401
1. <i>Non nisi nupta viget</i>	402
2. <i>Infectum petitur, piget peracti</i>	403
3. <i>Innupta moerori nupsit</i>	404
4. <i>De Vincula flammis</i>	405
5. <i>Indice, non sonitu</i>	406
6. <i>Colonia aliò ducenda</i>	407
7. <i>Sera post vulnus cautio</i>	408
8. <i>Serius perficit nimium properans</i>	409
9. <i>Quod licet ingratum est</i>	410
10. <i>Occasio premenda</i>	411
11. <i>Virginitatis honos, virginitate perit</i>	412
12. <i>Non nisi mota capit</i>	413
13. <i>Monstrat, non ducit</i>	414
14. <i>Clam per tertium ambi</i>	415
15. <i>Tentanda via est</i>	415
16. <i>Nimio splendore fatiscit</i>	416
17. <i>Culta nimis fit foeda situ</i>	418
18. <i>E frigore fervor</i>	419
19. <i>In amore mendax iracundia</i>	419
20. <i>Si nimis emungas, extingvitur</i>	420
21. <i>Quaque est via nulla feruntur</i>	421
22. <i>Humilis durante vento</i>	423
23. <i>Sale tange liquescet</i>	423
24. <i>Fallimur ignotis</i>	424
25. <i>Habet venenum suum blanda Oratio</i>	425
26. <i>Quod dedit, id retinet</i>	426
27. <i>Vel tactu perit omnis honos</i>	427
28. <i>Nullâ reparabilis arte</i>	428
30. <i>Donare est perdere</i>	429
30. <i>Auro omnia pervia</i>	430
31. <i>Amator, cum dat, rapit</i>	431
32. <i>Virgo ludendo læditur</i>	432
33. <i>Rarò vaga Virgo pudica est</i>	433
34. <i>Si premis, erumpit</i>	434
35. <i>Difficilis servatu tumida Virginitas</i>	435
36. <i>Nube prudenti</i>	436

37. <i>Id curat, quod pondus habet</i>	437
38. <i>Amens amans, ridiculus maritus</i>	438
39. <i>Stultos dolor urget amores</i>	439
40. <i>Sapientis etiam autumnus pulcher</i>	440
41. <i>Male juncta fatiscunt</i>	440
42. <i>Conjugum dissidia, privigni</i>	442
43. <i>Sufficit unus</i>	442
V. <i>Wärldslige Wisor</i>	445
I HWarföre skal Jag mig med Sorger qwälia?	447
II SKulle Jag sörja då wore Jag tokot	449
III I Männ af höga Sinnen	451
IV KOm kiäre Broder kom	453
V Laß't uns die Blüht der Zeit/ trotz aller Traurigkeit	456
VI MIt Hierta wil uti mit Bröst mig brista	458
VII SÅ måste Jagh digh kiärste Wänn förlåta?	460
VIII <i>Bellinde</i> warumb qwälstu mich?	462
IX SÅ är dit Hierta från mig wändt	463
X ÄNgsan/ Sorg/ Gråt/ Harm/ Förtreet	465
XI WAr ej så wreed min kiäre Siähl	467
XII SEy doch nich so ergrimmt/ mein Kind	469
XIII ICH liebe dich	470
XIV SOll denn/ lieblichste <i>Climene</i>	473
XV <i>Iris</i> aldrabäste Wänn	474
XVI LÄt hwem som will gå	477
XVII HWad begär du Hierta lilla?	481
XVIII Grymme Tartar/ stygge Took	482
XIX Nys när <i>Frigga</i> satt i bade	486
VI. <i>Andelige Wisor</i>	489
I O! Selig der das Zelt	491
II ACh! huru ligger Staen så platt aldeles öde?	493
III FÖrst när som Ormen <i>Eva</i> sweek	495
IV Lucidors Wäkkiare: O Syndig Man	499
V It Samtaal emellan Döden och en säker Menniskia	502
VI Gespräch eines Sicheren Menschens mit dem Tode	507
VII HErre Gud för tig iag klagar	511
VIII O Ewighet! dijn längd mig fast förskräkker	517
Personregister	519